יודזשין וו. דעבס
זיין לעבן און ווערק

ספריה עממית בטורונטו
יידישע
פאלקס ביבליאטעק
טאראנטא
JEWISH PUBLIC LIBRARY, TORONTO

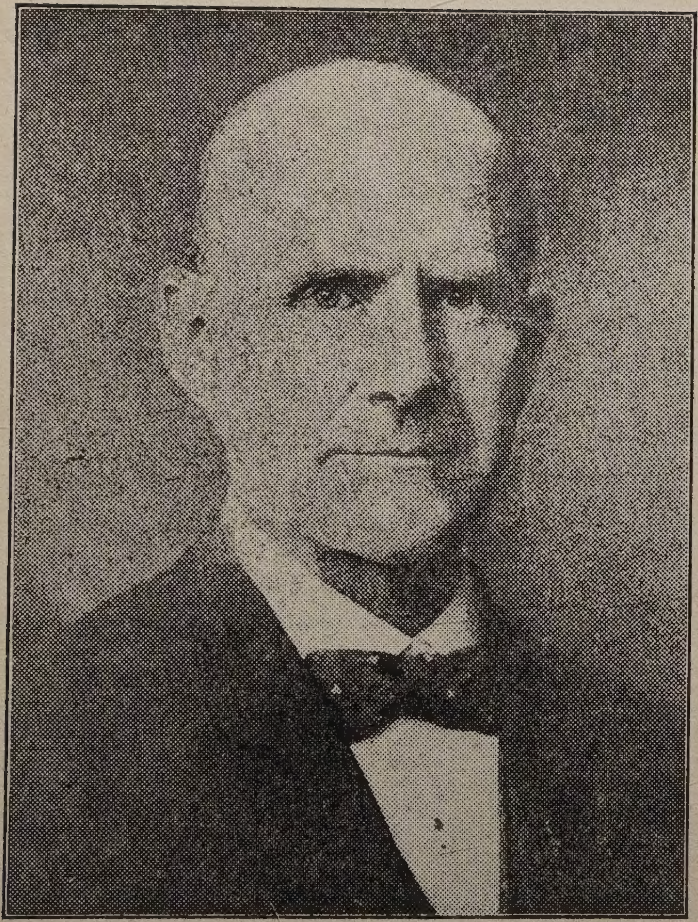

Yours comradely
Eugene V. Debs

יודזשין וויקטאָר דעבס
זיין לעבען, שריפטען און רעדעס

רעדאַגירט פון י. ב. סאַלוצקי

אַרויסגעגעבען פאַר'ן דעבס פערטיידיגונגס פאָנד
אין פערלאַג „נייע וועלט“, נויאָרק.

Copyright by
JEWISH SOCIALIST FEDERATION OF AMERICA
—1919—

פאָרוואָרט

דער פאָרליגענדער באנד — „דעבס, זיין לעבען שריפטען און רעדעס" — איז ניט קיין אויספיהרליכע און פארענדיגטע אר־בייט אָדער זאמלונג, און די רעדאַקציע פון דעם באנד האָט אפילו ניט געהאט ברעה אזוינס ארויסצוברייננגען. דאָס לעבען און וויר־קען — דורך וואָרט און שריפט — פון דעם פאָרנעמסטען סאָציאַ־ליסט און פאָרקעמפער פון ארבייטער־קלאַס אין אמעריקא איז נאָך ווייט — מיר האָפען, זעהר ווייט — ניט פארענדיגט, און עס איז נאָך ניט געקומען די צייט צו מאכען דעם סך הכל פון זיין אויפטו.

דער פארזוך גענויער צו באַקענען דעם אידישער לעזער מיט דעם לעבען און שאפען פון יודזשין וויקטאָר דעבס ערשיינט, ווען דעבס טרעט אריין אין דעם 64טען יאָהר פון זיין שעהנעם, קאמף־און קראַפט־פולען לעבען. אָבער ניט אכטענדיג אויף זיינע 63 יאָהר איז דעבס נאָך היינט אין סאמע בלום פון מאַנשאַפט. ער איז היינט פונקט אזוי מונטער און קאמף־לוסטיג, ווי ער איז געוועזען מיט 25 יאָהר צוריק (אין 1893), ווען ער האָט געמאכט זיין ערשטען אויפ־טריט אין דער נאַציאָנאַלער אמעריקאַנער ארבייטער־באַוועגונג, — גרינדענדיק די „אמעריקאַן רעילוועי יוניאָן", דעם ערשטען און איינציגען נאַציאָנאַלען פארבאַנד פון אַלע אייזענבאַהן־ארבייטער פון אַלע פאַכען.

אויף דעם שוועל פון זיין 64טען יאָהר קלעהרט ניט דעבס וועגען אונטערציהען דעם סך־הכל און זיך בארוהיגען אויף דער על־טער. אין געגענטייל: ער האָט זיך ערשט געשטעלט אין דער ערש־טער רייהע פון א נייעם קאמף פאַר דער פרייהייט פון וואָרט און

ספריה עממית במונטריאל
יידישע פאלקס ביבליאטעק

געווייסען. געטאָן האָט ער עס מיט דעם באַגייסטערטען און באַגייסטערנדען מוט, וואָס איז אַזוי כאַראַקטעריסטיש פאַר זיין גאַנצען טאַט־רייכען לעבען. און אַלס אַנערקענונג פון זיין קאַמף, און אַלס אייגענאַרטיגע באַגריסונג צו זיין געבורטסטאָג האָט יודזשין וויקטאָר דעבס באַקומען די גאַנץ־פּאַסענדע מתנה פון דעם... פעדעראַלען געריכט אין קליוולענד, אָהייאָ: צעהן יאָהר טורמע..

דער געראַנק אַרויסצוגעבען דעם פאָרליגענדען באַנד איז ביי אונז ענטשטאַנען גראָד ווען דער פעדעראַלער געריכט האָט ערהויבען קעגען דעבס'ן די אָנקלאַגע אין פאַרלעצען דאָס אַזוי־גערופענע „עספּיאָנײדזש לאָא“ — דאָס געזעץ קעגען פאַרראַט און אומטרייהייט צו די פאַראייניגטע שטאַאַטען אין צייט פון קריעג. די אָנקלאַגע האָט זיך געשטיצט אויף אַ רעדע, וואָס דעבס האָט געהאַלטען אויף אַן אָפענעם צוזאַמענפאָהר פון דער סאָציאַליסטישער פּאַרטיי אין קענטאָן, אָהייאָ, אין מאַי פון דעם פערגאַנגענעם יאָהר. דעבס איז באַשולדיגט געוואָרען אין איבערטרעטען צעהן פונקטען פון געזעץ. פאַר יעדען פונקט האָט דער אָנגעקלאָגטער געקאָנט באַקומען, ווען נאָר דער ריכטער זאָל עס וועלען, די מאַקסימום שטראָף — פולע 20 יאָהר. אַזוי, אַז קריגענדיג ניט מעהר פון 10 יאָהר און ניט די גאַנצע 200 יאָהר, האָט דעבס אייגענטליך געכאַפּט אַ גרויסע מציאה. די אָנקלאַגע האָט געשיינט צו זיין זעהר לעכערליך, הגם אויב מען זאָל אורטיילען נאָך דעם סוף איז זי געמיינט געוואָרען זעהר ערנסט. ווארים אין דער אמת'ן, די באַשולדיגונג אַז יודזשין וויקטאָר דעבס איז אומטריי צום לאַנד און פאָלק פון די פאַראייניגטע שטאַאַטען, אַז ער האָט באַוואוסטזיניג און אויסגערעכענט געפּלאַנעוועט „צו פאַרשאַפען הילף און באַקוועמליכקייט פאַר דעם שונא“ — די דייטשע קעניגליך־קייזערליכע רעגירונג — איז אַזוי אומגעלומפּערט־נאַאיוו, אַזוי גראָטעסק, אַז זי האָט נאָר געקאָנט געבאָרען ווערען אין אַ צייט, ווען דער גאַנצער סדר העולם

איז אוועק מיט'ן קאָפּ אראָפּ, ווען משוגעת גילט אַלס שכל און פאַר קלאָרען פאַרשטאַנד איז קוים פאַרבליבען וואו עס איז אַ ווינקעל-פּלאַץ. אָבער ווי געזאָגט האָט מען מיט דער אָנקלאַגע געמיינט ערנסט, און די באַלעבאַטישע פּרעסע האָט זיך טאַקע גלייך גענומען בעארבייטען די עפענטליכע מיינונג פאַר דעם פּסק־דין, וועלכער איז שוין פון פאָראויס באַשטימט געוואָרען, נאָך איידער מ'האָט אויסגעקליבען די פּעדעראַלע דזשורי צו פּסק'ענען אַז דעבס איז שולדיג.

אונטער די אומשטענדען איז עס אונז אויסגעקומען ווינשענסווערט און כדאי, אַז דער אידישער לעזער, און איבערהויפּט דער אידישער ארבייטער־לעזער, זאָל קריגען די געלעגענהייט צו באַקענען זיך מיט דעם מאַן דעבס און זיין שאַפען אויף אַ גענויערן שטייגער, ווי דאָס איז מעגליך געווען ביז איצטער.

מיר האָבען אויסגעקליבען פאַר דעם באַנד נאָר אַ באַשריינקטען טייל פון דעם מאַטעריאַל, וואָס דעבס האָט געשאַפען אין דעם לויף פון העכער אַ פערטעל יאָהרהונדערט, זינט ער איז טעטיג אַלס פּובליציסט און אגיטאַטאָר פאַר דעם ארבייטער־קלאַס. מיר האָבען בעאַבזיכטיגט צו געבען ניט מעהר ווי מוסטערס פון דעבס'עס רעדעס אָדער שריפטען, אָבער אַזעלכע וואָס זאָלען וואַרפען אַ גע-ניגענדע ליכט אויף דעם מאַן, אַלס רעוואָלוציאָנערען כלל־טוער און מענשען, אַלס פּובליציסט און רעדנער, דער מאַן דעבס, מיט דעם גרויסען הארץ און קריסטאַל־לויטערער נשמה, וועמען עס ליעבען און באַוואונדערן די פאָלקס־מאַסען אין אַמעריקא, און דאַרונטער—די אידישע ארבייטער־מאַסען. בלויז אויף דעם שטייגער איז געלונגען אויסצוקומען מיט איין באַנד. אָבער דער באַנד איז גלייכצייטיג נויטיג און גענוגענד צו שאַפען אַ ריכטיגען בילד פון דעבס'ן. און צום מאַטעריאַל, וואָס פון דעבס'עס פען האָבען מיר אויך צוגעגעבען דעם מינימום דערפון, וואָס איז געווען נויטיג פאַר פול צו מאַכען

דאָס בילד: אַ קורצע ביאָגראַפישע נאָטיץ, די געשיכטע פון דעבס'עס אנטייל אין דעם מערקווירדיגען פולמאַן סטרייק, דעבס'עס פּלאַץ אין דער ארבייטער־ און סאָציאַליסטישער באַוועגונג פון לאַנד, און אַן אָפּשאַצונג פון דעבס'ן, אַלס אָראַטאָר, פאָלקס־מענש און מענש — געשריבען פון זיין נאָהנטסטען פריינד און בעסטען קענער צווישען די אידישע סאָציאַליסטען, דעם זיידען מאָריס ווינ־טשעווסקי. צוליעב אורזאַכען, וואָס שטעהען אויסער אונזער רשות, האָבען מיר זיך וועניג אָפּגעגעבען מיט דעם לעצטען פראָצעס פון דעבס'ן. מיר זיינען יוצא געווען מיט איבערדרוקען זיין פארטיידי־גונגס־רעדע, אין אַ פארקירצטער פאָרמע, און מיט דער זעהר גע־לונגענער פען־סקיצע פון דעבס'ן אין געריכט־זאַל, געשריבען פון דעם טאַלאַנטפולען אמעריקאַנער סאָציאַליסטישען שריפטשטעלער, מאַקס איסטמאַן.

די רעדאַקציע און ארויסגעבער פון דעם בוך האָבען אויך גע־האַט אַ צווייטען ציעל אין אויג ווען זיי האָבען אונטערנומען ארויס־צוגעבען דעם פאָרליגענדען בוך. דאָס איז געווען צו שאַפען פון דעם ריוח פון דער אויסגאַבע אַ פאַסענדע ביישטייערונג פאַר דעם פאַרטיידיגונגס־פאָנד פון דעבס'עס פראָצעס. און דאָס איז אויך אָנגעוויזען געוואָרען אין דער אַנאָנס וועגען דעם בוך. דער ענטפער פון דעם אידישען ארבייטער־לעזער איז געווען זעהר צופרידענ־שטעלענד. אָרגאַניזאַציעס און איינצעלנע מענשען האָבען זיך גע־איילט צו אַבאָנירען אויפ'ן בוך און איינצאָלען דעם באַטרעף, ווען ס'איז נאָך מעהר ניט געווען, ווי די אַנאָנס. מיר דאַנקען אין נאָמען פון יודזשין וויקטאָר דעבס און אין נאָמען פון דער זאַך, וועלכער דעבס דיענט אַזוי געטריי און איבערגעבען, אַלע פריינד, וואָס האָבען געמאַכט אונזער אונטערנעמונג מעגליך און ערפאָלגרייך.

די רעדאַקציע.

דאָס לעבען און ווירקען פון י. וו. דעבס

יודזשין וויקטאָר דעבס: זיין לעבען און ווירקען

פון י. ב. סאַלוצקי.

קינדערשע יאָהרען.

יודזשין וויקטאָר דעבס, אָדער ווי דאָס פאָלק האָט אין די שפּעטערדיגע יאָהרען מיט ליעבשאפט פארצויגען זיין נאָמען — „דזשין" דעבס, איז געקומען אויף דער וועלט דעם 5טען נאָוועמבער, 1855, אין דעם קליינעם כאראקטעריסטיש אמעריקאנישען שטעדטעל טער־האָט, אינדיאנא. אין זיין היים האָט גראָד שטארק געהערשט דער פראנצויזישער גייסט: זיינע ביידע עלטערען, דער פאָטער זשאַן דאניעל דעבס און די מוטער מארגאריט מארי בעטריש, זיינען געקומען נאָך אמעריקא ערשט נים לאנג, מיט זעקס יאָהר צוריק, פון דער פראנצויזישער שטאָדט קאָלמאר, אין עלזאס, וואָס האָט דאמאָלס געהערט צו פראנקרייך. אין דער פאמיליע דעבס זיינען געוועזען צעהן קינדער, פון וועלכע עס זיינען געבליבען לעבען זעקס, און דער קליינער „דזשין" איז געוואקסען אין דער אטמאָספערע פון געזונטען פאמיליען־גייסט און טראדיציאָנעלער איינפאכקייט, וואָס כאראקטעריזירט אזוי דאָס אמאָליגע אמעריקאנער לעבען, און בעאיינפלוסט געוועזען פון דער באוועגליכער, אקטיווער סענטימענטאליטעט און געפיהלפולער עמפינדליכקייט, וואָס צייכענט אויס דעם פראנצויזישען כאראקטער. אין דעם גאנצען שפּעטערדיגען לעבען און ווירקען פון יודזשין וויקטאָר דעבס קאָן מען לייכט נאָכשפּירען די פאָלגען פון אָט דער פעראייניגונג און געגענזייטיגער דערגענצונג פון די צוויי נאציאָנאלע כאראקטעריסטיקען: די אמעריקאנער און פראנצויזישע.

יודזשין וויקטאָר'ס פאָטער, זשאַן דאניעל, איז אָנגעקומען אין נויאָרק פון קאָלמאר, עלזאס, דעם 20טען יאנואר, 1849, און אין קנאפע אכט מאָנאטען ארום, איז געקומען נאָך נויאָרק, אויך פון קאָלמאר, דעם קינפטיגען „דזשין'ס" מוטער. מיט צוויי טעג שפּע־

טער, דעם 13טען סעפּטעמבער, האָט דאָס פּאָר פּאָלק געהייראַט. דעם 30טען סעפּטעמבער פון דעם נעקסטען יאָהר, 1850, האָט דאָס פּאָר פּאָלק פּארלאָזען נויאָרק און באַזעצט זיך אין סינסינעטי, אָהייאָ, אָבער אין געצעהלטע חדשים ארום, דעם 20טען מאַי, 1851, האָט זיי דער שיקזאל פּארטראָגען אין טער־אָט, אינדיאַנא, וואו זיי פארבלייבען אויף שטענדיג (מיט דער אויסנאַהם פון איין האלבען יאָהר, אין 1854, ווען די פאמיליע האָט געוואוינט אין ברוקלין, נויאָרק).

דאָס פאמילען־לעבען אין דער הויז דעבס איז געווען מוסטער־האַפט אין אַלע פּרטים. מוטער און פאָטער האָבען זיך געליעבט און זיינען געווען טריי און איבערגעבען איינער צום צווייטען, ווי זעלטען וואו. און די קינדער האָבען געפיהלט צו די עלטערען דאָס זעלבע, ווי די עלטערען צווישען איינאנדער. דער גייסט פון געגענ־זייטיגער הילף און בארייטווילינקייט צו טאָן איינער פאר'ן צוויי־טען וואָס נאָר מעגליך און — נאָך מעהר, איז געווען דאָס ערשטע און גרעסטע וואָס האָט בעאיינפלוסט דעם קליינעם יודזשין'ס צארטע, עמפינדליכע נשמה. קנאה אָדער חשד זיינען פונקט אזוי פרעמד געווען אין דער פראַנצויזשער היים פון דעם צוקונפטיגען אמעריקאַנער פיהרער און קעמפער, ווי האַס אָדער בייזווילינקייט.

דער פאָטער, זשאַן דעניעל דעבס, איז געווען אַ געבילדעטער און באלעזענער מענש. ער האָט געוואוסט גרינדליך די געשיכטע פון פראַנקרייך און ער האָט געהאַט אין הויז אַ רייכע זאמלונג פון פראַנצויזישע היסטאָרישע ליטעראַטור. אַן אויפריכטיגער מענש און מיט אַ נאַטירליכען געפיהל פון יושר, האָט ער געליעבט מענ־שען און מענשען האָבען איהם געליעבט. און אין זיין פרוי, מאַר־גאַריט מארי, האָט ער געהאַט אַ ליעבענסווירדיגע און קלוגע לע־בענס־באַגלייטערין. זי איז געווען אַ אידעאַלע מוטער פאר די קינדער, וואָס האָט געוואוסט ווי צו פארפלאַנצען אין זייערע נשמות דאָס בעסטע, וואָס די עלטערען האָבען געהאַט אין זיך, און צו שאַפען די אומגעבונג פון ליעבע און אינטעליגענץ פאר אַלע וואָס זיינען געקומען אין באריהרונג מיט דעם הויז דעבס. פראַנקרייך'ס פארגאַנגענהייט האָט געלעבט אין דער פאַמיליע. די הערראָישע

קאמפען פאר פרייהייט און רעכט, די געוואגטע סאָציאלע עקספע־רימענטען און נאַציאָנאלע זיעגען און נידערלאגען פון פראנקרייך האָבען זיך געפלאַכטען אין דער פאָרשטעלונג פון די קינדער מיט די שעהנע, פון זון פארגאָסענע טאָלען און ווייננערטנער פון דעם „לינקען זייט רהיין“. די לאנגע ווינטער אָוועגטען און די פרייע זונטאָגס פלעגט די משפחה פארברייננען ארום דעם רונדען עס־טיש אָדער אין דעם באשיידענעם גאסט־צימער, וואו דער פאָטער האָט געוואוסט צו דערצעהלען וואונדערליכע מעשה׳לעך וועגען דעם שעהנעם אמאָל און דאָרטען, און די קינדער האָבען פאנ־טאזירט וועגען דעם רייכען שפּעטער און דאָ. עס ניט זעלטען אזא רייכע אומגעבונג, אזוי פול מיט ניט־געקינסטעלטער אמת׳ער ליעבע און איינפאכער אָבער צארטער מענשליכקייט, ווי די אין וועלכער עס איז געוואַקסען דער יונגער יורזשין וויקטאָר.

ערשטער איינטריט אין אמת׳ן לעבען.

אָבער די פאמיליע האָט אויך שווער געארבייט. די גרויסע פאמיליע אין דער קליינער באשיידענער היים — 447 נאָרד 4טע סטריט — האָט געפאָדערט אז יעדער מיטגליעד פון דער משפחה זאָל בייטראָגען זיין חלק, אלע זאָלען ארבייטען. און יורזשין וויק־טאָר האָט פריה פארזוכט דעם טעם פון „שאפּ“. פערצעהן יאָהר אלט האָט ער געענדיגט מיט אויסצייכנונג די „אלטע סעמינאר שולע“ אין טער־אָט, און דערמיט — פארענדיגט זיין אָפיציעלע בילדונג. אין מאי, 1870, נאָך ניט אלט קיין פולע 15 יאָהר, איז ער אָנגעקומען אלס „האנט“ אין דער „טער־אָט און אינדיאנא־פּאָליס אייזענבאהן קאָמפּאניע“, וואו ער איז שפּעטער געוואָרען א לאָקאָמאָטיוו־הייצער. די ארבייט איז געווען ניט גרינג, און נאָר ניט זעלטען אויך געפעהרליך, אָבער דער קינפטיגער „דענקענדער פּראָלעטאריער“ האָט געפונען צייט פאר ספּאָרט און אָפּרוה, וואָס זאָל שטארקען זיין נאָך קוים ענטוויקעלטען קינדער־גוף און לאָזען איהם וואקסען געזונט און פיזיש ענטוויקעלט. גלייכצייטיג האָט דעבס מיט גרויס אייפער פאָרגעזעצט און פולגעמאכט די מאָגערע בילדונג, מיט וועלכער די אלטע סעמינאר שולע האָט באוואפענט

דעם צוקינפּינגען פיהרער פון מענשען און באַהערשער פון מוחות. ווי געזאָגט, איז די ארבייט אויף דער אייזענבאַהן געווען נישט גרינג און ניט זיכער. פיהרען די באַהן איבער די האַלב־ווילדע פּרעריען פון דער מיטעל־וועסט איז געווען שווער און גע־פעהרליך. און דעבס'עס טרייע מוטער האָט ניט איינמאָל פּאַרגאָ־נאָסען ביטערע מאַמעס־טרערען אין דער שטיל און פריה פון די גרויע באַגינענס, ווען יודזשין וויקטאָר פלעגט איהר קושען „זייַ־געזונד" און פלעגט זיך אָוועקלאָזען מיט דער קליינער שוואַ־צאַנקענדער לאַנטערנע אַנטקעגען דעם גרויען טרוקענעם טאָג.

אריבער פיער יאָהר, אָהן אויפהער, האָט דעבס געאַרבייט אויף דער אייזענבאַהן, ביז עס האָט זיך איהם געמאַכט אַ געלעגענהייט אריבערצוגעהן צו אַ גרינגערער און ווייניגער ריזיקאַלישער אר־בייט. דאָס איז געווען אין אָקטאָבער 1874, ווען ער האָט געקראָגען אַ שטעלע אין דער „הולמאַן און קאָקס גראָסערי הויז" אין טער־אָט, וואו דעבס האָט אין לויף פון פולע פינף יאָהר צייט געטאָן אַלע זיעבען קונסטען פון אַ שיק־איינגעל, קלוירק און פאַרוואַלטער. מיט 35 יאָהר שפּעטער, ווען דעבס איז שוין געווען „אויף דער צווייטער זייט פון די באַריקאַדען", ווען דער קאַפּיטאַליסטישער קלאַס פון אַמעריקאַ האָט איהם געהאַסט, ווי קיין אַנדערען, און די אַרבייטער האָבען איהם געליעבט ווי קיין אַנדערען, אין זיין וואַהל־קאַמף פאַר דער אַמעריקאַנער פּרעזידענטשאַפט אין 1912, האָט די פירמע „הולמאַן און קאָ." געשריעבען וועגען זייער אַמאָ־ליגען קלוירק:

„מיר האַלטען העד דעבס'ן פאַר אַ מאַן אָהן איינענוױ און מיט אַ גרויסע האַרץ. אַ מאַן וואָס ווידמעט זיין לעבען צו דיענען זיינע מיט־מענשען. זיין גרעסטער פאַרגעניגען איז הפנים צו זיין ניצליך צו אַנדערע.

„אין אונזערע געשעפטס־באַציהונגען מיט איהם האָבען מיר אויסגעפונען, אַז ער איז אַן אָרענטליכער און בראַווער מאַן. איי־נער וואָס איז שטרענג אָרענטליך און יושר'דיג, האָט ניט דעם מינדסטען חשק צו זיין אומגערעכט צו אַנדערע און וויל זיך ניט

באנוצען מיט קיין געלעגענהייט צו נעמען פארטייל פון צווייטענס ניט־פארזיכט“.

און דעבס האט געקויפט און פארקויפט, געמאסטען און גע־וואויגען, געוועזן א קרעמער־יונג. אבער טיעף אין זיין נשמה האט געלעבט די שטרעבונג צו א ברייטערער און גרעסערער אקציאן. די פיער וועגט פון זיין קראם זיינען פאר איהם צו ענג געוועזן. און אין 1879, 4 יאהר נאכדעם, ווי ער איז אנגעקומען אלס גראסערי־קלוירק, באטרעט ער צום ערשטען מאל אן עפענטליך־ערוועהלטען אמט. דאס האבען איהם זיינע מיט־בירגער אין טער־אט ערוועהלט אלס „סיטי־קלוירק“ אין דער שטאדטישער אדמיניסטראציע, און דעם אמט פארנעמט דעבס מיט כבוד פאר זיך און נוצען פאר דער שטאדט אין לויף פון פיער יאהר. אבער זיין אמת'ער געביעט איז געוועזן די ארבייטער באוועגונג.

אנהויב פון יוניאן מעטיגקייט.

דעם 27מען פעברואר, 1875, האט יהושע א. ליטש, דער „גרענד מאסטער“ (פרעזידענט) פון דער ברודערשאפט פון די לאַ־קאמאטיוו־הייצער, געגרינדעט אין טער־אט, אינדיאנא, אן ארטיגע „לאזשע“, פון דער ברודערשאפט. דעבס האט זיך אויפ'ן שטעל אנגעשלאסען אן דער ארגאניזאציע און איז באשטימט געווארען אלס סעקרעטער פון דער ארטיגער ברודערשאפט. דער ערפאהרע־נער ארגאניזאטאר פון דער ברודערשאפט און מענשען־קענער יהושע א. ליטש, האט גלייך באמערקט דעם 19־יאהריגען ארבייטער־יונג. ארייננקוקענדיג איהם טיעף אין די אויגען אריין, האט ליטש געזאגט צו איהם: „מיין יונגערמאן, איהר זייט א רעכט ביסעל צו יונג, אבער איך גלויב, איהר זייט ערנסט און אויפריכטיג און איך האף, אז די ברודערשאפט וועט פיעל פון אייך הערען“.

אין קנאפע דריי יאהר צייט האט דער יונגער ארבייטער אויף אזוי פיעל געלאזט פיהלען זיין האנט אין דער ברודערשאפט, אז אויף דעם נאציאנאלען צוזאמענפאהר פון דער ארגאניזאציע אין באפאלא, אין 1878, איז ער ערוועהלט געווארען געהילפס־רעדאק־טאר פון דעם אפיציעלען זשורנאל, וואס די ברודערשאפט האט

ארויסגעגעבען, און אין יולי, 1880, איז ער ערוועהלט געוואָרען „גרענד־סעקרעטער און טרעזשורער״ פון פארבאנד און רעדאקטאָר און פארוואלטער פון דעם זשורנאל. אין ערשטען אמט איז ער פארבליעבען ביז פעברואר 1893, און אין צווייטען — ביז סעפּטעמבער, 1894.

מיט דעם גאנצען פייער פון זיין יונגער און קרעפטיגער נשמה האָט זיך דעבס אריינגעוואָרפען אין דער ארבייט פון אָרגאניזירען און אויפקלעהרען זיינע פאך־חברים. ער האָט ניט געוואוסט פון קיין נאכט אָדער פון קיין יום־טוב. ארבייט, ארבייט, אלעמאל ארבייט איז געווען זיין חלק און — אונטער וואָס פאר א באדינגונגען! זיין רייזע־זאק איז שטענדיג געווען גרייט, און יעדע מינוט איז דער פלאמיגער אגיטאטאָר בארייט געווען צו פארלאָזען דעם רעסק און לאָזען זיך אין ווייטען און שווערען וועג. די פארוואלטער פון די באהן קאָמפּאניעס האָבען פון איהם דאָס אויג ניט אראָפּגענומען, און עס האָבען ניט געפעהלט קיין טרייע „העגט״ צווישען די ארבייטער, וואָס האָבען געהאָלפען די קאָמפּאניעס אין פארפאָלגען דעם אונערמיעדליכען אָרגאניזאטאָר. ניט איין מאָל האָט איהם א טרייער קאָנדוקטאָר ארונטערגעזועצט פון א פאסאזשיר־צוג אָדער פון א פראכט־צוג אין מיטען פון דער נאכט ערגיץ אין א וויסטעניש.

„דורך די אלע יאָהרען״, שרייבט דעבס אין זיין ערקלערונג, ‚ווי איך בין געוואָרען א סאָציאליסט׳: „האָב איך זיך געשפּייזט „פון פראָלעטארישען קוואל. איך האָב געטרונקען ביז גרונד פון „זיינע וואסערען, און יעדער צעל פון מיין געבוי איז אָנגעזאפּט „מיט דעם גייסט פון דעם ארביימער־קלאס. איך האָב געהייצט „די מאשין און געטראָגען די לאסט און געליטען די סכנות פון דער „ארבייט. איך בין געווען מיט די חברים אין די מידע, לאנגע „שטונדען פון פראצע. איך האָב געהאט מיין חלק אין זייערע „סכנות און אָפט געהאָלפען אָפּטראָגען מיינע צובלוטיגטע און צר־„קאליעטשעטע גענאָסען אין זייערע היימען, צו ווייב און קינדער. „איז דען א חידוש, אז איך האָב געפיהלט דעם לאסט פון זייערע „ליידען, אז די זוימען פון אומצופרידענהייט האָבען געלאָזט וואָרצ־

„לען אויך אין מיין נשמה? ווי אנדערש דאַט עס ז'ען געקאָנט זיין?“

און יודזשין וויקטאָר האָט געשטעלט אין דיענסט אַלץ מיט וואָס די גרויסמוטיגע מוטער נאַטור האָט איהם באַשאָנקען. ער האָט אונאויפהערליך געאַרבייט, געווירקט מיט וואָרט און שריפט, מיט טאַט און בייטראג. ער האָט זיך ניט באַשריינקט אין זיין אגיטאַציע און אָרגאַניזאַציע אויף די לאָקאָמאָטיוו הייצער אליין. ער האָט געווירקט און געבויט, גערופען און אָרגאַניזירט אויך אין אַנדערע אייזענבאהן־פאַכען. זיין ענערגיע האָט ניט גע־וואוסט פון גרענעצען און זיין אויפטו האָט נאָך מעהר געווירקט און אָנגערעגט זיין אונערמיעדליכע ענערגיע. אין ווייניג טיילען פון דער אייזענבאהן אינדוסטריע האָט דעבס ניט געהאַט זיין חלק ארבייט, עס איז קיים געווען אַ סטרייק, אין וועלכען דעבס האָט קיין אנטייל ניט גענומען.

ווען דעבס האָט איבערגענומען די פאַרוואַלטונג פון דער ברודערשאַפט פון די לאָקאָמאָטיוו הייצער איז די קאַסע געווען 6000 דאָלער הינטערשטעליג און דער גאַנצער פאַרבאַנד האָט ניט מעהר געהאַט, ווי 60 לאָקאַלען. אין גאָר אַ קורצער האָט דעבס דערוויזען אָפּצואַווישען דעם גאַנצען חוב און שאַפען נייע 226 אָרטיגע אַפּטיילונגען פון דער אָרגאַניזאַציע.

אויפ'ן וועג צו אַ וועלט־אַנשויאונג.

דער נעדרענג פון דער פּראַקטישער ארבייט, די אגיטאַציע און אָרגאַניזאַציע האָט ניט געשטערט דעבס'ן אריינטראַכטען זיך אין די ברייטערע פּראָבלעמען פון דער באַוועגונג. ער האָט אַלץ מעהר געפיהלט, אַז דער קאַמף איז סוף כל סוף באַשריינקט, אַז דער קאַמפּס־פּלאַץ איז ענג, סיידען די ציעלען פון קאַמף זאָלען אויסגעשפּרייט ווערען. אמת, די סאָציאַליסטישע אויפפאַסונג פון דער באַוועגונג איז נאָך אַלץ פרעמד געווען פאַר דעם יונגען קעמפּער און פיהרער. ווי ער דערצעהלט אליין אין דעם פריהער דערמאָנטען ארטיקעל האָט ער נאָך דעמאָלט קיים וואָס געהערט פון סאָציא־ליזם. פון דער סאָציאַליסטישער באַוועגונג האָט ער כמעט אינגאַנצען

ניט געוואוסט, און אפילו דאָס ביסעל וואָס ער האָט יע געוואוסט, האָט איהם ניט בעאיינפלוסט צו דענקען גינסטיג וועגען סאָציאַ־ליזם. ער האָט יע געטראַכט פון קאַפּיטאַל און קאַפּיטאַליזם, אָבער דאָס גאַנצע און געזאַמטע בילד פון דעם קאַפּיטאַליסטישען „סיס־טעם" האָט נאָך ניט דערגרייכט צו דעם גייסטיגען אויג פון דעם ביינאַהע 40־יאָהריגען ארבייטער־פיהרער. ער האָט געפיהרט מלחמה געגען עקספּלואַטאַציע און קליינע שכירות, אָבער ס׳איז איהם נאָך ניט איינגעפאַלען דער געדאַנק, אַז דאָס גאַנצע סיסטעם פון לוין־ארבייט, פון שכירות איז שלעכט. אָבער דעבס האָט שוין לאַנג געהאַט באַגריפען די אידעע פון דעם ארבייטער־קלאַס, פון ארבייטער־אחדות. אין זיינע געדאַנקען און אויך אין זיינע פּראַקטישע פאַרזוכען איז ער שוין לאַנג און ווייט אריבער די בינעזישע מויערען פון פאַכאָוועי אָדער אפילו פון אינדוסטריעלער אָפּגעזונדערטהייט. אין אַ שפּעטערדיגער שריפט דערצעהלט ער:

„איך בין געוועזען פאַרנומען מיט דעם געדאַנק גרינדליך און „שטאַרק צו אָרגאַניזירען אַלע אייזענבאַהן ארבייטער און סוף „כל סוף דעם גאַנצען ארבייטער־קלאַס, און פאַר דעם ציעל האָב „איך אָפּגעגעבען מיין גאַנצע צייט און ארבייט. איך האָב געהאַט „די טיעפּסטע איבערצייגונג, אַז עס וועט ניט שווער זיין אָפּצו־ „שאַפען אַלע איבלען און רעגולירען די ארבייטס־באַדינגונגען אויב „עס זאָל נאָר געלינגען צו אָרגאַניזירען אַלע ארבייטער אין יעדען „טייל פון דער אייזענבאַהן דיענסט און באַוועגען זיי אַלעמען צו „ארבייטען האַרמאָניש און אייניג. די אַקציאָנערען פון די באַהן־ „קאָמפּאַניעס ארבייטען דאָך האַרמאָניש, טו פאַרוואָס זאָלען אַזוי „ניט האַנדלען די ארבייטער? דאָס איז דאָך אַזוי איינפאַך: „די ארבייטער זאָלען נאָר נאָכפאָלגען דעם ביישפּיעל פון זייערע „בעלי בתים, און דאָס פּראָבלעם וועט זיין געלייזט".

זוכענדיג דעם ענטפער, ווי צו לייזען דאָס פּראָבלעם, איז דעבס געקומען צו דער איבערצייגונג, אַז די פאַכאָוועע אָרגאַניזאַ־ציאָנס־פאָרמע פון די אייזענבאַהנער אין אַ גרויסע שטערונג אין זייער וועג. וויפיעל מען זאָל זוכען צו דערנענטערן צווישען איי־נאַנדער די באַזונדערע פאַך־פאַראיינען און ברודערשאַפטען, וועט עס

דאָך ניט זיין אַט די שטאַרקע, אייגהייטליכע און אינערליך־סאָלי־דארישע ארבייטער־אָרגאַניזאַציע, וואָס איז נויטיג צו פאַרזיכערען דעם ערפאָלג פון די אַרבייטער. און ער האָט באַשלאָסען צו באַשאַפען אַזאַ ברייטע און אַל־אומפאַסענדע אָרגאַניזאַציע פון אַרבייטער, צוערשט — פון אַלע אייזענבאהן־אַרבייטער אָהן אונטערשייד פון פאַכען און דיסטריקטען.

אויף דעם סינסינעטי׳ער צוזאַמענפאָהר פון דער ברודערשאַפט פון לאָקאָמאָטיוו הייצער, אין 1892, האָט דעבס אריינגעגעבען זיין רעזיגנאַציע פון אַלע עמטער, וואָס ער האָט ביז דעמאָלט פאַרנומען אין פאַרבאַנד. די דעלעגאַטען האָבען איינמוטיג צוריקגעוויזען די רעזיגנאַציע און איינשטימיג, מיט באַגייסטערונג, ווידער־ערוועהלט דעבס׳ן אויף אַלע פריהערדיגע עמטער. אָבער עס האָבען ניט געהאָלפען קיין רייד און איבערצייגונגען. דעבס איז באַשטאַנען אויף דאָס זייניגע, און ווען אַלע מיטלען און וועגען איינצוהאַלטען איהם האָבען זיך ארויסגעוויזען פרוכטלאָז, האָט דער צוזאַמענפאָהר ווידערוויליג און מיט טיעפען, אמת ריהרענדען באַדויער אָנגענומען דאָס צוריקציהען זיך פון דעם פיהרער און דינער. דעבס האָט אָפען און אָהן צווײדײטיגקייט ערקלערט, אַז ער געפינט פאַר ענג און ניט צופרידענשטעלענד די אָרגאַניזאַציע פון די אייזענבאַהנער, ווי זי איז איצטער, אַז ער וויל אוועקגעבען אַלע זיינע כחות אויפצובויען אַזאַ אַלגעמיינע און אײנהייטליכע אָרגאַניזאַציע פון די אייזענבאַהן־אַרבייטער. די פאַרזאַמלונג איז נאָך ניט געווען פאַרטיג צו באַגרייפען דעבס׳עס פּלענער, אָבער זי האָט איינשטימיג באַוויליגט דעבס׳ן, אַלס צייכען פון ליעבע און אנערקענונג, די סומע פון 2,000 דאָלער, ער זאָל פאָהרען אין אייראָפּאַ אָפּרוהען און פאַרגעניגען האָבען, אָבער אויך פון דער מתנה האָט זיך דעבס באַשיידען אָפּגעזאָגט. אָפּגעבענדיג זיין ענדגילטיגע ערקלעהרונג, אַז זיין ענטשיידונג וועט ער ניט ענדערען, האָט דעבס צווישען אנדערעס ערקלעהרט פאַר וואָס ער טרעט ארויס פון דער ברודערשאַפט פון די לאָקאָמאָטיוו הייצער און ווי ער קוקט אויף זיין ווייטערדיגער אויפגאַבע:

„איך טו אַזוי ווייל דאָס פאַרשאַפט מיר פאַרגעניגען אַזוי צו

„טאָן. מיין ציעל איז צו העלפען ראַטעווען די מענשליכקייט און „מענשהייט, וואָס שטעהען אין סכנה פון אונטערגאַנג. יעדער „שריט און באַוועגונג, וואָס פיהרט צו דעם ציעל, פאַרדיענט די „פולסטע אונטערשטיצונג און איך וועל זיך ניט אָפּשטעלען פאַר „קיין אָנשטרענגונג, וואָס איז נאָר אין מיינע כחות. איך האָב א „הארץ פאַר אַנדערע און דערפאַר בין איך אין דער ארבייט. ווען „איך זעה אַז אַנדערע ליידען, לייד איך אַליין אויך, און ווען איך „שטריינג מיך אָן צו פאַרלייכטערען דעם שיקזאַל פון אַנדערע, „ארבייט איך אייגענטליך פאַר זיך אַליין. איך האַלט ניט, אַז וואָס איך טו איז א קרבן, אָדער אַז איך האָב זיך ווען מקריב „געווען. דער איינציגער קרבן איז ווען איינער פאַרגוואַלדיגט זיין „אייגענעם געוויסען".

פון די ווערטער קוקט אַרויס דער גאַנצער דעבס: דער אַר־בייטער־פיהרער מיט א האַרץ פון א הומאַניסט, דער קעמפער וואָס ליעבט.

די „אַמעריקאַן רעילוועי יוניאָן".

אין פעברואַר, 1893, האָט זיך דעבס באַפרייט פון זיינע פליכ־טען אַלס פיהרער און בעאַמטער פון דער ברודערשאַפט פון די לאָ־קאָמאָטיוו־הייצער. און אין יוני פון דעם זעלבען יאָהר האָט ער, מיט דער הילף פון געצעהלטע חברים, אָרגאַניזירט די „אַמעריקען רעילוועי יוניאָן" — דעם ערשטען און איינציגען פאַרבאַנד פון אַלע אייזענבאַהן־ארבייטער, אין דער גאַנצער ביזדעמאָלטדיגער געשיכ־טע פון דער אַמעריקאַנער ארבייטער באַוועגונג. דעבס האָט אַריינ־געבראַכט אין דער נייער אָרגאַניזאַציע צוזאַמען מיט זיין אייזער־נער ענערגיע און אונערמידליכער טעטיגקייט אויך דעם גייסט פון זעלבסט־אָפּפערונג און פון דיענסט אָהן תנאים צום ציעל אָהן א קאָמפּראָמיס. דעם אינהאַלט פון זיינע ווערטער, אין וועלכע ער האָט ערקלעהרט, פאַרוואָס ער ציהט זיך צוריק פון דער ברודער־שאַפט, די לאָקאָמאָטיוו־הייצער, האָט דעבס אין דער פולער מאָס פאַרווירקליכט אין דעם נייעם פאַרבאַנד.

ער האָט געטאָן זיין ארבייט מיט ליעבע און איבערגעבענהייט,

ביבליאָטעק טאָראַנטאָ

אליין געווען דער ביישפּיעל פאר אנדערע. איידער ער האָט רע־זיגנירט פון דער ברודערשאַפט איז זיין געהאַלט געווען 4,000 דאָ־לאַר א יאָהר. אין דער „אמעריקען רעילוועי יוניאָן" איז דעבס'עס געהאַלט געווען 75 דאָלאַר א מאָנאַט. די לעצטע צוויי יאָהר פון דער עקזיסטענץ פון דער יוניאָן האָט דעבס איננאַנצען קיין גע־האַלט ניט באַקומען. און אַלס צונאָב דערצו, ווען די „אמעריקען רעילוועי יוניאָן" איז געגאַנגען געבראָכען, צוליעב דער אומגעזעצ־ליכער פארשווערונג וואָס די רעגירונג האָט געמאַכט מיט די איי־זענבאהן קאָמפּאַניעס און מחמת דער אונטערדריקונג פון דעם פּולמאַן־סטרייק, האָט דעבס איבערגענומען אויף זיך, שטיל און אָהן טענות, צו צאָהלען די חובות פון דער געפאַלענער אָרגאַני־זאַציע. דאָס זיינען ניט געווען קיין פּערזענליכע חובות, און דעבס איז פאר זיי בשום אופן ניט געווען פאראַנטוואָרטליך: ניט פּאָרמעל און ניט מאָראַליש. די חובות זיינען געווען גרויס: דעבס האָט זיין גאַנצען לעבען ניט פארמאָגט אפילו קיין חלק פון דעם, וויפיעל זיי האָבען באַטראָפען. אָבער ער האָט יאָהר איין יאָהר אויס, פון זיינע באַשריינקטע פאַרדיענסטען, אין לויף פון אריבער צוואַנציג יאָהר, ביז מיט א פּאָר יאָהר צוריק, געצאָהלט און אויס־געצאָהלט עפּעס אריבער 40 טויזענד דאָלאַר. אזוינס האָט קוים געטאָן אן אנדער ארבייטער־טוער אין אמעריקא און אנדערשוואו. אָבער דעבס וואָלט פּונקט אזוי ווייניג פאַרראַטען אָדער געלאָזט באַלען א שפּרינקעל שטויב אויף דעם זכרון פון זיין גייסטיג קינד —„די אמעריקען רעילוועי יוניאָן", — ווי ער וואָלט עס געקאָנט כּאָן מיט זיין לייבליך קינד, אָדער זיין פרוי.

ערשטער אויפטריט פון דער "א. ר. יו."

דעבס האָט געגרינדעט די „א. ר. יו." (אמעריקען רעילוועי יו־ניאָן) אין יוני, 1893. אין איין יאָהר ארום האָט די אָרגאַניזאַ־ציע שוין געהאַט דערוויזען צו געווינען א גרויסען זיעג איבער דער „גרויסער נאָרד אייזענבאַהן־קאָמפּאַניע", ארויסצורופען דעם צאָרן, דעם האַס און די מורא פון אלע באַהן־קאָמפּאַניעס, פּאַקטיש צו גע־ווינען אויך דעם היסטאָרישען „פּולמאַן־סטרייק". און וואָלט ניט

די נאַציאָנאַלע רעגירונג געוואָרפען אין קאַמף געגען דער „א. ר. יו.“ איהר גאַנצע מאַכט, די פּאָליציי, מיליטער און געריכט, וואָלט אפשר די וייטערדיגע געשיכטע פון דער אָרגאַניזירטער ארבייטער באַוועגונג אין אמעריקאַ געהאַט אַן אַנדער פּנים און אַן אַנדער ווענדונג. דער וואוקס פון דער „א. ר. יו.“ איז געווען אויסער־געוועהנליך, אָהן אַ גלייכען אין דער ארבייטער באַוועגונג פון לאַנד. די יוניאָן איז אויסגעוואַקסען אין איין יאָהר צייט, און זי איז געוואַקסען ניט נאָר אין גייסט און קראַפט, נאָר טאַקי אויך אין צאָהל. לויט ווי עס גיט אָן די אָפיציעלע אונטערזוכונגס־קאָמיסיע, וואָס די רעגירונג האָט שפּעטער באַשטימט צו אונטערזוכען דעם שיקאַגאָ׳ער סטרייק, האָט די „א. ר. יו.“ געצעהלט 465 אָרטיגע אָר־גאַניזאַציעס מיט אַן אַלגעמיינער מיטגלידערשאַפט פון 150,000. ווי גרויס עס איז געווען לפי ערך די צאָהל קאָן מען אורטיילען פון דעם, וואָס די גאַנצע אמעריקאַנער ארבייטער פעדעראַציע (א. פ. אָף ל.) האָט דעמאָלט געהאַט ניט מעהר פון 300,000 מיטגלידער, און די אמאָל מעכטיגע „נייטס אָף לייבאָר“ (דער צענטראַלער אר־בייטער פאַרבאַנד, וועמענס פּלאַץ אין דער באַוועגונג די א. פ. אָוו ל. האָט אַליין מעהר פאַרנומען) האָט גיט מעהר געצעהלט ווי צווישען 150 און 160 טויזענד מיטגלידער.

דער פענאָמענאַלער, זיכער אונערוואַרטעטער וואוקס פון דער „א. ר. יו.“, ווי אין ציפערען אַזוי אין מאַכט, ערקלעהרט זיך אָהן ספק דערמיט, וואָס דעבס האָט געשטעלט די באַוועגונג אויף אַ ביז דעמאָלט ניט באַקאַנטער הויך פון פּרינציפּיעלער פעסטקייט און פערזענליכער זעלבסט־אויפאָפּפערונג. יאָהרען און יאָהרען נאָכ־דעם, ווי פון דער אָרגאַניזאַציע איז שוין ניט מעהר געבליבען ווי ערינערונגען, האָבען איהרע געוועזענע מיטגלידער ניט אַנדערש ערוויסגנערעדט איהר נאָמען, ווי מיט עהרפורכט און אומפּאַרגעס־ליכער ליעבע. זי האָט געטראָגען א י ן ז י ך דעם הייליגען אייפער פון אַ טיעף רעליגיעזער באַוועגונג, אויף איהר שטערען האָט זי געהאַט די אָפּשפּיגלונג פון דעבס׳עס שעהנער נשמה. אָבער אויך האָט זי געהאַט אונטער זיך דעם שטאַרקען באָדען פון דער היסטאָרישער ענטוויקלונג. די אָרגאַניזאַציע איז געווען אַ

גויטווענדיגקייט, און דאָס וואָס זי איז שפּעטער געפאַלען אין קאַמף מיט די פיעל שטאַרקערע געמיינשאַפטליכע כחות פון הער־שענדען קאַפּיטאַל און קאַפּיטאַליסטישער רעגירונג דערוויַיזט נאָר, אַז דער מענשען־מאַטעריאַל אין דער באַוועגונג איז נאָך ניט גע־ווען דערוואַקסען צו דער הויך פון דער אַלגעמיינער, אָביעקטיווער, ניט פּערזענליכער לאַגע, און אַז דער אַרבייטער איז נאָך ניט געווען שטאַרק גענוג צו באַזיעגען דעם קאַפּיטאַליזם.

דער קלאַסען־קאַמף אין דער אַמעריקאַנער אינדוסטריע.

די פאַראייניגטע שטאַאַטען זיינען דאַמאָלס געשטאַנען, אַלס לאַנד, אויף דעם שוועל פון דער סאַמע מאָדערנער פאַזע פון קאַפּי־טאַליזם. די טראַסטס האָבען פּאַרוואָרפען זייערע גערדיכטע און שטאַרקע נעצען איבער די קוואַלען פון דעם וואוילזיין פון פאָלק. הענרי דעמאַרעסט לויד, אַ אויפריכטיגער און צופערלעסיגער שיל־דערער פון יענע יאָהרען, דערצעהלט אין זיין בוך: „עשירות געגען דעם כלל“: „ניט וועניגער פון 500 מיליאָן דאָלאַר קאַפּיטאַל איז געווען פאַראייניגט אין דעם קוילען־טראַסט. דער יד אחת אין דער אויל אינדוסטריע האָט קאָנטראָלירט 200 מיליאָן דאָלאַר, און די פיהרער פון דערזעלביגער אינדוסטריעלער קאָמבינאַציע זיינען אויך געווען די בעלי דעות אין אַנדערע געשעפטען, מאַנופאַקטור אָדער פּראָדוקציאָנס־פאַראייניגונגען, וואָס האָבען אַרומגעכאַפּט דעם ווערט פון מעהרערע 100 מילאָנען דאָלאַרס. די אייזענבאַהנען און די תבואה־שפּייכלער אייגענטימער האָבען אין זייער רשות הונדער־טער מיליאָנען דאָלאַרס צו באַקעמפען די ווייץ־פּראָדוצירער. ניט וועניגער פון 100 מיליאָן דאָלאַר איז קאָנצענטרירט אין דעם פיה און פליישׁ האַנדעל, 35 מיליאָן דאָלאַר אין בראַנפען און פיעל מעהר אין ביער, 75 מיליאָן דאָלאַר אין צוקער, אַריבער 100 מי־ליאָן דאָלאַר אין לעדער, און אין גאַז מעהרערע מיליאָנען . . . עס איז פאַראַן אין רונדע ציפערען מעהר פון 10 מיליאַרד דאָ־לאַר קאַפּיטאַל, וואָס ציהט פּראָצענט פון די אייזענבאַהנען, און מיט יעטווידער יאָהר ווערען די אינדוסטריעס אַלץ ענגער צונויפגע־בונדען, אַלס מעהר קאָנצענטרירט.“

די קאָלאָסאַלע פאַראייניגונגען פון קאַפּיטאַל האָבען אומפאַר־מיידליכערווייזע ארויסגערופען א שטאַרקערע פאַראייניגונג פון די ארבייטער. די ריזיגע טראָסטס האָבען באַשאַפען דעם וועג פאַר ריזיג גרויסע ארבייטער־יוניאָנס, שוין דערמיט אליין, וואָס זיי באַשעפטיגען אין איינציגע פּלעצער גרויסע מחנות ארבייטער. די קלאַסען־גרענעצען זיינען געוואָרען פיעל דייטליכער און דער קלאַסען־געפיהל איז געוואָרען אלע מאָל אויסגעשפּראָכענער און שאַרפער. דער קלאַסען־קאַמף איז געוואָרען אזוי פאַרשאַרפט און פאַרביטערט, ווי קיינמאָל ניט פריהער אין דער געשיכטע פון דער אינדוסטריעלער געזעלשאַפט.

דאָס יאָהר 1892 איז געווען באַזונדערס רייך אין בלוטיגע צוזאַמענשטויסען צווישען קאַפּיטאַל און ארבייט. איינינגע פון די צוזאַמענשטויסען וועלען אויף לאַנג, זעהר לאַנג פאַרבלייבען אין דעם זכרון פון דער ארבייטער־באַוועגונג. אזוי איז דער „האָומסטעד סטרייק“, וואו די ארבייטער־באַוועגונג האָט זיך צום ערשטען מאָל באַגעגענט פּנים אל פּנים מיט א הויך מאָדערנער קאַפּיטאַליסטישער קאָרפּאָראַציע, וואָס איז געווען באַוואָפענט מיט אונבאַשריינקטע מיטלען און קראַפט. פון איין זייט איז געשטאַנען די „פאַראייניגטע אסאָציאַציע פון אייזען און שטאָל ארבייטער“ (אמאַלגאַמייטעד אסאָסיאיישאָן אָוו אייראָן ענד סטיל וואָירקערס), מיט א מיטגלידערצאָהל פון 24,068 (אין יאָהר 1891), פאַקטיש די שטאַרקסטע ארבייטער יוניאָן אין דער גאַנצער אמעריקאַנער ארבייטער באַוועגונג. פון דער צווייטער זייט איז געווען די שטאָל קאָרפּאָראַציע „קאַרנעגי און קאָ.“, מיט ה. ס. פריק אלס פיהרער, א מאַן, וואָס האָט איבער'ן גאַנצען לאַנד גע'שמ'ט אלס דער ביטערסטער שונא און ענטשידענסטער באַקעמפער פון אָרגאַניזירטע ארבייטער. דער היסטאָרישער סטרייק האָט אויסגעבראָכען צוליעב דעם פאַרזוך פון דער קאָמפּאַניע ארונטערצוזעצען די שכירות, וואָס די ארבייטער האָבען ערוואָרבען נאָך מיט דריי יאָהר צוריק. די קאָמפּאַניע האָט נאָך פאַרצויגענע אונטערהאַנדלונגען און דינגעני שען פאָרגעשלאָגען דעם פּרייז פון 23 דאָלאַר פאַר א טאָן אייזען, אָנשטאָט 22, ווי זי האָט לכתחילה געוואָלט צאָהלען.

די ארבייטער האָבען נאָכגעגעבען ביז 24 דאָלאר אנשטאט די 25 דאָלאר פער טאָן, וואָס זיי פלעגען ביז דאמאָלט באקומען. ווי געזאָגט, האָט עס זיך געהאנדעלט וועגען ארונטערזעצען די פאר־דיענסטען, ניט וועגען העכערען זיי. אָבער הינטער דעם קאמף פון דער קאָמפּאניע געגען די פארדיענסטען פון די ארבייטער איז געווען פארשטעקט א דירעקטע אטאקע אויף דער יוניאָן, און די ארבייטער האָבען עס אויך אזוי פארשטאנען: זיי האָבען זיך גע־ראנגעלט פאר דעם סאמע קיום פון זייער פארבאנד. דעם 29טען יוני זיינען די ארבייטער ארויס אין סטרייק. אָבער נאָך איידער די פארהאנדלונגען זיינען געקומען צו ענד, האָט העררד פריק, פון דער קארנעגי קאָמפּאניע, אנגאזשירט 300 ספּעציעלע וועכטער פון דער פינקערטאָן געהיים־דעטעקטיוו אגענטור. דעם 5טען יולי זיי־נען די געהיים־אגענטען אָנגעקומען אין שטאָדט פּיטסבורג און פארטאָג דעם 6טען יולי האָבען זיי אויף שיפען געזאָלט אָנקומען ניט באמערקט אין האָמסטעד און פארנעמען די וואך ארום די אייזען און שטאָל גיסערייען. אָבער די ארבייטער האָבען זיך באַ־צייטענס דערוואוסט וועגען דעם אָנקונפט פון די פינקערטאָן־אגענטען, — און בוכשטעבליך די גאנצע שטאָדט איז ארויסגעקו־מען צום ברעג טייך, ענטשלאָסען ניט צו דערלאָזען, אז די פינ־קערטאָן־אגענטען זאָלען ארונטער פון די שיפען. די ארבייטער האָ־בען זיך באוואפענט מיט ביקסען און עס איז געקומען צו א בלו־טיגער שלאכט. די פיהרער פון די ארבייטער האָבען זיך אומזיסט געסטארעט צו בארוהיגען די מאסען, צו פארמיידען בלוטפארגי־סונג. די אויפרעגונג פון די סטרייקערס האָט ניט געוואוסט פון קיין גרענעצען. נאָך איידער די זון האָט דערגרייכט דעם מיטען פון הימעל, זיינען צוועלף מענשען, פון ביידע זייטען, געלעגען טוי־טע און צעהנדליגע זיינען געווען שווער פארוואונדעט. די אר־בייטער האָבען זיך ניט בארוהיגט, ביז די פינקערטאָן־אגענטען האָבען זיך אונטערגעגעבען און מען האָט זיי ארעסטירט און די זעלבע נאכט ארויסגעשיקט מיט דער אייזענבאהן.

דער סוף פון דעם צוזאמענשטויס אין האָמסטעד איז געווען זעהר א טרויעריגער. די רעגירונג האָט געשיקט שטאאט־מיליץ אין

שטאָדט, און מאָנאטען לאַנג איז די ארבייטער באַפעלקערונג גע־שטאנען אונטער קריעגס־צושטאַנד, ליידענדיג גוואלט און אומגע־רעכטיגקייט פון די מיליצאַנטען. עס זיינען, אמת, צוגעשטאַנען צום סטרייק די ארבייטער פון מעהרערע פאבריקען און אונטער־נעמונגען פון דער קאָמפּאַניע, אפילו נים־אָרגאַניזירטע ארבייטער זיינען ארוים אין סימפּאַטיע־סטרייק, אָבער דער קאמף איז געווען פארשפּיעלט. נאָך פולע 20 וואָכען פון העראָאישען סטרייק זיינען די ארבייטער אוועק צו דער ארבייט, ערנידעריגטע און געשלאָגענע. זייער יוניאָן איז געווען זייער גרעסטער פּארלוסט, וועלכען זיי האָ־בען נאָך עד היום ניט צוריקגעוואונען.

נאָך דעם סטרייק און צוזאמענשטויס אין האָומסטעד איז געקומען דער קאמף אין קור ד'אַלען, אין דעם קוילען־גרעבער דיס־טריקט פון שטאַאט איידעהאָ, וואו עס איז אויך געקומען צו א באוואפענטער שלאַכט צווישען די סטרייקער און געדונגענע סטרייק־ברעכער. אויך דאָ זיינען פון ביידע זייטען געפאַלען קרבנות, דער'הרג'עטע און פארוואונדעטע, און אויך דאָ האָבען די ארבייטער לכתחילה געהאט פארטריבען זייערע שונאים, און גראָד איז די שטאַאט־מיליץ נים געווען געניגענד צו אונטערדריקען די סטרייקערס, אָבער דער גאָווערנאָר פון איידעהאָ האָט אויפגעפּאָ־דערט די פעדעראַלע רעגירונג, און — זי האָט ליבעראַל געהאָלפען. די פעדעראַלע סאָלדאטען האָבען אויפגעטאָן אין קור ד'אַלען, וואָס די שטאַאטליכע מיליץ אין האָומסטעד: דערשטיקט דעם סטרייק און צובראָכען די יוניאָן.

ווי געזאָגט פריהער, איז דאָס יאָהר 1892 געווען באזונדער רייך אין בלוטיגע מלחמות צווישען ארבייט און קאפּיטאַל. די מלחמות זיינען נים געווען באשריינקט אויף איין געגענד אָדער אינדוסטריע. וואָס עס האָבען יענעם יאָהר דורכגעמאַכט די קוי־לען־גרעבער, איז אויך אויסגעפאַלען אויפ'ן חלק פון די שטאָל־ארבייטער, און די אייזענבאַהנער, ווי די אייזענגרעבער און אנ־דערע, האָבען געהאט אויסצושטעהן דעם זעלביגען פאראייניגטען אָנדראַנג פון קאפּיטאַל און פון דער רעגירונג. דער פּלאַץ פון קאמף איז געווען דער גאַנצער שטח פון די אינדוסטריעלע שטאַא־

טען פענסילווייניא, נויאָרק, טענעסי, איידעהאָ. פון איין עק ביז׳ן צווייטען האָט די אינדוסטריעלע אמעריקא אויפגעציטערט אין די קאָנוואולסיעס פון דעם קאַמף אויף לעבען און טויט צווי־שען די אָרגאַניזירטע ארבייטער און די פאראייניגטע קאַפּיטאַליס־טען. דער אייזענבאהן סטרייק אין באַפּאַלאָ, נויאָרק, האָט געפּור־נען דעם פעלד פון קלאַסען־קאַמף רייך אויפגעאַקערט פון די שטאָל־ארבייטער אין האָומסטעד, און נאָך איהם איז געקומען דער בלוטיגער קאָנפליקט אין טרייסי סיטי, טענעסי, אין אינמען, אין אָליווער ספּרינגס, אין קאָאל קריק — אומעטום, איבעראַל. די קוילען און אייזען גרעבער האָבען ארויסגעוויזען וואונדערליכען מוט, אויסדויער און קראַפט. אין טענעסי איז די מלחמה אוועק אזוי ווייט, אז גאַנצע באהן־צוגען מיט מיליציאָנערען זיינען אריינ־געפאלען אין די הענט פון די באוואַפענטע סטרייקער. די אר־בייטער האָבען די מיליציאָנערען גענומען אין געפאַנגענשאַפט, און ענטוואָפענט זיי, אָבער סוף כל סוף איז דאָך דער זיעג געווען אויף דער צווייטער זייט.

דער סטרייק אין באַפּאַלאָ, פון 400 ווייכענשטעלער (סוויטש־מען, סטרעלאָטשניקעס) האָט זיך אָנגעהויבען אונטער זעהר גינ־סטיגע באדינגונגען פאר די ארבייטער. זיי האָבען געפאָדערט הע־כערע שכירות און קירצערע ארבייטס־שטונדען, און זיי איז גע־לונגען אָפּצושטעלען דעם אייזענבאהן־פארקעהר ארום באַפּאַלאָ. די באפעלקערונג האָט סימפּאַטיזירט מיט סטרייקערס, און די אָר־טיגע מיליץ, וואָס איז ארויסגעפאָדערט געוואָרען שוין אין סאַמע אָנהויב פון סטרייק, האָט ניט ארויסגעוויזען קיין באזונדער גרויי־סען חשק צו מישען זיך אין סטרייק און האָט ניט געשטערט דעם פריעדליכען „פּיקעטען“. אָבער די אייזענבאהן־פארוואלטער האָ־בען געצוואונגען דעם שעריף, געגען זיין ווילען, ער זאָל בעטען שטיצע פון דעם גאָווערנאָר פון סטייט, און אין 48 שטונדען צייט איז ארויסגעפאָדערט געוואָרען כמעט די גאַנצע מיליץ פון שטאַאט נויאָרק, פולע 8000 מיליציאָנערען צו באַקעמפען 400 פריעדליכע סטרייקער. אין ניין טעג צייט איז דער סטרייק געווען געבראָ־

כען און די סטרייקער האָבען זיך אומגעקעהרט צו דער ארבייט באזיגטע.

דער דורכפאל פון די קופער־מיינערס, די מעטאל־גרעבער אין קור ד'אלען האט געפיהרט צו דער גרינדונג פון דער וועסטלי־כער פעדעראציע פון די מעטאל־גרעבער (וועסטערן פעדעריישאָן אָוו מיינערס), וואו אלע ארביימער אין דער מעטאל־גראָבענדער אינדוסטריע האָבען זיך פאראייניגט אין איין אינדוסטריעלער יו־ניאָן, כדי געמיינשאפטליך, מיט פאראייניגטע כחות און אָהן די שטערונגען פון פאכאָווע מחיצות, צו קעמפען געגען דעם אינדוס־טריעל, קאָמערציעל און פינאנציעל פאראייניגטען קאפיטאל.

אין דער זעלביגער ריכטונג האט אויך געווירקט דער דורכ־פאל פון דעם אייזענבאהן־סטרייק אין באָפאלאָ אויף יודזשין וויק־טאָר דעבס'ען. ער האט עס דעמאלט באשלאָסען צו רעזיגנירען פון זיין אמט אין דער ברודערשאפט פון די לאָקאָמטיוו־הייצער און צו אָפגעבען זיך מיט דער אגיטאציע פאר אן ענגער פארבינדונג פון אלע אייזענבאהן־אָרגאניזאציעס אין איין פעדעראציע. אָבער וואָס דער אויפריכטיגער און גרינדליך דענקענדער דעבס האט גע־זעהן, האָבען די אנדערע פיהרער און בעאמטע פון די אייזענבאהן ברודערשאפטען ניט געזעהן און ניט פארשטאנען. פאר דעבס'ען איז קלאָהר געווען, אז אויב די ארבייטער האָבען וועלכע עס איז האָפנונג צו שטעלען זיך געגען די ריזיגע כחות פון די קאָמפאניעס, איז עס נאָר דורך אן אלגעמיינער און געשלאָסענער אקציאָן פון אלע, אָהן אויסנאהם, ארבייטער אויף די אייזענבאהנען. אָבער דעבס'עס חברים האָבען נאָך אלץ געגלויבט אין דער קראפט פון באכאָווער אָפגעזונדערקייט און־ אין דיפלאָמאטיש־שתדלנישער אקציאָן, און זיי האָבען זיך אָפגעזאָגט פון ענגער צונויפברייננגען די אייזענבאהן ארבייטער פון די פארשיידענע פאכען.

דעבס האט געמוזט דערוואייזען דעם אמת פון זיין געדאנק אויף דער גרינדונג פון דער „אמעריקען רעילוועי יוניאָן", די ער־שטע אינדוסטריעלע אָרגאניזאציע צווישען די אייזענבאהנער.

די ברודערשאפטען האָבען זיך באצויגען פיינדליך צו דער נייער באוועגונג. די „אמעריקאן רעילוועי יוניאָן" איז צונויפגע־

שטעלט געוואָרען פון אַלערליי פאַך־אָרגאַניזאַציעס פון די אייזען־באַהנער, און די אינערליכע האַרמאָניע, וואָס האָט אויסגעצייכענט די „א. ר. יו.“ פון ערשטען טאָג האָט גלענצענד דעמאָנסטרירט דעם פּאָרצוג פון אינדוסטריעלער סאָלידאַריטעט געגענאיבער פאַ־כאָוועד אָפּגעזונדערקייט. דאָס פּראַקטישע לעבען און דער פאַקטי־שער קאַמף האָבען אָבער געזאָלט אַרויסברייגגען אויף די מאַטע־ריעלע געווינסען פון דער אינדוסטריעלער פאַראייניגונג. פאַר דעם צוועק האָט יודזשין וויקטאָר דעבס מיט זיינע חברים געאַר־בייט אונערמידליך.

דער מאַנגעל אין פיהרערשאַפט.

די סאַמע לופט פון דער געזעלשאַפט, אין דער צייט וואָס ווערט דאָ באַשריעבען, איז פול געוועזען מיט אונצופרידענהייט. געוויס, נאָר ווייניגע האָבען קלאָהר געזעהען וואוהין עס טרייבט דער גאַנג פון דער אינדוסטריעלער ענטוויקלונג. איבערהויפּט ווייסען ווייניג מענשען פון אַזאַ זאַך, ווי ענטוויקלונג. די גרויסע מעהר־הייט בעטראַכט אַ ניעדערלאַגע פאַר זיך, ווי אַן אָפּגעזונדערטען און פאַרענדיגטען ענין. אָבער שוין נאָר אַ סך מענשען האָבען געפיהלט, אַז עס איז ווייט ניט אַלץ אין בעסטער אָרדנונג. יע־דער איינער, אין די מאַסען, האָט געפיהלט, ווי עס דריקט איהם דער שוה. אונצעהליגע קריוודעס זיינען אומגעגאַנגען איבער די גאַסען, האָבען אַרויסגעשריען פון די הייזער. עס איז אָבער ניט געוועזען קיין געמיינשאַפטליכער אויסדרוק און קיין איינהייטליכער אַפּאַראַט וואָס זאָל אויסדריקען די איינצעלנע און אָפּגעזונדערטע תביעות און טענות. די מאַסען האָבען געגאַרט נאָך אַ געמיינשאַפט־ליכער שפּראַך. אָבער ניט די דאַמאָלסדיגע סאָציאַליסטישע באַוועג־גונג און ניט די טרייד־יוניאָניסטישע האָבען געטראָפען צו ריידען אָט די שפּראַך. די סאָציאַליסטישע אַרבייטער פּאַרטיי (ס. ל. פּ.) האָט ניט געקאָנט ריידען די שפּראַך פון די מאַסען און די אַמערי־קאַנער אַרבייטער־פעדעראַציע (א. פ. אָוו ל.) האָט עס ניט געוואָלט טאָן, די ס. ל. פּ. האָט געשוועבט אין די ווייטע וואָלקענס פון סאָציאַליסטישער אַבסטראַקציע און האָט זיך ערשט פאַרנומען מיט

„רייניגען די רייהען" אנשטאט צו שטארקען זיי דורך טאָלעראנץ און איינינקייט. די א. פ. אָוו ל., ווידער, האָט געהאט דעם קאָפּ פארשטעקט אין דער טעגליכער דאגת החיונה און געווייכט, ווי פון פעפער, פון יעדען אַלגעמיינעם און פאראייניגענדען געדאנק. זי האָט ניט פארשטאנען דעם מאנדאט פון דער צייט.

און אָן א זייט פוןביידע איז געשטאנען די אריסטאָקראטיש אָפּגעזונדערטע און ענדלאָז צושפּאָלטענע אָרגאניזאציע פון די אייזענבאהנער אונטער דער אויטאָקראטישער פיהרערשאַפט פון הויך־געצאָהלטע „טשיעף'ס", „גרענד מאסטערס", און ווי נאָך די היער־ארכיע האָט געהייסען. פאר זיי איז אפילו די אמעריקאנער אר־בייטער פעדעראציע געוועזען צו ראדיקאל. אָבער גראָד האָבען די אייזענבאהנען דעמאָלט אויסגעאיבט די גרויזאמסטע ווירקונג אויף דעם עקאָנאָמישען לעבען פון דער רעפּובליק. דאָס האָבען די איי־זענבאהן־קאָרפּאָראציעס געשטעלט אין דעם רשות פון א פּאָר יחידים די גאנצע שטאָהל־אינדוסטריע. דאָס האָבען די מעכטיגע אייזענבאהן־קאָמפּאניעס צוכאַפּט די גרויסע טראקטען פון דער פרייער נאציאָנאַלער ערד, און דער ארבייטער האָט דערפיהלט, אז עס איז מעהר ניטאָ וואו צו לויפען פון דער טיראניי פון קאפּי־טאל. ניט געוועזען מעהר קיין פרייע לאנד. די אַלץ און אַלעמען קאָנטראָלירענדע באהן־קאָרפּאָראציעס האָבען אָפּגעקויפט שטאָדט־ראטען, שטאאט־לעגיסלאטורען, האָבען קאָרופּטירט נאציאָנאַלע וואהלען, די נענעל פון קאָרפּאָראטיווען קאפּיטאל האָבען זיך איינ־געגעסען אין דעם סאמע האַלז פון דער נאציאָן. דער גרעסטער קלאפּ איבער דער מאכט פון קאפּיטאל האָט געמוזט געציעלט ווע־רען אין די אייזענבאהן־קאָמפּאניעס. די אייזענבאהן־ארבייטער זיינען געוועזען די טרעגער, אפשר אומבאוואוסטזיניגע, פון א גרויסער היסטאָרישער סאָציאַל־פּאָליטישער שליחות. עס האָט געפעהלט דער גרויסער רוף, דער מעכטיגער פיהרער, דער לאסאַל פון דער אמע־ריקאנער ארבייטעשאפט, וואָס זאָל, אגב, אויך קומען פון די געבאָ־רענע אמעריקאנער. די טרייד־יוניאָן באוועגונג האָט געצעהלט אין איהרע רייהען א היבשע צאָהל מיטגליעדער און פיהרער, וואָס האָ־בען סימפּאטיזירט מיט דער סאָציאַליסטישער וועלט־אנשויאונג,

און די יעהרליכע צוזאַמענפאָהרען פון דער א. פ. אָוו ל. האָבען פיעל געהאַט צו טאָן מיט דער פראַגע וועגען סאָציאַליזם און סאָציאַליסטישער פּאָליטישער אַקציאָן. דער שיקאַגאָ'ער צוזאַמענפאָהר פון דער אַרבייטער פעדעראַציע, אין 1893, האָט דירעקט דעבאַטירט די פראַגע פון סאָציאַליזם, וועלכע איז אויך געשטעלט געוואָרען צו אָפּשטימונג דורך דער היסטאָרישער רעזאָלוציע פון טאָמאַס דזשיי. מאָרגאַן, אַ זעהר פּראָמינענטען ס. ל. פּ. מאַן פון יענער צייט. די רעזאָלוציע האָט געפאָדערט אַז דער אַמעריקאַנער אַרבייטער־קלאַס זאָל זיך אָרגאַניזירען פאַר זעלבסטשטענדיגער פּאָליטישער אַקציאָן אויף דעם גרונד פון אַ גאַנץ דרייסטען פּראָגראַם פון פּאָליטישע און סאָציאַלע רעפאָרמעס, דאַרונטער — נאַציאָנאַליזירונג אָדער מוניציפּאַליזירונג פון אַלע געזעלשאַפטליך־וויכטיגע פאַרקעהר־ און קאָמוניקאַציאָנס־מיטלען, און קלה'שער אייגענטום פון אַלע מיטלען פון פּראָדוקציאָן און פאַרטיילונג. די געגנער פון די סאָציאַליסטען, וואָס האָבען געצעהלט אויף דעם צוזאַמענפאָהר אַן ערך ¾ פון דער אַלגעמיינער צאָהל שטימען, ווי דאָס האָט זיך אַרויסגעוויזען ביי אַן אַנדער אָפּשטימונג, האָבען זיך ניט געקאָנט העלפען און האָבען געמוזט איינשטימען, אַז די רעזאָלוציע וועגען פּאָליטישער אַקציאָן זאָל איבערגעגעבען ווערען צו אַן אַלגעמיינער אור־אָפּשטימונג פון די מיטגליעדער פון די פעדערירטע יוניאָנס. און אין פאַרלויף פון דעם יאָהר, ביז צו דעם צוזאַמענפאָהר פון דער פעדעראַציע אין דעצעמבער 1894 איז די פראַגע לעבהאַפט דיסקוטירט געוואָרען אין די מעהרסטע אַרבייטער־אָרגאַניזאַציעס. די אַלגעמיינע אויפרייצונג, וואָס האָט געהערשט אין די אַרבייטער רייהען, צוליעב דעם ברוטאַלען קאַמף וואָס אָרגאַניזירטער קאַפּיטאַל האָט געפיהרט געגען די אַרבייטער, האָט געשאַפען אַ גינסטיגען באָדען פאַר דער סאָציאַליסטישער אַגיטאַציע.

צווישען די פאַרמערס און די ברייטע שיכטען פון דער שטאָדטיגער קליין־בורזשואזיע האָט זיך אויך שטאַרק געלאָזט פיהלען די אַלגעמיינע אומצופרידענהייט. וואַרום די קאָרפּאָראַציעס האָבען אפשר ניט ווענינער ווי די אַרבייטער אויך געטראָפען די פאַרמערס. אין די פּרעזידענטשאַפט־וואַהלען פון 1892 האָט די

„פאָלקס־פּארטיי“ (פּאָפּוליסט פּארטי), וואָס האָט זיך געגרינדעט פאר צוויי יאָהרען, געקראָגען העכער פון א מיליאָן שטימען.

די אינטעליגענטע אָדער אינטעליגענטישע עלעמענטען פון דער אמעריקאנער געזעלשאפט האבען זיך אויך גענומען ריהרען. אין 1891 זיינען געווען ניט ווייניגער פון 162 „נאציאָנאליסטישע קלו־בען“, וואָס זיינען באשטאנען פון נאָכפאָלגער פון עדוארד בעלאמי. זיי האָבען געפּרייידיגט די נאציאָנאליזאציע פון די גרויסע אינדוס־טריעס.

עס האָבען זיך אין פיעלע צענטרען געגרינדעט אלערליי קריסטליך־סאָציאלע, סאָציאָלאָגישע און עהנליכע פאראיינען, און אומעטום האָט מען מיט גרויס אינטערעס שטודירט די פּראָבלעמען פון פּאָליטישער עקאָנאָמיע און סאָציאלער וויסענשאפט.

אָבער קיינע פון די אויסגערעכענטע בעוועגונגען האָבען ניט ארויסגעבראכט קיין גרויסע פּערזענליכקייט, וואָס זאָל קאָנען פאר־אייניגען, קאָנצענטרירען און פיהרען. יעדע באוועגונג האָט גע־רעדט איהר אייגענע שפּראַך, געווען איבער די אויערען פארזונקען אין איהרע אייגענע פּראָבלעמען, און די סאָציאלע אויפרודערונג פון די מאסען איז געבליבען ניט פאראייניגט, ניט אויסגעדריקט.

די סאָציאליסטישע ארבייטער־פּארטיי (ס. ל. פּ.) האָט יע געהאט א שטארקע פּערזאָן אין דער שפּיץ פון איהר אָרגאניזאציע. דאָס איז געווען דעניעל דעליאָן, דער פיהרער און טעאָרעטיקער פון דער פּארטיי. אָבער דעניעל דעליאָן איז מעהר געווען אן אָנ־פיהרער פון א פאנאטישער סעקטע איידער פון א ברייטער מאסען־פּארטיי, הגם ער האָט געהאט א ברייטען בליק אויף דער סאָציאלער ענטוויקלונג און איז געווען א גרינדליכער קענער פון דער אמערי־קאנער פּאָליטיק און עקאָנאָמיק. דעליאָן האָט מעהר געהאלטען פון שיילען און טיילען ביז דאָס אבסאָלוט ריכטיגע און דורכאויס ניט פעהלערהאפטע וועט אָפּגעזונדערט ווערען פון דעם וואָס איז ניט דורכאויס ריכטיג און איז פעהלערהאפט, איידער — פון פאראיי־ניגען און קאָנצענטרירען. דעליאָן איז זיכער ניט געווען דער גע־באָרענער פיהרער פאר א גרויסער נאציאָנאלער מאסען־באוועגונג, אין וועלכער עס האָט זיך גענויטיגט די אָפּאָזיציאָנעלע אמעריקא,

הגם ער וואָלט אָהן ספק געווען אַן אויסגעצייכענטער אָפּאָזיציאָנס־פיהרער פון אַ ראַדיקאַלער מינאָריטעט און אַ גרויסער מאַסען־באַוועגונג.

עס איז געווען אין יענער צייט אַ צווייטע שטאַרקע פיגור, ווענען די ארבייטער באַוועגונג האָט אַרויסגערוקט צום פאָדער־גרונד פון דער עפּאָכע. דאָס איז געווען סעמועל גאָמפּערס, דער פּרעזידענט און פיהרער פון דער אַמעריקאַנער ארבייטער באַוועגונג. אין יענער צייט איז גאָמפּערס געווען פיעל פאָרטגעשריטע־נער, ווי היינט. זיין בליק אויף דעם עקאָנאָמישען אינהאַלט פון דער געזעלשאַפטליכער באַוועגונג איז געווען ניט זעהר ראַדיקאַל, אָבער אויך ניט אַזוי הינטערשטעליג ווי אין די לעצטע יאָהרען. גאָמפּערס איז געווען אַן אָפּאָרטוניסט, און דאָס איז אפשר געווען אויך אַ מעלה, ווייל זיין אָפּאָרטוניזם וואָלט איהם געהאָלפען צו פאַראייניגען אַלע אונצופרידענע ארום אַ געמיינשאַפטליכען, ווען אפילו ניט קיין אויסגעהאַלטענעם פּראָגראַם. אָבער גאָמפּערס איז געווען דער פּרעזידענט פון דער א. פ. אָוו ל., אַ צענטראַלער פאַר־באַנד פון אויטאָנאָמע אָרגאַניזאַציעס, וואָס האָט זיך געקאָנט האַל־טען צוזאַמען נאָר מיט דעם חסד און גוטען ווילען פון אַלע אָרגאַניזאַציעס, מיט דער איינשטימיגער הסכמה פון אַלע אויטאָ־נאָמע יוניאָנס. דערצו איז נאָך די א. פ. אָוו ל. געווען אַ קאָנקור־רענץ אָרגאַניזאַציע, וואָס איז געשטאַנען אין קאַמף געגען דער אַמאָליגער ארבייטער צענטראַלע, די „נייטס אָוו לייבאָר“, וואָס איז גראַד געווען צענטראַליסטיש און ראַדיקאַל. דער שטאַרקער קאָרט פון דער א. פּ׳ אָוו ל. איז געווען איהר דעצענטראַליזירטקייט, איהר שוואַכע, איבער־מעסיגע פּאָליטיק, און גאָמפּערס האָט געבויט זיין פּאָליטישע קאַריערע טאַקע אויף די צוריקגעהאַלטענדע, אין לעצטען חשבון ריקשריטליכע כחות אין דער ארבייטער־באַוועגונג. אויך ניט ער איז בארופען געווען צו זיין דער פיהרער פון דער אַמערי־קאַנער ארבייטער־בעוועגונג, וואָס זאָל געפינען און קאָנען און וועלען אַרויסזאָגען דאָס נייע וואָרט, אויף וועלכען דאָס לאַנד האָט אונגעדולדיג געוואַרט.

דער פיהרער דעבס.

דעבס איז געווען דער פיהרער. ער האָט דערפיהלט דעם וועה־געשריי פון דער אמעריקאנער ארבייטערשאפט. ער האָט אין זיין געוויסען געטראָגען דעם אָפּקלאנג פון די ליידען און באליידי־גונגען פון די מאסען. און טריי צו דעם אינערליכען קול, וואָס האָט אין איהם געדעדט קרעפטיגער און הילכיגער פון אלע אויסערליכע, שטערענדע מאָטיוון, האָט ער אויפגעגעבען זיין אנגעזעהענע און אָפּגעשאצטע לאגע אין דער ברודערשאפט פון די לאָקאָמאָטיוו־הייצער און ער האָט ארויסגעלאָזען דעם גרויסען רוף צו אייניגקייט און געאייניגטער אקציאָן. ווי אַן עלעקטרישער שטראָם האָט זיין רוף דורכגענומען דעם אמעריקאנער ארבייטער־קלאַס. דער ענטפער איז געווען גרויסארטיג, ערמונטערענד, פארשפרעכענד.

דאָס בייזוויליג פארגאָסענע אומשולדיגע בלוט פון די היימאַר־קעט קרבנות, די אנוסים פון האָומסטעד, די מארטירער פון קור ד'אלען, דער כאָר פון פאריאָגטע און געפייניגטע אויף דעם נאַנצען לויף פון דער אמעריקאנער היסטאָריע און טעריטאָריע האָט זיך אָפּגערופען מיט א הילכיגען און מעכטיגען: נעם נקמה פאר אונז! און דעבס האָט די אומבאשטימטע שטימען פארנומען אין זיין גרויסער נשמה און מיט זיין פייערדיגער שטימע און לייבען־קול האָט ער צו די קרעכצען און זיפצען און פראָטעסטען געגעבען א הערליכע פאָרמע און א מורא'דיגע קראפט. זיין פערזענליכער מאגנעטיזם איז געווען ניט בייצושטעהן און זיין ווירקונג אונגעהויער. יונג, ענערגיש, באגייסטערט און באגייסטערענד איז ער געווען דער שליח פון דעם שיקזאל פאר דער אמביציעזער פיהרער־ראָלע פון דער ערוואַרטעטער אמעריקאנער ארבייטער־שאפט. דער נאטירליכער רעדנער־טאלאנט פון דעם אמעריקאנער איז אין דעבס'ען באַרייכערט געוואָרען מיט דעם טעמפעראמענט פון זיינע פראנצויזישע עלטערן. ער איז געווען א מערקווירדיגער רעדנער, א נביא פון ארבייט מיט דעם לשון פון א פאָעט. אַט ווי עס באשרייבט דעבס'עס ריידען וויליאם ס. פאָמראָי, דער רע־דאקטאָר פון דעם „אכט שטונדען העראָלד":

„איך זיץ מיט פארמאכטע אויגען אויף דער פלאטפאָרם. א

„גרויסע פארזאמלונג ווערט אָבגעהאלטען. איך זיץ ווי אין א
„טרוים און הער די הילכיגע טענער פון א שטים, וואָס איז מיר
„אזוי באקאנט. די שטים און די ווערטער טראָגען מיך אין גע־
„דאנק אוועק צוריק צו די צייטען פון רוים, און דאָס פראָקלאמירט
„קאיוס גראקכוס די אָנקומענדע פרייהייט פון פאָלק. די פלאמינע
„און שעהנע ווערטער געהען פלוצלונג איבער אין די הארטע טענער
„פון קאָלא די ריענצי, וואָס שרייט אוים: ‚שטעהט אויף, איהר
„רוימער! שטעהט אויף, איהר קנעכט!‘ דרינגען די ווערטער
„אין אויער, און זיי דערהויבען מיין נשמה ביז צו אן עקסטאז.
„און איך בין שוין ניט מעהר אין דער אייביגער שטאָדט, איך
„וואנדער איצט צווישען די בערג און טאָלען פון יהודה, און די
„שטים האָט זיך ווידער געענדערט. דאָס מאָל זיינען דאָס שוין
„די טענער פון מיטלייד פון דעם נביא: ‚ליעבט איינער דעם צוויי־
„טען‘, און זיי געהען שנעל און הארמאָניש איבער אין פאנדאָרא׳ס
„מורמלען: ‚דאָס טעגליכע ליכט קומט, שטארקט אייך‘, און פראָמע־
„טעאוס ענטפערט מיט די ווייט אָבקלינגענדע קרעכצען און זיפצען
„פון ליידענדע נשמות. די לופט איז איצט אָנגעפילט מיט אויפ־
„רייצענדער מלחמה מוזיק, און איבער איהרע פארביילויפענדע
„קאדאַנסען הערט זיך די ליידענשאפטליכע שטים פון פעטער דעם
„נזיר, וואָס רופט צו די מענשען צו ליעבען זייער פליכט. און
„אָט רעדט די שטים אראָב פון די שפיצען פון די דייטשע בערג, און
„א טיפער קול, ווי א דונער, ענטפערט איהם: ‚איך קום!‘

„אָט ווערט שטיל א ווייל, און פארענדערליכע פאָרהאנגען פון
„דער פאנטאזיע הויבען זיך ווידער אויף און דעקען אויף א נייע
„סצענע. איך בין אויף א פארזאמלונג פון ווירדזשיניער בירגער,
„און די שטים האָט אָנגענומען דעם טאָן פון פעטריק הענרי. די
„שטים זאָגט: ‚אייביגע וואכזאמקייט איז דער פרייז פון פרייהייט‘,
„און ‚דער, וואָס וויל זיין אליין פריי, מוז געבען דעם קלאָפּ‘. און
„אָט איז דאָס שוין טאָמאס דזשעפערסאָן, וואָס ערקלערט, אז
„‚מיר האלטען, אז אָט די אמת׳ען זיינען זעלבסטפארשטענדליך, אז
„אלע מענשען ווערען געבאָרען פריי און גלייך‘. און פלוצלונג,
„קוים זיינען פארשטאָרבען אין דער ווייט די ווייכע טענער פון

„דעם ’אויסדערוועהלטען זוהן‘, ווי די שטים פון ענדריו דזשעקסאָן
„דונערט אוים דעם באשלוס: ’אַלע און יעדערער אין אָט דעם
„לאַנד מוז און וועט זיין פריי!‘

„דער אָבקלאַנג פון די דורות נעמט אויף די שטים, און זי
„מישט זיך שוין צונויף מיט די טענער פון דעם, וואָס האָט אין
„געטיסבורג געזאָגט די אונשטערבליכע פלאַמיגע ווערטער: ’דאָס
„לאַנד וועט האָבען אַ נייע געבורט פון פרייהייט, און די רעגירונג
„פון דעם פאָלק און פאַר דעם פאָלק וועט ניט פארשווינדען פון
„דער ערד“. און קוים איז דער שפּרוך פון דעם מארטירער פאַר־
„שטאָרבען אין דער לופט, ווי עס הערט זיך שוין לאָועל'ס ווייכע
„שטים:

„דער איז טריי צו גאָט, ווער ס'איז טריי צו מענשען, וואו נאָר אַן
אונרעכט געשעהט,
„צו די נידריגסטע און שוואַכסטע, וואָס אָטמען אונטער דער זון.
„אַזאַ אונרעכט איז אויך קעגען אונז, און דער איז אַ געמיינער קנעכט,
„וועמעס ליעבע פון רעכט איז נאָר פאַר איהם, און ניט פאַר דער
גאַנצער מענשהייט.“

„איך בלייב פארוואונדערט. ווי קומט דאָס, פרעג איך זיך
„אליין, וואָס אָט די אַלע פארגאַנגענע, טויטע העלדען שטעהען
„אַזוי נאָהענט לעבען מיר היינט?

„וואָס פאַר אַ קראַפט באַוועגט דאָס זיי צו פארלאָזען זייער
„רוה אין דער האַרטער ברוסט פון דער מוטער ערד און ווידער
„באַזוכען פארזאַמלונגען פון שטערבליכע מענשען, אום אַרויסצו־
„זאָגען פאַר זיי זייערע אומשטערבליכע שפּרוכען? אַ ניי באַוואוסט־
„זיין קומט צו מיר. דער טרוים דעקט אויף זיין בליי־שווערע
„דעקעל פון מיינע אויגען, זיי עפענען זיך און קוקען אויף אַן אונ־
„געהויערע מאַסע מענשען — מענער, פרויען און קינדער. די מע־
„נער שטעהען אויף זייערע שטוהלען און וואַרפען אין לופט זייערע
„היט; די פרויען וויינען פאַר פרייד און הויבען זייערע טאַשען־
„טיכלעך; און אַלץ גיסט זיך צונויף אין איין געשריי. זייערע

„אויגען זיינען געווענדט צו דער פּלאַטפאָרם, אויף איין מענשען,
„וואָס פארנייגט זיך גראַציעז ביי די דונערען פון אפּלאָדיסמענטען.
„איך בין נאָהנט צו איהם, איך קוק אין זיין געזיכט. דאָס איז די
„געזיכט פון יודזשין וו. דעבס."

די „אַ. ר. יו." (אמעריקען רעילוועי יוניאָן), אין וועמענס דיענסט דעבס האָט געשטעלט זיין רייכע פערזענליכקייט, איז גע־ווען פיעל מעהר, ווי א טרייד־יוניאָן. זי איז געווען דער ערשטער פּראָטאָטיפּ, דאָס פיר־בילד און דער פאָר־געהער פון דער צוקינפטי־גער מאסען־באוועגונג, אויב עס איז ערלויבט דער פארגלייך — דער אָנזאָג פון דעם קינפטיגען אמעריקאנער ארבייטער־„סאָוועט".

די קאַריערע פון דער „אַ. ר. יו."

איהר ערשטען גרויסען קאמף און ערשטען גרויסען זיעג האָט די „אַ. ר. יו." דורכגעמאכט צום סוף פון ערשטען יאָהר פון איהר לעבען. אין יוני פון 1893 האָט דעבס געגרינדעט די „אַ. ר. יו." און דעם 13טען אפּריל זיינען ארויס אין סטרייק געגען דער „גרויסער נאָרדליכער אייזענבאהן", וועלכע האָט געהערט צו דעם באריהמטען אייזענבאַנען־בויער און געלד־מאגנאט דזשיימס דזשיי. הילל. די אייזענבאהן קאָמפּאניע האָט ארונטערגעזעצט די שכירות פון די ארבייטער אויף גאנצע 10 פּראָצענט. די „אַ. ר. יו."און־טער דעבס'ען האָט געפאָדערט די פריהערדיגע נאָרמע. מר. הילל איז געווען א גרויסער מאן, א געניאַלער געשעפטסמאַן, און ווען עס פלעגט איהם ניט געלינגען בייצוקומען זיינעם א געגנער אין אָפענעם קאמף, האָט ער געהאט א מנהג צו פּרואווען כּאַבאַר. צום שלום פון דער ערשטער וואָך, ווען מר. היל האָט זיך ארומ־געזעהן, אז די יוניאָן לאָזט זיך ניט ברעכען, האָט ער פאָרגעשלאָ־גען צו קאָנפערירען מיט דעבס'ען, אין דער האָפנונג, אז עס וועט איהם געלינגען צו בויגען דעם חוצפּה'דיגען פיהרער. דערפאר האָט דעבס קיין מורא ניט געהאט, און ער איז אוועק צו דעם מאג־נאט. מר. הילל האָט פאָרגעשלאָגען צו פארלאָזען זיך אויף בוררים (ארביטריישאָן), אָבער דערויף איז דעבס ניט איינגעגאנ־גען. ער האָט אין געצעהלטע און געוואויגענע ווערטער געענטפערט

דעם אייזענבאהן מאגנאט, אז די ארבייטער זיינען ענטשלאָסען צו שטעהן אין סטרייק, ביז זיי וועלען געווינען וואָס זיי האלטען פאר גערעכט. „די ארבייטער וועלען קעמפען מיט אלע מיטלען אין זייער רשות, ניט איבערטרעטענדיג דאָס געזעץ", האָט דעבס צוגע־גענבען: „איהר פארשטעהט אונזער לאגע, מיר פארשטעהען אייערע. מיר וועלען פארבלייבען אין קאָנפערענץ א לענגערע צייט און וועלען ווארטען אויף ווייטערע ידיעות פון אייך". מר. היל האָט פארשטאנען, אז די שפיעל איז פאר'ן טייוועל און די „אמע־ריקען רעילוועי יוניאָן" האָט אָפגעהאלטען איהר ערשטען גרויסען נצחון, נאָך איידער זי איז אלט געוואָרען א פולען יאָהר. דער נאָ־מען דעבס איז געוואָרען דער בענשונגס־וואָרט פון די אמעריקאנער ארבייטער. א צייט־גענאָסע, דזשאהן סווינטאָן, א ראדיקאלער און ארבייטער קעמפער, וואָס האָט געקענט פערזענליך און איז געקומען אין באריהרונג מיט די בעסטע מענשען פון א האלבען יאָהרהונ־דערט, שרייבט וועגען דעבס'ען:

„איך האָב קיינמאָל ניט געזעהן ברודער דעבס'ען. איך וויים „פון איהם בלויז פון זיינע טאטען און ווערטער.

„פון די קורצע באשרייבונגען, וואָס זיינען לעצטענס וועגען „איהם ערשינען, דערוויס איך זיך, אז ער איז א געבאָרענער פון „אינדיאנא, אז ער איז ערשט אין זיינע פרימע יאָהרען, איז דער „מאן פון א קלוגער און גרויסמוטיגער פרוי, איז אלעמאָל איז גו־„טען געזונט, הויך־געוויקסיג, גוט און שעהן געבויט, מיט א שטאר־„קען געזיכט, נעט ראזירט, האָט אנגענעמע זיטען און איינפאך אין „באנעמען זיך, האָט א „געזונטען קאָפּ" און האָט דעם טייוועל אין „ארבעל.

„איך האָב נעקראָגען א נייעם באגריף וועגען טשארלז דיקענס „נאָכרעם, ווי איך האָב דעם ערשטען מאָל געגעסען א מאָלצייט אין „זיין געזעלשאפט, און וועגען וויקטאָר הוגאָ, ווען איך האָב איהם „דעם ערשטען מאָל גערריקט די האנד, און וועגען גלאדסטאָנ'ען, „ווען איך האָב איהם צום ערשטען מאָל געזעהן. מיין פאָרשטעלונג „וועגען אברהם לינקאָלן איז געוואָרען פיעל רייכער, ווען איך האָב „זיך צום ערשטען מאָל געפונען אין זיין געגענוואַרט, אָדער וועגען

„קאסוט׳ען נאָך אונזער ערשטער באַגעגעניש, אָדער ווענען „מארקס׳ען, נאָכדעם ווי ער האָט מיך צום ערשטען מאָל באַ־„גריסט און ווענען האראס גרילי, ווען מיר זיינען צוערשט „באקענט געוואָרען. אָבער איך גלויב ניט, דאָס איך זאָל דערגעהן „נאָך מעהר ווענען דעבס׳ען, אויב מיר זאָלען זיך באַגעגענען פער־„זענליך“.

די אַלגעמיינע באוואונדערונג, וואָס דעבס האָט דערוויזען ארויסצורופען איז געווען ווירקליך אויסערגעוועהנליך. ווי דער־זעלביגער ס ו ו י נ ט אָ ן דריקט זיך אויס:

— ער איז דער בעסטער מאַן, זאָגט זיין ווייב.

— ער איז דער בעסטער ברודער, זאָגט זיין שוועסטער.

— ער איז דער בעסטער זוהן, זאָגען זיינע עלטערען.

— ער איז דער בעסטער בירגער, זאָגען זיינע פריינד אין טער־אט.

— ער איז דער בעסטער סעקרעטער, זאָגען די מיטגלידער פון זיין ברודערשאַפט.

— ער איז דער בעסטער אָרגאניזאטאָר, זאָגט די אַפּשטימונג פון דער יוניאָן, וואָס האָט איהם ערוועהלט אַלס פּרעזידענט.

— ער איז אַ מערקווירדיגער רעדנער, ווען ער רעדט ווענען די אינטערעסען פון ארבייט, און נאָר ווענען דעם רעדט ער אַלע־מאָל.

ווען דעבס האָט זיך אומגעקעהרט פון דעם קאמפּס־פּלאַץ אין זיין היים־שטעדטעל טער־אט, האָט אַן עולם פון 4000 מענשען,— דאָס גאנצע שטעדטעל, אַלט און יונג, באגריסט זיין צוג, און דער זיעגרייכער פיהרער האָט גערעדט צו דער דאנקבארער אוידיטאָריע אין הארציגע, דורכדרינגענדע ווערטער. ער האָט דערצעהלט ווענען די ליידען פון די ניט־גענוג געצאָהלטע, אָהן אַ שיער געדריקטע אייזענבאהן־שקלאפען, וואָס האָבען געארבייט ענדלאָזע שטונדען פאַר די קלעגליכע באלוינונג פון 80 סענט ביז 1 דאָלאר אַ טאָג. און קעמפען פאַר דער אויסבעסערונג פון דער לאַגע פון די מענ־שען, קעמפען איבערגעבען און ערפאָלגרייך איז געווען די אויפגאבע פון דער „אמעריקען רעילוועי יוניאָן“, אזוי האָט געגלויבט דער

פיהרער און גלייכצייטיג האָט ער נאָך אלץ געגלויבט, אז דער אונ־טערנעמער און דער ארבייטער קאָנען ארבייטען אין שלום און גו־טער געגענזייטיגער פארשטענדניס:

„די ,א. ר. יו.' גלויבט ניט אין געוואלט און צוואנג, נאָר אין אויפקלעהרונג", האָט דעבס געערדט פאר זיינע מיטבירגער: „זי גלויבט, אז נאָכדעם, ווי עס ווערט גע'חתמ'עט א פריעדענס־אָפּ־מאַך, דארף הערשען אייניגקייט און הארמאָניע צווישעןביידע צדדים. די יוניאָן גלויבט אין דער דערנעהנטערונג צווישען אר־בייטסגעבער און ארבייטער און זי וועט ארבייטען פאר דער פאר־ווירקליכונג פון דעם אידעאל. איך האָף, אז די צייט איז נאָהענט, ווען ארבייט און קאפּיטאל וועלען זיין ענגער פארבונדען צווישען זיך . . . מען זאָגט, אז דער אָפּגרונד צווישען קאפּיטאל און אר־בייט ווערט אלץ טיעפער. איך גלויב ניט דערין. ניכער ווערט די שטרעקע צווישען ביידען אלץ קירצער, און איך האָף צו דערלעבען דעם טאָג, ווען דער אָפּגרונד און די שטרעקע וועלען אינגאנצען פארשווינדען".

דעבס האָט דעם דריטען מאי, ווען ער האָט געהאלטען די רעדע, ניט געפיהלט, ווי גיך דער זיסער גלויבען זיינער און ענד־ליכער שלום צווישען קאפּיטאל און ארבייט וועט פארשווינדען טאַקי אין דעם זעלביגען אָפּגרונד פון קלאסען־געגענזאץ, וועלכע ער האָט אזוי געוואָלט אויספילען מיט דער ליעבע פון זיין הארצען. די געשיכטע האָט אין די פארבאָרגענע פאלבען פון איהר גאנג גע־האַט צוגעגרייט פאר איהם די ביטערע ענטוישונג און לסוף — דאָס אמת'ע ליכט.

דער פולמאן סטרייק.

דער פולמאן סטרייק האָט זיך אָנגעהויבען דעם 11טען מאי, 1894. דעם באשלוס וועגען סטרייק האָט פארפאסט א קאָמיטע פון 46 מיטגלידער, וואָס האָבען פארטראָטען אלע דעפּארטאמענ־טען פון די פולמאן־ווארשטאטען. דער ערפאָלג פון דער סטרייק־ער־קלעהרונג איז געווען אונגעוועהנליך. פיער טויזענד מענשען האָ־בען געענטפערט דעם רוף. עס איז געווען איינער פון די ריזיג־סטע אויפשטאנדען פון ארבייטער אין דער געשיכטע פון לאנד.

די סטרייקערס זיינען געווען ארבייטער און אָנגעשטעלטע אין דעם שטעדטעל פולמאַן, אין דער נאָכבארשאפט פון שיקאַגאָ, וואו עס געפינען זיך די ווארשטאטען פון דער „פולמאַן פּאַלאַס קאַר קאָמפּאַניע“,די קאָמפּאַניע וואָס פּראָדוצירט און אָפּערירט די שלאָף־וואַגאָנען, ספּעציעלע באַטאָגעדיגע לוקסוס־רייזע וואַגאָנען און עס־צימערען אויף אַלע אַמעריקאַנער אייזענבאַהנען.

די פולמאַן קאָמפּאַניע האָט מעהר ווי עקספּלואַטירט איהרע ארבייטער: זי האָט פון זיי דאָפּעלט געשונדען די הויט. זי האָט זיי פון איין זייט געשלאָגען מיט צרה'דיגע שכירות. זי האָט זיי פון דער צווייטער זייט געפּלאַגט דורך איהרע ספּעציעלע אַגענטור־רען, וואָס האָבען צו די ארבייטער פאַרדונגען הייזער, פאַרקויפט זיי שפּייז, באַהייצונג, קליידונג און אַנדערע לעבענס־נויטווענדיג־קייטען. די אָנגעשטעלטע זיינען געצוואונגען געווען צו האַנדלען מיט די אַגענטען פון דער קאָמפּאַניע.

די אונטערזוכונג, וואָס די רעגירונג האָט געמאַכט נאָכדעם שוין, ווי דער פולמאַן סטרייק און באָיקאָט איז אונטערדריקט גע־וואָרען, האָט ארויסגעבראַכט אַ שוידערליכען בילד פון אונמענש־ליכער עקספּלואַטאַציע. און אַלס צוגאָב צו דעם אַלעם האָט די קאָמפּאַניע, אין פריהלינג פון 1894, באַפוילען אַן אַלגעמיינע ארונטערזעצונג פון שכירות און פרייזען פאַר שטיק־ארבייט, וואָס האָט אויסגעמאַכט ניט ווענינער פון 25 פּראָצענט פון די אַזוי אויך מאָגערע פאַרדיענסטען. די אָנגעשטעלטע האָבען זיך אָפּגעזאָגט איינצוגעהן אויף דער נייער הויט־שינדונג, און די קאָמפּאַניע האָט זיי אַלעמען ערקלעהרט פאַר ענטלאַסען. עס איז אייגענטליך ניט געווען קיין סטרייק, נאָר אַ לאָקאַוט.

די פולמאַן ארבייטער האָבען זיך געהאַט אָנגעשלאָסען, מיט אַ פּאָר מאָנאַטען צוריק, אין מערץ, 1894, אָן דער „א. ר. יו.“ צווישען דעם 9טען און 26טען יוני האָט די „א. ר. יו.“ אָפּגעהאַל־טען איהר צוזאַמענפאָהר (קאָנווענשאָן) אין שיקאַגאָ, און די פולמאַן ארבייטער האָבען זיך געווענדעט צו דער קאָנווענשאָן נאָך הילף.

אויף דעם צוזאַמענפאָהר זיינען געווען 425 דעלעגאַטען פון אַלע טיילען פון לאַנד און פון אַלע צווייגען פון דער אייזענבאַהן

אינדוסטריע. די דעלעגאַטען האָבען באַווילינט 2,000 דאָלאַר פאַר דעם סטרייק און באַשלאָסען צו ביישטייערען יעדען אייזענבאהן־ארבייטער מיט צעהן סענט אַ טאָג. דער צוזאַמענפאָהר האָט גוט געפּיהלט די באַדייטונג פון דעם קאַמף פון די פּולמאַן ארבייטער, און די דעלעגאַטען האָבען באַגינסטיגט אַ פיעל שטאַרקערע אקציאָן.

עס איז געמאַכט געוואָרען אַ פאָרשלאַג, אַז דער צוזאַמענפאָהר זאָל ערקלעהרען אַ באָיקאָט אויף די פּולמאַן וואַגאָנעס, אַז קיין אייזענבאהן־ארבייטער זאָל זיי ניט טרייבען אָדער האָבען מיט זיי צו טאָן אויף וועלכען עס איז אופן. דעבס איז געווען פאָרזיצענדער פון דעם צוזאַמענפאָהר און ער האָט דעם פאָרשלאַג ניט געשטיצט. ער האָט ערקלעהרט, אַז דער שריט איז אַ צופיעל באַדייטענדער און טאָר ניט געמאַכט ווערען אין איילעניש און איידער מען האָט אויסגעפּרואווט אַלע אנדערע, מעהר פריעדליכע מיטלען צו שליכטען דעם סכסוך. עס איז דאַן באַשטימט געוואָרען אַ ספּעציעלע קאָמיטע, וואָס האָט געזאָלט פאָרשלאָגען צו דער פּולמאַן קאָמפּאַניע, אַז מען זאָל שליכטען דעם קאָנפליקט דורך אַ שיעדעס־געריכט (אַרביטריישאָן). דעם 16טען יוני האָט די קאָמיטע באַריכטעט, אַז די קאָמפּאַניע האָט זיך ענטשידען אָפּגעזאָגט צו פאַרהאַנדלען מיט די פאָרשטעהער פון דער יוניאָן, זי וועט נאָר האָבען צו טאָן מיט די ארבייטער איינציגווייז. אַ צווייטע קאָמיטע, צונויפגעשטעלט אויסשליסליך פון אָנגעשטעלטע אין דער פּולמאַן קאָמפּאַניע, האָט זיך געזעהן מיט הער ווי ק ס, דעם וויצע־פּרעזידענט פון דער קאָמפּאַניע, און הער וויקס האָט זיי ערקלעהרט, אַז די קאָמפּאַניע „האָט קיין זאַך ניט וועגען וואָס צו ארביטרירען“, אַז צו די סטרייקערס באַציהט ער זיך ווי צו „מענשען אין גאַס, מיט וועמען ער האָט ניט קיינע געשעפטען“.

דער צוזאַמענפאָהר האָט געמאַכט אַ צווייטען פאַרזוך צו קומען צו אַ פריעדליכען סוף. אַ ספּעציעלע קאָמיטע האָט זיך געווענדט צו די אייזענבאהן־קאָמפּאַניעס און געבעטען זיי זאָלען זיך אָפּזאָגען צו טראַנספּאָרטירען די פּולמאַן וואַגאָנעס און דערמיט באַשטראָפען די פּולמאַן קאָמפּאַניע, וואָס באַגעהט זיך אַזוי אומ־

ברחמנות'דיג מיט איהרע ארבייטער. אָבער די באהן־קאָמפּאניעס האָבען ניט געוואָלט וויסען פון דעם פּלאַן.

פאר דער „אמעריקען רעילוועי יוניאָן“ איז געבליבען נאָר איין עהרענהאפטער וועג — דער וועג פון אָפענעם קאמף און זי האָט דעם וועג באטראַכטען, ענטשלאָסען צו געווינען, וואָס זי האָט גע־האלטען פאר גערעכט. זי האָט ערקלעהרט דעם באָיקאָט אויף די פּולמאַן וואגאָנען און באשלאָסען ארויסצורופען אין סטרייק די אר־בייטער אויף אלע אייזענבאהנען, וואָס וועלען פיהרען די פּולמאַן וואגאָנען.

דער סטרייק באפעהל איז ארויסגעגעבען געוואָרען אויף דיענ־סטאָג דעם 26טען יוני (1894), פונקט 12 מיטאָג־צייט. דער בא־פעהל איז אויסגעפיהרט געוואָרען מיט מאטעמאטישער פּינקטליכ־קייט. און גראָד די פּינקטליכקייט האָט אויף פיעלע, דארונטער אויך די באהן קאָמפּאניעס, לכתחילה געהאט געמאכט דעם איינ־דרוק, אז די יוניאָן איז דורכגעפאלען. דאָס איז געווען דערפאר, וואָס א סך צוגען זיינען ארויס פון דעם שיקאגאָ'ער באהן - הויף אין לויף פון דעם האלבען טאָג נאָך 12 דעם זייגער. דער גרויסער עולם, וואָס האָט זיך פארזאמעלט בייצוא־וואוינען דעם אָנפאנג פון סטרייק, איז אוועק אהיים ענטטוישט : די באהנען לויפען. ערשט שפּעטער איז קלאָהר געוואָרען, אז דער סטרייק־באפעהל האָט זיך באצויגען אויף די באהן־צוגען וואָס וועלען פארפערטיגט ווערען נאָך 12 דעם זייגער, דיענסטאָג בייטאָג. און אזוי איז עס אויך געשעהן. ביז זון־אונטערגאנג איז באקאנט געוואָרען, אז קיין איינציגער צוג פון די שפּעטער פארפערטיגטע, איז ניט ארויס פון דעם שיקאגאָ'ער באהן־הויף. קיין איין ראָד האָט זיך ניט א דרעה געטאָן אויף דער גאנצער „אילינוי סענטראל“ איי־זענבאהן ליניע. דער סטרייק האָט זיך אריבערגעוואָרפען ביז צו סענט פּאָול, אָמאהא, דענווער, טרינידאד, סינסינעטי, סענט לואי, דולוט. די גאנצע אייזענבאהן באוועגונג אויף ניט וועניגער פון טויזענד מייל אין יעדער ריכטונג איז געווען ווי פּאראליזירט.

די „שיקאגאָ גרעיט וועסטערן“, די „באלטימאָר ענד אָהייאָ“, די „שיקאגאָ ענד נאָרדערן פּאסיפיק“ און די „וויסקאנסין סענטראל“

זיינען געבליבען שטעהן. אויף דעם דריטען טאָג פון סטרייק האָבען שוין ביז פערציג טויזענד אייזענבאהנער געוואָרפען די ארבייט. צו דער וועסט - צו פון שיקאגאָ איז ניט מעגליך געווען קיין באוועגונג, ניט קיין פּאסאזשיר־צוגען און ניט קיין וואארען־צוגען זיינען געלאָפען. אין דער ריכטונג פון שיקאגאָ ביז צו נויאָרק־צו איז די באוועגונג געווען שטארק גע־לעהמט. גלייכצייטיג האָט אומעטום געהערשט פאָלשטענדיגע רו־הע; די סטרייקערס האָבען זיך געהאלטען אין דער בעסטער אָרד־נונג. זיי האָבען זיך ניט געלאָזט פּראָוואָצירען פון דער אָרטיגער פּאָליציי און אנדערע פּריווילגע אָדער געדונגענע משרתים פון די קאָמפּאניעס. זיי האָבען אָפּגעהיט פּרעזידענט דעבס'עס אָנזאָג: „קיין געוואלט־טאט, ניט מישען זיך אויף וועלכען עס איז אופן אין די געשעפטען פון די אייזענבאהן־קאָמפּאניעס, בלויז — באָיקאָט“.

דעם פערטען טאָג זיינען שוין געווען אָפּגעשטעלט ביז 29 אייזענבאהן סיסטעמען. די אייזענבאהן קאָמפּאניעס האָבען דער־פיהלט די גאנצע מאכט פון דער „אמעריקען רעילוועי יוניאָן“. א טייל קאָמפּאניעס זיינען געניינט געווען אויפצוגעבען דעם קאמף און מעלדען דער פּולמאן קאָמפּאניע, אז זי זאָל שליכטען מיט דער יוניאָן, און אויב ניט, וועלען די אייזענבאהנען אויפהערען צו פיהרען די פּולמאן וואגאָנעס. אָבער דאָ איז ארויף אויף דער סצע־נע די „אסאָציאציע פון די אייזענבאהן פּארוואלטערס“ (רזשענע־ראל מענעדזשערס אסאָסיאיישאָן), א ספּעציעלע אָרגאניזאציע, וואָס די קאָמפּאניעס האָבען באשאפען צו באקעמפען די יוניאָנס. דער שיקזאל פון סטרייק איז ענטשידען געוואָרען. עס איז ענט־שטאנען די פיעל גרעסערע פּראָגע וועגען דער מאכט פון דער יו־ניאָן און דער „רעה“ פון די אייגענטימער. דער פּולמאן באָיקאָט איז אריבער אין א גענעראל־שלאכט צווישען די אייזענבאהן־קאָמ־פּאניעס און די ארבייטער אויף די אייזענבאהנען אונטער דער פיה־רערשאפט פון דער „אמעריקען רעילוועי יוניאָן“ מיט איהר פּרע־זידענט דעבס אָן דער שפּיץ.

דער פינפטער און זעקסטער טאָג פון סטרייק האָבען דעם קאמף פארשטארקט. די אייזענבאהן־פּארוואלטער האָבען ער־

קלערט, אז די לאגע איז זעהר ערנסט, גיבער זיי זיינען ענטשלאָסען ניט צו מאכען קיינע הנחות. די ארבייטער מאסען, ווידער, זיינען אלע מעהר ארומגעכאפט געוואָרען פון קאמפס־לוסט. דער פאָר־זיצענדער סאָווערעין (דזשענעראל מאסטער וואָוירקמען) פון די „נייטס אָוו לייבאָר" (די עלטערע נאציאָנאלע צענטראלע ארבייטער קערפערשאפט, די א. פ. אָוו ל. איז געווען די אינגערע און שטאר־קערע) האָט ערקלעהרט, אז די „נייטס אָוו לייבאָר" וועט שטיצען די „א. ר. יו." די טרייד יוניאָנס און אנדערע ארבייטער אָרגאני־זאציעס אין שיקאגאָ, מיט א מיטגלידערשאפט פון 150,000, האָ־בען ערקלעהרט, אז זיי זיינען בארייט ארויסצוגעהן אין א גענע־ראל סטרייק און אָפּשטעלען אלע צווייגען פון אינדוסטריעלען לע־בען אין שיקאגאָ אזוי שנעל ווי די אייזענבאהן־יוניאָן וועט עס פארלאנגען.

די גאנצע צייט פון קאמף זיינען די „ברודערשאפטען" פון אלע צווייגען פון דער אייזענבאהן־ארבייטערשאפטען געשטאנען פיינדליך צום סטרייק און באָיקאָט, ספּעציעל די „אריסטאָקרא־טישע" ברודערשאפט פון לאָקאָמאָטיוו אינזשענערען. אין דער איסט, וואו די ווירקונג פון די ברודערשאפטען איז געווען שטאר־קער, און די „אמעריקען רעילוועי יוניאָן" איז געווען שוואכער, האָט דער סטרייק געלאָזט זיך וועניגער פיהלען, ווי אין דער וועסט, וואו די לאגע איז געווען אן אומגעקעהרטע. אָבער דער היץ פון קאמף האָט אָנגעהויבען ווירקען אויף די „גרענד טשיעפס" פון די ברודערשאפטען. די אייזענבאהן קאָמפּאניעס האָבען דערפיהלט דעם טעם פון סטרייק. פאר זיי איז קלאָהר געוואָרען, אז די מייסטערהאפטע פיהרערשאפט פון דעבס'ען, זיין מערקווירדיגע ווירקונג אויף דער גאנצער ארבייטערשאפט פון לאנד, צוזאמען מיט דער אבסאָלוטער אָרדנונגספּולער און פריעדליכער אויספיהרונג פון די סטרייקער, מאכט די פּאָזיציע פון דער יוניאָן אומבאזיעגבאר. דאָס איינציגע, וואָס עס איז געבליבען פאר די קאָמפּאניעס, דער לעצטער מיטעל איז געווען—קריגען די רעגירונג אויף זייער זייט און דאָס האָבען זיי לייכט אויסגעפיהרט. זיי האָבען געפאָדערט די רעגירונג זאָל שיקען מיליטער, אונטער דעם אויסרייד, אז „איי־

גענטום און רוהע" זיינען אין סכנה, אז אז די באהן־קאָמפּאניעס קאָנען ניט פארזיכערען די פארשפּרייטונג פון דער פּאָסט, פאָלגליך אז די ארבייטער גרייפען אָן די רעגירונג, וועמעס פליכט עס איז צו באזאָרגען אז די פּאָסט זאָל ריכטיג פונקציאָנירען. די טענה איז געווען ניט אמת. די רעגירונגס־אונטערזוכונג האָט שפּעטער פעסט־געשטעלט, אז עס איז ניט באגאנגען געוואָרען קיין איינציגער אקט פון געוואלט, אז די ארבייטער זיינען געווען צופריעדען צו פיהרען די פּאָסט־וואגאָנען אזוי גוט ווי אלע אנדערע וואגאָנען מיט פּאַ־סאזשירען און פראכט, אויב נאָר מען זאָל זיי ניט צווינגען צו פיה־רען די פולמאן וואגאָנען, וואָס שטעהען אונטער באָיקאָט. און די רעגירונג האָט דאָך אייגענטליך ניט געהאט קיין דירעקטען אָדער אינדירעקטען אינטערעס אין די פולמאן וואגאָנען. אָבער דאָס אלץ האָט ניט געהאָלפען, ווי עס האָט ניט געהאָלפען דער ווידער־האָלטער פּראָטעסט פון דעם מעיאָר פון שיקאגאָ און פון דעם גאָ־ווערנאָר, פּיטער אלטגעלד, פון אילינוי, אז ס'איז ניט נויטיג קיין מיליטערישע שוץ, אז די אָרטיגע מאכט האָט ניט קיין שוועריגקייט אָנצוהאלטען אָרדנונג. פּרעזידענט גראָווער קליוולאנד, אויף דער עצה פון אטוירני דזשענעראל (יוסטיץ־מיניסטער) אָלני, האָט גע־שיקט פעדעראלע סאָלדאטען, מען האָט איינגעשוואָרען ספּעציעלע פּאָליציי, מען האָט געבראכט אין באוועגונג די גאנצע מאשינעריע פון געריכט און געריכטליכע באשריינקונגען (אינדזשאָנקשאָן), און די „א. ר. יו." איז געשטעלט געוואָרען, אזוי צו זאָגען, אויסער גע־זעץ. זי האָט געהאט דערוויזען, אז זי קאָן שלאָגען די פאראיי־ניגטע אייזענבאהן קאָמפּאניעס, האָט מען איהרע באזיעגטע שונאים באוואפענט מיט דער פאראייניגטער מאכט פון דעם פע־דעראלען מיליטער, יוסטיץ און פּאָליציי. אין דער ערשטער סטאַ־דיע פון קאמף האָט די „א. ר. יו." געהאט צו טאָן מיט דער פול־מאן קאָמפּאניע. אין דער צווייטער — מיט דער פאראייניגטער קראפט פון אלע אייזענבאהן־קאָמפּאניעס, געשטיצט פון קאפּיטאל פון אלע אינדוסטריעס. איצטער — האָט זי געהאט געגען זיך בוכשטעבליך דאָס גאנצע לאנד, — קאפּיטאל, רעגירונג, מיליטער, יוסטיץ, פּאָליציי.

אין דעם בריעף פון יודזשין וויקטאָר דעבס צו פּרעזידענט קליוולאַנד („די פעדעראַלע רעגירונג און דער שיקאַגאָ׳ער סטרייק“) ווערט דער לעזער געפינען אַ קורצע אָבער אינהאַלטסרייכע באַשרייבונג דערפון, ווי אַזוי די רעגירונג האָט אין נאָמען פון „רוהע און פריעדען“ איינגעפיהרט אונבאַשרייבליכען טעראָר און פאַלשטענדיגע געזעצלאָזיגקייט. פון דעבס׳עס איבערצייגענדע, מיט פאַקטען באַשטעטיגטע ערקלעהרונגען זעהען מיר, ווי אַזוי אונטער דעם אויסרייד פון באַשיצען געזעץ און אָרדנונג האָבען די אַגענטען פון די אייזענבאַהן קאָמפּאַניעס אין פּאָליציייאישער, ריכטערליכער און מיליטערישער אוניפאָרמע געמאַכט אַ פּאָגראָם אויף דער „אַמעריקען רעילוועי יוניאָן“, זיך אריינגעריסען אין איהרע אָפּיסעס, ארעסטירט און פּארשפּארט אין טורמע איהרע בעאַמטע און פיהרער; ווען די סאָלדאַטען און די פּריש-איינגעשוואָרענע פּאָליציי האָבען אויפגעהעצט צו גוואַלט-טאַט, און ווען זיי איז ניט געלונגען צו פּראָוואָצירען די סטרייקערס, האָבען זיי אַליין באַגאַנגען גוואַלט-טאַטען און געוואָרפען די שולד אויף די פריעדליכע מאַסען. דעבס׳עס בריעף דערווייזט שוואַרץ אויף ווייס, ווי אונטער דער לייטונג פון אַ דעמאָקראַטישען פּרעזידענט פון די פאַראייניגטע שטאַאַטען, אַ שפּיעלצייג אין די הענט פון די אַלמעכטיגע, אָבער פון די ארבייטער געשלאָגענע באַהן-קאָמפּאַניעס, איז אַ גרויסער שטח פון לאַנד פּאַרוואַנדעלט געוואָרען אין אַ טעאַטער פון בירגערקריעג, און טראָץ פּראָטעסטען נאָך פּראָטעסטען פון גאָווערנאָר נאָך גאָווערנאָר, איז כמעט די גאַנצע פעדעראַלע ארמיי און נאַציאָנאַלע גוואַרדיע געשטעלט געוואָרען מיט געלאָדענע ביקסען און באַפעהל „שוט טו קילל“ (שיס אָהן ריקזיכט, אָדער דער באַקאַנטער רוסישער „קאַרגט ניט קיין קוילען“), און דאָס אַלץ געגען אַ באַוועגונג, וואָס איז געווען פריעדליך, געזעצליך און ערפאָלגרייך און מיט וועמען די גרויסע מאַסען פון דער באַפעלקערונג האָבען דורכאויס סימפּאַטיזירט.

מיר וועלען זיך ניט אָפּשטעלען לענגער אויף די איינצעלהייטען פון דעם היסטאָרישען קאַמף, וועלכער האָט אָנגעהאַלטען פולע דריי וואָכען (צוויי וואָכען נאָכדעם, ווי די פעדעראַלע סאָלדאַטען

האָבען זיך גענומען באשיצען „גזעזע און אָרדנונג“), און איז אונ־
אונטערדריקט געוואָרען ערשט נאָכדעם, ווי דורך גוואַלט־טאטען,
געזעצלאָזיגקייט און דורך אָפיציעל־פּראָוואָצירטער און אָפּיציעל־
אָרגאַניזירטער אנארכיע איז געלונגען צו פארשפּארען אין טורמע
די מעהרסטע טוער און פיהרער פון דער „אמעריקאַן רעילוועי יו־
ניאָן“ מיט דעבס'ען אן דער שפּיץ.

דעבס און די א. פ. אָוו ל.

דעם 17טען טאָג פון סטרייק, דעם 12טען יולי, האָט דעבס
מיט זיינע חברים געמאַכט א שריפטליכען פאָרשלאג צו די פאר־
אייניגטע באהן־פארוואלטערס און איבערגעגעבען דעם פאָרשלאג
דורך דעם מעיאָר פון שיקאגאָ. דעבס האָט פאָרגעשלאָגען אויפצו־
געבען דעם סטרייק בתנאי, אז די יוניאָן־לייט זאָלען צוריק אויפגע־
נומען ווערען אויף זייערע אַלטע פּלעצער אויסער די, וועמען דאָס
געריכט וועט געפינען שולדיג אין ניט־געזעצליכער אויפפיהרונג.
אָבער די קאָמפּאַניעס האָבען אויך דעם מילדען פריעדענס־פאָר־
שלאג צוריקגעוויזען. די פעדעראלע סאָלדאטען זיינען שוין געווען
אין שטאָדט. דער רוקענביין פון סטרייק איז געווען פאקטיש גע־
בראָכען. מיט א טאָג פריהער האָט דעבס אויסגעפּרואווט דעם
לעצטען מיטעל: ער האָט אפּעלירט צו דער גאַנצער ארבייטער
באוועגונג און דעם 12טען יולי האָט זיך אין שיקאגאָ פארזאמעלט
אין קאָנפערענץ די אמעריקאַנער ארבייטער פעדעראציע (א. פ. אָוו
ל.). 25 הויפּט־בעאַמטע פון נאַציאָנאלע יוניאָנס, וואָס זיינען
פארבונדען מיט דער א. פ. אָוו ל., האָבען באטראכט די לאַגע.
דעבס איז ערשינען אויף דער קאָנפערענץ און האָט אפּעלירט צו
דער ארבייטער באוועגונג, זי זאָל ענטפערען מיט א גענעראל־
סטרייק פון אַלע אָרגאַניזירטע ארבייטער.

דעבס איז דאמאָלס געווען דער פּאָפּולערסטער מאַן אין לאַנד,
דער מאַן מיט א גרויסער אידעע און אין סאמע מיטען פון א קאַמף,
וואָס וועט דורות־לאַנג ניט פארגעסען ווערען. די ארבייטער באוועג־
גונג, דורך איהרע העכסטע פאָרשטעהער, האָט זיך געקאָנט שטע־
לען אויף זיין זייט אָהן אומכבוד. אין קאמף איז אריינגעצויגען

געוואָרען די שטאַרקסטע אינדוסטריעלע צווייג פון דעם נאַציאָ־נאַלען לעבען, — די אייזענבאַהן־אינדוסטריע. געוויס, וואָלט ניט לייכט מעגליך געווען א זיעג פון דער ארבייטער באַוועגונג איבער דער פאַראייניגטער מאַכט פון קאַפּיטאַל און רעגירונג, וואָס שטיצען זיך אויף אונטערטעניגען געריכט און געהאָרכזאַמען מיליטער. געוויס, וואָלט אַזאַ זיעג ניט לייכט געלונגען. אפשר, איז ער גע־ווען דורכאויס אונמעגליך, הגם, ווער ווייס ? — אַמעריקאַ איז נאָך דאַמאָלס ניט געווען קיין מיליטעריש לאַנד, דאָס לאַנד און דאָס פאָלק האָבען נאָך ניט פאַרוואָרפען די טראַדיציעס פון פריי־היים און רעכט, עס איז נאָך געווען אפילו פאַר דעם שפּאַנישען קריעג, און דאָס וואָרט דעמאָקראַטיע פלעגט נאָך אין יענע טעג געברויכט ווערען אָהן א שמייכעל אויף די ליפּען און אָהן א וואונק צו א דעטעקטיוו... ווער וויים, מיט וואָס אַן ענטשיידענער קאַמף פון ארבייט געגען קאַפּיטאַל וואָלט זיך דאַמאָלס אויסגעלאָזען.

אָבער זיעג צי ניט זיעג, די ארבייטערשאַפט אָלס גאַנצע וואָלט פון דעם קאַמף זיכער ארויס א צונויפגעשמידטע, א דער־געהנטערטע, א פאַראייניגטע. זי וואָלט ערוואָרבען אין דעם קאַמף פאַר פרינציפּ יענעם פייער און ליכט, וואָס מאַכט פון די ארבייטער א באַוועגונג. עס איז געווען א גרויסער, היסטאָרישער, ענט־שיידענער מאָמענט, און עס איז געווען אויפ'ן פּלאַץ דער פאַסינגער פיהרער, דער מאַן מיט'ן נאָמען, מיט דעם צוטרויען, מיט דעם מאַרך און נשמה. דעבס איז געווען דער פּאָפּולערסטער מאַן אין דער וועלט פון אַמעריקאַנער ארבייט, אָבער — אומגליקליכער־ווייזע פאַר זיין אידעע איז ער אויך געווען דער שטאַרקסטער מאַן אין דער באַוועגונג, און די „פאַרנינפטיגע מענער" פון דער א. פ. אָוו ל. האָבען גע'פּסקנ'ט, אז „עס וואָלט געווען ניט קלוג און העכסט שעדליך פאַר די אינטערעסען פון ארבייט ווייטער פאָרט־צוזעצען אָדער צו פאַרשפּרייטען דעם סטרייק", און זיי האָבען גע־ראַטען די ארבייטער — צוריקצוקעהרען זיך צו דער ארבייט. דאָס איז געשעהן דעם 10טען יולי, דעם זעלבינען טאָג, ווען די אייזענ־באַהן קאָמפּאַניעס האָבען צוריקגעוויזען דעבס'עס פאָרשלאַג פאַר פריעדען. סעמועל גאָמפּערס, דער פיהרער פון דער א. פ. אָוו ל.,

האָט געשריבען די ענטשיידונג, וואָס האָט פּונקט אזוי, דאָס מאָל פון קאָנסערוואטיווען זייט, אויף יאָהרען צוריקגעשטויסען די גאנצע ארבייטער באוועגונג, ווי עס האָט אמאָל, די אנארכיסטישע אגי־טאציע פון כלומרשט עקסטרעם־ראדיקאלען זייט, אָפּגעשטויסען די ארבייטער באוועגונג אויף יאָהרען צוריק דורך דער אגיטאציע, וואָס האָט אונדירעקט געבראכט צו דער הייםמארקעט טראגעדיע.

די באוועגונג, די לעבעדיגע עלעמענטען אין דער ארבייטער וועלט, אלץ, וואָס דענקט און פיהלט עהרליך אין דער גאנצער גע־זעלשאפט, אלע זיינען געוועזען אויפגעבראכט אויף דער ענטשיידונג פון מר. גאָמפּערס. אָבער די זאך איז געוועזען אָפּגעטאָן. דער לעצ־טער קלאפּ אויף די געבויגענע קעפּ פון די סטרייקער איז געקומען פון אן „אייגענער" האנט. בלויז דריי טעג נאָך האָט געדויערט ביז די רעגירונג האָט אטאקירט דעבס'ען פאר „פארלעצונג פון גע־ריכט", דערפאר וואָס ער האָט פאָרטגעזעצט דעם סטרייק נאָכ־דעם, ווי א געריכטליכע באשריינקונג (אינדזשאָנקשאָן) האָט ער־קלעהרט דעם סטרייק אומגעזעצליך. אין צוויי טעג ארום האָט מען פארשפּארט, אָנגעקלאָגט און געשטעלט אונטער 10,000 דאָלאר ערבות יעדערען פון דעבס'עס 43 אקטיווע חברים.

דעבס'עס ערשטער ארעסט, דעם 10טען יולי, האָט ארויסגע־רופען א שטורעם פון אויפרעגונג. ניט ווייניגער פון 20 טויזענד ארבייטער זיינען אויף דער אייגענער איניציאטיווע ארויס אין סטרייק, ווארטענדיג אויף א באפעהל פון זייערע באטרעפענדע יו־ניאָנס. דער הויפּט פון די „נייטס אָוו לייבאָר" האָט ארויסגעלאָזען אן אויפרוף צו גונסטען פון דער „א. ר. יו." 1000 צייטונגס־פאר־קויפער אין שיקאגאָ האָבען ערקלעהרט א באָיקאָט אויף די טעגליכע צייטונגען אין שטאָדט, וואָס האָבען געהאלטען דעם שונא'ס צד. דער סטרייק איז געוועזען צו ענד. דער קאמף, וואָס האָט געקאָסט די סטרייקער 12 לעבענס, 515 ארעסטירטע דורך דער שטאאט־פּאָליציי און 190 אויפ'ן באפעהל פון פעדעראלע געריכטען, און דעם לאנד ניט ווייניגער פון 80 מיליאָן דאָלאר אין געלט־פארלוסט, דער גיגאנטישער קאמף איז געוואָרען דאָס אייגענטום פון דער גע־שיכטע.

דעבס'עס צווייטער ארעסט אויף דער קלאגע פון געריכט־פאר־
לעצונג (קאנטעמפט אוו קאורט) האט זיך אנגעשטויסען אויף א וואנט
פון אפגעפרעמדקייט אין די פיהרענדע ארבייטער רייהען, א דאנק
דעם באשלוס פון הער גאמפערס'עס קאנפערענץ. פון טורמע האט
דעבס מיט זיינע חברים אפעלירט „צו יעדען מאן און פרוי, פריינד
פון יושר, ארבייט, מענשליכקייט און גערעכטיגקייט" אנצוהאלטען
דעם באיקאט אויף די פולמאן וואגאנען. „מיר גלויבען אין דעם
פאלק פון אמעריקא. מיר ווילען פארטזעצען מיט יעדען געזעצלי־
כען מיטעל אונזער קאמף. מיר ווילען זיך ניט אונטערגעבען.
טורמעס ווילען אונז ניט אפשרעקען". דער אופרוף איז געווען
גע'חתמ'עט: „הויפטקווארטיר פון דער אמעריקען רעיוועי יוניאן.
טורמע פון קוק קאונטי (שיקאגא), דעם 22טען יולי". אבער עס
איז שוין געווען נאכ'ן סטרייק. די קליינע סקיצע „ארויסגענומען
פון דער שווארצערליסטע", אין דעם באנד פון דעבס'עס שריפטען
ווארפט אביסעל ליכט אויף דעם, וואס די געוועזענע סטרייקער הא־
בען געהאט אויסצושטעהן פאר זייער מענשליכען און אמת־פראלע־
טארישען סימפאטיע־סטרייק.

אויפ'ן שוועל פון סאציאליזם.

זיין ערשטע פאליטישע רעדע האט דעבס געהאלטען אין יאהר
1878 פאר דער דעמאקראטישער פארטיי. אין יאהר 1885 איז
ער ערוועהלט געווארען, אלס קאנדידאט פון דער דעמאקראטישער
פארטיי, פאר דעם אמט פון אסעמבלימאן, אין דער לעגיסלאטור
פון שטאאט אינדיאנא. אין פאליטיק איז דעבס געגאנגען, ווייל
ער האט געוואלט העלפען דערשלאגען זיך גינסטיגע געזעצגעבונג
פאר דעם ארבייטער קלאס, ספעציעל פאר די אייזענבאהנער. אין
דעם פאליטישען שפיעל גופא איז דעבס קיינמאל ניט געווען פאר־
אינטערעסירט, און ער האט קיינמאל ניט געזוכט דעם פארטייל
און די אמביציעס, וואס פאליטיק העלפט ערווערבען. אין די
שפעטערע יאהרען, ווען עס איז ענטשטאנען די פאפוליסטישע בא־
וועגונג (די פאלקס־פארטיי), שטעלט זיך דעבס מיט די פאפוליס־
טען, הגם אויך דעמאלט באטראכט ער זיך אלס דעמאקראט לויט

פּאַרטיי־אָנגעהעריגקייט. אַזוי שפּעט, ווי אין 1894 זאָגט ער אין אַ רעדע, אַז ער איז אַ פּאָפּוליסט. פון סאָציאַליזם איז ער נאָך אַלץ ווייט. שטאַרקע קעמפּער קומען צו אַ נייער אידעע, צו אַ גאַנץ נייעם ציעל אין זייער קאַמף, ניט דורך קאַבינעט־השערות, נאָר טאַקי דורך דעם קאַמף גופא. דעבס דערקעמפּער איז געקו־מען צום סאָציאַליזם דורך דער לאָגיק פון דעם קאַמף, וואָס ער האָט געפיהרט.

דער פּולמאַן סטרייק, זיין ערפאָלג אויף דעם עקאָנאָמישען וועג און זיין אונטערדריקונג מיט דער הילף פון דער פּאָליטישער און פּאָליציישער מאַכט פון שטאַאט, האָט געצוואונגען דעבס'ען צו פאַרטראַכטען זיך וועגען דער פּאָליטישער זייט פון דער אַרבייטער פראַגע. ער האָט געזעהן, אַז די אייזענבאַהן־אַרבייטער האָבען אַרויסגעוויזען מערקווירדיגע סאָלידאַריטעט, אַז די אַרבייטער פון אַנדערע פאַכען האָבען געהאָלפען די אַרבייטער, — פריהער אין באָיקאָט און שפּעטער אין סטרייק. אַלזאָ, די איינינגקייט פון דער אַרבייטערשאַפט אין דעם פאַל איז געווען אַ פאַקט, און עס האָט טאַקי פון אָנהויב אויסגעוויזען, אַז די „אַמעריקען רעילוועי יוניאָן", וואָס האָט געפיהרט דעם גרויסען קאַמף, וועט אַרויסקומען ער־פאָלגרייך. אָבער — די קאָמפּאַניעס, דער גאַנצער בעלי־בתים קלאַס, האָבען זיך פאַראייניגט און געקראָגען צו זייער דיענסט די מאַשינעריע פון דער רעגירונג. און מיט דער הילף פון דער רע־גירונגס־מאַשינעריע — די געריכטען, די פּאָליציי און דאָס מי־ליטער — איז דער גלענצענדער זיעג פון די אַרבייטער פאַרוואַנ־דעלט געוואָרען אין אַ מפּלה. פאַר דעבס'ען איז קלאָהר געוואָרען, אַז פאַר דעם זיעג פון דער אַרבייטער זאָך פאָדערען זיך צוויי תנאים, ניט איינער, ווי ער האָט פריהער געמיינט: עס איז ניט גענוג די עקאָנאָמישע איינינגקייט און עקאָנאָמישע אָרגאַניזאַציע, עס איז אויך נויטיג אָרגאַניזאַציע און געמיינשאַפטליכע אַקציאָן אויף דעם פּאָליטישען געביט.

די רעגירונג האָט געטאָן אַלץ וואָס זי האָט געקאָנט צו שטויר־סען אַלץ מעהר לינקס דעבס'עס וועלט־אַנשויאונגען. זעקס מאָנאַ־טען האָט מען איהם אָפּגעהאַלטען אין דער וואודסטאָקער טורמע

פאר „פארלעצונג פון געריכט“ און פון דאָרטען האָט מען איהם טאָג־איין, טאָג־אויס מיט עטאפּ געפיהרט קיין שיקאגאָ — 55 מייל — וואו מען האָט איהם גע'משפט פאר קאָנספּיראציע און אַלע אַנדערע כ'עגליכע און אוממעגליכע פארברעכענס. דאָס האָט די אסאָציאציע פון די אייזענבאהן־פארוואלטערס געזוכט נענצליך צו דערשטיקען די „א. ר. יו.“ דורך ענדלאָזע פארפאָלגונגען דעם פּרעזידענט און לייטענרען גייסט פון דער יוניאָן — דעבס'ען. ערשט דעמאָלט האָט גענומען א סוף צום פּראָצעס, ווען די פּראָקוראטורע האָט זיך דערוואוסט, אז דעבס און זיינע אדוואָקאטען האָבען אין זייער באזיץ דאָקומענטען, וואָס דערווייזען שווארץ אויף ווייס און אויסער ספק, אז די אייזענבאהן־קאָמפּאניעס און זייערע געדונגענע אגענטען, און ניט די ארבייטער, זיינען שולדיג אין די פארברעכענס, פאר וועלכע מען האָט אָנגעקלאָגט די ארבייטער. דעמאָלט איז דער פּראָצעס פּלוצלונג אונטערבראָכען געוואָרען אונטער דעם אויסרייד, אז איינער פון די צוועלף געשוואָרענע ריכטער (דזשוראָרס) איז קראנק. און מערקווירדיגערווייזע איז עס קיינמאָל ניט געלונגען דעבס'ען און זיינע אדוואָקאטען צו פארענדינען דעם פּראָצעס: דער קראנק געוואָרענער געשוואָרענער ריכטער איז קראנק עד היום, און קיין אנדערער אויף זיין פּלאץ ווערט אַלץ ניט גערופען. 18 מאָנאטען איז דעבס געשטאנען אונטער דער יורים־דיקציע פון געריכט, און ווען ער איז פריי געוואָרען פון דער קאָזיאָנער השגחה האָבען ערשט פּריוואטע דעטעקטיוס, אנגעשטעלט פון די קאָמפּאניעס, פון איהם „די אויג ניט אראָפּגענומען“ צוויי יאָהר נאָכאנאנד. מען האָט נאָכגעשפּירט יעדען טריט זיינעם, מען האָט אונאויפהערליך געשטערט זיין ארבייט. וואו ער האָט אָרגאניזירט אייזענבאהן־ארבייטער האָבען זיי די קאָמפּאניעס תיכף ומיד ענטלאסען. זיי איז סוף כל סוף געלונגען צו פאריאָגען דעם בראַווען גייסט פון דעם צולעבערטען און צושאָסענעם קערפּער פון דער „אמעריקען רעילוועי יוניאָן“.

אין זיין דערצעהלונג „ווי איך בין געוואָרען א סאָציאליסט“ דערצעהלט דעבס, אז ש״ן אין דער וואודסטאָקער טורמע האָט ער „דערזעהן דאָס ליכט“: „מיט יעדער פּאָסט פלעג איך באקומען בי־

„כער, פאמפלעטען און בריעף, וואָס סאָציאַליסטען האָבען צו מיר
„געשיקט. איך האָב געלייענט, געטראַכט, און גענומען פאַרנאַנ־
„דערצוגלידערען דעם סיסטעם, אין וועלכען עס לעבען די אַר־
„בייטער, און אַ דאַנק וועלכען מען קאָן מיט איין שטריך צוקלאַפּען
„און פאַרניכטען דעם אַרבייטער, מעג ער זיין ווער ווייס ווי גוט
„אָרגאַניזירט. די שריפטען פון בעללאַמי און בלעטשפאָרד האָבען
„שוין לאַנג געמאַכט אויף מיר אַן איינדרוק. אויך גראָנלאַנד'ס
„קאָ־אָפּעראַטיווע גענועלשאַפט". אָבער די שריפטען פון קאַרל
„קאַוטסקי זיינען געווען אַזוי קלאָהר און איבערצייגענד, אַז ניט
„נאָר האָב איך באַגריפען זייער שכל, נאָר איך בין באמת הינגעריי־
„סען געוואָרען פון דעם גייסט פון סאָציאַליזם, וואָס זיי האָבען פאַר
„מיר ענטפּלעקט, און איך דאַנק איהם און אַלע וואָס האָבען מיר
„דעמאָלט געהאָלפען אַרויסצוקומען פון דער פינסטערניש אין דער
„ליכט. וויקטאָר בערגער, דער אָנפיהרער און פּיאָנער פון סאָ־
ציאַליזם אין מילוואָקי, האָט באַזוכט דעבס'ען אין וואודסטאַק און
דעבס איז נאָך מעהר באַפעסטיגט געוואָרען אין זיין נייעם גלויבען.

דעבס'עס רעדע וועגען „פרייהייט", וואָס ער האָט געהאַלטען
אַרויסקומענדיג פון טורמע דעם 22טען נאָוועמבער 1895, ווייזט
זיין נייע וועלט־אַנשויאונג. ער איז שוין אַ סאָציאַליסט. אָבער
ניט אַכטענדיג דערויף, וואָס ער האָט זיין סאָציאַליזם באַקומען,
לויט זיינע אייגענע ווערטער, פון קאַוטסקי'ס שריפטען, איז ער
וועזענטליך פאַרשידען פון דעם דייטשען סאָציאַליזם, וועלכער איז
אַזוי מעטאָדיש, סיסטעמאַטיש, זאַכליך און טרוקען — אויסערליך.
דעבס'עס סאָציאַליזם, אין זיין רעדע וועגען „פרייהייט", איז אויך
ניט דער אַמעריקאַנער סאָציאַליזם פון די שפּעטערדיגע יאָהרען, —
אַ ריין פּאָליטישע אויפפאַסונג פון די פּאָליטישע קאַמפּף־מעטאָדען
ווי צו ערווערבען אויף אַ געזעצליך־פּאַרלאַמענטאַרישען אופן די
פּאָליטישע מאַכט אין אַ לעגאַלער רעפּובליק. דעבס טראַכט, באַ־
נעמט און ברייננגט אַרויס זיין סאָציאַליזם אויף אַ גאַנץ באַזונדער
אופן. ער רעדט אין טערמינען פון אַמעריקאַנער געשיכטע, ער
בויט אויף ערפאַהרונגען פון דער אַמעריקאַנער ווירקליכקייט, אָבער
זיין שוואונג איז פיעל ברייטער ווי דער געדאַנקען־לויף פון דעם

אמעריקאנער מארך. זיין פראנצויזשע בלוט, אויסגעקנאַטען אין אַמעריקאנער רעאַליזם, שאַפט אַ באַזונדערע אוניווערסאליטעט. ער איז אמעריקאניש אין פאָרמע, אָבער טיעף מענשליך אין עצם. ער איז אַ סאָציאַליסט לויט דער איבערצייגונג און אַ הומאַניסט— אין אויסדרוק. דעבס דערנעהנטערט זיך מעהר פון אַלץ צו דעם טיפ סאָציאַליסט, וואָס זשאָרעס איז געווען. ניט לאַסאַל אָדער בעבעל, ניט היינדמאַן אָדער קעיר־הארדי, נאָר די שטארקסטע דער־נעהנטערונג צו דעם גרויסען פראנצויזישען אידעאַליסט און קעמ־פער, סאָציאַליסט און הומאַניסט.

דעם זעלביגען טאָג, ווי דעבס האָט געהאַלטען זיין רעדע ווע־גען „פרייהייט“, וואָס באַצייכענט זיין באַקעהרונג צו דער סאָציאַ־ליסטישער פילאָזאָפיע, האָט דער סאָציאַליסטישער זשורנאַל „דהי קאָמינג ניישאָן“ אָפּגעדרוקט דעבס’עס אויפרוף איינצופיהרען די סאָציאַליסטישע אָדער קאָ־אָפּעראַטיווע געזעלשאַפטס־אָרדנונג מיט דער הילף פון שטים־קאַסטען. ער האָט אַלזאָ באַגריפען דעם גע־דאַנק פון סאָציאַליזם און דעם מעטאָד פון סאָציאַליזם. און דאָך זיינען דיביידע צווייגען פון איין וואָרצעל געבליבען פאָרלויפיג אָפּגעזונדערט אין זיין דענקונגס־אַפּאַראַט. פּאָליטיש איז ער נאָך אַלץ פארבליבען אַ דעמאָקראַט מיט אַ פּאָפּוליסטישער נייגונג, און ווען די דעמאָקראַטישע פּארטיי־קאָנווענשאָן האָט נאָמינירט אַלס קאַנדידאַט פאַר פּרעזידענט פון די פאַראייניגטע שטאַאַטען דעם יונגען בירגערליכען ראַדיקאַל וויליאַם דזשענינגס ברייען, האָט דעבס פאַר איהם געאַרבייט זעהר ענערגיש.

ערשט אין 1897 האָט זיך דעבס פּאָלשטענדיג אָפּגעקעהרט פון די אַלטע פּאַרטייען און פון קאַפּיטאַליזם אין דער פּאָליטיק. אויף דעם צוזאַמענפאָהר פון דער „אַמעריקען רעילוועי יוניאָן“, אין יוני 1897, האָט דעבס גענומען די איינציג לאָגישע שטעלונג צו וועל־כער עס האָט איהם געפיהרט זיין גאַנצע קאַריערע. דעם 28טען יוני 1897 האָט דעבס געגרינדעט די „סאָשעל דעמאָקראַסי“ פון די שיריים פון דער „אַמעריקען רעילוועי יוניאָן“ צוזאַמען מיט נאָך איניגע פּערזאָנען און קערפּערשאַפטען. די נייע „סאָציאַלדעמאָ־קראַטיע“ איז נאָך ניט געווען קיין סאָציאַליסטישע אין אַלגע־

מיינעם זינען, מיט אַ קלאָהרער וועלט־אַנשויאונג און טאַקטיק. פּלע־נער פון סאָציאַליסטישער קאָלניזאַציע האָבען פאַרנומען אַ קענ־טינען פּלאַץ אין דעם אַקציאָנס־פּראָגראַם פון דער פּאַרטיי. אוטאָ־פּיזם אין דער טאַקטיק און עקלעקטיזם, צונויפמישונג פון פּרינ־ציפּען אין דער וועלט־אַנשויאונג, זיינען געווען כאַראַקטעריסטיש פאַר דער באַוועגונג. אָבער דעבס אַליין האָט שוין געוואוסט קלאָהר, וואָס ער מוז וויסען. אין אַ יאָהר אַרום, אויפ'ן ערשטען צו־זאַמענפאָהר, דעם 7טען יוני 1898, איז די „סאָשעל דעמאָקראַסי" רעאָרגאַניזירט געוואָרען און אויף איהר פּלאַץ איז ענטשטאַנען די סאָציאַל־דעמאָקראַטישע פּאַרטיי פון אַמעריקאַ, וועלכע איז שוין געווען פיעל מעהר אויסגעהאַלטען סאָציאַליסטיש אין דעם מאַרק־סיסטישען אָדער אייראָפּעאישען זינען. די ס. ד. פּ. האָט גלייך גע־האַט אַ באַדייטענדען פּאָליטישען ערפאָלג. אין 1899 האָט זי דער־וויזען צו ערוועהלען דריי קאַנדידאַטען אין שטאַאַט־לעגיסלאַטורע פון מאַסאַטשוזעטס, און אין 1901 האָט זיך די ס. ד. פּ. פאַראיי־ניגט מיט אַ גרויסער טייל פון דער ס. ל. פּ. (סאָציאַליסטישע אַר־בייטער פּאַרטיי), וואָס האָט זיך אָפּגעשפּאָלטען פון דער נאַציאָ־נאַלער אַדמיניסטראַציע מיט דעליאָנ'ען אַן דער שפּיץ; און די נייע פאַראייניגונג האָט אָנגענומען דעם נאָמען „סאָשעליסט פּאַרטי" (סאָציאַליסטישע פּאַרטיי). אין די פּרעזידענט־וואַהלען פון 1900 האָבען ביידע טיילען, נאָך איידער זיי האָבען זיך פאַראייניגט, גע־שטיצט די נאַציאָנאַלע קאַנדידאַטען־ליסטע פון דער ס. ד. פּ. מיט דעבס'ען אַלס פּרעזידענט־קאַנדידאַט. דעבס האָט געצויגען — 97,730 שטימען. די אַלטע ס. ל. פּ. — אינגאַנצען 34,191 שטי־מען. „דזשין" דעבס איז געוואָרען דער באַנער־טרעגער פון דעם אַמעריקאַנער סאָציאַליזם. ער האָט זיך אָפּגעטרייסעלט פון אַלע אוטאָפּיעס און אילוזיעס און האָט זיך געשטעלט אין די רייהען און אונטער דער פאָהן פון אונקאָמפּראָמיסליכען, פּרינציפּיעל־רע־וואָלוציאָנערען סאָציאַליזם.

דעבס — דער סאָציאַליסטישער טעאָרעטיקער.

דעם 22טען מערץ 1899 ווערט אין נויאָרק אָפּגעהאַלטען אַ קאָנ־פערענץ פון אַלערליי קערפּערשאַפטען מיט גוטע, ליבעראַלע כונות. דער אבזיכט פון דער קאָנפערענץ איז געווען — גרינדען אַ נייע פּאַרטיי, און דעבס האָט פאָרמולירט זיין שטעלונג צו דער באַווע־גונג :—„איך וועל זיין אָפענהערציג מיט די העררען, וואָס זיינען „דאָ פאַרזאַמעלט. איך בין אַ סאָציאַליסט. איך גלויב אין גע־„מיינשאַפטליכען אייגענטום ניט נאָר פון די מיטלען פון פּראָדוק־„ציאָן און פאַרטיילונג, נאָר אפילו פון דעם גאַנצען ערד־קוגעל. „אַזאַ פאַראייניגונג ווי די, וואָס איז דאָ פאַרזאַמעלט, וועט ניט האָ־„בען קיין ערפאָלג, און אויב זי זאָל יע האָבען ערפאָלג, איז עס ניט „אַנדערש, ווי ווען זי איז מקריב אַ פּרינציפּ. איך האָב געפּרואווט „פאַראייניגען מענשען מיט פאַרשיידענע אַנזיכטען. איך האָב „אויסגעפּרואווט די טאַקטיק פון ניט מעהר ווי איין שריט פאַר איין „מאָל. איך בין געווען אַן אָפּאָרטוניסט. אָבער נאָך יאָהרען פון „ארבייט, אַגיטאַציע און ערפאַהרונג בין איך געקומען אויפ׳ן פעס־„טען באָדען פון סאָציאַליזם און פון דעם באָדען פון סאָציאַליזם, „מיינע הערען, וועל איך מעהר ניט אַראָפּ“. דעבס האָט אָפען געזאָגט, אַז ער וועט ליעבער זעהן 10 טויזענד סאָציאַליסטען, וואָס זיינען אייניג אין ציעל און מוטיג אין טאַט, וואָס ווייסען וואָס זיי ווילען און זיינען בערייט צו קריגען וואָס זיי ווילען דורך ענטשיי־דענדען קאַמף, איידער אַ מיליאָן מענשען פון פאַרשיידענע אַנזיכ־טען, וואָס האָבען פאַרשיידענע אַנזיכטען, און ווילען ניט וואַגען מעהר ווי איין שריט אויף איין מאָל.

דעבס האָט געהאַלטען וואָרט. ער איז פאַרבליבען טריי צו דעם פאַרשפּרעכען, אין גרונד גענומען — טריי צו זיך אַליין, ווייל ער איז אין עצם אַלעמאָל געווען דער היפוך פון אָפּאָרטוניזם און קאָמפּראָמיסלעריי. ער איז דער אמת׳ער טיפּ פון אַ רעוואָלוציאָ־נער, — ניט אַ „פייער־שלינגער“ און „פראַזען־פרעסער“, נאָר אַ פּרינציפּיעלער און דורכגעטראַכטער רעוואָלוציאָנער פון געדאַנק און טאַט.

פיער מאָל איז דעבס געווען קאַנדידאַט פאַר פּרעזידענט פון

די פּאראייניגטע שטאאטען אויף דעם ליסט (טיקעט) פון זיין פּאר־טיי, און די צאָהל נאָכפאָלגער פון דער פּארטיי, וואָס האָבען זיך קאָנצענטרירט ארום זיין נאָמען, איז אלעמאָל געשטיגען. אין 1900 איז די צאָהל געווען 97,730, אין 1904 — 409,000, אין 1908—424,488, אין 1912 — 901,361.

דעבס'עס טאקטישע וועלט־אנשויאונג פּאלט צונויף מיט וואָס מען קאָן באצייכענען אלס דעם מיטען, דעם צענטער פון דער סאָ־ציאליסטישער פּארטיי, און דערמיט ערקלעהרט זיך זיין גרויסע פּאָפּולאריטעט אין דער גרויסער מאיאָריטעט מיטגליעדער און נאָכ־פאָלגער פון דער סאָציאליסטישער פּארטיי. ער איז ניט קיין רע־פאָרמיסט און ניט קיין רעוואָלוציאָנער פון פראזע. זיינע גרויסע ערפאהרונגען אין געדיכטען עקאָנאָמישען קאמף דערלאָזען איהם ניט ער זאָל אריינפאלען אין רעפאָרמיסטישען זומפּ און זיין קאָנ־סטרוקטיווער פּאָליטישער מוח האלט איהם אָפּ פון היגגעריסען צו ווערען דורך דער אנארכיסטישער פראזע. „איך בין איבערצייגט, „אז דאָס וויכטיגסטע אין אונזער באוועגונג זיינען — דער פּאָ־„ליטישער כאראקטער און די רעוואָלוציאָנערע ענטשלאָסענהייט פון „דער סאָציאליסטישער פּארטיי. אלע שטימען פון בירגער וועלען „אונז קיין גוטעס ניט טאָן, אויב אונזער פּארטיי זאָל אויפהערען „צו זיין א רעוואָלוציאָנערע פּארטיי און זי זאָל זיך בלויז יאָגען „נאָך וואָס מעהר שטימען ביי די וואהלען, כדי וואָס גיכער צו „ברייגגען דעם טאָג פון ערוואַרטעטען זיעג... שטימען פאר סאָ־„ציאליזם זיינען ניט קיין סאָציאליזם, פּונקט ווי א מעניו (א ליסטע „פון שפּייזען) איז ניט קיין עסען... שטימען וועלען קומען גיך גע־„נוג און מיר דארפען זיך נאָך זיי ניט יאָגען. מיר דארפען נאָר „קלאָהר מאכען, אז די סאָציאליסטישע פּארטיי וויל בלויז די שטי־„מען פון די יעניגע, וואָס ווילען סאָציאליזם. אלס רעוואָלוציאָ־„נערע פּארטיי פון ארבייטער קלאס, איז די סאָציאליסטישע פּאר־„טיי קענגען יאָגען זיך נאָך עמטער בלויז צוליעב די עמטער. אזוינס „איז דער ציעל פון די קאפּיטאליסטישע פּארטייען מיט זייערע „באָסעס" און „בודעל" (פּאָליטיקאנען און כאבאר) און האָט ניט „קיין פּלאץ אין א פּארטיי, וועמענס אויפגאבע עס איז די ענדגיל־

„טינג באפרייאונג". דעבס איז געגען פארוואנדלען די פארטיי אין אן אפאראט צו זאמלען וואהל־שטימען. אבער ערנסטע, פרינ־ציפיעלע פאליטישע אקציאן איז וויכטיג. ער טרייסעלט זיך אפ פון שותפות פון אנטי־פאליטישען אנארכיזם. ער איז אין דעם פרט אויסגעשפראכען: „איך גלויב אין קאנסטרוקטיווע פאלי־
„טישע אקציאן. איך האלט, אז מען דארף ערוועהלען אזוי פיעל
„קלאסען־באוואוסטע ארבייטער אויף פאליטישע עמטער, ווי מיר
„קאנען, ספעציעל אלס מעיארס, ריכטער, פאליציי־פארוואלטער,
„שטאאטליכע און נאציאנאלע געזעצמאכער... די וואס לייקענען
„פאליטישע אקציאן זיינען פאקטישע אנארכיסטען, און עס איז נאך
„קיינמאל קיין גוטעס ניט ארויסגעקומען דערפון, וואס סאציאליס־
„טען האבען געמאכט יד אחת מיט אנארכיסטען און דערפון וועט
„אויך קיינמאל קיין גוטעס ניט ארויס... אין קורצען גערעדט, מיר
„קאנען פארוואנדלען אונזער פארטיי אין א מאשין, וואס קריגט
„וואהל־שטימען און געהן פארלארען צוזאמען מיט דער מאשין;
„אדער — מיר קאנען האבען די קא־אפעראטיווע געזעלשאפטס־
„ארדנונג און די רעגירונג פון ארבייטער־קלאס, ביידע צוזאמען
„זיינען ניט מעגליך".

דעבס — דער אינדוסטריעלער יוניאניסט.

דעבס גלויבט, אז די עקאנאמישע פאראייניגונגען פון די אר־בייטער, זייערע יוניאנס, דארפען זיין פונקט אזוי זעלבסטשטענדיג, אונאפהענגיג, קלאסען־באוואוסט און סאלידאריש ארגאניזירט אין זייער אקציאן, ווי די פאליטישע פאראייניגונגען פון ארבייטער־קלאס — די סאציאליסטישע פארטיי דארף זיין. דעבס האט דערפאר ניט געקארגט קיין ווערטער פון קריטיק און פארדאמונג פאר די מעטאדען פון די פיהרער פון פאך־יוניאניזם, אנשטאט אינ־דוסטריעלען יוניאניזם, אין דער א. פ. או ל. און ניט וועניגער שארף האט ער אנגעגריפען די פשרה־מעטאדען און פאליטיק פון קלאסען־הארמאניע, וואס די פיהרער פון דער ארבייטער פעדערא־ציע (א. פ. או ל.) האבען געפראוועט אין די באציהונגען פון די ארבייטער מיט די בעלי־בתים און אין דער „סיוויק פעדערעיישאן"

—א ספּעציעלע אָרגאַניזאַציע, וואָס איז באַשאַפען געוואָרען פון קאַפּיטאַל צו דערנעהנטערען „גוטע" ארבייטער־פיהרער מיט „גוטע" קאַפּיטאַליסטען. דעבס שרייבט: „די א. פ. אָוו ל. האָט א סך „מיטגלידער. אָבער דער קאַפּיטאַליסטישער קלאַס האָט פאַר איהר „קיין מורא ניט, גראַד — פאַרקעהרט. עפּעס מוז דאָך זיין ניט „גלאַט מיט דעם סאָרט יוניאָניזם, ווען מענשן פיהרער עס זיינען „גלייכצייטיג אונטערשטיצער פון קאַפּיטאַליזם. עפּעס איז ניט „גלאַט מיט דעם מין יוניאָניזם, וואָס מאַכט יד אחת מיט אַזא קאַ־„פּיטאַליסטישער פאַראיינינגונג, ווי די „סיוויק פעדעריישאָן", ווע־„מענס איינציגע אויפגאַבע עס איז איינצושלעפערען דעם ארביי־„טער־קלאַס, בעת דער קאַפּיטאַליסטישער קלאַס ליידיגט אויס די „קעשענעס פון די ארבייטער... די אַלטע פאָרמע פון יוניאָניזם „באַפרידיגט מעהר ניט די נויטען פון דעם ארבייטער־קלאַס. די „אַלטע טרייד־יוניאָנס האָבען ניט ערפילט זייער שליחות און ארוי־„בערגעלעבט זייער ניצליכקייט. זיי זיינען איצטער גאַנץ באַ־„שטימט רעאַקציאָנער, און אנשטאַט די אינטערעסען פון די אר־„בייטער, וואָס האַלטען אויס די יוניאָנס, דיענען זיי די אינטערע־„סען פון די קאַפּיטאַליסטען, וועלכע עקספּלואַטירען די ארבייטער".

אַזעלכע אויסערונגען האָט דעבס געמאַכט ניט איינמאָל און ניט צופעליג. זיין נעגנערשאַפט צו די עקזיסטירענדע יוניאָנס און זייערע נאַציאָנאַלע פיהרער איז אַוועק אַזוי וויים, אַז אין 1905 האָט דעבס גענומען א האַנד אין דער אָרגאַניזירונג פון דער איי־דאָבעליו־דאָבעליו (די אינדוסטריעלע ארבייטער פון דער וועלט), א נאַציאָנאַלער פאַרבאַנד פון אַלטע און נייע טרייד־יוניאָנס, וואָס האָט געזאָלט קאָנקורירען מיט דער אַלטער א. פ. אָוו ל. ערשטענס, דורך אגרעסיווער און פּרינציפּיעלער טאַקטיק און, צווייטענס, אָר־גאַניזירענדיג ניט נאָר די געאיבטע, פאַכאָווע ארבייטער, נאָר אויך די ניט־געלערנטע און ניט־אָרגאַניזירטע (קאָמאָן לייבאָרערס). דעבס איז געווען זעהר ענטוזיאַסטיש פאַר דער נייער באַוועגונג. ער האָט זיך אין איהר אריינגעוואָרפען מיט דעם אַלטען ברען און פייער. עס איז איהם אויך געלונגען הינצוררייסען א באַדייטענדע צאָהל אָרגאַניזאַציעס פון דער א. פ. אָוו ל. אָבער לאַנג איז דעבס ניט

געשטאנענען מיט די „א. וו. וו.“ (די אינדוסטריעלע ארבייטער פון דער וועלט). דער פארבאנד האט זיך גיך צושפאלטען אין צוויייען. א טייל איז אוועק נאך דעגיעל דעליאנ׳ען און די פארבליבענע ס. ל. פ. און א צווייטער טייל מיט הייוואוד׳ען אן דער שפיץ איז געווארען פארשלעפט אין די דרכים פון אנארכיזם. און פאר קיין איינער פון די צוויי ריכטונגען האט דעבס נים געהאט קיין צופיעל ליעבע.

דעם יאהר וואס נאך דער גרינדונג פון דער „א. וו. וו.“ האט דעבס געהאט די געלעגענהייט צו שטילען דעם פייער פון זיין נשמה אין דעם קאמף פאר דער באפרייאונג פון מאיער, הייוואוד און פעטיבאן, די דריי אנגעקלאגטע בעאמטע פון דער וועסטליכער פעדעראציע פון מעטאל־גרעבער. דעבס׳עס אויפרוף: „וואכט אויף, איהר שקלאפען!“ איז א מערקווירדיגער דאקומענט, וואו יעדע שורה איז פייער, יעדער אויסדרוק — פלאם: „אויב זיי וועלען פארזוכען צו דער׳הרג׳ענען מאיער, הייוואוד און זייערע „ברידער, וועט, צום ווענינסטען, א מיליאן רעוואלוציאנערען באגעגענען זיי מיט דער ביקס אין האנד“. דער קאמף איז געווען ערפאלגרייך. אפילו די בעאמטע פון דער א. פ. או ל. זייגען געצוואונגען געווען זיך איינצושטעלען פאר די פארפאלגטע ארבייטער־פיהרער. דעבס׳ען קומט פיליכט דער גרעסטער דאנק, וואס הייוואוד האט איינגעהאלטען זיין קאפ אויף זיינע פלייצעס.

הייוואוד איז שפעטער געווארען דער פיהרער פון די זעלבינע „א. וו. וו.“, וועמען דעבס האט ביטער באקעמפט פאר איהרע אנארכיסטישע מעטאדען, און דעבס האט נים נעשאנעוועט דעם מענשען, וועמענס לעבען ער האט געהאלפען ראטעווען. הייוואוד איז ארויסגעטראגען פאר סאבאטאזש־טאקטיק און פאר אלע אנדערע מעטאדען פון אנארכיסטישען סינדיקאליזם. אבער דעבס איז פארבליבען טריי צו זיך אליין. יע, רעוואלוציאנערע פרינציפען זיינען וויכטיג און א רעוואלוציאנערע טאקטיג איז נויטיג. ווי ער דריקט זיך אויס: „מיר וואלטען זיכער געהאט מעהר ערפאלג, אנוועגדיג „רעאקציאנערע פרינציפען מיט א רעוואלוציאנערע טאקטיק איידער „אננעמענדיג רעוואלוציאנערע פרינציפען און פארפאלגענדיג א

„רעאקציאָנערע טאקטיק". זיכער אזוי: „אלס רעוואָלוציאָנער „האָב איך ניט קיין באזונדער דרך ארץ פאר קאפיטאליסטישע גע־ „זעצען וועגען אייגענטום, און מיין געוויסען וואָלט מיך ניט גע־ „פלאגט פאר איבערטרעטען די געזעצען. איך האלט, אז אלע „אזעלכע געזעצען זיינען פארפאסט געוואָרען דורך שווינדעל, נאַ־ „רעריי און קאָרופציע מיט דער איינציגער אַבזיכט צו בארויבען, „באשווינדלען און פארשקלאפען דעם ארבייטער־קלאס. אָבער „דערפון איז ניט געדרונגען, אז איך האָב בדעה צו ווערען אן איינ־ „צעלנער געזעץ־פארלעצער און שלאָגען זיך מיט מיין איינציגען „קאָפ געגען די שטיינערנע ווענט פון אייגענטום געזעצען. מאנכער „וואָלט אפשר געטראכט, אז דאָס איז שטארק, אָבער דאָס וואָלט „אזוינס ניט געווען. דאָס וואָלט געווען אין דער אמת'ען נאָר „שוואכקייט און דומהייט. ווען איך זאָל זיין בכח צו אומשטירצען „דעספאָטישע געזעצען, וואָלט איך דאָס געטאָן אָהן ספק, ניט „צווייפלענדיג איין רגע. אָבער איך בין ניט בכח צו טאָן עס, בין „איך — אונטער פראָטעסט, ניט מחמת איך גלויב דעריין — גע־ „זעץ־געהאָרכזאם, און איך ווארט אויף דער צייט".

דעבס איז געגען געוואלד־טאקטיק, ווייל סוף כל סוף איז אזא טאקטיק נוצלאָז: „אויף וויפיעל דער ארבייטער־קלאָס באזיצט „מאכט, וואָס שטיצט זיך אויף קלאסען־באוואוסטזיניגקייט, איז „געוואלד דורכאויס איבעריג; און אויף וויפיעל ער באזיצט ניט „אזא מאכט איז געוואלד דורכאוים שעדליך. איך בין געגען יעדער „טאקטיק וואָס שליסט איין גנבה, קאָנספיראציע, אינטריגעס און „קאָן דורכגעפיהרט ווערען נאָר דורך געוואלד־טאט".

דעבס'עס לעצטער פראָצעס.

די פאקטען פון דעבס'עס לעצטען פראָצעס, אויף דער באַ־ שולדיגונג, אז ער האָט איבערטראָטען דעם אזוי גערופענעם „שפּיאָ־ נאזש־געזעץ", קאָנען דאָ ניט באריהרט ווערען. ווי דעבס האָט זיך געהאלטען אין דעם לויף פון דעם פראָצעס, אין געריכט־זאל און ווי ער האָט דערוויזען צו דערהויבען זיין אייגענעם פראָצעס צו דער מדרגה פון א פרינציפיעלען קאמף, פאר דער פרייהייט פון געוויסען און פון וואָרט, ווערט אויסגעצייכענט געשילדערט אין מאקס איסט־

מאנ'ס ארטיקעל „דעבס אין געריכט זאל", וועלכען דער לעזער גע־פינט אנדערשוואו אין דעם באנד. אויך וועט דער לעזער געפינען אין דעם באנד דעבס'עס רעדע פאר די געשווארענע און פאר'ן ריכ־טער, איבערגעגעבען מיט אומפארמיידליכע (האפענטליך, נאר ביז דער נעקסטער אויסגאבע) פארקירצונגען. איינס זאל דא באמערקט ווערען. אין דעם גאנצען פראצעס, ווי אין אלע זיינע איינצעלהיי־טען, ערשיינט „דזשין" דעבס דער זעלבער ליעבער אלטער און בראווער דעבס, ווי אין זיין ערשטער גרויסער ערפאהרונג בעת און נאך דעם פולמאן סטרייק. אויסגעגליכט, שטרענג, ערהאבען קוקט ער ארונטער אויף זיינע ריכטער, און ניט שפאט און ניט צארן האט ער פאר זיי, נאר מיטלייד, אמת'ען, טיעפען, מענשליכען מיטלייד. ער ווייס, אז זיי זיינען אלע פארבלענדעט, אז דאס האט די צייט פארכאפט אין איהרע בייזע צוואנגען זייער ארימען גע־וויסען און — זיי קאנען זיך ניט העלפען. זיי צאהלען שטייער, רכש צו זייער צייט מיט די טעות'ען און פארבלענדונגען פון דער צייט. אבער ער, דעבס, זעהט דעם אמת פון דער צוקונפט, און דורך יעדען גליעד פון דעבס'עס גרויסען, שעהנעם, אזוי וועניג ערדישען, שוין אביסעל געבויגענעם קערפער, פון זיינע וואונדער־בארע, גוטע, טיעף־מיטליידענדע און אונענדליך גערעכטע אויגען קוקט ארויס אט די גערעכטיגקייט פונ'ם מארגען. יע, זיי וועלען איהם פאר'משפט'ען, אבער ער ווייס בעסער, ער איז זיי מוחל

און די צייטוויייליגע ריכטער באגרייפען עס און דערפיהלען א שרעק, א רעליגיעזען ציטער. און דורך די קאלטע, סקארבאווע, פארגליווערטע ווערטער פון זייער אורטייל: 10 יאהר טורמע, ענט־פלעקט זיך פאר זיי דער מיין פון דעם גרויסען כח, וואס קוקט ארויס פון דעבס'עס אויגען, וואס רעדט ארויס פון דעבס'עס מויל, וואס איז דעבס'עס נשמה — דער כח פון אמת און גערעכטיגקייט, דער כח פון מענשען־ליעבע. און ווי נישטיג, ווי אומבאהאלפען עס שטעלט זיך ארויס די אפיציעלע, קאזיאנע גערעכטיגקייט לגבי דער העכערער און טיעפערער גערעכטיגקייט, וועמענס פלאמיגען אפאסטאל און אונערשראקענעם דיענער זיי משפט'ען, זיי, די אנ־געשטעלטע און באצאהלטע פון דעם אפגאט פון געלד.

זיי וועלען אפשר פאר'משפט'ען דעבס'ען אין דער לעצטער אינסטאַנץ און איהם אויך פארשפארען. אָבער די אייזערנע גראַטעס און שטאָלענע קייטען וועלען ניט מעהר איינהאַלטען ווי דאָס פיזשע אין דעם 63 יאָהרינען דעבס'ען. זיין גייסט וועט קיין גראַטע ניט איינהאלטען, זיין רוף וועט קיין פּאטרול ניט אָפּשטעלען, זיין ליעבליכער, ברייטער, צוגלייך קינדיש־רייגער און פּאַטערליך צארטער שמייכעל וועט געהן אין די שעפּער און אין די פעלדער, אין די קוילען־גריבער און אין די שטאָדטיגע סקלעפּס און ער וועט וועקען, רופען, ערמונטערען און באוועגען צו פּראָטעסט און קאמף, צו זיעג און גערעכטיגקייט.

לאנג לעבען זאָל יודושין וויקטאָר דעבס! אייביג וועט לעבען „רזשין" דעבס!

ווען דעבס איז צום ערשטען מאָל פארשפארט געוואָרען אין דער וואודסטאקער טורמע (18טען יולי, 1895), האָבען זיינע עלטערען, דעניעל און מארגארעט דעבס, צוגעשיקט איהם די קורצע אָבער פיעל־זאָגענדע טעלעגראמע: „שטעה פעסט פאר דיינע פרינציפּען, אָבגעזעהן פון קאָנסעקווענצען. דיין פּאָטער און מוטער". עס איז א גרויסער גליק צו האָבען אזעלכע עלטערען.

ווען דעבס איז פאר'משפט געוואָרען דעם צווייטען מאָל (אין סעפּטעמבער, 1918), זיינען זיינע עלטערען שוין מעהר ניט געווען צווישען די לעבעדיגע. אָבער מיליאָנען מענשען האָבען זיך אָפּגערופען: „דעבס, דו וועסט בלייבען טריי צו דיינע פרינציפּען. מיר שווערען, מיר וועלען דיר נאָכטאָן. גלויב אין אונז, ווי מיר גלויבען אין דיר". די ווערטער זיינען ניט ארויסגעזאָגט געוואָרען, קיינער וואָלט זיי ניט געדרוקט. אָבער דעבס האָט זיי געלייענט אין די שטומע בליקען פון א אונטערדריקטער געזעלשאפט, און זיין האַלטונג אין געריכט־זאל האָט די ווערטער געגעבען דעם אויסדרוק, וואָס נאָר ער האָט געקענט. זיינע 10 יאָהר פיזישער טורמע וועלען פארשפּאָרען דער גאַנצער מענשהייט מעהר ווי צעהנדליגע יאָהרען גייסטיגע טורמע.

יודזשין וויקטאָר דעבס

פ אָ ל ק ס ־ ט ר י ב ו ן , פ אָ ע ט א ו ן מ ע נ ש

פון מ. ווינטשעווסקי

1.

דעבס'עס ערשטער ארויסטריט.

דער יאָהר 1897 שפּילט א בעדייטענדע ראָלע אין דער גע־שיכטע פון אונזער באוועגונג דאָ אין אמעריקא. אפילו ווען מען זאָל האלטען אין אויג ניט מעהר ווי דעם דאָפּעלטען פאקט פון דער גרינ־דונג פון דעם „פאָרווערטס" און דער אָפּשטעלונג (אויף גאנצע פינף יאָהר, ווי עס האָט זיך שפּעטער ארויסגעשטעלט) פון דער „צו־קונפט", וועלכע זיינען ביידע פאָרגעקומען אין 1897, וואָלט דאָס אליין גענוג זיין צו כאראקטעריזירען די באדייטונג פון דעם דאָזי־גען יאָהר, הגם ביידע געשעהענישען זיינען געווען אידישע און לאָקאָלע: אָרגאנען פון די אידישע גאס אין ניו יאָרק. ריידען־רייד איך פון דער באוועגונג בכלל, אָבער די „באוועגונג בכלל" פון יענע צייטען איז — צווישען אונז זאָל דאָס בלייבען! — געווען א דייטש־אידישע, מיט א אידיש־דייטשע און אן עכט־דייטש־שע פּרעסע. פאר די צוקונפטיגע אמעריקאנער ארבייטער האָבען מיר ארויסגעגעבען ענגלישע צייטונגען, וועכענטליכע. דער טעג־ליכער „ניו יאָרקער פאָלק" איז געקומען 14 יאָהר שפּעטער ווי אונ־זער אידישער „אבענדבלאט" און 30 יאָהר נאָך דער גרינדונג פון די דייטשע „פאָלקסצייטונג".

מיר האָבען דאמאָלס ניט פארשטאנען דאָס, וואָס לכל הפּחות א טייל פון אונז פארשטעהט היינט, היינו: אָז דער עכט־אמערי־קאנער ארבייטער איז א קליינער חלק פון דעם ארבייטער קלאָס אין אמעריקא און ווערט אין איהם במל בששים. דער פּועל יוצא דערפון איז געווען, אז מיר האָבען געוואַרט אויף דער ערוואכונג פון

דעם אַמעריקאַנער אַרבייטער. ווי פרומע אידען וואַרטען אויף תחית המתים, לעתיד לבוא.

מיר פלעגען זיצען און פילאָזאָפירען און זיך ברעכען די מוחות פאַרוואָס די אַמעריקאַנישע, די ריין־אַמעריקאַנישע אַרבייטער, צו וועלכע מיר לייגען צו אויף דעם וועכענטליכען „פּיפּל“ אַליין איי־בער הונדערט דאָלאַר אַ וואָך, און אויף וועלכע מיר לייגען אַוועק כוחות, וואָס זיינען אפשר ווערט פיעל, פיעל מעהר, בלייבען פון וויטען, און ווילען פון אונז ניט הערען און ניט וויסען.

מיר פלעגען וואַרטען אויף דעם אַמעריקאַנישען, עכט־אַמערי־קאַנישען פּראָלעטאַריער, אַז ער זאָל ענדליך זיך אויפכאַפּען פון שלאָף, זיך אויסרייבען די אויגען, זיך אַרומקוקען כדי צו זעהן וואו ער האַלט אין דער וועלט, און קומען צו אונז.

דערווייל מאַכט זיך אַ גרויסער קאַמפּיין. עס נעהמט אַ פּרע־זידענטשאַפט־וואַהל. מיר, סאָציאַליסטען, אָרגאַניזירט אין אַ שטיק־לאָך 18 סטייטס אַלס „סאָציאַליסטישע אַרבייטער פּאַרטיי“ (ס. ל. פּ.), געהען צום צווייטען מאָל אינ׳ם וואַהלקאַמפ מיט אַ טיקעט, וואָס האָט אין זיך אַ קאַנדידאַט פאַר פּרעזידענט.

מיר שרייען: עס לעבע מעטשעט! עס לעבע די פּאַרטיי! אָבער אין גרונד הארצען ווייסען מיר גאַנץ גוט, אַז אונזער אָרע־מער מעטשעט ווערט פון קיינעם ניט גענומען ערנסט; אַז אונ־זער פּאַרטיי איז אַלס אַזעלכע נור באַקאַנט אין „אונזער אייגענעם מוראַווייניק“, ווי דער אַלטער קרילאָוו וואָלט געזאָגט. און די ברייּ־טע פּאָלקסמאַסען ווייסען אפילו ניט אַז מיר עקסיסטירען.

און דער גרויסער טאָג אין נאָוועמבער (1896) קומט, און אין אַלע אונזערע 18 סטייטס פאַלען בסך הכל אַ קימאַ לן פון 36 טויּ־זענד וואוטס, אַ העלפט דערפון אין ניו יאָרק און אין ברוקלין. דאַמאָלס נאָך צוויי באַזונדערע שטעדט.

אין דער צייט פון׳ם קאַמפּיין וואַרפט זיך איין זאַך שטאַרק אין אויג.

מיט צוויי יאָהר פריהער איז דורך דעם גרויסען פּולמאַן סטרייק אין אונזערע קרייזען באַקאַנט געוואָרען אַן אַמעריקאַנער יוניאָן־פיהרער, אַ לאָקאָמאָטיוו־הייצער פון פאַך, מיט׳ן נאָמען דעבס.

דער מאַן איז גע׳משפּט און פאַר׳משפּט געוואָרען, און האָט צוגעבראַכט גאַנצע זעקס חדשים אין וואורסטאַק געפענגניש אין אי־לינאָי. מיר האָבען געוואוסט, אַז ער האָט זיך זעהר בראַוו געהאַל־טען אין געריכט, און אַז ער איז ראַדיקאַל געזאָגען.

און דאָ געהט אָן אַן אינטערעסאַנטער קאַמפּיין. געגען דעם רעפּובליקאַנער קאַנדידאַט מעק׳קינלי לויפט אַ יונגער דעמאָקראַט מיט׳ן נאָמען בריַיען, וויליאַם דזשענינגס בריַיען, וועלכער האָט גענומען מיט שטורעם די דעמאָקראַטישע קאָנווענשאָן, אַרויסקו־מענדיג מיט פייער און פלאַם געגען „וואָל־סטריט", געגען די „גאָלד־אַריסטאָקראַטיע" און אַזוי ווייטער.

אין תוך גענומען איז בריַיען געווען אַ סימפּאַטישע ערשיי־נונג צוליעב זיין טעמפּעראַמענט, זיין רעדנערקראַפט און זיין אָנ־גריף אויף די הויכע פינאַנץ, הגם זיין פּלאַטפאָרמע איז געווען אַ לעכערליכע. צו געווינען די פאַרמערס, וועלכע האָבען דאַן געהאַט אַן איינענע האַלב־סאָציאַליסטישע פּאַרטיי (די פּאָפּוליסטען), איז בריַיען אַרויסגעטראָטען אויף אַ שטעקענפערד, מיט אַ דעמאָקראַ־טישען קאָפּ און אַ פּאָפּוליסטישען עק, האַלטענדיג אין דער האַנט אַ פאָהן מיט׳ן דעוויז: „16 צו 1", וואָס די באַדייטונג דערפון איז געווען, אַז גאָלד זאָל האָבען ניט מעהר און ניט ווייניגער ווערט ווי זילבער, 16 מאָל אַזוי פיעל אין געוויכט, מיט אַנדערע ווערטער הייסט דאָס, אַז זילבער זאָל האָבען אַ שטענדיגען ווערט און זאָל אוועקנעמען דעם מאָנאָפּאָל אויף דעם „סטענדערד", וואָס דריקט אויס אַלע פּרייזען, פון גאָלד אַליין.

אין דעם קאַמפּיין געפינען מיר דעבס׳ען אין דעם דעמאָקראַ־טיש־פּאָפּוליסטישען לאַגער און פאַר אונזער פּאַרטיי, מיט דע־ליאָנ׳ען בראש, איז ער ניט בעסער ווי גאָמפּערס׳ און די אַנדערע „אַמעריקאַנישע" אַרבייטער־פיהרער.

גאָמפּערס׳ען גופא האַלטען מיר — די ס. ל. פּ. — אין איין אָנגרייפען. דער היינטיגער לעזער דאַרף פאַרשטעהן אַז אַרום דעם סוף פון 1896 איז, ערשטענס, די „אַמעריקאַן פעדערייישאָן אָוו לייבאָר" נאָך געווען זעהר שוואַך: האָט זיכער נאָך ניט געהאַט קיין צעהנטחלק פון איהר היינטיגע צאָהל מיטגלידער און, צווייטענס,

איז נאָמפּערס נאָך דאַמאָלס ניט געזעסען אַזוי פעסט אין זאָטעל ווי ער זיצט היינט. מיט קנאַפּע צוויי יאָהר פריהער האָט איהם אַ מאַיאָריטעט אין דער קאָנווענשאָן (דאַכט זיך אין דענווער) געמאַכט אויס קאַפּעלוש־מאַכער, ערוועהלענדיג מק.־ברייד׳ין אלס פּרעזי־דענט, און דאָס טאַקע מיט דער הילף פון סאָציאַליסטישע שטימען.

מעהר ווי דאָס. די ס. ל. פּ., מיט דעניעל דעליאָן און הונא פּאָכט אלס איהרע פיהרער, האָט דאַן געהאַלטען אין בויען אָן אָפּאָ־זיציאָנס צענטראַלע געגען די קאָנסערוואַטיווע „אמעריקאַן פעד־דעריישאָן אָוו לייבאָר“. די נייע „סאָשעליסט טרייד ענד לייבאָר אַלייענס“ (דער אומגעלומפּערטער נאָמען האָט זיך נוט צוגעפּאַסט צו דעם ניי־געבאָרענעם לעבערילכען מפּיל־קינד) האָט כלומר׳שט געוואָלט פאַרבינדען דעם סאָציאַליזם מיט׳ן טרייד־יוניאָניזם און דאָס מיט אמאָל „פּאָ פּריקאַזו יעווא ווע־ליטשעסטוואַ“. דעליאָן און זיינע חברים האָבען ניט געהאַט קיין צייט צו וואַרטען און האָבען באַשלאָסען צו צוברעכען די א. פּ. ל. און צו בויען אויף דעם פּלאַץ פון דער איינגעפאַלענער חורבה אַן „אמת׳ע סאָציאַליס־טישע לאַנד צענטראַלע פון סאָציאַליסטישע ארבייטער יוניאָנס“. געזאָגט האָט מען, פאַרשטעהט זיך, אַז מען ברעכט נים, מען קאָנ־קורירט נים, מען בויט בלויז דאָרטען, וואו די „לייבאָר פייקירס“ האָבען נאָך גאָר קיין אָרגאַניזאַציעס ניט, אָבער די לאָגיק פון די פאַרהעלטנישע האָט געפיהרט צו ווייניגסטענס אַ פּרוב צו ברע־כען דאָס אַלטע און בויען פון דאָס ניי.

דאָ איז ניט דער אָרט אריינצוגעהן ווייטער און טיפער אין דעם ענין. עס וועט גענוג זיין צו זאָגען, אַז די לאָגע האָט אריינ־געבראַכט רייסערייען און בורענינעס אין אונזערע רייהען אליין, און דערפאַר איז לייכט צו פאַרשטעהן, אַז דער יונגער סאָציאַליסט, הגם ניט יונגער מאַן, דעבס האָט צו אונז ניט געקענט צושטעהן גלייך ביים ארויסקומען פון וואודסטאָק געפענגניש.

דעם ערשטען יאַנואַר 1897 האָט ער אין דעם אָרגאַן פון דער „אמעריקאַן רייל־וועי יוניאָן“ אָפּגעדרוקט זיין מאַניפעסט, זיך ער־קלערענדיג פאַר אַ סאָציאַליסט. אין דיזען זעהר געפיהלפולען און אויספיהרליכען סטייטמענט האָט ער, אַזוי ווייט ווי איך געדיינק,

נאָך ניט אויסדריקליך „אינדאַרסט" די עקזיסטירענדע סאָציאַליס־טישע ארבייטער פּאַרטיי, הגם ער האָט אָנגעצייכנט, אז ער האָט מעהר קיין שום שייכות ניט מיט די ביידע קאַפּיטאַליסטישע פּאַר־טייען. די פּאָפּוליסטען זיינען אין יענעם קאַמפּיין אָהן ווידוי, אָהן א צוואה, און אָהן שמשים ארויס פון דעם פּאָליטישען ספר־החיים, הויל דורך דעם פאַקט פון זייער פארשמעלצען זיך מיט ברייען'ען. אָפיציעל האָט זיך די פּאָפּוליסטישע ליכטעל נאָך גע־שמילקעט א געוויסע צייט, אָבער זי האָט מעהר ניט געלויכטען און איז געווען ניט מעהר ממשות'דיג ווי דעליאָנס „אַלייענס". וועגען די פּאָפּוליסטען האָט ביי דעבס'ען דערפאַר ניט געקענט זיין קיין שום פראַגע אין דעם דאָזיגען קריטישען מאָמענט.

צו געבען דעם הײנטיגען לעזער א באַגריף וועגען די לאַגע אין דער סאָציאַליסטישער ארבייטער פּאַרטיי און דעבס'עס שייכות צו איהר, וואָלט מען געדאַרפט דערצעהלען די געשיכטע פון די פיעלע פארשידענע שפּאַלטונגען אין דער דאָזיגער פּאַרטיי, איינע פון וועלכע איז געווען דער „ספּליט" אויף דער איסט־סאַיד, וואָס האָט געפיהרט צו דער גרינדונג פון דעם „פאָרווערטס" און צו דעם אונ־טערגאַנג פון דעם דעליאָניסטישען „אבענדבלאַט". דאָס, ווי איך האָב שוין פריהער באַמערקט, איז דאָ ניט מעגליך, איך וועל מיר דערפאַר ערלויבען איבערצוגעבען א קליינעם שטימונגס־ארטיקעל פון יענער צייט, וואָס איז ערשינען צוערשט אין דער „צוקונפט" (אין איינעם פון די לעצטע נומערן, איידער דער זשורנאַל איז אויף פינף יאָהר פארמאַכט געוואָרען) און דאַן אין דעם ענגלישען „סאָ־ציאַל־דעמאָקראַטיק העראַלד", דעם אָרגאַן פון דער נייער פּאַרטיי.

„דער פּוסטער טעמפּעל" קען נאַטירליך ניט געבען די גע־שיכטע, ניט די פּאַסירונגען פון יענער צייט. ער קען אָבער — אויב ער קען עס. דאָס מוז איבערגעלאָזען ווערען פאַר'ן לעזער צו אורטיילען — איבערגעבען די אַטמאָספערע, די שטימונג פון דער דאָזיגער פעריאָדע.

באַמערקען וועל איך דאָ נור איידער איך נעם זיך איבערגע־בען דעם „פּוסטען טעמפּעל", אָדער, ריכטיגער, אריינפיהרען דעם לעזער אין איהם, אז דאָס, וואָס איך האָב געפיהלט און דורכגע־

לעבט ביין שרייבען האָבען פיעלע אנדערע געפיהלט פריהער און שפעטער, נאָר אָהן ווערטער. די פארפאָלגונגען פון אפיקורסים אין דער ס. ל. פּ., פאר די קלענסטע חטאים, פאר די אומבאדיי־טענדסטע קריטישע באמערקונגען בנוגע צו די פיהרער און רעדאק־טערע און די כלי־קדש פון דער „פּארטיי“, — דיזע פארפאָלגונגען האָבען אָפּט דערמאָנט דעם זייטיגען מענשען אָן די אַמאָליגע שפּאנישע אינקוויזיציע. די ס. ל. פּ. פארשטעהט זיך, האָט ניט געקענט זיין אזוי גרויזאם, אזוי שרעקלך, אזוי אומבארמהערציג, אפילו ניט אזוי פאנאטיש ווי איהר שפאנישער פּראָטאָטיפּ, אָבער זי איז געווען פון דעמזעלבען מין; פון דעם טיגער'ס משפחה, אָבער בלויז אַ קאַץ; געפעהרליך, אָבער נור פאר מייז.

2.

דער פּוסטער טעמפּעל.

(אַ געדיכט אין פּראָזאַ)

איז דאָס געווען אַ חלום?

* * *

אין דעם ווייטען, וויסטען אָריענט שטעהט שטאָלץ אויף אַ הויכען בארג, אויף אַ פעלזיגען גרונד, אויף אַ פעסטען, אייביגען פונדאמענט אַ פּראכטפולער, גרויסער טעמפּעל.

איינער פון פיעל.

דורך טויזענטער יאָהרען איז ער געבוים געוואָרען — ביז ער האָט דערגרייכט זיין איצטיגע געשטאלט.

ביין אריינגאנג זעהט זיך אַ קאָלאָנאדע פון מעכטיגע זיילען, יעדער זייל אַ מאָנומענט פון וויסענשאפט, קונסט און מענשליכע ארביים.

אויבען איבער'ן הויכען טורעם פלאטערט אַ רויטע פאָהן.

אין די פענסטער פון מזרח און פון מערב קוקט אריין אין דער פריה און פון אָווענט די זון, צושמייכלענדיג אַ גוטען מאָרגען פון איין זייט און אַ גוטען אָווענט פון דער צווייטער זייט.

אמאָל איז דאָרטען, אין דעם דאָזיגען טעמפּעל, געווען ליעב־

ליך, פרעהליך, ווארעם, — ווארעם אין די הערצער פון די טעמ־פעל־באזוכער.

און היינט?

אמאָל פלעגט דאָרטען אינעווענינ ארומשוועבען דער ליעבע׳ס גייסט, און מען פלעגט זיך פיהלען ברידערליך. הערצער פלעגט ציעהען צו הערצער, ליפען פלעגען שמאכטען נאָך ליפען, און אָהן ווערטער פלעגט איינער פארשטעהן דעם אנדערן. פריידען, גע־טיילטע צווישען טויזענטער, פלעגען דורך די סאמע טיילונג ווע־רען נאָך גרעסער. ליידען, צונויפגעשמאָלצענע אין איין מאסע, פלעגען פון דעסטוועגען ווערען קלענער דוקא דורך די אלגעמיינע פארשמעלצונג. האָפנונגען פון טויזענטער פלעגען צוזאמען פאָר־שטעלען איין גרויסע, הערליכע צוקונפט, — איין איינציגע. דער שרעק פאר בייז, אָנטרעפענדיג ברידערליך פאראייניגטע מאסען, פלעגט פארשווינדען...

און היינט?

אמאָל האָט אין דעם טעמפעל געהערשט אַן אלגעמיינע טאָ־לעראנץ פון מענשען צו מענשען, וואָס האָט פארטריבען יעדע פאר־פאָלגונגס־מאכט, האָט געמאכט פון א פארברעכען א טעות און האָט ליעבעפול פארצייהט דעם טעות; וואָס האָט אין פריינדליכע חברים־קרייזען ניט אריינגעלאָזען דעם חשד און ניט ארויסגעלאָזען דעם צוטרויען.

און היינט?

אמאָל איז אינעווענינ, אינ׳ם טעמפעל, געווען א הייליגע התלהבות, וואָס האָט געהאלטען ווארעם אלע הערצער, שטראהלענד אלע פנים׳ער, ליכטיג אלע אויגען, ענטוזיאסטיש אלע געמיטער.

און היינט?

אמאָל האָט דאָרטען אויסגעזעהן פול, הגם בלויז א קליין היי־פעלע עולי לרגל פלעגען באזוכען דעם טעמפעל, הגם אפילו דיזע עטליכע פלעגען קומען נור אויף א וויילע, קומען און אָפּט באלד אוועקגעהן...

און היינט?

* * *

מיר האָט זיך אָפּגעדוכט, אז א שווערער, פלוך־באַלאַדענער וואָלקען האָט פאַרצויגען דעם פּרעכטיגען טעמפּעל און האָט פאַר־דונקעלט דאָס ליעבע ליכט; אז די מענשען אינעווענינ פיהלען זיך געצוואונגען, קאַלט און פרעמד איינער צום אנדערן; אז זיי, די מענשען, ווערען כסדר ווייניגער און ווייניגער אין צאָהל, בעת דער טעמפּעל זעהט אויס אַלץ פוסטער און פוסטער.

און איך האָב, דוכט מיר, געהערט א בת־קול, וואָס האָט גע־זאָגט:

„דו וואונדערסט זיך, מענשענקינד?

„אָבער דאָרטען איז טונקעל, ווייל א בייזער גייסט האָט איינ־געשראָקען די גלויביגע מענשען און איצט האָבען זיי מורא פאַר די ליכטיגע זון.

„דער אמת, אויף וועלכען מען האָט אַלע געבויט, האָט זיך פונ׳ם טעמפּעל ארויסגעקרוישקעט און איצט איז דאָרטען אַלץ פאַרשטעלט און פאַלש.

„דאָרטען איז קאַלט, ווייל א פּראַקטישער, מאַטעריעלער טייוועל האָט פאַרטריבען דעם ענטוזיאזם, די ברידער־ליעבע, די גלייכ־הייט. זיי אַלע דריי האָבען ארויסגעצויגען און איצט איז דאָרטען קאַלט.

„און נים קוקענדיג אויף די גרויסע מענשענמאַסע איז דער טעמפּעל פוסט, מחמת דער דעמאָן פון רדיפה, פון אונטאָלעראַנץ, האָט ארויסגעשטופּט די נעדאַנקענפרייהייט און איצט איז דאָרטען פוסט. יע, — די פרייהייט האָט ארויסגעמופּט און דער טעמפּעל האָט מעהר קיין אינהאַלט נים.

„אהא! ארויסגעמופּט! עפּעס אַן אמעריקאַניש וואָרט, ניין? און, דאַכט זיך, דער פּולער־פּוסטער, ליכטיג־פינסטערער, גרויס־קליינליכער טעמפּעל איז גאָר ערגיץ ווייט, ווייט אינ׳ם מזרח־לאַנד...

* * *

איז דאָס געוועזן א חלום?

ניין. אָה, ניין! אָבער באַלד און גיך וועט קומען די צייט, ווען דער טעמפּעל וועט פון דאָס נייע ווערען פול, און וואַרעם,

און ליכטיג, און היימיש, און פול מיט פּראכט; ווען די זון, און איהר פולען גלאנץ וועט באַלייכטען יעדען ווינקעלע.

3.

כאראַקטעריסטישע קליינינקייטען.

דעבס האָט אָפּגעדרוקט זיין „גלויבענס־באַקענטניס" דעם 1טען יאנואר 1897. אן עקזעמפּלאר פון דער צייטונג איז אָנגעקומען אהער א טאָג צעהן, אָדער צוויי וואָכען שפּעטער. דעם 12טען פעברואר, נאָך א חדש שפּעטער, איז מיר אויסגעקומען צו „לעקטשורען" אין איסט בראָדוויי וועגען די וואהלען פון דעם פאָרינען נאָוועמבער (1896).

דער רעזולטאט פון די ראַזינע וואהלען איז אין מיינע אויגען געוועזען א שרעקליכער. לגבי 1895 האָבען מיר געהאט פארלאָרען זעקס־טויזענט שטימען און איך בין געוועזען פון יענע נים גאנץ כשר'ע עסעלפּיניקעס (שפּעטער איז ביי מיר פון דעם ערשטען ס' געוואָרען א ז'), וועלכע האָבען געזאָגט, אז די מפּלה איז געוועזען א מפּלה. נאטשאלסטוואָ האָט אזא מיינונג געהאלטען פאר א פארראט: די ס. ל. פּ. האָט ניט געטאָרט האָבען קיין מפּלות, אפילו ווען זי האָט זיי געהאט.

פון דעסטוועגען האָט איך גאנץ ערנסט געלאָזט אָנציינען, אז איך לעקטשור וועגען דעם „זיעג פונ'ם סאָציאַליזם". איך האָב געזוכט צו באווייזען, אז ניט אכטענדיג אויף אזעלכע טרויעריגע רעזולטאטען, ווי עס איז געווען דער רעזולטאט פון דער לעצטער פּרעזידענטשאפט־וואהל, איז ניטאָ קיין מאכט אויף דער ערד, וואָס זאָל שטערען דעם פּראָגרעס פון דעם סאָציאַליזם בכלל. אלס א באווייז — איינעם פון פיעל —האָב איך געבראכט דעם פאקט, וואָס אזא מאן ווי דעבס איז געוואָרען א סאָציאַליסט.

דיזעלבינע לעקטשור האָט איך שפּעטער געהאלטען פאר ענגליש־שפּרעכענדע גענאָסען אין העגרי סטריט, א זונטאָג נאָכמיטאָג, געדיינק איך. מאיר לאָנדאָן, אונזער היינטיגער קאָנגרעסמאן איז ארויסגעשפּרונגען מיט גרויס גרימצאָרן געגען מיר דערפאר וואָס איך האָב פּוגע בכבוד געווען דעליאָנען. זיין שוועסטער האָט מיר

געמאכט די עהרע „אראָפּצונעמען“ א סטענאָגראפישען רעפּאָרט פון מיין דרשה. שפּעטער האָט ער אליין געלאכט דערפון.

די אידעע פון ריידען ענגליש איז געווען צו א געוויסען גראד א שטיקעל „בראוואור“, אזוי ווי מאנכע געגאָסען האָבען מיר געגע־בען צו פארשטעהן, אז איך וואָלט קיינמאָל ניט געוואגט אזוי אָפען צו לויבען א „שונא“ פון דער ס. ל. פּ. אין א לשון, וועלכען דעליאָן און פּאָכט פארשטעהען.

א קורצע צייט שפּעטער זיינען מיר ארויס — ווער אליין, ווער ארויסגעוואָרפענערהייט — פון דער ס. ל. פּ., צושטעהענדיג צו דער ניי־געגרינדעטער „סאָשעל דעמאָקראַסי אָוו אמעריקא“ (ס. ד. א.), וואו דעבס האָט גלייך פארנומען דעם ערשטען פּלאַץ איג׳ם מזרח־וואנט. עס איז ניט נויטיג צו זאָגען, אז ער איז געווען איינער פון די גרינדער.

און, דאכט זיך, אין יוני 1897 האָט ער אונז צום ערשטען מאָל באזוכט. דעם מיטינג וועל איך קיינמאָל ניט פארגעסען.

אָפּגעהאלטען געוואָרען איז ער אין ניט קיין זעהר גרויסע האָל אויף דער 59טער (אָדער 57טער) סטריט. די רעדע איז ניט געווען פון דעבס׳עס בעסטע. ער האָט גערעדט פאר מענשען, וועלכע ער האָט געהאלטען פאר גרעסערע מומחות אין סאָציאליזם ווי ער אליין איז דאן געווען. ער האָט, שיינט עס, געפיהלט, אז ער ווערט דאָ עקזאמינירט אין דער צייט וואָס ער רעדט. איהם האָט זיך משמעות, געוועלט אויסהאלטען עקזאמען. דאָס האָט געשטערט דער נאטירליכקייט, דער איינפאכקייט פון זיין הארציגען פאר־טראג.

און דאָך איז מיר קיין רעדע פון אונזער דעבס ניט געבליבען אזוי טיף איינגעקריצט אין הארצען ווי דוקא יענער ערשטער „ארויסטריט“.

איהר וועט זאגען, ווייל דאָס איז געווען דאָס ערשטע מאָל וואָס איך האָב איהם געהערט? ניין. יעדענפאלס איז דאָס נור געווען א גאנץ קליינער חלק פון דער אורזאך צו דעם גרויסען איינ־דרוק. דער עיקר איז געווען אָט וואָס:

ווי יעדער גרויסער ענטוזיאסט איז דעבס אן אויסערגעוואוינ־

ליכער אָפּטימיסט. אָהן אמונה איז התלהבות סתם ניט מעגליך. ווען ער רעדט, און וואָס לייגגער ער רעדט, ברייננגט ער אַלץ מעהר אריין אין אייער הארץ די ווארעמקייט פון זיין אייגענע, צינדט ער אַלץ מעהר און מעהר אָן מיט זיין הייליגען פלאַם א פּייערל ביי אייך. און דאָן הויבט איהר אָן צו פיהלען מיט זיין הארצען, צו זעהן מיט ז י י נ ע אויגען, צו גלויבען מיט דעם כח פון ז י י ן נשמה.

און דאָ זיצען מיר ארום איהם און ער רעדט. מיט אמאָל מאכט ער א „סטייטמענט", וואָס איז אייגענטליך א מין נבואה. ער זאָגט אז מיר וועלען איבער א יאָהר, אין 1898 ציהען 200 טויזענט וואוטס, אין 1900 — 400 טויזענט, אין 1904—2 מיליאָן, און, וועלען אין 1908 ווערען די בעלי בתים פון דער מדינה, „ווי טייק פּאָזעשאָן" איז געווען זיין אויסדרוק.

נו, איהר און איך ווייסען איצט, אין 1918, אז לעת עתה האָ־בען מיר נאָך אמעריקא פאר'ן סאָציאַליזם ניט ערָאבערט. איך, הגם אליין א שטיקעל אָפּטימיסט, וואָלט זיכער אויסגעלאכט א פראָפעצייאונג, אז דאָס וועט געשעהן אין 1908, אפילו דאמאָלס.

און דאָך, ווען דעבס האָט ארויסגעעדט די ווערטער: „אין 1908 ווי טייק פּאָזעשאָן!" ווען ער האָט דאָס ארויסגעבראכט מיט דעם גאנצען כח פון זיין גרויסע נשמה, — אין יענעם אויגענ־בליק האָב איך געגלייבט באמונה שלמה, אז אין עלף יאָהר ארום איז אמעריקא א סאָציאַלע רעפּובליק.

א האלב שעה שפּעטער, ווער דער צויבער פון דעבס'עס הייליגען ערנסט האָט שוין מעהר ניט געהאַלטען געפאנגען מיינע פינף חושים צוזאמען מיט די ביסעלע לאָגיק און פארשטאנד, וואָס איך פאַרמאָג, האָב איך נאַטירליך ביי זיך באשלאָסען, אז די נבואה קען ניט מקוים ווערען; אָבער בעת מעשה איז ביי מיר ניט געווען דער מינדעסטער צווייפעל, אז דאָס זעהט ער — באספּקלריה המאירה — עפּעס אזוינס, וואָס מיר, פּראָסטע שטערבליכע מענשען, קע־נען ניט זעהן.

דעם 21טען יוני, 1897, איז געגרינדעט געוואָרען די נייע פארטיי און אין וועניגער ווי א יאָהר צייט זיינען שוין די אידישע

גענאָסען געוועזן שטאַרק אין צאָהל אין די רייהען פון דער סאָציאַל־דעמאָקראַטיע אין אַמעריקאַ.

דער נעכסטער מיטינג, ביי וועלכען דעבס האָט גערעדט, איז שוין געוועזן ניט אין אַ פאַרהעלטניסמעסיג קליינע האָט „אפּטאון“, נאָר אין ווינדזאָר טעאַטער אין די באָוערי, פאַר אַ פּאָר טויזענד מענשען.

דעבס איז געוועזן ניט דער איינציגער רעדנער און ער איז געזעסען „הינטער די קוליסען“ ביז אַרום 10 אזייגער יענעם אָוונד. דאָרטען האָט זיך, כדרך הטבע, געבילדעט אַ קליינער קרייז אַרום איהם. ער האָט גערעדט, ענטפּערענדיג אויף פראַגען, אָדער סתם אַזוי. די ווערטער זיינען געקומען צו אונזערע אויערען כמעט דירעקט פון זיין הארצען, עפּעס אַזוי ווי גאָרניט דורך זיין מויל, עפּעס אַזוי ווי אָהן די פאַרמיטלונג פון אַ צונג.

מיט אַמאָל איז ער שטעהן געבליבען. אויף זיין פּנים איז געוועזן דער אויסדרוק פון שמערץ, פון פאַרלעגענהייט. עטוואָס האָט איהם וועה געטאָן, אָדער געפעהלט, אָדער באַאומרוהיגט. מיר האָבען זיך איבערגעקוקט צווישען זיך. איידער אימיצער האָט צייט געהאַט איהם צו פרעגען וואָס איהם פעהלט, האָבען מיר געהערט ווי ער זאָגט צו אַ יונגען מאַן, אַ גאַנץ יונגען מאַן לעבען אונז:

— ברודער, זעצט זיך דאָ... אָט דאָ... אויף מיין קניע...“

דאָס האָט דעבס פּלוצלונג געהאַט באַמערקט, אַז לעבען איהם, אַרויס פון דעם ענגען קרייז, איז דער „באָי“ געשטאַנען, ניט האָבענדיג וואו זיך צו זעצען. ניט זעהענדיג קיין שטול אויף דער סצענע הינטער'ן פאָרהאַנג, האָט איהם געקרענקט צו זעהן דעם יונגען מאַן שטעהענדיג, און אַלס אַ לעצטען מיטעל אַרויסצוקומען פון דער שווערער לאַגע האָט ער איהם אַנגעבאָטען זיין שויס.

אין אָט דעם אָנגעבאָט, וועלכען דער יונגערמאַן האָט, נאַטירליך, ניט אָנגענומען, האָט זיך ניט געמערקט די מינדעסטע אַפּעקטאַציע. דאָס איז געוועזן אַבסאָלוט ספּאָנטאַן, ערנסט, ליעבע־פול. דארין האָט זיך אַרויסגעוויזען זיין גרויסע, גרויסע הארץ קלאָרער און דייטליכער ווי דאָס וואָלט געקענט זיין דער פאַל ווען אפילו

אַ גרויסער וואָרט־מאָלער וואָלט איהם באַשריבען אין קליינע אותיות'לעך אויף פיעל גרויסע בויגענס פּאַפּיער.

שפּעטער, אויב איך וועל ניט פאַרגעסען, וועל איך ביעלייכט איבערגעבען אַנאַנדער אַנעקדאָט, וואָס כאַראַקטעריזירט אונזער „דזשיען". דערווייל מוז איך בלייבען ביי דעם דאָזיגען מיטינג.

אין 1908 איז אַרויסגעגעבען געוואָרען אַ באַנד פון דעבס'עס שריפטען און רעדען מיט זיין ביאָגראַפיע. אויף דעם פאַרלאַנג פון די אַרויסגעבער האָב איך, ווי אַנדערע פריינד פון דעבס, צוגעשיקט אַ קורצען נאָטיץ פאַר'ן בוך, וועלכען מען וועט מיר ערלויבען דאָ איבערצוגעבען אויף אידיש — צווישען זיך רעדענדיג, איז עס דאָ נאָך פּאַסענדער ווי עס איז אפשר געווען אין דעם דאָזיגען בוך. אַ שייכות האָט דאָס צו דעם מיטינג אין ווינדזאָר טעאַטער, אַרום וועלכען מיר רעדען. אָט איז דער קורצער אַרטיקעלע:

„דער אַל־מענשליכער, אינטער־ראַסען לשון פון ליעבע.

„אין יאַנואַר 1897 איז דעבס צוגעשטאַנען צו דער אינטער־נאַציאָנאַלער סאָציאַליסטישער באַוועגונג.

„זעקס וואָכען שפּעטער האָט דער שרייבער, וועלכער איז דער־פאַר געוואָרען אויסגעלאַכט און אויסגעפּייפט פון מאַנכע אַלטע חברים, עפענטליך באַגריסט אונזער „דזשינ'ס" אַנשלוס אַן אונ־זערע רייהען, אַלס אַ סימבאָל פון א ר ב י י ט ' ס ערוואַכונג.

„אין אַ קורצע צייט אַרום איז געגרינדעט געוואָרען די סאָ־ציאַל־דעמאָקראַטיע פון אַמעריקאַ, און איך האָב דעבס'ען געטראָפען אין ניו יאָרק אַלס אַ מיטגליעד פון דער נייער פּאַרטיי.

„ביי יענער געלעגענהייט האָט ער אַדרעסירט אַ פאַרזאַמלונג, אין וועלכער עס האָבען זיך איינגעפונען פיעלע הונדערטער פון מיינע לאַנדסלייט. זיי האָבען קאַם־קאַם פאַרשטאַנען איין וואָרט פון יעדע פינף, וואָס זיינען אַרויסגעקומען פון דעבס'עס מויל און דאָך האָבען זיי קלאָר באַגריפען דעם מאַן און די באַדייטונג פון זיין בשורה אַלס אַ גאַנצע און זיי האָבען זיינע ווערטער הארציג אַפּ־לאָדירט.

„נו, דאָס איז געווען דער אַל־מענשליכער, אינטער־ראַסען לשון

פון ליעבע, וואָס האָט דערגרייכט זייערע הערצער כמעט אָהן דער הילף פון ווערטער.

„און פון יענעם טאָג אָן האָבען זיי, ווי איך אליין, איהם גע־ליעבט ווי זייער גרויסען ברודער, זייער חבר, דעם גרעסטען פאָר־קעמפער פון זייער גרויסער, הייליגער זאַך".

טיעף אין מיין זכרון האָט זיך איינגעקריצט אַנאַנדער מיטינג מיט דעבס'ען אין ניו יאָרק. דאָס איז געווען א קליינע פארזאַמ־לונג אין אַן אָרעמען זאַל אין דער איירישער געגענד אויף דער איסט סייד.

ביי יענעם מיטינג האָט דעבס שטאַרק אָנגעגריפען די פּאָ־ליטיק פון דער ס. ל. פּ., ספּעציעל דעליאָנ'ס האַלטונג לגבי סעמועל גאָמפּערס. ער איז, פארשטעהט זיך, אליין אפילו צו יענער צייט שוין געווען א געגנער פון גאָמפּערס'עס עק־פּאָליטיק, פון גאָמ־פערס'עס נאָכשלעפּען זיך נאָך די דעמאָקראַטען. ער איז אָבער געווען געגען די טאַקטיק פון פּערזענליך אָנגרייפען דעם געגנער, פון בסדר שרייען: „פייקער, פייקער!", וואָס האָט דערוועקט סימ־פּאַטיע צום אָנגעגריפענעם און האָט איהם בסדר געמאַכט נייע פּארעהרער און אָנהענגער.

„יעדעסמאָל ווען גאָמפּערס ווערט ערוועהלט פּרעזידענט אין דער אַמעריקאַן פעדערייזשאַן, איז דאָס דעליאָנ'ס ארבייט!" — האָט ער געדונערט.

פארבייגעהענדיג, ביי יענעם מיטינג האָט מאיר לאָנדאָן גע־האַלטען א קורצע רעדע, וועלכע איז געווען צווישען די בעסטע, וואָס איך האָב פון איהם געהערט סיי פריהער, סיי נאָכדעם.

.4

דעבס אין כעס.

א רייד ברענגט אויף א רייד.

די לעצטע עטליכע שורות וועגען דעליאָנ'ען און דעבס'ען דער־מאָנט מיר אָן אַנאַנדער מיטינג אין דעם יאָהר 1898 אין ניו יאָרק... מחשבות'ן, איידער איך פארגעס, לאָמיך דאָ דערצעהלען א קליינעם אינצידענט אין שיקאַגאָ.

פאַר זיין רעדע אין דעם ווינדזאָר טעאַטער האָבען מיר איהם געגעבען 25 דאָלאַר, וועלכע ער האָט ניט געבעטען, אָבער אָהן ווערטער אָנגענומען. ווען איך בין געקומען קיין שיקאַגאָ צו דער ערשטער קאָנווענשאַן פון דער ס. ד. אַ. (די „דעבס־פּאַרטיי“, אָדער די „דעבסיאַנער“ האָבען אונז גערופען די ניו יאָרקער דייטשען, וועלכע זיינען דאַן נאָך געשטאַנען אין דעם געגנערישען לאַגער), בין איך ארייננגעפאַלען אין דער קאָנטראָל־קאָמיטע צוזאַמען מיט סימאָור סטעדמאַן, אויב איך האָב ניט קיין טעות. אַזאַ מזל איז שוין געוועזען מיינער! וואו נאָר ציפערען, געלד — קריכט דאָס צו מיר! איך וועל זיך גאָרניט וואונדערען ווען דער מלאך דומה וועט מיר דערלאַנגען זיין חטאים־לעדזשער דורכצוזעהן אזוי ניך ווי איך וועל אָנקומען אויף יענער וועלט.

בקיצור, איך האָב זיך גענומען דורכזעהן די חשבונות פון דער ס. ד. אַ. זינט זי איז נעגרינדעט געוואָרען, און דאָס ערשטע וואָס האָט זיך מיר אַ וואָרף געטאָן אין די אויגען איז געווען אַ הכנסה:

„דורך גענ. דעבס פון אַ מיטינג אין ווינדזאָר טעאַטער אין ניו יאָרק — 25 דאָלאַר.“

איך, וועלכער האָב אין דיזעלביגע ביכער געזעהן ווי מיזער־אַבעל ווייניג די יונגע אָרעמע פּאַרטיי האָט נעצאָהלט איהרע לעק־טשורערס און מיט וואָס דעבס האָט דאַן געלעבט, האָב מיינע אויגען ניט געקענט טרויען. אינטערעסאַנט איז, אַז דאָס געלד האָבען מיר איהם געגעבען ספּעציעל און אויסדריקליך פאַר איהם אליין, ניט פאַר דער פּאַרטיי.

איצט קען איך געהן ווייטער אין דער אָנגעהויבענער שילדערונג.

* * *

אין דעם יאָהר 1898 האָבען מיר, ווי געזאָגט, דעבס'ען געהאַט אויף נאָך אַ גרויסען מיטינג, אויך אין איינעם פון די טעאַטערס — יעמאָלט זיינען זיי געווען מעהר ווי היינט — אַ זונטאג אָוונד.

דעם פרייטאג פריהער איז אין דעליאָנ'ס ציטונג געווען (אין דעם בריעף־קאַסטען) אַן ענטפער צו כלומר'שט אַ קאָרעספּאָנדענט, וואו עס איז אין אַ האַלב־פּאַרשטעלטער, האַלב־אָפענער פאָרמע באַ־הויפּטעט געוואָרען, אַז דעבס פאָהרט ארום איבער דער מדינה אויף

„פאסעס“ פון די אייזענבאהן־מאגנאטען. מיט אנדערע און קלאָ־רערע ווערטער הייסט דאָס, אז דעבס ארבייט נעגען די ארבייטער, ווייל ער אזוי פארקויפט צו די אייזענבאהן־מאגנאטען.

ארויסגעשטעלט האָט זיך אויף דער קאָנווענשאן אין שיקאגאָ, אז דעבס, וועלכער איז שטענדיג ארומגעפאָהרען איבער׳ן לאנד, און האָט יענעם יאָהר אליין גערעדט אויף 117 מיטינג אין 170 טעג, דאָס הייסט פינף מאָל א וואָך, בעסער געזאָגט: אין פינף שטעדט יעדע וואָך, פארברענגענדיג נעכט אויף דער באהן, האָט קיינמאָל ניט באנוצט קיין שלאָף־וואגאָן, מחמת פאר איהם איז דער פולמאן־באָיקאָט נאָך אלץ געווען אין קראפט.

אויסגעפונען האָבען מיר אויך, אז די אייזענבאהן־קעניגע האָ־בען אויף דעבס׳ען נאָך אלץ געהאט אַן אויג און מעהר ווי איין אויג, און אז זיי האָבען קיין ארבייטער־פיהרער אזוי ניט געהאסט ווי איהם.

א נאכט, געדענק איך, זיינען מיר אין שיקאגאָ דורכגעזעסען מיט דעבס׳עס ברודער טעאָדאָר און מיט קעליהער, איינעם פון די געוועזענע העכערע בעאמטע פון דער רעוואָלועי־יוניאָן, און וואס מיר האָבען זיך פון זיי אָנגעהערט, האָט געקענט אָנפילען א דיקען בוך. דעבס אליין האָט גיט געוואוסט ווי אָפט זיין לעבען איז געווען אין געפאהר דורך די אינטריגעס פון אייזענבאהן־שפּיאָנען און פינ־קערטאָנס.

און דאָ ביי אונזער מיטינג קריגט דעבס צו זעהן דעם „פּיפּל“ מיט יענעם ענטפער אינ׳ם בריעף־קאסטען.

אין מיטען פון זיין רעדע האָט ער פון וועסטעל־קעשענע ארויסגענומען דעם „קליפּינג“ פון דעליאָנ׳ס צייטונג און אין א טאָן, וועלכען מיר האָבען פון איהם פריהער קיינמאָל ניט געהערט, האָט ער אין קורצע געצעהלטע ווערטער אויסגערופען:

„דער מאַן, וואָס שרייבט דאָס וועגען מיר, איז א פארדאמטער קלאסען־באוואוסטער ליגנער!“

און א דונער פון אפּלאָדיסמענטען האָט אָפּגעהילכט אלס ענט־פער פון דער גרויסער פארזאמלונג.

מיט יאָהרען שפּעטער האָט ער מיט דעמזעלבען מאַן „גע־

שעיקט הענדס", בעת ער האָט מיט איהם צוזאמען ווידער אמאָל פּרובירט גרינדען אנאנדער מין „אליינס" געגען די רעאקציאָנערע פּעדרעיישאַן אָוו לייבאָר. זיין גרויסע הארץ קען האלטען א כעס נאָר נעגען דעם געגנער אינ'ם קאפּיטאליסטישען לאגער. אונז אָבער האָט יענער שלום־עליכם ווען געטאָן טיעף אין הארצען.

לאנג האָט די אחדות מיט'ן אלטען דעליאָן, איבערינענס, ניט אָנגעהאלטען.

.5

אונזער „פּייערמאַן".

אין דעם יאָהר 1908 האָבען מיר זיך נעגרייט צו א פּרעזי־דענשיאל עלעקשאַן. דעבס איז צום דריטען מאָל געלאָפען אויף דעם סאָציאליסטישען טיקעט „פאר פּרעזידענט".

ביי יענער געלעגענהייט איז אין דער „צוקונפט" ערשינען דער פאָלגענדער ארטיקעל אונטער דעם קעפּעל „ד ע ר ה י י צ ע ר":

„נאָך איז די זון ניט אויפגעגאנגען אָדער זי האלט ביים אויפ־געהן.

נאָך זיינען די מיליאָנען פּעסט־איינגעשלאָפענע — אזוי פעסט איינגעשלאָפענע, אז זייער שלאָף איז ניט געשטערט געוואָרען ניט פון חלומות, ניט פון די הארטקייט פון דעם געלעגער און אפילו ניט פון אן אָרטיגען דונער דאָ אָדער דאָרטען — נאָך זיינען זיי ניט אויפגעוואכט, אָבער זיי ריהרען זיך שוין אומרוהיג, זיי ווארפען זיך שוין פון איין זייט אויף די אנדערע, אייניגע שוין מיט האלב־אָפענע אויגען.

און פעסט זיינען די דאָזיגע מיליאָנען געשלאָפען דורך די לאנגע, כמעט אונענדליכע, פינסטערע, טרויעריגע נאכט, וואָס קומט איצט, דאכט זיך צו אן ענד, מחמת מען האָט געהאט זיי איינגע־שיכור'ט מיט א שלאָפטרונק געברויט אין כשוף־ברויעריען; מען האָט געהאט פארדולט זייער פארשטאנד מיט א פּאָליטיש־רעליגיע־זען עטהער; מען האָט געהאט זיי איינגעזונגען מיט מזמורים און געזאנגען, פארפאסט פון מענשען, וואָס בארארפען די בייזע נאכט, כדי צו לעבען א גוטען טאָג; מען האָט זיי איינגעשלעפערט מיט

א קריאת־שמע, און וועלכער מלאכים זיינען זיי געשטאַנען ביי דער זייט, צוקאַפּענס, צופוסענס, אָבער אזוי גיך ווי זיי האָבען צוגעמאכט די אויגען, האָבען די שדים און די מלאכי חבלה באנוצט זייער ענ־געל־באשיצטען שלאָף, כדי צו שינדען זייער הויט, כדי אויסצו־ליידיגען זייערע קעשענעס, כדי אָנצוטאָן קייטען און קאנדאלען אויף זייערע הענט און זייערע פיס, כדי צו מאכען הייזער פוסט און קברים פול.

איצט האַלטען זיי ביים ערוואכען. די זון האַלט ביים אויפ־געהן. די ליעבע שמייכעלס, טריאומפירענדיג איבער דעם האַס, וואָס קריצט די ציינער און גלאָצט מיט די אויגען, פאר זיך זע־הענדיג זיין אונטערגאנג, דעם אָנהויב פונ׳ם סוף.

און ווער עס איז אליין שוין אויפגעשטאַנען, דער זעהט ווייט אינ׳ם מזרח פון דעם האָריזאָנט די ערשטע מאָרגען־רויטקייט, דער־ווייל נאָך שוואך און מאַט, ווי זי ברעכט זיך דורך דורך די גע־דיכטע כמארע, וואָס פארשווינדט, דורך די נאכט, וואָס פארגעהט.

* * *

ניין, נאָך איז די זון אין גאנצען ניט אויפגעגאנגען. נאָך שלאָפט די גרויסע, ברייטע מאסע. נאָך איז די ווירקונג פונ׳ם שלאָפטרונק כמעט אומעטום שטאַרק.

און דערצו געהט ביי אונז אין אמעריקא די זון סתם שפּעטער אויף ווי אין אייראָפּעאישע לענדער — שפּעטער ווי אין פּאריז און לאָנדאָן, פיעל שפּעטער ווי אין בערלין.

און דערצו איז אונזער פאָלק אַן ערב־רב, א מישמאַש פון אלערליי פעלקער־ראַסען, מיט אלערליי לשונות ווי דער דור־הפלגה אמאָל, מייסטענס נאָך ניט אקלימאטיזירטע מענשען, מייסטענס אזעלכע, וואָס ווערען דאָ צוטומעלט גאָר אָהן א מהומה, שכור גאָר אָהן ויין, און זיינען אָפט שלאָפערם און נאכט־וואנדלער אפילו ביי דער ארבייט, בעת דער קערפּער ריהרט זיך, די פיס רעגען זיך, די הענד שאפען, אָדער דער מח דרעמעלט.

— פון דעסטוועגען

דורך די נאכט, ניט אכטענדיג אויף די פינסטערניש, אויף די פייכטע, קאלטע לופט, אויף די נעפּאהרען ארום און ארום ; זיך

ניט שרעקענדיג ניט פאַר די אייגענע שוואַכקייט, ניט פאַר די פּאַראייניגטע מאַכט פון רויב־חיות און קריכענדע שרצים ; ניט בעטענדיג קיין הילף פון אויבען, קיין סימפּאַטיע פון אונטען, קיין שטיצע פון דער זייט, האָבען זיך אַ הייפעלע מענשען צונויפגענומען, האָבען אָרגאַניזירט אַ „טריין“ און האָבען גענומען געהן דורך דער־מדינה, וועקען די שלאָפערס און אָנזאָגען די בשורה פון דעם טאָג, וואָס ווערט געבאָרען — דעם טאָג פון ליכט, און ליעבע, און לופט, און לעבען פאַר אַלעמען, אַרויפנעמענדיג אויף זייער צוג יעדען אויפ־געוואַכטען, וואָס וויל העלפען וועקען.

* * *

און די נאַכט האָט געלאַכט.

לעכערליך קליין האָט אויסגעזעהן דער צוג ; קנאַפּ, זעהר קנאַפּ איז געווען דער קוילענפּאַראַט ; אויף דעם לאָקאָמאָטיוו האָט זיך געזעהן אַן אויסלענדישער מאַשיניסט מיט אַ פאַר׳חלום׳טען קאָפּ אויף זיך, מיט אויסלענדישע ספּאַקולען אויף די אויגען. ווער עס זאָל אונטערנעבען פייער איז אַזוי גוט ווי גאָרניט געווען.

פון סטאַנציע צו סטאַנציע פלעגט דאָ צוקומען אַ וואַגאָן מיט עטליכע נייע פּאַסאַזשירען, דאָ אָפּקומען. דער קול פון די וועקער צו די שלאָפערס פלעגט פאַרהילכט ווערען אין דעם ווינד און דעם וועטער. האָט זיך אימיצער ערגעץ־וואו אָפּגערופען, איז דאָס אָפּט געווען דער אָפּקלאַנג פון דעם אייגענעם קול. און ברענמאַטעריאַל האָט געפעהלט, חוץ אַ פּאָר שטאַרקע, מוסקעלהאַפטע הענד צו קאָר־מענען דעם פייער.

דער צוג איז געווען קליין, זיין פּראָגרעס לאַנגזאַם, כמעט אונ־באַמערקבאַר.

און די לאַנגע נאַכט, אין דער שטיל, האָט זיך געקייכט פאַר געלעכטער.

* * *

מיט אַמאָל, אויף איין סטאַנציע, איז אין איין וואַגאָן אויפגע־שטאַנען אַ מאַן, אַ פּאַסאַזשיר אָקאָרשט אַרויפגעגאַנגען אויף דעם טריין, אונבאַמערקט פאַר דער מאַסע.

זיינע הענט זיינען געווען פּראָלעטאַריער־הענט, זיין קול — אַ

פיין־קולטיווירטע שטים און זיין האַרץ — אַזוינס, וואָס האָט זיך געפּיהלט אין יעדען טאָן פון זיין קול, אין יעדער באַוועגונג פון זיינע הענט.

דער מאַן האָט גערעדט, אַרויסשיקענדיג זיינע ווערטער עפּעס ווי אַ קול אין מדבר, און האָט געזאָגט:

„ברידער, מיר מאַכען ניט קיין פאָרטשריט; דער וועג איז נאָך לאַנג; עס וועט נאָך ניט אַזוי גיך אָנהויבען צו טאָגען.

„נעהן — געהען מיר אויף דעם געראַדען וועג. אונזער מאַשי־ניסט, אמת טאַקע ניט קיין היגער, איז אפשר אַ האָרעלע אַלט־מאָדיש פאַר אַ מדינה, וואו רויבער שטעלען אָפּ אַ טריין צוליעב האַבּזוכט און רינדער דורך דומהייט, אָבער דעם לאָקאָמאָטיוו פאַר־שטעהט ער מיט יעדען רעדעלע און שרייפעלע און האַקענדעל אין איהם.

„מיר אליין ווייסען אונזער ציעל, און עס זעהט זיך ניט די סכנה, אַז דער צוג זאָל חלילה אַראָפּ פון די שינעס, פאַרקריכענדיג אָן אַ זייט, אָדער אין גאַנצען געהענדיג לאַיבוד.

„אַלץ וואָס איז נויטיג, איז שנעלער מאַכען דעם גאַנג. וואַ־גאָנעס וועלען שוין צוקומען און זיך אָנשליסען אָן אונזער טריין; קוילען וועלען זיך שוין געפינען און פאָרוועררטס וועט געהן אַ לאַנ־גער צוג, וואָס וועט זיך פאַרגרעסערען פון מינוט צו מינוט, אויף יעדער סטאַנציע. ביז פון אַ סך, אַ סך וואַגאָנעס וועלען הונדער־טער, טויזענדער קולות זיך צונויפגיסען דאָ און דאָרטען: ברי־דער, עס טאָגט!"

אַזוי האָט גערעדט דער נייער פּאַסאַזשיר.

אימיצער האָט זיך אָפּגערופען און האָט געפרעגט:

„גוט, דו זאָגסט: אַ צוג־פיהרער, אַ מאַשיניסט האָבען מיר. צו איהם דאַרף מען אָבער האָבען איינעם וואָס זאָל כסדר אונטער־לעגען ברען־מאַטעריאַל, זאָל כסדר אָנהאַלטען און אויפהאַלטען דעם פייער מיט די פלאַמען. ווער וועט זיין אונזער הייצער?"

„איך, אויב איהר ווילט — האָט דער מאַן באַשיידען און שטיל געענטפערט — דאָס איז, איבריגענס, מיין פאַך: איך בין אַ הייצער".

* * *

ער איז ארויף אויף דעם לאָקאָמאָטיוו.

פון דעם אויגענבליק אָן געהט דער צוג דורך די נאכט. ער ווערט גרעסער, לענגער, פולער און לעבעדיגער.

די וועקער וואקסען אין צאָל, ביי זיי אליין שטייגט דער מוט, וואקסט די האָפנונג, ווערט פארשטארקט די זיכערהייט פון דעם העלען, קלאָרען טאָג וואָס קומט, און פון א זיעג איבער אלע שוועריגקייטען און שטערעניסען.

עס בייטען זיך די צוג־פיהרער, עס קומען און געהען קאָנדוקטאָרען, אָבער געליעבט פון אלעמען, שטעהט דער הייצער אויף זיין פּאָסטען, אימער פון דאָס ניי אויפלעבענדיג די פלאמען, צינדענדיג, הייצענדיג, לייכטענדיג.

ווער די וועג־ווייזער זאָלען ניט זיין, דאָס ברען־מאטעריאל קומט פון דעבס, — פון יודזשין וויקטאָר דעבס.

און דעם צוג אין זיין גאנג באגריסט פון ווייטען די אויפגעהענדע זון, וואָס ברענגט דעם הערליכען טאָג.

VI

פּארטיימאַן, פריינד און מענש.

ביז יולי 1899 איז די ס. ל. פּ. אלס אַן אומגעטיילטע גאנצע געשטאנען קעגען די נייע פּארטיי. אין יענעם חדש איז אין דער ס. ל. פּ. פּאָרגעקומען א נייע שפּאלטונג. דער „פאָלקסצייטונג׳ס־עלעמענט“, ד. ה. די אלטע גווארדיע פון די דייטשען מיט עטליכע אויסנאמען (פּאָכט, קוהן, פיעבינגער און אנדערע) און צוזאמען מיט יענע א טייל פון די אידישע גענאָסען, וואָס זיינען ביז דאַן געבליבען אין דער ס. ל. פּ., האָבען געבילדעט א נייע פּארטיי, וועלכע איז אין תוך גענומען געווען א דריטע סאָציאליסטישע פּארטיי. איך זאָג: „אין תוך“, מחמת די נייע פּארטיי האָט געשריען, אז די ס. ל. פּ. דאָס איז זי, און ניט דעליאָנ׳ס אלטע אָרגאניזאציע, אָדער דאָס וואָס פון איהר איז געווען איבערגעבליבען. דאָסזעלבע האָט, פארשטעהט זיך, „געקליימט“ די דעליאָניסטישע פּארטיי. קיינע פון ביידען האָט ניט צוגעגעבען, אז עס איז דאָ מעהר ווי

א י י ן ס. ל. פּ. אין אמעריקא און די איינע — דאָס איז זי, און נים יענע. אויך איז געווען א צייטונג „פּיפּל“ ביי יעדער פון ביי־דען, און יעדער פון די „פּיפּעל׳ס“ האָט זיך געהאלטען פאר דעם איינציגען, עכטען, אמת׳ן „פּיפּעל“. פאר א זייטיגען מענשען זיי־נען די צוויי פּארטייען געווען זעהר ענהליך צו שעקספּיר׳ס צוויי דראָמיאָ׳ס און דער גאנצער טומעל נים מעהר ווי די „קאָמעדי אָוו עררארס“, אין וועלכע דיביידע דראָמיאָ׳ס מיט זייערע בעלי־בתים זיינען באטייליגט.

נור נים דאָס אלץ בין איך אויסען. וואָס מיר ווילט זיך דאָ זאָגען איז, אז אזוי גיך ווי די שפּאלטונג אין דעליאָנ׳ס אָרגאניזא־ציע איז פּאָרגעקומען, האָבען מאנכע פון אונז אָנגעהויבען צו רעדען וועגען שלום מיט דעם אָבגעשפּאָלטענעם טייל, — מיט זיי, וואָס דעליאָן פלעגט רופען „קאנגארו׳ס“, אָנגעפיהרט פון מאָרדים היל־קוויט.

עס וואָלט נעמען צו לאנג דאָס צו דערצעהלען, און איך וועל דאָ נאָר זאָגען, אז עס האָט איין צייט שוין געהאלטען זעהר נאָהנט פון א שלום צווישען אונז, די „דעבסיאנער“, מיט די אנטי־דעליאָ־ניסטען, און פּלוצלונג זיינען אָפּגעבראָכען געוואָרען די אונטער־האנדלונגען. נאָך אונזער מיינונג, זיינען אין דעם שולדיג געווען בערגער פון וויסקאָנסין און סטעדמאן מיט זיינע פריינט פון שי־קאגאָ.

איך אליין האָב איצט פונקט אזוי שטארק געפיהלט די נויט־ווענדינקייט פון שלום, ווי איך האָב פריהער (לגבי דעליאָנען) גע־האלטען פאר מלחמה. מיט געוויסע עלעמענטען אין דער אנטי־דעליאָניסטישער ס. ל. פּ. האָבען מיר שוין לאנג געהאט געמאכט אן אומאָפיציעלען וואפענשטילשטאנד און סימפּאטיש צו דעבס׳ן האָט זיך געהאלטען די גאנצע צייט דער אומפּארגעסליכער אלעק־סאנדער יאָנאס.

דערווייל האָבען מיר — די נייע פּארטיי — שוין געהאט איי־ניגע ערפאָלגען אין מאסאטשוסעטס. מיר האָבען געהאט ערוועהלט צוויי אסעמבלימען און האָבען זיך געגרייט צו ערוועהלען א מעיאָר אין הייווערהיל, וועלכען מיר האָבען שפּעטער טאקע ערוועהלט.

אין דיזען קעמפּיין האָבען די געגנאָסען אַראָפּגעבראַכט „אונ־זער רזשיען". איך האָב באַנוצט די געלעגענהייט איהם צו שרייבען און צו בעטען, אַז ער זאָל אין זיין רעדע אַרויסקומען פאַר שלום. ער האָט מיר געענטפערט זעהר פריינדליך, און אפשר ליעבעפולער ווי איך האָב עס פאַרדיענט, אָבער ער האָט נאָך די צייט געהאַלטען פאַר ניט רייף צו רעדען וועגען פּאַראייניגונג.

דאָס איז דעבס, מיט זיין גאַנצער „ווייכקייט" און פלעקסי־ביליטעט, קאָן ער זיין פעסט ווי אַ פעלז אין זיין שטאַנדפּונקט און קיינער וועט איהם ניט באַוועגען רעכטס אָדער לינקס, ווען ער נעמט זיך פאָר אַ געוויסע זאַך און זעהט פאַר זיך אַ געוויסען וועג, — זיין וועג. נאָר וועגען דעם וועלען מיר נאָך רעדען.

אַ צייט שפּעטער האָבען מיך די באַלטימאָרער געגאָסען איינ־געלאַדען צו קומען צו זיי אויף אַ לעקטשור. אַזוי ווי איך האָב געוואוסט, אַז דעבס דאַרף דאָרטען רעדען איין זונטאַג נאָכמיטאַג, האָב איך אָנגענומען די איינלאַדונג צו רעדען ביי אַ אידישען מי־טינג פון אָווענט. קיין כונה איז געווען צו זעהן דעבס'ן „אין די אינטערעסען פון איינינקייט". אַז דערמיט איז געווען פאַרבונדען אַ הייסער וואונש ווידער אַמאָל זיך צונויפצוטרעפען מיט איהם פערזענליך און צו דריקען זיין האַנט, דאַרף איך ניט קיין צופיעל ווערטער אום עס צו זאָגען.

און מיר זיינען צונויפגעקומען ביי איהם אין האָטעל. אַ לאַנ־גע צייט האָבען מיר זיך אונטערהאַלטען. געדולדיג האָט ער אויס־געהערט אַלע מיינע אַרגומענטען. איך האָב געזוכט איהם צו באַ־ווייזען, אַז ספּעציעל וויקטאָר בערגער איז אַבסאָלוט אומגערעכט און אַזוי ווייטער, און אַזוי ווייטער.

ער האָט אויף מאַנכע פון מיינע טענות געענטפערט מיט צו־שטימונג, מאַנכע ווידער האָט ער באַשטריטען, אָבער אין אַלגע־מיין האָב איך געזעהן, אַז מיר קאָנען לייכט קומען צו אַ טאָלק.

ווען אָבער איך האָב גענומען קריטיזירען פערזענליך בערגער'ן האָט זיך אויף זיין פּנים באַוויזען אַ קליינער וואָלקען, און ווען איך בין געווען צו־ענד מיט מיין אָנקלאַגע, האָט ער מיר אַ נעם געטאָן

מיין רעכטע האַנט און האָט ענערגיש און האַרציג פּראָטעסטירט, זאָגענדיג:

„אָה, װיקטאָר איז אָלראַיט!"

דאָס און ניט מעהר. דאַן האָב איך געפיהלט, אַז איך האָב איהם מיט מיינע װערטער װעה געטאָן, שטאַרק װעה געטאָן. פאַר איהם איז אַ פריינד אַ פריינד, צי ער שטימט מיט איהם אָדער ניט. דער עיקר אָבער איז, אַז װיקטאָר בערגער איז געװען זיין װעג־װייזער אויף דעם װעג צו סאָציאַליזם, און דאָס האָט ער אויף אַ רגע ניט פאַרגעסען.

און אָט איז דער אַנעקדאָט, װעלכען איך האָב אויבען צוגעזאָגט צו דערצעהלען... („אויב איך װעל ניט פאַרגעסען").

נאָך דיזער אונטערהאַלטונג זיינען מיר געגאַנגען צום טעאַטער, אין װעלכען ער האָט געזאָלט רעדען. מיר — דאָס הייסט ער, עטליכע גענאָסען און איך.

דער טאָג איז געװען אַ שעהנער, דער גאַנג זעהר אַנגענעם. אימיצער האָט דעבס'ן אַרויסגערופען אויף אַ געשפּרעך און ער האָט זעהר לעבהאַפט געערעדט.

פּלוצלונג האָט ער זיך האַסטיג אָפּגעקערט פון אונז, האָט אַרויסגעשטאַמעלט די װערטער: „ברודער! קאָן איך אייך מיט עפּעס העל..." ער האָט דאָס דאָס װאָרט „העלפען", ניט אַרויסגעד רעט, אין זיין שטים האָט זיך געהערט אַ געװיסע פאַרלעגענהייט. עס איז געװען קלאָר, ער האָט מורא געהאַט, אַז ער האָט אימעצען באַליידיגט.

װאָס האָט דאָ פּאַסירט?

אַ קלייניגקייט: קעגען אונז איז געװען געקומען זונטאָגדיג, אָבער אָרעם אָנגעטאָן, אַ בלאַסער, קרענקליכער, שװאַכער מאַן פון אַ יאָהר 40. זיין אָנבליק האָט אונזער דזשיען אַ נעם געטאָן ביים האַרצען מיט דער שנעליגקייט פון אַ בליץ־שטראַל. ער האָט איהם געװאָלט מיט עפּעס העלפען... די רעכטע האַנט האָט זיך אַ לאָז געטאָן צו דער קעשענע... איז ער אָבער אַזוינער, װאָס װעט נעמען אַ נדבה? אפשר װעט ער זיך געפינען באַליידיגט? װאָס טוט מען?

די גאַנצע סצענקע האָט אפשר גענומען אַ צעהנטעל פון אַ מי־

נוט. דער מאַן האָט פריינטליך א שמייכעל געטאָן און איז זיך לאַנגזאַם אוועקגעגאַנגען. מיר אָבער האָט זיך ארויסגעוויזען מיין גרויסען פריינד׳ס הארצינקייט, גוטסקייט, עדעלקייט פיעל שטאַר־קער און קלאָרער ווי ווען עס איז פריהער אָדער נאָכדעם.

VII
במה כחו גדול?

אלס איינער, וואָס האָט זיך אויפגעהאָדעוועט אין דער מאָדער־נער אינטערנאציאָנאַלער סאָציאַליסטישער באוועגונג, כמעט צו־זאמען מיט איהר, האָב איך, נאַטירליך, געקאָנט אַלע פיהרער, רעד־נער, שרייבער פון אונזער אויבען־אָן. די, וואָס איך האָב ניט געקאָנט פערזענליך (ווי למשל, לאַסאַל, ווייל איך בין צו שפּעט גע־באָרען געוואָרען, אָדער זשאָרעס, ווייל איך בין שוין געווען אויס־געוואַנדערט פון דער אַלטער וועלט ווען ער איז אַלגעמיין באַקאַנט געוואָרען) האָב איך זיי געקאָנט פון זייערע שריפטען, דורך זייערע געדרוקטע רעדעס, פון באַשרייבונגען.

עס איז פאַר מיר דערפאַר ניט שווער צו פאַרגלייכען דעבס׳ן מיט אַנדערע גדולי הדור. און איך בין ניט אַזוי שטאַרק פאַר־בלענדט דורך מיין טיפע, אומענדליכע ליעבע צו איהם, ניט צו זעהן זיינע שוואַכע זייטען, דאָס, אין וואָס ער דערגרייכט ניט אַנ־דערע גדולים אין דער באוועגונג.

און צייטענווייז שטעל איך זיך אליין די פראַגע: „במה כחו גדול?“ מיט וואָס האָט ער פאַרנומען מיין הארץ, טויזענדער אַנ־דערע הערצער? וואָס איז דאָס פאַר א מאַגנעט אין איהם, וואָס ציהט צו איהם די גרויסע מאַסען? וואָס ברענגט צו זיינע מיטינגען, ספּעציעל אין׳ם וועסטען, וואו דער פאַרמער־עלעמענט איז שטאַרקער ווי ביי אונז, הונדערטער און טויזענדער פון מיילען און מיילען ארום?

און איך זאָג צו זיך אַליין:

ער האָט דאָך זיכער ניט די אוניווערסאַלע געלערנטקייט פון א לאַסאַל, אויך ניט זיין זשעניע אַלס פיהרער און גרינדער? ווייל דעבס איז דאָך אין תוך דאָס, וואָס פיסאַרעוו האָט אָנגערופען „א

דענקענדער פּראָלעטאריער", דאָס און ניט פיעל מעהר? געוויס, ער איז א פּאָעט, אָבער...

און ער קומט אויך ניט צו זשאן זשאָרעס, דעם אקאדעמיקער, דעם מאַן, וואָס איז אראָפּגעקומען אויף אונזער ארבייטער פּלאַט־פאָרמע דירעקט פון דעם פּראָפּעסאָרשען קאַטעדער, און האָט זיך באלד ארויסגעוויזען אלס א גרויסער שטאאטסמאַן, רעדנער און פּארטיי־פיהרער.

דעבס אליין וועט, אין דעם פּרט, אייך צוגעבען, אז ווענדעל פיליפּס שטעהט אפשר אויך העכער פאר איהם, — פיליפּס דער פּרייהייטס־קעמפּפער, די גרעסטע, פּערזענליכע, ד. ה. אינדיווידועלע קראַפט אין דער באוועגונג פאר די באפרייאונג פון די אפריקאנער אמעריקאנער פון שקלאַפערײ...

און וואָס איז שייך צו אויגוסט בעבעל איז דאָך גאָר קיין פאר־גלייך ניט מעגליך, ווייל בעבעל און דעבס באגעגענען זיך בלויז אויף דער פּלאטפאָרמע, אָבער ניט אויף קיין טריבונע פון ערגעץ א פּארלאמענט, פּשוט ווייל דעבס'ן פעהלט, פריהער פאר אלץ, די געלעגענהייט דערצו. וואָלט דאָס אפילו געווען דער פאַל, גלויב איך ניט, אז ער וואָלט ווען עס איז געוואָרען דער גרויסער פּארלא־מענטאריער, וואָס בעבעל איז געווען.

מיט קיער הארדי וואָלט ער א פארגלייך מעהר ווי אויסגע־האלטען, ווען מיר וואָלטען זיך אונטערגעאיילט איהם, דעבס'ן, ארײנצושיקען אין וואשינגטאָנער רעפּרעזענטאנטען־הויז, דאָס אײנ־ציגע איז נאָר, וואָס, גרויס ווי הארדי איז געווען, איז ער צו אונזער דזשיען ניט געקומען אלס רעדנער.

נו, טו ווי זשע קומט עס, אז דער נאָמען דעבס — בלויז דער נאָמען — רופט ארויס געפיהלען ביי מיליאָנען מענשען, וואָס אנ־דערע נאָמען האָבען ניט ארויסגערופען אין אנדערע לענדער, און דעבס איז קיינמאָל ניט געווען אזא געלעהרטער ווי לאסאל, אזא שרייבער ווי פּלעכאנאָוו, אזא לאנגיעהריגער פּארלאמענטאריער ווי בעבעל, און אזא שטורם־באוועגונג ווי ווענדעל פיליפּס, אזא זשור־נאליסט ווי וויקטאָר אדלער און אנדערע וואָס איך וואָלט געקאָנט אָנרופען?

איז דער תירוץ: הארץ, נשמה, מענשען־ליעבע! ווי ניט מען אָבער אייך דאָס צו פארשטעהן?

אין פלוג האָט יעדער פון אונז א הארץ און עפּעס אזוינס ווי א נשמה; מענשען־ליעבע איז מעהר אָדער ווענינער אויך ביי אונז אלעמען פאראן. מיט וואָס צייכענט זיך אויס דעבס?

ער צייכענט זיך פון אונז אלעמען אויס דערמיט, וואָס ער א י ז דאָס, וואָס מיר ה אָ ב ע ן.

הארץ, נשמה, ליעבע — דאָס א י ז ע ר; ער איז לויטער הארץ, א גרויסע נשמה און די מענשען־ליעבע אליין.

איך האָב געקאָנט פעטער לאַווראָוו, איינעם פון די גרעסטע און ערעלסטע רוסען. ער איז געווען גוט און ליעבעפול, א מענש מיט א וואונדערבארע הארץ. אָבער ער איז ניט געווען, ווי דעבס, כולו הארץ. חוץ דעם איז ער געווען א פּראָפעסאָר, א מענש עפּטער אין די עולמו' עליונים, אָהן אָן אויג פאר די ארומיגע, אָרעמע וועלט אזוי לאנג ווי זיין מח איז געווען מיט עפּעס פארטאָן.

פעטער קראָפּאָטקין איז א מענש מיט א גרויסע, גרויסע נשמה און דאָסזעלבע איז געווען סערגיי סטעפּניאַק. דיזער מאָן, וואָס האָט ארייגעלאָזען א מעסער אין מעזענצעוו'ס ברוסט, ערמאָרדענ־דיג דעם קיסר'ס סאטראפּ, איז געווען די גוטסקייט אליין, האָט גע־האַט א הארץ, וואָס האָט, ווי ארץ ישראל, געפלאָסען מיט מילך און האָניג. ניט ער, ניט קראָפּאָטקין זיינען צו פארגלייכען מיט אונזער דושיען.

ענהליך צו איהם זיינען געווען: אין גוטסקייט די באבושקא ברעשקאָווסקאיא; אלס א גרויסע נשמה — די העלדין פון דער פאריזער קאָמונע, לואיזע מישעל, און אלס פארקערפּערונג פון מענ־שען־ליעבע — א אידישע פרוי, לאנג שוין טויט, איבער א האלבען יאָהרהונדערט אוועק פון דער וועלט, אָבער ארום איהר איז מיר ניט באקוועם צו רעדען.

די דריי זיינען אָבער געווען אלע פרויען, וואו הארץ, נשמה און מענשענליעבע זיינען נים אזוי זעלטען ווי צווישען אונז מאנסבילען.

* * *

ווען דעבס רעדט פון דער פּלאַטפּאָרמע, איז זיין שלאנקער

קערפּער אויסגעבויגען און ער שיינט צו זיין כסדר אין געפאהר איבערצופּאלען צום פּובליקום צו. דאָס בויגט זיך זיין נשמה צו אייך, דאָס גערט זיין הארץ אויס צו אייך, דאָס שטרעבט זיין גאנצעס וועזען זיך מיט אייך צו פארשמעלצען, צו ווערען איינס מיט אייך.

און זיין זשעסט! ער שטעלט אויס זיינע הענט עפּעס אזוי ווי ארומצונעמען מיט זיינע אָרעמס, צוצודריקען צו דער ברוסט זיין גאנצען עולם, אויף דעם אופן אריינברענגענדיג אין דער אוידיענס זיינע געדאנקען, זיינע געפיהלען, זיין הייסען ווונש צו מאַכען דאָס לעבען שעהנער, די מענשען פריירער, בעסער, עהרליכער און אויפגעקלערטער, און דעם יאָמער־טאָל, אין וועלכען מיר קווילען זיך, פאר א גן־עדן.

עס איז ביי אונז גוואָרען א מאָדע, צו פארגלייכען יעדען בעל־דרשן מיט די נביאים, זינט מיר זיינען געקומען צו זיך און האָבען ארויסגעפונען, אז מיר זיינען אידען און אז דער תנ"ך, וואָס האָט געהאט אן איינפלוס צום גוטען, אָדער צום בייזען, אויף די ערציהונג פון אכטציג דורות מענשען אין אלע עקען און ענדען פון דער וועלט, איז אונזער ירושה, כמעט אונזער עקזיסטענץ־בארעכטיגונג אלס א פאָלק, און וואָס איז שייך די נביאים זיינען זיי אונזער שטאָלץ.

עס בעט זיך דערפאר שוין היינט אן ענטשולדיגונג ווען מען מאַכט אזא פארגלייך. פון דעסטוועגען גלויב איך ניט, אז דאָס איז נויטיג אין אונזער פאַל.

דעבס קאָן האַסען, ווי ער קאָן ליעבען. ווען ער פּרעדיגט, ווען ער קומט אריין אין עקסטאַז, דערהערט זיך דער אידישער נביא, ווייל ער האַסט דאָס שלעכטע אין דער מענשהייט און קיינמאָל ניט אין דעם מענשען, און ווער רעדט דעם מענשען גופא, דעם יחיד אליין. מיט דעם איינציגען באשעפטיגט ער זיך קיינמאָל ניט, ניט ליובענדיג, ניט שמייסענדיג. אזוי פּעהלט אויך אין זיינע רעדעס דער „איך". ער אליין שטעהט כסדר אָן א זייט, הגם אין יעדער פראַזע מערקט זיך, פיהלט זיך זיין גרויסע אינדיווידואליטעט. אזוי

רעדט עמוס, אזוי רעדט ישעיה, אזוי רעדען די מייסטע אנדערע נביאים.

און ווי זיי, איז ער א פּאָעט, אַן אמת'ער, „גאָט־געבענשטער" פּאָעט. דער געוואוינליכער אמת קריעגט ביי איהם א דיכטערישען אויסדרוק, די איינפאכסטע באמערקונג קומט ביי איהם ארויס מיט א פּאָעטישען שוואונג, מיט א מעלאָדישען ריטהם, מיט א צוגעגע־בענעם ספּעציעלען חן. און איהר הערט זיך צו צו איהם און איהר זאָגט צו זיך אליין: דאכט זיך גאָר ניט קיין נייעס און דאָך עפּעס ניי; דאכט זיך א וואָרט פון דעם אלטעגליכען, וואָכעדיגען ווער־טער־בוך, און דאָך עפּעס יום־טוב'דיג אין זיין אַנבליק!

און ווי אונזערע נביאים, שטראָפט ער און טרויסט, שמייסט ער און גלעט, גיט ער א נחמה בעת ער שילדערט יסורים.

און ווי זיי, באשעפטיגט ער זיך וועניגער מיט דער פארגאַנ־גענהייט ווי מיט דער צוקונפט. בליקט ער בסדר מאחורי הפרגוד, שטרעבט ער צום העכסטען: צו א מין פארבאָרגענע גאָטהייט, צו א גרויסען ליכט לעתיד לבוא, ליעבט ער צו פּראָפעצייען וועגען די קומענדיגע הערליכקייט פאר די מענשליכע ראסע.

ער לייענט, ווי זיי, כסדר יענע אומגעשריבענע, דערוויל נאָך אומגעשריבענע, בלעטער פון א קינפטיגע וועלט־געשיכטע וועגען קומענדיגע צייטען. און זיין בליק איז קלאָר, און יענע צייטען שטע־הען איהם פאר די אויגען, און ער לעבט אין דער וועלט, פאר וועל־כער מיר שטרעבען.

און דאָס קומט איהם אָן לייכט, ווייל ער זעהט ניט בלויז מיט די אויגען, נאָר אויך מיט'ן הארצען, מיט זיין גרויסען, ליעבעפולען הארצען.

* * *

איצט נאָך איין וואָרט, און איך בין צו־ענד.

מיט עטליכע יאָהר צוריק איז מיר אויסגעקומען זיך צו טרע־פען מיט אונזער רזשיען אין זיין האָטעל אין ניו יאָרק ביי א געוויי־כע געלעגענהייט. איך האָב מיט זיך געהאַט צוויי פריינדינען, איי־נע פון זיי זעהר א נאָהענטע קרובה — מיין טאָכטער.

אז ער האָט זייערע יונגע הערצער ערָאָבערט אָהן א קאמף איז

זעלבסטפאַרשטענדליך. עטליכע ווערטער לוינט צו פאַרלירען וועגען דעם פאָלגענדען אינצידענט ביי יענעם באזוך.

בעת מיר דריי האָבען זיך מיט איהם אונטערהאַלטען, האָט מען איהם צוגעטראָגען א וויזיט־קאַרט פון א מאַן, וואָס האָט איהם געוואָלט זעהן. מיר האָבען איהם געבעטען זיך ניט צו לאָזען שטערען און דער באזוכער איז אריינגעקומען.

דאָס איז געווען, ווי עס האָט זיך באַלד ארויסגעוויזען, א רעפּאָרטער פון א ציימונג.

ער האָט דעבס'ן געשטעלט עטליכע פראַגען און איידער דער אָרימער רעפּאָרטער האָט געהאַט צייט זיך ארומצוזעהן, איז ער געווען מיט לייב און זעעל געפאַנגען פון איהם, וועלכען ער האָט געוואָלט עקספּלואטירען.

פון צייט צו צייט, אריינגעמענדיג דעם רעפּאָרטער'סביידע הענט אין זיינע און איהם אדרעסירענדיג אַלע ווײַלע אַלס „ברודער", האָט ער איהם בעארבייט אויף אַלע זייטען, פאַרוואַנדלענדיג א וואולגאַרען ציימונגסמאַן אין א מאָדערנעם סאָציאַליסט.

דער ערנסט, די רעדנער־קונסט, דער ענטוזיאַזם, וועלכער דער גרויסער פאָלקס־טריבון האָט געברויכט פאַר איין איינציגע רעפּאָרטער'שע נשמה, זיינען געווען דיזעלביגע, פונקט די זעלביגע מיט וועלכע ער אדרעסירט א פאַרזאַמלונג פון דרייטויזענד מענשען. בלויז דער קול איז געווען, כדרך הטבע, שטילער, כמעט א „וויספּער", אָבער, דוקא צוליעב דעם, ליידענשאַפטליכער און איינדרוקספולער.

דאָס איז דעבס אין פּריוואַט־לעבען.

לאָמיר האָפען, אז מיר וועלען איהם האָבען אין אונזערע קרייזען אויף לאַנגע, לאַנגע יאָהר. אזוי לאַנג ווי ער איז ביי אונז און מיט אונז, וועט דעם אמעריקאַנער סאָציאַליזם ניט פעהלען זיין נשמה.

ענדע סעפּטעמבער, 1918.

שריפטען און רעדעס פון י. וו. דעבס

זאָל לעבען די רעוואָלוציע!

ביי יעדען זון אויפגאַנג שיק איך אַ האַרציגען גרוס צו אַלע אַרבייטער פון דער וועלט. זיי זיינען מיינע קאַמעראַדען. און איך זוך ניט קיין העכערען כבוד, ווי צו טיילען זייער שיקזאַל, און קיין גרעסערע עשירות, ווי צו האָבען זייער אַכטונג און ליעבע.

און איך שליס זיי אַלעמען איין, אַלע זיינען גלייך, אָהן אונטערשיד פון ראַסע, גלויבען אָדער געשלעכט; און מיין גרוס און מיין ליעבע צו זיי אַלעמען געהט מיט דער זון אויף איהר וועג אַרום דער וועלט.

אין פאַרלויף פון הונדערטער און הונדערטער יאָהרען זיינען אָט די אַרבייטער, די באַשאַפער פון אַלע זאַכען, די לעבעדיגע און אַטמענדיגע גרונדשטיינער פון דעם גאַנצען סאָציאַלען געבוי, זיי זיינען געווען באַלאָדען מיט קייטען און געבויגען צו דער ערד; אָבער ענדליך! ענדליך! אָנגעריהרט פון דעם צויבער פון זייער געמיינשאַפטליכען עלענד, באַגייסטערט פון זייער סאָלידאַריטעט, הויבט אָן זייער פאַרבאָרגענע קראַפט צו צירקולירען אין זייערע אָדערען, זיי לערנען זיך, ווי צו שטעהן גלייך. און אויפהויבענדיג זייערע אויגען, דערזעהען זיי, אַז אַ נייע זון איז אויפגעגאַנגען אויף זייער טריעבען הימעל.

אין זייער לאַנגער קנעכטשאַפט האָבען זייערע הערצער געשלאָגען, און איצט קלאַפען זיי אינאיינעם, ווי איין גרויסע האַרץ פון דעם מענשליכען מין. מיט דעם ליכט פון ליעבע אין זייערע אויגען און מיט אויסגעשטרעקטע הענט באַגריסען זיי איינער דעם אַנדערען: „קאַמעראַד!“ און אין דעם קלאַפען פון זייערע הערצער קען מען הערען דאָס פויקען פון דער פּראָלעטאַרישער רעוואָלוציע.

גערוסט זייט, זיהן און טעכטער פון דער הערליכער אינטערנאַציאָנאַלער אַרמיי, מיט וועלכע איך מאַרשיר שטאָלץ צום זיעג אָדער צום טויט!

פרייהייט.

(א רעדע געהאַלטען ביי בעטערי „ד", שיקאַגאָ, ווען מען האָט דעבס'ן באַפרייט פון וואודסטאק דזשייל, נאָוועמבער 22, 1895).

עס איז גאָר קיין צווייפעל ניט, אז דער גייסט פון 1776 לעבט נאָך. די פלאַמען פון פרייהייט און פון ערהאבענע שטרעבונגען זיינען נאָך ניט אויסגעלאָשען. איך באגריס אייך היינט, ווי מענשען, וואָס ליעבען פרייהייט און פאראכטען דעספּאָטיזם. איך פארשטעה די באדייטונג פון דער איצטיגער דעמאָנסטראציע און קען אָפּשאצען די עהרע, וואָס האָט מעגליך געמאכט פאר מיר צו זיין היינט אייער גאַסט. די רעכפערטיגונג און פארעהרליכונג פון די אמעריקאנער פּרינציפּען פון רעגירונג, ווי זיי זיינען פּראָקלאמירט געוואָרען אין דער אומאָבהענגיגקייטס ערקלערונג, — דאָס איז דער ערהאבענער ציעל פון דער איצטיגער פארזאמלונג.

ריידענדיג פאר זיך פערזענליך, בין איך ניט זיכער, צי איך דארף זיך איצט פרעהען, אָדער זיין טרויעריג. איך בין זיך מודה, אז איך צווייפעל, צי איך בין היינט באפרייט געוואָרען פון געפאנגענשאפט, אָדער פארקערט, איך קער זיך היינט אום פון פרייהייט צו קנעכטשאפט. זיכער איז, אין דעם ליכט פון די לעצטע געריכטליכע פארהאנדלונגען, אז איך שטעה איצט צווישען אייך בארויבט פון מיינע קאָנסטיטוציאָנעלע רעכט פון א פרייען מענשען, בארויבט פון דעם הייליגסטען רעכט פון אמעריקאנער בירגערשאפט. און וואָס איז ריכטיג װעגען מיר, איז אויך ריכטיג וועגען יעדען אנדערען בירגער, וואָס האָט דעם מוט צו פּראָטעסטירען געגען דער הערשאפט פון אָרגאניזירטען קאפּיטאל אָדער צווייפּלען אין דעם אבסאָלוטען רעכט פון דער הערשאפט פון גאָלד. ניט געגען דעם געזעץ אָדער דורכפיהרונג פון געזעץ באקלאָג איך זיך. ניין, איך לאָז דאָ הערען מיין פרידליכען פּראָטעסט געגען דער אבשייליכער פארגוואלטיגונג פון דער קאָנסטיטוציע, געגען דער פאָלשטענדיגער אָפּשאפונג פון געזעץ און דער אומגעזעצליכער

פארכאפונג פון גערינגשעצליכער מאכט, קורץ, נעגען דעם דעספאָטיזם, וואָס האָט מיך און מיינע חברים געבראכט אין געפענגניש. און יעדער עהרליכער אנאליז פון די געריכטליכע פארהאנדלונגען וועט מוזען אויפרעקען דעם גאנצען העסליכען אמת פון דער אנקלאגע נעגען מיר.

אין א בריף, וואָס דער עהרווירדיגער ריכטער טראָמבאָל האָט ניט לאנג צוריק געשריבען, זאָגט ער אזוי: „אויב מען זאָל דער־פיהרען די דאָקטרין, וואָס איז ערקלערט געוואָרען אין דעם דעבס פּראָצעס, ביז צו דעם לאָגישען שלוס, וועט יעדער בירגער איבער־געגעבען ווערען אין די הענט פון א וועלכען עס איז פעדעראלען ריכ־טער, וואָס וועט, צוליעב פּאָראורטיילען אָדער בייזוויליגקייט, איהם קענען אריינוואַרפען אין געפענגניש“. דאָס איז א דורכגעטראכטער שלוס פון איינעם פון ריינסטע, פעהיגסטע און באריהמטסטע ריכ־טער, וואָס די רעפּובליק האָט ארויסגעגעבען. די אויטאָריטעט פון ריכטער טראָמבאָל אין דער פראגע וועט ניט באשריטען ווע־רען פון קיין מענשען, וואָס איז עהרליך אין זיינע מיינונגען און אורטיילען.

און איצט האַלט איך פאר נעהעריג און צייטמעסיג צו פאָדערן א משפט פון געשוואָרענע ריכטער. די אייזענבאהן קאָרפּאָראציעס, וואָס האָבען דאָ, אין שיקאַגאָ, זייער צענטער, האָבען דאָס אויפ־געהעצט נעגען מיר די באשולדיגונג אין א פארשווערונג, און איך פּאָדער, מען זאָל מיך משפּט׳ן און אורטיילען, צי איך בין שול־דיג, צי אומשולדיג. איהר געדיינקט געוויס, אז מיין פּראָצעס פון לעצטען ווינטער איז פּלוצלונג אונטערבראָכען געוואָרען צוליעב דער קראנקהייט פון איין געשוואָרענעם ריכטער. מען האָט דאן געזאָגט, אז דאָס איז נאָר געווען אן אויסרייד צו פּארוואַרפען דעם פּראָצעס און אויף אזא אופן ניט דערלאָזען, אז דער שיינבאר אומפארמיידליכער גינסטיגער ווערדיקט זאָל ארויסגעבראכט ווע־רען, ווייל אזא ווערדיקט וואָלט געווען א זעהר אומבעקוועמער און אומאנגענעהמער קאָנטראַסט צו דעם אורטייל, וואָס ריכטער וואודס האָט פאר דעם ארויסגעגעבען אין אן עהנליכען פּראָצעס. צי דאָס איז ריכטיג, צי ניט, ווייס איך ניט. איך ווייס אָבער, אז מען האָט

מיר ניט געגעבען קיין פּראָצעס, און איך פּאָדער דאָ איצט, מען זאָל מיך געריכטליך פּראָצעסירען. איך בין באשולדיגט געוואָרען אין א פארשווערונג צו באגעהן א פארברעכען. אויב איך בין שולדיג, דאַן מוז איך געהן אין געפּענגניש. און וואָס איך פאר־לאנג איז א גערעכטען משפט און קיין גנאדע. אויב מען האָט אין דער פרעס ריכטיג ציטירט די אדוואָקאטען פון דעם רעגירונגס צד, אָדער פון די אייזען־באהנען, וועט מען מיין פּראָצעס „ניט צואיילען", ווייל זיי „ווילען ניט עס זאָל פאלען אויף זיי דער פארדאכט, אז זיי ווילען פארפאָלגען די באשולדיגטע". מיט פאראכטונג ווארף איך צוריק אזא גוטסקייט. איך פאָדער איינ־פאכע גערעכטיגקייט. איך בין גאָר ניט גענייגט צו ענטלויפען פון דער פולער פאראנטוואָרטליכקייט פאר מיינע האנדלונ־גען. איך האָב געהאט צייט אלץ דורכצוטראכטען, און ענט־שלאָסען ערקלער איך, אז אונטער דיזעלבע אומשטענדען וועל איך זיך האלטען ביי דערזעלביגער טאקטיק. וואָס אנבעטרעפט מיינע האנדלונגען, דארף איך קיין זאך ניט פארטיידיגען אָדער באַ־דויערען.

ערלויבט מיר אייך צו פארזיכערען, אז איך בין אהער ניט געקומען צו באוויינען מיין שיקזאל. איך וויים ניט פון ווערטער פון דערשלאָגענקייט און פארצווייפלונג. ווי פינסטער די צוקונפט זאָל ניט אויסווייזען פאר אנדערע, איך גלויב אין דעם ענדליכען טריאומף פון רעכט. אין מיין הארצען געפינען אַן אָפּקלאנג די גע־פיהלען פון פּאָעט, וואָס זאָגט:

„אַ מאַכט זיך אויף, איהר טויערען פון געפענגניש!
אַ ווינטען, צולאָזט די שטריפען און שטערען!
אַ מענשען, פאַרדאַמט ווידער אין צאָרניגע ווערטער
די הערשאַפט פון פאַרבאָט און פון צאָרען!
מיר שווערען ביי די געבורט וועהען פון פרייהייט,
אַז מיר וועלען ניט טראָגען די קייטען פון קנעכטשאַפט.

„אַ קלאַג מיט פרייד, געפענגניש גלאָק!
פּראָקלאַמיר די וואָרהיים, דו אייזערנע צונג!
אַ, ווינטען און בליצען, איילט אייך אַנצוזאָגען,

אַז אונזער לאַנד איז ניט דאָס לאַנד פון אַ צאַר!
מיר שווערען ביי אַלע געטליכע נביאים,
אַז מיר וועלען באַשיצען דעם אַלטאַר פון פרייהייט.

אַ טרייע פרייע מענשענקינדער!
אַ זיהן פון מענשען, וואָס האָבען געוואָגט צו שטרעבען!
בלאָזט ווידער פאַנאַנדער די פרייהייטס פלאַמען
און באַלויכט מיט רוהם דעם פרייהייטס הימעל.
דאַן שווערט ביי גאָט'ס אייביגען טראָן,
אַז אַמעריקא זאָל זיין די היים פון פרייהייט.

אַ אַרבייטער! אַ אַרבייטענדע מחות!
אַ מענשען פון מוט און פון ווילען!
ווייט און ברייט צושפרייט דעם גרוס פון אַרבייט,
ביז פרייהייט וועט קלינגען אין יעדען האַרץ,
און ווי וועלען אין ים וועלען די אויסגעשרייען פון די פרייע
שטורמען איבער'ן גאַנצען לאַנד פון ברעג צו ברעג".

פרייהייט איז ניט אַ וואָרט פון מאָדערנער אָפּשטאַמונג. פרייהייט און קנעכטשאַפט זיינען אוראַלטע ווערטער, ווי גוטס שלעכטס, רעכט און אומרעכט; זיי זיינען געגענזעצליך און געהען צוזאַמען.

עס איז ניט געוועזען קיין פרייהייט אויף דער וועלט, וואָס זאָל קומען ווי אַ מתנה פון הימעל, פונקט ווי זונשיין און רעגען, און דער מענש זאָל פאַר איהר ניט דאַרפען קעמפען. די פאָלשטענדיגע ערנידערונג פון דעם מענשען איז געקומען דאַן, ווען אונטערוואָרפענקייט און קנעכטשאַפט האָבען אַרויסגעצווינגען פון איהם דעם לעצטען פונק פון די נאָבעלע אייגענשאַפטען פון זיין נאַטור און האָבען אַוועקגענומען פון איהם יעדען ווידערשטאַנד און יעדען ווילען, פאַרוואַנדלענדיג איהם אין אַ געהאָרכזאַמען שרייפעל פון דער אונטערדריקונגס־מאַשין.

אונזער היינטיגע טעמאַ איז פערזענליכע פרייהייט. צו באַצייכענען איהר פולע הויכקייט, טיפקייט און ברייטקייט, וועלען מיר זי אָנרופען אַמעריקאַנער פרייהייט; דאָס, וואָס די אַמעריקאַנער זיינען געוועהנט געוואָרען צו באַזינגען זינט די רעפּוב־

ליק איז געגרינדעט געוואָרען, און וואָס פיעלע טויזענטער אמערי־קאנער באַזינגען נאָך ביז היינטיגען טאָג, ניט איינזעהענדיג, אז ווען מען ווארפט ארייין איין מענשען אין געפענגניש געגען אלע קאָנסטיטוציאָנעלע גאראנטיען, שטעלט מען דערמיט אין געפאהר די פרייהייט פון אלעמען. זאָגענדיג דאָס, דריק איך אויס די אנגסט, וואָס האָט איך געבראכט אהער צו דער היינטיגער גרויסער פארזאמלונג.

צום ערשטען מאָל אין דער געשיכטע פון אלע צייטען זיינען די הייליגע רעכט פון מענשען, „לעבען, פרייהייט און שטרעבען צו גליק", פראָקלאמירט געוואָרען דעם 4טען יולי 1776.

דאַן זיינען דאָס אומגעוואָרפען געוואָרען קרוינען, טראָנען און די געטליכע רעכט פון קעניגען, און דער מענש איז ארויפגעשטיגען צו דער גלאָררייכער פרייהייט און איז געוואָרען זיין אייגענער האר. דאַן האָט דאָס דער גייסט פון פרייהייט געערעדט צו אלע מענ־שען אין דער הויכער שטים פון אייביגען אמת און האָט זיי געהיי־סען באשטעהן אויף זייערע געטליכע רעכט און זיך באפרייען פון קנעכטשאפט. דאָס איז געווען א דעקלאראציע, וואָס די אומענד־ליכקייט האָט אונטערגעשריבען. און דער מענש איז אויפגעשטאַ־נען, ווי דער געקרוינטער הערשער פון דער וועלט, פריי ווי דער שטראָם פון ים, פריי ווי די ווינטען וואָס בלאָזען. אין יענעם מאָרגען, ווען די באשאפונג איז געענדיגט געוואָרען, האָבען די מאָר־גען שטערן און די זון פון גאָט געזונגען אין כאָר דאָס ליעד פון פרייהייט.

דאָס איז אפשר א פאנטאזיע, אָבער אין די אומענדליכע טיפען פון דער פאָרשטעלונגען קען איך ניט געפינען קיין פאסיגערע טעמא, וואָס זאָל קענען אריינגעשפונען ווערען אין די הארמאָניען פון פרייהייט. דער באשעפער האָט באטראכט זיין ארבייט און האָט געזאָגט, אז זי איז גוט; אָבער אין מענשליכע אנגעלעגענהייטען קען קיין זאך ניט זיין גוט אָהן פרייהייט, אזוי ווי עס קען ניט זיין לופט אָהן זויערשטאָף, אָדער וואסער אָהן וואסערשטאָף, אזוי קען ניט זיין גוט אָהן פרייהייט.

מענ דער באשעפער האָבען פארזייהט די פעלדער פון עטער

מיט ליכטיגע שטערען און באציערט די ערד מיט אונצעהליגע שעהנ־
קייטען פאר דעם מענשען'ס פארלאנגען. מעג די לופט און דער
אָקעאן פול זיין מיט די וואונדער פון די אונצעהליגע לעבענס־
פאָרמען, ארויסצורופען דעם מענשען'ס באוואונדערונג און נייגע־
רינקייט. מעג די נאטור צושפרייטען ארום איהר שעהנהייט און
ארויסברייגגען די מעלאָדיען פון איהרע מיליאָנען שטימען פאר דעם
מענשען'ס פארלאנגען. דאָס אלץ וועט זיין אומזיסט, ווייל ווען
פרייהייט איז פארטריבען, איז דער מענש א קנעכט, און די וועלט
וועט שוועבען אין רוים און וועט זיך דרעהען ארום דער זון ווי א
באגולדעטע געפענגניש; און כאָטש זי איז אויסגעפארבט אין אלע
באצויבערענדע קאָלירען און שאטירונגען, וואָס די אונענדליכע
קונסט האָט צו איהר דיענסט, וועט זי דאָך מוזען בלייבען א פלעק
צווישען די שיינענדיגע ספערען פון דעם שטערענדיגען הימעל;
און די, וואָס זוכען אוים פון אלע שפראכען, לעבעדיגע און טויטע,
די גלענצענדסטע פראזען פאר ווענדונגען צו דער פרייהייט, העל־
פען פאראייביגען דעם גרעסטען ליגען, וואָס די געשיכטע האָט יוען
עס איז געוואוסט. שאפט אָפּ די פרייהייט, עס מאכט ניט אוים מיט
וואָס פאר א קלוגער גיהונם'שער קונסט דאָס זאָל געטאָן ווערען, און
דער רוקען מארך פון דער מענשהייט וועט אָפּגעטיילט ווערען, און
די וועלט וועט דורך דעם אומבאשרייבליכען פארברעכען פארא־
ליזירט ווערען.

נעמט אוועק די קייטען פון דעם קנעכט, גיט איהם פרייהייט,
און ער ווערט א בירגער פון א נייער וועלט. ער קוקט זיך ארום
און דערזעהט לעבען און פרייד אין אלץ ארום איהם. זיין נשמה
שפרייט זיך אוים איבער אלע גרענעצען. באפרייט דורך דעם
גייסט פון פרייהייט, שטרעבט ער צו פארקערען מיט אלץ, וואָס
איז ערהאבען און שעהן; ער פיהלט זיך צוגעבונדען צו די העכערע
אינטעלעקטען, און ער טרעט ארוים, ערלייזט פון דעם טיראנישען
צושטאַנד, פון אומוויסענהייט און אבערגלויבען, א ניי באשעפע־
ניש, אין וועמעס ברוסט עס קלאפט א גלאָררייך לעבען.

איז דען ווען געווען אזא פעדער, אָדער אזא צונג, פון דעם
אוראלטען מענשען ביז צו דעם העכסטען אינטעלעקט פון אונזער

דור, וואָס וואָלט געווען אימשטאנד צו געפינען די נויטיגע ווערטער, צו פארפלוכען דאָס מעהר ווי סאטאנישע פארברעכען: מען האָט ארויסגע׳גנב׳עט דעם טייערן שטיין פון פרייהייט פון דער מענשלי־כער קרוין, און מען פאראורטיילט דעם קרבן פון דעם רויב צו קנעכט־שאפט אָדער צו געפענגניש! און דאָס אַלץ נאָר אום צו באפרי־דינען יענע מאָנסטערס פון אומגערעכטיגקייט, וועמעס אָטעם פאר־ברענט די לופט און פאר׳סמ׳ט יעדען קוואל און יעדען שטראָם, וואָס וואָלט באדארפט זיין א ברכה פאר דער וועלט!

מען וועט אפשר צווייפלען, צי עס לוינט גאָר אָפצוגעבען צייט אויף אוועקצושטעלען אזעלכע פראגען. איך וועל זיי דאַ־ריבער ווייטער נים באטראכטען, איך וועל זיך איצט אומקערען צו דער ווירקליכקייט אין מיין טעמא. ווי אמעריקאנער, האָבען מיר זיך אַלעמאָל באריהמט מיט אונזערע פרייהייטען און באריהמען זיך נאָך איצט. זיי זיינען אמאָל געווען דער רוהם פון דער נאַ־ציאָן. און אויב איינינע פון זיין זיינען פארשוואונדען, דארפען מיר געדענקען, אז עפּעס איז נאָך געבליבען. אמעריקאנער, וואָס געפינען זיך אויסערהאלב דער געפענגניש, וואו עס קענען נים גרייכען צו זיי די רוסישע „אינדזשאַנקשאַנס", דעם דעפּיוטי מאר־שאַל׳ס שטעקען, די שטיקענדע האנט פון קאָרפּאָראציעס און די פארשקלאפּענדע מאכט פון דער פּלוטאָקראטיע, זייענדיג זיכער גע־גען די מאשין ביקסען פון דער רעגירונג און וויסענדיג גוט, וואו עס געפינען זיך די אַלערליי געזעצליכע פּאסטקעס, — אזעלכע אמע־ריקאנער קענען באגייסטערט ווערען פון דער עקזיסטירענדער פריי־הייט, אָבער אויך זיי ווערען פארפאָלגט אויף יעדען וועג און שטעג פון לעבען פון די בלוטהינט פון אוזורפּירטער אומקאָנסטיטוציאָנע־לער מאכט. און ווען די נאכט לאָזט אראָפּ איהר שווארצען פאר־האנג, זיינען זיי גליקליך, וואָס זיי געפינען זיך נים אין געפענג־ניש, כאָטש זיי זיינען נאָך אַלץ לוין שקלאַפען פון דער פּלוטאָקרא־טיע. ווען אָט די פּלוטאָקראטיע וואָלט זיך דערזעהן אין דער הימלישער שטאָדט, וואָלט זי זיכער צובראָכען און צושטערט יע־דען וועג, וואָס פיהרט צו דעם טראָן פון דער אייביגקייט, און וואָלט צוגע׳גנב׳עט דאָס גאָלד, מיט וועלכען יעדער וועג איז אויס־

געלינגט ; זי וואָלט זיכער פאַרגוואַלטיגט דאָס העכסטע געריכט פון הימעל, נאָר אום ארויסצורייסען אן ענטשיידונג, אז דאָס גע־באָט „לא תגנב“ איז אומקאָנסטיטוציאָנעל.

פרייהייט, דאַרף מען וויסען, איז נאָר פאַר די, וואָס וואַגען צו קעמפען און עראָבערען דעם טייערן אוצר. עס איז געזאָגט געוואָרען, אז „די ליעבע צו פרייהייט ווערט געגעבען צוזאַמען מיט'ן לעבען ; אז ווען פרייהייט איז פאַרטריבען, ווערט דאָס לעבען א קללה“; אז „איין שעה פרייהייט איז ווערט א גאַנצע אייביגקייט פון קנעכטשאַפט“. עס וואָלט געווען גאַנץ לייכט צוזאַמענצושטע־לען לאַנגע גאָלדענע זאַצען צו פאַרהערליכען די פרייהייט, ביז דער פאַרשטאַנד וואָלט מיעד געוואָרען פון ענטציקונג, וואָלט איינגע־שלעפערט געוואָרען ; און דאַן וואָלט דער פאַרשטאַנד ניט באַ־מערקט, ווי ביסלאַכווייז און איינע נאָך דער אנדערער פאַרשווינדען די בענשונגען, וואָס מיר האָבען אַזוי איבערטריבען, און דאָס וואָלט נאָר געוויזען, ווי ריכטיג עס איז דער כלל, אז „אייביגע וואַכזאַמקייט איז דער פרייז פון פרייהייט“.

לוינט דען צו ווידערהאָלען, אז אַלע מענשען ווערען געבאָ־רען פריי, און אז שקלאַפעריי און קנעכטשאַפט ווידערשפּרעכען דעם באַשעפער'ס ווילען און שטאַמען אָפּ פון מענשליכער פאַרדאָר־בענהייט ?

אויב פרייהייט איז א רעכט פון געבורט, וואָס די שטאַרקע האָבען אָפּגענומען ביי די שוואַכע, אָדער וואָס איז געשטעלט גע־וואָרען אין געפאַהר פון די, וואָס האָבען געזאָלט וואַכען איבער איהר, ווי געוויסע פּריסטער פלעגען וואַכען איבער זייערע הייליגע געטליכע פייערען, דאַן וואָס בלייבט צו טאָן ? לאָמיר אויסלאָ־זען אַלע אנדערע נאַציאָנען, לענדער און שפּראַכען און פרעגען, וואָס איז די פליכט פון די אַמעריקאַנער ? און וואָס איז, פריהער פון אַלץ, די פליכט פון די אַמעריקאַנער ארבייטער, וועמעס פריי־הייטען זיינען געשטעלט געוואָרען אין געפאַהר ? זיי זיינען ניט געבאָרען געוואָרען קנעכט. זייערע פאָטערס זיינען געבאָרען גע־וואָרען פריי, קיינער האָט ניט באַשריטען זייערע העכסטע רעכט, און זייערע קינדער האָבען נאָך אַלץ דאָס שטימרעכט. און „דאָס

שטימרעכט קען אויספיהרען דעם ווילען פון א פרייען מענשען, ווי דער בליץ פיהרט אויס דעם ווילען פון גאָט".

אין דעם לעצטען שפּרוך איז פאראן אזויפיעל אמת. עס איז ניטאָ אזא זאך אין אונזער רעגירונג, וואָס דאָס שטימרעכט קען ניט באזייטיגען אָדער אויסבעסערן. עס קען באשאפען און צוריק־רופען פרעזידענטען, קאָנגרעסען און געריכטען. עס קאָן אָפּשאפען אומגערעכטע געזעצען. עס קאָן אריינוואַרפען אין אָפּגרונט פון אייביגער פאראכטונג און פארגעסענהייט די אומגערעכטע ריכטער, אראָפּרייסען פון זיי זייערע ריכטער קליידער און אוועקשיקען זיי, ווי אומריינע מענשען, ווי מצורעים, וואָס זאָלען אייביג טראָגען אויף זיך די לאַסט פון זייער פארדיענטער שאנד, ווי קין האָט אויף זיך געטראָגען דעם צייכען פון א מערדער. עס קען אָפּראַמען טראָסטס, סינדיקאַטען, קאָרפּאָראַציעס, מאָנאָפּאָליעס, און אַלע אנדערע אומ־נאָרמאַלע ענטוויקלונגען פון געלט־מאכט, וואָס האָבען דעם ציעל צו באשרענקען די פרייהייטען פון די ארבייטער און פארשקלאפען זיי דורך די ערנידערונג פון אָרעמקייט און פון געצוואונגענער ארבייטסלאָזיגקייט. דאָס שטימרעכט קען אָפּראַמען אָט די אַלע קאָרפּאָראַציעס, ווי דער שטורמווינט צוטראָגט די בלעטער פון וואַלד. דאָס שטימרעכט קען דאָס אַלץ טאָן און נאָך פיעל מעהר — עס קען אויך קרוינען אונזער ציוויליזאציע מיט איהר העכסטען רוהם, מיט דער קאָאָפּעראַטיווער געזעלשאַפט.

פאַר די פאראייניגטע מחנות פון אמעריקאנער ארבייטער האָט דאָס שיקזאַל אָנגעגרייט די ארבייט צו רעטען די אמעריקאנער פרייהייטען פון די הענט פון די ווילדע באַנדעס, וואָס האָבען די פרייהייטען געשטעלט אין געפאהר; זיי, די ארבייטער, זאָלען פאר־כאַפּען דאָס שטימרעכט און געווינען דורך איהם צוריק די אומשעצ־באַרע ירושה און אָפּהיטען זי און איבערגעבען זי אומבאַריהרט און אומבאַפלעקט צו די קומענדע דורות.

„כאָפּט אַרויס פון דעם אַש די אבות
די גליהענדע קוילען פון זייער אַמאָליגען פייער
און דער, וואָס וועט אין דעם שטרייט אומקומען,
וועט צוגעבען נאָך איין פורכטבאַרען נאָמען,
פאַר וועלכען די טיראַנען וועלען ציטערען".

איצט, ווען איך שטעה דאָ צווישען איין, פּרייע, ווידער באַ־קליידט מיט די רעכט פון א פריי׳ען מענשען, וויינינגסטענס טעאָרעטיש, וואָס קען זיין נאטירליכער, וואָס קען זיין פּאַסיגער אין דעם איצטיגען מאָמענט, ווי זיך אומקערען צו דער פארהאפטונג פון מיר און מיינע קאָלעגען־בעאַמטע פון דער „אמעריקאַן רייל־וויי יוניאָן" אין קאָונטי דזשייל פון וואודסטאָק?

איך וויל זיך ניט באנוצען מיט דער איצטיגער געלעגענהייט צו זיין סענסאציאָנעל, צו מאַכען זיך אליין און מיינע חברים פּראָמינענט. מיין טעמא איז אזוי גרויס, אז איינצעלנע קרבנות פון נעריכטליכער טיראַניי זעהן זיך גאָר ניט אָן. און דאָך צווינ־גען מיך די אומשטענדען געגען מיין ווילען צו בארופען זיך אויף אונזערע פּערזענליכע ערפאהרונגען. אנדערש וואָלט דאָך דאָס געהייסען באדויערען די אָרגאניזירונג פון דער „אמעריקאַן רייל־וויי יוניאָן" און יעדע אָנשטרענגונג וואָס די אָרגאניזאציע האָט געמאַכט צו העלפען די געדריקטע, בארויבטע, ליידענדע, הונגעריגע מענער, פרויען און קינדער, די קרבנות פון די האבזיכטיגע, רויבע־רישע קאָרפּאָראציעס. אנדערש וואָלט דאָס געהייסען באדויערען יעדע ערהאבענע איינגעשאַפט פון דער מענשליכער נאטור און וויינ־שען, אז די וועלט זאָל ווערען אַן אוראלטער וואלד, באוואוינט פון רויב־טיערען, אז די ימים זאָלען אָנגעפילט ווערען מיט רויב־פיש, און אז צווישען דער ערד און די שטערען זאָלען הערשען רויב־פויגלען.

די „אמעריקאַן רייל־וויי יוניאָן" איז געבאָרען געוואָרען מיט א גוטער נשמה. איהרע אויערען האָבען פארנומען די מעלאָדיען פון מיטלייד, האָבען אויפגעכאַפּט דעם שטילען געוויין פון די געדריקטע. זי האָט געהאט אויגען ארומצונעמען מיט איהרע בליקען דאָס פעלד פון ארבייט, א צונג צו פארדאַמען אומרעכט, הענט ארומצונעמען די אומגליקליכע און א ווילען אויפצוהויבען זיי פון די זומפּען פון דערשלאָגענקייט צו די בערג פון זיכערהייט און וואוילזיין.

אויב „די אמעריקאַן רייל־וויי יוניאָן" האָט א פיינד, איינעם אָדער א מיליאָן, פאָדער איך זיי אלעמען אויף זיך צו שטעלען פאר

דער ארבייטער וועלט און אנגעבען אן אורזאך, פארוואס זיי האָ־
בען באשמוצט און פארפאלגט די יוניאן. איך וויל דא ניט בא־
הויפטען, אז די ארגאניזאציע און איהרע באאמטע זיינען אומפעהל־
באר און מאכען קיינמאל ניט קיין טעות. איך מוז אבער דא ערקלע־
רען צו יעדען פריינד פון די אמעריקאנער ארבייטער, אהן אונ־
טערשיד, צו וועלכער פאהן אדער פאך ער געהערט, אז אויב די
„אמעריקאן ריילוויי יוניאן" האט געמאכט א טעות, איז דאס גע־
ווען אויף דער זייט פון מיטגעפיהל, מיטלייד און מענשליכקייט;
דאס איז געווען ענטוזיאזם אין א גרויסער זאך, איבערגעבענהייט
צו דעם גייסט פון ברידערליכקייט, וואס ווייס ניט קיין קינסט־
ליכע גרענעצען, וועמעס באזונדערע טיילען ווערען אנגעצייכענט
מיט ליניען פון אמת, וואס זיינען העל ווי בליצען, און וועמענס
האריזאנט עס קען אויסמעסטען נאר דאס אויג, וואס גלויבט אין
דעם מענשען'ס ערלייזונג פון קנעכטשאפט.

פאר מיר איז נאך ביז איצט אומערקלערבאר, ווי אזוי אן ארגא־
ניזאציע פון ארבייטער, וואס איז ארומגענומען פון אזא באגיים־
טערונג און אזעלכע שטרעבונגען, האט געקאנט ווערען דאס ציעל־
ברעט פאר די פיילען פון בייזוויליגקייט מצד דעם געריכט און
דער רעגירונג.

אבער דער פאקט בלייבט א פאקט, און ער מאכט טרויעריג
פראמינענט א צושטאנד, וואס מוז ציהען די אויפמערקזאמקייט
פון אלע נאכדיינקענדע מענשען אין די רייהען פון ארגאניזירטע
ארבייטער און פון אלע פאטריאטישע בירגער, מיט וואס זיי זא־
לען זיך ניט באשעפטיגען: די געריכטען, געשטיצט פון אן אדמי־
ניסטראציע, וואס באקימערט זיך ניט וועגען די גאראנטיען פון
דער קאנסטיטוציע, באשרענקען ביסלאכווייז די פרייהייטען פון
אמעריקאנער פאלק.

ניט מיט דער אבזיכט צו ריהמען די „אמעריקאן ריילוויי יו־
גיאן" ערקלער איך איצט, אז אויף איהר שיקזאל אז אויסגעפאלען
צו וועקען די ארבייטער און אנווייזען זיי אויף די געפאהרען, וואס
לויערען אויף זייערע פרייהייטען.

אין דעם גרויסען פולמאן סטרייק האט די „אמעריקאן רייל־

וויי יוניאָן" ארויסגעפאָדערט די קאָרפּאָראַציעס אויף אזא אופן, ווי דאָס איז נאָך פריהער ניט געטאָן געוואָרען. דאָס אַליין איז שוין גענוג צו מאכען דעם סטרייק פאר אזוי וויכטיג, אז אפילו די קאָנ־סערוואַטיווסטע מענשען אין לאנד זאָלען בעאומרוהיגט ווערען.

מען מוז געדיינקען, אז די „אמעריקאן ריילוויי יוניאָן" האָט ניט ארויסגעפאָדערט די רעגירונג. זי האָט ניט ארויסגעפאָדערט ניט די געריכטען, ניט די ארמייען. זי האָט איינפאך ארויסגעווי־זען א ווידערשטאנד, ווען די קאָרפּאָראַציעס האָבען פארלעצט די רעכט פון די ארבייטער. די מאכט פון קאָרפּאָראַציעס האָט זי ארויסגעפאָדערט. די גערעכטיגקייט פון איהר זאך איז געווען איהר באוואפנונג. די אָרגאניזאציע האָט געגלויבט, אז גערעכ־טיגקייט וועט פאר די ארבייטער געווינען א גרויסען זיג, און די פאקטען באווייזען, אז איהר גלויבען איז ניט געווען אומבאגרינ־דעט.

ווען מען וואָלט איבערגעלאָזען די קאָרפּאָראַציעס צו זייערע אייגענע קאמפּס־מיטלען: געלט, פאלשקייט, בייזוויליגקייט, באנ־דיטען, געוועזענע פארברעכער, פיאַוועקעס און אדוואָקאטען, וואָל־טען זיי געהאט א געוואלטיגע נידערלאגע, און די פאָהנען פון אָרגאניזירטער ארבייט וואָלטען מיט טריאומף געפלאטערט אין דער לופט.

דאָס האָבען די קאָרפּאָראַציעס איינגעזעהן און געגלויבט. און אָט פארוואָס עס איז באגאנגען געוואָרען דער לעצטער שענד־ליכער אקט, אין וועלכען עס האָבען זיך באטייליגט די פעדעראלע געריכטען און די פעדעראלע ארמייען, און וואָס האָט זיך גע־ענדיגט מיט דער נידערלאגע פאר ארבייט.

וואָלט דאָס געווען אַלץ, אן איינפאכע נידערלאגע פון אן אר־בייטער אָרגאניזאציע, ווי צובראָכען און בארויבט זי זאָל ניט זיין, וואָלטען מיר צוליעב דעם ניט געהאט דאָ אזא גרויסע פארזאמלונג פון מענשען, וואָס ליעבען פרייהייט. די בארויבטע, אומבאשעפ־טיגטע און פארפאָלגטע קרבנות פון דער נידערלאגע וואָלטען גע־ליטען אין דער שטיל, אין זייערע פוסטע היימען, צווישען זייערע וויינענדע און יאָמערנדע ווייבער און קינדער. דאָס וואָלט געווען

נאָך אַן איבעריגע ווידערהאָלונג פון דער אַלטער, אַלטער געשיכטע, וואָס ווערט אַזוי אָפט געהערט אויפ׳ן וועג פון פּראָגרעס און אָרעמ־קייט אין די לעצטע דריי־פערטעל יאָהרהונדערט, וואו מוטיגע מענשען, וואָס זיינען טריי צו געזעץ און צו זייערע פליכטען, זיי־נען ארויס אין סטרייק צו פאַרבעסערען זייער לאַגע, אָדער ניט צו דערלאָזען אַן ערנידעריגונג, און האָבען געהאַט אַ נידערלאַגע.

אָבער אין דער נידערלאַגע פון דער „אמעריקאַן ריילוויי יוניאָן" זיינען פּארוויקעלט פראַגען פון געזעץ, קאָנסטיטוציע און רעגי־רונג, וואָס האָבען צו זיך קיין גלייכען ניט אין דער גאַנצער גע־שיכטע פון געריכט און רעגירונג אונטער דער קאָנסטיטוציע פון דער רעפּובליק. און אַט די געריכטליכע און אדמיניסטריטיווע איבערשטייגונג פון מאַכט, צו באַשרענקען די רעכט פון שטאַאטען און אָפּנעמען די פרייהייטען פון מענשען, האָט דאָס צוגעגעבען אַזאַ גרויסע וויכטיגקייט דעם פּולמאַן סטרייק. און אַזוי וויכטיג איז דער סטרייק אין אַט דער הינזיכט, אַז ער האָט צוגעצויגען די אויפמערקזאַמקייט פון די גרעסטע אויטאָריטעטען אין קאָנס־טיטוציאָנעלען געזעץ און פון שטאַאטסמענער, וואָס האָבען, ווי דזשעפערסאָן, מיט שרעק צוגעזעהן, ווי די רעפּובליק ווערט אונ־טערגעבראָכען, און אַ דעספּאָטיזם ווערט אויפגעשטעלט אויף איהרע רואינען.

איך האָב געזאָגט, אַז אין דער גרויסער שלאַכט פון אַרבייט, וואָס איז געקעמפט געוואָרען אין 1894 צווישען דער „אמעריקאַן ריילוויי יוניאָן" און די קאָרפּאָראַציעס, וואָס האָבען זיך פאַר־איייניגט אונטער דעם נאָמען „דזשענעראַל מענעדזשערס אַסאָסי־איישאָן", וואָלט דער זיג זיכער געווען אויף דער זייט פון אַר־בייט, אויב מען וואָלט נאָר איבערגעלאָזען די צוויי פיינדליכע צדדים אויסצוקעמפען די שלאַכט צווישען זיך. און אַט די באַ־הויפּטונג מיינע, וואָס איז באַוויזען און פעסטגעשטעלט געוואָרען, אַז עס קען שוין מעהר אין דעם ניט זיין קיין צווייפעל, הויבט אויף די פראַגע: וואָס נאָך פאַר מיטלען האָבען די קאָרפּאָראַציעס געהאַט, אויסער זייער געלט און דער מאַכט, וואָס זייער פאַראיי־ניגונג האָט זיי געגעבען?

ענטפערענדיג אויף דער פראגע, וועל איך זיך האלטען שטרענג אין די גרענעצען פון די אנגענומענע פאקטען, ווי זעאיך וועל זאגען, אז דאס גאנצע לאנד איז געווען ערשטוינט צו זעהן, ווי די קארפאראציעס האבען אויסגעאיבט זייער פארדארבענדען איינפלוס אויף יענע דעפארטמענטס פון דער רעגירונג, וואס זיינען זיי נויטיג געווען צו שלאגען ארבייט אין דעם גרעסטען קאמף פאר רעכט, וואס איז ווען עס איז פארגעקומען אין די פאראייניגטע שטאאטען.

נעשלאגען אויף אלע פונקטען, מיט אלע פלענער צושטערט, בייגעקומען אין טאקטיק און סטראטעגיע, וועהרענד די האפנונגען פון די ארבייטער האבען אלץ העלער געשיינט, און דער זיג פון די ארבייטער איז שוין געווען גאר נאהענט, האבען די פארצווייפעלטע קארפאראציעס געשפיעלט זייער לעצטען טרומף אין דעם שפיעל פון אונטערדריקונג: זיי האבען אפעלירט צו דעם פעדעראלען געריכט און צו דער פעדעראלער אדמיניסטראציע. שנעל ווי א בליץ איז געקומען דער ענטפער. דאס איז געווען אזא אויסשטעלונג פון דער פארדארבענדער הערשאפט פון געלט, וואס דאס לאנד האט נאך קיינמאל פריהער ניט געזעהן.

דאס פאלק איז שוין לאנג געווען באקאנט מיט אזעלכע אויסדרוקען, ווי „געלט איז אלץ", „געלט הערשט", און דאס פאלק האט גענוג געזעהן אין די לעגיסלאטורען פון די שטאאטען און אין קאנגרעס, ווי אט די כללים זיינען ריכטיג. דאס פאלק איז גוט באקאנט געווען מיט דזשיי גולד'ס מעטאדען פון געווינען זיינע פראצעסען דורך „קויפען א ריכטער" אין קריטישע מאמענטען. ווי די יענער שפירען נאך די טיגערען אין די גערדיכטע וועלדער פון אינדיען, אזוי האט דאס פאלק נאכגעפאלגט די מאכט פון געלט, אט די רויב־חיה, ביז עס האט ענטדעקט איהר אנהויב אין די קארפאראטיווע אונטערנעמונגען, וואס אונזער מאדערנע ציוויליזאציע האט ארויסגעבראכט. אבער נאך קיינמאל אין דער געשיכטע פון לאנד האט דאס פאלק ניט געזעהן, ווי אט די מאכט פון גאלד האט אריינגעלאזען איהרע נעגעל אין די רעגירונג פון די פאראייניגטע שטאאטען, האט זי נעבויגען צו איהר אייגענעם ווילען און האט פון

איהר געמאַכט אַ קלעגליכע פּאַראָדיע אויף איהר אַמאָליגע גרויס־קייט.

דאָס פאָלק האָט געזעהן, ווי אָט די מאַכט פון געלט איז אריינ־געדרונגען אין די קירך; ווי זי האָט אָנגעריהרט די קליידער פון דעם פּריסטער ביים אַלטאַר, האָט באַפלעקט זיין נשמה, פאַרפראָרען זיין האַרץ און איהם געמאַכט פאַר אַ פאַררעטער צו זיין הייליגער שבועה. און אויב ער איז געבליבען טריי צו זיינע איבערצייגונגען, אידעען און אידעאַלען, האָט זי איהם פאַרטריבען און פאַרפאָלגט און איהם געצוואונגען אומזיסט צו זוכען אַ הייליגען אָרט, וואו צו פּרעדיגען קריסטוס'עס לעהרע פון ברידערליכקייט צווישען מענשען.

דאָס פאָלק האָט געזעהן, ווי אָט די מאַכט פון געלט איז אריינ־געדרונגען אין אוניווערסיטעט; ווי זי האָט דאָרט אָנגעכאַפּט דעם פּראָפעסאָר און האָט איהם אַרויסגעוואָרפען אין גאַס: ווייל יע־דער באַפרייטער, אויפגעקלערטער פאַרשטאַנד, וואָס איז טריי דעם אמת, ווייזט אָן און באַלויכט נייע וועגען צו דעם ציעל פון מענש־ליכען גליק און נאַציאָנאַלען רוהם.

דאָס פאָלק האָט געזעהן, ווי אָט די מאַכט פון געלט איז אריינ־וויקעלט די העכסטע קונסט פון פאַלשקייט, איז געוואָרען אַלץ פרע־כער און דעספּאָטישער, האָט באַרויבט און צודריקט מענשען אָהן אַ צאָהל, האָט אויפגעבויט איהרע פעסטונגען פון די ביינער פון איהרע קרבנות און איהרע פּאַלאַצען פון די פּראָפיטען פון איהר רויב; ביז עס האָט זיך באַקומען דער קאָנטראַסט פון פורפור קליידער אויף איין זייט | שמאַטעס אויף דער אַנדערער. און אָט די קאָנטראַסטען האָבען באַצייכענט די לאַגע אין דער איצטיגער ג'נ־זעלשאַפט, ווי בערג־קייטען און טייכען באַצייכענען די גרענעצען צווישען פעלקער: אויף די בערג — פּאַלאַצען מיט מוזיק און טענץ און די לוקסוסען פון אַלע קלימאַטען; אין די טאָלען — קליינע, נידעריגע, פינסטערע וואוינונגען, וואו די מוזיק איז דאָס טרויעריגע „ליעד פון דעם העמד", און די לוקסוסען באַשטעהען פון שמאַטעס און פאַרדאַרטע שטיקלאַך ברויט.

אָט די אַלע זאַכען האָט דאָס פאָלק געזעהן. אָבער איהם איז

נאָך געבליבען צו זעהן אין פארלויף פון דעם פולמאן סטרייק, ווי די מאַכט פון געלט האָט פארכאַפּט איינעם נאָך דעם אנדערן די דעפּאַרטמענטס פון דער רעגירונג און האָט זיי געצוואונגען אויס־צופיהרען די באַפעהלען פון די קאָרפּאָראַציעס. אַזוי האָט אין די צייטען פון שקלאַפעריי דער האר געקאָנט דורך די רעגירונגס־מאַכט צווינגען זיין קנעכט צו זיין איהם געהאָרכזאם.

די קאָרפּאָראַציעס זיינען צוערשט באַפאַלען דעם געריכטליכען דעפּאַרטמענט פון דער רעגירונג, א דעפּאַרטמענט, אויף וועלכען טהאָמאס דזשעפערסאָן האָט נאָך געזאָגט, אַז ער האָט פון אָנהויב אָן געשטעלט אין געפאהר די גאַנצקייט פון דער רעפּובליק.

זיי האָבען ניט געמאַכט זייער אָנפאַל אויף די אויבער־ריכטער. א קייט איז ניט שטארקער פון איהר שוואכסטען רינג; און קאָרפּאָראַציעס האָבען געוואוסט, וואו אַט דער שוואכער רינג געפינט זיך, און וויפיעל אָנשטרענגונג עס איז נויטיג איהם דורכ־צוברעכען. ווי אַזוי האָבען זיי געמאַכט זייער אָנפאַל אויף אַט דעם שוואַכלינג אין דער געריכטליכער קייט?

איך ווייס גאַנץ גוט, אַז טונקעלע אָנדייטונגען, אַז עמיצער האָט זיך פארקויפט, זיינען ווייט ניט קיין מוטיגע פאָרם פון באַ־שולדיגונג. אָבער שענדליך איז געווען יעדער שריט אין די פאַר־האַנדלונגען, וואָס האָבען מיך און מיינע אָפיציעלע קאָלעגען גע־בראַכט אין געפענגניש. יעדער שריט האָט זיך געשטיצט אויף פאַלשקייטען און פאַלשע שבועות. אין די אַלע אויסזאָגונגען האָט מען געקענט געפינען פונקט אַזוי פיעל אמת, ווי מען קען געפינען טראָפּישע פלאַנצען אין א גאָרד־פּאָל געגענד.

צוויי מענשען האָבען זיך געקריגט צוליעב דעם, וואָס איינער האָט דער׳הרג׳עט דעם אנדערנ׳ס הונט מיט א האַק. דער באַלאַ־באָס פון הונט האָט געפרעגט: „ווען מיין הונט איז אויף אייך אָנגעפאַלען, פאַרוואָס האָט איהר ניט געכאַפּט א וויניגער גע־פעהרליכע זאַך ווי א האַק?" דער אנדערער האָט געענטפערט: „פאַרוואָס איז אייער הונט ניט אָנגעקומען אויף מיר מיט דעם טייל, אין וועלכען עס זיינען ניטאָ קיין ציינער?"

א שפּריכוואָרט זאָגט: „באַקעמפט דעם טייוועל מיט פייער".

פאַרוואָס קען מען אין אָט דער פאַרבינדונג ניט אָנדייטען, אַז אַ ריכטער, וואָס באַשמוצט זיין הויכען אַמט אויף דעם באַפעהל פון געלט־מאַכט, האָט זיך מסתמא באַשמירט מיט דעם אויל, וואָס שטאַמט פון אַ פאַס, וואָס געהערט צו אַ קאָרפּאָראַציע, און רייכטום וועט זיין די באַלוינונג פאַר זיין ערנידעריגענדע געהאָרכזאַמקייט?

אויב דאָס איז ניט אַזוי, זאָל מיר עמיצער ערקלערען, פאַרוואָס אַ ריכטער, וואָס איז געבונדען מיט אַ שבועה צו פאָלגען דער קאָנסטיטוציע, זאָל אין דעם טעמפּעל פון גערעכטיגקייט דערשטעכען די מאַגנאַ כארטאַ פון אַמעריקאַנער פרייהייט אין די אינטערעסען פון קאָרפּאָראַציעס, אַז מען זאָל קאָנען אָפּנעמען פון ארבייט איהרע הייליגסטע רעכט און אַריינוואַרפען איהרע פאַרטיידיגער אין געפענגניש ווי פאַרברעכער?

איהר קענט נעמען אַזעלכע דעספּאָטישע האַנדלונגען און אַנאַליזירען זיי אויף דעם שטרייגנסטען אופן, צו געפינען די פאַרבאָרגענע מאָטיוען; איהר קענט אויפשניידען דעם מאַרך און אויפעפענען דאָס האַרץ; און ווען איהר וועט פאַרטיג ווערען, וועט איהר געפינען אַ צונג אין יעדען שניט פון אייער מעסער, — אַ צונג, וואָס וועט זאָגען נאָר דאָס איין וואָרט: געלט.

אמאָל איז געווען אַ הונט מיט אַ גוטער רעפּוטאַציע, וואָס האָט געהערט אַ קאָרפּאָראַציע, און מען האָט אָט דעם גוטען הונט באַשולדיגט אין הרג'ענען שאָף, כאָטש מען האָט איהם קיינמאָל ניט געכאַפּט ביים פאַרברעכען. פאַר דער קאָרפּאָראַציע איז ער אַלעמאָל געווען אַ געהאָרכזאַמער הונט, וואָס איז געווען גרייט צו לעקען די האַנט פון באַלאַבאָס; און די קאָרפּאָראַציע האָט איהם ערקלערט פאַר אַ פרידליכען און געזעץ־ליעבענדען הונט. אָבער איינמאָל האָט מען געמאַכט אַן אויספאָרשונג, און מען האָט געפונען ביים הונט וואָל צווישען די צייהן. פון דאַן אָן, כאָטש די קאָרפּאָראַציע האָט איהם שטאַרק פאַרטיידיגט, האָט מען איהם שוין געהאַלטען פאַר אַ הונט, וואָס פאַרצוקט שאָף.

די וועלט קען ניט וויסען, וואָס פאַר מעטאָדען קאָרפּאָראַציעס ווענדען אָן ארויסצוקריגען דעספּאָטישע באַפעהלען, וואָס זיינען

פאַר זיי נויטיג. אָבער אַלע ווייסען, אז ווען מען וואָלט נאָר גע־קענט מאַכען אן אויספאָרשונג, וואָלט מען זיכער געפונען וואָל ביים ריכטער צווישען די צייהן.

איך האַלט זיך ניט פאַר א געלעהרטען אין דער פראַגע פון ערב־שאַפט. דאָך בין איך איבערצייגט, אז מענשען ירש'ענען זייערע איינגעשאַפטען און באַזונדערהייטען פון די מאָלעקולען, פון וועל־כע זיי האָבען זיך ענטוויקעלט. ווער איז שולדיג, אויב דער מאָ־דערנער מענש האָט מעהר טייוועלשעס, איידער געטליכעס אין זיין נאַטור, ניט קוקענדיג אויף די ציוויליזירענדע איינפלוסען, די בי־כער, די סצענע, די רעדנער פלאַטפאָרם?

מיר וועלען איבערלאָזען די פראַגע אומפארענטפערט, ווי זי איז געבליבען אין דער פארגאנגענהייט. מיר דאַרפען אָבער זאָ־גען, אז מענשען, וואָס האָבען דאָס שטימרעכט, מאַכען א געפעהר־ליכען טעות, ווען זיי ערוועהלען גייסטיגע און מאָראַלע קריפּעלס און באַקליידען זיי מיט דעספּאָטישער מאַכט. ווען אזעלכע באַשע־פענישען טראָגען אויף זיך די צייכענס פון אויטאָריטעט, דאַן זיינען רעכט, גערעכטיגקייט און פרייהייט אין שטענדיגער געפאַהר.

האָבען מיר דען היינט אַן אורזאַך צו באַנוצען זיך מיט שעה־נע ווערטער, ווען מיר ווענדען זיך צו דער קאָנסטיטוציע פון דער רעפּובליק? די, וואָס ווייסען פון אייגענער ערפאַהרונג, אָדער פון לעזען וועגען שטורעמס אויפ'ן ים, וועלען זיך דערמאָנען אַן שיפען מיט פון שטורעמווינט צוריסענע זעגלען, וואָס ווערען ארומגעוואָר־פען אויף די רושיגע וועלען, און וואָס לאָזען ארויס סיגנאַלען, רו־פענדיג נאָך הילף. שוין אזוי פיעל טעג האָבען די וואָלקענס פאַר־שטעלט די זון און די שטערען, און נאָר דאָס אויג פון דעם אַל־מעכטיגען קאָן זעהן, וואוהין דאָס שיף שווימט. און היינט האָט די קאָנסטיטוציע פון אונזער שטאַאטס־שיף, די קאַרטע, וואָס האָט עס געפיהרט אין פאַרלויף פון א יאָהרהונדערט, באַגעגענט א גע־ריכטליכען שטורעם, און נאָר די געטער פון אונזערע ערלטערן קע־נען וויסען, וואוהין דאָס שיף שווימט. אמת, לאָנגפעלאָו, באַגייס־טערט פון א גרויסער האָפנונג, האָט געזונגען וועגען דעם גוטען אַלטען שיף:

„מיר װײסען דעם חאַר, װאָס האָט געלײגט דײן גרונד־באַלקען,
די אַרבײטער, װאָס האָבען אױסגעאַרבײט דײנע שטאָהלענע זײטען,
װאָס האָבען געמאַכט יעדען מאַסט, יעדען זעגעל און שטריק.
דעם שמיד־קלאָץ, װאָס האָט געהילכט די האַמערס, װאָס האָבען געקלאַפּט,
דעם שמעלץ־אױװען און די היץ, אין װעלכע
עס זײנען באַשאַפען געװאָרען
די אַקערס פון דײן האָפנונג“.

אַבער דער פּאָעט האָט דאָס געשריבען, אײדער די קאַרטע, װאָס האָט געפיהרט דאָס גוטע אַלטע שיף, איז צוקנײטשט און צוריסען געװאָרען, און פאַרװאָרפען געװאָרען, װי עפּעס אַ פאַר־עכטליכע זאַך; אײדער די קאָרפּאָראַציעס האָבען געװאוסט דעם פּרײז פון ריכטער, געזעצגעבער און עפענטליכע בעאַמטע פּונקט אַזױ גענױ, װי אַרמאָר װײס דעם פּרײז פון שװײנענפלײש און שעפּ־סענפלײש.

לאָנגפעלאָו האָט געשריבען, אײדער מענשען מיט קלײנע קעפּ און גרױסע קעשענעס זײנען דערהױבען געװאָרען צו עפענטליכע עמטער, און אײדער די קאָרפּאָראַציעס האָבען געהערשט אין די גע־ריכטען און די געזעצגעבענדע קאַמערען.

קײן געניאַלער שרײבער, קײן באַגײסטערטער פּאָעט קען שױן איצט ניט שרײבען אין אַ גײסט פון פײערדיגען פּאַטריאָטיזם װעגען דער אַלטער קאָנסטיטוציע, און װעט ניט קענען שרײבען, ביז דאָס פאָלק װעט זיך ניט באַנוצען מיט דעם אַלמעכטיגען שטימרעכט צו פאַרריכטען די אַלטע קאַרטע, פאַרמאַכען די ריסען און שפּאַלטען, װאָס די ריכטער האָבען געמאַכט אין איהר פאַר דער בעקװעמ־ליכקײט פון מיליאָנערען און קאָרפּאָראַציעס.

איך בין דאָ הײנט אױפגעלעגט צו פאַרטײדיגען און פאַרהער־ליכען פרײהײט דערפאַר, װײל איך קען איצט װידער פאַרקערען מיט מײנע מיטבירגער אױסערהאַלב די שלעסער און ריגלען פון דער געפענגניש.

שעקספּיר האָט געזאָגט:

„זיס איז די ערפאַהרונג פון נוים.
זי איז װי אַ העסליכער און גיפטיגער פראָש,
װאָס טראָגט אין זײן קאָפּ אַ טײערען שטײן“.

איך בין אַביסעל באַקאַנט מיט נוים. און מיט דער פילאָ־סאָפיע, אויף וועלכע איך בין פעהיג, האָב איך פון איהר ארויסגע־נומען אזוי פיעל „זיסע ערפּאהרונג", וויפיעל זי האָט אין זיך גע־האַט. אך ווייס וועניג וועגען פרעש, אויסער דעם געריכטליכען מין; און אויב זיי האָבען יע טייערע שטיינער אין זייערע קעפּ אָדער אין זייערע הערצער, איז מיר דאָס ניט באַשערט געווען צו זעהן, כאָטש די קאָרפּאָראַציעס זייגען אין דעם, ווייזט אויס, געווען מעהר ערפאַלגרייך.

דער אומשטערבליכער פּאָעט האָט אויך געשריבען, אז
„אַט דאָס לעבען אונזערע, באַפרייט פון עפענטליכען באַזוך,
געפינט צינגער אין בוימער, ביכער אין מורמלענע טייכלאַך,
חרשות אין שטיינער און גוטסקייט אין אַלץ ארום".

אויב זיין הינטער שלאָס און ריגעל אין געפענגניש הייסט זיין, „באַפרייט פון עפענטליכען באזוך", דאַן האָב איך פאַר די לעצ־טע זעקס מאָנאַטען זיכער געהאַט אזא פרייהייט, מיט דער גאַנ־צער פרייד, וואָס מען קען נאָר געפינען, ווען מען הערט זיך צו צו דער שפּראַך פון בוימער, צו די באַצויבערנדע לעהרען אין די ביכער פון די מורמלענדע טייכלאַך און צו די טיפזיניגע דרשות פון די שטיינער. עס איז גיטאָ קיין איין בוים אין דעם הויף פון וואודסטאַק דזשייל, אָדער דערביי, צו וועמעס מעלאָדיען אָדער קללות איך האָב זיך ניט צוגעהערט אין געדאַנק, ווען פרייהייט, דעספּאָטיזם אָדער גערעכטיגקייט איז געווען די טעמא.

דער ריכטער פון אייוואָן, דער איין־איינציגער שעקספּיר פון אַלע צייטען איז געווען אויף דעם העכסטען פּונקט פון געטליכער באַגייסטערונג, ווען ער האָט געזאָגט, אז מען קען אויסגעפינען די שפּראַך פון בוימער. און קיינמאָל, זינט בוימער זייגען פאַר־פלאַנצט געוואָרען אין גן־עדן, האָט נאָך די שפּראַך פון בוימער ניט ארויסגערעדט עפּעס, וואָס איז פיינדליך צו פרייהייט.

און זייענדיג אין געפענגניש, באַפרייט אויף אַ צייט פון געריכטליכער פאַרפאָלגונג, האָבען מיר די רייד פון די בוימער און די רייד פון פריינד געלערנט, אז זיסע ערפאַהרונג קען ארויסגע־נומען ווערען פון נויט.

און ניט וויי‌ניגער גליקליך בין איך געווען, ווען איך האָב אין מיין פאָרשטעלונג געזעהן א בוך אין דעם מורמלענדען טייכעל, וואָס האָט געלאַכט און געזונגען און געטאַנצט אויפ׳ן וועג צום ים; און אויף יעדען בלאַט פון בוך איז געווען אָנגעשריבען א געטליכער געזאַנג צו פרייהייט און ליעבע און מיטגעפיהל, ווי די מענשליכע שטים האָט ווען עס איז געזונגען.

און וואָס אַנבעטרעפט די שטיינער אין וואודסטאָק דזשייל, האָבען זיי אייביג געפּרעדיגט, און זייער טעמא איז געווען אַלץ וואָס איז גוט און שלעכט צווישען מענשען.

אין געפענגניש בין איך געווען שטאַרק באַשעפטיגט; און די צייט צו מאַכען באַטראַכטונגען און געבען מיין פאָרשטעלונגס קראַפט פולע פרייהייט איז געווען, ווען די טעגליכע ארבייט איז געווען געענדיגט, און די נאַכט האָט אַרונטערגעלאָזען איהר שוואַרצען פאָרהאַנג און איינגעהילט די וועלט אין פינסטערניש, און די פינסטערניש איז נאָר דורכגעבראָכען געוואָרען פון די וואַכזאַמע שטערען און פון דער ערד׳ס זילבערנער באַגלייטערין, וואָס „געהט אין באַצויבערענדער שעהנהייט צו איהר נאַכטיגען טראָן“.

אָט אין אַזעלכע צייטען פלעגען דאָס די שטיינער אָנהויבען פּרעדיגען, און זיי פלעגען זיך צייטענווייז דערהויבען ביז צו דער הערליכקייט און גרויסקייט פון דער „פּרעדיגונג אויף דעם באַרג. *)

פיעלע וועלען אפשר צווייפלען, צי אַזאַ זאַך קען גאָר אָנריהרען איינעמ׳ס פאָרשטעלונגס־קראַפט. מיר ווייסען, אַז עזאָפּ האָט געלערנט די וועלט דורך פאַבלען, און קריסטוס — דורך פּאַראַבלען, אָבער איך געדיינק, אַז די אַלטע „שטיין פּרעדיגער“ זיינען געווען פונקט אַזוי עפּיגראַמאַטיש, ווי אַן אומפּאַרקירצט ווערטער־בוך.

איך געדיינק, ווי אַן אַלטער גייסטליכער האָט איין אָווענט גענומען דזשאָרדזש מ. פּולמאַן פאַר זיין טעקסט. ער האָט געזאָגט: „דזשאָרדזש איז אַ שלעכטע איי — זייט פאָרזיכטיג מיט איהר. ווארום צובּרעכט איהר דעם שאָלעכץ, וועט שיקאַגאָ אין איין

*) די שטאַרקסטע פּרעדיגונג פון יהושע הנוצרי וואָס איז פאַראַן אין די קאַפּיטלעך 5, 6 און 7 פון דעם ברית החדשה פון מתתיהו.

שעה פארלירען איהר גאנצע באפעלקערונג". אלע האָבען געזאָגט „אמן", און די דינסט האָט זיך געענדיגט.

אן אנדער אלטער פרעדיגער האָט געזאָגט, אז ער פרעדיגט שוין דאָ פון דער צייט, ווען דער מענש איז געווען א מאָלעקול, און ער האָט ערקלערט, אז ער האָט די לעצטע צייט שטודירט קאָרפּאָראציעס, און זיי זיינען אן אָנוואוקס אויף דער נאָז פון אונזערע נאציאָנאלע אינדוסטריען; זיי זיינען רויב־פויגלען, וועמעס שנאָבלען און נעגעל צורייסען און פארוואונדען די אינגעווייד פון ארבייט און פארוואנדלען די ארבייטער היימען אין היילען.

אן אנדער אלטער שטיין האָט ערקלערט, אז עס וויים וועגען סטרייקס מעהר ווי קעראָל ד. ראיט, און אז ער האָט אליין נאָך געזעהן, ווי די שקלאַפען האָבען געבויט פּיראַמידען. און גאָט אליין האָט געלערנט די בליצען, דונערען, ווינטען, וועלען און ערדציטערנישען צו סטרייקען און אז סטרייקס וועלען אָנגעהן, מיט דער הילף פון שווערד אָדער פון שטימצעטעל, ביז די ארבייטער וועלען מעהר ניט ווערען אָפּגענארט און פארפיהרט פון וייערע פיינד; זיי וועלען זיך פאראייניגען, וועלען ערקלערען זייער אומאָבהענגיגקייט און וועלען ווערען פרייע מענשען.

אָ יע, שעקספּיר איז גערעכט געווען, ווען ער האָט געזאָגט, אז שטיינער קענען פרעדיגען. איך געדיינק, ווי א שפּיציגער אלטער שטיין האָט ערקלערט, אז ער איז געווען א טייל פון דעם ברוק פון א הימלישער גאס, איידער גאָלד איז דאָרט אָנגענומען געוואָרען. ער האָט געהאלטען א דרשה וועגען געריכטען. ער האָט געזאָגט, אז די געריכטען האלטען אין איין אָפּלייקענען די הימלישע באפעהלען פון דעם טאָג אָן, ווען לוציפער איז ארונטערגעוואָרפען געוואָרען אין אָפּגרונד. רעדענדיג וועגען אונזער סופּרים קאָורט, האָט ער געזאָגט, אז דאָס איז א נעסט פון חיות, וואָס האלטען אין איין נאָגען די שעהנע שלאנקע זיילען אין דעם טעמפּעל פון אונזערע פרייהייטען. איך קען נאָך איצט זעהן, ווי זיינע אויגען פון אונטער די שטיינערנע אויגען־דעקלאך האָבען געשפּריצט מיט פייער, און זיינע שטיינערנע ליפּען האָבען געציטערט, ווען ער

האט ארויסגערעדט די קללות אויף דעם נעריכטליכען פאראט פון קאנסטיטוציאנעלער פרייהייט.

אבער פון צייט צו צייט פלעגט אז אלטער ברוכשטיין מיט א קרעכץ, וואס האט געקלאפט מיט יעדער מענשליכער פרייד אין יעדען מענשליכען וועה, פרעדיגען ליעבע און מיטגעפיהל און אנ־דערע ערהאבענע געפיהלען, וואס לעבען נאך אפילו אין די הער־צער פון שטיינער, ניט קוקענדיג אויף דער ווירקונג פון ערבליכקייט. איין אלטער גייסטליכער האט איבערגעלייענט די פלוטאקרא־טישע דאקומענטען וועגען דעם פולמאן סטרייק און די פלוטא־קראטישע קללות אויף סימפאטיע, ווען איין ארבייטער, באוועגט פון געטליכער ליעבע, האט ארויסגעוויזען סימפאטיע זיין ברודער אין נויט. דער גייסטליכער האט דאס גענומען פאר א טעמא און האט ערקלערט, אז סימפאטיע איז איינע פון די אומשטערבליכסטע בלומען אין דער הימלישער שטאדט, און אז מלאכים האבען זי אי־בערגעפלאנצט אין גן־עדן פאר דעם בליק פון אדם און חוה, און אז די ווינטען האבען צוטראגען איהרע זוימען איבער דער גאנצער ערד. ער האט ערקלערט, אז קיין מענשליכקייט, דערהויבונג, פאר־פיינערונג, פאראיידעלונג קען ניט אויסקומען אהן סימפאטיע. סימ־פאטיע, האט ער געזאגט, ווערט דערוואריעמט אין יעדען זונשטראהל, ווערט דערפרישט אין יעדען ווינטעל, וואס צושפרייט איבער דער ערד דעם דופט פון די בלומען, און בליהט מיט דעם הייליגען שיין פון די שטערען אין די טיפע הימלען.

ריידענגדיג וועגען די מענער און פרויען פון אנדערע ארביי־טער ארגאניזאציעס, וואס האבען סימפאטיזירט מיט דער „אמע־ריקאן ריילוויי יוניאן" אין איהרע אנשטריינגונגען צו רעטען די פולמאן שקלאפען פון א הונגער טויט, האט דער אלטער פרעדיגער ארויפגעלייגט אויף זייערע קעפ א קרוין פון טייערע שטיינער, און ער האט געזאגט, אז אין אלע אומשטענדען פון לעבען, אין נויט און אין וואוילזיין, אין שטארקער יוגענד און אין צייט פון אלט־קייט, אלעמאל וועט זייער סימפאטיע מיט די קרבנות פון די פול־מאן רויבער זיין דער שענסטער מאמענט אין זייער גאנצען לע־בען. און ווען זיי וועלען אנקומען צו די פערעלדיגע טויערען פון

גן־עדן, וועלען זיי זיך ברייט עפענען פאר זיי, און מלאכים וועלען זיי אויפנעמען מיט פרייד געשרייען.

איך קער זיך איצט אום צו דער פראקטישער לעהרע פון היינטיגער „באפרייאונגס" רעמאָנסטראַצע. די היינטיגע פערזאמלונג באווייזט, אז די פרייהייטס ליעבענדע אמעריקאנער נעמען זיך צו דער ארבייט צו רעטען זייערע קאָנסטיטוציאָנעלע פרייהייטען פון די נעגעל פון מאָנאָפּאָל און איהרע נעדונגענע קנעכט. דאָס מיינט, אז מענשען האָבען דערזעהן די געפאהר, און אז אגיטאציע, אָרגאַניזאציע און פאראייניגונג וועלען זיין די צוקונפטיגע שלאַגווערטער פון מענשען, וואָס ווילען פאר קיין פאל ניט שיידען זיך מיט זייערע הייליגסטע רעכט, וואָס וועלען האָבען דעם מוט אויסצושרייען, ווי פאטריק הענרי: „גיט אונז פרייהייט, אָדער גיט אונז טויט!"

איך האָב איבערגעטראָגען מיין געפאנגענשאפט אזוי רוהיג, ווי איך האָב נאָר געקענט. ווען איך וואָלט געווען א פארברעכער; ווען איך וואָלט געווען שולדיג אין פארברעכענס, פאר וועלכע מען דארף באשטראָפט ווערען מיט געפענגניש; ווען איך וואָלט ווען עס איז אויפגעהויבען מיין האנט אנטקעגען מיינע מיטמענשען, זייער לעבען אָדער זייער פרייהייט אָדער גוטען נאָמען, — דאן וואָלט איך דאָ ניט געווען. איך וואָלט אנטלאָפען פון די ציוויליזאציאָנס צענטערען און וואָלט זיך באזעצט ערגעץ אין א הייהל, וואו די שטים פון מיינע מיטמענשען ווערט קיינמאָל ניט געהערט. אָבער איך שטעה דאָ און פיהל זיך ניט שולדיג אין קיין פארברעכען אָדער פארברעכערישער אבזיכט, איך שטעה מיט א ריינעם געוויסען. ווידער אמאָל אין זונליכט און צווישען מיינע מיטמענשען, און איך טו אלץ וואָס איך קען צו מאכען דעם היינטיגען „באפרייאונגס טאָג" פאר אן אומפארגעסליכען טאָג, איינשטימענדיג מיט דזשיימס ראָסעל לאָועל, אז:

„דער איז טריי צו גאָט, וואָס איז טריי צו מענשען; וואו נאָר אן אומגערעכטיגקייט ווערט באגאַנגען,
צו די נידעריגע און די שוואַכסטע, אונטער דער אלזעהענדער זון.
אזא אומגערעכטיגקייט ווערט אויך באגאַנגען געגען אונז; און די זיינען געמיינע קנעכט,
וואָס ליעבען רעכט נאָר פאר זיך אליין און ניט פאר זייער גאנצען מין".

ווי אזוי איך בין געוואָרען אַ סאָציאַליסט

(„דהי נויאָרק קאָמרעיד“, אַפּריל, 1902)

פרייטאג אָווענט, דעם 27טען פעברואר, 1876, איז אין טער־אָט, אינדיאַנא, אָרגאַניזירט געוואָרען אַן אָרטיגע אָפּטיילונג (אַ לאָקאַל) פון דער „בראָדערהוד אָוו לאָקאָמאָטיוו פייערמען“. אָר־גאַניזירט דעם לאָקאַל האָט דער דאמאָלסדיגער גרענד־מאַסטער פון דער ברודערשאַפט יהושע א. ליטש. איך בין געווען איינער פון די ערשטע מיטגליעדער און אויסגעוועהלט געוואָרען פאַר דעם סעקרעטער פון לאָקאַל. ליטש, אַ טיפּישער לאָקאָמאָטיוו־הייצער פון יענער צייט, איז געווען דער גרינדער פון דער „בראָדערהוד“ ער האָט מיך גלייך צוגעצויגען צו זיך מיט זיין אומגעהובעלטער, ניט־פאַרפּוצטער עהרליכקייט, איינפאַכען האַלטען זיך און מיט דער וואַרעמקייט פון זיין שטימע.

ווי גוט געדענק איך נאָך איצט, ווי ער האַלט זיין גרויסע האַנט אויף מיין פּלייצע און קוקענדיג אין מיינע אויגען מיט'ן פריינדליכען בליק פון אַן עלטערען ברודער זאָגט ער צו מיר: „מיין זוהן, דו ביסט נאָך יונג, אָבער איך גלויב אין דיין ערענסט־קייט און אין דעם, אַז דו וועסט מאַכען אַ רושם אין דער יוניאָן“. איך האָב איהם, פאַרשטעהט זיך, פאַרזיכערט, אַז איך וועל טאָן אַלץ, וואָס מיינע כחות וועלען נאָר ערלויבען. די מיינונג, וואס ליטש האָט געהאַט וועגען מיר, האָט ניט וועניג געשמייכעלט מיין אינגעלשער גאוה. איך האָב געהערט, אַז מיט אַ פּאָר מאָ־נאַטען שפּעטער, אויף אַ מיטינג אין סט. לואיס, אָפּגעבענדיג אַ באַריכט וועגען זיין ארבייט, האָט ער באַמערקט: „איך האָב ניט לאַנג צוריק אריינגענומען אַ פלאַקס־האָריגען יונג אין דער אָרגאַ־ניזאַציע אין טער־אָט און איך גלויב, אַז ער וועט שטעהן אַמאָל אין דער שפּיץ פון דער ברודערשאַפט“.

זיבען־און־צוואַנציג יאָהר זיינען זינט דאמאָלט פאַראיבער, און וואָס נאָר האָבען זיי פון אַלעמען ניט געמאַכט! ווען איך

האָב ניט לאַנג צוריק באַגעגענט ליטש'ן און געדריקט זיין גוטע האַנט, האָב איך באַמערקט, אַז ער איז שוין באַשאָטען מיט שניי, וואָס צוגעהט קיינמאָל ניט... און טראַכטענדיג וועגען איהם איצט:

„די זכרונות וואַכען אויף און פליהען מיט'ן שנעלען צוג
אַזוי ווייט, און דאָך — אַזוי ליעב און נאָהנט...

אַזוי אַרום בין איך אַריינגעטראָטען אין אַן אַרבייטער אָרגאַ־ניזאַציע. אַ נייע האָפנונג האָט צופלאַמט מיין אַמביציע און אי־בערגעביטען דעם גאַנצען גאַנג פון מיין לעבען. איך בין געווען פול מיט ענטוזיאַזם און מיין בלוט איז פשוט געשפּרונגען אין מיינע אָדערען. טאָג און נאַכט האָב איך געאַרבייט פאַר דער יוניאָן. צו זעהן איהרע וואַך־פייערען פלאַקערען און נאָכפאָלגען דאָס וואַקסען פון איהר מיטגלידערשאַפט איז געווען דאָס זונשיין און זומער־רעגען פון מיין לעבען; אַ מיטינג פון לאָקאַל איז גע־ווען מיין העכסטער גליק און פאַר צעהן יאָהר צייט האָב איך קיין איינמאָל ניט געפעהלט אויף אַ פאַרזאַמלונג פון די טרייע מיט־גלידער פון דער ברודערשאַפט.

אויף דעם צוזאַמענפאָהר אין 1878 בין איך אויסגעקליבען געוואָרען פאַר געהילפס־רעדאַקטאָר פון זשורנאַל, וואָס די ברו־דערשאַפט האָט אַרויסגעגעבען, און אין יאָהר 1880 בין איך גע־וואָרען דער סעקרעטער און טרעזשורער. מיט מיין גאַנצען יוגענד־פייער האָב איך זיך אַריינגעוואָרפען אין דעם ים פון קאַמף, וואָס איז געווען פול מיט האָפנונג און מעגליכקייטען. אַכטצעהן שטונ־דען נאָכאַנאַנד פלעג איך זיין ביי מיין שרייב־טיש, ענטפערענדיג אויף בריף און אָנפראַגען. די נאַכט איז געווען דאָס זעלבע פאַר מיר, וואָס דער טאָג און שלאָפען האָב איך געהאַלטען פאַר אַן אומ־זיסט גע'פטר'טע צייט. און ווען מיין מוטער, אָן ווען עמעס אַנווע־זענהייט איך פלעג, צוליעב מיין פּאַרטיעפּטקייט אין דער אַרבייט, אינגאַנצען פאַרגעסען, האָט אין די שפּעטע נאַכט־שטונדען אַמאָל פאַרלאָשען דעם לאָמפּ, פלעג איך זיך לייגען שלאָפען אומצופרידען, פּראָטעסטירענדיג. אַ, צייטען פון אונגעשטילטע ווילען און פאַר־צעהרענדער אַמביציע! איך האָב געפיהלט דעם פּולס פון מיין אַרבייט, און איך האָב געשפּרייזט אין טאַקט מיט איהר ערפאָלג.

מיין רייזע־זאַק איז שטענדיג געווען פאַרטיג און איך בין אַלע מאָל באַרייט געווען זיך צו לאָזען, וואו די אַרבייט זאָל נאָר רופען. אַרומשלעפּען זיך איבער'ן באַהן־הויף אין שניי, רעגען און האָגעל האַלבע נעכט, אָדער ביז באַגינען; אַרויסגעוואָרפען ווערען אַלס אַגיטאַטאָר, אַרונטערגעשמיסען ווערען פון אַ באַהן גראַד ווען כ'האָב זיך געקליבען מאַכען אַ פרייע רייזע, — דאָס אַלץ איז געווען אין פּראָגראַם און האָט נאָך מעהר אויפגעוועקט דעם אַפּעטיט צום זיעג. אַמאָל אין אַ ווינטער־נאַכט האָט אַ קאָנ־דוקטאָר אין עלמיירא, נ. י. מיך זעהר ליעבליך אַראָפּגעשטופּט פון אַ צוג און ווען כ'האָב אין שניי אָנגעהויבען צו קלעטערען, בין איך אַריינגעפאַלען אין די אָרעמס פון אַ פּאָליסמאַן, וואָס האָט אויס־געהערט מיין ערקלאָהרונג און איז אויפ'ן אָרט מיר געוואָרען אַ פריינד.

איך בין אויסגעווען פון איין עק לאַנד ביז'ן צווייטען, גע־שלאָפען אויף בענק, געגעסען פון די מיטאַג־קערבלעך ביי די פאַרשוואַרצטע הייצערס, וואָס זיינען נאָך ביז איצט אַזוי נאָהענט צו מיין האַרצען און וועלען עס פאַרבלייבען ביז מיין האַרץ וועט אין גאַנצען קאַלט און שטיל ווערען.

דורך די אַלע יאָהרען האָב איך זיך געגעהרט ביים „פּראָלע־טאַרישען קוואַל". איך האָב געטרונקען פון זיינע וואַסערען, און יעדער צעל פון מיין קערפּער איז אָנגעזאַפּט געוואָרען מיט'ן גייסט פון אַרבייטער פאָלק. איך האָב געפיהרט אַ לאָקאָמאָטיוו און דורכגעטראָגען אַלע שוועריגקייטען פון באַהן־אַרבייטער. איך בין געווען מיט זיי אין זייערע לאַנגווייליגע און אומעטיגע שעה'ן. איך בין געווען מיט זיי, ווען דער לאָקאָמאָטיוו פלעגט צובראָכען ווערען און איך פלעג העלפען אַהיימברייגנען זייערע פאַרבלוטיג־טע קערפּערס צו זייערע פרויען און קינדער. ווי אַזוי האָב איך געקאָנט ניט פיהלען די שווערע משא פון אומגערעכטיגקייט, וואָס ליגט אויף זיי? ווי אַזוי האָבען געקאָנט די זוימען פון אויפרעגונג ניט אַריינלאָזען טיעפע וואָרצלען אין מיין האַרץ?

און אַזוי בין איך אַלץ מעהר אַריינגעצויגען געוואָרען אין דער אַרבייט פון אָרגאַניזירען ניט נאָר די הייצערס, נאָר אויך די רעל־סען־אַרבייטער, די ברעמזער (וואָס פּאַסען אויף די רעדער), די

ארבייטער אין די באהן־ווארשטאטען, די טעלעגראפיסטען, פּאַקטיש אַלע פאַכען און טיילען פון דער אייזענבאהן־ארבייטערשאפט. באַקאנט אַלס אָרגאַניזאַטאָר, בין איך אַלץ אָפטער און אָפטער גערופען געוואָרען צו העלפען בויען און קעמפען. עס זיינען פאַרהאַן וויניג פאַכען, וואָס איך האָב ניט געהאָלפען אָרגאַניזירען, און נאָך וויניגער, אין וועמעס סטרייקס איך האָב זיך אַזוי אָדער אַנדערש ניט באַטייליגט.

אין 1894 איז אָרגאַניזירט געוואָרען די „אמעריקאַן ריילוויי יוניאָן", דער אַלגעמיינער פאַרבאַנד פון אַלע, אָהן אונטערשיעד פון פאַך, אייזענבאַהן־ארבייטער, און קיינמאָל נאָך האָט קיין מוטיגערע גרופּע מענשען ניט געקעמפט דעם קאַמף פון ארבייטער־קלאַס.

ביז יענער צייט האָב איך זעהר וויניג געוואוסט פון סאָציאַליזם. מיר איז געוועזען פרעמד די גאַנצע באַוועגונג און דאָס ביסעל, וואָס איך האָב יאָ געוואוסט האָט מיך ניט אויפגעלייגט פריינדליכער צום סאָציאַליזם. איך בין געוועזען גענצליך פאַרנומען מיט'ן געדאַנק פון אָרגאַניזירען אַלע באַהן־ארבייטער, און מיין חלום איז געוועזען די אָרגאַניזירונג פון גאַנצען ארבייטער־קלאַס. דאָס האָט פאַרנומען מיין גאַנצע צייט און ענערגיע. מיין טיעפסטע איבערצייגונג איז געוועזען, אַז ווען די ארבייטער פון יעדען פאַך זאָלען זיין אָרגאַניזירט און זאָלען ווירקען האַרמאָניש צוזאַמען, וואָלטען זיי געקאָנט אָפּשאַפען אַלע אומגערעכטיגקייטען, וואָס ווערען געגען זיי באַגאַנגען, און רעגולירען די באַדינגונגען פון ארבייט. אויב די באַלעבאַטים קאָנען האַנדלען פאַראייניגט — פאַרוואָס ניט די ארבייטער? עס איז געוועזען גאַנץ פּשוט: טוט נאָך אייערע באַלעבאַטים.

עס איז איבעריג צו זאָגען, אַז איך האָב ערשט געדאַרפט לערנען די אַרט ווי עס ארבייט די קאַפּיטאַליסטישע סיסטעם אין ווירקליך, מיר איז גאָרנישט איינגעפאַלען, אַז עס איז דאָ אַ ס י ס ט ע ם. די אָפּשאַפונג פון דער לוין־שקלאַפעריי האָט גאָרנישט געהאַט צו טאָן מיט מיינע פּלענער. איך בין ערשט געוועזען טיעף באַזאָרגט ווי צו פאַרפאָלקאָמענען די לוין־ארבייט און מאַכען זי פאַר אַ זאַך פון אייביגען גליק און שעהנקייט.

פארטראכטענדיג זיך אויף יענער צייט, קומט מיר אוים זעהר מאָדנע, וואָס מיין גאנצער געדאנק איז געווען אזוי קאָנצענטרירט אויף איין־איינציגען פונקט, אז איך האָב ניט באמערקט דאָס, וואס איצט איז עס פאר מיר קלאָר ווי די זון. אזוי קלאָר, אז כ׳קאָן גאָר ניט פארשטעהן, ווי אזוי אן ארבייטער, וואס איז ניט טעמפּ און נאריש, קאָן עס ניט באמערקען.

און אפשר איז עס בעסער, וואס עס איז אזוי געוועזען. מיר איז באשערט געווען געטויפט צו ווערען אין היילינען וואסער פון סאָציאליזם אין א צייט פון רוישיגען קאָנפליקט צווישען קאפי־טאַל און ארבייט. דאנק איך די הימלען פאר געבען מיר אזא געלעגענהייט, צו דערזעהן דאָס ליכט אינ׳ם סאמע שטורעם פונ׳ם סאָציאלען הימעל, — דאָס ליכט וואס שטראמט מיט אלץ גרעסע־רען גלאנץ אויף דעם ברייטען שליאך צו דער סאָציאליסטישער רעפּובליק.

די פאָדערשטע רייהען פון דער „אמעריקאן ריילוויי יוניאָן“ האָבען געהאט געמאכט גרויסען פאָרטשריט. א רייהע קליינע שלאכטען זיינען געוואונען געוואָרען אָהן די מינדעסטע פארלוסטען. איידער זיך צו טרעפען אין קאמף פנים אל פנים, האָבען די באלעבאטים געגעבען א רייהע קאָנצעסיאָנען צו די אר־בייטער. דערנאָך איז געקומען דער קאמף פון דער „גרייט נאָר־טהערן“ ליניע: קורץ, שארף און ענטשיידענד. דער זיעג איז געווען פאָלשטענדיג — דער איינציגער באדייטענדער זיעג, וואָס די באהן־ארבייטער האָבען ווען־ניט־איז געוואונען אין אמעריקא.

דער נאָך איז געקומען דער לעצטער קלאפּ — דער פולמאן סטרייק — און די „אמעריקאן ריילוויי יוניאָן“ האָט ווידער געהאט א פולשטענדיגען זיעג. הילפלאָז און פאראליזירט זיינען געווען די פאראייניגטע באהן־קאָרפּאָראציעס. אָבער א רייהע קלעפּ, גאנץ אומערווארטעט, זיינען פון פארשידענע זייטען געפאלען אויף אונז. א ווייל זיינען מיינע אויגען בלינד געווען, אָבער באלד האָב איך דערזעהן דאָס אמת׳ע ליכט. אין גלאנץ פון יעדען באיאָנעט, אין רויך פון יעדער ביקס האָט זיך דער ק ל א ס ע ן ־ ק א מ ף ענטפלעקט צו מיר. דאָס איז געווען מיין ערשטע לעקציע אין

סאָציאַליזם, כאָטש איך האָב נאָך דאַמאָלט ניט געוואוסט, אז דאָס איז סאָציאַליזם.

מען האָט געדונגען און ארויסגעלאָזען געגען אונז אַן ארמיי פון דעטעקטיווס און באַנדיטען; אַלטע וואַגאָנען האָט מען גע־ברענט און אָהן אויפהער האָבען געקלונגען די פייער גלאָקען.

דעם עולם האָט מען געהאַלטען אין איין שרעקען, און די שרעקליכסטע קלאַנגען זיינען פאַרשפּרייט געוואָרען, אַז אַ רויטע באַנדע האָט אין איהרע נעגעל אריינגעכאַפּט דעם האַלז פון שי־קאַגאָ. אינדרוזשאָנקשאָנס זיינען געפלויגען רעכטס און לינקס. מען האָט געהאַלטען אין איין ארעסטירען. אונזער אָפיס, וואָס איז געוועזען דאָס הארץ פון סטרייק, איז באַפאַלען און פאַרקלאַפּט גע־וואָרען פון די „געזעצליכע" בעאַמטע פון דער פעדעראַלער רע־גירונג. צוזאַמען מיט אַ גרופּע טרייע חברים, האָב איך זיך באַלד געפונען אין שיקאַגאָ'ער טורמע, באַגלייט פון די ווילדע געשרייען פון דער גאַנצער פּרעסע וועגען קאָנספּיראַציע, פאַרראַט און מער־דעריי. דורך עפּעס אַ פאַטאַלען צוזאַמענפאַל האָט מען מיר גע־געבען די זעלבע צעל, וואָס ניט לאַנג צוריק האָט ביז זיין הינריכ־טונג פאַרנומען דער מערדער פון מאַיאָר האַריסאָן און וועלכע איז געוועזען בלויז אַ פּאָר טריט פון'ם אָרט, וואו די אַנאַרכיסטען זיינען מיט אַ פּאָר יאָהר צוריק געהאַנגען געוואָרען. איך האָב דעמאָלט געקראָגען די צווייטע זעהר פּראַקטישע און העכסט איינדרוקספולע לעקציע אין סאָציאַליזם.

איינער פון די אַדוואָקאַטען, וועלכע מיר האָבען געזוכט צוצוציהען צו דער פאַרטיידיגונג, האָט זיך ענטזאַגט, ווייל „איהר וועט גע'משפּט ווערען אויף'ן זעלבען ארט ווי די אַנאַרכיסטען און מעגליך — האָט ער צוגעלייגט — מיט'ן זעלבען רעזולטאַט". דעם זעלבען טאָג, איך געדענק נאָך איצט, האָט דער וועכטער אונז גע־וויזען, מסתמא אום אונז צו טרייסטען, דעם פאַרבלוטיגטען שטריק, וואָס איז באַנוצט געוואָרען אין דער לעצטער הינריכטונג. און אַזוי ווי ער האָט די דאָזיגע געזעצליכע מערדעריי בייגעוואוינט, האָט ער אונז איבערגעגעבען די קלענסטע איינצעלהייטען.

אָבער דער שטורעם האָט זיך שטופּענווייז איינגעשטילט און

מיט איהם — די בלוטדורשטיגקייט פון דער פרעסע און פון דער „עפענטליכער מיינונג". מיר זיינען ניט פאר'משפט געוואָרען צו דער תליה. און אין זעקס חדשים, וואס מיר זיינען געזעסען אין וואודסטאָקער געפענגנים האָט דער סאָציאַליזם אַלץ פעסטער און פעסטער מיך אריינגענומען אין זיינע הענד. ביכער, בראשורען, פאמפלעטען און בריעף פון סאָציאַליסטען האָב איך ערהאַלטען מיט יעדער פאָסט. איך האָב זיך אָנגעהויבען צו פארטראכטען אויף דעם סיסטעם, וואו ארבייטער אָרגאַניזאַציעס קאָנען מיט איין קלאַפ צושמעטערט ווערען. די שריפטען פון בעלאַמי און בלעטש־פאָרד האָבען שוין פון לאַנג געמאכט אויף מיר אַן איינדרוק, ווי אויך די „קאָאָפעראַטיווע רעפובליק" פון גרונלאַנד, אָבער די שריפטען פון קאוטסקי זיינען געווען אַזוי קלאָר און איבערצייגענד. איך האָב גלייך פארנומען ניט בלויז זיינע ארגומענטען, איך האָב דערפיהלט דעם גייסט פון זיינע סאָציליסטישע אויסע־רונגען, און איך דאַנק איהם, וואס ער האָט מיר ארויסגעהאָלפען פון דער פינסטערניש צו ליכט.

ס'איז געווען גראָד אין יענער צייט, ווען די ערשטע פונקען פון סאָציאַליזם האָבען אָנגעהויבען אויפצוגליהען. וויקטאָר בערגער — און איך האָב איהם ליעב ביז'ן היינטיגען טאָג — איז ווי אַ שליח פון דער השגחה געקומען נאָך וואודסטאָק און געהאַלטען די ערשטע ליידענשאַפטליכע רעדע וועגען סאָציאַליזם, וואָס איך האָב ווען געהערט, די ערשטע רעדע, וואָס האָט אָנגעהויבען צו באַוועגען מיין הארץ. אַלס אנדענקונג פון זיין וויזיט איז אין מיין ביבליאָטעק פארהאַן אַ באַנד פון קאַרל מאַרקס „קאַפּיטאַל" מיט אַן אויפשריפט פון וויקטאָר בערגער, וואָס איך האַלט עס טייער, ווי אַ זאַך פון אומשעצבאַרען ווערט.

די „אמעריקאַן ריילוויי יוניאָן" איז געווען געשלאָגען, אָבער ניט באַזיעגט, זיי האָבען איהר ביינעקומען, אָבער ניט פארניכ־טעט. זי לעבט אין דער סאָציאַליסטישער באַוועגונג. די נידער־לאַגע האָט בלויז העלער געמאכט דעם וועג, וואָס פיהרט צו עקאָ־נאָמישער פרייהייט, און פארשנעלערט דעם אויפגאַנג פון ברי־דערליכקייט אויף אונזער וועלט.

די אַמעריקאַנער באַוועגונג

דער צוואַנציגסטער יאָהרהונדערט זאָל זיין, לויט דער פּראָפע־צייהונג פון וויקטאָר הוגאָ, דער יאָהרהונדערט פון הומאַניטעט.

ביז איצט איז נאָך קיין יאָהרהונדערט פון הומאַניטעט ניט געווען. פון די ערשטע צייטען אָן האָט טיראַניי געבליהט און פון פרייהייט איז קיין זכר ניט געווען. דאָס פאָלק איז געווען פאַר־שקלאַפט און די מאַכט איז געווען אין די הענד פון איינציגע. די פּאַראַזיטען זיינען געווען די באַלעבאַטים פונ'ם לעבען אין דער צייט, ווען די ארבייטענדע מאַסען האָבען געלעבט אין רחקות און געשטאָרבען אין פאַרצווייפלונג.

אָבער די צייט, וואָס דאַרף קומען, איז די צייט פון הומאַני־טעט און פון דעם עלענד פון דער פאַרגאַנגענהייט וועט אויסוואַק־סען די ציוויליזאַציע פון דער צוקונפט.

דער ניינצעהנטער יאָהרהונדערט איז געווען די צייט פון הו־מאַנע און ליבעראַלע שטרעמונגען, דער צוואַנציגסטער יאָהרהונ־דערט וועט זעהן זייער פאַרווירקליכונג אין דעם צוזאַמענבּרוך פון דעספּאָטיזם און אין דער באַשאַפונג פון אַן אַלוועלטליכער דעמאָ־קראַטיע, געבויט אויף פרייהייט און ברידערליכקייט.

אין יאָהר 1864, ווען וויקטאָר הוגאָ איז געווען פאַרשיקט, האָט ער געשריבען:

„דאָס פאַרוואַנדלען פון המון אין אַ פאָלק — וואָס פאַר אַ גרויסע אויפגאַבע! פאַר דעם ציעל האָבען די מענשען, וואָס רופען זיך סאָציאַליסטען, געאַרבייט די לעצטע פיערציג יאָהר. דער פאַרפאַסער פון דעם בוך, ווי אומבאַדייטענד ער זאָל ניט זיין, איז איינער פון די פּיאָנערען אין דער באַוועגונג. אויב ער פאָדערט אַ פּלאַץ צווישען די דאָזיגע דענקער, איז דאָס דערפאַר, ווייל דאָרט איז דער פּלאַץ פון די פאַרפאָלגטע. אַ געוויסע פיינדשאַפט צום סאָציאַליזם, אמת, אַ בלינדע, אָבער דערפאַר זעהר אַ פאַר־שפּרייטע האָט פאַר די לעצטע פופצעהן־זעכצעהן יאָהר זיך פאַר־שפּרייט און פאַרשפּרייט זיך אַלץ מעהר צווישען די איינפלוס־

רייכע קלאסען. זאָלען מיר ניט פארגעסען, אז דער אמת'ער סאָציאַליזם האָט פאר זיין ענד־ציעל די ערהויבונג פון דער מענשליכער ווירדע פון די מאסען און דערפאר איז זיין הויפט אויפגאבע די מאָראלע און אינטעלעקטועלע פארפולקאָמונג".

אויב דער צוואנציגסטער יאָהרהונדערט, ווי מיר זיינען אלע גרייט צו גלויבען, וועט פארווירקליכען די פראָפעצייהונג פון דעם פראנצויזישען פאָעט און וועט ווערען דער יאָהרהונדערט פון הר־מאניטעט — וועט דאָס זיין דער ענטפער אויף דער סאָציאַליסטישער אגיטאציע, וואָס האָט זיך אָנגעהויבען אין פארגאנגענעם יאָהרהונדערט, וועט דאָס זיין די פרוכט פון דער אינטערנאציאָנאלער סאָציאַליסטישער באוועגונג.

נעהענדיג אויף דעם וועג פון דער פראנצויזישער רעוואָלוציע, האָט דאָס אייראָפעאישע לעבען ענטוויקעלט זיך—און אין די לעצטע יאָהרען פון'ם נייצעהנטען יאָהרהונדערט אלץ קענטיגער און ניכער — אין דאָס, וואָס מיר רופען מאָדערנער סאָציאַליזם. פארשטעהט זיך, די ערשטע טריט פון דער ענטוויקלונג זיינען געווען פארנעבעלט, ניט קלאָר, די ריכטונג איז נאָך ניט געווען זיכער און פעסטגעשטעלט.

אָבער דער שאַפענדער גייסט פון מענשען האָט זיך ארויסגעוויזען אלץ מעהר און מעהר אין דער אינדוסטריעלער וועלט. דער געברויך פון דאַמף אלס טרייב־קראַפט האָט זיך אלץ מעהר פארשפרייט, און נייע מאשינען האָבען פארנומען א ברייטערען פלאַץ און דערגרייכט איבעראל. אלץ מעהר האָט זיך געלאָזט פיהלען דער אומפארמיידליכער איינפלוס פון דער נייער אינדוסטריעלער עפאָכע אויפ'ן האנדווערקער, ארבייטער און קליינעם געשעפטסמאן. צוזאמען מיט דער אויסשפרייטונג פון אָט די נייע כחות האָט זיך פארשפרייט די באוועגונג אין פארשידענע פאָרמען און ריכטונגען, הויפטזעכליך אוטאָפישע. און ארום דער העלפט פון נייצעהנטען יאָהרהונדערט איז זי קריסטאליזירט און ברייט אויפגעקלערט געוואָרען פון מארקס'ען, ענגעלס'ען, לאסאל'ען און אנדערע, וואָס האָבען באגריפען דעם רעוואָלוציאָנערען גייסט פון דער באוועגונג און באפליגעלט די באוועגונג מיט דער לעהרע פון

סאָציאַליזם. זיי האָבען געגעבען דער וועלט דעם גרויסען ציעל פון פרייהייט און ברידערליכקייט און געוויזען דער מענשהייט דעם וועג צום ציעל.

די ערשטע שפּורען פון סאָציאַליזם אין די פאַראייניגטע שטאַאטען געפינען מיר אין דעם שטראָם פון דער אימיגראַציע, פון דער אַלטער אין דער נייער וועלט אריין, וואָס האָט געטראָגען אין זיך די באַצילען פון אונצופרידענהייט, געגנעהרט פון דעם אויסגעשפּיעלטען פעאָדאַליזם פון דער אייראָפּעאישער ציוויליזאַציע.

מיר ווילען דאָ ניט זוכען צו פאַרצייכענען אין דער גענויער אָרדנונג די פיעלע פאַרזוכען פון ארום א האלבען יאָהרהונדערט, די ערשטע העלפּט פון 19טען יאהרהונדערט, צו פאַרשפּרייטען סאָציאַליזם, אָדער האלב־סאָציאַליסטישע דאָקטרינען צווישען אַמעריקאַנער פאָלק און ווענדען די כוואַליע פון ארבייטער אונרוהען אין דער סאָציאַליסטישער ריכטונג. די דאָזיגע צייטען זיינען געווען רייך אין סאָציאַלען און אינדוסטריעלען אומרוה, און די אַלע פּראָיעקטען און פּלענער, וואָס זיינען דאַמאָלט פאָרגעלעגט געוואָרען, ווי אוטאָפּיש, אונמעגליך און אומפּראַקטיש זיי זיינען ניט געווען, זיינען זיי אָבער אין דערזעלבער צייט געווען די סימפּטאָמען פון סאָציאַלער ערוואַכונג. דאָס זיינען געווען די פאָרגענגער פון דער גרויסער ענדערונג אין דער רעגירונג און אין דער אינדוסטריע, וואָס האָט געזאָלט רעוואָלוציאָניזירען און אויסגלייכען די מענשליכע ראַסע אין דער הויך פון אַלוועלטליכער ציוויליזאַציע.

מיט אכציג יאָהר צוריק איז דער טרוימער, ענטוזיאַסט און הומאַניסט ראָבערט אוען געקומען פון ענגלאַנד נאָך אַמעריקא צו פאַרזייהען זיינע אוטאָפּישע פּלאַנצען אין דעם באָדען פון דער נייער וועלט. די גאַנצע רייהע פון זיינע קאָמוניסטישע עקספּערימענטען, וואָס זיינען פאָראויס געווען פאַר'משפּט צו ענטוישונג און דורכפאַל, זיינען אַן אינטערעסאַנטער שטודיום וועגען די ערשטע טעג פון דער אַמעריקאַנער באַוועגונג. און כאָטש אינ'ם ליכט פון אונזער היינטיגען פאַרשטעהן פון סאָציאַלער ענטוויקלונג קאָנען זיינע אונטערנעמונגען ערשיינען פאַר פיעלע אַלס פאַנטאַסטיש

און נאריש, דאָך האָבען זיינע עקספּערימענטען אַן אונשעצבארען ווערט, און די געשיכטע פון סאָציאַליזם קאָן ניט געשריבען ווערען, ניט דערמאנענדיג זיין נאָמען.

באַשטימט ווינציגער אוטאָפּיש און מעהר פּראקטיש און פּאר־שפּרעכענד איז געווען די פוריעריסטישע באוועגונג, וואָס האָט זיך פארשפּרייט אין די פערציגער יאָהרען און האָט געשפּיעלט אַן אינ־טערעסאַנטע און היסטאָרישע ראָלע אין דעם סאָציאַלען אויפבוי פון אַמעריקאַ.

פּיעלע פון די מעהרסטע אינטעלעקטועלע מענער און פרויען פון יענער צייט זיינען צוגעצויגען געוואָרען צו דער באוועגונג אַ דאנק דער אגיטאציע פון אוען און פוריע.

מיט׳ן פייערדיגסטען ענטוזיאזם האָבען זיי זיך גענומען צו פארוואנדלען די אַמעריקאנער וויסטעניש אין דעם פארשפּראָכענעם לאַנד פון מילך און האָניג.

די דאָזיגע באוועגונג איז געווען דורכגעדרונגען הויפּטזעכליך מיט סענטימענטען און געפיהלען. זי האָט אָבער געהאט אַ געזונטען וויסענשאַפטליכען אונטערשלאָג, ווי דאָס באווייזען די שריפטען פון די מענשען, וואָס האָבען די באוועגונג געשטיצט און באגרינ־דעט.

ב ר ו ק פ אַ ר ם, אַ וואונדערבארע ערינערונג, וואָס איז פארדונקעלט מיט ענטוישונג, איז געגרינדעט געוואָרען אין יאָהר 1841 נעבען באָסטאָן. צווישען די פּיעלע באריהמטע נעמען, וואָס זיינען געווען פארבונדען מיט ב ר ו ק פ אַ ר ם, רופען נאָך ארויס די פאָלגענדע אַ זאָנדערבארען אינטערעס ביז׳ן הייניגען טאָג: ראלף וואלדא עמערסאָן, דזשארדזש ריפּלי, האָראַס גרילי, דזשיימס ראסעל לאָעל, דזשאהן גרינליף וויטיער, וויליאם קאלען ברייענט, אלבערט בריסביין, עלערי טשענינג, דזשיימס פרימאן קלארק, טעאָדאָר פּארקער, אַ. בראנסאָן אָלקאָט, דזשאן טאָמאס קאדמען, הענרי ד. טאָרא, נאטהעניעל האָטהאָרן, דזשאָרדזש בענ־קראָפט, טשארלז אַ. דאנא און דזשארדזש וויליאם קווירטיס.

די ב ר ו ק פ אַ ר ם אַסאָציאַציע, אָרגאַניזירט פון „אינ־טעליגענטען“ וואָס האָבען ניט געוואוסט פון די געזעצען פון עקאָ־

נאַמישער ענטוויקלונג און נויטווענדיגקייט אין דער מענשליכער געזעלשאַפט, האָט אויף א וואונדערבארען און ווייט־גרייכענדען אופן באַפרוכטיגט די לופט מיט די זוימען פון ברידערליכקייט און גלייכהייט.

די אַסאָסיאַציע האָט ערקלערט, אז איהר ציעל איז: „גיכער גרינדליך און אַלזייטיג צו רעפאָרמירען די געזעלשאַפט, איידער צו זוכען צו פארריכטען וועלכען ניט איז באַשטימטען פעהלער און באַזייטיגען וועלכען עס איז אומרעכט“...

אין זייער ערשטער ערקלערונג האָבען די מיטגליעדער פון ב ר ו ק פ א ר ם געמאָלדען, אז די ארבייט, וואס זיי האָבען אונטערגענומען איז ניט געווען „בלויז א גוטער וואונש, נאָר א נויטווענדיגער טראָט צום פּראָגרעס, וועלכער איז נאָך, — ווי יעדער מענש, וואָס איז ניט בלינד, קאָן עס זעהן — ווייט פון זיין ציעל“.

און ווייטער האָבען זיי געזאָגט: „מיר גלויבען, אז די מענשהייט, ערצוינגען אין די לאַנגע דורות פון ליידען און קאַמף, און געפיהרט פון אַזוי פיעל הייליגע, העלדען און חכמים, איז ענדליך גרייט אריינצוטרעטען אין דער אַלוועלטליכער אָרדנונג, צו וועלכער זי האָט פון אייביג אָן געשטרעבט“.

...„מיר ערקלערען, אז די העכסטע פליכט פון אונזער צייט און אונזער לאַנד, — ניין, פיעל מעהר! — די איינציגע רעטונג פון אונזער לאַנד און אַלע איבריגע לענדער, ליגט אין דער איבערבויאונג פון דער געזעלשאַפט לויט די אייביגע יסודות פון דער מענשליכער נאַטור און אַלוועלטליכער האַרמאָניע“.

די דאָזיגע פאַראגראַפען ציינען א קלאָרען בליק פאר יענער צייט און וואָלטען מיט קליינע ענדערונגען געקענט אריינגענומען ווערען אין א מאָדערנעם וויסענשאַפטליכען סאָציאַליסטישען פּלאַטפאָרם.

דער נאָכפאָלגענדער פאַראַגראַף איז ווערט פאַראייביגט צו ווערען אין דער סאָציאַליסטישער ליטעראַטור. ער ברייננט ארויס אין אַן ערהאַבענער באַטאָנונג די איבערצייגונג פון די ב ר ו ק פ א ר מ ע ר טוער אין דער ענדגילטיגער פארווירקליכונג פון זייער

חלום וועגען א צייט, וואס איז עהנליך צו א סאציאליסטישער געזעלשאפט.

זיי זאגען: „אין וואס עס זאלען ניט זיין די רעזולטאטען אין געוויסע באזונדערע פאלען, צווייפלען מיר אבער ניט, אז דער ציעל אונזערער וועט ענדליך עררייכט ווערען, — אז דאס מענשליכע לעבען וועט זיך ענטוויקלען ניט אין דיסהארמאניע און עלענד, נאר אין הארמאניע און אין פרייד, און די באנייטע ערד וועט אויף איהר בוזעם טראגען א ראסע פון מענשען, וואס זיינען ווערט צו טראגען דעם נאמען מענש“.

דאס איז געשריבען געווארען אין יאהר 1844. און דער גאנצער האקומענט טראגט אויף זיך שפורען פון סאציאליסטישע געדאנקען און טענדענצען.

ראלף וואלדא עמערסאן האט געשריבען: „וואהרהאפטיג, איך האב גרויס דרך ארץ פאר די גרויסמוטיגע אידעאלען פון די סאציאליסטען, פאר זייערע גרויסארטיגע טעאריעס און פאר דעם ענטוזיאזם, מיט וועלכען זיי זיינען דורכגענומען“.

אלבערט בריסביין, פארק גודווין און האראס גרילי, דער לעצטער — אן אומגעוועהנליכער, אין פיעלע היגזיכטען דער שארפסטער און פראקטישסטער פון אלע — זיינען געווען די לייטענדע פיגורען אין יענער צייט.

אלע האבען זיי געהאט מענשליך בלוט אין זייערע אדערען, אלע האבען זיי געהאט דעמאקראטישע אינסטינקטען און אלע האבען זיי, מעהר אדער ווייניגער, פאראויסגעזעהן דעם שטראם פון דער צייט, וואס האט געפיהרט צו קאלעקטיווער צוזאמענלעבונג, אינדוסטריעלער פרייהייט און סאציאלער גערעכטיגקייט.

און אין דער צייט האט מארקס און זיינע חברים גערייניגט די חושך׳דיגע אטמאספערע פון דער אלטער וועלט. זיי האבען פאנאנדערגעגלידערט די הערשענדע ארט און ווייזע פון דער פראדוקציאן און פון דער קאפיטאליסטישער געזעלשאפט אין אלגעמיין און אין זייערע פארשונגען האבען זיי ענטדעקט די פונדאמענטאלע געזעצען פון דער סאציאלער ענטוויקלונג. זיי האבען פאנאנדערגעוויקעלט די „מאטעריאליסטישע וועלט אויפפאסונג“,

— דעם וויסענשאפטליכען באזיס פון סאציאליסטישען געדאנק און טעטיגקייט.

פון דער צייט אן האט די ארבייטער באוועגונג באקומען א וויסענשאפטליכען פונדאמענט. די צעווארפענע און צווישען זיך שטרייטענדע פראקציעס האבען זיך גענומען פאראייניגען און הארמאניש צוזאמענלעבען. דער סאציאליזם איז געווארען א קלארער און אנערקענטער פאקטאר אין דעם סאציאלען און פאליטישען שיקזאל פונ'ם פאלק.

די אמעריקאנער האבען זיך מיט אייפער אריינגעווארפען אין דער ארבייט און אריינגעזעצט טיעפע ווארצלען פון דער סאציאליסטישער פילאזאפיע אין דער אמעריקאנער ערד, אין דער נייער פיאנערען ארבייט אין אמעריקא האבען זיי נאכגעפאלגט די ביישפילען און געארבייט אונטער דעם איינפלוס פון די פיאנערען אין דער אלטער וועלט. עס האבען זיי איינגעשלונגען די סאציאליסטען, וואס זיינען אריבערגעקומען אהערצו פון אייראפא.

אלבערט בריסביין איז געווען איינער פון די לייטענדע גייסטער אין דער פיהרונג פון דער אמעריקאנער באוועגונג. ער איז געווען אן אויסגעשפראכענער סאציאליסט און אזוי פריה ווי 1840 האט ער זיינע אנשויאונגען ארויסגעבראכט אין א בוך מיט'ן נאמען: „דער סאציאלער שיקזאל פון מענשען, אדער אסאציאציע און רעארגאניזירונג פון אינדוסטריע".

אין דעם ווערק האט בריסביין געמאכט א שטארקע פארטיידיגונג מיט איבערצייגענדע ארגומענטען פאר קאאפעראטיווע אינדוסטריע און „א גלייכע צוטיילונג פון פראפיט צו יעדען אינדיווידום".

זייענדיג אין אייראפא אין 1848 האט זיך בריסביין צום ערשטען מאל באגעגענט מיט קארל מארקס'ען פון וועמען ער האט שפעטער געשריבען דאס פאלגענדע: „איך האב באגעגענט קארל מארקס'ען, דעם פיהרער פון דער פאלקס-באוועגונג. די שריפטען פון קארל מארקס וועגען ארבייט און קאפיטאל און די סאציאלע טעאריעס, וואס ער האט דאמאלט ענטוויקעלט, האבען געהאט א גרעסערען איינפלוס אויף דער גרויסער סאציאליסטישער באווע-

גונג אין אייראָפּא, ווי די ווערק פון וועלכען־ניט־איז אנדערען מענשען. ער האָט דאָס געלייגט דעם פונדאַמענט פון מאָדערנעם קאָלעקטיוויזם, וואָס האָט איצט די בעסטע אויסזיכטען צו ווערען די הערשענדע סאָציאַליסטישע טעאָריע אין אייראָפּא. ער האָט דאַמאָלט געהאלטען אין ווערען פּראָמינענט. ער איז דאַמאָלט געווען עטליכע דרייסיג יאָהר, נידעריג, פעסט געבויט, מיט אַן איידעל פּנים און א גרויסען קאָפּ שווארצע האָר. ער האָט געמאכט דעם איינדרוק פון א מאַן מיט גרויסער ענערגיע און פון אונטער זיינע פיינע מאַנירען האָט זיך ארויסגעוויזען דער פייער און די ליידענשאַפט פון א גרויסער נשמה...״

„קורץ, רעדענדיג ווי מיר פארשטעהען איצט דעם קאָלעקטי־וויזם, פאָדערט זיין טעאָריע די אָפּשאַפונג פון פּריוואַט אייגענטום אויף די נאַטירליכע רייכטימער פון דער וועלט — אויף דער ערד, מינען, אויף ערפינדונגען און שאַפונגען אין דער אינדוסטריע, וועלכע זיינען די מיטלען פון דער פּראָדוקציאָן, און אויך אויף דער מאשינערי. די דאָזיגע רייכטימער, געליפערט פון דער נאַ־טור און באשאַפען פונ׳ם מענשליכען גייסט, דארפען ווערען קאָ־לעקטיווע אייגענטום, פארוואַלטעט פון שטאַאט פאר׳ן אלגעמיי־נעם געברויך פון יעדען איינעם. רעגירונגען דארפען מיט זיך פאָרשטעלען דעם קאָלעקטיוועו גייסט פון דער גאַנצער נאַציאָן און אָנפיהרען און פארוואַלטען אַלע אַלגעמיינע אָפּעראַציאָנען און באַציהונגען פון אינדוסטריעלען כאַראַקטער״.

בריסביין האָט א סך געוייזט אין אייראָפּא און באַגעגנט זיך מיט די באַדייטענדסטע מענשען פון די וויכטיגסטע לענדער. ער האָט שטודירט די אינדוסטריעלע און עקאָנאָמישע צושטענדען מיט אַן אויסזיכט צו פּראָפּאַגאַנדירען דעם קאָלעקטיוויזם אין די פאראייניגטע שטאַאטען. צוריקקומענדיג א באַגייסטערטער, האָט ער זיך מיט ענערגיע אריינגעוואָרפען אין דער ארבייט פון אַגי־טאַציע און ער איז זיכער באַרעכטיגט צו דער עהרע באַטראַכט צו ווערען אַלס איינער וואָס האָט פיעל ביינעטראָגען צו דער פּיאָנערען ארבייט פון דער סאָציאַליסטישער באַוועגונג אין אַמע־ריקא.

מיר ווילען ניט גרינגשעצען קיינעם פון די טוער פון יענער צייט און מיר מאכען ניט קיינע פארגלייכונגען מיט אנדערע — אָבער די ריזיגע פערזענליכקייט און גלייכצייטיג ניט געקינסטעלטע איינפאכקייט, צוזאמען מיט דער טיפער השגה און גרונטאָווזנער עהרליכקייט און אויפריכטיגקייט פון האָראס גרילי רופט ארויס ספּעציעלע באַוואונדערונג.

גרילי'ס איינפלוס אין די ערשטע טעג פון דער סאָציאַליס־טישער באוועגונג אין אמעריקא, ווען בלויז דאס דערמאנען די באוועגונג פלעגט ארויסרופען האס און פארפאָלגונגען, איז נאָך עד היום ניט אין גאנצען אנערקענט און אָפּגעשאצט געוואָרען. „אונזער צווייטער פרענקלין" האָט מען איהם גערופען און ער האָט כשר דעם נאָמען פארדיענט.

פּאַרטאָן, גרילי'ס ביאָגראף, זאָגט: „די טעמא פון זיינע רעדעס איז שטענדיג געווען די זעלבע, אזוי אויך די אויפגאַבע פון זיין לעבען. דאָס איז געווען די „עמאנסיפּאציאָן פון אר־ביים", איהר באפרייאונג פון אומוויסענהייט, פארברעכען, קנעכטשאפט, ניט־זיכערהייט און אָרעמקייט. דאָס איז געווען זיין אויסגעקליבענע, איינציגע טעמא, אָהן אונטערשיעד צי ער האָט גערעדט פון דער פּלאטפאָרמע אָדער געשריבען פאר דער 'טריביון'.

האָראס גרילי איז געווען אין אמת'ן זין אן ארבייטער פיה־רער. ער איז געווען דער ערשטער פּרעזידענט פון דער זעצער־יוניאָן נומער 6 פון ניו יאָרק און ער האָט שטענדיג גענומען א פּאַרטגעשריטענע שטעלונג אין אלץ, וואָס האָט אָנגעריהרט דעם ארבייטער קלאַס.

זיינע אנזיכטען אין ארבייטער פראגען זיינען געווען פריי פון יעדען קאָנסערוואטיזם. ער איז געווען, פריהער פאר אלץ, ראַ־דיקאַל און פּראָגרעסיוו, דאָס הייסט, רעוואָלוציאָנער. אונזערע היינטיגע ארבייטער פיהרער וואָלטען געמעגט מיט כבוד פאר זיך און מיט נוצען פאר זייערע אָרגאניזאציעס שטודירען זיין כאַ־ראקטער און זיינע שריפטען און געהן אין זיין וועג.

די רעוואָלוציעס אין אייראָפּא אין 1848 האָבען געצוואונגען פיעלע ראדיקאַלען צו פארלאָזען זייערע היימאטס־לענדער, און

דער אלגעמיינער שטראָם האָט פיעלע פון די דאָזיגע אומרוהיגע גייסטער געבראַכט צו אונזערע ברעגען און אזוי גיך ווי זיי זיינען אָנגעקומען האָבען זיי גלייך גענומען שפרייטען די זוימען פון רעוואָלוציע און אָנפיהרען די פּראָפּאגאנדע, וואָס זיי זיינען גע־ווען געצוואונגען אויפצוגעבען אויף יענער זייט ים.

די דייטשע סאָציאליסטען, וואָס זיינען דאַמאָלט אריבערגע־קומען, זיינען געווען פון דעם סאָרט מענשען, וואָס זיינען דאָ נוי־טיג געווען. זיי זיינען געווען ערצויגען און דיסציפּלינירט. זייער קענען אלץ איבערטראָגען און זייער שרעקלאָזיגקייט האָט דער־מאנט אָן קריעגס־וועטעראנען און זיי האָבען ניט געוואוסט פון אזא וואָרט, ווי ענטמוטישונג אָדער דורכפאַל.

צווישען די דאָזיגע דרייסטע אגיטאטאָרען, האָט ווילהעלם וויטלינג פארנומען אַן אָנגעזעהענעם אָרט אלס איינער, וואָס האָט צוגעגרייט האָס פעלד פאר אָרגאניזאציע און פּאָליטישער אקציאָן.

פון דער צייט אָן איז די סאָציאליסטישע פּראָפּאגאנדע גע־וואָרען אקטיווער, קלאָרער און פיעל אויסגעהאלטענער פּרינציפּיעל.

די באַוועגונג האָט זיך גענומען באפרייען פון׳ם לייכטען וואָלקען פון קאָמוניזם, וואָס האָט איהר ארומגעוויקעלט פאר דער גאנצער צייט, און זי האָט אלץ מעהר אָנגענומען די פאָרם פון אַן אומאבהענגיגער פּאָליטישער אָרגאניזאציע מיט׳ן הויפּט צוועק אריינצוקריגען די רעגירונגס מאכט אלס מיטעל צו באפרייען דעם ארבייטער קלאַס פון לוין־שקלאַפעריי.

יוניאָנס, טורן־ און געזאנגס־פאראיינען זיינען אָרגאניזירט געוואָרען אין די פופציגער יאָהרען. כאָטש ניט אויסגעשפּראָכען, דאָך זיינען אלע געגאנגען אין דעם זעלבען וועג און פארפאָלגט דעמזעלבען ענד־ציעל.

אין אונזער קורצען איבערבליק האָבען מיר קיין פּלאץ ניט צו פארצייכנען אלע פארזוכען, וואָס זיינען געמאכט געוואָרען צו אָרגאניזירען א נאציאָנאלע פּאָליטישע ארבייטער באוועגונג אין די פאראייניגטע שטאאטען. דאָס איז די ארבייט פון א היסטאָ־ריקער און גליקליכערווייזע איז דער היסטאָריקער שוין דאָ. די ערשטע וויכטיגע ארבייט אין דעם געגענשטאנד איז מאָרים

הילקוויט'ס „געשיכטע פון סאָציאַליזם אין די פאַראייניגטע שטאַ־טען", — א בוך פון ארום 350 זייטען, געשריבען אין א פיינעם סטיל און ס'באהאנדעלט פעהיג און גרינדליך אלע ענטוויקלונגס שטופען פון דער באַוועגונג, פון אָנהויב ביז צו אונזערע טעג.

פּראָפעסאָר ריטשארד ט. עלי אין זיין „אמעריקאנער ארביי־טער באַוועגונג", דיסקוטירענדיג דעם אנפאנג פון מאָדערנעם סאָ־ציאליזם זאָגט: „אונזער היינטיגער סאָציאליזם האָט זיין אָנ־פאנג אין די אייראָפּעאישע רעוואָלוציעס פון 1848, וואס האָבען זיך אזוי טרויעריג געענדיגט פאר די פעלקער, וואָס זיינען ארויס־געטראָטען געגען זייערע הערשער. פּיעלע דייטשע אנטלאָפענע זיינען אָנגעקומען צו אונזערע ברעגען. די פון זיי, וואָס זיינען געווען איבערגעגעבענע סאָציאליסטען און קאָמוניסטען האָבען זיך גלייך גענומען צו פּראָפּאגאנדירען זייערע אידעען. וויליאם וויימ־לינג, א שניידער, געבאָרען אין מאגדעבורג אין יאָהר 1808 האָט זיך אויסגעצייכענט צווישען זיי און איז געוואָרען איינער פון די ערשטע צו פארזייהען די זוימען פון עקאָנאָמישען ראדיקאליזם, וואָס האָט שפּעטער אזוי ענטוויקעלט די סאָציאלע דעמאָקראַטיע פון אונזער צייט"...

„די ערשטע גרויסע געזעלשאפט, וואס האָט אָנגענומען און פּראָפּאגאנדירט סאָציאליזם אין אמעריקא, איז געווען צוזאמענ־געשטעלט פון די דייטשע טורן־פאראיינען. דער סאָציאליסטישער טורן־פאראיין פון ניו־יארק האָט אין 1850 ארויסגעגעבען א קאָנ־סטיטוציע פאר א פארבאנד פון פארשיעדענע טורן־פאראיינען. א פאָר־קאָנפערענץ פון איינינע דעלעגאטען איז אָפּגעהאלטען גע־וואָרען אין ניוּיאָרק אין שעקספּיר האָל, וואו עס פלעגען זיך פאר־זאמלען די פּראָגרעסיווע צווישען די דייטשע אימיגראנטען. עס איז ענדליך באשלאָסען געוואָרען צו רופען א מיטינג פון די דע־לעגאטען אויפ'ן 5טען אָקטאָבער פון זעלבען יאָהר אין פילאדעל־פיא אום צושטאנד צו ברייננגען א פּערמאנענטע אָרגאניזאציע. איינינע טורן־פאראיינען האָבען זיך אָפּגערופען און דעלעגאטען פון ניו יארק, באָסטאָן און באלטימאָר זיינען אנוועזענד געווען אויף דער קאָנפערענץ. צום ערשטען האָט זיך דער פאראיין גע־

רופען: „פאראייניגטע טרן־פאראיינען פון נארד אמעריקא“. דער נאמען איז מיט א יאהר שפעטער פארביטען געווארען אויף „סאציאליסטישער טורן פארבאנד“.

דורך די זעבציגער און זיבציגער יאהרען איז די אגיטאציע שטארק געוואקסען. לאקאלע ארגאניזאציעס זיינען געגרינדעט געווארען אין פארשיעדענע טיילען פון לאנד, אבער זיי האבען מעהרסטענס עקזיסטירט נאר א קורצע צייט און האבען געהאט נאר א פארבייגעהענדע באדייטונג.

דער בירגער־קריעג און די באפרייאונג פון די נעגערס, וואס האט אריינגעבראכט מיליאנען „פרייע“ נעגערס אויפ'ן ארבייטס־מארק, האבען שטארק געהאלפען ענטוויקלען די קאפיטאליסטישע פראדוקציאן, וואס נויטיגט זיך אין א שטענדיגען צופלוס פון נייע ארבייטס־הענט.

די יאהרען נאכ'ן בירגער־קריעג זיינען געוועזען צייטען פון אויסערגעוועהנליכער אינדוסטריעלער און קאמערציעלער טעטיג־קייט. דער זשעני פון ערפינדונג האט געארבייט אהן אויפהער און אפרוה. נייע מאשינעריע, ברייטערע אנווענדונג פון דאמף, עהפינדונג פון נייע טרייב און באוועגונגס־קרעפטען, אלץ איז גע־שטעלט געווארען אין דיענסט פון דער אינדוסטריעלער אויפלע־בונג. די פראדוקציאן איז געוואקסען ריעזיג שנעל. אייזענבאה־נען האבען דורכגעשניטען דאס לאנד אין דער ברייט און לייננ. דער „ווילדער וועסטען“ איז געווארען א געדיכט באזעצטע טע־ריטאריע.

און דאן האבען זיך אנגעהויבען צו באווייזען די סמנים פון ענגשאפט און ערשעפונג. די מערק זיינען איבערגעפילט געווארען מיט סחורות, אויף וועלכע ס'זיינען ניט געוועזען קיין קויפער. די רעדער פון דער פראדוקציאנס מאשינעריע האבען זיך געדרעהט אלץ לאנגזאמער.

די „גוטע צייטען“ האבען זיך אונערוואַרטעט געענדיגט. ווארשטאטען און פאבריקען האבען זיך געגומען פארמאכען, די באהנען האבען ארונטערגעדריקט דעם לוין און אינגאנצען אפגע־זאגט ארבייטער אין די טויזענדער.

דאָס לאַנד איז געוועזן פול מיט ארבייטסלאָזע, אין אַלע הייזער, אויף אַלע ווינקלען האָט מען גערעדט מיט אנגסט און פּיין, דיסקוטירט די „פּאַניק“ און די „שלעכטע צייטען“.

די אונאָרדנונג איז געוואַקסען און די סטרייקס זיינען געוועזן אין טויט געפּאַהר דורך די פיעלע ארבייטסלאָזע.

דער אייזענבאַהן סטרייק און פיעלע אַנדערע סטרייקס פון 1873 זיינען צוזאַמענגעפאַלען מיט דעם גרויסען פינאַנציעלען קריזיס פון דעם זעלביגען יאָהר.

עס איז געוועזן אַ צייט פון פינאַנציעלען באַנקראָט, אינדוסט־ריעלער טויטקייט און אַלגעמיינער דערשלאָגענקייט.

דער האַמער פון דעם „אויקציאָנער“ האָט אויסגעקלאַפּט דעם טריומפיערענדען מאַרש נאָך דער פּאַרשטאָרבענער „פּראָספּעריטי“. איהרע שיריים האָבען געפונען אַן אייביגען מקום מנוחה אין די ברייטע ארעמס פון די פּהאָצענטניקעס.

אָט אין די צייטען פון „פּאַניק“ און שטילשטאַנד איז צוערשט ערשינען דער „טרעמפּ“ און פון דעמאָלט אָן ווערט ער אַ שטענדיגער און אנערקענטער בירגער אין דעם סאָציאַלען בנין פון'ם לעבען אין די פאַראייניגטע שטאַאטען.

די טרייד־יוניאָניסטישע באַוועגונג איז שנעל אויסגעוואַקסען אין די יאָהרען פון אינדוסטריעלער אויפלעבונג וואָס פאַר דער „פּאַניק“. פיעלע פאַכען האָבען באַשאַפען נאַציאָנאַלע אָרגאַני־זאַציעס און ווען עס איז געקומען דער קריזיס, האָבען אויסגע־פּלאַצט איינער נאָכ'ן צווייטען ריזיגע סטרייקס.

די אייזענבאַהן סטרייקס אין יולי 1877 זיינען געפיהרט גע־וואָרען מיט אַזאַ ביטערער שאַרפקייט, פאַרשפּרייט זיך איבער אַזאַ גרויסען שטח לאַנד און האָבען פאַראורזאַכט אַזוינע אומאָרדנונגען, בלוטפאַרגיסונג און פאַרניכטונג פון אייגענטום, אַז מען האָט זיך נעשראָקען פאַר די געפעהרליכסטע רעזולטאַטען, אויב מען וועט ניט באַפרידיגען די קריוודעס פון די סטרייקערס. די אייזענבאַהן־סטרייקס זיינען געשטיצט געוואָרען פון די אייזענבאַהן ארבייטער אָרגאַניזאַציעס, איבערהויפּט פון דער „בראָדערהוד אָוו לאָקאָמאָ־

טיוו אינזשינירס" און דער „בראָדערהוד אָוו לאָקאָמאָטיוו פייער־מען" (די ברודערשאַפטען פון מאַשיניסטען און פייערלייט).

דאָס איז געווען איינער פון די ערשטע סטרייקס, אין וועלכע דער שרייבער פון די ציילען האָט אַן אַקטיוון אַנטייל גענומען. פיעלע אינצידענטען און סצענעס זיינען נאָך פריש אין זיין זכרון און זיי וואָלטען זיכער געווען אַן אינטערעסאַנטער קאַפּיטעל אין דער אַרבייטער געשיכטע.

די דאָזיגע סטרייקס זיינען באַשריבען געוואָרען פון דעם דע־טעקטיוו עלען פינקערטאָן אין אַ קוריאָזען בוך מיט'ן נאָמען: „סטרייקערס, קאָמוניסטען, טרעמפּס און דעטעקטיווס". דאָס בוך האָט אויף זיין פאָדערבלאַט דאָס בילד פון פּ. מ. אַרטור, פּרעזי־דענט פון דער „בראָדערהוד אָוו לאָקאָמאָטיוו אינזשינירס", וואָס האָט זיך גערעכענט פאַר אַ ראַדיקאַלען אַגיטאַטאָר. דער פאַרפאַ־סער גיט אויך אין דעם בוך אַלע סעקרעטען, פּאַסיר־ווערטער און צייכנונגען פון דער אָרגאַניזאַציע. ער גיט אַ גענויעס בילד פון דער ברודערשאַפט.

די סטרייקס האָבען זיך גיך פאַרשפּרייט דורך דער אָסט און דורך דער וועסט און זיינען באַגלייט געווען פון אומאָרדנונג און גוואַלד־טאַטען אין די מעחרסטע אייזענבאַהן צענטערס. דער שרעקליכסטער פון אַלע איז פאָרגעקומען אין פּיטסבורג.

עלען פינקערטאָן, דער פאַרפאַסער פון דעם דערמאָנטען זאָנדערבאַרען בוך, דערצעהלענדיג וועגען די פּיטסבורגער געשעּ־העניש און באַשרייבענדיג, ווי די מיליץ איז באַפאַלען דאָס פאָלק, זאָגט אַזוי:

„פּלוצים האָט זיך באַוויזען אַ שנירעל רויך פון אַ פענסטער פון צווייטען שטאָק, באַגלייט פון אַ קנאַל און אַן אויסגעשריי פון אַ זעלנער, וואָס איז געטראָפען געוואָרען, אָבער ניט געפעהרליך פאַרוואונדעט געוואָרען.

„די אָפיצירען האָבען געבעטען די מיליץ צו זיין געדולדיג און ניט צוריקצושיסען.

„די באַוועגונג פון דער מיליץ האָט זיך פאַרשנעלערט. די ענערגיע פון דעם המון האָט זיך פאַרדאָפּעלט. דער רעוואָלוּוער־

שאָס פון פענסטער איז, אפנים, געווען א סיגנאל, ווייל גלייך נאָכ־דעם האָט מען מעהרערע מאָל אויסגעשאָסען פון די פאָדערשטע רייהען פון דער מאסע און באלד האָט מען אָנגעהויבען צו שיסען פון הינטער יעדען לאמטערן־סלופ, פון יעדער טיר און פענסטער.

„סאָלדאטען זיינען געפאלען, זייערע חברים האָבען צוריק־געשאָסען און, ווי שטענדיג ביי אזוינע צופאלען, האָט דער ניט־אָרגאניזירטער און טומלענדער המון געקראָגען די ביטערסטע שטראָף. אייניגע פארוואונדעטע סאָלדאטען האָבען געראַטעוועט זייער לעבען מיט דער הילף פון גוטע בארמהערציגע מענשען, וואָס האָבען הורכדעם איינגעשטעלט זייערע אייגענע לעבענס. די, ווידער, וואס האָבען ניט געהאט אזא גליק זיינען פון דעם המון אומברחמנות'דיג געמאָרדעט געוואָרען, ווען זיי זיינען געבליבען הילפלאָז צו פארטיידיגען זיך.

„אין איין פלאץ, וואו הריגות זיינען מיט א טאָג פריהער אָנ־געגאנגען, און וואו א געביידע איז געווען דורכגעלעכערט פון קוילען, האָט מען געקאָנט זעהן סמנים פון א פרומען פאר־זוך, וואס די „יאָנג מענס קריסטשען אסאָסיאיישאָן" האָבען גע־מאכט צו פארמיידען בלוטפארגיסונג. דאָרט איז געהאנגען א פלאקאט מיט די פאָלגענדע ווערטער פון ווארנונג: 'זיי גרייט צו באגעגענען דיין גאָט'."

עלען פינקערטאָנ'ס באשרייבונג, ווי זיין גאנצעם לעבען, איז געווען אין דיענסט פון די קאפיטאליסטישע אינטערעסען.

די סטרייקס זיינען דערשטיקט געוואָרען און די פיהרער זיי־נען פארטריבען געוואָרען און זייערע נעמען באציהרען די שוואר־צע ליסטען, וואס די בעלעבאטים האָבען אין זייערע שראנקען.

דאָס איז געווען דער ערשטער סטרייק אין וועלכען די פעדע־ראלע געריכטען זיינען צום ערשטען מאָל גערופען געוואָרען צו צוברעכען א סטרייק פון באהן־ארבייטער. די סטרייק פיהרער און די סטרייק קאָמיטעטען זיינען ארעסטירט געוואָרען אויפ'ן בא־פעהל פון די פעדעראלע ריכטער און פאר'משפט געוואָרען צו גע־פענגניש אויף פארשידענע פאבריצירטע באשולדיגונגען.

דער פארשטאָרבענער פרעזידענט בענדזשאמען האריסאָן האָט

זיך באזונדערס אויסגעצייכענט דערמיט, וואס ער האט טאפּעלט נעדיענט די אינטערעסען פון די אייזענבאהן קאָרפּאָראציעס. ער האט זיי געדיענט אלס אדוואָקאט און אלס זעלנער. ער האט פארפאָלגט די סטרייקערס אין געריכט און האט אויך אָרגאניזירט און אליין אָנגעפיהרט א קאמפּאניע סאָלדאטען אין דער צייט פון סטרייק, און געהאלטען רעדעס פארדאמענדיג די סטרייקערס.

אין צעהן יאָהר ארום איז ער ערהויבען געוואָרען צו דער פּרעזידענטשאפט פון די פאראייניגטע שטאאטען.

דער דורכפאל פון דעם סטרייק איז געווען א שטאָך אין רוקען פאר די ארבייטער אָרגאניזאציעס. פיעלע יוניאָנס האָבען אויפגעהערט צו עקזיסטירען. בלויז דער פארדאכט אויף א באהן ארבייטער, אז ער באלאנגט צו א יוניאָן, איז געווען גענוג, אז ער זאל גלייך אָפּגעזאָגט ווערען פון דער ארבייט.

מיט דער צייט איז אָבער דער חרם ארונטערגענומען געוואָרען, ווייל די קאָרפּאָראציעס האָבען זיך געפיהלט די באלעבאטים פון דער לאגע, און מיט דעם ווידעראויפלעבען פון דער אינדוסטריעלער און פינאנציעלער טעטיגקייט, האט די אָרגאניזאציאָנס ארבייט ווידער אויפגעבליהט מיט נאָך מעהר ענערגיע און ענטשלאָסענהייט ווי ביז אהער.

אין די געשעהענישען פון די דאָזיגע יאָהרען האט זיך אמעריקא פאָלשטענדיג אייראָפּעאיזירט אין באצוג אויף דער אונטערדריקונג פון די עקספּלואטירטע און אונצופרידענע ארבייטער.

עס איז קוים נויטיג צו באמערקען אין דער פארבינדונג, אז דער קאפּיטאליזם איז אומעטום דער זעלבער און אז די זעלבע אורזאכען ברייננען די זעלבע רעזולטאטען.

וואו נאָר דער קאפּיטאליזם ערשיינט, פארפאָלגענדיג זיין אויפגאבע פון אונטערדריקען, דאָרט קומט דער סאָציאליזם, גענעהרט פון עלענד, גענעצט פון טרערען און באלעבט פון אגיטאציע. דאָרט וויקעלט ער פאנאנדער זיין פאָהן פון קלאסען־קאמף און ער פּראָקלאמירט זיין מיסיאָן — די אלמענשליכע באפרייאונג.

דורך די אלע יאָהרען פון קאמף און סטרייקס, פון צופעליגע זיעגען און אָפטע נידערלאגען, איז די סאָציאליסטישע אגיטאציע

אָנגעפיהרט געוואָרען אַזוי ענערגיש, ווי נאָר די מיטלען און אומ־שטענדען האָבען עס ערלויבט. אונטער די ערגסטע אומשטענדען האָבען די גענאָסען געטאָן אַלץ, וואס איז געווען אין זייער מעג־ליכקייט, ניט אָפּטרעטענדיג אויף אַ האָר און ווארטענדיג ענטשלאָ־סען און געדולדיג אויף אַ גינסטיגערע ענדערונג לטובה פון זייער הייליגער זאַך.

נאָך דער טראַגישער ענדע פון דער פאַריזער קאָמונע אין 1871, זיינען פיעלע פראנצויזישע ראַדיקאַלען אריבערגעקומען נאָך אמע־ריקא און אַ נייעם גייסט ארייננגעגעבען אין אונזער באַוועגונג. רעדענדיג וועגען זיי אין זיין „די ארבייטער באַוועגונג אין אמערי־קא" זאָגט פּראָפעסאָר עלי:

„אַ נייע אנרעגונג האָט די באַוועגונג געקראָגען אין 1871 פון די פראנצויזען, וואס זיינען אנטלאָפען נאָך אַמעריקא נאָך דעם ווי ס'איז אונטערדריקט געוואָרען די פאַריזער קאָמונע. זיי האָבען מיטגעבראַכט מיט זיך אַ נייעם אומערשראָקענעם גייסט פון רע־וואָלוציע. אָבער אַ פיעל וויכטיגערע פּאַסירונג איז געווען דער באַ־שלוס וואס די „אינטערנאציאָנאַלע ארבייטער אָרגאַניזאַציע" (דער ערשטער אינטערנאציאָנאַל) האָט אָנגענומען אין 1872 אין האאג אריבערצופיהרען דעם גענעראַל ראַט פון דער אסאציאַציע נאָך ניו־יאָרק. דער מאָדערנער סאָציאַליזם האָט דערמיט געמאַכט זיין גרויי־סען אויפטריט אין אַמעריקא. די ערשטע פּראָקלאַמאַציע פון דער הויפּט־קוואַרטיר פון אינטערנאַציאָנאַל איז געווען אַן אויפרוף צו די ארבייטער צו באַפרייען ארבייט און אויסראָטען אַלע אינטער־נאַציאָנאַלע און נאַציאָנאַלע קאַמפען.

„אין פריהלינג פון 1872 איז דורכגעפיהרט געוואָרען אַן אייג־דרוקספולע דעמאָנסטראַציע צו גונסטען פון אַן אַכט שטונדיגען ארבייטס־טאָג. עס ווערט געשאַצט אַז צוואנציג טויזענד מענשען האָבען אנטייל גענומען אין דער דעמאָנסטראַציע און צווישען אַנ־דערע אָרגאַניזאַציעס האָבען אויך מאַרשירט די פאַרשידענע ניו־יאָרקער אָפּטיילונגען פונ'ם אינטערנאַציאָנאַל, טראָגענדיג אַ פאָהן מיט דער אויפשריפט: „ארבייטער פון אַלע לענדער, פאַראייניגט אייך". דעם נעקסטען יאָהר איז געווען אַן אינדוסטריעלער און קאָ־

מערציעלער קריזיס, און די ליידען, װאָס דער קריזיס האָט פאַר־שאַפט די גרויסע מאַסען ארבייטער, האָבען פיעל מיטגעהאָלפען אין דער סאָציאַליסטישער פראָפּאַגאַנדע. ביסמארקס אויסנאהם געזעצען נעגען די סאָציאליסטען אין דייטשלאנד האָבען געבראכט פיעלע דייטשע רעװאָלוציאָנערען נאָך אמעריקא און פארשטארקט דערמיט די אמעריקאנער סאָציאליסטישע ארבייטער באַװעגונג.

„זייט 1873 זיינען פאָרגעקומען אייניגע ענדערונגען אין דעם נאָמען און אין דער צוזאמענשטעלונג פון דער אָרגאַניזאציע ביי די אמעריקאנער סאָציאליסטען. נאציאָנאלע צוזאמענפאָהרען זיי־נען פאָרגעקומען פון צייט צו צייט. די װיכטיגסטע צוזאמענפאָה־רען זיינען אָפּגעהאלטען געװאָרען אין פילאדעלפיא (1874), אין פיטסבורג (1876), אין נוארק (1877), אין אלעגהאני סיטי (1886), אין באלטימאָר און אין פיטסבורג (1883), און אין סינסינעטי (1885). דער נאָמען 'סאָציאליסטישע ארבייטער פארטיי' (סאָשע־ליסט לייבאָר פארטיי—ס. ל. פּ.) איז אָנגענומען געװאָרען אויפ'ן נו־ארקער צוזאמענפאָהר אין 1877. אָבער גלייך האָט זיך אָנגעהויבען אַן אינערליכער קאמף אין דער פארטיי. צװיי ריכטונגען האָבען גע־שטרעבט צו בעאיינפלוסען איהר פּאָליטיק און טאקטיק. דער קאמף איז געװאָרען אלס שארפער, און אין יאָהר 1883 האָט דער עקסט־רימער פליגעל פון דער פארטיי אָפּגעהאלטען זיין באזונדער קאָנ־גרעס אין פיטסבורג און דער מעסיגער פליגעל — אין באלטימאָר".

אין 1876 האָט זיך געגרינדעט די ארבייטער פארטיי און אויף איהר צוזאמענפאָהר אין 1877 אין נוארק האָט זי אָנגענומען דעם נאָמען : „סאָציאליסטישע ארבייטער פארטיי" (ס. ל. פּ.). די פארטיי איז ניט געװען אייניג. איהר ענטװיקלונג איז געװען פול מיט אינערליכע שטרייטיגקייטען. אלע מיטגליעדער זיינען גע־װען ראדיקאל, אָבער זיי האָבען זיך ניט געקאָנט איינינען אויף איין טאקטיק.

װאָס עס האָט זיי פאראייניגט איז געװען זייער פיינדשאפט צום הערשענדען רעזשים. װייטער אָבער האָבען זיך אָנגעהויבען צרות. די אנארכיסטען און קאָמוניסטען זיינען נאָך אלץ געװען אין דער זעלבער באַװעגונג מיט די סאָציאליסטען, און זייער דיפע־

רעגנצירונג און אפטיילונג איז ערשט געווען די אויפגאבע פון דער ווייטערדיגער אינדוסטריעלער און סאציאלער ענטוויקלונג.

די סאציאליסטען האבען געהאט די אבזיכט צו גרינדען אן ארבייטער פארטיי פאר אומאפהענגיגער פאליטישער טעטיגקייט. די אנארכיסטען האבען אפגעלייקענט דאס שטים־רעכט און גע־פרעדיגט די אומשטירצונג פון דער קאפיטאליסטישער הערשאפט דורך יעדען מעגליכען מיטעל, גוואלט אריינגערעכענט.

אויגוסט שפיז, איינער פון די אנארכיסטען, וואס זיינען שפעטער געהאנגען געווארען אין שיקאגא, איז אין יענער צייט גע־ווען א פראמינענטער מיטגליעד אין דער פארטיי. פאר איהם איז סאציאליזם און אנארכיזם געווען צוויי ווערטער מיט איין באדיי־טונג. ער האט געזאגט:

„סאציאליזם אדער אנארכיזם מיינט דאס איבערבויען פון דער געזעלשאפט אויף וויסענשאפטליכע יסודות, און דאס אפשא־פונג פון דעם אלעם, וואס באשאפט אומרעכט און פארברעכען“.

און דזשארדזש ענגעל, וואס האט געטיילט דעם זעלבען שרעקליכען סוף, וואס שפיז, האט געזאגט:

„לויט מיין מיינונג זיינען סאציאליזם און אנארכיזם אזוי עהנליך צווישען זיך, ווי איין איי אויפ'ן צווייטען. זיי אונטער־שיידען זיך בלויז אין זייער טאקטיק. דעם וועג, וואס די סאציא־ליסטען האבען אנגענומען צו באפרייען די מענשהייט, האבען די אנארכיסטען פארווארפען. איך זאג: גלויבט ניט אין דעם שטים־קאסטען און ניצט אלע אנדערע מיטלען, וואס קאנען אייך בריינ־גען צום ציעל“.

די אונטערשידען אין דער טאקטיק, אויף וועלכע ענגעל ווייזט אן, האבען ניט נאר פארשאפט גוואלדיגע שטרייטיגקייטען אין דער פארטיי. זיי האבען אויך געפיהרט דערצו, אז די אנארכיס־טען האבען געגרינדעט אייגענע גרופען, וועמעס פיהרער זיינען שפעטער גע'משפט און הינגעריכטעט געווארען אין דעם שיקאגא'ער אנארכיסטען־פראצעס.

אבער מיט די אלע שוועריגקייטען, וואס זיינען געשטאנען אין וועג און מיט די שארפע צוויסטיגקייטען אין די אייגענע ריי־

הען, איז די סאָציאַליסטישע ארבייטער פּארטיי (ס. ל. פּ.), וואָס איז געוועזן צוזאַמענגעשטעלט פון אינטעליגענטע און פעהיגע מענשען, פול מיט שטרעבען און רעוואָלוציאָנערען גייסט פאר פריי־הייט, דאָך געוואָרען פון איהר אנפאנג אָן א באשטימטער פאקטאָר אין דער אַמעריקאנער ארבייטער באוועגונג. דער סאָציאַליזם האָט זיך באוויזען אויף דער אמעריקאנער סצענע אין די צייטען פון דעם פארצויגענעם עקאָנאָמישען און פינאַנציעלען קריזיס, וואָס האָט זיך אָנגעהויבען אין 1873 און ווי א מגפה זיך שנעל פאר־שפּרייט איבער'ן גאנצען לאַנד און מיטגעבראַכט מיט זיך אומגליק און פארצווייפלונג. די ארבייטער האָבען פון קריזיס מורא'דיג גע־ליטען, אָבער זייערע יסורים זיינען ניט געווען אינגאנצען אָהן באלוינונג.

די עקאָנאָמישע נויטוועגדיגקייטען האָבען באשטימט דעם לויף פון די געשעהענישען און די ארבייטער, א טייל פון זיי, אלענפאלס, האָבען געעפענט זייערע אויגען און דערזעהן די אורזאכע פון זייע־רע ליידען. דאָס האָט זיי געטריבען צו קעמפען פאר דער ענד־גילטיגער אפשאפונג פון דער עקזיסטירענדער עקאָנאָמישער אומ־אָרדנונג, וואָס האלט זיך אויף לוין־שקלאפעריי, און ניט אָפּגעבען זייער גאנצע ענערגיע, ווי זיי האָבען דאָס געטאָן ביז אהער, אויף דער פּרוכטלאָזער ארבייט, ווי דאָס האָט זיך איצטער ארויסגעוויזען, פון ראנגלען זיך געגען די רעזולטאטען און פאָלגען פון דעם סיס־טעם. אָט די ארבייטער, וואָס האָבען דערזעהן די ליכט, אונטער דער פיהרערשאפט פון די ראדיקאלע אימיגראנטען פון דייטשלאַנד און פראנקרייך האָבען זיך געשטעלט אונטער דעם רע־וואָלוציאָנערען פאָהן פון דער נייער פּארטיי פון ארבייטער קלאַס.

עס איז זעלבסטפארשטענדליך און אומפארמיידליך, אז א פּארטיי מיט אזא פארשידענארטיגען צונויפשטעלונג זאָל האָבען א שטורמישע קאַריערע.

די קאמפען פון די ערשטע יאָהרען האָבען אויסגעפּרואווט דעם אומערשראָקענעם גייסט פון די גענאָסען, וואָס האָבען זיך באטיי־ליגט אין זיי. דאָס שטעלט צוזאַמען א שפאנענדען קאַפּיטעל פון

דער אַמעריקאַנער ארבייטער באַוועגונג, וועלכער וועט מיט דער צייט ריכטיג פארשטאַנען און אָפּגעשעצט ווערען.

די אַרומיגע באַשעפטיגטע וועלט האָט גאָר קיין באַגריף ניט געהאַט פון דעם רעוואָלוציאָנערען קערן, וואָס איז דאָ פאַרזייהעט געוואָרען, זי האָט קיין פאַרשטענדניש ניט געהאַט פאַר זיין וויכ־טיגקייט און געקוקט אויף זיינע אָנהענגער ווי אויף נאַרישע פאַנאַטיקער, וועמעס פאַנטאַזיעס זיינען אונשעדליך און וועמעס פּלענער וועלען צופּלאַצען ווי זייפענבלאָזען.

שטודירענדיג יענע צייט איז לייכט צו זעהן די גרויסע וויכ־טיגקייט, וואָס איז געלעגען אין יענעם אָנפאַנג, וואָס איז געמאַכט געוואָרען פּאָליטיש צו אָרגאַניזירען דעם ארבייטער קלאַס אַלס אַ קלאַס, מיט דעם הויפּט צוועק צו געווינען די פּאָליטישע מאַכט און צו באַפרייען די ארבייטער פון דער אונמענשליכער לוין־שקלאַ־פעריי.

דיסקוטירענדיג די אויבען דערמאַנטע פעריאָדע, זאָגט מאָרים הילקוויט אין זיין בוך „די געשיכטע פון סאָציאַליזם אין די פאַר־איינינטע שטאַאַטען", דאָס פאָלגענדע:

„פאַר איבער צוואַנציג יאָהר איז די „סאָציאַליסטישע ארביי־טער פאַרטיי" (ס. ל. פּ.) געווען דער הויפּט פאַקטאָר אין דעם אַמעריקאַנעם סאָציאַליזם. די בונטע קאַריערע פון דיזער פּאַרטיי איז דער פאַרפּלאָנטערסטער און אינטערעסאַנטסטער קאַפּיטעל אין דער געשיכטע פון סאָציאַליזם אין די פאַראייניגטע שטאַאַטען.

„אין אָנפאַנג האָט די סאָציאַליסטישע ארבייטער פּאַרטיי אויסגעזעהן ווי אַ רייהע צווישען זיך ניט פאַרבונדענע געשעהעני־שען און שוואַך־פאַרטראַכטע פּאָליטישע עקספּערימענטען. זי האָט אָפט געביטען איהר טאַקטיק, פאַרבונדען זיך מיט ענטגעגענגע־זעצטע שטרעמונגען, געווען פאַרנומען מיט אינערליכע און אויסער־ליכע קאַמפען, געהאַט אונערקלערבאַרע ערפאָלגען און מיסערפאָל־גען און קיין סימן פון פּאָרטשריט אָדער געווינס איז ניט געווען צו באַמערקען.

„אָבער די דאָזיגע צומישונג איז געווען בלויז אַ שיינבאַרע און אַנאַליזירענדיג די זאַך טיעפער, באַמערקט מען דעם לאָגישען

פאָדעם, וואס בינדט צונויף די אלע, פון אויבען־אויף ניט לאָגישע, פיהרונגען פון דער פארטיי און, ווי פלאנלאָז געוויסע ווענדונגען זעהען ניט אויס, האָבען זיי דאָך נעהאט זייערע אינערליכע און גרינדליכע אורזאכען.

„די שוועריגקייטען, וואָס זיינען געשטאַנען אויפ'ן וועג פון דער „סאָציאַליסטישער ארבייטער פארטיי" זיינען געוועזען אויסער־געוועהנליך. אלס איינע פון די ערשטע נאַציאָנאַלע סאָציאַליס־טישע פארטייען, וואָס איז געגרינדעט געוואָרען אין אמעריקא, האָט זי געהאט בייצוקומען די געוועהנליכע שוועריגקייטען, וואָס יעדע ראדיקאלע באוועגונג האָט אין דעם אָנפאנג פון איהר עקזיסטענץ — שוואכקייט און אומצוטרויען אין די אייגענע רייהען און פיינד־שאפט און אָפּלאכעריי פון דער דערוויסענדינגער וועלט."

דאָס זיינען געוועזען שטורמישע צייטען. די טרייד־יוניאָן באַ־וועגונג האָט זיך פארשפרייט ווי קיינמאָל פריהער. די „נייטס אָוו לייבאָר" (ריטער פון ארבייט) האָבען דערגרייכט דעם העכסטען פונקט פון זייער ענטוויקלונג און אנדערע ארבייטער יוניאָנס האָ־בען זיך געמעהרט און גיך פארגרעסערט זייער מיטגליעדערשאפט. אומעטום האָט זיך די שטים פון אגיטאַטאָר געהערט. אין 1885 האָט די „נייטס אָוו לייבאָר" ערקלערט א סטרייק אויף דעם „גולד סאוטוועסט" אייזענבאהן סיסטעם. דעם נעקסטען יאָהר איז אויף דער זעלבער אייזענבאהן ליניע פאָרגעקומען א גרעסערער סטרייק, וואָס האָט זיך גיך פארשפרייט איבער די שטאאטען פון מיזורי, אילינאָיז, ארקענזו, קענזעס און טעקסאס און האָט געדראָהט ארומצונעמען אַלע באַהנען פון די וועסטליכע און זיד־וועסטליכע שטאאטען. עס איז געוועזען איינער פון די באדייטענסטע אר־בייטער סטרייקס און די „נייטס אָוו לייבאָר" האָט זיך געוויזען אין איהר פולען גלאנץ פאר'ן גאַנצען לאַנד. די „נייטס" זיינען באַ־זיעגט געוואָרען, כאָטש דער קאַמף איז עקשנות'דיג געפיהרט גע־וואָרען און דאָס פאָלק איז געווען אזוי אויפגערעגט, אז דער קאָנ־גרעס איז געצוואונגען געווען צו אונטערזוכען די גאַנצע אנגעלע־גענהייט און דער באריכט פונ'ם אונטערזוכונגס קאָמיטעט האָט פארנומען איבער עלף הונדערט זייטען.

דעם ערשטען מאי פון דעם זעלבען יאהר האבען אין פאר־שידענע טיילען פון לאנד אויסגעבראכען אלגעמיינע סטרייקס פאר אן אכט־שטונדיגען ארבייטס־טאג. אין די סטרייקס האבען אנ־טייל גענומען אייניגע הונדערט טויזענד ארגאניזירטע ארבייטער און די מעהרסטע פון די סטרייקס האבען זיך געענדיגט מיט ענ־טוישונג און דורכפאל.

די אגיטאציע, וואס איז אין דער צייט אנגעגאנגען פאר א קירצערען ארבייטס־טאג, באקאנט אלס די אכט־שטונדיגע באוועגונג, האט דערגרייכט איהר העכסטען פונקט דעם 4טען מאי 1886 אין די היימארקעט אומרוהען אין שיקאגא, און האט זיך אויסגעלאזען אין די שוידערליכע הינריכטונג פון די אנארכיסטען דעם 11טען נאוועמבער 1887, וואס וועט פארבלייבען אן אייבי־גער שווארצער פלעק אויף דער קאפיטאליסטישער ציוויליזאציע. איהר שאנד און איהר פארדאמונג.

די מערדערליכע אנפאלען אויף פרידליכע מיטינגען, דאס ברו־טאלע שלאגען פון ארבייטער פון דער שיקאגא'ער פאליציי אויף דעם באפעהל פון זייערע פאליטישע הויפטלינגען — די געצייג פון דעם קאפיטאליסטישען קלאס — האט געטריבען די ארבייטער פיהרער צו פארצווייפלונג און פאראורזאכט די היימארקעט בלוט־באד, וואס איז געווען א טייוועלשער פלאן צו דערשטיקען די אגי־טאציע און צו פארניכטען די באוועגונג פאר אן אכט־שטונדיגען ארבייטס־טאג, וואס האט זיך געהאלטען אין פארשפרייטען איי־בער'ן גאנצען לאנד. מען דארף מודה זיין, אז פאר א צייט, יע־דענפאלס, האט עס גוט געדיענט די שענדליכע ציעלען פון די כלומרשט'דיגע פארטיידיגער פון „געזעץ און ארדנונג". אבער — נאר פאר א צייט. די שוידערליכע פארברעכענס פון דער קאפי־טאליסטישער גערעכטיגקייט זיינען די גינסטיגע קוועלען, וואס וועלען ענדליך און אומפארמיידליך פארניכטען דעם יסוד פון דעם פארברעכען, די קאפיטאליסטישע ארדנונג. היימארקעט וועט ניט פארבלייבען אהן זיין גערעכטער נקמה.

אין 1884 האט לאורענץ גראנלאנד פארעפענטליכט זיין „קאָ־אָפּעראטיווע רעפובליק" און ער איז געווען אהן צווייפעל גע־

רעבט, ווען ער האָט באהויפּטעט, אז ער האָט בייגעשטייערט זיין פּולען חלק צו דער פארשפּרייטונג פון סאָציאַליזם. ביז 1880 — זאָגט גראנלאנד — האָט מען סאָציאַליסטען צווישען די געבאָרענע אמעריקאנער געקענט אויסצעהלען אויף די פינגער פון איין האנד. ווען מען נעמט אין אנבאטראכט דאָס מיהזאמע ארבייטען, די ביטערע אָרעמקייט און די שווידערליכע נויט פון דעם סאָציאַליסטישען פּיאָנער, זעהט זיין פריהצייטיגער און טראגישער טויט אויס ווי א געבענשטער באלזאם פאר זיין פארמאטערטער נשמה. ער האָט זיין לעבען געגעבען צו ציוויליזירען די וועלט און איז באלוינט געוואָרען דערפאר מיט ליידען און א פריהצייטיגען טויט.

פיער יאָהר נאָכדעם ווי גראנלאנד׳ס „קאָאָפּעראטיווע רע־פּובליק" איז ערשינען, האָט עדוארד בעלאמי אין יאָהר 1888 ארויסגעגעבען זיין „קוקענדיג צוריק" און דאָס בוך האָט געהאט א וואונדערבארען איינפלוס. הונדערטער טויזענדער קאָפּיעס זיי־נען פארקויפט געוואָרען. דאָס פאָלק איז טיעף גערירט גע־וואָרען פון׳ם חלום פון דעם פּאָעטישען טרוימער. כאָטש דאָס בוך איז ניט געווען קיין וויסענשאפטליך סאָציאַליסטיש ווערק, דאָך האָט בעלאמי׳ס סאָציאַלער ראָמאן: „קוקענדיג צוריק" און אויך די פאָרזעצונג דערפון: „די גלייכהייט" געבראכט א ווערט־פולען און צייטמעסיגען בייטראג צו דער סאָציאַליסטישער ליטע־ראטור. בעלאמי האָט ניט נור אויפגערעגט די געמיטער, ער האָט אויך פּיעלע דירעקט אוועקגעשטעלט אויף דעם וועג צו דער סאָ־ציאַליסטישער באוועגונג. דאָס, וואס דאָס פאָלק האָט זיך באלד אָפּגערופען אויף בעלאמי׳ס רוף וועגען סאָציאַלער אויסגלייכונג זאָגט עדות ניט נאָר אויף דער אומצופרידענהייט, נאָר אויך אויף דער גרייטקייט זיך אָנצוכאפּען אָן יעדע זאך, וואָס זאָגט צו צו באפרייען פון אָרעמקייט, פון אומזיכערקייט און פון די שטענדי־גע שרעקען פון דער עקזיסטירענדער אָרדנונג. טויזענדער זיינען דורך די ביכער פון בעלאמי באוואוינגען געוואָרען צו שטודירען די סאָציאַלע פראגע און א סך פון זיי זיינען געוואָרען סאָציאַליסטען.

אין פעברואר 1888 האָט אויסגעבראָכען א סטרייק אויף דער בוירלינגטאָן באהן. אין סטרייק האָבען אנטייל גענומען אלע מא־

שיניסטען און הייצערס, ווי אויך א טייל פון די ברעמזערס און ווייכען־שטעלער. איבער פ. מ. ארטור, דעם דאמאלסדיגען פרעזי־דענט פון דער „בראדערהוד אוו לאקאמאטיוו אינזשינירס", איז געהאנגען די געפאהר פון געזעצליכער פארפאלגונג פאר דעם באי־קאט אונטער וועלכען די ארבייטער האבען געשטעלט איינע פון די צווייגען פון דער אייזענבאהן. דער באיקאט איז געוועזן אזוי ווירק־זאם, אז דער פארקער איז אזוי גוט ווי אפגעשטעלט געווארען. די ברודערשאפט האט צוריקגעצויגען דעם באיקאט און דער סטרייק האט אנגעהויבען צו פארשווינדען. אבער דער קאמף האט נאך אנגעהאלטען ארום א יאהר צייט און האט דער יוניאן געקאסט פולע צוויי מיליאן דאלאר. ענדליך זיינען די סטרייקערס ערשעפט גע־ווארען און זיינען געצוואונגען געוועזן זיך פאלשטענדיג אונטער־צוגעבען.

דא איז אלזא צום צווייטען מאל דערוויזען געווארען, אז ווען עס פארמעסטען זיך אין כחות די אייזענבאהן־קארפאראציעס מיט די אייזענבאהן ארבייטער יוניאנס, גועהען אלע מאל די יוניאנס געבראכען. קיין איינע פון די ברודערשאפטען פון די אייזענבאהן ארבייטער האט קיינמאל ניט געוואונען קיין איין באדייטענדען איי־זענבאהן סטרייק.

דאס פארלירען פון דעם און אנדערע סטרייקס צוזאמען מיט דעם פאקט, אז די מעהרסטע באהן־ארבייטער האבען ניט געקענט אריינגעהן אין די דאמאלט־עקזיסטירענדע יוניאנס, האט געפיהרט צו דער גרינדונג פון דער „אמעריקאן ריילוויי יוניאן", וואס האט אריינגענומען אלע אייזענבאהן ארבייטער אהן באשריינקונג און אהן אונטערשייד פון פאך. די נייע יוניאן איז גיך געוואקסען. זי האט אונטערנומען איינינע קלענערע סטרייקס און האט זיי געוואונען. אין אפריל 1894 האט אויסגעבראכען דער סטרייק אויף דער גרייט נארטהערן ליניע. דער סטרייק האט ארומגענומען אלע ארבייטער פון דער באהן און איז פאלשטענדיג געוואונען געווארען אין ווינצי־גער ווי אין דריי וואכען. א קורצע צייט שפעטער האט עס ווידער געהאלטען ביי א סטרייק צוליעב מיספארשטענדנישען פון דעם פרידענס־אפמאך נאך דעם סטרייק. אויך דא איז די „אמעריקאן

רײלװײ יוניאָן" ארויסגעקומען זיעגרייך. ארבייטער איבער'ן גאַנ־צען לאַנד האָבען אין די טויזענדער געשטראָמט אין דער יוניאָן. ענדע יוני פון דעם זעלבען יאָהר האָט אויסגעבראָכען דער פולמאַן סטרייק.

די פולמאַן קאָמפּאַניע, געשטיצט פון די פאראייניגטע באהן קאָרפּאָראַציעס איז געװען ענטשלאָסען צו פארניכטען די יוניאָן. ניט נאָר זיינען זיי דורכגעפאלען, נאָר די יוניאָן האָט פאראליזירט דעם גאַנצען פארקעהר און זיי אלעמען באזיעגט. זעהענדיג, אז די יוניאָן איז זיעגרייך, האָבען זיי געביטען זייער טאַקטיק. זיי האָבען געמאכט דעם יונייטעד סטייטס מארשאל פון אילינאָיז איינ־צושווערען אַן ארמעע פון דעפּיוטיס, אויגענשיינליך מיט דעם צוועק צו פארהיטען איינענטום, אָבער אין אמת'ן אויפצורייצען צו אומ־רוהען. אין זיין אָפיציעלען באריכט האָט דער שעף פון דער שי־קאגא'ער פּאָליציי געזאָגט, אז די דאָזיגע דעפּיוטיס באשטעהען פון גנבים, מערדער — דער שרעקליכסטער עלעמענט, וואָס איז ווען־ניט־איז פרייגעלאָזען אין א שטאָדט. אזוי גיך ווי די דאָזיגע דעפּיו־טיס האָבען אָנגעהויבען צו ארבייטען אונטער'ן צודעק פון דער נאכט, האָבען זיך אומרוהען אָנגעהויבען און דאָס איז געוועזען, וואָס די באהן־קאָרפּאָראַציע האָט געוואָלט. אָרדנונג איז געװען געפעהרליך פאר זיי, אזוי ווי אומאָרדנונג און גוואלד־טאטען זיינען געװען געפעהרליך פאר דער יוניאָן. זיי האָבען עס אויסגעצוי־כענט פארשטאַנען. אזוי גיך ווי די דעפּיוטיס האָבען אָנגעהויבען צו ארבייטען, איז די קאפּיטאליסטישע פּרעסע און די "אסאָשיאיי־טעד פּרעס" — די צענטראלע נייעס אגענטור — ארויסגעגאַנגען מיט ליגענס, אז די סטרייקס שטעלען אין סכנה דאָס לעבען פון די פרידליכע בירגער. די ליגענס האָבען געהאט זייער ווירקונג. או־מעטום האָבען זיך געהערט געשרייען: נידער מיט די „אמעריקאַן רײלװײ יוניאָן!" נידער מיט דער אנארכיע! דער שטראָם האָט זיך אומגעקעהרט. די טריאומפירענדע יוניאָן און די געשלאָגענע קאָרפּאָראַציעס האָבען זיך געביטען מיט זייערע פּאָזיציעס. די גאַנצע באפעלקערונג איז געװען געגען דער יוניאָן און יעדע נידער־טרעכטיגקייט געגען די ארבייטער איז ניט נאָר געװען מעגליך, נאָר

עס איז געטאָן געוואָרען אין נאָמען פון פאטריאָטיזם און טובת הכלל. די „אמעריקאן ריילוויי יוניאָן" האָט ניט געהאט קיין פרע־סע, זי האָט ניט געהאט קיין מעגליכקייט פאָרצולייגען איהר צד. און טויזענדער פון די באהן־ארבייטער, אין וועמעס אינטערעסען די יוניאָן האָט געקעמפּט און איינגעשטעלט אלץ אין קאָן האָבען זיך אָפּגעקעהרט פון איהר און פארדאמט איהר צוזאמען מיט איהרע שונאים.

הונדערטער געריכטליכע באשריינקונגען — אינדזשאַנקשאָנס — זיינען ארויסגעגעבען געוואָרען אין די געריכטען צווישען אָהייאָ און דעם פּאסיפיק. א האלבער טוץ געזונטע קערלען, אויפ'ן באפעהל פון דער פעדעראלער מאכט, האָבען זיך ארייינגעבראָכען אין אָפיס פון דער יוניאָן אָהן דער מינדסטער ווארנונג, צוגענומען אָפיציעלע דאָקומענטען, ביכער, פּריוואטע פּאפּירען און ניט גע־עפענטע בריעף, פארנעגעלט דעם אָפּיס און אוועקגעטראָגען דאָס צוגענומענע אין דער פעדעראלער רעגירונגס געביידע.

גראָווער קליוולאנד, דער דאמאלסדיגער פּרעזידענט פון די פאראייניגטע שטאאטען, האָט מיט דעם איינציגען צוועק צו העלפען די באהן־קאָרפּאָראציעס צו פארטיליגען די יוניאָן פון זייע־רע אָנגעשטעלטע געשיקט פעדעראלע סאָלדאטען אין שטאאט אילי־נאָי. דעם פּרעזידענט האָט ניט אויסגעמאכט וואָס דאָס איז גע־ווען אומגעזעצליך און וואָס דער גאָווערנאָר פון שטאאט האָט גע־גען דעם פייערליך און מעהרערע מאָל פּראָטעסטירט. דער מעיאָר פון שיקאגא און די גרעסטע מעהרהייט בירגער פון שטאָדט זיינען געווען געגען דעם פּרעזידענט'ס שריט. ווען אַ אמת'ע געשיכטע וועט געשריבען ווערען וועט דאָס דאָזיגע פארברעכען מאכען דעם נאָמען פון גראָווער קליוולאנד פאר דעם אייביגען צייכען פון שאנדע.

די קאפּיטאליסטישע פּרעסע האָט פאבריצירט טויזענדער לי־גענס און געזוכט ארויפצוּוואַרפען די פאראנטוואָרטליכקייט פאר די אַלע פארברעכענס פון די שולדיגע קאָרפּאָראציעס אויף אומשול־דיגע ארבייטער. די ארבייטער פיהרער זיינען ארעסטירט געוואָ־רען ניט זייענדיג אָנגעקלאָגט און זיינען פארשיקט געוואָרען אין געפענגניש אָהן א משפּט. א ספּעציעלע „גרענד דזשורי" איז איינ־

געשוואָרען געוואָרען מיט דעם אויסדריקליכען אויפטראג צו פאר־משפט'ן, און א באריהמטער קאפיטאליסטישער יוניאָן־האסער איז געמאכט געוואָרען פאר'ן פּאָרזיצענדען פון דער דזשורי. הונדער־טער אנדערע געזעץ־פארלעצונגען זיינען געמאכט געוואָרען און גע־רעכטיגקייט איז שענדליך פארגוואלטיגט געוואָרען, און אלץ, פאר־שטעהט זיך, מיט דעם פרומען אויסרייד און אָנשטעל צו פארהיטען געזעץ, אָרדנונג און יושר.

די קאָרופציע פון דער קאפיטאליסטישער רעגירונג האָט זיך נאָך קיינמאָל ניט ארויסגעשטעלט אזוי העסליך און אזוי קלאָר, ווי דאָס מאָל, אזוי סקאנדאלעז און דעגראדירט. יעדע אפטיילונג פון דער פעדעראלער רעגירונג איז אָפען געשטעלט געוואָרען אין דיענסט פון די באהן קאָרפּאָראציעס. די רעפּובליקאנער און דעמאָ־קראטישע בעאמטע האָבען קאָנקורירט צווישען זיך אין שקלאפישער געהאָרזאמקייט צו זייערע עקאָנאָמישע באלעבאטים.

ווען די רעגירונג און די קאפיטאליסטישע לאקייען האָבען גע־ענדיגט זייער שליחות אלס די מיסטרייניגער פון די באהן קאָרפּאָ־ראציעס, האָט גענעראל מילס, דער מיליטערישער סאטראפּ, ווי א רויב־פויגעל וואָס איז זאט פון בלוט און פלייש, מיט גרויס פּאראד און זעלבסט־צופרידענהייט ערקלערט אויף א באנקעט, וואָס איז איהם געגעבען געוואָרען אלס אנערקענונג פון זיין בראווער דיענסט:

„איך האָב צובראָכען דעם רוקען־ביין פון דעם סטרייק".

די ראָזיגע העלדישקייט פון די גראָווער קליוולאנדס, גענעראל מילס'עס און אלע זייערע חברים וועט ניט פארגעסען ווערען און וועט ניט פארבלייבען אָהן איהר געדעכטער באלוינונג.

אין 1893 האָט י. א. וויילאנד געגרינדעט אין גרינסבורג, אינ־דיאנא, די „קאמינג ניישאָן". דאָס איז געווען די ערשטע פּאָפּו־לערע צייטונג, וואס איז געגרינדעט געוואָרען אין די פאראייניגטע שטאאטען אין די אינטערעסען פון סאָציאליזם. די צייטונג האָט ערוואָרבען א גרויסע צירקולאציע און די איינקונפט איז געגאנגען פאר דער גרינדונג און ענטוויקלונג פון דער ראָסקין קאָאָפּעראטיווער קאָלאָניע אין טענעסי. שפּעטער האָט ווייאלנד אָנגעהויבען ארויס־

צונעבען דעם „אַפּיעל טו ריזן“ וועמענס פאַרשפּרייטונג עס האָט לעצטענס דערגרייכט אין די הונדערטער טויזענדער. עס איז ניט קיין פּוסטער לויב, ווען מען זאָגט, אז דער „אַפּיעל טו ריזן“ איז געווען אַ גרויסער פאַקטאָר גרייט צו מאַכען די אַמעריקאַנער ערד פאַר די זוימען פון סאָציאַליזם. די פּראָפּאַגאַנדא ארבייט, וואס וויילאַנד האָט מיט זיין גרויסער פעהיגקייט אָרגאַניזירט און וואס איז מיטגעהאָלפען געוואָרען פון אַ גרופּע טיכטיגע גענאָסען, איז געווען און איז אַ גרויסע הילף צו פאַרשפּרייטען אויפקלערונג צווישען די ארבייטער און אין דער אויפבויאונג פון דער סאָציאַליסטישער באַוועגונג.

אונזער פּעריאָדישע און וועכענטליכע פּרעסע, וואס איז אַזוי נויטיג פאַר יעדער פּאָליטישער פּארטיי, האלט זיך איצט אין איין ענטוויקלען און מיר האָבען יעדען גרונד צו גלויבען, אז זי וועט זיך נאָך מעהר ענטוויקלען און פאַרמעהרען.

די לעצטע קאָנווענציאָן פון דער „אמעריקאַן רייל‌וויי יוניאָן“ איז אויך געווען דער ערשטער צוזאַמענפאָהר פון דער „סאָשעל דעמאָקראַסי אָוו אמעריקא“, די סאָציאַלע דעמאָקראַטיע פון אמע־ריקא. דער צוזאַמענפאָהר איז אָפּגעהאלטען געוואָרען אין 1897 אין שיקאַגא. די דעלעגאַטען האָבען געשטימט צו פאַרוואַנדלען די באַהן־ארבייטער יוניאָן אין אַ פּאָליטישער פּאַרטיי פון ארבייטער־קלאַס.

די „רייל‌וויי טיימז“, דער אָפיציעלער אָרגאַן פון דער יוניאָן, האָט אָנגענומען דעם נאָמען „סאָשעל דעמאָקראַט“ און שפּעטער — „סאָשעל דעמאָקראַטיק הערעלד“ און ווערט איצט ארויסגעגעבען אין מילוואָקי אין די אינטערעסען פון דער סאָציאַליסטישער פּאַרטיי (ס. פּ.).

די „אַמעריקאַן רייל‌וויי יוינאָן“ איז לאַגיש אויסגעוואַקסען אין דער „סאָשעל דעמאָקראַסי“. די גרויסע אינדוסטריעלע ער־הויבונג, באַקאַנט אלס דער פּולמאַן סטרייק, און די ברוטאַלע טיראַניי און אכזריות'דיגע אונטערדריקונג פון דעם סטרייק האָבען אומפאַרמיידליך געפיהרט צו דער אויסשפּרייטונג

פון דעם יוניאָניזם און פון דער פּאָליטישער אקציאָן פון דעם אר־בייטער־קלאַס.

די „דזשענעראַל מענעדזשערס אסאָסיאיישאָן" — די יד אחת פון די אייזענבאהן פארוואלטערס — האָט פארפאָלגט די „אמערי־קאן רייל־ווי יוניאָן" מיט טייוולאָנישער גרויזאמקייט און איז גע־ווען ענטשלאָסען אויסצוראָטען דעם לעצטען פונק פון איהר לעבען, און אלס רעזולטאט דערפון, ווען די פּאָר איבערגעבליבענע דעלעגא־טען זיינען זיך צוזאמענגעקומען אויף זייער נאציאָנאלער קאָנווענ־ציאָן אין דעם אויבענדערמאָנטען יאָהר, איז די „אמעריקאן רייל־ווי יוניאָן", וואָס איז געליעבט און געעהרט געווען פון ארבייט און פאר־האסט פון קאפּיטאל, פארוואנדעלט געוואָרען אין דער „סאָשעל דע־מאָקראסי".

אויף דער נאציאָנאלער קאָנווענציאָן אין 1898 איז פּאָרגע־קומען א שפּאלטונג. איין ריכטונג האָט געלייגט גרויסע האָפנונגען אויף די קאָמוניסטישע קאָלאָניעס און געהאלטען זיי אלס דעם הויפּטציעל פון דער באוועגונג, די צווייטע ריכטונג האָט געלייקענט אין דער גרויסער צוקונפט פון די קאָלאָניעס און זי האָט געשטרעבט צו פּאָליטישער טעטיגקייט אלס פּארטיי פון ארבייטער קלאַס. די צווייטע ריכטונג איז באקאנט געווען אלס „סאָשעל דעמאָקראטיק פּארטי" (סאָציאל־דעמאָקראטישע פּארטיי). און זי האָט זיך ארויס־געוויזען פאר לעבענס־פעהיג און ערפאָלגרייך שוין אין איהרע ער־שטע טעג.

די סאָציאליסטישע ארבייטער פּארטיי (ס. ל. פּ.), אין וועלכער צוויסטיגקייטען זיינען אָנגעגאנגען פאר א לענגערער צייט, האָט זיך אין יאָהר 1899 צושפּאָלטען אין באזונדערע פּארטייען. די געגנער פון דער אדמיניסטראציאָן האָבען זיך פאראייניגט מיט דער „סאָשעל דעמאָקראסי", און די פאראייניגטע פּארטיי האָט אָנגע־נומען דעם נאָמען: „די סאָציאליסטישע פּארטיי" (ס. פּ.)

די נייע פּארטיי האָט זיך גלייך געשטעלט אויף דעם קלאָרען און פעסטען באָדען פון דער אויסגעהאלטענער סאָציאליסטישער וועלט־אנשויאונג, וואָס מארקס, ענגעלס און לאסאל האָבען אזוי

פּרוכטבאַר געמאַכט מיט די זוימען פון זייער זשעני און גלויבען אין די ציעלען און וועגען פון דעם אַרבייטער קלאַס.

מאַרקס'עס אומשטערבליכער לאָזונג: „אַרבייטער פון אַלע לענדער, פאַראייניגט אייך! איהר קענט גאָרנישט פאַרלירען אויסער אייערע קייטען און געווינען קענט איהר א וועלט!" — באַגייסטערט דעם אַרבייטער קלאַס אין זיין קלאַסען־קאַמפּף איבער דער גאַנצער וועלט. די ס. פּ. אין אַמעריקא האָט זיך אָנגעשלאָסען און ענג פאַרבונדען מיט אָט דער אינטערנאַציאָנאַלער אַלוועלטליכער אַרמעע.

די שטימען וואָס די סאָציאַליסטען באַקומען אין די פאַראייניגטע שטאַאַטען האַלטען אין וואַקסען און זיינען גאַנץ צופרידענשטעלענד.

אין די נאַציאָנאַלע וואַהלען פון 1892 האָבען די סאָציאַליסטען באַקומען 21.164 שטימען.

אין 1896 — 36,739.

אין 1900 האָט די „סאָציאַליסטישע פּאַרטיי" (ס. פּ.) באַקומען 87,814 און די „סאָציאַליסטישע אַרבייטער פּאַרטיי" (ס. ל. פּ.) 39,739, צוזאַמען 127,553 שטימען.

זייט 1900 איז די סאָציאַליסטישע פּראָפּאַגאַנדאַ געוואָרען גרעסער ווי פריהער, ווען זי האָט פּאַקטיש בלויז אַרומגענומען אייניגע שטאַאַטען און איהרע מיטלען זיינען געוועזען אומבאַדייטענד.

אָבער יענע צייטען זיינען שוין אַוועק. די סאָציאַליסטישע פּאַרטיי האָט איצט אָרגאַניזאַציעס אין בענאַה אַלע שטאַאַטען און טעריטאָריעס פון לאַנד, זי האָט אַן ענטוזיאַסטישע און ענערגישע מיטגליעדערשאַפט און אַ גרויסע און פאַרשפּרייטע פּרעסע.

די פּרינציפּען פון דער סאָציאַליסטישער פּאַרטיי זיינען די פּרינציפּען פונ'ם אינטערנאַציאָנאַלען סאָציאַליזם און איהר טאַקטיק איז די זעלבע, וואָס איהרע פּרינציפּען — אַבסאָלוט אומקאָמפּראָמיסליך.

און פול מיט האָפנונגען און פאַרשפּרעכונגען איז דער וועג פון די אַרבייטער פאַר דער קומענדער אָרדנונג.

מיר ווייסען ניט און ווילען ניט וויסען פון די אַלע אינערליכע

רייסערייען, וואס קענען אָדער ווילען פּאַרקומען אין דער סאָציאַ־ליסטישער פּארטיי. אַלץ וואָס מיר ווייסען איז, אז די פּרינציפּען פון סאָציאַליזם זיינען נויטיג פאַר דער באפרייאונג פון ארבייטער־קלאַס און פאַר דעם אמת'ן גליק פון אַלע קלאַסען און אז ער מוז מקוים ווערען. מיר זעהען, אז דער סאָציאַליזם, געגעהרט פון עלענד און באַלעבט פון די שטרעבונגען פון ארבייטער קלאַס, קריגט פון טאָג צו טאָג אַלץ אַ גרעסערען פעלד פאַר זיין טעטיגקייט, אז זיין מאַכט און איינפלוס וואקסט און ווען די לעצטע שעה פון קאַפּיטאַ־ליזם און לוין־שקלאַפעריי וועט שלאָגען, וועט די סאָציאַליסטישע באַוועגונג, — די באַוועגונג וואס איז גרויס גענוג ארומצונעמען די גאַנצע מענשליכע ראַסע, — קרוינען מיט זיעג די קעמפפער וואָס האָבען הונדערטער יאָהרען געראַמט דעם וועג און געבויט דעם טעמ־פּעל פון דער צוקונפט — דעם טעמפעל און טראָן פון אַ באַפרייטער מענשהייט אין אַ פרייער וועלט.

(דעם אַרטיקעל „די אַמעריקאַנער באַוועגונג" האָט דעבס געשריבען ווען די פּאַרטיי איז נאָר וואָס אָרגאַניזירט געוואָרען. זינט דאָן איז די פּאַרטיי געוואַקסען אין איינפלוס און צאָהל, זי האָט דערגרייכט אַ נאָכ־פאָלגערשאַפט פון אַ גאַנצען מיליאָן בירגער און אַריבער 100 טויזענד מיטגלידער.)

די פעדעראַלע רעגירונג און דער שיקאַגאָ'ער סטרייק

(דעבס האָט געשריבען דאָס אַרטיקעל פאָר דעם זשורנאַל „מעקלור'ס מעגעזין", אָבער די רעדאַקציע האָט זיך אָפּגעזאָגט צו דרוקען עס.)

אין דעם יולי נומער „מערקליורס מעגעזין" איז דאָ אן אר־טיקעל פון עקס־פּרעזידענט גראָווער קליוולאנד וועגען דער „רע־גירונג אין דעם שיקאגאָ'ער סטרייק פון 1894". אום דאָס וואָרט „רעגירונג" זאָל דאָ ריכטיג פארשטאנען ווערען, דאַרף געזאָגט ווע־רען אז דאָ ווערט גערעדט וועגען דער פעדעראלער רעגירונג פון וועל־כער מר. קליוולאנד איז געוועזען דער הויפּט אין דער צייט פון שי־קאגאָ'ער סטרייק, און ניט וועגען דער שטאַאט רעגירונג פון אילי־נאָיז אָדער שיקאגאָ'ער שטאָדט רעגירונג, וועמענס רעכט די פּעדע־ראלע רעגירונג האָט איגנאָרירט און פארלעצט אונטער דער אדמי־ניסטראציע פון מר. קליוולאנד.

קליוולאַנד פאַרטיידיגט זיך.

עס איז אודאי בלויז א צופאַל, וואָס מר. קליוולאנד'ס לויב־געזאנגען וועגען זיין פּאטריאָטישער אדמיניסטראציע און וועגען זיך — דעם הויפּט פון דער אדמיניסטראציע, זיינען געקומען פּונקט ערב א נאַציאָנאלער קאָנווענציאָן, וואָס איז צוזאמענגעשטעלט מעהרסטענס פון זיינע אנהענגערס, וועלכע ארבייטען, אז ער זאָל צום פיערטען מאָל נאָמינירט ווערען פאר פּרעזידענט.

עס איז זיכער, אז עקס־פּרעזידענט קליוולאנד ווייסט אליין גאָר ניט וועגען דעם סטרייק, וואָס ער באהאנדעלט און אז די בא־ווייזע אויף וועמעס גרונ־ ער האָט אָפיציעל געהאנדעלט און אויף וועלכע ער בויט איצט זיין ארטיקעל זיינען איין־זייטיג, זיינען צונעשטעלט געוואָרען פון די באהן־קאָרפּאָראציעס און פון די, וואָס רעפּרעזענטירען אָדער ווערען קאָנטראָלירט פון די דאָזיגע קאָרפּאָ־ראציעס. עס איז דערפאר קיין וואונדער ניט, וואס ער פאלט אריין

אין א רייהע טעות'ן, אנפאנגענדיג מיט דער אורזאכע פון די אומ־רוהען און ענדיגענדיג מיט דעם גאנצען אינהאלט פון זיין באריכט, ווי עס קען אהן צווייפעל באוויזען ווערען פון דעם רעפּארט וועגען דעם שיקאגא'ער סטרייק, וועלכען עס האט ארויסגעגעבען די סטרייק־אונטערזוכונגס־קאמיסיע, וואס מר. קליוולאנד האט אליין באשטימט.

וואס איז אזוינס געווען דער שיקאגא'ער סטרייק?

דאס איז געווען איינער פון די פיעלע קאמפען, וואס זיינען און וועלען ערשט געקעמפט ווערען אין דער עקאנאמישער מלחמה צווישען קאפּיטאל און ארבייט. פיטסבורג, האמסטעד, באפאלא, לאטימער, פאנא, קוירד'אלען, קריפּל גריק און טעלערייד דערמאנען אייניגע פון די קאמפען אין דיזען לאנד פון דער אלוועלטליכער מלחמה פאר אינדוסטריעלער באפרייאונג.

וואס האט פּרעזידענט קליוולאנד געטאן, ווען עס האט אויס־געבראכען דער שיקאגא'ער סטרייק? האט ער געמאכט א פּער־זענליכע אונטערזוכונג? — ניין!

האט ער ביידע צדדים גערופען צו א פאַרהער — ניין! ער האט עס ניט געטאן.

האט ער אין זיין גאנצען פּערצעהן זייטיגען ארטיקעל ציטירט אן ארבייטער, אדער אן ארבייטער פּארשטעהער צו פארשטארקען דערמיט זיין ערקלערונג און זיינע אפיציעלע טאטען? — קיין איי־נעם ניט!

איך באהויפּט, אז ער האט יערען טייל פון אינפּארמאציע באַ־קומען פון דער קאפּיטאליסטישער זייט, אז אין זיינע האנדלונגען האט ער פּארטראטען דעם צד פון די אייזענבאהן־קאמפּאניעס און ער האט זיך גערעכענט נאר מיט זייערע אינטערעסען און אז דעם אנדער צד האט ער ניט געשאנקען קיין שום אויפמערקזאמקייט. די הונדערטער־טויזענטער ארבייטער מיט זייערע פרויען און קינ־דער וואס זיינען געשטאנען אין קאן, האבען ביי דעם פּרעזידענט ניט געהאט מעהר אנזעהן, ווי די שעפּסען, וואס ווערען געפיהרט

צום שלאַכט־הויז. ער איז אַלס פּרעזידענט גֿעווען ריקזיבטסלאָז, ווי ער איז איצטער אַלס געשיכט־שרייבער געוויסענלאָז.

צוליעב וואָס די פעדעראַלע מאַכט האָט זיך אַריינגעמישט.

דער פעדעראַלער ריכטער האַט זיך געפּיהלט פאַרפּליכטעט צו פּולמאַנען, ווייל דורך פּולמאַנ'ס איינפלוס האָט ער באַקומען דעם ריכטער־שטול, און צו די באַהן־קאָמפּאַניעס, וועלכע פּלעגען איהם שטענדיג באַזאָרגען מיט פרייער רייזע. און אַלס דאַנק צו זיינע באַשיצער און באַזאָרגער האַט דער ריכטער ניט בלויז געזוכט אָנצוהאַלטען די אָרדנונג און אָפּצוהיטען דאָס געזעץ. ער האָט גע־זוכט מיט אַלע מיטלען צו צוברעכען דעם סטרייק אין די אינטערעסען פון די באַהן קאָרפּאָראַציעס. און טאַקי דערפאַר האַט עס רזשאהן פּ. אַלטגעלד, דער גאָווערנאָר פון אילינאָיז, און דזשאהן פּ. האָפּקינס, דער מעיאָר פון שיקאַגאָ, ניט מסכים געווען מיט פּרעזידענט קליוו־לאַנדס אַדמיניסטראַציע אוןביידע האָבען איינמוטיג פּראָטעסטירט נעגען דעם, וואָס די פעדעראַלע מאַכט האָט געשיקט סאָלדאַטען אין זייער שטאַאַט און שטאָדט. קיין אויפריכטיגער מענש וועט דאָך ניט צושטימען, אַז די נאַציאָנאַלע רעגירונג זאָל זיך אָפּען און ברו־טאַל שטעלען געגען די איינפאַכע בירגער און אין די געלטליכע אינ־טערעסען פון אַ פּאָר גרויסע געלד־מאַגנאַטען און זייערע קאָרפּאָ־ראַציעס.

מר. קליוולאַנד פאַרגעסט אָן ריכטער וואודס.

דער פאַרשטאָרבענער ריכטער וויליאַם א. וואודס איז געווען איינער פון די הויפּט ריכטער אין דעם שיקאַגאָר אָפּער. ער האָט אַרויסגעגעבען אינדזשאָנקשאָנס, געדופען די סטרייקערס אין גע־ריכט און פאַרשיקט זיי אין געפּענגניש אָהן אַ משפּט. אָבער דער פּרעזידענט קליוולאַנד פאַרשווייגט פאָרזיכטיג אַלע פאַרדינסטען פון דעם ריכטער. כאָטש ער ברענגט פיעלע קאָפּיעס פון דאָקומענ־טען, איז אָבער אין זיין אַרטיקעל ניט פאַרהאַן קיין קאָפּיעס פון די טעלעגראַמען, וואָס זיינען געשיקט געוואָרען צווישען ריכטער וואודס פון זיין היים אין אינדיאַנאַפּאָליס און די אייזענבאַהן־

פארוואלטער פון שיקאגא איידער ער איז אהער געקומען איבערצו־נעמען די ריכטער־שטול.

ריכטער וואודס האט געפונען פאר מעגליך צו פאראורטייי־לען דעם שרייבער פון די ציילען און זיינע קאלעגען אהן א משפט און צו באפרייען וויליאם וו. דאדלי פון די טרויעריג באקאנטע „בלאקס אף פייוו", טראץ דעם, וואס עפ׳י משפט איז ער געווען פאראורטיילט.

ריכטער וואודס איז טויט און איך וויל ניט אטאקירען קיין טויטע. ס׳איז געגוג, וואס איך האב געמוזט דערמאנען זיין נא־מען און אז מר. קליוולענד האט געמוזט זיין נאמען אויסלאזען.

פולמאן ווייזט ארוים פאראכטונג צום געריכט.

אין דער צייט פון סטרייק איז דער פארשטארבענער דזשארדזש מ. פולמאן גערופען געווארען אין פעדעראלען געריכט עדות צו זא־גען. טראץ דער אויפפאדערונג איז זיך פולמאן אין זיין פריוואט צוג אוועקגעפאהרען פון שטאדט, באגעהענדיג דערמיט אן אקט פון באליידיגונג געגען געריכט. צוריקקומענדיג אין בא־גלייטונג פון זיין אדוואקאט, האט ער געהאט א פריינדליכען גע־שפרעך מיט׳ן ריכטער און מיט דעם איז די זאך ערלעדיגט גע־ווארען. ניט ער האט געדארפט זיך ענטשולדיגען און ניט ער האט געדארפט קומען אין געריכט. דער סטרייקער, אבער, אויף וועלכען עס איז בלויז געפאלען דער קלענסטער פארדאכט פון אומגעהארכזאמקייט צום געריכט, איז מיט האסטיגקייט פאר׳משפט און פארזעצט געווארען אין תפיסה. קיין איינעם האט מען ניט געשאנעוועט, און קיין איינער איז ניט איינגעלאדען געווארען צו „א הארץ־צו־הארץ געשפרעך" מיט׳ן „ליעבעסווירדיגען" ריכטער.

וואלט מר. קליוולאנד ענטפערן?

באטראכטענדיג דעם ארטיקעל פון עקס־פרעזידענט קליוולאנד וויך איך דערווייזען מיינע איינוועגדונגען און אפלייקענונגען, ווי אויך באשטעטיגען מיינע באהויפטונגען. עס איז אבער אומ־מעגליך דאס צו טאן אויף א צופרידענשטעלענדען וועג אין איין איינציגען ארטיקעל. אזוי אבער, ווי נאך דעם, ווי עס איז שוין

אריבער צעהן יאהר, איז די זאך געווען גענוג וויכטיג, אז מר. קליוולאנד זאל זי צוריק אויפלעבען און אזוי, ווי די ארבייטער האבען ניט געהאט קיין מעגליכקייט ביז איצט פארצולייגען זייער צד פאר׳ן פאלק — לייג איך פאר אז עס זאל אראנזשירט ווערען אן עפענטליכער פערהער פון דיביידע צדדים, אדער אז אין א רייהע ארטיקלען זאל ארויסגעבראכט ווערען דער גאנצער און פולער אמת וועגען דעם גרויסען סכסוך. איך, פון מיין זייט, בין גרייט זיך צו באגעגענען מיט עקס־פרעזידענט קליוולאנד אדער מיט אן אנ־דערען, וואס ער וועט אויסקלייבען, אין אזא מינדליכער אדער שריפטליכער דיסקוסיע און אויב מיר וועט ניט געלינגען ארונטער־צונעמען דעם שאנד־פלעק פון פארברעכענס וואס מר. קליוולאנד האט ארויפגעווארפען אויף די אייזענבאהן־ארבייטער, וואס זיינען געווען ארגאניזירט אין דער „אמעריקאן ריילוויי יוניאן“, אויב מיר וועט ניט געלינגען צו ברענגען צופרידענשטעלענדע באווייזע, אז די אלע פארברעכענס זיינען באגאנגען געווארען פון צווייטען צד — פון דעם צד, אין וועמעס אינטערעסען פרעזידענט קליוולאנד האט געשטעלט די גאנצע מאכט פון דער פעדעראלער רעגירונג — וועל איך איינשטימען אפען פאר אלעמען בעטען מחילה ביי די איי־זענבאהן קאמפאניעס, ענטשולדיגען זיך פאר׳ן עקס־פרעזידענט און אויפגעבען מיין אגיטאציאנס־ארבייט אויף שטענדיג.

די אורזאכע פונ׳ם פולמאן סטרייק.

עס איז זעהר לייכט פאר מר. קליוולאנד און די איבעריגע וואס זיינען געווען אויף דער זייט פון די אייזענבאהן קאמפא־ניעס, צו פארעפענטליכען קאפיעס פון דאקומענטען, רעפארטען א. ז. וו. פשוט דערפאר, וואס דאס פעדעראלע געריכט פון שיקאגא האט געצוואונגען די טעלעגראפען קאמפאניעס איבערצוגעבען איהר אלע קאפיעס פון די פארהאנדלונגען אויף דער קאנווענציאן און אנדערע פארזאמלונגען פון דער „אמעריקאן ריילוויי יוניאן“, ניט אויסשליסענדיג אפילו די רעפארטען פון די פארמאכטע זיצונגען. דאס פעדעראלע געריכט האט אבער ניט געפאדערט פון די באהן־קאמפאניעס, אז זיי זאלען ארויסגעבען די טעלעגראמען, וואס זיי האבען צווישען זיך געשיקט און די וואס זיינען געשיקט גע־

וואָרען צווישען זייער פאַרוואַלטונג און די פעדעראַלע רעגירונגס־בעאַמטע און אויך ניט די פאַרהאַנדלונגען פון דער „דזשענעראַל מענעדזשערס אַסאָסיאיישאָן“, אום דאָס גאַנצע פאָלק זאָל זיי קע־נען זעהן און אום זיי זאָלען קענען דינען אַלס אַ גרונד פאַר קרי־טינעלער פאַרפאָלגונג.

דער סטרייק וואָלט געוואונען געוואָרען.

פון דעסטעוועגען זיינען דאָ גענוג באַווייזע קלאָר צו מאַכען יעדען, וואָס איז פריי פון פאַראורטייל, יעדען, וואָס וויל וויסען דעם אמת אַז די רעגירונג פון די פאַראייניגטע שטאַאַטען אונ־טער דער אַדמיניסטראַציע פון פּרעזידענט קליוולאַנד איז געשטאַנען הינטער די פלייצעס פון די אייזען־באַהן קאָמפּאַניעס, און אַז די „דזשענעראַל מענעדזשערס אַסאָסיאיישאָן“ איז געווען די פאַר־מיטלערין אין דעם ניט כשר'ען שידוך. יעדער איינער וואָס זוכט ניט באַוואוסטזיניג צו זיין בלינד אין דער אַנגעלעגענהייט, ווייס, אַז די קאָמפּאַניעס האָבען, בויענדיג אויף דער שטיצע פון דער רעגירונג, איינגעשוואָרען חברה־לייט, וואָס זיינען אַלע גרייט צו טאָן פאַר געלט, אַלס דעפּיוטי מאַרשאַלס צו פּראַוואָזאַכען אומאָרדנונגען און דערמיט צו שאַפען אַן אויסרייד, אַז די מילי־טערישע מאַכט זאָל פאַרכאַפּען די הויפּט־קוואַרטיר פון דער „אַמע־ריקאַן ריילוויי יוניאָן“ און אַריינוואַרפען די פיהרער אין גע־פענגניש און צוברעכען די זיגרייכע יוניאָן, אַנטאָן שלעבטס, שלאָ־גען, פאַר'משפט'ן די פרידליכע און געזעץ־געהאָרכזאַמע יוניאָן־מיטגלידער און איבערגעבען די גאַנצע סיטואַציע אין די הענט פון די באַהן־קאָמפּאַניעס.

דאָס איז די טייל ארבייט, וואָס פּרעזידענט קליוולאַנד האָט געטאָן אין דעם שיקאַגאָר סטרייק און דערפאַר פיהלען עס צו איהם די אייזענבאַהן קאָמפּאַניעס באַזונדערס און די טראַסטען אין אַלגעמיין אַזאַ טיפע דאַנקבאַרקייט און ניט נאָר איז ער זיי ליעב, נאָר זיי אַרבייטען מיט אַלע כחות, אַז ער זאָל פאַרבלייבען פּרעזיד־דענט פון די פאַראייניגטע שטאַאַטען אויף אייביג.

וואס זיינען געווען די ערשטע שריט פון פרעזידענט קליוו־לאנד אין שיקאגאר סטרייק? — ער האט באשטימט עדווין וואַ־קער אלס ספעציעלען ראט־געבער פון דער רעגירונג.

ווער איז געווען עדווין וואקער?

„א טיכטיגער און פראמינענטער אדוואקאט" זאגט קליוו־לאנד.

דאס אלץ?

ניין, ניט אלץ. אין דער צייט, וואס פרעזידענט קליוולאנד און זיין שטאאטס פראקוראר האבען באשטימט עדווין וואקער אויף דער רעקאמענדאציע פון די באהן־קאמפאניעס, אלס ספע־ציעלען ראט־געבער פון דער רעגירונג און געצאהלט איהם א סומע, וואס קאן אנגערופען ווערען א פארמעגען, איז ער גע־ווען דער ראטגעבער פון דער „שיקאגא, מילוואקי און סט. פאול" אייזענבאהן.

אין Who's Who In America — ווער וואס עס איז אין אמעריקא — געפינען מיר פאלגענדעס:

„וואקער, עדווין, אדוואקאט, * * * באזעצט זיך אין שיקאגא אין 1865. אדוואקאט פון אייניגע אייזענבאהן־קאמפא־ניעס זינט 1866. ראטגעבער פאר דער „שיקאגא, מילוואקי און סט. פאול" אייזענבאהן פאר דעם אילינאי דיסטריקט זינט 1870. שותף פון דער פירמא וו. פ. רענד און קאמפ., קוילען־מינען איי־גענטימער און עקספעדיטארס. געווען אדוואקאט פון די אייזענ־באהן־קאמפאניעס און ספעציעלער ראטגעבער פון דער פעדערא־לער רעגירונג אין די פראצעסען פון דעם גרויסען אייזענבאהן סטרייק פון 1894".

די באריכטונג פון וואקער'ס אנשטעלונג.

די לאגע איז געווען, ווי פאלגט: עס איז געווען א קאנפליקט צווישען די „דזשענעראל מענעדזשערס אסאסיאיישאן" וואס האט רעפרעזענטירט די אייזענבאהן־קאמפאניעס און דער „אמעריקאן ריילוויי יוניאן", וואס האט רעפרעזענטירט די באהן־אנגעשטעל־

טע. פאַלשטענדיגע רוה און אָרדנונג האָט געהערשט, אָבער די באהן קאָמפּאַניעס זיינען געשלאָגען, פאַלשטענדיג באזיגט. זיי קענען אפילו ניט באזאָרגען די פּאָסט, פּשוט דערפאַר, וואָס די אַנגעשטעלטע האָבען אוועקגעוואָרפען די ארבייט. מערקט אייך, אז די אַנגעשטעלטע זיינען גרייט צו פיהרען די פּאָסט און אַלע אנדערע צוגען, אויסער די פּולמאַן וואַגאָנען, ביז די פּולמאַן קאָמ־פּאַניע וועט ניט איינוויליגען צו ארביטרירען מיט איהרע סטרייקענדע ארבייטער. אָבער די באהן־באאַמטע באשטימען, אז אויב די ארבייטער ווילען ניט פיהרען קיין פּולמאַן וואַגאָנען, זאָל אויך קיין פּאָסט־צוג ניט געהן.

דאָס איז געווען די אורזאכע, וואָס די פּאָסט איז געשטערט געוואָרען און דאָס איז געווען דער אויסרייד פאַר דער פעדעראַ־לער רעגירונג אריינצומישען זיך. מיט איין וואָרט, פּרעזידענט קליוולאַנד, איבערגעגעבען צו די באהן קאָמפּאַניעס, האָט זיך גע־שטעלט אויף זייער זייט און געהאָלפען זיי אין זייער קאָנפליקט מיט די ארבייטער מיט דער גאַנצער מאכט פון דער פעדעראַלער רעגירונג.

דער רעפּאָרט פון דער סטרייק קאָמיסיע געגען קליוולאַנד'ן.

מען דאַרף ניט ווייט זוכען קיין באשטעטיגונג אויף די אַלע פאַקטען. מען קען עס קריגען פון דעם אָפיציעלען רעפּאָרט פון דער סטרייק קאָמיסיע. בלויז באשריינקטקייט אין פּלאַץ איז די אורזאכע, וואָס איך ברענג ניט דאָ די אַלע אונצאָהליגע באוויי־זע, וואָס געפינען זיך אין דעם רעפּאָרט.

עס איז אַלזאָ קלאָר, אז פּרעזידענט קליוולאַנד און זיין קאַ־בינעט, האָבען געשטעלט די רעגירונג אין דינסט פון די באהן־קאָמפּאַניעס.

עדווין וואָקער, דער אדוואָקאַט פון די באהן־קאָמפּאַניעס איז געוואָרען דער פאָרשטעהער פון דער רעגירונג און אונטער זיין אויפזיכט זיינען געשטעלט געוואָרען די באהנען און די רע־גירונגס מאכט. אָ, ס'אַרא הייליגע פאַראייניגונג! ס'אַרא טיע־פער מוסר השכל!

לויט וואקער'ס ראט האט קליוולאנד געהאנדעלט, אויף וואַקער'ס אויפפאָדערונג זיינען די פעדעראלע סאָלדאטען אנגעקומען קיין שיקאגא, אויף וואקער'ס קאָמאנדע האט די גרויסע רעגירונג פון די פאראייניגטע שטאאטען געהאנדעלט מיט דער אונטערטעניגקייט און געהאָרכזאמקייט פון א געשטודירטען לאקעי.

וואָס וואָלט זיין ווען קליוולאנד שטעלט אָן דראָו'ן?

לאָמיר זיך פאָרשטעלען, אז פּרעזידענט קליוולאנד האט אָנגעשטעלט קלארענס דראָו, דעם אדוואקאט פון דער „אמעריקאן „ריילוויי יוניאָן" אָנשטאט עדווין וואָקער, דעם אדוואָקאט פון דער „דזשענעראל מענעדזשערס אסאָסיאיישאָן", אלס ספּעציעלען ראטגעבער פון דער רעגירונג.

און לאָמיר זיך פאָרשטעלען, אז דראָו איז באפאלען דעם אָפיס פון דער „דזשענעראל מענעדזשערס אסאָסיאיישאָן", פארכאפּט די ביכער, פּאפּירען, קאָרעספּאָנדענץ, ארייגרעכענענדיג די ניט געעפענטע בריף פון די אפּוועזענדע באאמטע, דעם אָפיס געשטעלט אונטער'ן אויפזיכט פון פעדעראלע ברוטען, סקאנדאלעז פארלעצענדיג די קאָנסטיטוציע פון די פאראייניגטע שטאאטען ווי דאָס האט געטאָן וואקער מיט'ן אָפיס פון דער „אמעריקאן ריילוויי יוניאָן"!

און שטעלט זיך פאָר ווייטער, אז די „אמעריקאן רוויילוויי יוניאָן", געשטיצט פון דראָו, ראטגעבער פון דער פעדעראלער רעגירונג, האט איינגעשוואָרען אן ארמיי פון „גנבים, מערדער" (זעה דעם אָפיציעלען רעפּאָרט פון מ. ברענען, שעף פון דער שיקאגאָער פּאָליציי, צום שיקאגאָ'ער שטאָדט־ראט) צו דינען דער יוניאָן אלס יונייטעד סטייטס מארשאלס און אָפּהיטער פון געזעץ און אָרדנונג!

און ענדליך לאָמיר זיך פאָרשטעלען, ווען די אומרוהעז וואָלטען זיך טאקע אָנגעפאנגען, ווי וואָלט דאמאָלט געווען, וואָלט אימיצער, וואָס האט נאָר א פונק שכל, געגלויבט, אז די אלע זאכען זיינען געטאָן געוואָרען צו באשיצען לעבען און אייגענטום און אָפּצוהיטען געזעץ און אָרדנונג?

און אין אזא ליכט, אייגענטליך, וויל עס פּרעזידענט קליוו־

לאַנד פאַרשטעלען דעם אנטייל און די ראָלע, וואָס ער און זיין אדמיניסטראַציע האָט געהאַט אין דעם פולמאַן סטרייק.

די אמת'ע געזעץ־ברעכער — זיינען די באַהן קאָמפּאַניעס.

אין זיין גאַנצען אַרטיקעל באַמיהט זיך מר. קליוולאַנד אַרויס־צושטעלען די באַהן־קאָמפּאַניעס אלס א מוסטער פון פרידליכקייט, פּאַטריאָטיזם, געזעץ און אָרדנונג, און די באַהן אָנגעשטעלטע אלס א באַנדע בלוטדורשטיגע פאַרברעכער, וואָס מען האָט גע־מוזט אונטערדריקען מיט דער ברוטאַלסטער מאַכט.

וואָס איז דער וואונדער, אַז דער עקס־פּרעזידענט איז אַזוי טייער דעם אייזערנעם האַרץ פון באַהן־טראָסט און אַלע אַנדערע טראָסטען, וואָס נוצען אויס די רעגירונג, איהרע באַאַמטע און סאָלדאַטען פאַר זייערע אייגענע גראָב־פּערזענליכע אינטערעסען!

לאָמיר אויף א ווייַלע באַטראַכטען די פאָלגענדע פּשוט'ע פראַגען:

ווער פאַרברעכט דאָס געזעץ, די רויבערישע באַהן־קאָמפּאַ־ניעס צי די האָראָפּאַשנע באַהן אָנגעשטעלטע?

וועלכע באַהן־קאָמפּאַניעס אין די פאַראייניגטע שטאַאַטען האָט זיך ווען אויפגעפיהרט אין פולען איינקלאַנג מיט די געזע־צען פון לאַנד? — קיין איינע ניט.

וועלכע גרופּע פון באַהן־אָנגעשטעלטע פאַרלעצט די גע־זעצען פון לאַנד? — קיין איינע ניט!

די באַהן קאָמפּאַניעס באַקעמפען יעדען געזעץ, וואָס זוכט פיעל־ווייניג איינצוצאַמען זייער מאַכט און באַשרענקען זייערע רויבערייען.

זיי קויפען אונטער געזעצגעבער, קאָרופּטירען די געריכטען, פאַרדאַרבען די פּאָליטיק און באַגעהען אַנצאָהליגע אַנדערע פאַר־ברעכענס געגען דער רעפּובליק.

די אייזענבאַהן אָנגעשטעלטע זיינען ניצליכע, עהרליכע, זעלבסט־אָפּפערענדע און פרידענס־ליעבענדע מענשען, וואָס זיי־נען קיינמאָל ניט געווען און וועלען קיינמאָל ניט זיין שולדיג אין די פאַרברעכענס וואָס עס באַגעהען זייערע פאַראייניגטע באַלע־באַטים.

און דאך דינט דער פרעזידענט קליוולאנד די פאראייניגטע באלעבאטים און ער לויבט זיי און שטאלצירט מיט זיין ווילען באפרייען די פארברעכער און מיט זיין ווארפען אומבאשריינקטע באליידיגונגען אויף אומשולדיגע מענשען.

דאס אליין איז גענוג צו כאראקטעריזירען דעם קאפיטאליסטישען קלאסען־כאראקטער פון אונזער רעגירונג.

דער רעפארט פון דער סטרייק קאמיסיע.

א פאר פאקטען וועגען דעם סטרייק גופא. ער האט אויסגעבראכען דעם 11טען מאי 1894 און איז אנגעגאנגען פרידליך און געזעצליך ביז די ארמיי פון „מערדער און גנבים", ווי דער שעף פון דער שיקאגאר פאליציי האט זיי גערופען, זיינען איינגעשוואָרען געווארען אלס דעפּיוטים אויפ'ן באפעהל פון עדווין וואקער, דעם אדוואקאט פון דער „דזשענעראל מענעדזשערס אסאסיאיישאן" און ספּעציעלען ראטגעבער פון דער רעגירונג. מיר ווילען ציטירען דעם רעפארט, וואס די סטרייק קאמיסיע, וועלכע פרעזידענט קליוולאנד האט באשטימט, האט אפגעגעבען וועגען דער לאגע. מיר ווילען דערביי אנווייזען אויף דעם פאקט, אז די אייזענבאהן ארבייטער האבען ניט געהאט קיין אייגענעם פארשטעהער אין דער סטרייק קאמיסיע.

די יוניאן פיהרער ראטען ניט צו סטרייקען.

„עס איז א פעסטגעשטעלטער אמת, אז די באאמטע און דירעקטארען פון דער „אמעריקאן רייל וויי יוניאן" האבען ניט געוואלט דעם פולמאן סטרייק און האבען געראטען איהם ניט אנצופאנגען" (ז. XXVII) (דאך האט מען געהאלטען אין איין דערצעהלען און מען גלויבט נאך אין דעם איצט, אז דעבס האט באפוילען דעם סטרייק).

די באהן קאמפּאניעס האבען געגעבען דעם ביישפּיעל.

„עס זאל פארצייכענט ווערען, אז ביז די באהן־קאמפּאניעס האבען ניט געגעבען דעם ביישפּיעל, איז ניט געמאכט געווארען קיין פארזוך צו גרינדען אן אלגעמיינע יוניאן פון באהן אנגעשטעלטע (ז. XXVI).

„דאס ענטזאגען פון דער „דזשענעראל מענעדזשערס אסא־

סיאיישאָן" צו אנערקענען און פארהאנדלען מיט דער „אמעריקאן רייללוויי יוניאָן" איז חוצפה'דיג און נאריש, ווען מען באטראכט איהר געזעצמעסיגקייט און די פארגאנגענע טעטיגקייט און די אויגענשיינליכע פלענער פאר דער צוקונפט פון דער יוניאָן".

„. . . דירה־געלד אין פולמאן איז 25 — 20 פראָצענט העכער ווי אין שיקאגאָ אָדער ארומיגע שטעדט". (ז. XXXV)

די סטרייק קאָמיסיע ווידערשפרעכט קליוולאנד'ן.

„דער סטרייק האָט אויסגעבראָכען דעם 11טען מאי, און פון יענעם טאָג אָן ביז ארום דעם 4טען יולי, ווען די פעדעראלע סאָלדאטען זיינען אָנגעקומען נאָך פולמאן, האָבען 300 סטרייקערס באוואכט דעם באָדען און מיט דער אויסדריקליכער אבזיכט צו פארהיטען פון גוואלט־טאטען און שאָדען. דאָס דאָזיגע אָפּהיטונג פון אייגענטום אין צייט פון סטרייק, איז אין די מעהרסטע פעלע בלויז אן אויסרייד. צו אָפט איז די אמת'ע אורזאכע דערפון צו פארהיטען אז פרעמדע זאָלען ניט פארנעמען דעם פלאץ פון די סטרייקערס. געוועהנליך פלעגט דאָס געמאָן ווערען דורך ארגומענטען. ווען ארגומענטען פלעגען אָבער ניט העלפען, פלעגט גענוצט ווערען סטראשונקעס און גוואלט. די פולמאן קאָמפּאניע באהויפּטעט, אז טאקי אָט דאָס איז געווען די אבזיכט פון דער וואָך פון די סטרייקערס. די פולמאן סטרייקערס זיינען אָבער בארעכטיגט, אז מען זאָל זיי אין דעם פאל גלויבען און ניט די קאָמפּאניעס, דערפאר טאקי, וואָס זיי האָבען זיך געהאלטען אזוי געדולדיג נאָכ'ן 11טען מאי. עס איז באוויזען, אז קיין שום גוואלט אָדער פארניכטונג פון אייגענטום האָבען די סטרייקערס און זייערע פריינד ניט באגאנגען אין פולמאן, און אז ביז'ן דריטען יולי (ווען די סאָלדאטען זיינען אָנגעקומען) האָט די פּאָליציי און מיליטער גאָרניט געהאט צו טאָן צו

באַשיצען וואָס ניט איז געגען אומאָרדנונגען". (ז. XXXVIII).

דער דאָזיגער פּאַראַגראַף פון מר. קליוולאַנד'ס אייגענער קאָמיסיע איז אַ געניגענדער ענטפער אויף דעם עקס־פּרעזידענטס אַרטיקעל. אַן ענטשיידענער, מעכטיגער און שלאָגענדער ענטפער.

די דעפּיוטים הויבען אָן די אומרוהען.

עס זיינען קיין שום אומאָרדנונגען ניט פאָרגעקומען אין פּולמאַן, שיקאַגאָ אָדער ערגעץ־אַנדערש־וואו, ביז עס זיינען אייגנגעשוואָרען געוואָרען די דעפּיוטים און דאָס מיליטער איז אָנגעקומען.

גאָווערנאָר אַלטגעלד, אַ פּאַטריאָט און אַ שטאַאטסמאַן, האָט עס גוט געוואוסט און דערפאַר האָט ער פּראָטעסטירט געגען די פעדעראַלע סאָלדאַטען.

מעיאָר דזשאָהן פּ. האָפּקינס פון שיקאַגאָ האָט עס געוואוסט און ער האָט ערקלערט, אז ער נויטיגט זיך ניט אין קיין הילף פון דער זייט אָנצוהאַלטען די אָרדנונג אין שטאָדט.

מיטשעל ברענען, שעף פון דער שיקאַגאָער פּאָליציי, האָט עס געוואוסט און ער האָט פאַרדאַמט, אַלס „גנבים און מערדער", עדווין אַרנאָלד'ס געדונגענע דעפּיוטי מאַרשאַלס, די אויפהעצער און שלעגער פון דער „דזשענעראַל מענעדזשערס אַסאָסיאיישאָן".

אָט די דאָזיגע „דזשענטעלמען" האָט דאָס פּרעזידענט קליוולאַנד'ס רעגירונג אַריינגענומען אין דיענסט אויף דער אויפפאָדערונג פון די באַהן קאָמפּאַניעס אָנצוהאַלטען אָרדנונג און צו באַשיצען לעבען און אייגענטום און דאָס איז, וואָס קליוולאַנד רופט „די קראַפט פון אַ נאַציאָנאַלער רעגירונג צו באַשיצען זיך ביי דעם ערפילען פון איהרע פונקציעס".

די באַהן־קאָמפּאַניעס האָבען אויסגעצייכענט פאַרשטאַנען און מיט פרייד אָנגענומען דעם אמת'ן זין פון אָט די „פונקציעס" פון מר. קליוולאַנדס רעגירונג.

פאַלשטענדיגע רוה הערשט.

די איינציגע צרה איז געווען, וואָס ווען מען האָט איינגעשוואָרען די דעפּיוטים און ווען עס איז נאָך אַלץ אָנגעקומען דאָס מילי־

טער זיינען נאָך אַלץ קיין צרות ניט געווען. ס׳האָבען געפעהלט אומ־רוהען. און דערפון נעמט זיך דאָס ווייטערדיגע. דער פּאַרקער איז געווען פּאַראַליזירט, אָבער פּאָלשטענדיגע רוה האָט געהערשט. דאָס פּאָלק האָט פּאַרלאַנגט פון די באַהן־קאָמפּאַניעס, אז זיי זאָלען לאָזען געהן די באַהנען, אָבער זיי האָבען עס ניט געקענט טאָן. קיינער האָט פאַר זיי ניט געוואָלט אַרבייטען. זיי זיינען געווען פּאָלשטענדיג בעזיגט און די פאָהן פון אָרגאַניזירטע אַרבייט האָט מיט טריאומף געפלאַטערט.

געשלאָגען אויף יעדען פונקט, יעדער פּלאַן — געמאַכט צו־נישט, איבערטראָפען אין טאַקטיק און סטראַטעגיע, האָבען די באַהן קאָרפּאָראַציעס געשפּילט זייער לעצטע קאָרט — זיי האָ־בען זיך געווענדעט צום פעדעראַלען געריכט און צו דער פעדע־ראַלער רעגירונג. גיך איז געקומען דער ענטפער, ווי אַ בליץ פון הי־מעל אין שטורעם.

אָרדנונג געפעהרליך פאַר די באַהן־קאָמפּאַניעס.

רוה און אָרדנונג איז געווען געפעהרליך פאַר די באַהן־קאָר־פּאָראַציעס. זיי האָבען זיך גענויטיגט אין אומרוהען, פּונקט ווי די אָנגעשטעלטע זיינען פּאַראינטערסירט געווען אָנצוהאַלטען פּול־שטענדיגע רוה. זיי האָבען פּאַרשטאַנען, די יוניאָן וועט פּאַרשפּי־לען איהר זיג, ווען ס׳וועט געלינגען צו באַשאַפען אומאָרדנונג אין נאָמען פון געזעץ און אָרדנונג. פאַר דעם פינסטערען שפּיעל האָבען זיי צוגעגרייט עטליכע קאָרטען.

ערשטענס, דעפּיוטי מאַרשאַלס. דעם זעלבען טאָג, וואָס זיי זיינען איינגעשוואָרען געוואָרען, האָבען זיך אָנגעהויבען די צרות. די שיקאַגאָער צייטונגען פון יענע טעג זאָגען דאַרויף עדות, ווי אויף דער רעפּאָרט פון דער סטרייק־קאָמיסיע. דאָס איז דאָך, איינגענט־ליך, אויף וואָס מען האָט די דעפּיוטי מאַרשאַלס געדונגען און זייער כאַראַקטער איז אַ געניגענדער באַווייז, אז זיי האָבען געטויגט צו דער אַרבייט.

צווייטענס, שרפות (אָבער קיין איין איינציגער פון די פּול־מאַנס איז ניט געווען אָנגעצונדען) און אומרוהען (אָבער קיין איין־איינציגער סטרייקער איז אין דעם ניט געווען פּאַרמישט).

דריטענס, די קאַפּיטאַליסטישע צייטונגען און די אַסאָשיאייי־טעד פּרעס" האָבען אומעטום צוטראָגען די נייעס, אַז די איינ־וואוינער זיינען אין די הענד פון המון און אַז די סטרייקערס ברע־נען און פּלינדערען די שטאָדט.

פיערטענס, דאָס פאָלק (באַזונדערס די, וואָס האָבען געוואוינט ווייט און אַלץ וואָס זיי האָבען געוואוסט איז געווען פון די צייטונגען) האָט מיט משוגענע קולות געשריען: „נידער מיט דער אַנאַרכיע! ניעדער מיט דער „אַמעריקאַן רייל‎וויי יוניאָן!" טויט צו די סטרייקערס!"

דאָס לעצטע וואָרט איז נאָך ניט געזאָגט געוואָרען.

דער סופּרים קאָורט פון די פאַראייניגטע שטאַאטען, וואָס באַשטעהט אויסשליסליך פון גוט־אייננעאיבטע און ערפאָלגרייכע טראָסט־אַדוואָקאַטען, האָט באַשטעטיגט דעם אורטייל איבער די פיהרער פון סטרייק און פּרעזידענט קליוולאַנד זאָגט, אַז „זיי האָבען געזאָגט דאָס לעצטע וואָרט אין דער אנגעלעגנהייט".

האָט דער סופּרים קאָורט פון די פאַראייניגטע שטאַאטען אויף געזאָגט זיין „לעצט וואָרט" אין דער פראַגע פון לייב־אייגענטום, ווען ער האָט ארויסגעגעבען דעם הויפּט ריכטער טעני'ס אורטייל, אַז שוואַרצע „האָבען ניט קיין רעכט וואָס די ווייסע זאָלען מחויב זיין אָפּצוהיטען"?

די דאָזיגע „לעצטע ווערטער" וועלען בלויז פאַרשנעלערען די אָפּשאַפונג פון לוין־שקלאַפּעריי, פּונקט ווי דאָס „לעצטע וואָרט" פון דעם זעלבען סופּרים קאָורט אין 1857 האָט פאַרשנעלערט די אָפּשאַפונג פון לייב־אייגענטום.

די באַהן־קאָמפּאַניעס וואָלטען ליעבערשט פאַרניכטעט זייער אייגענטום און נעזעהן שיקאַגאָ אומקומען, איידער זעהן די „אַמערי־קאַן רייל‎וויי יוניאָן" זיגרייך.

שלום־פאַרשלאָג — צוריקגעוויזען.

מעיאָר פּינגרי פון דעטראָיט איז נעקומען נאָך שיקאַגאָ מיט טעלעגראַמען פון די מעיאָרס פון איבער פופציג גרעסטע שטעדט אין לאַנד, אַז די גאַנצע אַנגעלעגענהייט זאָל איבערגעגע־

בען ווערען צו א שידעס־געריכט. אהן צערעמאניעס האט מען איהם דערין ענטזאגט. און שפעטער האט ער ערקלערט, אז די באהן־קאמפאניעס זיינען עס געווען די פארברעכער און אז זיי זיינען פאראנטוואָרטליך פאר אלץ, וואס איז שפעטער פארגעקומען.

פיער טעג איידער דער סטרייק האט אויסגעבראכען, ריכטי־גער, איידער ס'האט זיך אנגעפאנגען דער באיקאט נעגען די פולמאן באהנען, דעם 22טען יוני, איז פארגעקומען אן אלגעמיינער מי־טינג פון די באאמטע פון די פולמאן און אנדערע קאמפאניעס (ז. XLII פון רעפארט פון דער סטרייק קאמיסיע). אויף דעם מי־טינג איז באשלאסען געווארען צו באזיגען די סטרייקערס, פאר־ניכטען די „אמעריקאן ריילוויי יוניאן". נוצענדיג זייערע ווער־טער, „מיר זאלען האנדלען פאראייניגט ביז מיר ערר‍ייכען דעם ציעל".

דאס איז געווען דער איינציגער מיטינג פון דעם סארט, וואס איז אפגעהאלטען געווארען צווישען די באאמטע פון די באהן־קאמפאניעס מיט די באאמטע פון דער פולמאן קאמפאניע. זיי האבען געמיינשאפטליך באשלאסען, פאראייניגטערהייט צו בא־זיגען די סטרייקערס און פארניכטען די יוניאן.

און אום צו באווייזען, ווי די דאזיגע הערען רעספעקטירען די געריכטען, דאס געזעץ און די מאראל, וועט גענוג זיין דער דא־זיגער אינצידענט:

באהן־בעאמטע שווערען פאלש.

ערשט ווען די באאמטע פון דער יוניאן זיינען פארקלאגט געווארען ביי א פארטייאישער ספעשעל גרענד דזשורי און זיינען גע'משפט געווארען פאר קאנספיראציע, האט מען גערופען די פאר־וואלטער פון די באהנען עדות זאגען, צו וואס פאר א באשלוס מען איז געקומען אויף דער פריהער דערמאנטער זיצונג פון די באהן און פולמאן קאמפאניעס. יעדער איינציגער פון די פאר־וואלטער האט פאלש געשוואוירען, אז ער געדענקט ניט וואס עס איז פארגעקומען אויף יענעם מיטינג. זיצענדיג ניט ווייט פון זיי, האב איך געזעהן ווי זייערע געזיכטער זיינען געווען פלאם־רויט בעת דעם קרייץ־פארהער. זיי האבען געוואוסט אז זיי זאגען לי־

גען ; דאס געריכט האט עס געוואוסט און יעדער איינער, וואס איז געוועזען אין געריכט, האט עס געוואוסט, אבער זיי האבען זיך גע־האלטען אן זייער אפמאך און האבען אלע, ווי איינער פארגעסען, אז זיי האבען באשלאסען צו שטעהן צוזאמען, אז די באהן קאמפא־ניעס האבען באשלאסען צו שטיצען די פולמאן קאמפאניע צו בא־זיגען זייערע פארהונגערטע אנגעשטעלטע און די פולמאן קאמפא־ניע האט זיך פארפליכטעט זיי צו העלפען צוברעכען די „אמע־ריקאן ריילוויי יוניאן".

זייער איינענער פראטאקאל באווייזט, אז זיי האבען אזוי אפגעמאכט. אביסעל שפעטער האבען זיי באשלאסען צו פארגע־סען וועגען דעם און אזוי האבען געשווארען פאר'ן געריכט.

איך האב קאפיעס פון די געריכטס־פראטאקאלען, איינשלי־סענדיג זייער עדות זאגען, און אויסשניטען פון די שיקאגאער צייטונגען, וואס ענטהאלטען אויך זייער עדות זאגען, און איך קאן דערווייזען יעדעס ווארט, וואס איך האב דא ארויסגעזאגט.

אט דאס זיינען עס די העררען, וואס האבען אזויפיעל גע־רעדט וועגען געזעץ און ארדנונג, דאס זיינען זיי עס, די באריהמטע ווערכטער פון מאראל און דיביישפילען פון גוטע בירגער.

ווען א. ב. סטיקנעי, פרעזידענט פון דער שיקאגא „גרייט וועסטערן" האט זיי אין די אויגען אריין געזאגט, אז עס איז ניטא קיין איין עהרליכער באאמטער צווישען זיי און אז ער וואלט קיין איינעם פון זיי אויף קיין האר ניט געטרויט, האבען זיי אפילו ניט פרובירט זיך צו פארטיידיגען, ווייל זיי האבען געוואוסט, אז זייער אנקלעגער איז אן אינוויינינגסטער מענש און אין דער לאגע צו דערווייזען זיינע באהויפטונגען.

די באשיצער פון געזעץ און ארדנונג.

איך ברענג דא א שטעל פון באריכט פון דער סטרייק־קא־מיסיע וועגען די דעפיוטי מארשאלס וואס זיינען איינגעשווארען צו „באשיצען לעבען און אייגענטום און אפצוהיטען ארדנונג".

זייט 356 : ברענעז, שעף פון דער שיקאגאר פאליציי זאגט עדות פאר דער קאמיסיע, אז אין דער שטאדטישער געפענגניש

זיצען א צאָהל דעפּיוטיס, וועלכע זיינען ארעס־טירט געוואָרען אין דער צייט, ווען זיי האָבען געדינגט די באהן־קאָמפּאַניעס אלס יונייטעד סטייטס דעפּיוטי מארשאלס אויף דער קלאגע פון רויבעריי.

דאָס עדות זאָגען פון צייטונגס־רעפּאָרטערס.

זייט 370: ריי סטענארד בייסער, דאמאָלס רעפּאָרטער פון דעם שיקאגאער „רעקאָרד“, היינט סטעף־מיטארבייטער פון „מעק־ליורס מעגעזין“, זאָגט עדות דאָס פאָלגענדע, אלס אן ענטפער אויף דער פראגע, וואָס ער ווייס וועגען דעם כאראקטער פון די דעפּיוטי מארשאלס: פון מיינע ערפאהרונגען מיט זיי האָב איך ארויסגע־טראָגען ווייניג גוטעס. איך גלויב, אז איך האָב געזעהן מעהר שיכורים צווישען די יונייטעד סטייטס מארשאלס, ווי צווישען די סטרייקערס“.

זייט 166 און 367: מעלקאָמפּ מעקדאָועל, רעפּאָרטער פון „שיקאגאָ רעקאָרד“ זאָגט עדות: „ווער עס זעהט די הונדערטער איינגעשוואָרענע יונייטעד סטייטס דעפּיוטי מארשאלס און ספּעשעל דעפּיוטי שעריפס פיהלט גלייך, אז זיי זיינען ניט פון דעם קלאַס מענשען פון וועלכען עס דארפען געמאכט ווערען דעפּיוטי מאר־שאלס און דעפּיוטי שעריפס“. * * * „אין באצוג צו די מעהרסטע פון זיי, זעהט עס אויס, אז זיי האָבען געזוכט צו פאר־אורזאכען אומאָרדנונג“. * * * „איינמאָל האָט עס געהאלטען שוין ביי אן ערנסטען צוזאמענשטויס צוליעב דעם, וואָס די דעפּיו־טי מארשאלס, שטעהענדיג אויף די באהן רעלסען, האָבען אָפּגע־שפּאָט און באליידיגט די פארביינגעהענדע פרויען“. * * * * „איך האָב מעהר געזעהן שיכור׳ע דעפּיוטי מארשאלס, ווי סטריי־קערס“.

דאָס זיינען עס געוועזען עדווין וואָקער׳ס וועכטער פון אָרדנונג.

זייט 70: האראָלד י. קליוולאנד, רעפּאָרטער פון „שיקאגאָ העראָלד“ זאָגט עדות: „פיערצעהן טאָג בין איך געוועזען אויפ׳ן פּלאַץ פון סטרייק“. * * * „דורך דער צייט האָב איך געזעהן

א פּאָר הונדערט דעפּיוטי מאַרשאַלס. איך גלויב, אַז דאָס איז זעהר א נידריגע, אומווירדיגע חברה".

גערונגען און באַצאָלט דורך די באַהן קאָמפּאַניעס.

איצט ווילען מיר ברענגען אַן אויסצוג, וואָס די סטרייק־קאָמיסיע אליין האָט צוזאַגען וועגען די דעפּיוטי מאַרשאַלס און פּרעזידענט קליוולאַנד מעג זיך מיט באַזונדערער אינטערעס צוהערען צו די רייד פון זיין אייגענער קאָמיסיע: „3,600 יונייטעט סטייטס דעפּיוטי מאַרשאַלס זיינען אויסגעקליבען און באַשוואָרען געוואָרען אייפ'ן פאַרלאַנג פון די „דושענעראַל מענדזשערס אַסאָסיאיישאָן" און די באַהן קאָמפּאַניעס. זיי זיינען באַוואַפּענט געוואָרען פון די באַהן קאָמפּאַניעס און זיי האָבען גערינגט א טאָפּעלטע דיענסט אי אלס באַהן־אָנגעשטעלטע, אי אלס יונייטעד סטייטס באַאַמטע. און אין דער צייט, ווען זיי האָבען געפיהרט די באַהנען, האָבען זיך גענומען און באַנוצט די אומבאַשריינקטע מאַכט פון דער רעגירונג, ווען דאָס האָט זיך נאָר פאַרוואַלט די באַהן־קאָמפּאַניעס, אָדער ווען זיי אליין האָבען עס געפונען פאַר נויטיג. זיי זיינען ניט געווען אונטער דעם קאָנטראָל פון א רעגירונגס באַאַמטען, ווען זיי האָבען געשפּילט די ראָלע פון רעגירונגס באַאַמטע. עס איז א שלעכטער ביישפּיעל דאָס שטעלען אונטער דעם קאָנטראָל פון באַהן־קאָמפּאַניעס רעגירונגס אָנגעשטעלטע און עס קען פיהרען צו ערנסטע רעזולטאַטען".

די רעגירונג דיענט די קאָמפּאַניעס.

מיר האָבען געזעהן פון רעפּאָרט פון פּרעזידענט קליוולאַנד'ס אייגענער קאָמיסיע אַז די רעגירונג פון די פאַראייניגטע שטאַטען אונטער זיין אדמיניסטראַציע האָט באַזאָרגט די באַהן־קאָמפּאַניעס מיט רעגירונגס באַאַמטע אין דער פאָרם פון דעפּיוטי מאַרשאַלס צו פאַרנעמען די פּלעצער פון די סטרייקערס, צו פיהרען די באַהנען און בכלל זיי דינען אין יעדער פאָרם, וואָס קען זיי העלפען צו צוברעכען דעם סטרייק. קורץ, זיין אייגענע קאָמיסיע באַשולדיגט איהם אין דינען די באַהן־קאָמפּאַניעס אלס א סטרייק־ברעכער דורך דעם, וואָס ער האָט געשיקט רעגירונגס־באַאַמטע אויף די פּלעצער

פון די סטרייקענדע באַהן־אַנגעשטעלטע, באַוואָפענט און באַזאָרגט זיי מיט דער מאַכט פון רעגירונגס באַאַמטע.

זייט נאָך זייט פון באַריכט זאָגט עדות פון וואָסערען סאָרט זיינען עס געוועזען די דעפּיוטי מאַרשאַלס, וואָס זיינען אין די טויזענדער איינגעשוואָרען געוואָרען אום „איינצוהיטען אָרד־נונג".

דער רעפּאָרט פון דער קאָמיסיע באַשטעהט פון 681 זייטען. איך האָב א מאַסע אַנדערע עדות. אין דעם אַרטיקעל, אָבער, האָב איך זיך אין גאַנצען פאַרלאָזען אויפ'ן אורטייל פון קליוולאַנד'ס איינענער סטרייק־קאָמיסיע.

ווי אַזוי די סטרייקערס זיינען באַזיעגט געוואָרען.

הונדערטער זייטען פון באַריכט פאַרנעמען די באַווייזע פון אומפּאַרטייאישע עדות, וואָס שטעלען פעסט די שולד פון די באַהן קאָמפּאַניעס און וואָס באַווייזען, אַז די סטרייק פיהרער האָבען געראַטען אָפּצוהיטען אָרדנונג, אַז די סטרייקערס אַליין האָבען אָפּגעהיט דאָס געזעץ און האָבען אָנגעווענדעט זייער גאַנצען איינ־פלוס צו פאַרמיידען אומאָרדנונגען. די אונטערזוכונג באַווייזט, אַז אָרדנונג האָט געהערשט ביז די מערדערישע דעפּיוטיס זיינען באַ־פאַלען די שטאָדט און אָנגעהויבען צו מאַכען טומעל, אום דאָס זאָל זיין אַן אורזאַכע פאַר אינדזשאַנקשאַנס, פאַר דער אריינמישונג פון מיליטער און כדי אָפּצוציהען די סימפּאַטיעס פון פאָלק אויף דער זייט פון די באַהן־קאָמפּאַניעס.

קליוולאַנד באַשטעטיגט עס.

פּרעזידענט קליוולאַנד באַמערקט אַליין ניט, ווי ער באַשטע־טיגט עס. אויף זייט 232 פון זיין אַרטיקעל ציטירט קליוולאַנד א בריף, מיט וועלכען ער שיינט צו זיין אין פולער הסכמה. דער בריף איז צו עדווין וואָקער'ן פון אַטוירני־דזשענעראַל ריטשאַרד אָנלעי און לעזט זיך ווי פאָלגט: „איך גלויב, אַז ווען די רעכט פון די פאַראייניגטע שטאַאַטען וואָלטען ענערגיש פאַרטיידיגט געוואָרען אין שיקאַגאָ, אויף דעם פּלאַץ און מיטעלפּונקט פון דער

JEWISH … אַלקס ביבליאָטעק

דעמאָנסטראַציע, וואָלט זי איבעראַל געמוזט דורכפאַלען און וואָלט זיך ניט פאַרשפּרייט איבער'ן גאַנצען לאַנד".

נעווים, עס האַנדעלט זיך נאָר אום דעם, און פּרעזידענט קליוולאַנד ניט עס אליין צו. ניט די פאַרהיטונג פון אָרדנונג און ניט די אוממעגליכקייט צו טראַנספּאָרטירען די פּאָסט, און ניט אומ־רוהען אָדער פאַרברעכען גענען געזעץ האָט באוואוינען מר. קליוו־לאַנד'ס אדמיניסטראַציע צו א מעכטיגער „באהויפּטונג פון מאכט". דער עיקר איז געווען די „דעמאָנסטראַציע", דער סטרייק גענען די קאָמפּאַניעס, און כדי צו דערשטיקען די באוועגונג און ארויס־צוהעלפען די קאָמפּאַניעס, האָט עס מר. קליוולאַנד'ס פעדעראַלע רעגירונג זיך ארייננעמישט אין דער לאַגע. און טאַקי, אלס סטרייק־ברעכער און טרייער דיענער פון די קאָמפּאַניעס האָט זיך פּרעזידענט קליוולאַנד ערוואָרבען א שעהנעם נאָמען און אייביגען רוהם.

די סטרייק קאָמיסיע האָט רייך־געוואַשען די סטרייק־פיהרער.

באזונדערע אויפמערקזאמקייט פאַרדינט דער פאָלגענדער שטעל אויף זייט 15:

„די סטרייק־קאָמיסיע האָט קיינע באווייזען אז די בעאַמטע פון דער „אמעריקאַן ריילוויי יוניאָן" זאָלען האָבען וועלכען־ניט־איז חלק, אָדער זאָלען האָבען ווען־ניט־איז געזאָגט די ארבייטער, זיי זאָלען זיך נענענשטעלען דעם געזעץ, באגעהן פאַרברעכענס און פאַר־ניכטען אייגענטום. זיי האָבען געוואוסט און ריכטיג פאַרשטאַנען, אז ווען דער „מאָב" וועט אָנהויבען צו רעגירען וועט די רע־גירונגס־מאכט זיי אונטערדריקען און אויך די אַלע, וואָס זיינען אויפ'ן מינ־סטען ארט געווען פאַראַנטוואָרטליך דערפאַר און וואָלט באַדייט א ניי־דערלאַגע".

און דאָך זיינען זיי אַלע איינגעשפּאַרט געוואָרען אין גע־פענגניש. וועט פּרעזידענט קליוולאַנד זיין אזוי פריינדליך ערקלע־רען וואָרום און אויף פאַרוואָס האָט מען זיי ענטזאָגט א פּראָצעס?

דורכלעזענדיג די אויבען געבראכטע פאראגראפען פון דעם באריכט פון דער סטרייק־קאמיסיע, זייט אזוי גוט און ענטפערט זיך אליין אויף די דאזיגע פראגען:

אין וועמעס אינטערעסען איז געווען, אז עס זאלען פארקומען אומרוהען, שרפות, אומגעזעצליכקייטען און פארברעכענס?

אין וועמעס אינטערעסען איז געווען צו האבען די „געזעץ־ליעבענדע" דעפיוטיס?

פארוואס זיינען פייערס פארגעקומען בלויז אויף פראכט־צוגען און אם מעהרסטען, אויף צובראכענע און אפגעניצטע?

פארוואס האבען נאך ביז איצט די באהן־קאמפאניעס ניט איינגעמאנט פון דער קוק קאונטי, אילינוי, דעם שאדען, וואס זיי האבען געהאט דורך דעם, וואס די קאונטי האט ניט באשיצט זייער אייגענטום? פארוואס זיינען זיי עפעס אזוי געדולדיג און באשיירען און גיבען ניט אן אין געריכט?

די אומרוהען, די פייערען, די מערדערייען האבען געמאכט פון דער מפלה פון די באהן קאמפאניעס א זיג. דאס איז געווען דער איינציגער וועג ווי אזוי זיי האבען געקאנט זיעגען. בלויז א דאנק די אומרוהען און געוואלט האבען זיי געקענט אלץ געווינען און די ארבייטער אלץ פארלירען.

די אומרוהען זיינען אויפגעריצט געווארען ניט קוקענדיג אויף די גענען־באמיהונגען פון די סטרייקערס און דער באריכט פון דער סטרייק קאמיסיע באווייזט, אז זיי האבען געטאן אלץ אין זייער מעגליכקייט צו פארהיטען ארדנונג.

שטענדיג, ווען א פארברעכען ווערט באגאנגען און מען ווייסט ניט ווער עס איז דער פארברעכער, ווערט געוועהנליך דער, וואס האט געהאט נוצען פון פארברעכען אויסגעזוכט אלס דער מעגליכער פארברעכער. אין אונזער פאל, אבער, דארפען מיר זיך ניט פארלאזען אויף א השערה, ווייל די באווייזען גענען די באהן קאמפאניעס זיינען אזוי פאלשטענדיג און קלאר, אז עס איז ניטא קיין צווייפעל, ווער עס איז דער פארברעכער.

אויב אין די באגאנגענע פארברעכענס אין דעם שיקאגאר סטרייק זיינען שולדיג געווען די סטרייקערס, פאר וואס זיינען זיי

קיינמאָל ניט גע׳משפט געוואָרען? אויב ניט, פאַרוואָס זיינען זיי אריינגעזעצט געוואָרען אין געפענגניש?

דער פאַקט, אז זיי זיינען אריינגעוואָרפען געוואָרען אין גע־פענגניש אָהן באווייזען און אָהן א משפט, און דאָס וואָס דער סופרים קאורט האָט באשטעטיגט די דאָזיגע שאַנד־טאַט, זעהט אויס, פארשאפט מר. קליוולאַנד׳ן א באזונדערע צופרידענהייט און ער באנוצט זיך מיט דעם, וואָס ער רופט אָן דאָס „לעצטע וואָרט" פון געריכט אלס א ריינוואשונג פאר זיך.

ריכטער טראמבאָל׳ס מיינונג.

דער פארשטאָרבענער לייטאַן טראמבאל, פאַר פיעלע יאָהרען סענאַטאָר און פאָרזיצענדער פון דער קאָמיטע וועגען גענעץ־אַנ־געלעגענהייטען אין סענאַט פון די פאראייניגטע שטאַאטען, ריכטער פון סופרים קאָורט פון אילינאָי, פארפאסער פון דעם דרייצעהנטען אמענדמענט צו דער קאָנסטיטוציע פון די פאראייניגטע שטאַאַ־טען, א פערזענליכער פריינד פון אייברעהעם לינקאָלן און, מעהר פון אלץ, אן עהרליכער מענש, האָט אזוי געשריבען: „דער פרינציפּ, אויף וועלכען ס׳האָט זיך געשטעלט דער סופרים קאָורט אין דעבס׳ס פאל, גיט איבער יעדען בירגער אין דער גנאדע פון יעדען בייזהאַפ־טען און פארטייאישען פעדעראַלען ריכטער. וואָס דענקט, אז יי בעסטע זאך איז יענעם צו שיקען אין געפענגניש".

פרעזידענט קליוולאנד פארשטעהט, אָהן צווייפעל, די וויכ־טיגקייט פון די דאָזיגע ווערטער. זאָל דאָס פאָלק, דאָס ארבייטער פאָלק, וועמען דער עקס־פרעזידענט האלט פאר א „מאב", וואָס דאַרף אונטערדריקט ווערען, ווען עס פּראָטעסטירט פרידליך געגען אומרעכט — זאָל עס נאָכדענקען די באדייטונג פון די דאָזיגע ווערטער.

ווען דער סטרייק איז געווען אין זיין פולען בליהען און די באהן קאָמפּאַניעס זיינען געווען אויף יעדען פונקט געשלאָגען האָט דער פעדעראלער געריכט אויף גיך איינגעשוואָרען א ספּעשעל גרענד דזשורי צו פארקלאָגען די סטרייקערס. פאר א פאָרזיצענדען איז ספּעציעל אויסגעקליבען אזא איינער, וואָס איז געווען באקאַנט פאר א ווילדען יוניאָן־האסער און שפּעטער האָט דער חברה מאַן

באטראַגען זיינע אייגענע קאָלעגען אין אַן אנגעלעגענהייט, ווען זיי האָבען זיך פארלאָזען אויף זיין עהרליכקייט.

ניט צו אונטערזוכען איז די גרענד דזשורי איינגעשוואָרען געוואָרען, נאָר צו פארקלאָגען.

א רעפּאָרטער פון דער „טריביון", וואָס האָט זיך ענטזאגט צו באשטעטיגען א פאלשען אינטערוויו פאר דער דזשורי און דורך דעם פאלש צו שווערען, אום מען זאָל קענען באשולדיגען דעם שרייבער פון די ציילען אין א פארברעכען — איז ענטזאגט געוואָרען.

„אין געפענגניש אריין!" — איז געווען דאָס געשריי פון די באהן קאָמפּאניעס און זייערע חברה לייט. א דזשורי פאר'ן פּראָצעס איז אויסגעקליבען געוואָרען. מען האָט ניט צוגעלאָזען קיין איינעם אין די דזשורי, וואָס איז געווען פון דער זעלבער פּאָליטישער פּארטיי, וואָס דער אָנגעקלאָגטער. יעדער מעגליכער מיטעל איז אָנגעווענדעט געוואָרען צו שיקען די סטרייק פיהרערס אין געפענגניש אריין.

דער דורכפאל פון דער אָנקלאגע.

ווען די אָנקלאגע האָט פאָרגעבראכט אַלע איהרע באווייזען, האָט זי פארשטאנען, אז זי איז דורכגעפאלען. קיין איין פּונקט פון די באשולדיגונגען האָבען די באהן־קאָמפּאניעס מיט אַלע זייערע שפּור־הינט ניט געקענט געפינען.

דערנאָך איז געקומען אונזער צד. די אייזענבאהן פּארוואלטער האָבען אָנגענומען פולע מיילער מיט וואסער, ווען זיי זיינען, איינער נאָך'ן צווייטען, גערופען געוואָרען עדות זאָגען. זעקס און אכציג עדות האָבען געגעבען אין געריכט באווייזע וועגען די אומרוהען און די שרפות. אסיסטענט טשיף פּאלמער און אַנדערע מיטגלידער פון פייער דעפּארטמענט האָבען עדות געזאָגט, אז ווען זיי זיינען געקומען אויסלעשען די פלאמען אין די אייזענבאהן דיפּאָס, האָבען זיי געכאפּט א פּאָר מענער, וואָס האָבען איבערגעשניטען די וואסער קישקעס און אז די דאָזיגע מענער האָבען געהאט אָפיציעלע צייכענס פון דעפּוטי מארשאַלס. עס זיינען אויך געווען פיעלע פּאָליסלייט אין געריכט, וואָס זיינען געווען

גרייט עדות צו זאָגען, אז זיי האָבען געכאַפּט די זעלבע דע־פּיוטים אויפּרייצענדיג צו אומרוהען און גוואַלדטאטען.

די דזשורי איז אויסגעקליבען געוואָרען מיט'ן צוועק צו פאר־אורטיילען. ווען מיר האָבען אָנגעהויבען פאָרצוברעננגען אונזערע באווייזע האָבען זיך זייערע אויגען ברייט געעפענט פאר ערשטוי־נונג. די געשוואָרענע האָבען פארשטאַנען, אז זיי זיינען אָנגעזאָפּט געוואָרען מיט פאראורטיילען און אויף א שענדליכען אופן באַ־שווינדעלט געוואָרען.

די אייזענבאהן פארוואלטער האָבען עדות געזאָגט, אז זיי גע־דיינקען ניט, וואָס עס איז פאָרגעקומען אויף דער זיצונג פון די אייזענבאהן און פולמאן קאָמפּאַניעס. ווען זיי זיינען אויפגעפאָדערט געוואָרען צו ברענגען די געדרוקטע באריכטען פון דעם מיטינג, האָבען זיי מיט א געבעט געוועגדעט זייערע בליקען צו עדווין וואָקער. די מורא, וואָס האָט זיך אויסגעגאָסען איבער זייערע פנים'ער וועלען קיינמאָל ניט פארגעסען די, וואָס האָבען עס ביי־געוואוינט. זייערע אייגענע געדרוקטע באריכטען וואָלטען אויפגע־דעקט זייער ליגען און וואָלט פאר'משפט זיי פאר פארשווערונג און פאלש עדות זאָגען. עפּעס האָט געמוזט געטאָן ווערען און באלד אויפ'ן אָרט. דאָס געריכט איז געשלאָסען געוואָרען איבער מיטאָג־צייט. ווען דאָס געריכט האָט זיך ווידער געעפענט, האָט ריכטער גראָסקאָפּ מיט אַן ערנסטער שטימע ערקלערט, אז איין געשוואָרענער איז פּלוצלונג קראַנק געוואָרען און דער פּראָצעס קאָן ניט פאָרט־געזעצט ווערען.

די „קראַנקהייט" פון דעם געשוואָרענעם.

פון טאָג צו טאָג האָט מען אָלץ אָפּגעלייגט דעם פּראָצעס. מיר האָבען פאָרגעשלאָגען, אז דער פּראָצעס זאָל פאָרטגעזעצט ווערען א־יף איינעם פון די וועגען, וואָס דאָס געזעץ זעהט פאָר־אויס אין עהנליכע פאַלען. די אָנקלאַגע האָט איינגעווענדעט גע־גען דעם. דער געשריי „אין געפענגניש אריין" איז געוואָרען שטי־לער. „לאָזט זיי פריי" איז איצט געוואָרען דער באפעהל פון די באהן־קאָמפּאַניעס. עס האָט ניט געטאָרט געהאַלטען ווערען נאָך א זיצונג פון געריכט, ווייל דאמאָלט וואָלטען די געדרוקטע באַ־

ריכטען, וואָס וואָלטען זיי געקענט לייכט פּאַראורטיילען, געמוזט אַרויסגעגעבען ווערען. אַזוי ווי דאָס געריכט האָט באַפוילען צו ברענגען די פּראָטאָקאָלען פון דער „אַמעריקאַן ריילוויי יוניאָן", האָט עס געמוזט דעם זעלבען באַפעהל געבען צו די באַהן־בעאַמטע וועגען די פּראָטאָקאָלען פון זייער אַסאָסיאיישאָן. די דאָזיגע פּראָטאָקאָלען זיינען געבראַכט געוואָרען אין געריכט אויף דער לעצטער סעסיע פון פּראָצעס, אָבער אויפ'ן באַפעהל פון געריכט האָבען די אַנגעקלאָגטע ניט געטאָרט אריינקוקען אין זיי און עדווין וואָקער, דער רעגירונגס פּראָקוראָר, האָט זיי געהיט מיט'ן געטרייען אויג פון אַ באַגלויבטען דינער.

אונז איז נים ערלויבט געוואָרען צו באַטראַכטען די פּראָטאָקאָלען פון דער „דזשענעראַל מענעדזשערס אַסאָסיאיישאָן", ניט קוקענדיג וואָס אונזערע פּראָטאָקאָלען, טעלעגראַמען, אַלגעמיינע און פּריוואַטע בריף זיינען געבראַכט געוואָרען אין געריכט אריין אויפ'ן באַפעהל פון ריכטער און זיינען דורכגעקוקט און באַטראַכט געוואָרען פון עדווין וואָקער און אַנדערע און עס איז געדרוקט געוואָרען אין די געריכטס פּראָטאָקאָלען פאַר אַלגעמיינער באַטראַכטונג.

אָט אין דער קריטישער מינוט, האָט מען דעם פּראָצעס אָפּגעשטעלט און דער געשוואָרענער איז געוואָרען „קראַנק".

צעהן יאָהר זיינען פון דאַמאָלט אריבער און דער געשוואָרענער איז נאָך אַלץ „קראַנק" און מיר וואַרטען נאָך אַלץ, אַז דאָס געריכט זאָל זיך ווידער פאַרזאַמלען און פאָרטזעצען דעם פּראָצעס.

די רעגירונג ענטזאָגט זיך פאָרטצוזעצען דעם פּראָצעס.

יעדער פאָרשלאַג ווייטער אָנצוגעהן מיט'ן פּראָצעס איז באַקעמפּט געוואָרען פון עדווין וואָקער'ן, דעם ספּעציעלען אַדוואָקאַט פון דער רעגירונג און אַלגעמיינעם אַדוואָקאַט פון די באַהן־קאָמפּאַניעס.

קלאַרענס דאַראָו האָט איינגעווענדעט געגען מר. וואָקער'ס ערשיינען אין געריכט אין דער טאָפּעלטע ראָל, רעפּרעזענטירענדיג אין דער זעלבער צייט אי די רעגירונג און די באַהן־קאָמפּאַניעס. — כלומרש'טיגע גערעכטיגקייט פון איין זייט און ראַבע־

דורשטיגקייט פון דער צווייטער זייט — אָבער ריכטער גראָסקאָפּ האָט צוריקגעוויזען די איינווענדונג.

ווידער און ווידער איז דער פּראָצעס אָפּגעלייגט געוואָרען. דער אינטערעס צו איהם איז איינגעשטילט געוואָרען און מיט מ... נאטען שפּעטער, ווען דער פּראָצעס איז שוין אין גאנצען פארגע־סען געוואָרען, איז ער אין דער שטיל אויסגעמעקט געוואָרען פון געריכטס־קאלענדאר.

די דזשורי באַגריסט די אָנגעקלאָגטע.

ווען די איבערגעבליבענע עלף געשוואָרענע זיינען באפרייט געוואָרען, האָט עדווין וואָקער אויסגעצויגען זיין האנט צו זיי, אָבער זיי האָבען זיך אויסגעדרעהט און ארומגערינגעלט דעם שריי־בער פון די ציילען און זיינע מיט־באשולדיגטע, דריקענדיג זיי די די הענט און פארזיכערענדיג זיי, אז זיי זיינען געווען איבערציינגט אין זייער אומשולד און זיי האָבען בלויז באדויערט, וואָס זיי זיי־נען געשטערט געוואָרען ארויסצוגעבען אזא אורטייל.

און אין דער צייט ווען מיר זיינען גע'משפּט געוואָרען פאר קאָנספּיראציע, זיינען מיר שוין געזעסען א טערמין אין געפענג־ניש פאר „קאָנטעמפּט אָוו קאָורט". דער פּראָגראם, וואָס די באהן־קאָמפּאניעס האָבען אויסגעשטעלט איז געווען, אז נאָך די זעקס חדשים זאָלען קומען לאנגע יאָהרען געפענגניש.

ווען די דזשורי זאָל אונז ערקלערען אומשולדיג אין א פארברע־כען פאר וועלכען מיר זיינען שוין געזעסען זעקס־מאָנאטען, וואָלט עס ניט נאָר באדייטעט אונזער פאָלשטענדיגע ריינוואשונג, נאָר דאָס וואָלט אויך קלאָר ארויסגעשטעלט פאר אלעמען, אז דער פע־דעראלער געריכט האָט אָהן א משפּט פארשיקט מענשען אין גע־פענגניש, בלויז אויפ'ן פארלאנג פון די באהן־קאָמפּאניעס.

און אזוי האָט זיך דער פּראָצעס פּלוצים איבערגעריסען צוליעב דער בלומרש'דיגער קראנקהייט פון א געשוואָרענעם און זיי האָבען ניט געקענט געפינען קיין אנדערען, וואָס זאָל פארנעמען זיין פּלאַץ.

דאָס זיינען די פאקטען. איך האָב געגנוג באוויזען זיי אלע צו באשטעטיגען, אָבער, ווי איך האָב שוין באמערקט, דער מאנגעל אין פּלאַץ ערלויבט מיר ניט זיי אלע צו ברענגען דאָ.

אויב אָבער דער פּרעזידענט קליוולאַנד און די באַהן־קאָמפּאַ־ניעס צווייפלען דאַרין, בין איך גרייט מיט זיי זיך צו טרעפען פּנים אל פּנים אין וועלכען ניט איז אָרט אין אַמעריקא און פון דער פּלאַטפאָרמע זיי איבערצייגען.

דער גרעסטער אינדוסטריעלער קאַמף פון דער געשיכטע.

דער שיקאַגאָ׳ער סטרייק איז אין פילע הינזיכטען געווען דער גרעסטער אינדוסטריעלער קאַמף פון דער געשיכטע און איך בין שטאָלץ אויפ׳ן קליינעם חלק, וואָס איך האָב געהאַט אין איהם, פיעל מעהר ווי אויף וועלכער ניט איז אַנדערער טאַט אין מיין לעבען.

מענער, פרויען און קינדער זיינען געווען אויפ׳ן ראַנד פון הונ־גער־טויט אין פּולמאַן׳ס מ אָ ד ע ל ־ ש ט אָ ד ט. זיי האָבען באַשאַפען די פאַבעלהאַפטע רייכטימער פון דער פּולמאַן־קאָמפּאַניע, אָבער זיי אליין זיינען געצוואונגען געווען צו ליידען די יסורים פון הונגער און פיין אין סאַמע מיטען פון זייער אַרבייט און די רייכטימער, וואָס זיי האָבען באַשאַפען.

הונדערט און פופציג טויזענט באַהן־אָנגעשטעלטע, די מיט־גלידער פון דער „אַמעריקאַן ריילוויי יוניאָן" האָבען סימפּאַטיזירט מיט זיי, געטיילט מיט זיי זייערע אָרעמע פאַרדינסטען און דער נאָך ווען זיי האָבען שוין געהאַט אויסגעפּרובירט יעדען מעגליכען פרידליכען מיטעל צו ריהרען דאָס שטיינערנע הארץ פון דער פּול־מאַן קאָמפּאַניע — יעדער פאָרשלאַג איז צוריקגעוויזען געוואָרען, יעדע בעאיינפלוסונג — פאַרשטויסען, און יעדע מעגליכקייט פאַר א פאַרשטענדניש — איז מיט באַליידיגונג פאַרוואָרפען געוואָרען — האָבען זיי באַשלאָסען ניט צו באַפלעקען זייערע הענט און ניט צו באַשמוצען זייער עהרע דורכ׳ן פיהרען פון די פּולמאַן׳ס און דורך דעם העלפען נאָך פאַרגרעסערן די נויט און די ליידען פון זייע־רע ברידער. זיי האָבען ליעבערשט אוועקגעלייגט די אַרבייט, געקעמפט מיט זייערע שטעלעס און אונטערגעוואָרפען זיך צו פאַר־פאָלגונגען, פאַרשיקונגען, אָרעמקייט, געשטעלט ווערען אויף דער שווארצער ליסטע און צו אַלע אַנדערע „מתנות", וואָס די קאַפּי־טאַליסטען האַלטען גרייט פאַר זייערע סטרייקענדע אַרבייטער.

און ביז מיין לעצטען אטעם־צוג וועל איך האָבען בלויז ליעבע און עהרע פאר די ראָזיגע גרויסע העלדען.

מעהר מענשליכקייט, מעהר געפיהל פון ברידערליכקייט און אמת'ן קריסטענטום איז געווען אין דיזער טאַט, ווי אין די פוסטע פּרעטענזיעס און הארצלאָזע דרשות פון די תלמידים פון גאָלדענעם אָפּגאָט, וואָס זיינען ארויס מיט גוואַלט געגען דער טאַט. די דאָזיגע טאַט וועט שיינען און פארשפּרייטען ליכט און גלויבען לאַנג נאָך דעם, ווי די דאָלאַר־פּארעהרער וועלען פארדעקט ווערען מיט'ן שטויב פון פארגעסענהייט.

ווען דער סטאָליער פון נצרת וואָלט אין יענער צייט געווען אין שיקאַגאָ, וואָלט ער געווען אויף דער זייט פון די אָרעמע, פון די שווער־ליידענדע און באליידיגטע און ער וואָלט ערקלערט קריג צו זייערע אונטערדריקער, און ער וואָלט פארשיקט געוואָרען אין געפענגניש פאר „קאָנטעמפּט אָוו קאָורט" פון פּרעזידענט קליוולאַנד'ס אדמיניסטראַציע.

פּרעזידענט קליוולאנד זאָגט, אז מיר זיינען אונטערדריקט געוואָרען, ווייל מיר האָבען פארבראָכען דאָס שערמאַן אנטי־טראָסט געזעץ. וועט ער זיין אַזוי פריינדליך און אונז אויך ערקלערען, וועלכע אנדערע טראָסטס זיינען גע'משפּט געוואָרען דערפאר און וועלכע קאַפּיטאַליסטען זיינען פארשיקט געוואָרען אין געפענגניש אונטער זיין אדמיניסטראציע?

אנערקענונג צו אַלטגעלד.

צעהן יאָהר האָט ער געוואַרט מיט זיינע פארלוימדונגען אויף דער עהרע פון דזשאהן פּ. אלטגעלד, און אויב דיזער פּאַטריאָטישער שטאַאַטסמאַן וואָלט ניט געפאַלען דינענדיג דאָס פאָלק און ער וואָלט נאָך דאָ געווען און נעקאָנט פארטיידיגען זיך, איז זעהר צווייפעלהאפט צי דער עקס־פּרעזידענט וואָלט געוואַגט איהם צו אטאַקירען.

צו מיין באדויערן האָב איך דאָ קיין פּלאַץ ניט צו ברייגגען זיינע פייערדיגע צושריפטען צו פּרעזידענט קליוולאַנד, אָרער כאָטש אויסצוגען פון זיין מייכטערהאפטע רעדע וועגען „אַ רעגירונג פון אינדזשאַנקשאַנס".

זיין אנדרענקונג דארף קיין פארטיידיגונג ניט האבען און וואלט עס גויטיג געווען, וואלט איך בעסער געקאנט איהם פארטיידיגען, ווי זיך אליין. ער האט קיינמאל ניט געשאנעוועט די מאגנאטען פון קאפיטאל, ער האט ניט געמאכט קיינע קאמפראמיסען מיט זיין געוויסען, ער איז געווען ענטשלאסען אין זיין איבערגעבענהייט צום אמת און אין זיין טרייהייט צו דער גערעכטיגקייט, און מיט אלע זיינע קרעפטען האט ער געזוכט צו דינען דעם פאלק און דאס פאלק וועט איהם מיט עהרע און ליעבע געדיינקען אלס איינעם פון די אמת'ע מענשען, אלס איינעם מיט א גרויסער נשמה אין א צייט פון ענגאאיזם און געמיינהייט.

דער שיקאגא'ער סטרייק איז נאך ניט פארענדיגט און דאס „לעצטע ווארט" ד א ר ף ע ר ש ט ג ע ז א ג ט ו ו ע ר ע ן.

טרייד־יוניאָניזם און סאָציאַליזם.

די היינטיגע ארבייטער באוועגונג איז א פּראָדוקט פון דער פארגאנגענהייט; זי האָט אָבער אין זיך די אייגענארטיגקייט פון אונזער צייט. זי איז אינטערנאציאָנאל, זי איז א וועלט־באפריי־ענדע מאכט, וועלכע צינדעט אָן הערצער מיט'ן גלויבען אין איהר באפרייאונגס־מיסיאָן.

דער יוניאָניזם אינ'ם מאָדערנעם זין, איז ערשט הונדערט יאָהר אלט; אין די פאראייניגטע שטאאטען, ווי אין אנדערע לענ־דער, איז די טרייד־יוניאָן באוועגונג אויסגעוואקסען צוזאמען מיט דער אינדוסטריעלער געזעלשאפט. אינ'ם קאָלאָניאלען פעריאָד פון אונזער געשיכטע, ווען ערד ארבייט איז געוועזען די וויכטיגסטע באשעפטיגונג, יעדע ארבייט — האנט ארבייט, געצייג — זעהר איינפאכע, ווארשטאטען קליינע, און דער ארבייטער — זיין אייגע־נער בעל־הבית, האָט ניט געקענט זיין און איז פאקטיש ניט געווע־זען קיין שום טרייד־יוניניסטישע בעוועגונג צווישען די ארבייטער.

אָבער די גוטע, אלטע צייטען זענען פערשוואונדען. די מאשין איז געקומען, און האָט געמאכט אַן איבערקעהרעניש אין דער פּראָ־דוקציע. אויפ'ן אָרט פונ'ם דאָרפישען אָדער קליינשטעדטעלדיגען ווארשטאט'על האָט זיך שטאָלץ און פעסט אנידערגעשטעלט די גרויסע פאבריק. די ארבייטער לויפען אין די פאבריקען, אלע זוכען ארבייט, אלע קאָנקורירען מיט אלע, און בעלנים אויף זייער אר־בייטס־קראפט זענען גאָר ווייניג פאראן, אָדער גאָר ניטאָ. וואָס טוט מען? איצט הויבען זיי אָן צו פערשטעהן, אז אלס ארבייטער, מענ־שען אָהן אייגענטהום, זענען זיי ביי די קאפיטאליסטען אין די הענד, און מוזען זיך פעראייניגען געגען זיי. זיי דערפיהלען די נויטיגקייט פון פּראָפעסיאָנעלער אָרגאניזאציע, און די באוועגונג וואקסט אלץ שטארקער, טריט ביי טריט מיט דער ענטוויקלונג פון דער אינדוסט־ריע, און ווערט א מאכט אינ'ם קאמפּף פון ארבייט און קאפּיטאל.

פּראָפעסאָר ר. ט. איליאי באשרייבט יענע צייט מיט פאָלגענדע ווערטער: „אינ'ם קאָלאָניאלען פעריאָד פון אמעריקאנער געשיכטע

איז ניטאָ קיין סימן פון היינטיגען טרייד־יוניאָניזם. עס איז ניט שווער צו פאַרשטעהן, אז אין יענער צייט איז אן אָרגאַניזאַציע פון ארבייט געוועזען אָדער אינגאַנצען איבעריג, אָדער כמעט איבעריג. דאָס ביסעל, וואָס מען האָט פראָדוצירט איז בעשטאַנען דער עיקר פון נעברויכ־פּראָדוקטען: קליידער האָט מען געשפּינט און געוועבט און גענעהט אין דער אייגענער בעל־הבית׳ישקייט; די איינציגע בעל־מלאכות זיינען געווען דער שמיד, דער שוסטער, דער שלאָסער. זיי האָבען געארבייט אין איינענע װארשטאַטען אליין, אָדער נאָך מיט א געזעלען, און דער געזעל האָט געהאָפט אין א פּאָר יאָהר ווערען אליין א באַלעבאָס.

אזוי האָט אויסגעזעהן דאָס אַמעריקאַנער עקאָנאָמישע לעבען סוף אכטצעהנטען יאָהרהונדערט. אָנהויב נײַנצעהנטען ענדערט זיך אלעס. די אינדוסטריע פערשפּרייט זיך. די מאַשין רייסט זיך אריין אלץ אין נייע פּראָדוקציאָנס־צווייגען. די ארבייטער אָרגאַניזירען זיך ביסלעכווייז, און פּרובען עפּעס טהאָן, כדי צו העכערען דעם קליינעם לוין און פאַרבעסערען זייערע ארבייטס־באַדינגונגען. אינטערעסאַנט איז די געשיכטע פון׳ם ערשטען סטרייק; פּראָפעסאָר אילאַי דערצעהלט: „דעם אנזעהן פון א היינטיגען סטרייק האָט געהאַט די פאָלגענדע פּאַסירונג אינ׳ם יאָהר 1802. די נױיאָרקער זיינען ניט געווען צופריעדען מיט זייערע צעהן דאָלאַר א מאָנאַט און האָבען געפאָדערט פיער דאָלאַר מעהר; זיי האָבען ענטזאַגט זיך צו ארביי־טען, זיינען, ווי מען דערצעהלט, ארומגעגאַנגען איבערן שטאָדט מיט מוזיק, האָבען געצוואונגען די מאַטראָזען, וואָס האָבען געארבייט אויף די אַלטע באַדינגונגען, אוועקגעהן פון די שיפען און צושטעהן צו זיי. אין יענער צייט אָבער זיינען נאָך אין אלע אייראָפּעאישע לענדער געווען אין קראַפט די שטרענגע געזעצען װעגען פאַר־איינען און געהיימע חברות, וועלכע האָבען יעדען געמיינשאַפטליכען טריט פון די ארבייטער באַשטראָפט אלס פאַרברעכען. די פּאָלי־ציי האָט זיך גענומען יאָגען נאָך די דעמאָנסטראַנטען, פאַרטריבען זיי, ארעסטירט דעם פיהרער, און א סוף געמאַכט צו דעם דאָזיגען עלטסטען ארבייטער סטרייק אין די פאַראייניגטע שטאַאַטען“.

הערענדיג די געשיכטע, קען זיך אויסדוכטען, אז דאָס האָט

געטראָפען געכטען, און ניט מיט איבער הונדערט יאָהר צוריק. די אַלע פאראיינס־געזעצען זיינען שוין לאַנג בטול, אָבער דער ארבייטער פיהרער האָט איצט ניט ווייניגער צרות, ווי אמאָל. העלפט ניט די פּאָליציי, מישט זיך אריין דער ריכטער, איינס־צוויי ווערט דעם ארבייטער'ס ווידערשטאַנד געבראָכען, און א סוף פונ'ם קאמף.

די טרייד יוניאָן איז אין אָנהויב געוועזן א שוואכע, קליינע, לאָקאַלע אָרגאַניזאַציע. זי האָט זיך געהאַלטען אָבער אין איין ענטוויקלען, און איז דערגאַנגען צו דער איצטיגער מדרגה פון א גרויסער נאַציאָנאַלער קערפּערשאַפט. אמאָל האָט זי פאראייניגט ארום זיך א קליינע גרופּע האַנט־ארבייטער, וואָס ווערען עקספּלואַטירט פון א קליינעם קאַפּיטאַליסט. היינט שטעהען אין די טרייד־יוניאָניסטישע רייהען גרויסע ארמייען פון אָרגאַניזירטע, פעדערירטע ארביימער פון גרויסע אינדוסטריען, וואָס פלעגען ווערען קאָנטראָלירט פון מעכטיגע טראָסטען און קאָרפּאָראַציעס. די נויט האָט געצוואונגען די ארבייטער צו אָרגאַניזירען זיך, און וואָס שנעלער עס געהט צו די אינדוסטריעלע ענטוויקלונג און די עקאָנאָמישע אָפּהענגיגקייט פון די ארבייטער וואקסט, אַלץ שטארקערע אויסזיכטען אויף ערפאָלג האָט די אָרגאַניזאַציע פון די טרייד־יוניאָנס.

מיט הונדערט יאָהר צוריק פלעגט א לעהר אינגעל אָפּארבייטען ביים בעל־מלאכה זיינע פאָר יאָהר און האָט געקאָנט ווערען מיט דער צייט א מייסטער, ווי אַלע. דאָס געצייג איז געווען זיין אייגענס; דאָס ביסעל רויה מאַטעריאַל, וואָס ער האָט געדאַרפט האָבען, האָט ער זיך לייכט געקענט פארשאַפען. רוהיג האָט ער זיך געטאָן זיין ארבייט און געלעבט פון איהר. אָרים, אָבער אומאָפּהענגיג. אמת איז, אז ארבייטענדיג מיט הוילע הענט אָדער איינפאַכע געצייג, האָט דער בעל־מלאכה געמוזט זיך שטאַרק אָנשטריינגען, ארבייטען א צוועלף־פופצעהן שעה א טאָג, כדי צו פאַרדינען דאָס נויטיגע פאַר זיך און זיין פאַמיליע. זיין ארבייט איז געווען ווענינ פּראָדוקטיוו, זיין גאַנצע צייט האָט ער אָפּגעגעבען דער באַפרידיגונג פון זיינע מאַטעריעלע באַדערפנישען; קיין פרייע מינוט האָט ער ניט געהאַט. ער האָט ניט געוואוסט פון רוה, געזעליגקייט, גייסטיגע ארבייט. ער

האָט אָבער יע געהאַט פּאָליטישע פרייהייט, איז געווען עקאָנאָמיש כמעט אומאבהענגיג, באַנוצט זיך כמעט מיט'ן גאַנצען פּראָדוקט פון זיין ארבייט און געלעבט אַ שטילען, איינפאַכען, רוהיגען לעבען ביז'ן סוף פון זיינע טעג.

די פאַראייניגטע שטאַאטען איז נאָך דעמאָלט געווען אַ לאַנד פון צוקונפט. אומענדליכע שטרעקען פעטע, נאָך ניט פאַרכאַפּטע ערד, האָבען צוגעצויגען דעם איינוואַנדערער. עס איז געווען גענוג רוים און זון, ערד און געלעגענהייטען פאַר יעדען איינעם. אמת, דאָס לאַנד האָט נאָך ניט געוואוסט פון מיליאָנערען — אָבער אויך ניט פון טרעמפּס. די צוויי טיפען זיינען פּראָדוקטען פון דעם זעלבען קאַפּיטאַליסטישען סיסטעם, ביידע לעבען זיי אויף'ן חשבון פונ'ם ארבייטער־קלאַס. געקומען אין איין צייט, וועלען זיי פאַר־שווינדען אין איין צייט, צוזאַמען מיט'ן גאַנצען קאַפּיטאַליסטישען סיסטעם.

די איינפיהרונג פון מאַשינען אין דער אינדוסטריע האָט ארויס־גערופען גרויסע ענדערונגען אינ'ם בוי פון דער גאַנצער געזעל־שאַפט. אינגאַנצען האָט זיך איבערגעאַנדערשט די לאַגע פונ'ם ארבייטער; פונ'ם אומאָפּהענגיגען בעל־מלאכה אָדער קליינער אונ־טערנעמער, איז געוואָרען אַן אָפּהענגיגער לוין־שקלאַף. די מאַשין איז עפּעס ווי אריינגעשפּרונגען אינ'ם אינדוסטריעלען לעבען, און האָט פאַרטריבען דעם ארבייטער מיט זיינע פעהיגקייטען, קונצען און קונסט, און דאָס איינפאַכע ארבייטס־געצייג מיט זיין אינדי־ווידועלען פּרצוף פּנים. אַלץ גרעסער ווערט די אָפּהענגיגקייט פונ'ם ארבייטער־קלאַס, אָבער אויך אַלץ נעהענטער זיין באַפרייאונג. די פריהערדיגע איזאָלירטע, אָפּגעריסענע איינער פונ'ם אַנדערן בעל־מלאכות, וואָס האָבען געלעבט יעדער אין זיין ווינקעל, זיינען צו־זאַמענגעגאָסען געוואָרען אין אָרגאַניזמען פון פאַראייניגטער אר־בייט, וואָס גרייטען צו די גרויסע סאָציאַלע רעוואָלוציע.

די טרייד־יוניאָן באַוועגונג ווערט עפּעס באַשטימטעס. פריי־הער זיינען די אומאָרגאַניזירטע ארבייטער געווען קאָנקורענטען אויפ'ן ארבייטס־מאַרק און שקלאַפען אין דער פאַבריק; הפקר זיי־נען געווען זייערע שכירות, זייער ארבייטס־טאָג. איצט ווערט

א נייער גייסט אין די ארבייטער־רייהען. „כאראקטעריסטיש איז — דערצעהלט פּראָפעסאָר אילאי — א רעדע, וואָס איז געהאַלטען געוואָרען דעצעמבער 1833 פונ'ם פּרעזידענט פון די פאראייניגטע טרייד־יוניאָנען פון שטאָדט ניו יאָרק, מור. דאָס איז געווען, ווי דער נאָמען אליין באווייזט, א פאראייניגונג פון יוניאָנס פון פאר־שידענע פאכען און פּראָפעסיעס אין ניו יאָרק און ארומינער גע־גענד; דער ערשטער אין איהר ארט, אויף וויפיעל איך ווייס. מור'ס רעדע איז פיעל מאָדערנער אין טאָן, ווי די מייסטע ערקלע־רונגען פון די ארבייטער פיהרער פון יענער צייט. אין יענער רעדע ווערט געזאָגט, אז דער צוועק פון די פּראָפעסיאָנעלע אָרגאניזאציעס איז צו פארהיטען די נאטירליכע און פּאָליטישע רעכט פון די אר־בייטער, שיצען זיך געגען די אָנפאלען פון דער אריסטאָקראטיע, אויפהויבען דעם מאָראלען און גייסטיגען צושטאנד פון די ארביי־טער, אויסבעסערען די עקאָנאָמישע באדינגונגען, פארקלענערען די אונטערשיידונגס־ליניען צווישען ארבייטער און אונטערנעמער, באפעסטיגען די עהרע און ווירדע פון אונזערע פּראָפעסיעס אויף א זיכערען און פערמאנענטען באזיס, און פארגרינגערען די ליידען פון די ארבייטסלאָזע". אין דער דאָזיגער רעדע ווערען שוין קלאָר פאָרמולירט די אויפגאבען פונ'ם טרייד־יוניאָניזם. שוין אין די דרייסיגער יאָהרען האָבען די ארבייטער געמוזט זיך פאראייניגען צוליעב דער פארטיידיגונג פון זייערע אינטערעסען. דערוויייל פאר־טיידיגען זיך די ארבייטער, ווילען פארבעסערען זייער עקאָנאָמישע לאגע; פונ'ם פּאָליטישען קאמף טראכטען זיי נאָך ניט; זיי פאר־שטעהען נאָך ניט, אז ס'איז נויטיג אָפּצושאפען דאָס גאנצע לוין־סיסטעם, אז דאָס איז דער איינציגער וועג צו אמת'ער פרייהייט. דאָס לוין־סיסטעם ענטוויקעלט זיך אָבער און וועט זיי לערנען, וואָס זיי האָבען צו טאָן; פונ'ם עקאָנאָמישען קאמף וועלען זיי סוף כל סוף איבערגעהן צום פּאָליטישען.

דער קאפּיטאל צענטראליזירט זיך, די אינדוסטריע ווערט אָר־גאניזירט אין א גרעסערען מאסשטאב — און דער יוניאָניזם שטעהט ניט אָפּ. אלץ מעהר פאכען טרעטען אריין אין די רייהען, און הויי־בען אויף הויך די פאָהן פון עקאָנאָמישער סאָלידאריטעט. די

מלחמה איז אין פולען גאנג, סטרייקען, לאָקאוטען הערען ניט אויף. אמאָל געווינען די ארבייטער, עפטער אָבער פארלירען זיי די שלאכט, ווערען אָן דעם מוט, אנטלויפען פון דער טרייד־יוניאָן, אָבער זיי ווען קומען צוריק, ווידער פרובען גליק ביז׳ן לעצטען, גרויסען נצחון.

טרייד־יוניאָניזם.

די טרייד יוניאָניסטישע באוועגונג איז געוואָרען א גרויסע מאכט אין די פאראייניגטע שטאאטען. נאָך דער בירגער מלחמה האָט אינדוסטריע און האנדעל גענומען בליהען, און טרייד־יוניאָנען זיינען ענטשטאנען אין אלע עקען לאנד. עס האָבען זיך געמעהרט די לאָקאלע אָרגאניזאציעס פון איין פאך, פאראייניגט זיך אין נאַציאָנאלע קערפערשאפטען, און פעדערירט זיך אין נאציאָנאלע און אינטערנאציאָנאלע גרופּירונגען. סוף ניינצעהנטען יאָהרהונדערט באמערקט זיך א אונגעהייער גרויסע און שנעלע קאָנצענטראציע פון קאפּיטאל און א נאָך ניט געוועזענע אינדוסטריעלע אקטיוויטעט. האנט אין האנט מיט דער דאָזיגער ענטוויקלונג געהט דער וואוקס פון דער טרייד־יוניאָניסטישער באוועגונג. אין די ערשטע יאָהרען פונ׳ם נייען יאָהרהונדערט פארשפּרייט זיך די באוועגונג נאָך מיט א גרעסערער מאכט; דער שטראָם פון טרייד־יוניאָניזם פארפלייצט דאָס גאנצע לאנד, ווערט טיפער און טיפער, און לאכט זיך אויס פון אלע שטערונגען, וואָס דער קאפּיטאליסטישער קלאַס לייגט איהם אין וועג. קיין קראפט קען ניט איינהאלטען זיין גאנג, אָדער פאר־שטאָפּען זיינע קוועלען.

די געשיכטע פון די לעצטע דרייסיג יאָהר טרייד־יוניאָניסטי־שער באוועגונג איז א זעהר שפּאנענדע. אָרגאניזאציעס ענטשטע־הען און פארגעהען, שלאכטען ווערען געוואונען און — פארלוירען. אלע מעגליכע מיטלען, וואָס דער שארפזין פון א הערשענדען קלאַס קען נור אויסטראכטען, ווערען אָנגעווענדעט, כדי צו טויטען די באוועגונג — דאָס אלץ העלפט ניט. די באוועגונג געהט זיך איהר וועג. די אָרגאניזאציאָנס־פאָרמען ווערען אלץ פאָלקאָמענער, די אויפפאסונג פון די אויפגאבען — אלץ א טיפערע. די אומענדליכע

סטרייקען, באָיקאָטען, לאָקאוטען, וואָס זיינען אָפט פאַרבונדען מיט געוואַלדטאַטען, דערצעהלען א טרויעריגע געשיכטע פון א קלאַסען־קאַמף, וואָס צורודערט די געזעלשאַפט, און וועט פאַרשווינדען אינ־איינעם מיט דער היינטיגער געזעלשאַפטס־אָרדנונג.

דער סך הכל איז, אז קיין ארבייטער־סטרייק איז נאָך ניט פאַר־לאָרען געגאַנגען, און די באַוועגונג קען ניט פאַרטיליגט ווערען. די טעג פון מפּלות וועלען ברענגען זייער פרוכט, און די וואונדען זיי־נען ניט טויט־וואונדען, נאָר שטילע עדות פונ׳ם קומענדען נצחון.

וואָס האָט די יוניאָן געגעבען צו ארבייטער?

פונ׳ם ערשטען טאָג אָן האָט זי געפּריידיגט די נויטיגקייט פון סאָלידאריטעט, געוועקט האָפנונגען אינ׳ם הארצען פונ׳ם ענ־טוישטען און דערשלאָגענעם ארבייטער, אויסגעגליכען זיין איינגע־בויגענעם רוקען און אָפּגעווענדעט זיין קוק פון די קליינליכע אינ־טערעסען פון דער מינוט צו די גרויסע ערליכע אויפגאַבען פונ׳ם קלאַס.

די יוניאָן האָט אָנגעפיהרט דעם ארבייטער׳ס קאַמף אויף טוי־זענטער שלאַכטפעלדער. איינמאָל געשלאָגען, האָט זי ווידער און ווידער פאַראייניגט די קרעפטען, ניט געלאָזט דעם שונא רוהען, געפאַלען און — אָנגעפאַלען, שטרעבענדיג צום זיג.

די יוניאָן האָט פריהער פאַר אַלעמען געלערנט דעם ארבייטער דאָס וויכטיגסטע וואָס ער דאַרף וויסען, נעמליך, אז זיינע אינ־טערעסען זיינען פאַרבונדען מיט די אינטערעסען פון זיין קלאַס, אז קיין וויכטיגע ענדערונג אינ׳ם איינצעלנעמ׳ס לאַגע איז ניט מעג־ליך, כל זמן דער גאַנצער קלאַס איז נאָך פאַרשקלאַפט.

די יוניאָן איז געווען אַן עקאָנאָמישע אָרגאַניזאַציע, אָבער אויך א מאָראַלישע קראַפט. זי האָט געפאָדערט פונ׳ם ארבייטער ער זאָל דיינקען זעלבסטשטענדיג, גלויבען אין זיך, זיין שטאָלץ, ברייננגען אָפּפער אינ׳ם קאַמף פאַר זיין פערזענליכקייט און אינ־טערען, זיין סאָלידאריש מיט די חברים, און קעמפען פאַר זייערע אינטערעסען, ווי פאַר זיינע אייגענע.

פאַרשטעהט זיך, די יוניאָן האָט ניט דערגרייכט דאָס אַלץ, וואָס זי האָט געראַפט דערגרייכען, אָבער פיעל האָט זי געטאָן,

און טוט. די טרייד־יוניאָניסטישע באַוועגונג האָט ניט ערפילט אַלע אונזערע האָפנונגען, אָבער דערפאַר טאָר מען זי ניט מבטל זיין. דאָס ערגסטע אין וואָס מיר קענען זי באַשולדיגען איז דאָס, וואָס זי איז אָפּגעשטאַנען פון דער צייט, האָט ניט אין זיך דעם פּראָגרעסיווען גייסט, אָהן וועלכען זי קען זיך ניט דערהויבען צו אַ העכערער מדרגה און ברייננגען דעם מאַקסימום נוצען. די אורזאַכען פון דער ערשיינונג ווילען מיר פּרובען צו פאַרשטעהן.

ווען די אַרבייטער האָבען אָרגאַניזירט יוניאָנס, האָבען די קאַפּיטאַליסטען נעמאָן אַלעס, וואָס זיי האָבען געקענט צו דערשטיקען די רעבעליאָן. זיי האָבען אָבער ניט נעקענט אויסלעשען דעם פייער; פונ׳ם גליהענדען אש רייסען זיך אַרויס פונקען אַלץ שטאַרקער. דער קאַפּיטאַליסטישער קלאַס איז אָנגעשראָקען; די קלוגערע, וואָס האָבען געהאַט אַ טיפערען קוק, האָבען פאַרשטאַנען, אַז אויסראָטען די יוניאָן־באַוועגונג איז אוממעגליך. זיי האָבען געביטען די טאַקטיק, ניט געבייזערט זיך מעהר, נאָר פאַרקעהרט, פיין, ליעבליך געשמייכעלט, און געבענשט די גרעסטע ברכה פונ׳ם יאָהרהונדערט, די טרייד יוניאָניסטישע באַוועגונג. ניט קענענדיג אָפּשטעלען די באַוועגונג, האָבען זיי באַשלאָסען אַריינצונעמען זי אין זייערע הענט און פיהרען זי אין גוטע, פרומע, אומשולדיגע וועגען. דאָס איז געווען מארק האננאַ׳ס פּאָליטיק.

מארק האננא האָט געהאַט דאָס פאַרטרויען פונ׳ם קאַפּיטאַליסטישען קלאַס, איז אָנערקענט געוואָרען פאַר אַ פיהרער. זיין קלוגע דיפּלאָמאַטיע, זיין שאַרפער קוק אויף די אַרבייטער באַוועגונג איז נעפעלען די מאַגנאַטען פון קאַפּיטאַל.

מארק האננא האָט אָרגאַניזירט די באַריהמטע „סיוויק פעדערייש‍אָן“, איז געוואָרען דער פּרעזידענט איהרער, און באַשטימט אַלס זיינע „לייטענאַנטען“ די פיהרער פון די גרעסטע טרייד־יוניאָנען. ער האָט זיך באַגעגענט מיט זיינע „לייטענאַנטען“ ווי מיט גלייכע, זיך פאָטאָגראַפירט אויף איין בילד, געזאָגט חכמות, געשפּאַסט און גוט־ברודעריש געדריקט זיי די הענט. מיט אַמאָל איז ער געוואָרען דער אָפּגאָט פון וואָל סטריט. צו זיין שטימע הערען

זיך אַלע צו. ער איז דער פּראָפּעט פון זיין קלאַס, דער פייער־זייל פון דער קאַפּיטאַליסטישער געזעלשאַפט.

מאַרק האַננאַ האָט ניט דערלעבט די פאַרווירקליכונג פון זיין חלום, פונ׳ם גוטהאַרציגען, גוטמוטיגען קאַפּיטאַליזם. עס האָט זיך אויך ניט דערפיהלט דער וואונש פון זייערע טרייד־יוניאָניסטישע נאָכשלעפּער און קאַפּיטאַליסטישע פריינד: ער איז ניט געוואָרען פּרעזידענט פון די פאַראייניגטע שטאַאַטען. דערפאַר האָט ער נאָך מיט זיינע אייגענע אויגען געזעהן די וואָלקען פון סאָציאַלער רעוואָלוציע אויפ׳ן פּאָליטישען הימעל, און געוואָלט אָפּווענדען די געפאַהר, אָדער כאָטש אָפּלייגען דעם קריזיס. האַננאַ׳ן האָט ניט געשמעקט א מאָדערנע, רעוואָלוציאָנערע טרייד־יוניאָניסטישע באַוועגונג. די טרייד־יוניאָניסטישע אָרגאַניזאַציעס דאַרפען זיין ריין טרייד־יוניאָניסטישע, אָפּהיטען אַלע אַמאָליגע ענגע טראַדיציעס, ניט בייטען, חלילה, די טאַקטיק אָדער פאָרמען פון קאַמף, אָרגאַניזאַציע, אַנטלויפען פון פּאָליטיק ווי פון פייער, און זיין פאָרזיכטיג, ניט אָננעמען זיך מיט סאָציאַליזם, דעם פּעסט פון דער צייט, וואָס איהר אָטעם איז צופאַלונג, און יעדער ריהר — טויט.

דאָס איז אויך די פּאָליטיק פון האַננאַ׳ס וויינינגער באַגאַבטע תּלמידים, וואָס זעצען פאָרט זיין ארבייט. ניט אַנדערש קוקט אויפ׳ן יוניאָניזם דער צייטונגס־מאַן, דער גלח און דער פּאָליטיקאַן. און דאָס שעדליכסטע איז, וואָס דאָס איז אויך די פּאָליטיק פון די פיהרער פון דער טרייד־יוניאָניסטישער באַוועגונג, וואָס זיינען גלייכצייטיג די „לייטענאַנטען״ פון קאַפּיטאַל, און די פיהרער פון די ארבייטער און ווילען פאַראייניגען דאָס אוממעגליכע, די ענטגעגענגעזעצטע אינטערעסען פון די פיינדליכע קלאַסען. מיר ווילען ניט זאָגען, אַז די דאָזיגע ארבייט־פיהרער זיינען קאָרופּטע און פאַרקויפטע מענשען. אָפט הערען מיר אַזעלכע באַשולדיגונגען, אָבער לויט אונזער ערפאַהרונג זיינען עס מייסטענס אומגערעכטע און גרונדלאָזע באַשולדיגונגען. מיר טאָרען ניט מאַכען אַזעלכע שווערע באַשולדיגונגען געגען א פיהרער, סיידען מיר זיינען איבערצייגט, און האָבען זיכערע באַווייזען, אַז ער איז שולדיג. דאָס אָבער מעגען מיר זיכער זאָגען, אַז די דאָזיגע ארבייטער־פיהרער־

האָבען מורא צו קריגען זיך מיט די קאַפּיטאַליסטען, אָנהויבען מיט זיי. טוט ניט דער ארבייטער־פיהרער דעם ווילען פון די קאַפּיטאַליסטען, איז ער ניט געננג בויגיג, ווערט זיין פּאָפּולאריטעט אין די קאַפּיטאַליסטישע קרייזען אָפּגעשוואַכט, און ער ווערט גאָר שנעל א פיהרער — אָהן אַ אָרגאַניזאַציע און אמט.

פּעטער מ. ארטור, פון דער ברודערשאַפט פון לאָקאָמאָטיוו מאשיניסטען איז געווען א כאראַקטעריסטישער פארטרעטער פון דעם דאָזיגען טיפּ ארבייטער־פיהרער. אַפט האָט ער געהאַט געגען זיך די שטאַרקסטע אָפּאָזיציע פון די ארבייטער, אָבער ער איז געווען א חשוב׳ער מענש ביי די אייזענבאַהן־קאָרפּאָראַציעס. און עס איז פאַקטיש געווען אוממעגליך פּטור צו ווערען פון איהם. וואָלט ער געווען א ראַדיקאַל, געשטאַנען אין גאַנצען אויף דער זייט פון די מאשיניסטען, וואָלט שוין פון איהם לאַנג קיין זכר ניט געבליבען אין זיין יוניאָן.

א שעדליכע ווירקונג אויפ׳ן ארבייטער־פיהרער האָט אויך די קאַפּיטאַליסטישע פּרעסע; זי רעדט איהם איבער מיט איהרע האָניג־זיסע רייד, טעראָריזירט איהם מיט איהרע אָנפאַלען, מאַכט איהם אומזיכער, קנעכטיש און דערשראָקען.

די היינטיגע טרייד־יוניאָניסטישע באַוועגונג האָט ניט ווייניג שונאים, אינוועניגסטע און אויסוועניגסטע. אנדערע פאַלען אָן אופ׳ן טרייד־יוניאָניזם אָפען, אנדערע — באַהאַלטענערהייט. אַלע האָבען אָבער איין ציעל: א תל צו מאַכען פון דער גאַנצער באַוועגונג, אָדער אָפּשוואַכען איהר מעגליכע קאַמפּס־קראַפט. זיי שטעלען זי פאָר אין א פאַלשען ליכט, און דיסקרעדיטירען די אמת׳ע פריינד פונ׳ם יוניאָניזם, וואָס האָבען ניט קיין מורא פאַר די קאַפּיטאַליסטען און האַלטען אין איין אָנווייזען די איינציגע, אמת׳ע ריכטונג, וואָס פיהרט צום זיעג פונ׳ם ארבייטער־קלאַס.

די אָפענע שונאים פונ׳ם יוניאָניזם האָבען די לעצטע פּאָר יאָהר איינגעפיהרט נייע, אומגעוועהנליכע קאַמפּס־מיטלען. פּריוואַט־ארמייען, פינקערטאָנער, פּריוואַט־פּאָליציסטען זיינען אראָפּ פון מארק. צו וואָס דאַרף מען גוואַלד־טאַטען? טוען דאָך די געריכטען דאָס זעלבע, אָהן טומעל, סיסטעמאַטיש, זיכער. דאָס

נייע מיטעל איז: אינדזשאָנקשאָן, שטענדיג טרעפט עס אין ציעל, קיינער קען ניט אנטרונען ווערען פון איהר. די קאפיטאליסטען קאָנטראָלירען פאָלשטענדיג די אינדזשאָנקשאָן־ארטילעריע; דער ריכטער דארף נור אָנלאָדען די אינדזשאָנקשאָן־קאנאָנען, און די ארבייטער צולויפען זיך.

ביסלעכווייז רייסט זיך די אינדזשאָנקשאָן אריין אלץ שטאר־קער אינ'ם עקאָנאָמישען קאמף, וואָס ווערט אָנגעפיהרט פון די טרייד־יוניאָנס. זי באגרענעצט די רעכט פון דער אָרגאניזאציע, שוואכט אָפּ איהר קראפט, גראָבט אונטער איהר עקזיסטענץ. דאָס טוט דאָס געריכט אינ'ם נאָמען פון אינסטיטוציעס, וואָס אָנשטאָט צו באשיצען, האָט עס זיי פארראטען אומפארשעמט אין די אינ־טערעסען פון די מאגנאטען פון קאפיטאל.

מען האָט ארויסגעגעבען אינדזשאָנקשאָנס וואָס האָבען פאר־באָטען גאנצע אָרגאניזאציעס און זייערע מיטגליעדער צו סטריי־קען, באָיקאָטירען אימיצען, העלפען מאטעריעל חברים־סטרייקער, שטיצען אייגענע מיטגלידער. זיי האָבען פארזאָגט ארבייטער ניט צו וואגען ארויסצוטרייבען שפּיאָנען פון דער אָרגאניזאציע, ארומ־געהן איבער'ן טראָטואר, אָפּהאלטען מיטינגען, פארזאמלען זיך אין עפענטליכע פּלעצער, ריידען מיט ארבייטער, וואָס האָבען פארנומען אָדער ווילען פארנעמען זייער אָרט. זיי האָבען געשראָקען מיט גרויסע שטראָפען פאר טאָן וואָס ניט איז צו באגרענעצען דאָס זעלבסט פארשטענדליכע רעכט פונ'ם קאפיטאליסט צו אָרגאניזי־רען זיין פאבריק ווי ער וויל און פיהרען זיך ווי עס לוינט זיך איהם בעסער.

די געריכטען האָבען ארויסגעריסען פונ'ם ארבייטער'ס האנט יעדען געוועהר אין עקאָנאָמישען קאמף און איבערגעגעבען איהם, אָן אומבאשיצטען, צו עקספּלואטאטאָרען אין די הענט. די גע־ריכטען זיינען דערגאנגען אזוי ווייט אין זייער אונטערדריקונגס־פּאָליטיק, אז די ארבייטער האָבען זיך געמוזט דערמאָנען אָן דער פּאָליטישער קראפט, וואָס איז גענוג שטארק ניט נור צו ענטוואָפּ־נען דעם שונא, נאָר צו פארטרייבען איהם אינגאנצען פונ'ם שלאכטפעלד. זיי הויבען אָן צו פארשטעהן דעם קלאסען־כאראק־

טער פון אונזער קאפיטאליסטישער רעגירונג, זיי איבערצייגען זיך, אז די ארבייטער באוועגונג מוז זיין אויך א פאליטישע באוועגונג, אז דער ארבייטער קלאס מוז זיך ארגאניזירען פאליטיש, אינ'ם קאמף מיט דער קאפיטאליסטישער רעגירונג און געזעלשאפטס־ארדנונג.

לאנגזאם לערנען די יוניאניסטען, אבער סוף כל סוף מוזען זיי קלינער ווערען פון די קלעפ, וואס זיי כאפען פון אלעמען, און זיי האבען נאך ניט אלע קלעפ געקראגען.

זיי האבען געזעהן: א דעמאקראטישער פרעזידענט פון די פאראייניגטע שטאאטען ברעכט די קאנסטיטוציע און שיקט ארי־בער פעדעראלע סאלדאטען אין אן אויטאנאמען שטאאט צו אונ־טערדריקען די ארגאניזאציע פון פרידליכע ארבייטער, ניט קוקענדיג אויפ'ן פראטעסט פונ'ם גאווערנאר פונ'ם שטאאט און איהר באַ־פעלקערונג.

זיי האבען געזעהן: א רעפובליקאנער פרעזידענט שטעהט אן א זייט און וויל ניט אריינמישען זיך, אין דער צייט ווען די מיליטערישע מאכט פונ'ם קאפיטאליסטען־קלאס כאפט פאר'ן האלז א פרייען שטאאט, רואינירט זיין אדמיניסטראציע און איז זיך שענדליך נוקם אן אומבאוואפענטע ארבייטער.

זיי האבען געזעהן: א געמישטער רעפובליקאניש־דעמאקרא־טישער קאנגרעס נעמט אן א מיליטער־פארשלאג, וואס מאכט פון יעדען פרייען בירגער א סאלדאט, און פונ'ם פרעזידענט — א מיליטערישען דיקטאטאר.

זיי האבען געזעהן: א קאנגרעס האלט אין איין צוזאגען גלי־קען ארבייטער־ארגאניזאציעס, און האלט ניט װארט. מאכט דעם אנשטעל פון ארבייטער־פריינדליכקייט, זייענדיג פארבונדען מיט א פארשפרעכען ניט צו דערלאזען קיין שום געזעץ, וואס קען זיין ניצ־ליך די ארבייטער. דער שיקזאל פונ'ם אנטי־אינדזשאנקשאן־גע־זעץ און אכט שטונדיגען ארבייטס־טאג איז א גוטע אילוסטראציע פונ'ם פארראט צו די ארבייטען־אינטערעסען און פאלשקייט פון דער העכסטער געזעצגעבענדער קערפערשאפט פון לאנד.

זיי האבען געזעהן דעמאקראטישע און רעפובליקאנישע גא־

ווערנאָרס ארויסרופענדיג מיליץ געגען ארבייטער אויפ'ן פארלאַנג פון קאפיטאליסטען.

זיי האָבען געזעהן גאָווערנאָרס, ארעסטירענדיג אומגעזעצליך פרידליכע ארבייטער, פערשפארענדיג זיי אין עקעלהאפטע גע־פענגנישען מיט'ן איינציגען צוועק פון צוברעכען זייערע יוניאָנס.

זיי האָבען געזעהן דאָס העכסטע געריכט אין די הענט פון קאַ־פיטאליסטען, טויב צו די פּאָדערונגען פון די ארבייטער. ריכ־טער, געוועזענע קאָרפּאָראַציע־אדוואָקאטען, וואָס פארדאנקען זייער אמט דער רעקאָמענדאציע פון זייערע באלעבאטים, פייערליך דרש'נענדיג וועגען דער אומבאפלעקטער ריינקייט פון אונזערע גע־ריכטס אינסטיטוציעס.

זיי האָבען געזעהן די העכסטע געריכטען פון איינצעלנע שטאאטען, ערקלערענדיג אומקאָנסטיטוציאָנעל די לעצטע רעשט פון געזעץ, וואָס באשיצען די ארבייטער אָרגאניזאציעס און זייערע מיטגלידער.

דאָס און פיעל אנדערעס האָבען די יוניאָניסטען געזעהן, און נאָך וועלען זיי מוזען קוקען לאַנג און אויפמערקזאם, איידער עס וועלען זיך עפענען זייערע אויגען. אונז טוט וועה דאָס הארץ, וואָס צרות און פארפאָלגונגען נאָר קאָנען זיי פיהרען צום ציעל, אָבער דאָס איז דער איינציגער וועג, וואָס מאכט זיי זעהענדיג, דענקענ־דיג, און א פאקט איז, אז יערעס אומרעכט, וואָס ווערט געטאָן די איינגע'עקש'טע יוניאָניסטען, דערנעהענטערט דעם טאָג פון זייער פאָלשטענדינער באפרייאונג.

דער איינגער פאך־יוניאָניזם פון דער פארגאנגענהייט איז שוין מעהר ניט צוגעפאסט צו היינטיגע באדינגונגען. ווער ס'לייקענט דאָס איז א בלינדער, וואָס זעהט ניט וואָס עס טוט זיך ארום איהם. האלטען יעדען פאך אין זיינע ד' אמות, אָפּטיילען איהם פון אנ־דערע אין דער צייט, וואָס די גרענעץ־ליניען צווישען פאכען פאר־שווינדען, און זיי ווערען אלע צומישט און פארבונדען אינ'ם פּראָ־צעס פון דער אינדוסטריעלער ענטוויקלונג, איז ניט ווייניגער נאַ־ריש און אבסורד, ווי פּרובען אָפּטיילען פונאנדער די וועלען פונ'ם אייביג־שוימענדען ים.

אין א היינטיגער פאבריק ארבייטען צוזאמען מענשען פון הונדערטער פאכען; דער, וואס צואווארפט זיי אין הונדערטער פארשידענע זעלבסטשטענדיגע יוניאָנס, אָרגאניזירט ניט די אר־בייטער, ער דעזאָרגאניזירט זיי. ער צוטיילט זיי, שוואכט אָפּ זייערע קרעפטען, רופט ארויס אומענדליכע צוזאמענשטויסען. די היינטיגע, איינציג־צוגעפאסטע אָרגאניזאציאָנס־פאָרם איז די אינ־דוסטריעלע; דער פאך האָט זיך זיין אויטאָנאָמיע, זיינע רעכט, אָבער העכער און בילכער זיינען די אינטערעסען פונ׳ם גאנצען; קאָנפליקטען זיינען מעגליך, אָבער זיי קענען אויסגעמידען ווערען. די אלטע פאך־אָרגאניזאציע אָבער איז נור אַן אנדערער נאָמען פאר אינערליכע מלחמות, אייביגע טענות און — צופאלונג.

די אָרגאניזאציע פון די ארבייטער האָט א גרויסע באדיי־טונג, ווען זי ענטוויקעלט, ווען זי פארהאלט ניט די אויפקלערונג, די אמת׳ע אויסבילדונג פונ׳ם ארבייטער.

אומוויסענהייט פאראייניגט ניט. די טרייד יוניאָניסטען דארפען וויסען, די פולע באדייטונג, די אלגעמיינע ציעלען פון דער ארבייטער באוועגונג. זיי דארפען פארשטעהן דאָס פראָגראם פון דער באוועגונג. די ארבייטער באוועגונג איז עפּעס מעהר, אומ־ענדליך גרעסער פון די קליינע לוין־העכערונגען; זי איז מעהר ווי די סטרייקס, וועלכע פיהרען צו די לוין־העכערונגען. טוענדיג אלעס מעגליכעס צו פארבעסערען אוממיטעלבאר זייער לאגע, דאר־פען זיי שטרעבען צו העכערס, צו דער פאָלשטענדיגער אָפּשאפונג פון דער היינטיגער אָרדנונג.

קארל מארקס זאָגט: „די אלגעמיינע טענדענץ פון דער קאַ־פּיטאליסטישער פּראָדוקציאָן איז ניט צו העכערען, נור צו פאר־קלענערען דעם ארבייטער׳ס לוין, און טרייבען אראָפּ ביז׳ן מיני־מום דעם ווערט פון דער ארבייט. דארף דען דער ארבייטער, ווייל די אלגעמיינע טענדענץ איז אזא, אָפּזאָגען זיך פון יעדען ווי־דערשטאנד געגען דעם אָנפאל פון קאפּיטאל, און אויפהערען צו באנוצען זיך מיט די מעגליכקייטען פון א צייטווייליגער פארבע־סערונג פון זיין לאגע? זאָלען דאָס די ארבייטער טאָן, וועלען זיי אראָפּגעשטויסען ווערען צו דער מדרגה פון מיזעראבעלע, אומ־

גליקליכע, נעבעכדיגע ברואים. אָפּטרעטענדיג פאַר'ן קאפּיטאַל אין טאָג־טעגל[illegible]ען קאמף, וואָלטען די ארבייטער זיכער אומפעהיג געוואָרען צו אַ ברייטערער באַוועגונג".

מארקס האָט שארף געזעהן די באַשרענקונגען פון דער טרייד־יוניאָניסטישער ארבייט און ער האָט אָנגעצייכענט שוין לאַנג צוריק די ריכטונג וועלכע די באַוועגונג דארף אָננעמען. אין דער זעלבער צייט, זאָגט ער, דארף דער ארבייטער קלאַס ניט איבערטרייבען די ענדגילטיגע רעזולטאַטען פונ'ם טעגליכען קאמף. די ארבייטער דארפען נים פארגעסען, אז מיט דער הילף פון דער יוניאָן באַקעמפען זיי נאָר רעזולטאַטען, ווירקונגען, און ניט די טיעפע אורזאַכען, אז זיי פארהאַלטען די באַרג־אַראָפּ טענדענץ. זיי קענען אָבער ניט ענדערן די ריכטונג, די ריכטונג פון דער טענדענץ, אויב זיי ווענדען אָן האַלבע מיטלען און היילען ניט די קראַנקהייט. זיי דארפען זיך דאַריבער נים באַשריינקען נאָר אויף די דאָזיגע אומפארמיידליכע קליינע שלאַכטען, וועלכע ענטשטעהען פון די שטענדיגע אָנפאַלען פון קאַפּיטאַל און ענדערונגען פון פארהעלטניסען אויף דעם מארק פון ארבייט און סחורה. זיי דארפען פארשטעהן, אז טראָץ די אַלע צרות, וואָס זיינען פארבונדען מיט'ן קאפּיטאַליזם, באַשאַפט ער דאָך אין דער זעלבער צייט מאַטעריעלע באַדינגונגען און סאָציאַלע פאָרמען, וואָס גילטען פאַר דער סאָציאַלער באַנייאונג פון דער געזעלשאַפט. אָנשטאָט דעם קאָנסערוואַטיווען לאָזונג: אַן עהרליכען טאָג־לוין פאַר אַן עהרליכען טאָג ארבייט, דארפען זיי אויפשרייבען אויף זייער פאָהן דאָס רעוואָלוציאָנערע וואָרט: נידער מיט דעם לוין־ארבייט סיסטעם!

„די טרייד־יוניאָנס זיינען גוטע ווידערשטאַנדס־צענטרען אינ'ם ה[illegible]ט'ן קאפּיטאַל. שלעכט באַנוצענדיג זיך מיט זייער קר[illegible], מאַכען זיי פעהלער, און כאַפּען אָפּט מפּלות. אָבער דער גרעסטער, שטענדיגער פעהלער זייערער איז דאָס, וואָס זיי באַגרענעצען זיך מיט'ן טעגליכען גאָרילא־קאמף, אָנשטאָט אויסצונוצען זייערע אָרגאַניזירטע קרעפטען פאַר דער באַפרייאונג פונ'ם ארבייטער קלאַס, פאַר דער אָפּשאַפונג פון דער היינטיגער געזעלשאַפט".

ריידענדיג אין אפריל מאנאט 1872 פאר די „ריטער פון היי־ליגען קריספין“, האט װענדעל פיליפס, דער באריהמטער אראטאר און ליידענשאפטליכער פיינד פון יעדער שקלאפעריי, געזאגט: „איך באגרים די ארבייטער באװעגונג, דען אין איהר שעפ איך מיין איינציגע האפנונג אויף דער צוקונפט פון דעמאקראטיע“.

װענדעל פיליפס איז געװען גערעכט. ער האט פאראויסגע־זעהן די צוקונפט. ער האט געפיהלט, אז נור די ארבייטער באװע־גונג קען דעמאקראטיזירען אויף אן אמת די געזעלשאפט און בא־פרייען די מענשהייט.

אין דער דערמאנטער רעדע האט ער געזאגט נאך פאלגענדע װערטער, װאס יעדער טרייד יוניאניסט דארף שטענדיג געדיינ־קען: „װעט אייער באװעגונג ניט האבען די מאכט, די עקאנא־מישע און פאליטישע, איז די דעמאקראטישע פרייהייט פון אונ־זערע פאראייניגטע שטאאטען טויט“.

איהר הערט חברים טרייד־יוניאניסטען, מיר מוזען האבען אויך די פאליטישע מאכט. די אלע געשרייען „נור ניט קיין פא־ליטיק אין דער יוניאן“, „שלעפט ניט אריין פאליטיק צו אונז“, „מאכט ניט פון דער יוניאן אן עק פון דער פאליטישער פארטיי“, שטאמען אדער פון פון אומװיסענהייט, אדער אומעהרליכקייט, אדערביידע צוזאמען. די װערטער װערען איבערגע׳חזר׳ט פון יע־דען קליינעם און גרויסען פאליטיקאן אין לאנד. דער צװעק איז צו נארען און פארפיהרען די ארבייטער. די דאזיגע קנעכט פונ׳ם קאפיטאליסטען־קלאס ארט אבסאלוט ניט, צו װעט די פאליטישע טעטיגקייט שאדען די יוניאן אין איהר ארבייט. זיי האבען אימער מורא, אז דער ארבייטער קלאס זאל זיך ניט באטייליגען אין פאליטישען לעבען אלס זעלבסטשטענדיגער קלאס און ניט אויפבויען זיין אייגענע פארטיי. דעריבער מאקע שפארען זיי ניט קיין צייט און אנשטריינגונג און זעהען אויפצורייצען די יוניאני־סטען געגען דער פאליטישער פארטיי פונ׳ם ארבייטער־קלאס און װארנען זיי געגען דער גרויסער, סאציאליסטישער געפאהר.

װיכטיגער פון אלץ איז דער יוניאניסט זאל טראכטען זעלבסט־שטענדיג, דאמאלס קענען אויף איהם ניט האבען קיין װירקונג

די פּאָליטישע אונטערשטופּער און משרתים פון קאַפּיטאַל, ניט אין דער ארבייטער־באַוועגונג און ניט אויסער איהר.

די יוניאָן איז ניט, און דאַרף ניט זיין, קיין פּאָליטישע מאַשין; זי דאַרף ניט אויסגענוצט ווערען פאַר פּאָליטישע צוועקען. ריידענדיג וועגען דער פּאָליטישער טעטיגקייט פונ׳ם ארבייטער־קלאַס, ווילען מיר ניט נור ניט פאַרוואַנדלען די יוניאָן אין אַ פּאָליטישע אָרגאַניזאַציע, נור מיר זיינען שטאַרקע געגנער פון אַזאַ טאַקטיק.

די יוניאָן איז אַן עקאָנאָמישע אָרגאַניזאַציע, און אַלס אַזעלכע, אַ נויטיגער טייל, אָבער נור אַ טייל פון דער ארבייטער־באַוועגונג. זי האָט איהר אייגענעם ווירקונגס־קרייז, איהר אייגענע טאַקטיק, און איז באַלאַבאָס פאַר זיך, אין איהר עקאָנאָמישער ארבייט.

אָבער די ארבייטער באַוועגונג האָט אויך אַ פּאָליטישע זייט, און דער יוניאָניסט מוז באַגרייפען דעם פולען ווערט פון דער פּאָליטישער זייט פון באַוועגונג, ער דאַרף אויך די פּאָליטישע זייט זעהן יוניאָניזירען, ניט ווייניגער פון דער עקאָנאָמישער. דער, וואָס שטימט פאַר אַן ארבייטער־פיינדליכע פּאַרטיי, איז אַ סטרייק־ברעכער אינ׳ם פּאָליטישען זין. איהר קענט ניט שטעהן אַ גאַנצען יאָהר פאַר אייערע יוניאָן פאָדערונגען, און אינ׳ם וואַהל־טאָג ני־דערשטימען זיי.

דער טרייד־יוניאָניזם איז אַן אויסדרוק פון דער עקאָנאָמישער מאַכט פונ׳ם ארבייטער־קלאַס, די סאָציאַליסטישע פּאַרטיי פאַר־טרעט זיין פּאָליטישע מאַכט. דער פאַרשטענדיגער טרייד־יוניאָ־ניסט באַנוצט זיך אי מיט דער עקאָנאָמישער, אי מיט דער פּאָלי־טישער מאַכט אינ׳ם קאַמף מיט׳ן קאַפּיטאַל. איהם איז קלאָר, אַז דער קאַמף צווישען ארבייט און קאַפּיטאַל איז אַ קלאַסען־קאַמף, אַז די ארבייטער זיינען די גרויסע מאַיאָריטעט און קענען אויס־פיהרען אַלץ. די צרה איז, וואָס אַ טייל איז אין די יוניאָנס, אַ טייל אויסער זיי, אַ טייל — אין דער פּאָליטישער פּאַרטיי, אַ טייל — אין אַן אַנדערער. די צוטיילונג מאַכט זיי שוואַך. דאַרף מען זיך פאַראייניגען אויפ׳ן יסוד פון אַלגעמיינע קלאַסען־פאָדערונגען און

טרייַ זיין זיי יעדען טאָג פון יאָהר, דעם וואהל־טאָג אריינגערע־כענט. ווער עס פארלאָזט די פּאָליטישע פּארטיי פון זיין קלאַס, איז א פאררעטער פונ׳ם קלאַס און א שונא זיך און זיינע אייגענע.

ביידע צדדים זיינען אָרגאַניזירט אין דעם קלאַסען־קאַמף, אָבער די קאַפּיטאַליסטען זיינען בעסער און שטארקער אָרגאַניזירט פון די ארבייטער. ערשטענס, זיינען די קאַפּיטאַליסטען ווייניג אין צאָהל, און די ארבייטער צעהלען אין די מיליאָנען. צווייטענס, האָבען די קאַפּיטאַליסטען אויף זייער זייט די פעהיגסטע און בעס־טע קעפּ; זיי קענען גוט באַצאָהלען. די ארבייטער זיינען אָרעם און ענדליך זיינען די קאַפּיטאַליסטען די אייגענטימער פון אַלע פּראָדוקציאָנס־מיטלען, שטעלען, פארדינסטען; די ארבייטער מוז־זען אָנקומען צו זיי. דאָס אַלץ גיט ניט נאָר א גרויסען פּאָרטייל די קאַפּיטאַליסטען, נור פארזיכערט זיי דעם נצחון אין דער גע־גענוואַרט.

די ארבייטער זיינען אָרעם און אומוויסענד, זיי זיינען אָבער די גרויסע מאַיאָריטעט; זיי זיינען א מאַכט, נור זיי ווייסען דער־פון ניט. דאָס וויכטיגסטע איז: געבען זיי דאָס באַוואוסטזיין פון זייער קראַפט.

דער ארבייטער־קלאַס, און נור ער, טוט די פּראָדוקטיווע אר־בייט, באַשאַפט דעם מעהר־ווערט, פּראָדוצירט אַלע רייכטימער. די ארבייטער — ד. ה. די וואָס ארבייטען מיט זייערע הענט, אָדער מיט זייער מאָרך, אָדער מיט ביידע, — זיי זיינען דער איינציגער עלעמענט פון דער געזעלשאַפט, וואָס אָהן איהם קען זי זיך אבסאָ־לוט ניט באַגעהן. דער עלעמענט וועט איבערלעבען אַלע אנדערע, ער וועט בלייבען דער זיגער.

ביידע קלאַסען שטעהען אנטקעגען איינער דעם אנדערן. אָבער די ארבייטער־אָרגאַניזאַציע איז נאָך נאָר ניט קיין פּאָלקאָמענע, ריכטיגער — דער ארבייטער־קלאַס הויבט זיך ערשט אָן צו אָרגאַ־ניזירען. אויפ׳ן עקאָנאָמישען פעלד האָבען די קאַפּיטאַליסטען זייערע פאַבריקאַנטען־אַסאָסיאַציעס, בירגער־אַליאַנסען און ענדליך די סיוויק פעדערײשאָן; אויפ׳ן פּאָליטישען פעלד זיינען זיי פאַר־טראָטען פון דער רעפּובליקאַנער און דעמאָקראַטישער פּאַרטיי. די

רעפּובליקאַנער פּאַרטיי פּאַרטיידיגט די אינטערעסען פון גרויס־קאַפּיטאַל, די דעמאָקראַטישע — פון קליין־קאַפּיטאַל, אָבער ביידע זיינען קאַפּיטאַליסטיש אין גייסט און ריכטונג, ביידע זיינען פיינד־ליך צו ארבייטער. ענטקעגען די דאָזיגע עקאָנאָמישע און פּאָלי־טישע פאַקטאָרען שטעלען די ארבייטער ארויס זייערע יוניאָנס, אַלס זייער עקאָנאָמישע, זייער סאָציאַליסטישע פּאַרטיי, אַלס זייער פּאָליטישע פאַרטרעטונג.

די סאָציאַליסטישע ארבייט איז פּאָליטיש פאַר'ן ארבייטער דאָס, וואָס די יוניאָן איז — אינדוסטריעל; די סאָציאַליסטישע פּאַרטיי איז די פּאַרטיי פון זיין קלאַס, די יוניאָן איז די פאַרטרע־טערין פון זיין פאַך. די יוניאָן באַשריינקט זיך מיט די ארבייטער פון איין פאַך אָדער אינדוסטריע; די סאָציאַליסטישע פּאַרטיי נעמט ארום ארבייטער פון אַלע פאַכען. נאָך אַ וויכטיגער אונ־טערשייד: די יוניאָן וויל פאַרבעסערען די לעבענס־באַדינגונגען אין דער היינטיגער קאַפּיטאַליסטישער אָרדנונג, און די פּאַרטיי שטרעבט צו עראָבערען די פּאָליטישע מאַכט פון דער נאַציאָן, אָפּ־שאַפען קאַפּיטאַליזם און איבערגעבען די ארבייטער די הערשאַפט. ניט נאָר דאַרפען ניט די פּאַרטיי און די טרייד־יוניאָניסטישע באַ־וועגונג קומען אין צוזאַמענשטויס, נאָר פאַרקעהרט, זיי דאַרפען העלפען איינער דעם אַנדערען. נאָך אַמאָל מוז געזאָגט ווערען, אַז די יוניאָן דאַרף ניט ווערען אַ פּאָליטישע אָרגאַניזאַציע. און די סאָציאַליסטישע פּאַרטיי אַ טרייד־יוניאָן. יעדע פון זיי האָט זיך איהרע פונקציעס; יעדע — איהר אייגענע ראָל. די יוניאָן האָט צו טאָן מיט פאַך־פּראָבלעמען, די פּאַרטיי — מיט פּאָליטיק. די יוניאָן גרייט צו די ארבייטער צו זייער צוקינפטיגער ראָלע, מאַכט זיי פעהיג צו רעגולירען אויף אַ דעמאָקראַטישען וועג דעם פּראָ־דוקציאָנס־פּראָצעס; די פּאַרטיי רעקרוטירט און לערנט די פּאָלי־טישע ארמיי, וואָס וועט עראָבערען די פּאָליטישע פעסטונגען פון קאַפּיטאַל, פאַרכאַפּען די רעגירונגס־מאַכט, איבערגעבען זיי דעם ארבייטער־קלאַס, דעם פאָלק.

ווענגען די באַציהונגען פון יוניאָן צו פּאַרטיי שרייבט דזשאָרדזש ה. הערראָן שאַרף און קלאָר פאָלגענדעס: „פון איין זייט דאַרף

מען געדריינקען, אז די יוניאן איז אויפ'ן שלאכטפעלד, אינ'ם קלאַ־סענקאמף. די יוניאן דערלאזט ניט די ראד פון קאפיטאליזם צו צוטרעטען ארבייטער־לעבענס; זי רייסט אפ פון קאפיטאל א טייל פון מעהר־ווערט א זי קעמפט געגען א הונגער־לוין; זי האט דער־וועקט דאס סאלידאריטעטס־געפיהל אינ'ם ארבייטער און שטרעבט צו באפרייען זיי פון דער נארישער, מיזעראבעלער קאנקורענץ, וואס האט זיי געמאכט פאר שקלאפען פון קאפיטאל; די יוניאן גרייט צו, און גלייכט אוים דעם וועג צו דער קאאפעראטיווער וועלט. דאס איז אלץ ריכטיג, אבער ניט וויניגער ריכטיג איז, דאס דער יוניאניזם קען ניט לייזען דאס ארבייטער־פראבלעם, און קען ניט זיין דער ענד־ציעל פונ'ם ארבייטער קאמף. דער יוניאניזם איז א גוטער פארטיידיגונגס־מיטעל אין דער קאפיטאליסטישער ארדנונג, ווערט ארויסגערופען פון איהר, אבער מיר ווילען די גאנצע ארדנונג ניט.

„די ארגאניזירטע ארבייטער האבען אן אינסטינקט, וואס איז העכער פון זייער פארשטאנד, און פון דער לאגיק פון די אלע אינ־טעליגענטען דרשנים און בטלנים, אן אינסטינקט, וואס זאגט זיי, אז אלע ארבייטער זיינען איין קלאס, און האבען איין שיקזאל, אז זייער קאמף אין פארשידענע לענדער איז נור פארשידענארטיג אין פארם, אבער דער זעלבער אין זיין היסטארישען זין, אז ס'איז גיטא קיין רעטונג פאר'ן איינצעלנעם ארבייטער אויסער דער באַ־פרייאונג פון אלע ארבייטער פון קאפיטאליזם.

„וועלען די ארבייטער ניט פארשטעהן, אז זיי מוזען קעמפען פאר זייערע אוממיטעלבארע אינטערעסען און דערביי זיין אין דער סאציאליסטישער באוועגונג און צוגרייטען אלץ פאר דער קומענ־דיגער געזעלשאפט, איז אומזיסט זייער קאמף, ער פיהרט צו גאר־ניט און קען ניט שאדען דעם קאפיטאליסטען־קלאס.

„עס איז ניט וויכטיג, אז די יוניאניסטען זאלען טעארעטיש אנערקענען די סאציאליסטישע פרינציפען. אזעלכע רעזאלוציאנען האבען א קליינעם ווערט. דער סאציאליסט דארף אויך ניט זיך חנפ'ענען צו די ארגאניזירטע ארבייטער, און ניט מישען זיך אין דער טעכנישער זייט פונ'ם יוניאניסטישען קאמף און ארגאניזאציע.

בעסער לאָזען די יוניאָניסטען טאָן זייער ארבייט אונטערשטיצענ־דיג דעם עקאָנאָמישען קאמף מיט אַלע קרעפטען, און פארשטאַר־קענדיג אין דער זעלבער צייט די קראפט פון דער פּאָליטישער באַ־וועגונג זי זאָל ארויסרופען די אכטונג און צוטרוי פון די ארבייטער. מיר דארפען שטריינג אונטערשיידען די צוויי פאָרמען פון אר־בייטער־קאמף. די סאָציאַליסטישע באוועגונג, וואָס שטרעבט צו דער פאָלשטענדיגער באפרייאונג פונ׳ם ארבייטער־קלאס איז זיך אַ זאַך פאר זיך; די טרייד יוניאָניסטישע באוועגונג, אלס קאמפּס־אָרגאַניזאַציע, וואָס געהט ניט ארויס פון די גרענעצען פון דער הייני־טיגער אָרדנונג, איז זיך ווידער אַן אנדער זאך. ניט מישען זיך אין די אינווענגסטע אנגעלעגענהייטען פון די טרייד־יוניאָנס, ניט מאכען זיי פאר פּאָליטישע קלובען. נור זעהן דארפען מיר, אז די סאָציאַליסטישע באוועגונג זאָל זיין שטארק, הארמאָניש, אימפּאָני־רענד, ווי עס פּאַסט פאר דער פארטיי פון דער באפרייאונג פונ׳ם ארבייטער־קלאס".

סאָציאַליזם.

אנדערע לאכען אָפּ פון סאָציאַליזם. נאָך אַן „איזם", וואָס האָט אָנגעמאכט אַ טומעל, אָבער — ניט מעהר. צו זיינען זיי אויפריכטיג, ווייסען מיר ניט. אויב יא, האָבען מיר רחמנות אויף זיי. אַן ארבייטער טאָר אָבער ניט ערלויבען זיך ניט צו וויסען, וואָס איז סאָציאַליזם. איך בין טיף איבערצייגט, אז יעדער איי־נער ארבייטער מוז ווערען אַ סאָציאַליסט, זאָל מען איהם נור גע־בען צו פארשטעהן אין קלאָרע ווערטער דעם תוך פון סאָציאַליזם. און זיינען נאָך ניט די מאסען ארבייטער מיט אונז, איז עס פּשוט דערפאר, וואָס זיי ווייסען ניט, וואָס מיר ווילען. זיי האָבען געהערט ריידען וועגען סאָציאַליזם און אנארכיע, און נעוואַלדטאטען און אנדערע שרעקליכע זאכען, און ניט געבענדיג זיך קיין מיה אויסצו־געפינען דעם אמת, באשליסען זיי בעסער ניט צו מישען זיך, און געהן זייער וועג. טאָג־טעגליך ווערט דערצעהלט, וואָס פאר אַ שרעקליכע זאך סאָציאַליזם איז. האָט דען ניט דער פּאָליטיקאַן זיין עהרענ־וואָרט געגעבען, אַז די סאָציאַליסטען זיינען געפעהרליכע יונגען,

און דער גלח האָט דארויף אמן געזאָגט. איז דען דאָס ניט א באווייז, אז דער סאָציאַליזם איז פאלש?

ניין, און ווידער אמאָל ניין. דאָס באווייזט נור איין זאך, נעמליך, אז דעם קאפיטאליסט שמעקט סאָציאַליזם גאָר ניט, און אז דער צייטונגס־מאַן, פּאָליטיקאן און גלח זיינען ניט מעהר ווי לאַ־קייען פון דעם קאפיטאליסטען־קלאַס, אין איינצעלנע פאלען מעג יע־דער איינער פון זיי זיין א גאַנץ אויפריכטיגער מאַן. מיר ריידען וועגען דעם כלל.

קלאָר איז אונזער ענדציעל, און אונזער טאַקטיק — אָהן קאָמ־פּראָמיסען. אָפען ערקלערען מיר, אז מיר זיינען געגען דער היינ־טיגער אָרדנונג און ווילען פארוואַנדלען די כלומרש'טע רעפובליק אין אַן אמת'ע רעפובליק. די סאָציאַלע רעוואָלוציע וועט איבערגעבען דעם גאַנצען פאָלק די פּראָדוקציאָנס־מיטלען, פארזיכערען יעדען דאָס רעכט אויף ארבייט, און דעם גאַנצען פּראָצענט פון זיין אר־בייט. די סאָציאַליסטישע אָרדנונג וועט זיין א העכערע פאָרם פון געזעלשאַפט, ווי די היינטיגע. דער סאָציאַליזם זאָגט אונז אָן, אז א נייע ציוויליזאַציע קומט אָן.

אין א קאפיטאליסטישער געזעלשאַפט איז די באַפעלקערונג צוטיילט אין צוויי וויכטיגסטע קלאַסען: קאַפּיטאַליסטען און אר־בייטער. די קאפיטאליסטען זיינען די מינאָריטעט; די ארביי־טער — א מאַאָריטעט. אָבער די קאפּיטאליסטען האָבען אלע פּראָ־דוקציאָנס־מיטלען פון לאַנד: זייערע זיינען די פאבריקען און גע־שעפטען, טראַמוויי'ען און באַהנען, טעלעפאָנען און עלעקטרישע סטאַנציעס, אלע נאַטירליכע און קינסטליכע פּראָדוקציאָנס־דיסטרי־בוציאָנס־ און אויסטויש מיטלען. זיי זיינען די באַלאַבאַטים פון זאַכען און — מענשען. זיי גיבען ארבייט, שטעלען, פארדינסטען. פון זיי זיינען אָפּהענגיג מיליאָנען אלטע און יונגע, איהר און אייער שכן, אייערע גוטע ברידער און פיינד. צו זיי, די אייגענטימער, פון אלע פּראָדוקציאָנס־מיטלען, קומען אָן אלע, וואָס ווילען פּראָדו־צירען און — לעבען.

אמאָל איז דאָס געווען אנדערש. מיט אייגענע הענט האָט דער ארבייטער אין זיין אייגענעם ווארשטאַט מיט אייגענעם, ניט קאָמ־

פליצירטען געציינ געארבייט. אָבער דאָס איז געווען מיט הונדערט יאָהר צוריק; איצט איז פונ'ם האַנט־געציינ געוואָרען אַ קאָלאָסאַלע מאַשין. צו פרעמדע מאַשינען זיינען צוגעשטעלט טויזענטער אַר־בייטער, וואָס האָבען הענט, און גאָר קיין איינענטום, און אַלעס וואָס זיי פּראָדוצירען אויסערן לוין, איז דעם באַלאַבאָס'ס, ניט זייערס.

די ארבייטער אָהן איינענטום זיינען שקלאַפען פון די קאַפּי־טאַליסטען־איינענטימער.

זיי קענען ארבייטען, לעבען נור מיט'ן ערלויבניש פון דעם קאַפּיטאַליסט, ניט אַנדערש. זיי דינען דעם קאַפּיטאַליסט, און ער בוקט זיך פאַר'ן — פּראָפיט. זיין אַ קאַפּיטאַליסט הייסט יאָגען זיך נאָך — פּראָפיט. דאָס איז דער אָנהויב און סוף פון קאַפּיטאַ־ליסטישער חכמה. דער פּראָפיט איז געטליך. העכער פונ'ם אַר־בייטער'ס לעבען, פּרייהייט. פּראָפיט — הייגט, פּראָפיט — מאָר־גען. צאַר פּראָפיט הערשט אומ'רחמנות'דיג! קען דער קאַפּיטאַ־ליסט עקספּלואַטירען דעם ארבייטער, ערלויבט ער איהם באַנוצען זיינע מאַשינען; קען ער ניט, הייסט ער איהם בלייבען אין דער היים, פאַרקלאַפּט די טויערען פון פאַבריק, און זיצט און וואַרט. ער קען זיך פאַרגינען צו וואַרטען. בכלל טוט דער קאַפּיטאַליסט ניט קיין ניצליכע אָדער געזעלשאַפטליך־נויטיגע ארבייט. ער לאַנג־ווייליגט זיך, אָדער הוליעט, צוקוקענדיג ווי זיינע חברים־פּאַראַזי־טען פרעסען אויף איינער דעם אַנדערען אינ'ם קאָנקורענץ־קאַמף.

די ארבייטער ברייגגען אריין דעם קאַפּיטאַליסט די רייכטי־מער און ער איז גנעדיג און גרויסמוטיג גענוג צו ערלויבען זיי צו נעמען זיך ניט מעהר, און ניט ווייניגער פונ'ם לוין, וואָס קען זיי דערהאַלטען ביים לעבען.

איהר קענט ניט ארבייטען מיט אַ מאַשין, סיידען מען שמירט איהרע רעדער, מען באַנייט איהרע טיילען פון צייט צו צייט. דער אַרבייטער קען ניט טאָן זיין ארבייט און אויסהאָדעווען קינדער, צו־קונפטיגע ארבייטער, סיידען ער האָט אַ הויז, עסענוואַרג, קליי־דונג. דאָס איז דער אויל צו שמירען די רעדער פון דער מענשלי־כער מאַשין, וואָס רופט זיך ארבייטער. ס'זאָל מעגליך זיין צו

רעפּראָדוצירען פון דעם מענשליכען מין. דער לוין פון ארבייטער, זיינע שכירות איז פונקט דאָס, אין וואָס דער ארבייטער נויטיגט זיך, אום די מאשין פון מענשליכער פּראָדוקציאָן זאָל זיין ארבייטס־פעהיג. ער איז דער לוין שקלאַף.

מייסטערהאפט באשרייבט דעם ארבייטער׳ס לאגע קארל מארקס אין זיין שניידענד־שארפער שפּראַך:

„דער פרייער ארבייטער פארקויפט זיך ניט מיט אמאָל, נור ביסלעכווייז. פון טאָג צו טאָג פארקויפט ער צעהן־צוועלף־פופצעהן שעה לעבען צו דעם מענשען, וואָס באצאָהלט מעהר, דעם אייגענטימער פון רויה־מאטעריאל און לעבענס־מיטלען. דער ארבייטער איז לויט׳ן געזעץ ניט פארשקלאפט צו דער ערד, אָדער צום קאפּיטאליסט, אָבער צעהן־צוועלף־פופצעהן שעה פון זיין טאָג לעבען זיינען ניט זיינע, נור דעם ארבייט־געבער׳ס. דער ארבייטער איז א פרייער מענש: ער מעג פארלאָזען דעם באלאבאָס, ווען נור זיין הארץ גלוסט; די זעלבע רעכט האָט אָבער דער באלאבאָס; ער שיקט איהם אוועק, ווען ער קען פון איהם ניט מאכען קיין פּראָפיט אָדער ניט אזא גרויסען פּראָפיט, ווי ער וויל. אָבער דער ארבייטער, וואָס לעבט נור פון זיין ארבייטס־קראפט קען ניט פארלאָזען דעם גאנצען קלאס ארבייטס־געבער, סיידען איהם איז נמאס געוואָרען דאָס לעבען. ער איז ניט קיין אייגענטום פון דעם אָדער יענעם קאפּיטאליסט, ער איז פארשקלאפט צום גאנצען קאפּיטאליסטען־קלאס. נאָך מעהר, ער אליין דארף געהן זוכען זיך אַן ארבייטס־געבער, דארף אויסקלייבען דעם בעלן אפּצוקויפען זיין ארבייטס־קראפט“.

און מארקס ערקלערט ווי דעם ארבייטער׳ס לוין ווערט באשטימט:

„דער לוין איז דער פּרייז פון א באשטימטער סחורה, פון ארבייטס־קראפט. שכירות ווערען באשטימט לויט׳ן זעלבען געזעץ, וואָס אלע סחורות. אָבע דער פּרייז פון יעדער סחורה ווערט באשטימט אינ׳ם קאָנקורענץ־קאמף צווישען קונה און פארקויפער, היינגט אָפּ פונ׳ם פארהעלטניש צווישען אנגעבאָטענער און געפאָדערטער סחורה.

„אויף דעם ארבייטער׳ס שכירות איז אונטערוואָרפען דעם דאָזיגען געזעץ, וואָס באַשטימט פּרייזען; די שכירות פאַלען און ווערען העכער לויט׳ן פאַרהעלטניש צווישען דעם אָנגעבאָט פון ארבייטס־הענט און דער פאָדערונג פון הענט; אָבער טראָץ אַלע ענדערונגען, איז דער פּרייז פון ארבייט אָפּהענגיג פון איהרע פּראָדוקציאָנס־קאָסטען, דאָס הייסט פון דער ארבייט, וועלכע איז נויטיג צו פּראָדוצירען די דאָזיגע סחורה, ארבייטס־קראַפט. ד ע ר פּ ר י י ז פ ו נ ׳ ם מ ע נ ש ע נ ׳ ס א ר ב י י ט א י ז אָ פּ ־ ה ע נ ג י ג פ ו נ ׳ ם פּ ר י י ז פ ו ן ד י נ ו י ט י ג ע ל ע ־ ב ע נ ס מ י ט ל ע ן“.

דאָס איז קאַפּיטאַליזם. ווער עס רעדט וועגען פרייהייט אין דער קאַפּיטאַליסטישער אָרדנונג, ווייסט ניט, וואָס ער רעדט, אָדער ישפּאַסט. די ארבייטער האָבען ניט קיין ברירה, זיי מוזען ארבייטען, כדי ניט צו שטארבען פון הונגער. זיי פאַרפּלייצען דעם ארבייטס־מארק, באַזונדערס אין שלעכטע צייטען, לויפען ארום פיבעריש, זוכענדיג דעם ארבייטס־געבער. גליקליך זיינען זיי, ווען זיי געפינען איהם. ער דיקטירט די ארבייטס באַדינגונגען. זיין וואָרט איז געזעץ. זיי זיינען ניט פריי. זיי מוזען שווייגען, און טאָן, וואָס מען הייסט זיי. זיי דארפען קעמפען פאַר פרייהייט, טאָרען ניט אָפּטרעטען; אונטערגעבען זיך איז א פאַרברעכען.

די נאַכט פון דער עקספּלואַטאַטאָרישער אָרדנונג האָט פאַרשפּרייט איהר שווארץ געוואַנט איבער דער וועלט, און כמעט אַלע טאַפּען אין דער פינסטערניש. ליכטיג מוז ווערען, שוין זעהען מיר די זון, זי שטייגט אַלץ העכער און פאַרגאָסען איז די וועלט מיט נאָך־ניט־געזעהענער ליכט. נור ניט מורא האָבען, קוקען, האָפען. גערעכט איז שאַרלאָט פערקענס־סטעטסאָן, צורופענדיג אונז:

„מיר מאַכען צו די אויגען, גלויבען ס׳איז נאָך נאַכט, מיר זאָלען נאָר פאַרשטעהן, דאָס ליכט ארום אונז זעהן“.

די צוקונפט איז אונזערע. דער ארבייטער־קלאַס ווערט זעהענדיג, קומט צום באַוואוסטזיין פון זיין מאַכט, און אין׳ם אויפפלאַקערען פון זיין געדאַנק ברענט דאָס גרויסע, מעכטיגע און דאָך

צופאלענע געביידע פון קאפיטאליזם. עס וועט נאך דויערן א צייט, א לאנגע צייט, אבער פאלען וועט עס.

שוין איצט האט דער שרעק פאר'ן קלאסען באוואוסטזיין פונ'ם ארבייטער צוטרייסעלט די יסודות פון דער רעגירונג און פון דער גאנצער אייראפעאישער ציוויליזאציע.

דאס קאפיטאליסטישע סיסטעם האט אפגעלעבט זיין צייט, ערפילט זיין מיסיאן און מוז פארשווינדען, ווי די פריהערע אפגעלעבטע געזעלשאפטס־פארמען, אפטרעטען דעם ארט א בעסערער, פאלקאמענער ארדנונג.

די צענטראליזאציע פון קאפיטאל, די קאנצענטראציע פון דער אינדוסטריע, די קאאפעראציע פון ארבייטער אינ'ם פראדוקציאנס־פראצעס זיינען דער אנהויב פון סוף.

קאנקורענץ איז שוין איצט ניט מעהר דער לעבענס־נערוו פון מסחור. פון קאנקורענץ ווילען ניט מעהר הערען די גרויסע קאפיטאליסטען. זיי זיינען זאט מיט קאנקורענץ, קענען זיך באגעהן אהן איהר. דזשאהן ד. ראקעפעלער, און זיין פרומער זוהן, און זייינע חברים, די גרויסע העכט, פארשטעהען, אז די צייט פון קאנקורענץ איז פארביי. יע, פון קאנקורענץ צווישען ארבייטער האלטען זיי אלע שטארק—דאס מאכט די ארבייטס־קראפט ביליג. אבער די קאנקורענץ צווישען באזונדערע צווייגען פונ'ם קאפיטאליסטישען קלאס, וואס איז געווען נויטיג און גוט אין דער פארגאנגענהייט, איז געווארען א שטערונג דער ענטוויקלונג פונ'ם קאפיטאליזם. שוין דערנעהענטערט זיך די צייט, ווען זי וועט ווערען אן אוממעגליכקייט.

דאס פארפאלקאמען פון דער מאשינעריי און דער וואוקס פון דער פראדוקציאן צווינגען קאפיטאל צו קאנצענטרירען זיך, און דאס ווידער קאנצענטרירט די ארבייטער, און פאראייניגט זיי אין קאלעקטיווער ארבייט.

די קאפיטאליסטען נעמען צוזאמען זייערע פראדוקציאנס־מיטלען, די ארבייטער — זייערע ארגאניזאציאנס־קרעפטען.

דאס סיסטעם, וואס איז געווען צוגעפאסט צו די באדערפעניסען פון דער געזעלשאפט, טויג איצט ניט, פון א ברכה איז עס

געוואָרען א קללה, קאַפּיטאַליזם שטעהט דער ציוויליזאַציע אין וועג און מוז אָפּגערוימט ווערען.

מיר דערקענען דעם בוים אָן זיין פרוכט, און די געזעלשאַפט־ליכע אָרדנונג — אָן איהרע רעזולטאַטען. די פולע פרוכט פון קאַפּיטאַליזם אנטפּלעקט זיין אינערע פוילקייט, די אָרדנונג האָט ניט קיין רעכט אויף לעבען. מחנות וואַגאַבונדען, גנבים, בעטלער, זעלבסטמערדער, געפאַלענע פרויען, אידיאָטען — די אָפּפער פון אָרעמקייט, קראַנקהייט, משוגעת זיינען לעבעדיגע עדות פון דער פאַרדאָרבענהייט פון דער אָרדנונג, און אַלעס, וואָס די געדונגענע פאַרטיידיגער פון קאַפּיטאַל וועלען ניט דערצעהלען אונז, ווערט פאַרהילכט פון די אומענדליכע וועה־געשרייען פון די אומגליקליכע און דער גלאָקען־קלאַנג פון דער קומענדיגער גערעכטער אָרדנונג.

די קאַפּיטאַליסטען לעבען אין וואוילטאָג, אין לאַנגווייל פון קאָרופּציאָן, און שטאַרבענדיג לאָזען זיי איבער די רייכטימער זייערע יורשים, וואָס וועלען טאָן דאָס, וואָס די פאָטערס האָבען געטאָן.

די ארבייטער מיהען זיך טאָג און נאכט, אין היץ און אין קעלט און שוויים פון אָנגעזיכט, זיפצענדיג און בלוטענדיג, לעבען זיי אָפּ זייער קורצען, שווערען לעבען, וואוינען אין שמוציגע הייזלאַך, אין דער אָרימער פאָרשטאָדט, אין שכנות מיט פאַרצווייפלונג, הונגער און פאַרברעכען. פונ'ם ציטער פון זייערע נערוועז און דער אָנ־שטריינגונג פון זייערע מוסקולען ווערט לעבעדיג דאָס באַשעפע־ניש פון שטיין און שטאָל, די גרויזאַמע פאַבריק. און ווערט זי שטיל — געהען זיי ארום אָהן ברויט, אָהן א היים. און קומט די אַלטקייט, און נעמט צו ביים ארבייטער די קראַפט, שוואַך זיינען געוואָרען די מוסקולען, אומגעלומפּערט — די הענט, לאַנגזאַם — דער טריט, דער קערפּער ציטערט, דאָס אויג זעהט שלעכט, ווערט ער פאַרשטויסען פון זיין ברויט־געבער און צושטויסען פונ'ם לע־בענס־ראָד, אָפּער פונ'ם דען, קינדער פון טויט.

די אוראַלטע ציוויליזאַציע, די מיטעלאַלטערליכע, האָבען גע־בליהט, געהערשט אמאָל — און זיינען פאַרגאַנגען. אונזערע קאַ־פּיטאַליסטישע ציוויליזאַציע מוז געהן, ווי אַלעס טויטע. די שטענ־

דיגע ענטוויקלונג וואשט זי אָפּ פון דער אויבערפלעך פון לעבען. די צייט פון אינדיווידועלע ארבייט, פרייער קאָנקורענץ, איינפאכע געציינג, לאנגע שעה'ן און אָרעמע רעזולטאטען איז שוין מעהר ניטאָ, און וועט ניט צוריק קעהרען. די ציוויליזאציע, וואָס האָט זיך אויפגעבויט אויף דעם דאָזיגען אָפּגעלעבטען עקאָנאָמישען פונדא־מענט, צופאלט. דער עקאָנאָמישער באזיס פון דער געזעלשאפט האלט אין איין ענדערען זיך. די ארבייטער ווערען א קלאַס, זיינען אין קאמף און גרייטען זיך צום לעצטען נצחון.

טריאומפירען די ארבייטער, מוזען די פאָרמען פון פּראָדוק־ציע און צוטיילונג רעוואָלוציאָניזירט ווערען.

אָנשטאָט פריוואט אייגענטום און פּראָדוקציע, צוליעב פּראָ־פיט — סאָציאַל אייגענטום און פּראָדוקציע פאר'ן געברויך. אָנ־שטאָט קאָנקורענץ — הארמאָנישע, קאָלעקטיווע ארבייט.

די סאָציאליסטישע באוועגונג איז אַן ארבייטער־באוועגונג. זי איז געבוירען געוואָרען אינ'ם ארבייטער'ס הארץ, און ווענדעט זיך צום ארבייטער'ס הארץ. זי איז די שטימע פונ'ם ערוואכטען קלאַס, וואָס רופט צום קאמף און זיג.

טוט מען א קוק, ווי שטארק דער שונא איז באפעסטיגט, און ווי אומוויסענד, פארשקלאפט און פאראָרעמט די ארבייטער זיינען, נעהמט אָן א מורא פאר דער גרויסקייט פון אונזער אויפגאבע. אָבער וואָס טיפער מיר פארשטעהען דאָס געזעלשאפטליכע לעבען, אלץ ווייניגער שרעקט אונז אונזער ארבייט. פארקעהרט — די גרויסקייט פון די קאָנפליקטען, די אומענדליכע פערספעקטיווען פון צוקונפט, באגייסטערען די מוטיגע און שטארקע. ביזט ניט אליין, חברים — מיט דיר אויפ'ן שלאכט־פעלד, זעהסט זיי און — ווערסט שטארקער. מיט נייעם ענטוזיאזם ציטערט דיין לייב אויף פאר דער מאַיעסטעט פון מענש און ציעל.

דער סאָציאליסט, וואָס איז אין דער באוועגונג, לאכט זיך אויס פון הונגער און פארפאָלגונג, פון שפּאָט און בלבולים. אלעס וועט ער איבערטראָגען און טריי בלייבען דער גרויסער זאך. איהר האָט ער געאָפּפערט זיך און זיינע קרעפטען, ער אנטלויפט ניט, ער בלייבט.

ווארום: וואָס איז דער ארבייטער׳ס מצב אין דער קאפיטאַ־ליסטישער געזעלשאפט?

איז ער א בירגער, און אין וועלכען זין?

האָט ער א באגרינדעטען רעכט צו באהויפטען, אז ער איז א פרייער מענש?

א פרייער מענש! קען ער האָבען ארבייט, ווען דער קאפי־טאליסט לאָזט איהם ניט צו צו די מאשינען?

ער בעט ארבייט, קומט אריין הכנעה׳דיג אין אָפיס, מיט א קלאַפּעדיגען הארץ. דער סופּעראינטענדענט איז גוט געשטימט, אנב דארף ער ארבייטער, מ׳נעמט איהם צו. ווער קען זיך גלייכען צו איהם? אָבער וואָס זאָל ער טאָן, ווען דער סופּעראינטענדענט, א צו׳כעס׳טער אָדער רוהיגער, פטר׳ט איהם אָפּ מיט די פּאָר ווער־טער: „ניטאָ קיין ארבייט“?

ער איז אין דער פאבריק, קומען מוז ער צו דער מינוט. די גלאָק און שומרים זיינען שטריינג. ער קען ניט באשטימען די באַ־דינגונגען פון זיין ארבייט, ער מוז אָפּהיטען דעם באַלאַבאָס׳ס אינ־סטרוקציעס, צי זיי געפעלען איהם, צי ניט. מען פרעגט ניט זיין דעה, ער איז א פארשקלאַפּטער, ער האָט ניט קיין פּערזענליכקייט.

געשלאָסען איז די פאבריק — מ׳איז אויף דער גאַס, און לע־בען וויל ער, די קינדער, דאָס ווייב מאָגען. ער האָט ניט קיין אר־בייט, קיינע האָפנונג אויף ארבייט. איז ער פריי?

איז אַן ארבייטער — א בירגער?

א מענש?

ניין, ניין! ער איז א לוין־שקלאַף!

א גרויסע מאַיאָריטעט ארבייטער האָבען ניט קיין אנדער אויסוועג, ווי די פאבריק, זיי קענען זיך ניט דערהויבען איבער׳ן נידריגען מעמד פון זייער קלאַס. איינציגע — יע, אָבער דער גאַנ־צער קלאַס איז אונטערדריקט.

און דאָך האָבען מענשען חוצפּה צו ווארענען און שרעקען די לוין־שקלאַפען, אז אין דער סאָציאַליסטישער אָרדנונג וועלען זיי אַרומגעהן פוסט און פּאַס, אָהן לוסט צו ארבייט און אָהן — אינ־דיווידואַליטעט.

וויל מען אונז אריינריידען, אז א שקלאף, וואס האט נור דאס נויטיגסטע צום לעבען און ווערט בארויבט פון מעהר ווערט, האט א שטארקען לוסט צו ארבייט, און איז א שארף אויסגעדריקטע אינדיווידואליטעט, אבער ווי נור ער ברעכט די קייטען, באפרייט זיך, ווערט זיין אייגענער באלאבאס, באקומט דעם פולען פראדוקט פון זיין ארבייט, פארלירט ער פלוצלונג יעדען חשק צו ארבייט, און זיין אינדיווידואליטעט, וואס האט זיך אזוי גוט געפיהלט אין קייטען און אין געפענגניש, פארוועלקט אין דער אטמאספערע פון פרייהייט און גלייכהייט?

די קאפיטאליסטען און זייערע משרתים, וואס ווילען אונז מיט אזעלכע אומגעלומפערטע נארישקייטען פארדרעהען א קאפ, האבען ניט קיין זעהר הויכע מיינונג וועגען דעם ארבייטער'ס אינטעליגענץ.

אין דער היינטיגער ארדנונג קען קיין רעפארם ניט ברייננען דעם ארבייטער א גרויסען אדער דויערענדען נוצען. דאס גאנצע סיסטעם איז פויל. דאס פריוואט אייגענטום מוז אפגעשאפט ווערען און די ארבייטער מוזען ווערען די באלעבאטים פון די פראדוקציאנס־מיטלען, אבער פריהער דארפען די ארבייטען ארגאניזירען זיך אלס קלאס און נעמען א סיסטעמאטישען אנטייל אינ'ם פאליטישען לעבען פון לאנד.

וואס פאר א אינטעליגענטער ארבייטער קען זיין נעגען דער סאציאליסטישער באוועגונג? וואס פאר א מאטיווען קען ער האבען, וואס פאר א ענטשולדיגונגען?

קיינע, אבסאלוט קיינע! האט אן ארבייטער רעכט צו שטעהן אן א זייט פון דער סאציאליסטישער באוועגונג, איז דאס דער באדויערענסווערטער מענש, וואס איז אומוויסענד און האט ניט קיין באגריף פון סאציאליזם. דאס איז זיין אומגליק. ער מיינט אבער, אז ער ווייס יע, וואס סאציאליזם איז. ער גלויבט מענשען, וואס האבען א אינטערעס צו פארדרעהען דעם אמת. ער איז א רעפובליקאנער, א דעמאקראט — פרעגט איהם בחרם — פארוואס? זיין נאטירליכע פארטיי איז ,די סאציאליסטישע. פריהער אדער שפעטער וועט ער קומען צו איהר.

לאָמיר באטראכטען אויף א מינוט די בעסטיאַלע ערנידערונ־גען פון דער פרוי אין דער קאפיטאליסטישער געזעלשאפט. זי איז דעם מאנ'ס אייגענטום. ער קען טאָן מיט איהר וואָס ער וויל. זי האָט ניט קיין פּאָליטישע רעכט, און קיין באדייטונג אין עפענט־ליכען לעבען. זי מוז קאָנקורירען מיט דעם מאן אין פאבריק און געשעפט און מיט איהר נידעריגען מעמד אין דער געזעלשאפט באנוצט זיך דער קאפיטאליסט, צאָהלענדיג איהר נאָך קלענערע שכירות, ווי דעם מאן־שקלאף, וואָס ארבייט צוזאמען מיט איהר.

אן עקאָנאָמיש אָפּהענגיגער מענש, מוז זי אָפּערען די אייגע־בוירענע אומשולד, די פיינקייט און עדעלקייט פון איהר נאטור, און הייראטען א מאן, וועלכען זי האָט ניט ליעב. די שיידונגס־געריכטען און דאָס הויז פון שאנדע דערצעהלען גענוי די געשיכטע פון דער קאָרומפּירענדער ווירקונג פונ'ם קאפיטאליסטישען סיס־טעם אויף דער פרוי.

אין א סאָציאַליסטישער געזעלשאפט וועט די פרוי זיין דעם מאנ'ם גלייכען. אלע וועגען וועלען זיין אָפען פאר איהר. זי וועט זיין אויף איהר אָרט, טריי זיך, און פונ'ם זומפּ פון קנעכט־שאפט וועט זי זיך דערהויבען צו דער ווירדע פון אמת'ער וייב־ליכקייט.

אין דער אטמאָספערע פון עקאָנאָמישער פרייהייט, האָבענדיג די מעגליכקייט זיך אליין צו פארזאָרגען, וועט די פרוי ניט מעהר זיין אן אָפּפער פון מענליכער גרויזאמקייט און אומגערעכטיגקייט. זי וועט ניט ערלויבען צו דעגראדירען זיך, זי וועט ווערען פריי.

ניט ווייניגער פון דער פרוי איז פארשקלאפט דאָס קינד. דער פאָטער איז אן אָרעמער ארבייטער, קען ניט געבען קיין העכערע בילדונג דעם זוהן. ווערט ער אביסעל עלטער, מוז ער געהן אין פאבריק. זעהט מען די מוטער מיט א קינד ביי דער האנט ארומ־געהענדיג איבער'ן שטאָדט, זוכענדיג א בעלן אויף זיינע נאָך ניט ענטוויקעלטע ארבייטס־קראפט, ווערט צובראָכען דאָס הארץ. און נאָך אלעמען, דער וואָס האָט עס ניט איבערגעלעבט, ווייס ניט, וואָס דאָס איז.

מיט ליעבע קוקט די מוטער אויפ'ן זוהן. ער איז דערשראָקען,

עפּעס בעט ער זיך ביי איהר בעת זי לויבט איהם אויס, זיין שטאר־קייט, ארבייטס־פעהיגקייט. דער אונטערנעמער באטראכט איהם פון קאָפּ ביז די פיס, און הייסט איהם קומען אין א וואָך ארום — איבעריגענס צווייפעלט ער, צי דאָס אינגעל וועט טויגען פאר איהם.

וואָס ווערט פונ'ם אינגעל? ער איז שוין א דערוואקסענער. די מוטער האָט שוין מעהר קיין צרות ניט פון איהם — זי שלאָפט דעם אייביגען שלאָף, און ער — דער אינגעל, איז מיט גליק א פאבריק־האנט געוואָרען. א האנט, איהר הערט! ער באקומט א דאָלאר — אָנדערהאלבען דאָלאר א טאָג, דאָס איז זיין אידעאל!

ער איז אַן אייביגער געפאנגענער פונ'ם סיסטעם — קיינער וועט ניט פארקירצען דעם טערמין פון זיין קאטאָרגע, קיינער וועט איהם ניט באגנאדיגען. ווייב, קינדער, היים זיינען ניט פאר איהם. וואָס ווייס ער פון גליק און פרייד? ער איז א האנט, א פאבריק־האנט!

האָט ער א נשמה אויך? נשמה דאַרף דער קאפּיטאליסט נים. קען מען פון נשמות אויספּרעסען פּראָפיט? דעם ארביי־טער'ס האנט, דער מענש־האנט איז א ברכה פאר'ן קאפּיטאליסט.

ווער דאנה'ט פאר דיין הארץ, קאָפּ, נשמה, דו, פאבריק־האנט!

טויזענט הענט — און איין קאָפּ; דעם ארבייטער'ס הענט, דעם קאפּיטאליסט'ס קאָפּ. זיי — דער טויטער מאכאניזם; ער — ווילען און גייסט! זיי — די שקלאפען, ער — קעניג און העלד!

טויזענט שטומע באשעפענישען אין מענשען געשטאלט — אלע זיין אייגענטום!

א ברוטאלע אָרדנונג — זי מוז פארניכטעט ווערען. די מענש־ליכע ראסע איז געבוירען צו עפּעס העכערעס. איהר איז ניט באַ־שערט צו דעגענערירען.

די טויזענט הענט האָבען זיך א ריהר געטאָן, קלאָרער געוואָ־רען די קעפּ, די הערצער קלאפּען אין טאקט מיט'ן העלען קאָפּ און קרעפטיגער האנט, און טויזענט נשמות, כאָטש צובראָכענע און צו־טראָטענע, ברענען מיט ליעבע צו די ברידער און האס צו דער אָרד־נונג, און וועלען ניט רוהען ביז אויסגעלייזט וועט ווערען די מענש־הייט.

מיר פאָדערען א רעכט אויף לעבען, גלייכע רעכט. לייקענט עס ווער, איז ער א טיראן, און דער גלייכגילטיגער איז א שקלאף, און ווער עס פאָדערט ניט קיין רעכט איז טויט.

מיר פאָדערען אַלעמען זאָלען געהערען די פּראָדוקציאָנס־מיט־לען, קאָלעקטיוו, געזעלשאפטליך זאָל זיין די ארבייט, אָרגאניזירט די פּראָדוקציאָן, אָפּגעשאַפט — עקספּלואטאציע. א ווארע מאכט דער אמת'ער רעפּובליק, דער גרויסער צייט, דער הערליכער קולטור פון מאָרגען!

נידער מיט'ן קלאסען־קאמף, נידער מיט אומוויסענהייט און פארברעכען, אָרעמקייט און שאנד, גרויזאמקייט און זינד — זאָל לעבען די פרייהייט, די צוקונפטס־אָרדנונג, דער פריהמאָרגען פון ברידערליכקייט, דער געבורט פונ'ם פרייען און שטאָלצען מענש!

צום ערשטען מאַי.

דאָס איז דער ערשטער און איינציגער אינטערנאַציאָנאַלער ארבייטער יום טוב. ער באַלאַנגט צום ארבייטער קלאַס און איז געווידמעט צו דער רעוואָלוציע.

היינט וועלען אַלע שקלאַפען פון דער וועלט אַננעמען זיך מיט פרישען כח אויף זייער לאַנגען און שווערען וועג; זיי שטעלען זיך אָפּ אויף א מאָמענט אויסצושרייען פאַר פרייד, פייערנדיג אין אחדות דעם יום טוב פון קומענדער פרייהייט.

זאָל לעבען דער ערשטער מאַי!

דער טאָג פון פראָלעטאַרישען פּראָטעסט!

דער טאָג פון אומבויגזאַמע באַשלוסען!

דער טאָג פון הויכע שטרעבונגען!

הויך וויקעלט פאַנאַנדער די בלוט־רויטע פאָהן פון דער רע־וואָלוציע!

די ארבייטער פאָהן!

די פאָהן, די איינציגע פאָהן פון פרייהייט!

שקלאַפעריי, אַפילו אין איהר העכסטער שטופע — ווי פאַר־טויבט און פארצווייפעלט זי זעהט ניט אויס — האָט דאָך איהר באַגייסטערונג. ווי צושלאָגען דער מענש מעג ניט זיין, אָבער אויס־געראָטען איז ער ניט. הערשער, שמידט אייערע שקלאַפען, פאַר־גוואַלטיגט זיי ווי נאָר איהר קענט, דאָך אין זייערע נשמות, באָטש האַלב־טויטע — לעבצען זיי נאָך פרייהייט.

די גרויסע ענטדעקונג וואָס די מאָדערנע שקלאַפען האָבען גע־מאַכט איז, אז זיי אַליין מוזען ערקעמפען זייער פרייהייט. דאָס איז דער סוד פון זייער סאָלידאַריטעט, דעם עצם פון זייער האָפ־נונג, די באַגייסטערונג, וואָס בינדט זיי צוזאַמען מיט שטאָלענער מאַכט.

יידישע
פאָלקס ביבליאָטעק
טאָראָנטאָ
JEWISH

זיי זיינען נאָך אין קנעכטשאַפט, אָבער ניט מעהר צושלאָגען.
זיי וואַלגערן זיך מעהר ניט אין שטויב.
זיי זיינען באוואוסט אין זייער וואקסענדער מאַכט, און די
זיי שטעהען מוטיג, ווי עס פּאַסט פאַר מענער.
צוקונפט שטרעקט אוים צו זיי איהר האַנט.

אַזוי ווי די שקלאַפעריי פון ארבייטער־קלאַס איז אינטערנאַ־ציאָנאַל, אַזוי איז אויך די באַוועגונג פון זיין באַפרייאונג.

די באַגריסונג פון איין שקלאַף צום צווייטען אין דעם היינ־טיגען טאָג הערען זיך אין אַלע שפּראַכען און נעמען ארום די גאַנצע וועלט.

די אונצעהליגע מיליאָנען האָבען ענדליך ערוואַכט. פיעל לאַנגע דורות האָבען זיי געליטען; זיי האָבען אויסגעטרונקען דעם גאַנ־צען בעכער פון עלענד און צער.

ענדליך, ענדליך קומט אָן דער טאָג, ווען אַ נייע זון וועט באַ־לייכטען די וועלט.

אונזער לעבענס־שטראַם איז רויט און רויט איז אונזער סימ־באָל פון אַלוועלטליכער פאַרוואַנדשאַפט.

טיראַנען לייקענען עס, האָבען מורא דערפאַר, זיי ציטערן פון אויפרעגונג און כעס ווען זיי דערזעהען עס נאָר.

און אין היינטיגען טאָג שווערען מיר אויף ס'ניי טרייהייט אין לעבען און אין טויט צו דער בלוט־רויטער פאָהן פון דער רעוואָ־לוציע.

סאָציאַליסטישע באַגריסונגען היינטיגען טאָג צו אַלע אונזע־רע ברידער־ארבייטער! צו די געטליכע נשמות אין רוסלאַנד, וואָס מאַרשירען מיט איבערגעבענהייט צו די טויערען פון גיהנום מיט דעם געזאַנג פון דער רעוואָלוציע; צו מזרח און צו מערב און צו אַלע אינזלען אויף די ימים!

זאָל לעבען די רעוואָלוציע.

דאָס קרעפטיגסטע וואָרט אין אַלע שפּראַכען איז **רעוואָ־לוציע.**

עס ציטערט און וויברירט, עס יובעלט און באגייסטערט. טי־ראנען ציטערען דערפאר, אָבער די אונטערדריקטע שרייען עס אוים מיט פרייד.

עס וואקלען זיך טראָנען, ווען דאָס שלאגענדע וואָרט ווערט אויסגערעדט, אָבער פאר די אומבאשיצטע און פארהונגערטע איז עס שפייז, און האָפנונג איז עס פאר די קרבנות פון פארצווייפלונג.

לאָמיר היינט פארהערליכען די פארגאנגענע רעוואָלוציעס און באגריסען די גרויסע רעוואָלוציע, וואָס דארף קומען, איידער די פרייהייט וועט מאכען פון אלע טעג פון יאָהר טעג פון מאי, טעג פון שלום און צופרידענהייט פאר אלע זיהן און טעכטער פון ארד־ביים.

שרייבענדיג וועגען דער רעוואָלוציע, האָט מארק טוויין׳ס נשמה זיך אָנגעטרונקען פונ׳ם קוואל פון באגייסטערונג. זיין אומ־שטערבליכער טאלאנט איז געקומען צום וואָרט אין דער פאָלגענ־דער פארהערליכונג פון דער פראנצויזישער רעוואָלוציע:

„די ניט פארגעסענע און געבענשטע רעוואָלוציע האָט מיט איין פלינקען בלוטיגען שטראָם אראָפּגעשווענקט די טויזענט יעהריגע פארדאָרבענהיים. דער אלטער חוב איז אָפּגעצאָלט געוואָרען אין דער פראָפּאָרציע פון א האלבען־טראָפּען געגען א גאנצען פאס בלוט, וואָס איז לאנגזאם אויסגעפּרעסט געוואָרען פון די מענשען אין משך פון יאָהרהונדערטער, לאנגע, טרויע־ריגע יאָהרהונדערטער, וואָס קענען זיך אין שרעק און פארצוויפ־לונג פארגלייכען בלויז מיט׳ן גיהנום.

„לאָמיר גוט געדיינקען, אז עס זיינען אייגענטליך געוועזן צוויי טעראָר עפּאָכען. איינע, אין וועלכער ס׳איז באגאנגען געוואָרען מאָרד מיט ליידענשאפט און א צווייטע, אין וועלכער מען איז באגאנגען מאָרד מיט קאלטבלוטיגקייט און הארצלאָ־זיגקיים. איינע האָט אָנגעהאלטען חדשים און די צווייטע יאָהר־הונדערטער. אָבער וואָס איז דער שרעק פאר׳ן שנעלען טויט פון דער האק אין פארגלייך מיט א לעבענס־לאנגען טויט דורך הונגער, קעלט, שאנד און פארברעכען? וואָס איז דער שנעלער טויט דורכ׳ן בליץ אין פארגלייך מיט׳ן לאנגזאמען טויט אויפ׳ן

שיימער־הויף? בלויז איין איינציגער בית עולם האָט גענוג פּלאַץ פאר אַלע קרבנות פון דער טעראָר עפּאָכע, אויף וועלכער מיר זיינען געוואוינט צו קוקען מיט טרויער און באדויערונג. אָבער גאנץ פראַנקרייך האָט ניט גענוג פּלאַץ פאר די אַלע קרבנות פון דעם אמת'ן טעראָר, וועלכען קיינער פון אונז האָט ניט געלערנט ריכטיג צו זעהן אין זיין גאַנצער גרויס; אָדער צו באדויערען, ווי דאָס האָט פארדינט באדויערט צו ווערען".

אַן אויג צו אַן אויג.

מען באריכטעט, אז פרעזידענט מיטשעל, פון דער „יונייטעד מאין וואָרקערס", האָט געזאָגט, אז אויב נאָר דער קאפּיטאַליסט און דער ארבייטער וועלען אריינקוקען איינער דעם אַנדערען אין די אויגען און זאָגען דעם אמת, וועלען מעהר קיין סטרייקס ניט זיין.

דאָס אומגליק איז נאָר, וואָס, אזוי ווי דער קאפּיטאַליסט זיצט אויף דעם ארבייטער'ס רוקען, קענען זיי ניט אריינקוקען איינער דעם אנדערען אין די אויגען, סיידען דער קאפּיטאַליסט וועט אראָפּשפּרינגען, אָדער דער ארבייטער וועט אויסבויגען זיין רוקען. און דער ארבייטער ליידט שוין אזוי אויך פון דער קרומקייט פון אַט דעם גליעד אין זיין געזאָמטעלטען, געצוימטען, געשלאָגענעם און געטריבענעם אָרגאַניזם.

מען קען קוים ערווארטען, אז דער קאפּיטאַליסט זאָל זיך אָפּשטעלען און אראָפּשפּרינגען מיט דעם איינציגען צוועק צו באַטראַכטען דעם קאָליר פון די אויגען ביי דעם באשעפעניש, אויף וועלכען ער רייט.

די רויטע פאָהן.

עס זיינען פאראן א מאסע פאָראורטיילען קעגען דער רויטער פאָהן. מען קען זיך זיי לייכט ערקלערען. דער הערשענדער קלאס איבער דער גאנצער וועלט האסט די רויטע פאָהן, און זיינע פאר־טיידיגער מוזען דעריבער אָט די פאָהן פארדאמען.

ווי זאָנדערבאר דאָס איז, וואָס די רויטע פאָהן מאכט דיזעל־ביגע ווירקונג אויף א טיראן און אויף אן אָקס.

דער אָקס ווערט אויפגעקאָכט, ווי נאָר ער דערזעהט די רויטע פאָהן, זיין ריעזיגער קערפער ציטערט אויף, זיינע אויגען גליהען ווי פייער און ער קלאפט אָן דער ערד מיט די פיס און אטעמט מיט שרעקליכען צאָרן.

מיר זיינען גראָד איצט ניט שטארק פאראינטערעסירט צו ווי־סען, פארוואָס אביסעל רויטע פארב זאָל מאכען אזא ווירקונג אויף דעם אָקסישען מין. אָבער פארוואָס רופט די רויטע פאָהן ארויס דעמזעלביגען צאָרן אין דעם צאר, אימפעראטאָר און קעניג ? אין דעם אויטאָקראט, אריסטאָקראט און דעם פלוטאָקראט ?

אָ, דאָס איז גאנץ איינפאך.

די רויטע פאָהן איז, נאָך פון אוגענדליכע צייטען געווען דער סימבאָל פון אומצופרידענהייט פון די געדריקטע, א צייכען פון אויפשטאנד פון די מאסען.

אָט דאָס איז איהר בייזע באדייטונג פאר דעם טיראן און די אורזאך פון זיין צאָרן, געמישט מיט מורא, ווען נאָר די „רויטע שמאטע", ווי ער רופט זי אָן, באליידיגט זיין בליק.

דאָס הייסט ניט, אז ער איז קעגען דעם רויטען קאָליר, ווי א קאָליר, אָדער אפילו ווי אן עמבלעם, ווייל ער האָט דעמזעלביגען קאָליר אין זיינע אייגענע פאָהנען, און קיינמאָל ווערט זיין ליידענ־שאפטליכער צאָרן ניט ארויסגערופען, ווען יענער קאָליר איז צו־נויפגעמישט מיט אנדערע קאָלירען. אָבער רויט אליין, ניט גע־מישט און ניט געפעלשט, די ריינע רויטע פארב, וואָס סימבאָלי־זירט דאָס געוועהנליכע בלוט פון דער מענשליכער פאמיליע, די

גלייכהייט פון דער מענשהייט, די ברידערליכקייט פון דער ראסע, — אָט די פארב שטויסט איהם אָפּ, ער האסט זי, ווייל זי לייקענט אָפּ זיין רעכט צו הערשען און שטעהן איבער אנדערע מענשען און שטעלט אין געפאהר זיין מאכט.

און גראָד דערפאר, וואָס דער פלוטאָקראט ווערט אויסער זיך דערזעהענדיג די רויטע פאָהן, דארף דער פראָלעטאריער זי אכטען און פארעהרען.

פאר דעם פלוטאָקראט איז זי א געפאהר; פאר דעם פראָלעטאריער איז זי א צוזאָג און א האָפנונג.

די רויטע פאָהן איז א בייזער סימן, א צייכען פון שרעק פאר יעדען טיראַן, יעדען רויבער און יעדען וואמפיר, וואָס זויגט אויס דעם לעבענסזאפט פון ארבייטער און שפּאָט אָפּ פון זיין עלענד.

זי איז אן עמבלעם פון האָפנינג, א גוטע בשורה פאר אלע גע־דריקטע און אונטעריאָכטע אויף דער ערד.

די רויטע פאָהן איז די איינציגע אלמענשליכע פאָהן; זי איז די פאָהן פון אויפשטאנד אנטקעגען רויבעריי; זי איז די פאָהן פון דעם ארבייטער קלאַס, די פאָהן פון האָפנונג און הויכער ענט־שלאָסענהייט. — די פאָהן פון אלוועלטליכער פרייהייט.

די געפייניגטע אַפּאָסטאָלען פון אַרבייט.

מיט וויפיעל גרויסע אויפטועו איז באלויכטעו דער ניינ־צענטער יאָהרהונדערט און ווי וואונדערבאר און אומגלויביג האָבען פּראָגרעסירט אַלע מענשליכע אונטערנעמונגען! דורך דעם כישוף פון דער מאשין, וואָס דער שאפענדער גייסט פונ׳ם מענשען האָט ערפונדען, זיינען אונצעהליגע רייכטימער באשאפען געוואָרען. דאָך האָבען די אַלע רייכטימער, שטאָט צו זיין א ברכה פאר דער מענש־ליכער ראסע, גאָר געדינט אַלס מיטעל צו פארשקלאפען זי. די רייכטימער זיינען אריינגעפאלען אין די הענט פון איינצעלנע אין דער צייט, בעת דעם פאָלק האָט מען ערלויבט בלויז ווי־ניט־איז דורכצושטופען זיין עלענדע עקזיסטענץ.

איינינע האָבען געהאט דעם מוט צו פּראָטעסטירען. מאכען זיי צו שטומען אום די שקלאפעריי זאָל קענען אָנהאלטען איז גע־ווען דער ענטפער פון גרויס־קאפיטאל אויף דעם פראָטעסט פון די וואָס האָבען געוואגט. און די טרייע משרתים פון קאפיטאל — די פרעסע און די קירך האָבען זיך שנעל געשטעלט צו דינסט אויף דעם באפעהל פון אויבען. אַלע כחות פון דער געזעלשאפט זיינען געווענדעט געוואָרען געגען די פּיאָנערען פון אינדוסטריעלער פרייהייט, געגען די מוטיגע פארטיידיגער פון דער אונטערדריקטער מענשהייט. דאָס גרויסע פארברעכען פון דעם יאָהרהונדערט איז באגאנגען געוואָרען.

אַלבערט ר. פּארסאָנס, אויגוסט שפּיז, דזשאָרדזש ענגעל, אדאָלף פישער, לואיס לינג, סעמיועל פילדען, מיטשעל שוואב און אָסקאר ניבע האָבען באצאָהלט די גרויזאמע שטראָף אין געפענגניש און אויף דער תליה.

זיי זיינען געוועזן די ערשטע מארטירער פאר אינדוסטריעלער פרייהייט און איינע פון די הויפּט־פליכטען פון אונזער ציוויליזא־ציע, אויב מיר ריהמען זיך מיט רעכט, אז מיר זיינען מעהר ניט קיין ווילדע, איז צו באפרייען זייערע נעמען פון די בלבולים און פארלוימדונגען און טאָן גערעכטיגקייט צו זייער אָנדענקונג.

עס איז קיינמאל ניט באוויזען געווארען, אז זיי זיינען באגאנגען די פארברעכענס אין וועלכע מען האט זיי באשולדיגט. דער פראצעס וואס האט זיך געענדיגט מיט זייער פאראורטיילונג, איז ניט נאר געווען א שאנדע פון יעדען געריכטליכען שטאנדפונקט, נאר עס איז געווען א שמוציגער, שווארצער, אייביגער שאנד־פלעק אויף דער נאציאן.

דאס איז געווען א פראצעס ארגאניזירט און געפיהרט ניט צו משפט'ן, נאר צו פאראורטיילען, דאס איז געווען א קאנספיראציע צו אומברייינגען אומשולדיגע מענשען און קיין זאך וועט דעם פראצעס ניט רעכטפערטיגען, ניט ריינוואשען.

דאס איז געווען א טייוולישע קאנספיראציע זיך נוקם צו זיין אן שוצלאזע מענשען. ניט קענענדיג זיי פאר'משפט'ן פאר א פארברעכען וועלכען זיי זיינען ניט באגאנגען, האט מען זיי פאראורטיילט פאר'ן באנוצען זיך מיט דעם פונדאמענטאלען רעכט פון יעדען אמעריקאנער אויף רעדע־פרייהייט. פארשטעהט זיך דערפאר, וואס זיי האבען זיך מיט דעם רעכט באנוצט אין די אינטערעסען פון די ארבייטענדע און ליידענדע מאסען. זיי זיינען די ערשטע מארטירער פאר א אידעאל, וואס איז פרוכטבאר געווארען דורך זייער בלוט. און פון יענעם טאג אן, אין וועלכען זיי האבען אוועקגעגעבען זייער לעבען און פרייהייט פאר זיין פארטיידיגונג — ווערט ער אלץ שטארקער און איינפלוסרייכער.

וואס מעהר יאהרען עס געהען אוועק און די געשיכטע פון דעם שענדליכען פראצעס ווערט נעלעזען און געפארשט פון דיינקענדע מענשען, וואס זיינען פריי פון פאראורטיילען און גיבען דעם שכל די אויבערהאנד, אלץ פעסטער ווערט די איבערציינגונג, אז דער היינטיגער דור פון ארבייטער, דארף אויפשטעלען א דויערענדען מאנומענט פאר די מענער, וואס האבען געהאט דעם מוט צו פארדאמען און באקעמפען די לוין־שקלאפעריי און זוכען וועגען פון באפרייאונג.

די געריכטליך־ערמארדעטע מענער האבען געהאט א טיעפען איינבליק אין דער צוקונפט. זיי האבען פאראוים געזעהן די נע־בעלהאפטע און באהאלטענע שאטענס פון די קומענדע געשעהעני־

שען. ניט צו פריה, ניט צו קרעפטיג, ניט צו שרייאיג זיינען גע־וועזען זייערע וואָרנענדע ווערטער — ווייל שוין אין יאָהר 1886, ווען די היימאַרקעט פאַרזאַמלונגען זיינען אָפּגעהאַלטען געוואָרען, האָט שוין דער קאַפּיטאַליזם געהאַלטען דעם ארבייטער קלאַס ביים גאָרגעל און געגרייט זיך צו פאַרציהען זיינע קייטען איבער די פיס פון די מאסען.

אפילו דאמאָלט איז שוין געהאנגען איבער'ן לאַנד די ארבייטס־לאָזיגקייט, די אָרעמקייט. אונציכטיגקייט האָט זיך איינגעגעסען אין דעם לייב פון די גרויסע שטעדט. מענשען ווי סקעלעטען, מיט אויסגעלאָשענע אויגען און בלאַסע פּנים'ער — סמנים פון אָנקומענ־דען הונגער־טויט,—אַלץ האָט אָנגעוויזען אויף דער שרעקליכער פאַר־צעהרונגס־ און פאַרניכטונגס־ארבייט פון דער פּלוטאָקראַטישער מאַשין.

די דאָזיגע מענשען, וועלכע זיינען פאַר'משפט געוואָרען צום טויט לויט'ן אורטייל פון אַ דזשורי, האָב איך געזאָגט, זיינען גע־זעצליך ערמאָרדעט געוואָרען. ניט בלויז דערפאַר ווייל די דזשורי איז אַזוי צוגעקליבען געוואָרען, אַז זי זאָל זיי פאַראורטיילען; אויך ניט בלויז דערפאַר, וואָס זייער שולד איז קיינמאָל ניט באַוויזען גע־וואָרען, און אויך ניט בלויז דערפאַר וואָס זיי זיינען גע'משפּט גע־וואָרען פאַר אַן אונעהרליכען און בלוטדורשטיגען ריכטער. ניין, די מערדעריי פון דעם אורטייל באַשטעהט דעריין, וואָס מען האָט די מענשען פאַראורטיילט נאָר דערפאַר, וואָס זיי האָבען אין עפענט־ליכע רעדעס ערקלערט, אַז דער מענש, וואָס צווינגט זיינע מיט־ביר־גער צו לעבען אין באַדינגונגען, וואָס זיינען ערגער פון טויט — איז אַליין ניט ווערט צו לעבען.

אין אַלע לענדער און אין אַלע דורות, האָבען די קרבנות פון אומרעכט געבויגען אין דרייען זייערע קערפּערס אונטער דער שווע־רער משא, וואָס זייערע ארבייטס־געבער האָבען אויף זיי ארויפגע־לייגט; אומעטום האָבען זיי אויפגעהויבען זייערע בליקען צו די שטערען, אין דער האָפנונג צו געפינען כאָטש אַ שטראַל פון ער־לייזונג; מיליאָנען מאָל זיינען קללות געמורמעלט געוואָרען און וועלען געמורמעלט ווערען ביז דער טאָג פון באַפרייאונג פאַר די

וואָס ארבייטען וועט קומען. ביז דער טאָג פון באפרייאונג וועט קומען דורך דער זעלבסט אָפפערונג פון די, וואָס, פונקט ווי די שיקאגאָ'ער מארטירער, וועלען האָבען דעם מוט פון פאָרקעמפער און דעם גייסט פון געצען־ברעכער און דעם מוט צו קעמפען דעם קאמף פון די אונטערדריקטע אין נאָמען פון גאָט פון נקמה, און פון דער פארגוואלדיגטער מענשהייט, אום צו באפרייען אונזער ציוויליזאַ־ציע פון דעם גיהונם'שען צושטאנד אין וועלכען זי געפינט זיך.

און דער קאמף פאר גערעכטיגקייט האלט אָן און די שלאכט־פעלדער זיינען פארדעקט מיט געפאלענע; די מוטער־ערד טרינקט זייער בלוט; די שטיינער שרייען געגען דער אומגערעכטיגקייט, וואָס מענשען באגעהען געגען מענשען. ניין, געגען פרויען און קינ־דער, וואָס פלאגען זיך און געהען אוים אין די פינסטערע הינטער־צימערען און אין אלטע און נאסע קעלערם און בוידימער; א שרעקליכע אָנקלאגע און אורטייל אויף אונזער ציוויליזאציע, אויף אונזער געזעץ קומט פון דעם סאמע פונדאמענט פון אונזער געזעל־שאפטליכקייט; די יאָמערן פון פארצווייפלונג מאכען צו חוזק און שפאָט די באהויפטונג, אז די וועלט איז באשאפען געוואָרען פאר פרייד און פאר גליק; זי איז ניט מעהר, ווי א גיהונם, וואו געלד־גייציגע טייוואָלים שלעפען טיף ארונטער זייערע קרבנות אין תהום פון פארצווייפלונג און האָפנונגסלאָזיגקייט.

די מענשען, וואָס זיינען געזעצליך ערמאָרדעט געוואָרען אין 1887 אין שיקאגאָ אין דעם נאָמען פון שטאאט אילינאָי, זיינען געוועזען די פאָראויסזאָגער פון בעסערע צייטען. מען האָט זיי גע־רופען אנארכיסטען, אָבער אויף זייער פראָצעס איז ניט באוויזען געוואָרען, אז זיי זיינען באגאנגען וועלכען־ניט־איז פארברעכען אָדער געהאנדעלט אומגעזעצליך. זיי האָבען פראָטעסטירט געגען אומרעכט און געגען דער ברוטאלער אדמיניסטראציע. זיי זיינען געשטאנען צווישען די אונטערדריקער און אונטערדריקטע און האָ־בען געוואגט אין א „פריי" לאנד צו באנוצען זיך מיט דעם געזעטליכען רעכט פון רעדע־פרייהייט. און די געריכטס־פראָטאָקאָלען פון זייער פראָצעס, וואָס וועלען פארבלייבען אויף אייביג דער זכר פון בזיון, באשטעטיגען אָט דעם ביטערען אמת.

איך וואָלט באפרייט זייערע נעמען פון פארלוימדרונגען. די פאר־לוימדער פון די טויטע זיינען די פייניגער פון די לעבעדיגע. איך וואָלט, ווען איך וואָלט געקאָנט, זיי געשטעלט אויף זייער ריכטי־גען פּלאַץ פון נביאים, די ברייננגערס פון גוטע בשורות צו זייער ברידער, וואָס שמאכטען נאָך דער ערלייזונג. איך וואָלט זיי באַ־פרייט, די הייליגע לוחות פון גערעכטיגקייט פון דער פארשווערונג וואָס די קאַפּיטאַליסטישע פעלשער האָבען זיי פארשאָפּט, פון דעם אָפּשטויסענדען אָפּגרונד פון געמיינהייט און היפּאָקריטסטוואָ, וואו־הין די דינער פון גאָלדענעם קאלב האָבען זיי פארוואָרפען.

אַ, איך וואָלט זיי ארויסגענומען, ווען איך וואָלט געקענט, פון זייער פרידליכען דרעמעל אין זייערע מאַרטירער קברים, איך וואָלט גליער נאָך גליער צונויפגעשטעלט זייערע צוריסענע קער־פּערס, איך וואָלט געמאכט די תליה פאר דעם סימבאָל פון דער־לייזונג, — איך וואָלט באהעפט זייער פלייש מיט זייערע סקעלע־טען; איך וואָלט ווידער געמאכט, אז זייערע אויגען זאָלען גלאַנ־צען מיט פאראכטונג צו די שונאים פון דער מענשהייט, און זייער צונג זאָל שארפער ווי אלע רעדנער פון דער וועלט זאָגען דעם אמת צו א ווידערשפרעכליכער וועלט. ליידער, קען דאָס ניט געטאָן ווע־רען, אָבער עפּעס קען יע געטאָן ווערען. דער שאנד־פלעק, וואָס א סקאנדאלעזער פּראָצעס האָט ארויפגעלייגט אויף זייערע נעמען, קאָן אויף שטענדיג אראָפּגענומען ווערען און זייערע נעמען קען גע־מאכט ווערען זאָלען שיינען מיט הערליכען רוהם אויף די בלעטער פון דער געשיכטע.

עס וועט קומען א צייט, ווען די פּארקען פון שיקאַגאָ וועלען זיין באצירט מיט זייערע סטאטועו און מענער און פרויען און קינ־דער וועלען מיט ערהרפורכט אָנווייזען אויף יענע מאָנומענטען אלס באַשטעטיגונג פון אנערקענונג און דאנק. און ביז יענע צייט וועט קומען, זאָל עהרע אָפּגעגעבען ווערען צו יענע מענער, וואָס האָבען געוואגט צו זיין אויפריכטיג צו דער מענשהייט און באצאָהלט מיט זייערע לעבענס פאר זייער הערלדישקייט. דעם ערשטען שריט אין דער פאראייביגונג פון זייערע טוגענדען דארפען טאָן די, וואָס זיי־

נען פּעהיג צו באַציהען זיך מיט עהרע צו די מענער, וואָס זיינען געגאַנגען צו דער תליה אום אַנדערע זאָלען קענען לעבען פֿריי.

דאָס זיינען געוועז מענשען, וואָס פּונקט ווי אַל־האסאַן, דער אונטערהאַלטער פֿון קעניג, וואָס האָט זיך געלאָזט זוכען נייעס פֿון לוסט און פֿרייד צו דערפֿרעהען דאָס אויער פֿון זיין האַר, אָבער האָט זיך אומגעקעהרט ענטוישט און שטאָט פֿרייד און לוסט האָט ער געבראַכט סצענעס, וואָס טריקענען אוים אַלע קוואַלען פֿון פֿרייד. אַנריהרענדיג די גאָלדענע סטרונעס פֿון זיין האַרף, האָט אַל־האסאַן געזונגען צום קעניג דאָס, וואָס פּאַרסאָנס, שפּיז, ענגעל, פֿישער, לינג, שוואַב און ניבע האָבען פּראָקלאַמירט צום פֿאָלק:

„אָ קעניג, אויף דיין ווילען
בין איך געגאַנגען אין די וועלט פֿון מענשען
און ערנסט האָב איך דאָרט געזוכט אַלץ וואָס איך וואָלט
געקאָנט פֿאַרוועבען אין די פֿרעהליך־לייכטע ליעדער.
כ'האָב דאָס געפֿונען, האַר. וואָלט איך פֿאַרמאָגט די קונסט
צו אויפֿנעמען די אויסוועניגסטע שעהנקייט!
כ'האָב ניט געזעהן מעהר. ניט פֿאַרמאָגענדיג די קונסט,
האָב איך געבליקט אַרונטער — און כ'האָב זינגען ניט געקאָנט:
אין הייהלען עלענדערע ווי דעם שאַקאַל'ס, צי דעם וואָלף'ס,
צונויפֿגעשפּאַרט, דאָרט זיינען אומגעקראָכען
די בלינדע מאַסען פֿון דער מענשהייט. מענש!
אונטער דעם קנאָפּעל אייזערנעם צוהריקט,
איז ענדליך גאָט אין איהם געוועז פֿאַרטריבען,
און דאָס נאַר, וואָס ער פֿילט מיט ווילדע פֿיערען,
האָט אויפֿוואַקסען געקאָנט אין איהם".

אָט אַזוינע שוידערליכע בילדער האָבען אונזערע מאַרטירער געזעהן אין שיקאַגאָ, ווי אַנדערע האָבען זיי געזעהן אין די איבע־ריגע גרויסע שטעדט פֿון לאַנד. אָבער, ווי דער נאָבעלער פּאָעט־זינגער האָבען זיי פֿאַרטגעזעצט צו דערצעהלען וועגען זייערע ענ־דעקונגען און צוזאַמען מיט איהם געזיפֿצט:

„און כ'האָב אין יענער וועלט
געזעהן, ווי ס'האָט די שעהנע בלום פֿון מוטערשאַפֿט

אומזיסט געזוכט צו עפנען איהרע בלעטלער.
און קינדהייט׳ס צארטע קנאָספ צוטראָטען און צודריקט
געלעגען איז אין שמוץ, וואָס ווילדע טיערען וואָלטען
אויך אויסגעמידען. כ׳האָב געזעהן: פאר גאָלד
האָט מען פארקויפט די אונשולד; מוטערשאַפט איז
צו שפּאָט געווען.

איך האָב געזעהן די פרוכט פון אַרבייט
פון איהרע חענט אַרויסגעריסען, אום נאָך פולער
די אָנגעפילטע געלט־קופערס צו מאַכען, ווען
מוטער און קינד פון הונגער זיינען אויסגעגאַנגען.
איך האָב געזעהן דאָרט שאַנד און אומרעכט בליהען. כ׳האָב געזעהן
די אומריינע, די גיעריגע, געמיינע
דורך געלט און שווינדעל זיך צו מאַכט דערהויבען.
זיי האָבען דאַן געטריבען אָהן רחמנות
מיט בייטשען שאַרפע יענע נאַקעטע מאַסען,
וואָס זיי האָבען בּאַרויבט צוערשט און דאַן פאַרשקלאַפט".

דאָס זיינען געווען די סצענעס, וואָס די שיקאַגאָ׳ער מארטי־רער האָבען בייגעוואוינט און וועלכע מען קען נאָך איצט זעהן, און ווייל זיי האָבען געגען זיי פּראָטעסטירט זיינען זיי געזעצליך ער־מאָרדעט געוואָרען.

עס איז געווען גאַנץ פארשטענדליך, וואָס דאָס הארץ פון די מאַרטירער האָט זיך צוזאַמענגעוואקסען אין איינס מיט׳ן יאָמערנ־דען און קרעכצענדען הארץ פון די אונטערדריקטע; עס איז גע־ווען גאַנץ פאַרשטענדליך, אז די נערווען פון די מאַרטירער זיינען געווען אָנגעשטרענגט און האָבען געציטערט אין איינס מיט דעם ציטער פון טויטליכען פּיין; עס איז געווען גאַנץ פארשטענדליך, אז זיי זאָלען רחמנות האָבען, פארטיידיגען און פּראָטעסטירען. עס איז אָבער געווען גאַנץ אומפארשטענדליך אז פאר דער אָפענער ליכט פון אונזער הויכער ציוויליזאַציע זאָל א פארדאַמונגס־ווערטע געריכטליכע פארשווערונג קענען געלינגען און דורכפיהרען דעם אומפארשעמטען מאָרד אין נאָמען און אין איינקלאַנג מיט׳ן בוכ־שטאַב פונ׳ם געזעץ.

אז דאס איז דער אמת פון דער געשיכטע וועט קיין עהרליכער מענש נים וואגען אפצולייקענען, און דעריבער וואקסט פון טאג צו טאג די פאדערונג ארויסצונעמען פון אומ'כבוד און שאנדע די נעמען פון דיזע געפייניגטע נביאים פון דער ארבייטער באפריי־אונג און צוגעבען זיי צו דער ליסטע פון די גרויסע נפטרים פון דער נאציאן.

די פליי און דער עזעל.

א פליי האט זיך באזעצט אין דעם אויער פון אן עזעל. די פליי האט איינגעביסען א שפיץ פון איינער פון דעם אייזעל'ס פארען און האט זיך געמיטליך גענומען צו איהר אנבייסען. דער עזעל האט געברילט און געבריקעט מיט די פים. דער מוסר השכל איז: די אינטערעסען פון פליי און עזלען זיינען דיזעלבינע (זעה דעם שולחן ערוך פון דער „סיוויק פעדערייישאן").

וועו קיין פליי וואלטען נים געווען, וואלט קיין זאך נים באוועגט די עזלען צו ברילען און בריקען, און די עזלען וואלטען גאר איינגיבען פארלארען זייער עזעלשקיים.

מארטינס אייראָנס — דער מארטירער.

עס איז געווען אין 1886, ווען מארטין איראָנס, פּאָרזיצענ־דער פון דער עקזעקוטיווע פון די „נייטס אָוו לייבאָר" פון דער זיד־וועסט באהן־ליניע, וואָס אונטער דעם קאָנטראָל פון די גולדס, האָט זיך געשטעלט אין קאמף געגען דער קאָפּיטאליסטישער טיראַניי. פון דער שעה אָן איז ער שוין געווען א פאר'משפט'ער. אלע כוחות פון קאָפּיטאליזם האָבען זיך פאראייניגט איהם אומצוברענ־גען און ווען ער איז געפאלען אין זיין קאמף געגען די אומגערעכ־טיגקייטען, איז ער געטריבען געוואָרען פון אָרט צו אָרט ביז ער איז געבליבען אָפּגעריסען און צובראָכען און אין די אייזערנע נע־געל פון'ם הונגער.

פיערצעהן יאָהר נאָכאנאנד האָט ער געקעמפט אליין געגען די אכזריות'דיגע פאָרפאָלגונגען. אונטער פארשטעלטע נעמען האָט ער געוואנדערט צווישען פרעמדע מענשען און געזוכט צו פארדינען זיין שטיקעל ברויט, אָבער ווי א ווילדע חיה איז ער פון אומעטום געטריבען געוואָרען. פאר איהם איז קיין רחמנות ניט געווען. ער האָט זיך געשטעלט צווישען זיין קלאַס און זייערע אונטערדריקער — ער איז געווען בראַוו און ניט געוואָלט זיך אונטערגעבען; ער איז געווען עהרליך און ניט געוואָלט זיך פארקויפען; דאָס איז געווען זיין פארברעכען, פאר וועלכען ער איז פאר'משפט געוואָרען צו א הונגער־טויט.

מארטין איראָנס איז אלס א קינד אהערגעקומען פון סקאָט־לאנד, אליין, אָהן א פעני געלט און אָהן פריינד. אין זיין פריהע־סטער יוגענד האָט ער זיך אויסגעלערנט פאר א מאשיניסט און א צייט מיט יאָהרען דערביי געארבייט. ער איז געווען באשאָנקען מיט א ווארעם הארץ און א קלאָרען קאָפּ. ער האָט געזעהן די ליי־דען און געפיהלט די אומגערעכטיגקייטען, וואָס ווערען באגאנגען געגען זיין קלאַס. אויפגעקאָכט איז זיין בלוט געוואָרען, ווען די באהן־קאָמפּאניעס האָט דריי מאָל כסדר ארונטערגעזעצט דעם לוין פון די ארבייטער. ער האָט באשלאָסען זיך אנטקעגען צו שטעלען.

ער האט אפעלירט צו די ארבייטער און ווען דער גרויסער סטרייק האט אויסגעבראכען, איז מארטין איראנס געווען די צענטראלע פי־גור פון דער באוועגונג. די ארבייטער האבען געפיהלט, אז זיי קענען זיך פארטרויען אין איהם און זיי האבען קיין טעות ניט געמאכט.

און ווען אין דעם קריטישסטען מאמענט האט דזשיי גולד, דער אייגענטימער פון דער באהן, געלאזט וויסען מארטין איראנס, אז ער וואלט איהם וועלען זעהן, האט דער סטרייק פיהרער געענט־פערט: „איך בין אין קענזאס סיטי". גולד האט ניט געהאט גענוג געלד אפצוקויפען מארטין איראנס. דאס איז געווען דער גרעסטער פארברעכען פון דעם עהרליכען ארבייטער פיהרער. די פרעסע האט אויפגעהעצט איין ליגען נאכ'ן צווייטען אבי נאר צו שאפען פאר־אורטיילען געגען די סטרייקערס. ביי דעם דורכשניטליכען מענשען איז מארטין איראנס געווען דער שווארצעסטער, נידערטרעכטיג־סטער טייוועל. וואס דער גיהנום האט ארויסגעלאזען אויף גאט'ס וועלט, און די פינקערטאן שפור־הינט האבען איהם נאכגעפאלגט טאג און נאכט.

ניט קוקענדיג אויף דעם אלעם איז מארטין איראנס נשטא־נען פעסט און ניט געבויגט זיך.

מארטין איראנס האט געדינט, געליטען און פארשאפט כבוד זיין קלאס. אבער ער איז באזינט געווארען און זיין אייגענער קלאס האט איהם פארלאזען און געהאלפען אין די פארלוימדונגען און קללות פונ'ם שונא. דאס האט איהם מעהר וועה געטאן ווי אל־דאס איבעריגע. אבער אפילו דאס האט ער איבערגעטראגען אהן א מור־מעל און אויב עס האט זיך פון איהם ארויסגעריסען א זיפץ פון פארצווייפלונג, איז דאס געווען, ווען ער איז פארבליבען איינער אליין.

און אזוי איז געווען דורך אלע דורות. פון יהושע הנוצרי ביז מארטין איראנס.

זאל קיינער ניט זאגען, אז איראנס איז ניט געקרייציגט גע־ווארען. פערצעהן יאהר איז ער געווען צוגענאגעלט צום קרייץ און קיינער פון די מארטירער פאר דער מענשהייט האבען ניט אי־

בערגעטראָגען זייער קרייציגונג מיט אַזויפיעל מוט און גייסטיגער קראַפט.

מיט גערולדיגען העלדענמוט האָט ער איבערגעטראָגען אַלע יסורים און פיין און באַליידיגונגען. און אפילו דאַמאָלט, ווען די אָרעמע נאַרישע אוממענשען, וועמעס וואונדען ער וואָלט מיט׳ן בלוט פון זיין אייגען האַר געהיילט, האָבען איהם איבערגעגעבען צום שונא, האָט אַ רחמנות געפיהל פאַרשלאָסען זיינע ליפּען און שטילע ליידען האָבען פאַר איהם געוואונען די קרוין פון אַ מאַרטי־רער.

מאַרטין איראָנס איז געהאַסט געוואָרען פון די, וואָס זיינען נעוועזען געמיין אָדער האָבען איהם ניט געקענט פאַרשטעהן. ער איז געשטאָרבען אין פאַראַכטונג, דאָך זאָל זיין נאָמען לעבען אין ליעבע.

קיין פּרעזידענט פון די פאַראייניגטע שטאַאַטען האָט איהם ניט געגעבען קיין געזעלשאַפטליכען אַמט אַלס באַלוינונג פאַר די דינסט וואָס ער האָט געטאָן פאַר׳ן ארבייטער קלאַס. די אַרט ארבייט, וואָס ער האָט געטאָן איז געוועזען צו עהרליך, אַז זי זאָל קענען רעספּעקטירט ווערען, צו אַגרעסיוו און אומקאָמפּראָ־מיסליך — צו זיין פּאָפּולער.

דאָס, וואָס ער האָט געטאָן פאַר זיין קלאַס, וועט זיין אָנ־דענקונג פאַראייביגען. אין דעם גרויסען קאַמף פון באַפרייאונג האָט ער עהרענהאַפט געטאָן זיין חלק און די געשיכטע פון דער ארבייטער באַוועגונג קען ניט געשריבען ווערען נים דערמאָנענדיג זיין נאָמען.

ער איז געוועזען אַן אַגיטאַטאָר און אַלס אַזעלכער האָט ער גע־האַט דעם זעלבען שיקזאַל, וואָס אַלע זיינע חברים אויף דעם דאָ־זיגען פעלד: יעזוס קריסטוס, זשאַן ד׳אַרק, אַליהו לאַוודזשאָי, דזשאָהן בראַון, אַלבערט פאַרסאָנס האָבען דאָס זעלבע געטאָן און באַצאָהלט דעם זעלבען שטראָף.

טאַקי דערפאַר, וואָס ער איז געוועזען פאַראַכטעט אַלס אַגיטאַ־טאָר, און מענשען געמיינע אָדער אַזעלכע וואָס האָבען ניט פאַר־שטאַנען דעם הייליגען מאָטיוו וואָס האָט איהם באַגייסטערט, האָ־

בען איהם געפייניגט און באשמוצט, דערפאר, וועט ער דערמאָנט ווערען מיט ליעבע און רעספעקט לאנג נאָך דעם ווי דער לעצטער פון זיינע באשמוצער וועט שוין זיין אין גאנצען פארגעסען.

אין אפריל 1899, האָב איך אין וואקא, טעקסאס, צום לעצ־טען מאָל געדריקט די האנד פון דעם גאָבעלען חבר. ער האָט גע־טראָגען די סימנים פון אָרעמקייט און פון א צובראָכען געזונט. אָבער זיין גייסט איז געווען אומערשראָקען פונקט ווי מיט דריי־צעהן יאָהר צוריק ווען ער האָט געמוזט זיך שטעלען געגען מאכט און אומרעכט; און ווען ער האָט גערעדט וועגען סאָציאליזם האָט זיך זיין אויסזעהן אין גאנצען געביטען און דער פייער וואָס האָט געברענט אין זיין הארצען האָט נאָך א מאָל דורכגעפלאַמט דורך זיינע פארזונקענע אויגען.

איך בין ניט געווען פארוואונדערט, כאָטש עס האָט מיר זעהר וועה געטאָן, ווען איך האָב שפעטער געלעזען אז ער איז „געשטאָר־בען אין אָרעמקייט אין א פארוואָרפען שטעדטעל פון טעקסאס“. דער דאָזיגער טויט האָט איהם פארשאפען רוהם און דער געזעל־שאפט — שאנדע.

אָם ענדע האָט זיין אויסגעמאטערטער קערפער געפונען רוה, און די קינדס־קינדער פון די מענער און פרויען פאר וועלכע ער האָט געקעמפט, געליטען און געשטאָרבען וועלען אוועקלייגען קראנ־צען אויף זיין קבר.

אויף זיין קבר דארף אויפגעקריצט ווערען: „ווייל ער האָט מוטיג פארטיידיגט דעם ארבייטער קלאַס, איז ער פאר׳משפט גע־וואָרען צום טויט דורך לאנגזאמע יסורים“.

מארטין איראָנס איז געווען אן עהרליכער, מוטיגער מענש און מיט זיין טויט האָט די וועלט אָנגעוואָרען נאָך איינעם פון איהרע שעהנסטע קינדער.

זאָל די ערד דיר גרינג זיין, ליעבער, מוטיגער חבר.

וואכט אויף, איהר שקלאפען.

דער לעצטער און געוואגסטער צוג פון דער פלוטאקראטיע וואלט אויפגעשוידערט דאס גאנצע לאנד, ווען דאס פאלק וואלט נים געווען בלינד.

א מארד־פארשווערונג איז געמאכט געווארען און האלט אין אויסגעפיהרט ווערען אין נאמען און אונטער די פארמען פון גע־זעץ.

מענשען, וואס ווילען זיך נים אונטערגעבען צו פארדארבענ־הייט און מיסהאנדלונג, אט די מענשען דארף מען פלוצלונג אי־בערפאלען, אוועקפיהרען ערגעץ און ערמארדען.

דאס איז דער באפעהל פון דעם פארבאנד פון די מינען איי־גענטימער פון די וועסטליכע שטאאטען און פון זייערע אונטער־שטיצער און חברים אין דעם „אויל־טראסט" און אין וואל סטריט, ניו יארק.

אט די בלוטדורשטיגע רויב־פויגלען ווילען ארויסרייסען דאס הארץ פון דעם ווידערשטאנד צו זייער טיראנייע און רויבעריי, אז ארבייט זאל שטעהן פאר זיי א הוילע, א שוצלאזע.

טשארלז מאיער און וויליאם ד. העיוואוד, פון דער וועסטערן פעדערייישאן אוו מיינערס, און זייערע קאלעגען אין אמט, — אלע דורכאויס מענער אין דעם אמת'ען זין פון ווארט, — ווערען בא־שולדיגט אין ערמארדען דעם עקס־גאווערנאר פרענק סטיינענבערג פון אידאהא. דער עקס־גאווערנאר האט נאר געשניטען דאס, וואס ער האט פארזעעט; און די באשולדיגונג קעגען די ארבייטער פיה־רער איז נאר געווען אן אויסרייד, אום צו קענען ארויפווארפען זיך אויף זיי אין געהיים, שנעל ארויספיהרען זיי פון דעם שטאאט אויף א ספעציעלען צוג אונטער א שווערער וואך, ארייננווארפען זיי אין געפענגניש, פאראורטיילען זיי אויף דעם געקויפטען און גע־פעלשטען עדות־זאגען פון אויסוואורפען און זיי דערשטיקען מיט דעם תליון'ס שטריק.

די גאווערנארס פון אידאהא און קאלאראדא זאגען, אז זיי האבען די באווייזען, אויף צו פאראורטיילען די באשולדיגטע. זיי

זיינען אומפארשעמטע פעלשער און פארקויפטע אויסוואורפען, העסליכע ווערקצייג פון די מינען־אייגענטימער, און אויב ווער עס איז פארדיענט די תליה, איז דאָס זיי אליין.

מאָיער, העיוואוד און זייערע חברים האָבען פונקט אזוי ווענינ געהאט צו טאָן מיט דער ערמאָרדונג פון סטיינענבערג, ווי איך. די באשולדיגונג איז א מורא'דיגער ליגען, א פארברעכערישע פּזר־לוימדונג, זי איז נאָר אן אויסרייד צו ערמאָרדען מענשען, וואָס זיינען צו עהרליך, אז זיי זאָלען פארראטען די, וואָס האָבען גלויבען אין זיי, און צו מוטיג, אז זיי זאָלען זיך איבערשרעקען פאר דראָהונגען.

ארבייטער פיהרער, וואָס קריכען אום פאר דער פלוטאָקראטיע און פאָלגען איהרע באפעהלען, ווערען געלויבט ביז אין הימעל; און די וואָס ענטזאגען זיך דאָס צו טאָן, מוזען ערמאָרדעט ווערען אויף א געמיינעם אופן.

איך קען פערזענליך און אינטים מאָיער, העיוואוד, פעטיבאָון, סט. דזשאהן און זייערע אָפיציעלע מיטארבייטער, און איך וועל מיין לעבען איינלייגען, אז זיי זיינען עהרליך און ריין; און גראָד דאָס איז דאָס פארברעכען, פאר וועלכען „זיי וועלען קיינמאָל ניט פארלאָזען אידאהא לעבעדיגע", ווי דער שמוציגער בלוטהונט, דער שפיאָן, וואָס האָט „אויסגעארבייט די באשולדיגונג", האָט זיך אויס־געדריקט.

יע, אויב זיי וועלען ניט פארלאָזען איידעהא לעבעדיגע, דאַן מעגען די גאָווערנאָרס פון אידאהא און קאלאראדאָ, און זייערע בעלי בתים פון וואָלל סטריט, ניו יאָרק, ביז די ראָקי מאונטיינס זיך צונרייטען נאָכצופאָלגען זיי.

כמעט מיט צוואנציג יאָהר צוריק האָבען די קאפיטאליסטישע טיראנען ערמאָרדעט עטליכע אומשולדיגע מענשען פאר פארטיידי־גען ארבייט.

איצט ווילען זיי דאָס פרוואווען טאָן נאָך א מאָל. זאָלען זיי דאָס וואגען!

צוואנציג יאָהר פון רעוואָלוציאָנערער ערציהונג, אגיטאציע און אָרגאניזאציע זיינען פאראיבער זינט דער היימארקעט טראַ־

נעדיע. און אויב מען וועט מאכען [illegible] פארזוך זי צו וויזערהאלען, וועט דא זיין א רעוואלוציע, און אי[illegible]על טאן אלץ וואס איך קען אזא רעוואלוציע אויפצו[illegible]

דער קריזים איז אנגעקומען, און מיר [illegible]ען איהם קומען אנט־קעגען. אויף דעם פונקט, וואס איז אין אט דעם פראצעס פארוויקעלט, קען זיך די גאנצע מאסע פון ארגאניזירטע ארבייטער קער־פערשאפטען פאראייניגען, און יעדער פיינד פון פלוטאקראטיע וועט צושטעהן צו אונז. פון די פארמס, די פאבריקען, די קראמען וועלען שטראמען די ארבייטער מאסען און קומען אנטקעגען די מיט בלוט באפלעקטע צושטערער פון פרייהייט, די מערדער פון אומשולדיגע מענשען און די אייביגע שונאים פון פאלק.

מאיער און העיוואוד זיינען אונזערע פריינד, איבערגעבענע און טריע, און אויב מיר וועלען ניט שטעהן מיט זיי ביז צום לעצ־טען טראפען בלוט, וועלען מיר זיך אויף אייביג בארעקען מיט שאנד און מיר וועלען פארדיענען דאס שיקזאל פון קריכענדיגע פייג־לינגען.

מיר זיינען ניט פאראנטווארטליך פאר דעם קאמף. ניט מיר האבען איהם געוואלט אויפהויבען. ער איז אויף אונז ארויפגע־צוואונגען געווארען. און גראד דערפאר וואס מיר פארדאמען גוואלד־טאט און האסען בלוטפארגיסונג, קענען מיר ניט פארלאזען אונזערע חברים און לאזען זיי ערמארדען. אויב זיי קענען ערמארדעט ווערען אהן אן אורזאך, קענען מיר אויך אזוי ערמארדעט ווערען, און אזוי וועט מען מיט אונז טאן, ווען די טיראנען וועלען דאס וועלען.

זיי האבען אונז צוגעשפארט צו דער וואנט, און איצט לאמיר צונויפזאמלען אונזערע קרעפטען, ארויסגעהן זיי אנטקעגיין אין אן אפענער שלאכט.

אויב זיי וועלען פרואווען ערמארדען מאיער, העיוואוד און זייערע ברידער, וועלען וועניגסטענס א מיליאן רעוואלוציאנערען ארויסגעהן אנטקעגען זיי מיט ביקסען.

זיי האבען געטאן דאס בעסטע און דאס ערגסטע, וואס זיי האבען געקענט, צו צודריקען און אונטערדריקען אונז. זייערע פאליטי־קער האבען אונז פאררעטען, זייערע געריכטען האבען אונז אריינ־

געוואָרפען אין געפענגנים אָהן א פּראָצעס, און זייערע סאָלדאַ־מען האָבען דערשאָסען אונזערע חברים צום טויט!

אפילו דער וואָרים דרעהט זיך אויף אום, און דער ארבייטער וועט ענדליך זיך אויפהויבען.

זאָלען זיי נאָר וואגען אויספיהרען זייער טייוועלשען פּלאַן, און אין יעדען שטאאט פון בונד וועט אָפּקלינגען דער מארש פון רעוואָלוציע.

גרייט זיך, חברים, צו אקציאָן! קיין אנדער וועג בלייבט ניט איבער פאר דעם ארבייטער קלאַס. זייערע געריכט־הייזער זיינען פאר אונז געשלאָסען, אויסער ווען זיי דאַרפען אונז פאראורטיילען. אריינגעהן אין זייערע געריכט־הייזער הייסט פאר אונז נאָר ווערען באַרויבט פון דעם ווענינען, וואָס מיר פאַרמאָגען, און ווערען גע־בונדען הענט און פיס; און די רויב־פויגלען, וואָס ווערען פעט פון אונזער עלענד, זאָלען ארויסרייסען אונז די אויגען.

קאפּיטאַליסטישע געריכטען האָבען קיינמאָל גאָרניט געטאָן און וועלען קיינמאָל גאָרניט טאָן פאר דעם ארבייטער קלאַס.

וואָס עס זאָל ניט געטאָן ווערען, מוז געטאָן ווערען פון אונז אליין. און אויב מיר וועלען אויפשטעהן ווי מענער פון דעם אטלאַנ־טישען אָקעאַן ביז דעם פּאסיפישען, און פון קאנאדא ביז צום מעק־סיקאַנישען ים־בוזעם. וועלען מיר אריינוואַרפען אַן אימה אין זיי־ערע פיינע הערצער, און זיי וועלען זיך איילען אָפּצולאָזען זייערע הענט פון אונזערע העלזער און וועלען שנעל צוריקטרעטען.

מיר וועלען בעאָבאכטען זייער יעדע באוועגונג, און דערווייל וועלען מיר זיך גרייטען צו אקציאָן.

א ספּעציעלער רעוואָלוציאָנערער צוזאמענפאָהר פון דעם פּראָ־לעטאריאַט אין שיקאַגאָ אָדער אנאנדער צענטראַלען פּונקט וואָלט געווען צייטמעסיג; און אויב עקסטרעמע מיטלען מוזען אָנגעווענ־דעט ווערען, קען מען ארויסרופען א גענעראַל סטרייק און פּאַראַ־ליזירען די אינדוסטריע, און דאָס וואָלט געווען אַן איינלייטונג צו אַן אַלגעמיינעם אויפשטאנד.

אויב די פּלוטאָקראַטען וועלען אָנהויבען דאָס פּראָגראַם, וועלען מיר עס ענדיגען.

מוטער דזשאָונס.

„די גרויסע זקנה פון דער רעוואָלוציאָנערער באוועגונג", האָט וואָלטער הוירט טרעפענד אָנגערופען מוטער דזשאָונס. אַלע, וואָס קענען איהר — און זיי קען מען ניט איבערצייהלען — וועלען גלייך צוגעבען ווי צוגעפּאַסט דער טיטעל איז פאַר איהר.

די קאַריערע פון דיזער איינציגער אין איהר אַרט אַלטער אַגי־טאַטאָרין לעזט זיך ווי אַ פּאָעמע. קיינער קען זיך מיט איהר ניט פאַרגלייכען. שוין פופצעהן יאָהר ווי זי שטעהט אין די פאָדער־שטע רייהען און קיינמאָל האָט נאָך ניט געטראָפען, אַז שרעק אָדער אַנגסט זאָלען ווירקען אויף איהר.

זינט דער צייט פון פּולמאַן סטרייק, אין יאָהר 1894, ווען זי איז צום ערשטען מאָל באריהמט געוואָרען, שטעהט זי אַלץ פאַר דער עפענטליכקייט. קיינמאָל ניט זוכענדיג צו זיין אויסגעצייכענט, פּראָמינענט, פאָלשטענדיג פאַרגעסענדיג אָן זיך, דורכאויס גלייכגילטיג צו אַלע פּערזענליכע אמביציעס, האָט דיזע מוטיגע פרוי גע־קעמפט דעם קאַמף פון די אונטערדריקטע מיט אַ גרעסערען מוט און אַרויסגעוויזען מעהר קוראַזש איידער ווען עס איז אַ סאָלדאַט אויפ'ן שלאַכט־פעלד.

מוטער דזשאָונס איז ניט קיין „זומער־סאָלדאַט" און ניט קיין פּאַטריאָט מיט דער מויל. איהר בלוט ברענט מיט טרייער און אמת'ער איבערגעבענהייט. און וואו נאָר דער קאַמף צופלאַקערט זיך מיט וואוט און ליידענשאַפט, וועט איהר זי זיכער געפינען אין דער ערשטער פייער ליניע.

מעהרערע, לאַנגע, ענדלאָזע מאָנאַטען האָט זי געוואוינט אין די איינזאַמסטע געגענדען פון וועסט־ווירדזשיניא, אָרגאַניזירענדיג די פאַרהונגערטע מיינערס. די עלענדע הייזלאַך פון די מיינערס — איז געווען איהר היים, זי האָט זיך געטיילט מיט זיי מיט איהר אָרעם פאַרמעגען, ארומגעגאַנגען ארום די קראַנקע, געטרייסט די טרייסט־לאָזע — זי איז געווען די באַרעמהערציגקייט אַליין.

זי האָט געפיהרט די ארבייטער אין דעם גרויסען סטרייק אין דעם אַנטראַציט קוילען דיסטריקט, זי איז געווען די ערשטע צו

באַגעגענען דעם שעריף און די סאָלדאַטען, און די לעצטע — צו פאַרלאָזען דעם שלאַכט־פעלד.

וויפיעל מאָל איז דיזע אונערשראָקענע נשמה ארויסגעטריבען געוואָרען פון געוויסע געגענדען דורך די געדונגענע חברה־לייט פון די קאַפּיטאַליסטען מיט דער הילף פון די געריכטען! ווי אָפט איז זי פאַרשפּאַרט געוואָרען אין געפענגניש, מיט באַיאָנעטען גע־שטאָכען געוואָרען פון די זעלנער, און דער טויט האָט איהר אין פּנים געקוקט. אָבער קיינמאָל אין איהר זעלבסט־אָפּפערענדען לע־בען האָט זי ניט ארויסגעשטעלט דעם ווייסען צייכען, דעם צייכען פון מיעדקייט און מוטלאָזיגקייט, קיינמאָל ניט געבעטען אום רחמנות, ניט אונטערגעגעבען זיך! ווי קיין אנדערער ניט, האָט מוטער דזשאָונס, אין די צייטען פון די קאָלאָראַדער סטרייקס, אָנ־געוואָרפען שרעק אויף די פאַרברעכערישע קאָרפּאָראַציעס. זיי האָ־בען פאַר איהר מורא געהאַט, פּונקט אַזוי ווי די לאָיאַלע מיינערס האָבען איהר געליעבט. זי האָט געפיהרט די מיינערס אין קאַמף מיט כחות פיעל מאָל גרעסערע, שטאַרקערע און, פּונקט ווי העגרי פון נאַווארע, וואו נאָר איהר שניי־ווייסע קרוין האָט זיך באַוויזען, האָבען די פאַרצווייפעלטע שקלאַפען געקראָגען נייען מוט און ווי־דער אָנגעהויבען דעם קאַמף געגען דעם שטענדיג גרייטען פיינד.

אַלע מאָל פּנים אל פּנים מיט אמת'ער געפאהר, שטענדיג מיט דער ברוסט געגען שפּיץ פון באַיאָנעט, האָט זי זיך ענטוויקעלט אין אַן אמת'ן קריגס־העלד; זי איז באַוואונדערט געוואָרען פון די זעלביגע סאָלדאַטען, וואָס האָבען געצילט אוועקנעמען זי פונ'ם קאַמפּס־פּלאַץ און אָפּהיטען אַז זי זאָל זיך ניט אומקעהרען.

איהר נאָמען אַליין איז דער סימבאָל פון גייסט פון רעוואָ־לוציע.

איהר מערקווירדיגע פּערזענליכקייט איז די פאַרקערפּערונג פון אַלע פּרינציפּען פון דער רעוואָלוציע.

זי האָט געוואונען איהר פּלאַץ אין די הערצער פון די ארביי־טער פון דער נאַציאָן און איהר נאָמען איז געעהרט פון זיי און וועט בלייבען אין געדעכעניש פון זייערע קינדער און קינדס־קינדער אויף אייביג!

דזשאהן בראון, דער גרעסטער העלד פון דער געשיכטע.

דזשאהן בראון — דער מאן מיט דעם בילדערליכסטען כא־ראקטער, דער שעהנסטער און בראווסטער קעמפער און מוסר נפש אין דער אמעריקאנער געשיכטע איז געהאנגען געווארען אין גאל־ווערסטאן, ווירדזשיניא, דעם 2טען דעצעמבער, 1859.

דעם טאג האט טארא געזאגט: „מיט וואסערע אכצעהן־הונ־דערט יאהר צוריק איז קריסטוס געקרייציגט געווארען. היינט אין דער פריה איז געהאנגען געווארען קאפיטאן בראון. דאס זיינען צוויי עקען פון איין קייט וואס האט מעהרערע צווישען רינגלאך. ער איז שוין ניט מעהר „אונזער בראון", ער איז איצט א מלאך פון ליכטיגקייט. *** איך זעה פאראויס די צייט, ווען דער מאלער וועט מאלען יענע סצענע, און ער וועט ניט דארפען געהן נאך רוים נאך א געגענשטאנד; דער פאעט וועט עס באזינגען און דער היסטאריקער וועט עס פארצייכנען און צוזאמען מיט דער לאנדונג פון די פילגרימען, און מיט דער דעקלאראציע פון אומאב־הענגיגקייט וועט עס זיין א צירונג פון א צוקונפטיגען נאציאנאלען מוזעאום, ווען די היינטיגע ארדנונג פון שקלאפעריי וועט מעהר ניט עקזיסטירען. דאמאלט וועלען מיר האבען די פרייהייט צו באַ־וויינען קאפיטאן בראון".

בלויז איינינע מענשען האבען אין יענע שרעקליכע טעג גע־האט דעם מוט צו זאגען א פאר סימפאטישע ווערטער וועגען דעם גרויען, אלטען אגיטאטאר. פאר יאהרען און יאהרען האט ער גע־קעמפט געגען לייב־אייגענטום. ער האט געהאט בלויז א פאר גע־צעהלטע אנהענגער, וואס האבען איהם געהאלפען אין זיין קאמף. פאר איהם, אבער, איז נענוג געווען דאס וואס ער האט געזעהן קלאר פאר זיך זיין ציעל, און וואלט איהם אויסגעקומען צו זיין אליין אין קאמף, וואלט ער זיך דערפאר אויך ניט אפגעשטעלט.

דזשאהן בראון האט געגעבען א ביישפיעל פאר אלע מענשען פון אלע דורות, וואס עס הייסט מאראלער קוראזש און איבער־געבענהייט צו א אידעאל.

מיט יעדען טראָפּען פון זיין עהרליך בלוט האָט ער פיינט געהאט קנעכטשאַפט און נאָך אין דער יונגענד האָט ער באַשלאָסען אוועקצוגעבען זיין לעבען אויפ'ן מזבח פון פרייהייט אום אויס־צוראָטען די אומערטרעגליכע ליידען פון די שווארצע. ער האָט זיך קיינמאָל ניט געוואקעלט. אזוי געטליך איז געווען זיין אומבאזיעג־בארע נשמה, אז ער האָט געוואגט זיך אנטקעגען שטעלען געגען דער גאַנצער וועלט.

וואָס פאר א וואונדערבארער גייסט, וואָס פאר א גרויסע מענשליכע פּערזענליכקייט.

ער האָט קיינמאָל ניט געצעהלט, ווי גרויס די צאָהל פון די, וואָס זיינען געגען איהם און ווי ווייניג די, וואָס זיינען אויף זיין זייט. די וואולגארע זייט פון דעם פּראָבלעם האָט ניט געפונען קיין פּלאַץ ניט אין זיין הארץ און ניט אין זיין מוח. ער איז געווען געראכט אין דער גייסט פון אמת איז געווען מיט איהם. ניט ער האָט זיך ווען גערעכענט מיט די פאָלגען פון זיין האנדלונג. זיינס איז געווען צו טאָן די אומשטערבליכע טאט, און אריבער־צוגעהן פון דער תליה, וואָס מענשען האָבען אַנגעגרייט, צו דעם טראָן, וואָס גאָט האָט אויפגעשטעלט פון זיינט וועגען. ניט פאר וועלטליכען כבוד האָט דזשאהן בראון אָנגעפיהרט זיין הייליגע מלחמה; ניט פאר די אנערקענונג אָדער באַלוינונג וואָס האָט פאָלק וואָלט געווען אימשטאנד איהם צו באַצאָהלען. א העכערער ציעל האָט פארנומען זיין גרויס הארץ און באַלעבט עס מיט אַן ערהאבענעם פארלאנג. זיין גרויסע נשמה איז געווען באַלויכטען פון אַן אויפגעהענדען אידעאַל. א גאנץ פאָלק איז געווען דער־שלאָגען, פאראכטעט און אין קייטען און דאָס שוידערליכסטע פאר־ברעכען האָט געהאַלטען אין אויפעסען דאָס הארץ פון דער ציווי־ליזאציע.

אין אַנגעזיכט פון דיזער שרעקליכער מגפה, איז די לאָגיק און דער פארשטאנד געווען שטום און דאָס רחמנות־געפיהל — טויט.

ענדליך האָט זיך אויפגעכאַפּט דער גרימצאָרן פון דער ראכע־נעמענדער גערעכטיגקייט, וואָס האָט לאַנג געדרימעלט.

דזשאהן בראון האָט דעם ערשטען שטויס געגעבען און דעה

שטורעם האָט אויסגעבראָכען. די לעצטע שעה פון לייב־אייגענ־טום האָט געשלאָגען.

און אין דעם אָנפאנג פון זייער נסיסה, האָבען די שקלאַפען איינגענטימער געכאַפּט דעם גרויסען אַלטען באַפרייער, געשמידט איהם אין קייטען און אריינגעוואָרפען אין אַ פינסטערער תפיסה און הינגעריכטעט איהם.

אָבער עס איז געווען צו שפּעט. זיין ארבייט איז שוין אָפּ־געטאָן געווען. אַלץ וואָס ווירדזשיניא האָט געקאָנט טאָן איז צו־גרייטען די קרוין פאר זיין מארטירערטום.

וויקטאָר הוגאָ האָט אויסגעשריען אין אָן אויסברוך פון עהר־פורכטיגער איפרעגונג : „דזשאהן בראון איז הערליכער פון דזשאָרדזש וואשינגטאָן“ !

אין דער גאַנצער געשיכטע קאָן ניט געפונען ווערען אזא נאָ־בעלער העראָאיזם און זעלבסט־אָפּפערונג עהנליך צו דעם וואָס דזשאהן בראון האָט ארויסגעוויזען.

אין זיין גאַנצען לעבען האָט ער געהאַט בלויז איין אידעע, בלויז איין אידעאַל — דאָס פארניכטונג פון לייב־אייגענטום. און מיט זיין בלוט האָט ער באַפעסטיגט זיין איבערגעבענהייט צו זיין אי־דעאַל. זעהענדיג, אַז זיין ארבייט איז געענדיגט, איז ער אוועק־געגאַנגען פון דער וועלט רוהיג און אָהן טרויער.

זיין רוהינקייט אויף דער תליה האָט ערוועקט עהרפורכט.

ניין, דזשאהן בראון איז ניט טויט ! זיין נשמה געהט נאָך ארום צווישען אונז און יעדער נייער יאָהר פלעכט אוים נייע גיר־לאַנדען ארום זיין קאָפּ און גיט צו נייעם גלאַנץ צו זיין אומשטערב־ליכען רוהם.

ווער וועט זיין דער דזשאהן בראון פון דער לוין־שקלאַפעריי ?

א בליק אין דער פאַרגאַנגענהייט.

פאַר מיר ליגט א קאָפּיע פון א צייטונג פון 21ען יוני, 1877. אין דעם טאָג זיינען עלף „מאלי מעגהוואירס" *) הינגעריכטעט גע־וואָרען. זיי אַלע האָבען ערקלערט זיך אומשולדיג און געשטאָרבען מוטיג. קיין איינער פון זיי האָט ניט ארויסגעוויזען קיין סימנים פון שרעק אָדער שוואַכקייט. אין דער צייטונג איז פאַראן א פור־לער באַריכט פון דער הינריכטונג מיט די בילדער פון די הילפ־לאָזע קרבנות.

ניט לאַנג צוריק בין איך אין פּאָטסווילער געפענגניש גע־שטאַנען אויפ'ן זעלבען פלאַץ וואו זעקס פון זיי האָבען באַגעגענט זייער שיקזאַל און איך האָב זיך עראינערט אָן זייער מאַרטירער־טום.

קיינער פון זיי איז קיין מערדער ניט געווען. אַלע פון זיי זיי־נען געווען אומוויסענד, גראָב און אומגעלומפּערט, געבאָרען אין אָרעמקייט און געוואָרפען פון די אומ'רחמנות'דיגע כוואַליעס פון מזל און צופאַל.

בייצוקומען די אומגערעכטיגקייטען פון וועלכע זיי זיינען געווען די קרבנות און צו פאַרזיכערען זיך געגען דער ברוטאַליטעט פון זייערע באַלעבאַטים איז געווען די הויפּט אורזאַכע פון זייער אָרגאַניזאַציע. קיין שום זאַך האָט ניט געקענט זיין ווייטער פון זייער אבזיכט ווי מאָרד און פאַרברעכען. עס איז אמת, אַז זייערע מעטאָדען זיינען געווען גענוואַגטע, אָבער מען דאַרף האָבען אין זי־נען, אַז זייער שיקזאַל איז געווען א שווערער און א ברוטאַליזירענ־דער, אַז זיי זיינען געווען די פאַרנאַכלעסיגטע קינדער פון אָרעמ־קייט. דער פּראָדוקט פון אומגלייכע אומשטענדען. אָבער טריט־ביי־טריט האָט דער אמת אָנגעהויבען אריינצודרינגען דורך די אייזערנע

*) מיטגלידער פון א געהיימער אָרגאַניזאַציאָן וואָס האָט עקזי־סטירט אין דעם קוילען־גרובען באַצירק פון פּענסילווייניאַ.

טירען פון דער פאלשער געשיכטע און די וועלט הויבט אן צו פאר־שטעהן דעם אמת'ן תוך פון די „מאלי מאגהוואיר" ארגאניזאציע און זייער פארוואנדשאפט צו דער ארבייטער באוועגונג.

די אומגליקליכע קרבנות פון דעם נידעריגסטען באטרוג זייט יודא'ס צייטען האבען ניט געהאט קיין מיטלען צו פארטיידיגען אדער רעכטפערטיגען זיך. די פרעסע, ווי א מחנה טייוואלים, האט געוואיעט נאך זייער בלוט. זיי האבען געוואגט זיך אנטקעגען שטע־לען געגען מעכטיגע און רויבערישע קארפאראציעס און דאס איז געווען גענוג, אז זיי זאלען פארניכטעט ווערען. שפיאנען, פראוואָ־קאטארס און מערדער האבען דורכגעפרעסען זיך א וועג צו זייע־רע ארגאניזאציאנען. בלוטיגע פארברעכענס זיינען אויפגערייצט און באגאנגען געווארען און די אומוויסענדע און אומשולדיגע „מאַ־לים" זיינען אריינגעפאלען אין די פאסטקעס, וואס מען האט גע־גען זיי אויפגעשטעלט.

אלע כחות פון געזעץ זיינען איצט אויף זיי געפאלען מיט א פארניכטענדער קראפט. די ארגאניזאציע איז פארניכטעט גע־ווארען. קיין פריינדליכע שטימע, וואס זאל אפשוואכען די באַ־שולדיגונגען געגען די פיהרער פון דער ארגאניזאציע איז ניט גע־הערט געווארען.

די ארבייטער באוועגונג איז געווען אין איהר אנפאנג: זי האט ניט געהאט קיין פרעסע און קיין פעסטע פאזיציע, קיין איינ־פלוס און קיין מאכט. בלויז איין צד איז געווען אין דער טראגע־דיע, און דאס איז געווען דער קאפיטאליסטישער צד. די ארע־מע, שטומע קרבנות האבען, געבונדענע און מיט פארשטאפטע מייד־לער, בלויז ערווארטעט זייער בלוטיגען שיקזאל. ביי די גראטעס פון זייער תפיסה האבען אלע בלוט־הינט פון גיהונם געווארטשעט און געברומט נאך זייער בלוט. קיין העלפענדע האנט איז זיי ניט אויסגעשטרעקט געווארען און קיינער האט ניט געוואגט אפילו א מורמעל צו טאן א פריינדליכען ווארט פון זייערט וועגען.

דעם 21טען יוני 1877 איז געפאלען דער לעצטער טרויעריגער אקט פון דיזער טראגעדיע פון ארביים. די תליה האט געפאדערט איהרע קרבנות און דער תליון האט זיין ארבייט געטאן.

אין דעם טאָג איז גערעכטיגקייט פארלעצט געוואָרען און דאָס ליכטיגע פנים פונ'ם אמת איז באדעקט געוואָרען מיט דער שווארצער מאסקע פון פאלשקייט.

פאר דרייסיג יאָהר צייט האָט די קאפּיטאליסטישע פּרעסע שענדליך און חוצפה'דיג געלייגט וועגען די „מאלי מעגהוואירס" און זייער אָרגאניזאציע. אָבער, דער אמת וועט ענדליך זיעגען און נאָהענט איז די צייט, ווען די פּענסילווייניער טראגעדיע, ווי זי ווערט דאָ באשריבען, וועט פון אלעמען אָנגענומען ווערען אלס די אמת'ע און די נעמען פון די מארטירער וועלען ארויסגענומען ווערען פון דער פארלוימדונג אין וועלכער זיי זיינען אריינגעוואָרפען געוואָרען.

די „מאלי מעגהוואיר" עפּיזאָד איז געווען א צופאל אין דער אָרגאניזאציאָן פון ארבייטער קלאס, עס איז געווען א רינג אין דער ארבייטער באוועגונג.

די מענשען, וואָס זיינען אויפ'ן עשאפאָט אומגעקומען אלס פארברעכער, זיינען געווען ארבייטער־פיהרער, די ערשטע מארטירער פון קלאסען־קאמף אין די פאראייניגטע שטאאטען.

זאָגט דען גאָרנישט דאָס, וואָס פראנקלין ב. גאוען, פּרעזידענט פון דער „פילאדעלפיא און רעדינג" באהן און הויפּט אנקלעגער פון פארפאָלגער פון די „מאלי מעגהוואירס" איז באגאנגען זעלבסט־מאָרד? האָט ער נישט געזוכט אין קאלטען קבר א רוה פאר זיינע גרויזאמע פארברעכענס?

אין יאָהר 1876 איז די „ארבייטער פּארטיי" געגרינדעט געװאָרען און אין 1877, נאָך דער הינריכטונג פון די „מאלי מעגהוואירס", איז זי געוואָרען די „סאָציאליסטישע ארבייטער פּארטיי".

אין דעם זעלבען יאָהר האָט, ווי א מעכטיגער שטראָם, דער גרויסער אייזען־באהן סטרייק זיך פארשפּרייט פון די מזרח'דיגע ביז צו די מערב'דיגע שטאאטען.

מיט אכט יאָהר שפּעטער, אין 1885, האָבען די „נייטס אָוו לייבאָר" באקומען א נאציאָנאלען אָנזעהן און אין דעם זעלבען און נעקסטען יאָהר האָט אויסגעבראָכען דער גרויסער סטרייק אויף די גולד זיד־וועסט באהנען.

דעם ערשטען מאי 1886 זיינען הונדערטער טויזענדער אר־בייטער פון פארשידענע טיילען פון לאנד ארויסגעגאנגען אין סטרייק מיט דער פאָדערונג פון אן אכט־שטונדיגען ארבייטס־טאָג. די דאָזיגע אגיטאציע האָט געפיהרט צו דער באוועגונג, וואָס האָט דערגרייכט איהר העכסטע שטופע אין די היימארקעט טראַ־געדיע פון 4טען מאי.

דעם 11טען נאָוועמבער 1887 איז פאָרגעקומען די שענדליכע הינריכטונג פון די שיקאגאָר אנארכיסטען. די דאָזיגע געזעצליכע שחיטה איז דער שווארצסטער בלאט אין דער אמעריקאנער גע־שיכטע.

אָבער ס'ארא ענדערונגען זיינען פון יענער צייט פאָרגעקו־מען! אונטער די היינטיגע אומשטענדען וואָלט דאָס ניט געקענט פאָרקומען. די ארבייטער זיינען צו גוט אָרגאניזירט, צו גוט באַ־וואוסט פון זייערע קלאסען־אינטערעסען, אז די קאפיטאליסטען זאָלען וואגען צו מאכען איצט אזוינע בלוט־בעדער.

ווען די ארבייטער באוועגונג וואָלט ניט געמאכט אזוינע פאָרשריטען, וואָלטען מאָיער, העיוואוד, פעטיבאָון און אדאמס גע־האט דעם זעלבען שיקזאל, וואָס פארסאָנס, שפיז, פישער און ענגעל.

באטראכטענדיג די פארגאנגענע דרייסיג יאָהר, קען מען קלאָר אָנצייגען דעם פּראָגרעס, וואָס די ארבייטער־באוועגונג האָט גע־מאכט, און די באטראכטונגען זיינען פול מיט אומבאשרייבליכער באפרידיגונג; פארטראכטענדיג זיך וועגען דער צוקונפט זעהט מען א קלאָרען, ברייטען הימעל און אלע שטימען זאָגען אָן די גוטע בשורה פון דער קומענדער באפרייאונג.

ארונטערגענומען פון „שווארצען ליסט“

עס איז געווען אויף א באהן־צוג, אויף איינעם פון די בעדר־גע וועגען פון די וועסטליכע שטאאטען. דער קאנדוקטאר אוןביידע ברעמזער האבען מיר געוויזען זייערע אלטע „אמעריקאן ריילוויי יו־ניאן“ קארטען, וועלכע זיי האבען אפגעהיט ממש מיט א צערטליכער ליעבע. די קוים לעזבארע, האלב־צוריסענע שטיקלאך פאפיר זיי־נען געווען סואווענירען פון דער „מלחמה“ און זיי האבען אויפגע־וועקט א ים פון אויפרעגענדע עראינערונגען.

יעדער פון די ברעמזער האט געהאט צו דערצעהלען זיין גע־שיכטע פון פארפאלגונגען נאכ'ן סטרייק. די קאמפאניעס האבען באשלאסען, אז קיינער פון די סטרייקערס זאל קיינמאל נים קריגען מעהר קיין ארבייט אויף א באהן. זיי האבען גענומען אלץ וואס זיי האבען נאר געקענט, אפצוהיטען זייער ברוטאלען באשלוס. די ביידע ברעמזער האבען לאנג געוואנדערט און געפלאגט זיך, איי־דער זיי האבען זיך צוגעשלאגען צו א פלאץ. אונטער פארשטעלטע נעמען און אויף פארשידענע אנדערע וועגען האבען זיי פיעלע מאל געקראגען ארבייט, אבער ווי נאר די קאמפאניע האט זיי אויסגע־פונען, האט מען זיי גלייך ענטזאגט מיט דער העכסט באלעהרענ־דער ערקלערונג, אז „די קאמפאניע נויטיגט זיך נים מעהר אין זייער דינסט“.

די קאמפאניע האט זיי אוועקגעשטעלט אויף דער שווארצע־ליסטע. בלויז די, וואס האבען עס דורכגעלעבט, ווייסען וואס דאס באדייט. זיי זיינען געווען הונגעריג, און הונגערינע האבען זיי זיך געשלעפט פון איין סטטאנציע צו דער צווייטער זוכענדיג ארבייט. גליקליכערווייז, זיינען זיי נים געווען פארהייראט און אין זייער נויט, זיינען זיי אמווייניגסטען געווען פריי פונ'ם שרעקליכען גע־דאנק, אז זייערע פרויען און קינדער ליידען דורך זייערע אומ'־רחמנות'דיגע פארפאלגונגען. ענדליך אבער, זיינען זיי אראפגענומען געווארען פון דער שווארצער ליסטע און זיי האבען נאך אמאל

געקראָגען די פּריווילעגיע צו ווערען די שקלאַפען פון דער באהן־קאָמפּאַניע.

* * *

עס איז געווען מיטאָג צייט, ווען דער קאָנדוקטאָר האָט מיך אָנגעריהט ביי דער פּלייצע און איינגעלאַדען אויף אַ מיטאָג מיט די אָנגעשטעלטע. זיי האָבען געהאַט זייער קיך און געשיר און האָבען באַוויזען צוצוגרייטען אַ העכסט געשמאַקען מיטאָג. נאָכ'ן עסען האָבען מיר פאַררויכערט די ליולקעס און אָנגעהויבען צו דערצעהלען זיך אַלערליי עפּיזאָדען פון די פאַרגאַנגענע צייטען.

דער קאָנדוקטאָר האָט געמוזט פאַרלאָזען אונזער קאָמפּאַניע, און די ברעמזער האָבען מיר דערצעהלט ווי אַזוי דער קאָנדוקטאָר אַליין האָט זיך באַפרייט פון דער שווארצער ליסטע. עס איז אַ העכסט אינטערעסאַנטע געשיכטע. דער קאָנדוקטאָר, ווי אַלע בראַווע מענשען, איז געווען צו עניוות'דיג צו דערצעהלען עס אַליין. אָט איז די געשיכטע:

ביל — אַזוי האָט דער קאָנדוקטאָר געהייסען — האָט געאַרבייט אויף דער ס—— באהן, ווען ס'איז געקומען דער סטרייק אין יאָהר 1894. ביל איז אויך געווען פאָרזיצענדער פון דער אָרטיגער סכסוכים קאָמיטע פון דער יוניאָן. און, פאַרשטעהט זיך, האָט ער פאַרלאָרען די שפּיעל צוגלייך מיט די אַנדערע און ער איז געווען פון די לעצטע צו מאַכען אַ זויערען פּנים. ווען ער האָט פאַרלאָזען די שטאָדט צו זוכען ערגעץ אַנדערש אַרבייט האָט ער פאַרזיכערט זיין פרוי, אַז זי מיט די צוויי קינדער וועלען אין גיכין הערען פון איהם און אין גיכען וועלען זיי ווידער זיין צוזאַמען.

פינף מאָל נאָכאַנאַנד האָט ביל געקראָגען אַרבייט. ער איז געווען אַן ערשטער קלאַס באהן־אַרבייטער און ער האָט געקענט טאָן יעדער אַרבייט אין דעם פאַך. אָבער אַזוי גיך ווי ער האָט געקראָגען אַרבייט, אַזוי גיך האָט ער עס פאַרלאָרען. דער שווארצער טייוועל איז איהם נאָכגעגאַנגען טריט נאָך טריט. ער האָט געוואָנט זיך געגענשטעלען געגען זיין פריהערדיגען באַלעבאָס, און דערפאַר מוז ער, זיין פרוי און זייערע אומשולדיגע קינדער שטאַרבען פון הונגער.

ווען ער איז דאָס לעצטע מאָל אָפּגעזאָגט געוואָרען פון דער

ארבייט, האָט ער דאָס געלט ניט אהיים געשיקט און ניט אויסגע־געבען אויף זיך, נאָר מיט א פעסטען באשלוס אויף זיין צוקנייטש־טען פּנים זיך געלאָזען געהן. ער האָט זיך אָפּגעשטעלט פאר אן אייזען־ווארג געשעפט. געשפּאנט עפּעס געזוכט אין פענסטער און אין ווינציגער ווי אין פינף מינוט שוין געהאט געווען אינוויינינ, געמאָן וואָס ער האָט נעדארפט און מיט גיכע טריט זך געלאָזען געהן צו דער באהן סטאנציע.

* * *

מיר זעהען ביל'ען ארומדרעהענדיג זיך אויף די גאסען פון זיין אַלטער היים. זיינע פריינד וואָלטען איהם זיכער ניט דער־קענט, ווייל אין זיינע געזיכט־ציגע איז געווען אזוינס, וואָס האָט פאַראויסגעזאָגט עפּעס ניט גוטעס און אין זיין טאש איז גע־לעגען אַן אָנגעלאָדענער רעוואָלווער.

דער אויפזעהער פון דער באהן־פּארוואלטונג איז בלייך גע־וואָרען ווי די וואַנט, ווען ביל איז צו איהם אריינגעגאנגען. ער האָט געלעזען זיין אורטייל אין ביל'ס פּנים, איידער יענער האָט האָט נאָך אויסגערעדט א וואָרט.

— „וואָס קען איך טאָן פאר אייך, מר. ———?" האָט דער פּארציטערטער באַאמטער געפרעגט.

— „פּארדאָמט ווענינ" — האָט ביל געענטפערט מיט א פרעמדר און הייזעריג קול.

— „איהר ווייסט גאַנץ גוט צו וואָס איך בין דאָ אהער גע־קומען" — האָט פאָרטגעזעצט דער קרבן פון דער שווארצער ליס־טע —„ און אויב איהר ווילט זאָגען ודוי איידער איך מאך א סוף צו אייער הינטיש לעבען, טאָ טוט עס בעסער גלייך".

בעת ביל האָט דאָס גערעדט האָט דער אויפזעהער געקוקט אויף דעם טויטליכען אינסטרומענט וואָס דער פּארצווייפעלטער מאַן האָט נעגען איהם אויסגעשטעלט, און אין א רגע שפּעטער איז דאָס צימער פארוואנדעלט געוואָרען אין א געבעט־הויז. קיינ־מאָל נאָך האָבען די דאָזיגע ליגנערישע ליפּען, אזוי אויפריכטיג ניט מתפּלל געווען.

בילס הארץ איז געריהרט געוואָרען. ער האָט באשלאָסען

צו געבען דעם מערדער א צווייטע געלעגענהייט אויסצוקויפען זיין שווארצע נשמה.

אריינלייגענדיג דעם רעוואָלווער צוריק אין קעשענע און קו־קענדיג דעם אויפזעהער גלייך אין די אויגען האָט ביל מיט א פעסטער שטימע זיך געווענדעט צו איהם: „דו האָסט מיך ארויס־געוואָרפען פינף מאָל ווי נאָר כ'האָב געקראָגען ארבייט. דו ביזט פאראנטוואָרטליך, וואָס מיין ווייב און מיינע קינדער זיינען היימלאָז און הונגעריג. דו ווייסט גאנץ גוט, אז עס איז ניטאָ קיין פלעק אויף מיין קאריערע אלס א באהן־אָנגעשטעלטער און אויף מיין כאראקטער. דאָך האָסטו געוואָגט צו מאטערען און פאר־הונגערען אַן אומשולדיגע פרוי און צוויי קינדער, וואָס זיינען אָנ־געוויזען אויף מיין ארבייט. און, ווי גאָט איז מיר ליעב, דו האָסט כשר פארדינט א הינטישען טויט. אָבער איך גיב דיר געבען נאָך איין געלעגענהייט צו בלייבען לעבען, נעם דיר גוט אין זינען, בלויז איינמאָל נאָך. איך וועל זיכער קריגען א צווייטע שטעלע און איך וועל דיך אָנגעבען פאר רעקאָמענדאציעס. אויב איך וועל אויך די שטעלע פארלירען, וועסטו, הינטישער זוהן, אָנ־פיהרען דיין שווארצע ליסטע אין גיהנום און ניט דאָ. ווארום זיכער, ווי מיין נאָמען איז ביל, אזוי וועל איך דיך זיכער אהינ־שיקען, אויב — — — —".

דער באהן־אויפזעהער האָט לייכטער אָפּגעאָטעמט, ווען ביל האָט איהם פארלאָזען. ער האָט אויף קיין איין מינוט ניט גע־צווייפעלט אין ביל'ס ווערטער. עס איז איבעריג צו זאָגען, אז ביל איז ארונטערגענומען געוואָרען פון דער שווארצער ליסטע. ער האָט געקראָגען א שטעלע און האַלט זי נאָך אַן ביז איצט. קיינעם אויף דער אייזענבאהן רעספּעקטירט מען ניט מעהר, ווי ביל'ן, און באַ־זונדערס רעספּעקטירען איהם די באהן־בעאמטע.

ער האָט זיך גיך געווענדעט צום געריכט. זיין געוואנט־קייט און זיין רעוואָלווער האָבען פאר איהם געשליכטעט דעם סכסוך, און די הוצאה איז געווען אזוי קליין...

ביל און ביידע ברעמזער זיינען איצט סאָציאליסטען. די דריי שטונדען וואָס איך האָב פארבראכט מיט זיי וועלען שטענדיג פאר־בלייבען אין מיין זכרון.

די גאָלדענע חתונה.

א רעדע געהאַלטען פאַר די עלטערען, זשאַן דאַניעל דעבס און מאַרגעריט בעטריש דעבס, אין נאָמען פון דער פאַמיליע, ביי דער גאָלדענער חתונה, טער האָט, אינדיאַנאַ, סעפּטעמבער 13, 1899.

א גאָלדענע חתונה איז א זעלטענע ערשיינונג אין דער געשיכטע פון פאמיליען. נאָר די גאָר ווייניגע אויסערוועהלטע האָבען אזא גליק. דאָס איז א געשעהעניש, ווען די הייראַטס־שבועות, וואָס זיינען אָפּגעגעבען געוואָרען ביים אַלטאַר, באקומען אַן אומבאַשרייבליכע הייליגקייט. עס ווערט דערמאָנט דער וויטער טאָג אין דער פארגאנגענהייט, ווען „צוויי נשמות מיט איין געדאַנק" און צוויי הערצער, וואָס האָבען געקלאַפּט ווי איינס, האָבען מוטיג און מיט גלויבען געטראָטען צוערשט דעם וועג פון פאַרהייראַטען לעבען. שעהן האָט געזונגען טאָמאַס מור, ווען ער איז באגייסטערט געוואָרען פון דער ליעבע:

„דאָס העכסטע גליק פון אַלע, וואָס זיינען ווען באַזונגען געוואָרען.
איז ווען צוויי מענשען, געבונדען מיט איין הימעלישען באַנד,
מיט הערצער וואָס ענדערן זיך ניט, וואָס ווערען קיינמאָל ניט אָבגעקילט,
דורך אַלע אומגליקען לעבען און ליעבען ביז'ן קבר".

ניט אונז, קינדער און אייניקלעך, וואָס האָבען זיך דאָ פאַרזאַמעלט אין דער אַלטער היים, צו ברענגען אונזערע אויסדרוקען פון ליעבע אויף דעם פאַמיליען־אַלטאַר, איז געגעבען צו וויסען די בענקשאַפט אין די הערצער און שטרעבונגען אין די נשמות פון אונזערע עלטערן, ווען זיי האָבען געזוכט א פּאַסיגען אָרט, אַן אָאזיס אין מדבר, וואו זיי וואָלטען געקאָנט בויען א היים און לעבען אין פריעדען און צופרידענהייט צווישען א פאַמיליע פון קינדער מיט העלע אויגען, ראָזע באַקען און פרעהליכע שטימען.

מיר קאָנען זיך פאָרשטעלען זייער פאַטערלאַנד, פראַנקרייך, באדעקט מיט וויינגאָרטענס. מיר קאָנען זיי זעהן אין דער בליהונג און קראַפט פון זייער יוגענד, ווי זיי שטעהען ביים אַלטאַר און

שווערען איינער דעם אנדערן אייביגע טרייהייט אין גליק און אומ־גליק, גרייט צו באגעגענען די צוקונפט, יעדען טאג, וואס ברענגט זיינע פליכטען, מעגליכקייטען, אויפגאבען און נסיונות, און א גלויבען און א האפענונג האט זיי ערמוטיגט אויפ׳ן וועג פון די יאהרען פון זייער פארהייראטען לעבען.

די פון אונז, וואס האבען דערגרייכט די יאהרען פון רייפקייט און זיינען דא מיט זייערע פרויען און מענער און קינדער און אייניקלעך, קאנען זעהן אין זייער פארשטעלונג די יונגע פאר, ווי זי פארלאזט די אלטע וועלט און לאזט זיך אוועק אין די נייע, ווי זיי מורמלען איינער צום אנדערן מיט ציטערנדע ליפען:

„וואוהין מיר זאלען ניט געהן, די האנט אין דיינער,
און אט די אויגען, וואס שמייכלען אזוי פאר מיר,
דורך אומגליק און גליק, דורך פרייד און ליידען,
די וועלט איז א וועלט פון ליעבע פאר אונז“.

און אזא איז די וועלט פאר זיי געווען. ליעבע איז געווען פאר זיי דער שטערן, וואס האט זיי אנגעוויזען דעם וועג. קיין וואולקאן האט זי ניט פארשטעלט. און וואס טונקעלער עס זיינען געווען די טעג, אלץ העלער האט געשיינט זייער ליעבע און האט באגאסען זייער היים און אונזער היים מיט איהר ווייכען, מונטערען ליכט.

אין דער איצטיגער פייערונג פון אט דער גאלדענער חתונה זיינען איינגעשלאסען אלע פריעדליכע טעג פון אונזער לעבען. און גרוסען פון דער פארגאנגענהייט קומען צו אונז, אונטער דעם ים און איבער דעם לאנד, פול מיט דופטען פון וויאלעטען און רויזען, פון די בלומען־גארטענס פון אונזער עראינערונג, וואס זיינען געפלאנצט געווארען אין יוגענד און האבען געבליהט אין אייביגער שעהנהייט ביז אין טיפען עלטער.

איך בין מודה פאר אייך, געעהרטע עלטערן, און פאר אייך, מיינע שוועסטער און ברידער, און פאר די אינגערע דורות, אז אומבאהערשבארע געפיהלען פון ליעבע און דאנקבארקייט נעמען מיך ארום, ווען איך באטראכט אט די פאמיליען־סצענע, וואס וועט מעהר ניט געמאלען ווערען, אויסער אויף דעם לייווענט פון אונזערע

JEWISH ... יידישער ביבליאטעק

עראינערונגען. איך וועל אָבער דאָ ניט אריינפאלען אין א טאָן פון אזכרה. היינט זיינען אונזערע אויערען ניט אָנגעשטעלט צו פאר־נעמען די קאראנגסען פון טרויער־ליעדער. ניט איצט איז די צייט צו פלאנצען וויינענדיגע ווערבעס, ציפּרעסען אָדער עפּיק־וויינרעבען,

„וואָס קריכען וואו דער פינסטערער טויט ערשיינט“.

דער בעכער, וואָס מיר טרינקען איצט, איז אָנגעפילט ביז צום ראנד מיט ליעבע, דאנקבארקייט און פרייד צונויפגעמישט. מיר טרינקען איהם, צו עהרען א געשעהעניש, וואָס איז פאר אונז אלעמען אן אומאָפּשאצבארע ברכה. און אויב א טרער מישט זיך צונויף מיט דער פליסיגקייט און פינקעלט אויפ'ן ראנד פון דעם ליעבעס־בעכער, איז זי אן עדות, אז אונזערע הערצער זיינען גע־ריהרט פון די געטליכסטע געפיהלען, וואָס האָבען ווען עס איז גע־הייליגט מענשליכע ליעבע.

די קלאָרקייט, די זעלטענע שעהנקייט פון אַט דער סצענע רופט ארויס געפיהלען, וואָס קיין ווערטער, ווי איהר זאָלט זיי ניט צו־קלייבען, קאָנען נים אויסדריקען. איך קאָן נאָר זאָגען, אין נאָמען פון מיינע שוועסטער און ברידער און אַט די אינגערע אין אונזער פאמיליען־בונד, צו מיין פאָטער, דעם פאטריארך פון אַט די זיהן און טעכטער, אז מיר גיבען איהם איבער אונזערע ווארימסטע גראַ־טולאציאָנען ביי דער איצטיגער זעלטענער געלעגענהייט. ווען מיר באגריסען איהם, האלטען מיר אונזערע הערצער אין אונזערע הענט; ווען מיר קושען זיינע באקען, וואָס די צייט האָט צוקנייטשט, זיינען אונזערע הערצער אויף אונזערע ליפּען; און ווען מיר גראַ־טולירען איהם צו זיין איצטיגער גאָלדענער חתונה, זיינען אונזערע הערצער אין אונזערע ווערטער.

גערן ברענגען מיר איהם אונזער ליעבע פאר זיין איבערגעבענ־הייט צו אונז, זיינע קינדער, פאר זיין באוואכען און אָפּהיטען אונ־זערע שוואכע טריט אויף די מיט בלומען באדעקטע וועגען פון קינדהייט און אונזער ליעבע איז געמישט מיט טיפער אכטונג פאר זיין מוט, וואָס קיין זאך האָט ניט געקאָנט אָפּשוואכען; פאר זיינע מענליכע טוגענדען, וואָס האָבען איהם טייער געמאכט אין זיין פאמיליען־קרייז; פאר זיין ריינעם, גוטען כאראקטער, וואָס האָט

איהם ערוואָרבען דעם צוטרוי פון מענשען, סאַי ווען ער איז געווען אָרים, סאַי ווען ער איז געוואָרען פאַרמעגליכער, א דאַנק דער אומ־ערמידליכער ארבייט און שפּאָרזאַמקייט; און מעהר פון אַלץ, פאַר יענע פּאָטערליכע אמביציע און זעלבסט־פּאַרלייקענונג, אום צו געבען אונז אַן ערציהונג, וואָס זאָל צופּאַסען זיינע קינדער פאַר א בכבוד'יגען אָרט אין לעבען.

דאָס, מיין באַליבטער און געעהרטער פּאָטער, איז דער חוב פון ליעבע, וואָס אייערע קינדער צאָלען אייך דאָ היינט. אייער צאַרטע און אומאויפהערליכע איבערגעבענהייט האָט פאַר אייך גע־וואונען אונזערע הערצער, איבערפילט מיט דאַנקבאַרקייט, און אָט די דאַנקבאַרקייט, טייערסטער פּאָטער, וועבען אונזערע ליעבענדע פינגער אין א קרוין, וואָס מיר לייגען ארויף אויף אייער געעהרטען קאָפּ, און מעגען די יאָהרען אַלץ ווייסער מאַכען אייערע לאָקען, אַלץ מעהר פאַרנעבלען דעם בליק פון אייערע אויגען און אונטערגראָבען די קראַפט פון אייער מענליכע געשטאַלט, — דאָס רייכטום פון אונזער ליעבע וועט זיך אַלץ פאַרמעהרען, און וועט קיינמאָל ניט אויפהערען פליסען, אפילו ווען דער זילבערנער פאָדים וועט אָבלאָ־זען, און ביי דעם ענד־ציעל וועט איהר אוועקלייגען די גאַנצע לאַסט פון אייערע זאָרגען.

און איצט וועט אונזער גליקליכער פאַמיליען־קרייז, פאַראיי־ניגט אין דער פרייד פון פאַרוואַנדשאַפט, נאָכאַמאָל אָנפילען דעם פינקלענדען בעכער מיט דער אַמבראָזיא פון ליעבע, אַז מיר זאָלען טרינקען פאַר

„מיין מוטער'ס שטים! ווי אָפט עס קלינגען
איהרע טענער אין מיינע איינזאַמע שעה'ן.
ווי אַ היילונג, וואָס קומט אויף די פליגלען פון שלאָף,
אָדער דער טוי צו די באַוואוסטלאָזע בלומען.
איך קאָן פאַרגעסען איהרע געבעטען,
ווען דאָס האַרץ קלאַפּט שנעל אין יוגענד־רויש,
נאָר אין דער שטילער, שטומער לופט
קומט שטיל צוריק איהר צאַרטע שטים.

און יאָהרען, אין זינד, אין נאַרישקייט פאַרגעהען
און לאָזען מיך איבער אויף מיין מוטער'ס שויס."

אין אונזער שפּראַך זיינען צוויי ווערטער אייביג היילינ אין אונזער עראינערונג — מוטער און היים! היים, דער הימעל אויף דער ערד, און מוטער, דער באַשיצענדער מלאך. פאַר אונז, קינדער, איז היינט דאָ ערפילט געוואָרען דאָס גאַנצע שטרעבען פון אונזערע פאַרבענקטע נשמות. און אין דעם איצטיגען גליקליכען מנמענט ווערען מיר אויסטרינקען פאַר אונזער מוטער אָט דעם בעכער, וואָס איז ביז צום ברעג אָנגעפילט מיט דעם געטליכען נעקטאַר פון אונזער ליעבע. איך דאַרף דאָ ניט פּרואווען איבערגעבען איהרע טהאַטען פון מוטערליכער איבערגעבענהייט. עס איז ניטאָ קיין איין בלאַט אין דעם בוך פון אונזערע עראינערונגען, קיין איין אָרט אין אונזער האַרץ, וואָס איז ניט באַציערט און פאַרשענערט דורך די טהאַטען פון איהר ליעבע און פון איהרע זאָרגען, וואו איהר האַרץ און איהרע הענט, איהרע אויגען און איהר נשמה האָבען אין אַ היילינען בונד ניט געדיענט פאַר אונזער גליק.

עס איז ניט געווען קיין אויגענבליק, ווען אין איהר האַרץ האָט ניט געקלונגען אַ ליעד, וואָס איז געווען זיסער ווי די מעלאָדיע פון דעם גאָט פון ווינטען. און אָט דאָס ליעד האָט אָבגעהיט איהרע קינדער פון שלעכטע וועגען און זיי צוריקגעקערט צו דעם גליק, דער זיכערהייט, פרידען און צופרידענהייט פון היים. איהרע קינדער זיינען געווען איהרע שטיינער אין דעם שיינענדיגען קרייז פון איהר היים. און אויב דער טויט פלעגט אוועקטראָגען איין טייערן שטיין, פלעגט די ליעבע פון איהם צונעגעבען ווערען אונז אין דעם ליעבען צויבער פון איהרע שלאָף-ליעדער, ווען זי פלעגט אונז ביי נאַכט אָפּשיקען צו-רוהע אין לאַנד פון טרוימען.

יאָהרען פון טרייער דיענסט און נסיונות, אנגסט און זאָרגען האָבען זי איינגעבויגען, ווייס געמאַכט איהרע האָר, פאַרנעבעלט איהר בליק און אָרְפּגענומען פון איהרע באַקען די מיידעלשע פאַרב. אָבער אונזער מוטער איז נאָך אַלץ פאַר אונז אונזער שעהנע מו־

טער. איהר הארץ איז נאָך אלץ אזוי יונג און פול מיט ליעבע, ווי אין אונזער קינדהייט, אין יוגענד און אין די רייפערע יאָהרען פלעגט עס קלאַפּען אין איינקלאנג מיט אונזערע פארלאנגען. איהרע הענט זיינען נאָך אלץ אזוי שעהן אין אונזערע אויגען, ווי ווען אין אונזער קינדהייט זיי פלעגען גלעטען און צערטלען אונזערע קעפּ, און איהרע פינגער פלעגען אויסגלייכען אונז די לאָקען. און כאָטש איהר שטים איז שוין ניט אזוי הילכיג, ווי ווען זי פלעגט אונז רופען אמאָל פון שפּיעל צו פליכט, האָט זי אָבער נאָך דעמזועלבען קאדאנס, ווי ווען זי פלעגט זיך אָנבויגען צו אונז און זינגען אונז א וויעג־ליעד, וואָס פלעגט אונז פארוויגען אין זיסע טרוימען.

אָ, אונזער מוטער! געליבטע מעהר, ווי די רייכסטע שפּראַך קאָן אויסדריקען! היינט, אין דעם טאָג פון אייער חתונה מיט פופציג יאָהר צוריק, ברייגען אייך אייערע קינדער, ניין, זיי פאר־ווארפען אייך מיט די הייליגסטע אוצרות פון אייביגער ליעבע פון קינדער צו א מוטער.

„מיר גיבען דיר אלץ, מעהר קאָנען מיר ניט,
כאָטש אָרים, קאָן זיין, איז אונזער אָפּערונג;
אונזערע הערצער, אונזער ליעבע איז אלץ, וואָס מיר פארמאָגען,
און דאָס אלץ ברענגען מיר דיר."

מיר הערען, ווי די חתונה־גלאָקען קלינגען אין דער פייערונג פון דער חתונה פון אונזערע עלטערן. אונזערע אויערן זיינען גרייט צו פארנעמען די פרעהליכע קלאנגען, און אונזערע הערצער ענט־פערען מיט דער גאנצער פרייד פון א חתונה־מארש, פריעדען און צופרידענהייט און גליק קרוינען די איצטיגע שעה. מיר פרעגען ניט, וואָס די צוקונפט באהאלט פאר אונז, מיר ווייסען נאָר, אז מיר האָבען צווישען אונז דעם חתן און די כלה, און אז עס איז אן אומבאשרייבליכע פרייד פאר אונז צו געבען זיי ווידער די פארזי־כערונג פון אונזער שטענדיגער איבערגעבענהייט און אייביגער ליעבע.

מאַן — פרוי — קינד.

דעבם דער מענש, מיט זיין ברייטער הארץ און גרויסער האַר־ציגער ליעבע צו מענשען איז אויסגעדריקט אָם גלענצענדסטען אין דער פאָלגענדער טרילאָגיע: מ אַ ן, פ ר ו י און ק י נ ד. די מערקווירדיג רייכע, פאָעטישע שפראך און דער גלייבצייטיג שטאַרקער און היטרייסענדער טאָן פון די געצעהלטע שורות אין דער טרילאָגיע ענטפלעקען דעם פאָעט און דעם קעמפער, דעם הומאַניסט און דעם סאָציאַליסט.

מ א ן.

דאָס גרעסטע וואָס איז דאָ אויף דער גאַנצער וועלט איז—דער מאַן. ער האָט באַשאַפען די וועלט ווי זי איז איצט ; און ניט נאָר די וועלט פון היינט, נאָר, אין די שטערענדיגע קעניגרייכען פון געשיכטע, אויך אַלע וועל־טען פון אמאָל, וועמעס אָפּשיין באַלויכט די הימלען פון אַלע צייטען.

ער האָט באַשאַפען מצרים, די וועלט פון געלען שיין און רוהם, אויף אייביגען פעלזענשטיין אויסגעקריצט אין אַן אייביגע קראַפט. ער האָט באַשאַפען די וועלט פון גריכענלאַנד, וואו דער מאַרמאָר שיינט צו האָבען באַוועגונג,—צאַרט ווי בלומען, ווייס און פולסירענדיג מיט ליי־דענשאַפט, יאָהרהונדערטער נאָכדעם, ווי די אימפּעריע איז פאַרשוואונדען. ער האָט באַשאַפען די וועלט פון פּאַלעסטינאַ, וועמעס העלדען־געשיכטע וואַרפט דעם שאָ־טען פון פּראָפעטישער פינסטערקייט און פייערליכען גלאַנץ אויף די אַרבייטס־וועלט פון היינט. ער האָט באַ־שאַפען די וועלט פון רוים, פול מיט אָפּקלאַנגען פון די טריט פון קריעגער ; אויך די וועלט פון די באַרבאַרען, וואָס האָבען רויה און רוים פון ליידענשאַפט, אָפּגעווישט רוים פון דער ערד. ער האָט באַשאַפען די פעאָדאַלע וועלט, די וועלט פון שלאָס און קאַטעדראַל, קנעכט און אבערגלויבען, זעהונג און לוסט. ער האָט באַשאַפען די וועלט פון אוואַנטורען, מיט ים־קעניגען און וועלט־הער־שער, עראָבערער און פיראַטען. ער האָט באַשאַפען די וועלט פון מאַשינען, פאַנטאַסטיש אין פאָרם און מייס־טערהאַפט אין זייער באַוועגונג. ער האָט באַשאַפען די וועלט פון ליטעראַטור און האָט זי באַפעלקערט מיט כאַ־ראַקטערען, וואָס לעבען, ווען נאָר דאָס אויג איז גרייט זיי צו זעהן.

און ער, וואָס האָט באַשאַפן אַט די וועלטען, איז איי־
ביג געווען אַ קנעכט און האָט געדינט ניט צו אָפּגעטער,
נאָר צו לעדיגגעהער, וואָס זיינע איינענע הענט האָבען
באַשאַפען און אויפגעשטעלט איבער איהם. ער, דער ווײ־
זער נאַר, האָט באַשאַפן אַלץ, וואָס זיין פאַנטאַזיע האָט
איהם נאָר פאָרגעשטעלט, דאַן איז ער געשטאַנען, אין
שמוץ און שמאַטעס, אונטער דער בייטש פון זיין אייגע־
נער שאַפונג, און ענדליך האָט זיך אין איהם שנעל אויפ־
געהויבען זיין צאָרן, און ער האָט דאָס פאַרניכטעט אין
רואינען און בלוט. ער, מיט זיין מייסטער־האַנט, איז מיט
פאַראַכטונג אָנגערופען געוואָרען „אַ האַנט”. ער, מיט דעם
מאַרך, וואָס שיקט אַן ארויספאָדערונג דער פינסטערניש
און רייסט פון איהר ארויס ליכט, האָט אַלעמאָל געשטרויי־
כעלט אין פינסטערניש מיט קייטען אויף די פיס.

דאָך, מיט אַלע זיינע קנעכטישע פיהרונגען, איז ער
דער ווירדיגסטער. מיט מוסקולען פון אַן אָקס, געקליידט
אין שמאַטעס, מיט דעם שטענדיגען גערוך פון שוויס,
מאַכען זיינע פינגער מעלאָדיען פון אַלץ, וואָס זיי באַריה־
רען, צי דאָס איז ערד אָדער שטאָהל, לייהם אָדער האָלץ.
ער קען ארויסברענגען געטליכע ווערטער, דאָך איז ער
שטום אונטער׳ן יאָך. אין פאַבריק און אין אָרימען היי־
זעל, אויפ׳ן שאָסע און אויפ׳ן צואַקערטען פעלד איז ער
הערליך אין זיין אויפטו און שענדליך אין זיין שטאַנד.
איך קלער וועגען דעם ארביימער אי מיט שאַנד, אי מיט
שטאָלץ ; מיט שאַנד — צוליעב די פּיאַווקעס פון זיין
מין, וואָס ארבייטען ניט, מיט שטאָלץ — וועגען דעם אין
די ארביימס־קליידער. ער איז דאָס גרעסטע און בעסטע
אויף דער גאַנצער וועלט. ער איז העכער און מעכטיגער
פון די בערג. ער איז ברייטער און טיעפער פון די ימים.
ער איז מעהר באַהערשענד פון די דונערען און פלינקער פון
די בליצען, וואָס האָבען איהם אויסגעוויזען אין זיין יוגענד

ווי א שרעקליכע נקמה פון די הימלען. די נאַטור קען ניט באַהאַלטען איהרע סודות פון זיין פאַרשענדען פאַר־שטאַנד, און ווען ער שרייט אויס, בויגט אַן דער אלמעכ־טיגער זיין אויער צו הערען.

ער בויט אויף נאַציאָנען און צושטערט זיי. ער שטעלט אויף שטעדט, און צוליעב א קאַפּריז, מיט איין באַ־וועגונג פון זיין מעכטיגער האַנט, ווישט ער זיי אָפּ פון דער ערד און פאַרגעסט אָן זיי. די ערד דיענט איהם, און ער צווינגט זי איהם צו ערנעהרען. ער שפּיעלט מיט די קרעפטען פון דער נאַטור ווי מיט שפּיעלצייג. ער שפּיעלט אויף דער האַרף פון לעבען, און קוים באַריהרט ער איהרע סטרונעס, ערשיינען נייע מינים פאַר זיינע אויגען, און די שווערע, באַלעסטיגענדע זאַכען פון דער פאַרגאַנגענ־הייט ווערען פאַרשוואונדען אין פאַרגעסענהייט. לאַכענ־דיג ווישט ער אָפּ פון דער ערד די, וואָס אונטעריאָכען איהם, אָבער באַלד אונטערוואַרפט ער זיך צו נייע הער־שער, ווי זיין שיקזאַל וואָלט געוועזן צו שפּיעלען די ראָל פון א לאַסט טיער און וויסען דערביי, אז ער איז א גאָט.

ער איז דער איינציגער גליקליכער און איינציגער אומ־גליקליכער אויף דער ערד. ער — דער וואָס לאַכט און וויינט, דער באַשאַפער און דער קריעגער, דער גאָט און דער גולם. ער, וואָס האָט פאַרדיענט יעדען לויב און יע־דען טאַדעל אויף אייביג און אייביג, אין וועלטען אָהן א סוף.

פרוי.

כאַטש איך פאַראַכט די ריטערליכקייט, וואָס קושט די האַנט פון דער פרוי און דערלאָזט ניט דיזעלבע האַנט העלפען אָנפיהרען די וועלט; כאָטש איך וואָלט זיך ניט געבוקט פאַר דער פרוי ווי פאַר עפּעס, וואָס איז העכער פון מאַן, און וואָלט איהר דאָך געגעבען דאָס רעכט וואָס איך פאָדער פאַר זיך אַליין, — פונדעסטוועגען קען איך ניט דענקען וועגען דער פרוי אָהן דער טיעפער אכ־טונג, כמעט פאַרגעטערונג. און וואָס איך פאַרגעטער אין דער פרוי, וואָלט איך אויך פאַרגעטערט אין דעם מאַן, ווען ער וואָלט דאָס ניט אויסגעשלאָסען פון זיין לעבען.

מעכטיג איז די האַנט פון מאַן. ער לאָזט זי אַראָפּ אויף די רייהען בערג, און זיי גלייכען זיך אויס אין עבענעס. ער שלאָגט די וועלען פון אָקעאַן, און זיי טראָגען זיינע שיפען אין זיכערהייט. ער דראָהט דער נאַכט מיט זיין פויסט, און באַשעפענישען פון שטאָהל קו־מען אַרויס אויסצופיהרען זיינע באַפעהלען. אָבער אויב די האַנט פון דעם מאַן איז מעכטיג, איז די האַנט פון דער פרוי ווייך און קען אַזוי גוט טרייסטען און היילען. אויב די האַנט פון דעם מאַן האָט די צויבער־מאַכט אויסצו־פיהרען זאַכען, האָט אָבער די קליינע ווייסע האַנט פון דער פרוי די נאָך גרעסערע צויבער־קראַפט שטענדיג צו באַרוהיגען און בענשען. די באַריהרונג פון איהרע פינגער ברענגט צום האַרטען קראַנקען בעט באַקוועמליכקייט און אַנגענעמע טרוימען. מיט איין גלעט פון איהר האַנט שטעלט זיך אָפּ אַ קינד'ס געוויין און רופט אַרויס אַ שמייכעל אַנשטאַט טרעהרען.

אויב דער מאַן דער ריעז מאַכט די וועלט גרויס, מאַכט אָבער די פרוי די צויבערין די וועלט שעהן. אויב דער מאַן געפינט די שפייז, איז דאָס אָבער די פרוי, וואָס

פיהרט דאָס קינד דורך וועגען, וואָס זי באַדעקט מיט רוי־זען; און זי איז דאָס, וואָס באַשיינט און פּאַרזיסט דעם וועג, דורך וועלכען די נשמה, אַן איינזאַמע, געהט איהר וועג צו דעם אומבאַקאַנטען.

אויב דער מאַן באַשאַפט די נאַציאָן, האָט אָבער אַ פרוי אַ גרעסערען אויפטו, זי באַשאַפט די היים.

ווען איך טראַכט וועגען דעם, וואָס די וועלט וואָלט גע־ווען אָהן דעם באַנייסטערענדען איינפלוס פון דער פרוי, שעהם איך זיך ביי דעם געדאַנק, וואָס די וועלט האָט מיט איהר געטאָן. זי האָט פאַר דער וועלט געטאָן אַלץ, און דער מאַן האָט איהר געטאָן אַל דאָס בייז. ער האָט אָנ־געפילט איהרע הענט מיט לאַסטען, וואָס זיינען געוועזען איבער איהרע כחות, ער האָט אַרויפגעלייגט אויף איהרע אַקסלען משאות, וואָס האָבען זי אַראָפּגעבויגען ביז צו דער ערד. און כאָטש זי איז געגאַנגען מיט וואַקלענדיגע טריט און האָט זיך ניט געקלאָגט און האָט געקושט די האַנט, וואָס האָט זי געשלאָגען, האָט ער זי מיסהאַנדעלט, ווי אַ נידריגערע באַשעפעניש, און האָט געהערשט איבער איהר, ווי זי וואָלט געוועזען זיין שקלאַפין.

דאָך איז די פרוי די היטערין פון דעם הייליגען פייער. וואָלט זי דורכגעפאַלען אין איהר אויפגאַבע, וואָלט די וועלט זיך אומגעקערט צו דעם שטיין אַלטער, און דער מאַן וואָלט צוריק געוואָרען אַ הוילער באַרבאַר. דאָס האָט די פרוי אויסגעפונען אַלע קונסטען, פון אַגריקולטור ביז וועבעריי, פון אַרכיטעקטור ביז מוזיק.

די שטים פון דער פרוי דערהויבט דאָס די נשמה אין געבעט און הימען צו העכערע זאַכען.

אין דער שעהנער וועלט, וואָס גאָט האָט באַשאַפען, איז קיין זאַך ניט אַזוי שעהן ווי די פרוי. און אָהן איהר דיענסט און הילף וואָלטען אַלע זאַכען באַלד פאַרלאָרען זייער צויבער. דאָס טראָגט די פרוי די צוקונפט אין

איהר ליבּ, און זי ברענגט אויף איהר ליעבע און הייליגער ברוסט לעבען צו העכערע פאָרמען און נאָבעלערע אַרטען. קיין זאַך איז ניט אַזוי וואונדערליך, ווי מוטערשאַפט. קיין זאַך איז ניט הייליגער, ניט געטליכער, ווי די פרויענשאַפט, אין וועמעס הענט איז איבערגעגעבען דאָס צוקונפטיגע שיקזאַל פון דעם מענשליכען מין, דאָס הייסט, דאָס וואוילזיין און וועה פון אַלץ, וואָס אָטעמט.

קיין עכטער מאַן קען זיך ניט פאָרשטעלען זיין מוטער אַנדערש ווי פּאָלקאָם. קיין פארהייראטער מאַן, וואָס איז נאָך אַלץ דער פאַרליעבטער, — ווי אַלע מאַנען וואָלטען געדאַרפט זיין, — קען ניט גלויבען, אַז זיין פרוי איז ניט אַזוי שעהן, פּיהלען, אַז זי איז איהם ניט אַזוי טייער, ווי ווען זי האָט צום ערשטען מאָל געוואונען זיין הארץ אין דער בליהונג פון איהר שעהנקייט.

פאַר מיין גייסטיגען בליק שטעהט אויף אַ פרוי, וואָס איז העכער, נאָבעלער און געטליכער, ווי די מוטערס און פרויען פון מענער, שוועסטער און טעכטער זיינען געווען אין די פינסטערע טעג פון דער פארגאַנגענהייט, און ווי זיי זיינען נאָך אין אונזערע טעג, ווען עס הויבט שוין אָן טאָגען. אין דעם העלען טאָג פון יענער שעה וועט די פרוי באַקומען איהר געלעגענהייט, און ווייל איהר צייט וועט דאַן אָנקומען, וועט אַלץ וואָס לעבט זיך דערהויבען און פּאַנאַנדערשפרייטען און זיך באַטייליגען אין דעם אַלגעמיינעם גליק פון דעם מענשליכען מין. ליעבע וועט דאַן הערשען אָנשטאָט האַס, שעהנהייט וועט פאַרנעמען דעם אָרט פון העסליכקייט, פריעדען — דעם אָרט פון קריעג, איבערפלוס — דעם אָרט פון אָרימקייט. און די גאַנצע וועלט וועט, אונטער איהר פרייער אָנפיהרונג, זיין אַ היים, אַ זיכערע און הייליגע, אַ ליעבע און באַפרידיגענדע.

דאָס קינד.

עס איז ניט קיין וואונדער, וואָס מלאכים האָבען אָנ־געזאָגט דאָס אָנקומען פון דעם קענד פון בית לחם, ווייל דאָס קינד איז אַלעמאָל דער ערלייזער פון דער וועלט. אין זיין שוואכקייט איז פארבאָרגען די שטארקייט פון דעם מאן; און זיין הילפלאָזיגקייט איז די אייבינע בשורה פון פריינדליכקייט און מיטארבייטערשאפט.

מען זאָגט אונז, אז די וועלט איז פול מיט זינד, און די געזעלשאפט איז גרויזאם און אומגערעכט; אז אומע־טום זעהט מען אָרימקייט און קראנקהייט. וואָס וואָלט די וועלט געווען, ווי אומענדליך ערגער, ווען די געזעל־שאפט וואָלט ניט באנייט געוואָרען, טראָפען נאָך טראָ־פען, מיט דער פרישקייט און ריינקייט אין דער פאָרם פון קינדער, ביז די וועלט איז אינגאנצען א נייע יעדע דרייסיג יאָהר!

„גוטע בשורות פון גרויסער פרייד, ווייל א קינד איז ביי אייך געבאָרען געוואָרען", — יעדער פאָטער פיהלט, דער הימעלשער כאָר וואָלט פונקט אזוי געקענט לויבען זיין אייגען קינד. ווייל איז דאָס דען ניט א נס, וואָס פון אומריינקייט איז ארויסגעקומען ריינקייט און פון א דורכ־פאַל איז געוואָרען א מעגליכקייט, וואָס קיינער קען ניט אָפּמעסטען? אייביג איז די האָפנונג פון דער וועלט אין דעם קינד.

קינדער און בלומען געהען צוזאמען; ווייל בלומען זיינען דאָך די קליינע קינדער פון דער געמיינשאפטליכער מוטער, אויף וועמעס ברייטער און פריעדליכער ברוסט מיר וועלען ענדליך אנשלאָפען ווערען זייט ביי זייט.

ווען די בליהונג קומט ארויס פון דער ערד, ווערט די נאטור פארהערליכט, און די נשמות פון די זינג פויגלען גיסען זיך אויס אין מעלאָדיען אין אָנגעזיכט פון דעם

וואונדער. ווען קינדער ווערען געבראכט אויף דער וועלט, דארף דאס הארץ זינגען, און די נשמות פון מאן און פרוי זאלען זיין אנגעפילט מיט געטליכען עקסטאז. יעדעס לע־בען פון א קינד דארף זיין אזוי גליקליך און געזונט, ווי די פריידינע פריהלינגס־צייט, און אזוי פרעהליך, ווי דאס מורמלענדע טייכעל, וואס זינגט און טאנצט אויף זיין וועג צום ים.

די העכסטע שאנד פון די יאהרהונדערטער איז, וואס קינדער ווערען געבארען אומצוקומען אין ארימקייט און עלענד, אין העסליכקייט און טויט. עס איז א געוואלטיגע שאנדטאט, וואס שרייט ארויף צום הימעל, וואס מיר פאר־קריפלען און דעגראדירען און מאכען אומגליקליך די הונ־דערט מיליאן קינדער, וואס ווערען אונז געשיקט יעדעס יאהר. אלע אנדערע זינד וואלטען אונז געקענט פארגע־בען ווערען, אבער אזא אומבאשרייבליכער פארברעכען קעגען דער אומשולדיגער קינדהייט קען אונז קיינמאל ניט פארגעסען ווערען. שעהמען דארף זיך די העסליכע געזעל־שאפט, וואס באשאפט אט די מחנות פון שעהנע בליי־טען, צו זעהן שפעטער, ווי זיי פארוועלקען אין די „שוויץ“־פאבריקען, פוילען אין די שאנדהייזער און גיהען אויס מיט בלוט אויף די שלאכטפעלדער!

מען קען זיך ניט פארשטעלען קיין זאך, וואס איז ליע־בער, וואס איז הייליגער, ווי א גליקליכע געזונטע וועלט, פריי פון נויט און קריעג, וואו קינדער שפיעלען אויפ'ן גראז און שרייען פאר פרייד. דער מאן קען זיך ניט פאר־שטעלען קיין ריהרענדערען צורות, קיין גרעסערען כבוד, ווי ווען אומשולדיגע אויגען קוקען מיט צוטרוי אין זיינע אויגען, און קליינע הענטלעך נעמען אן, גאר ניט פרעגענ־דיג, זיין גרויסע האנט, אז ער זאל פיהרען. און שעהמען דארף זיך דער מאן, וואס וואלט פארראטען אזא הייליגען צוטרוי, אדער וואלט די קליינע קינדערלעך פאר־

פיהרט ! פרויען טוען דאָס זעלטען, ווייל פרויען ווערען געפיהרט פון דעם קינד צו דעם, וואָס איז אמת און גוט, פונקט אַזוי זיכער, ווי זיי אַליין פיהרען די קליינע קינ־דער אויף וועגען פון ריינקייט און פריעדען.

צווישען אַלע פרעהליכע געזאַנגען און צאַרטע מעלאָ־דיען, מיט וועלכע דאָס געפיהל האָט באַשאָנקען און באַ־רייכערט די וועלט, איז קיין זאַך ניט אַזוי ליעב, ניט אַזוי מוזיקאַליש, ווי דער פריידיגער געלעכטער פון קינדהייט, קיין שפּראַך זאָגט ניט אַזוי פיעל, ווי דאָס אומשולדיגע פּלוידערען פון אַ קינד. דאָס פאַרשטעהט דער מענש פון יעדער ראַסע, דער ווילדער און דער הייליגער, און דאָס מאַכט פון דעם מאַנ'ס וועלט אַ מענשליכע ברודערשאַפט.

גליקליך זיינען די מענער און פרויען, וואָס זיינען באַ־שאָנקען געוואָרען מיט קינדער, וואָס פיהרען און בענשען זייערע לעבענס. די זאָרג איז אפשר גרויס, אָבער אומ־ענדליך גרעסער איז דאָך דאָס גליק. די נאַטור האָט איינ־געשטעלט די הייליגע דריי אייניגקייט פון מאַן, פרוי און קינד, צו פאַרפאָלקאָמען דאָס לעבען און איהם צוגעבען קראַפט און שעהנקייט. און אונזער אייגענע שאַנד איז, וואָס דורך אונזערע אייגענע פאַרברעכערישע פיהרונגען צושטערען מיר די פּלענער פון דער נאַטור.

ווען דער שניי, וואָס שמעלצט ניט, באַדעקט די האָר פון פאָטער און מוטער, קוקט דאָס קינד צוריק און האַלט דאָס איין אין זיין זכרון אויף אייביג ווי דעם אָפּשיין פון רוהם או הייליגקייט.

דער לעצטער פּראָצעס פון י. וו. דעבס

דעבס אין געריכט־זאל*)

פון מאקס איסטמאן

אויף א רוסישען סאציאליסטישען צוזאמענפאהר, וואס איז אב־געהאלטען געווארען אין שטאקהאלם אין 1907, האט מען אויס־גערעכענט, אז די דעלעגאטען, — הונדערט און פערציג פון זיי, — האבען צוזאמען פערבראכט אין געפענגניס הונדערט און אכט און דרייסיג יאהר, דריי מאנאטען און פופצעהן טעג. פארשיקט זיינען זיי אלע צוזאמען געווען אויף הונדערט אין אכט און פערציג יאהר, זעקס מאנאטען און פופצעהן טעג. די לענג פון דער צייט, וואס די גאנצע קאנווענציאן מיטגלידערשאפט איז געווען אקטיוו אין דער סאציאליסטישער פראפאגאנדא, איז געווען ניין הונדערט און צוויי און פערציג יאהר.

„עס ווייזט אויס,—באמערקט לעהייף טראצקי אין א פארווארט צו איינעם פון זיינע ביכער,—אז די צייט, וואס א סאציאל־דעמא־קראט פערברענגט אין געפענגניס און אין אויסווייזונג, איז ארום א דריטעל פון דער גאנצער צייט, וואס ער איז אקטיוו". לעזענדיג יע־נע פאררעדע אויף מיין וועג נאך וועסט, בייצואוואוינען דעם פראצעס פון יודזשין דעבס, בין איך ערשטוינט געווארען פון טראצקי'ס אונ־בעוואוסטזיניגער בעהויפטונג, אז די צייט, וואס א סאציאליסט פערברענגט אין געפענגניס, איז א טייל פון דער צייט, וואס ער איז „טהעטיג". דאס איז אפט די צייט, ווען זיין איינפלוס איז אם שטארקסטען. און כאטש עס קען געלינגען דער רעגירונג שנע־לער דורכצופיהרען דאס מלחמה־פראגראם, פארשליסענדיג דעבס'ען אין געפענגניס, וועט אבער זיין לעבענסלענגליכער געפענגניס מער־

---

*) מאקס איסטמאן'ס ארטיקעל איז געשריבען פאר דעם ראדיקאל־סאציאליסטישען זשורנאל „ליבערייטאר" (דער באפרייער) בעת עס איז נאך געווען אין קראפט דאס שפיאנאזש־געזעץ אדער דאס אזוי־גערופענע „אנטי־שפיאנאזש געזעץ". ווען דאס בוך ווערט צוגעגרייט איז שוין די מלחמה פאקטיש, אויב ניט פארמעל, געענדיגט, אבער דאס געזעץ איז נאך אלץ אין קראפט. — רעד.

מיין אויך פאַרשנעלערען דאָס אָנקומען פון דער סאָציאַלער רעוואָ־לוציע.

וואָס נאָך דעבס זאָל ניט זיין, ער איז דער נייסטיגער אָנפיהרער און העלד פון אמעריקאַנער סאָציאַליזם, און איך בין ווירקליך אין אַ פאַרלעגענהייט, ווען מיר קומט איצט אויס צו בעריכטען זיין פּראָצעס אויף דער באַשולדיגונג, אַז ער האָט געשטערט דער דורכפיהרונג פון דעם מלחמה־פּראָגראַם. איך גלויב, אַז די פּאָסט בעאַמטע וועלען אנערקענען מיין חוב פון אַ סאָציאַליסטישען רעדאַקטאָר, צו געבען די לעזער פון „ליבערייטאָר“ די נייעס. און נאַטירליך קען איך ניט שרייבען אָט די נייעס, ניט געבענדיג דערביי אַ געוויסע אָבשאַצונג פון דעבס׳ לעבען און כאַראַקטער און דער ערהאַבענקייט פון זיינע מאָטיוון. פון דער אַנדער זייט אָבער אַנערקען איך דעם חוב פון די פּאָסט בעאַמטע ניט צו לאָזען אין צירקולאַציאָן אַ זאַך, וואָס קען שטערען דער דורכפּיהרונג פון דער רעגירונגס מלחמה פּראָגראַם. דעריבער וועל איך פּאַראויס פאַרזיכערן דעם לעזער, אַז ניט נאָר וועל איך ניט ציטירען אָדער זיך בערופען אויף עפּעס, וואָס דעבס האָט געזאָגט וועגען דער מלחמה, נאָר אַז איך וועל אפילו אויף אַן אינדירעקטען אופן אויך ניט באַריהרען אָדער אָנדייטען אויף אזעלכע ציטאַטען, אָדער אויף אַ דיסקוסיאָן פון דעם, וואָס דעבס האָט געזאָגט. ווי אַ סאָציאַליסט, וואָס וויל באַגריסען און זאָגען אַ צייטווייליגען זיי־געזונד צו אַ חבר, וועמעס נאָמען איז טייער פאַר מיליאָנען אמעריקאַנער, — צי ער איז פאַר אָדער אָדער געגען דער מלחמה, — שרייב איך איצט פון זיין פּראָצעס פאַר סאָציאַליסטען.

ווען איך בין שטיל אריינגעקומען אין געריכטסזאַל אין קליוולאַנד, האָט אַ שעהנער, עלעגאַנט געקליידעטער יונגער מאַן געהאַלטען אין פאַרלעזען פאַר דער דזשורי דעבס׳עס רעדע אין קענטאָן. איהם האָט, ווייזט אויס, שטאַרק געוואונדערט, וואָס ער געפינט אין דער רעדע אַזוי פיעל עלאָקווענץ. דעבס איז קיינמאָל ניט געווען יונגענדליכער, מעהר באַגייסטערט, מעהר אָנגעפילט מיט ליעבע און איראָניע, ווי אין יענער רעדע פון דעם 16טען יוני.

ווען איך בין אריינגעקומען, האָט דער יונגערמאַן געלעזען אַן

אָרט אין דער רעדע, וואָס האָט קיין שום פארבינדונג ניט מיט די אורזאכען פון דער באשולדיגונג קעגען דעבס׳ען. ער האָט געלעזען: „עס ווייזט אויס, אז די סאָציאַליסטען פון אָהייאָ זיינען דאָס יאָהר זעהר לעבעדיג. דאָ ניט לאנג האָט מען די פּארטיי דער־הרג׳עט, און דאָס ערקלערט אָהן ספק איהר אויסערגעוועהנליכע טהעטיגקייט. (געלעכטער.) קיין זאך העלפּט ניט אזוי פיעל דער סאָציאַליסטישער פּארטיי, ווי ווען זי באקומט פון צייט צו צייט אַ טויט־קלאַפּ. (געלעכטער און אַפּלאָדיסמענטען.) וואָס אָפטער זי ווערט דער׳הרג׳עט, אַלץ ברייטער, אַלץ טהעטיגער, אַלץ ענערגישער ווערט זי...

„זיינען מיר געגנער פון דעם פּרייסישען מיליטאַריזם? (געלעכטער. אויסגעשרייען פון דער מאַסע: יע, יע!) האָבען מיר דאָך באקעמפּפט דאָס פּרייסישע מיליטאַריזם פון זינט די סאָציאַליסטישע באוועגונג איז געבאָרען געוואָרען. (אַפּלאָדיסמענטען); און מיר וועלען עס ווייטער באקעמפּפען, טאָג און נאכט, ביז עס וועט אָפּגעווישט ווערען פון דער ערד (דונערענדע אַפּלאָדיסמענטען און אויסגעשרייען). צווישען אונז קען ניט זיין קיין וואַפענשטיל־שטאנד, קיין קאָמפּראָמיס.

„אין 1869 איז יענער גרויסער אַלטער קריעגער פון דער סאָציאַליסטישער רעוואָלוציע, דער עלטערער ליעבקנעכט, ארעסטירט געוואָרען, און מען האָט איהם פאַראורטיילט צו געפענגניס אויף דריי מאָנאטען, צוליעב דעם, וואָס ער, דער סאָציאַליסט, האָט אָנגעפיהרט אַ מלחמה קעגען דעם קייזער און די יונקערס, וואָס באהערשען דייטשלאנד. אין דער זעלבער צייט האָט אויסגעבראָכען די פּרייסיש־פראנצויזישע מלחמה. ליעבקנעכט און בעבעל זיינען געווען די סאָציאַליסטישע מיטגליעדער אין דעם רייכסטאג. די צוויי סאָציאַליסטען זיינען געווען די איינציגע, וואָס האָבען געהאט דעם מוט צו פּראָטעסטירען קעגען אָבנעמען עלזאס־לאָטרינגען פון פּראנקרייך און אנעקסירען דיזע פּראָווינצען צו דייטשלאנד. און פאר אזא האנדלונג האָט מען זיי פארשפּארט אויף צוויי יאָהר אין אַ פעסטונג אויף דער באשולדיגונג אין הויך־פאַרראַט. ווייל שוין אפילו אין יענער צייט, כמעט מיט פופציג יאָהר צוריק, האָבען יענע

פיהרער, די פאָרגעהער פון דער אינטערנאַציאָנאַלער סאָציאַליסטי־שער באַוועגונג, באַקעמפט דעם קייזער און די יונקערס פון דייטש־לאַנד. (גרויסע אַפּלאָדיסמענטען און אויסגעשרייען.) און זיי האָבען פאָרטגעזעצט זייער קאַמף פון יענער צייט ביז אויף היינ־טיגען טאָג. (אַפּלאָדיסמענטען.) און פיעלע טויזענדער פון זיי האָבען זיך געמאַטערט אין די געפענגניסען פון דייטשלאַנד צוליעב זייער העלדישער מלחמה קעגען דעם הערשענדען קלאַס פון יענעם לאַנד. (אַפּלאָדיסמענטען.)

„איצט לאָמיר איבערגעהן צו אַ שפּעטערער צייט. איהר גע־דענקט, אַז נאָך טעאָדאָר רוזוועלט'ס צווייטען פּרעזידענט־טערמין, איז ער אַוועקגעפאָהרען אין אַפריקאַ (געלעכטער), אָנצופיהרען מלחמה קעגען אייניגע פון זיינע אורעלטערן. (געלעכטער, לאַנגע אויסגעשרייען, אַפּלאָדיסמענטען.) איהר גערענקט, אַז צום סוף פון זיין עקספּעדיציע האָט ער באַזוכט אַלע הויפּטשטעדט פון אייראָפּאַ. און ער איז אויף אַ גרויסאַרטיגען אופן אויפגענומען גע־וואָרען און פאַרהערליכט געוואָרען פון אַלע קיסרים און צאַרען און אימפּעראַטאָרען פון דער אַלטער וועלט. (אַפּלאָדיסמענטען.) ער האָט באַזוכט פּאָטסדאַם, ווען דער קייזער איז דאָרט געווען; און לויט די באַריכטען, וואָס זיינען דאַן געווען געדרוקט אין די אמע־ריקאַנער צייטונגען, האָבען זיך צווישען איהם און דעם קייזער באַלד איינגעשטעלט די פריינדליכסטע באַציהונגען. (געלעכטער.) זיי האָבען פרעהליך פאַרבראַכט די צייט און זיינען געוואָרען אינטימע, ווי צוויי גוטע ברידער. (געלעכטער.) דאַן האָט רוזוועלט רעוויר־אירט דעם קייזער'ס סאָלדאַטען. לויט דיזעלבע באַריכטען איז ער פון דעם קייזער'ס סאָלדאַטען אַזוי נתפּעל געוואָרען, אַז ער האָט געזאָגט: „ווען איך וואָלט געהאַט אַט אַזאַ ארמיי, וואָלט איך איינגענומען די גאַנצע וועלט!" (געלעכטער.)

„ער האָט געקענט דעם קייזער דאַן פּונקט אַזוי גוט, ווי ער קען איהם איצט. (געלעכטער.) ער האָט געוואוסט, אַז דאָס איז דער קייזער, די ווילדע חיה פון בערלין. און דאָך האָט ער זיך ערלויבט פריינדליך אויפגענומען צו ווערען פון דער ווילדער חיה פון בערלין (אַפּלאָדיסמענטען); ער איז געזעסען ביי דעם טיש פון

דער ווילדער חיה פון בערלין; ער איז געווען אין די אינטימסטע באציהונגען מיט דער ווילדער חיה פון בערלין. (אפּלאָדיסמענטען.) און אין דער צייט, ווען רוזוועלט איז אויף אזא קעניגליכען אופן אויפגענומען געוואָרען פון דעם דייטשען קייזער, האָט אָט דער־זעלביגער קייזער פארשפּארט אין געפענגנים די אָנפיהרער פון דער סאָציאליסטישער פּארטיי פאר באקעמפען דעם קייזער און די יונ־קערס פון דייטשלאנד. (אפּלאָדיסמענטען.) רוזוועלט איז געווען דער עהרען־גאַסט אין דעם ווייסען הויז פון דעם קייזער, אין דער צייט ווען די סאָציאליסטען זיינען געווען אין דעם קייזער'ס געפענגניסען פאר באקעמפען דעם קיי־זער (אפּלאָדיסמענטען.) ווער האָט געקעמפט פאר דעמאָקראטיע? רוזוועלט? (אויסגעשרייען: „ניין!") רוזוועלט, וואָס איז גע־עהרט געוואָרען פון קייזער, אָדער די סאָציאליסטען, וואָס זיינען געשיקט געוואָרען אין געפענגנים אויף דעם באפעהל פון דעם קיי־זער? (אפּלאָדיסמענטען.)"

עס האָט קיין צווייפעל ניט געקאָנט זיין וועגען דער ריכטיג־קייט פון דעם יונגען מאַן'ס באריכט. ער איז ארויסגעשטעלט גע־וואָרען פון דער סאָציאליסטישער פּארטיי צו קאָפּירען דעבס'עס רעדע. אָבער איצט האָט ער זיך גענומען ארויסצואווייזען, אז ער איז א רעספּעקטאבלער יונגער מאַן און איז גענייגט צו דער זייט פון דער פּראָקוראטור. ער פּלעגט זיך באמיהען אויסצודריקען צאָרן, ארויפקוקענדיג צו די געשוואָרענע ריכטער מיט זיינע ליפּען צוזאַ־מענגעפּרעסט, נאָכדעם ווי ער פּלעגט איבערגעבען אן אָרט אין דעבס'עס רעדע, וואָס ער האָט געהאלטען פאר באזונדערס פאררע־טעריש; אָבער דער באטרעפענדער אויסצוג פּלעגט ניט ארויסקומען פאררעטעריש, און דער יונגער מאַן פּלעגט גאָר ניט אויסווייזען צאָרענדיג. ער האָט געטראָגען אויף די באקען פאר זיינע אויערען אביסעל האָר און, דוכט זיך, פּערפיום אויף זיין טאשענטיכעל, און דעבס'עס רייכע פּערזענליכקייט האָט דורכגעשיינט דורך איהם, ווען ער האָט פּאָרגעלעזען, אזוי אז ער אליין איז אין די אויגען פון די געשוואָרענע ריכטער אויסגעקומען ווי גאָר א קליינער פּלעק.

אן אנדער באריכט פון דער רעדע איז אראָפּגענומען געוואָרען

פון אן אגענט פון דעם יוסטיץ דעפּאַרטמענט, אָבער ער איז געווען צו וואָרים פּאַראינטערעסירט צו קאָפּירען מעהר ווי א העלפט פון דער רעדע. די צוויי באַריכטען זיינען געווען געדרוקט פּאַראַלעל, און וואו נאָר זיי האָבען זיך צוזאַמענגעטראָפען, האָבען זיי גע־שטימט איינער מיט דעם אַנדערען. און אַט די צוויי באַריכטען האָבען צוזאַמענגעשטעלט די הויפּט־באַווייזען פון דער פּראָקוראַ־טור. צוויי אָדער דריי צייטונגס־רעפּאָרטערס, — זיי זיינען איצט געווען געקליידט אין מיליטער פאָרם טראָץ דעם, וואָס זיי האָבען דאָ געהערט, — זיינען אויך אַרויסגערופען געוואָרען צו באַשטעטיגען דעם אַלגעמיינעם איינדרוק, אַז דעבס האָט געהאַלטען א רעדע אין קענטאָן, און אַז ער האָט זי געהאַלטען פאַר א מאַסע. אָפּשאַצונגען פון דער גרויס פון דער מאַסע זיינען געגאַנגען פון 200 ביז 1,500. יעדענפאַלס האָט דעבס גערעדט אין דער הויך; און גערעדט האָט ער פון א געשטעל פאַר מוזיק, וואָס איז ניט געווען באַציערט מיט א פאָהן, און פונקט נאָכדעם, ווי די אומאָפּהענגיג־קייטס־ערקלערונג איז פאָרגעלעזען געוואָרען. אַט די רעפּאָרטערס האָבען רעספּעקטירט דעבס׳ען, און זיי זיינען ניט געווען זעהר גליק־ליך אין זייערע אויסזאָגונגען פאַר׳ן געריכט. איינער פון זיי האָט דערמאָנט אַן אינטערוויו. נאָכדעם ווי דעבס האָט איהם געגעבען גאַנץ ענטשיידענע ענטפערס אויף אייניגע פראַגען, האָט ער זעהר העפליך געזאָגט צום רעפּאָרטער: „איהר מעגט זיך זיין אין דעם גערעכט, און איך — אומגערעכט. איך זאָג ניט, אַז איך בין אומ־פעהלבאַר, אָבער אַזוי פאַרשטעה איך.“

פאַר׳ן געריכט איז ערשינען נאָך א העפליכער מענש, און אין אָנהויב איז פאַר אַלעמען געווען א געהיימניס, צו וואָס ער איז גע־קומען. דאָס איז געווען דער סאָציאַליסט ס. ע. רוטענבערג, וואָס איז אויף א סענסאַציאָנעלען אופן „געלאָפען“ פאַר מעיאָר פון קליוולאַנד ביי די לעצטע וואַהלען. ער איז אָנגעקומען פון אַן אָהייאָ טורמע וואו ער זיצט אָפּ זיין טערמין. די פּראָקוראַטור האָט איהם אַרויסגעשטעלט מיט דעם איינציגען צוועק, אַז ער זאָל דערקענען די סט. לואיס׳ער פּלאַטפאָרם און די פּראָקלאַמאַציע פון דער סאָציאַליס־טישער פּאַרטיי. דאָס וואָס מען האָט איהם אַראָפּגעבראַכט פון

געפענגנים האָט געזאָלט, דוכט מיר, מאַכען דעם איינדרוק אויף די געשוואָרענע ריכטער, אַז אַלע סאָציאַליסטען דארפען זיין אין געפענגנים. איך צווייפעל אָבער, צי אַזאַ איינדרוק האָט זיך באַקומען. זיין שטילקייט, זיין העפליכע באַוועגונג, זיין דין, שאַרף, לעבעדיג געזיכט, — ער זעהט אויס ווי אַ פאַלק, וואָס שמייכעלט, — האָבען ווי באַשטעטיגט די זינלאָזיגקייט פון שיקען וועמען עס איז פון זיי אין געפענגנים.

די פּראָקוראַטור האָט אַרויסגעשטעלט נאָך איין אונבאַקאַנטען, אַ טונקעלען יונגענמאַן, אַ פּראָפעסיאָנעלען, באָטש ניט קיין איבערגעשפּיצטען דעטעקטיוו. ער האָט דערמאָנט דריי זאַצען, וואָס ער האָט געהערט פון דעבס'ען ביי אַ קאָנפערענץ פון סאָציאַליסטישע שטאַאַטס סעקרעטאַרען אין שיקאַגאָ. נאָכדעם ווי ער האָט געענדיגט פאָרלעזען, האָט סיימור סטעדמאַן, דעבס' הויפּט פאַרטיידיגער, איהם געבעטען אַרויסנעמען די פאַרשריבענע דריי זאַצען פון קעשענע און זעהן, צי ער האָט זיי פאָרגעלעזען ריכטיג. ער האָט אַזוי געטאָן, און די זאַצען זיינען ג י ט פאָרגעלעזען געוואָרען ריכטיג. אָבער דאָס האָט קיין גרויסען אונטערשיד ניט געמאַכט.

קיין זאַך איז ניט זעהר וויכטיג אין אַזעלכע פאַלען, אויסער דעם באַשולדיגונגס־אַקט. נאָכדעם ווי מען האָט אַ מענשען געבראַכט אין געריכטזאַל ביי דער איצטיגער גרויסער פּאַטריאָטישער אויפרעגונג, און מען האָט ערקלערט פאַר די געשוואָרענע ריכטער, אַז אָט דער מענש איז שולדיג אין אויפרייצען אַן אויפשטאַנד אין דער אַרמיי פון די פאַראייניגטע שטאַטען, אַרויסרופען אונלאָיאַליטעט ביי זיינע קאַמפּאַטריאָטען, שטערען דער רעקרוטירונג פון פריי־וויליגע סאָלדאַטען, ערמוטיגען ווידערשטאַנד צו די פאַראייניגטע שטאַטען פון אַמעריקאַ און העלפען דער זאַך פון דעם שונא, — אַז ער איז שולדיג אין די אַלע זאַכען, דאַן איז שוין אַלץ פאַרטיג, און עס בלייבט נאָר איבער אַרויסצובריינגען דעם ווערדיקט. אויב דער באַטרעפענדער מענש איז נאָך אַ פאָלקאָמענער קריסטאַל פון קאָנ־ווענציאָנעלען אַמעריקאַניזם, און ער קען דאָס באַווייזען, דאַן קען ער אַמאָל בלייבען פריי. אויב אָבער ער האָט ווען עס איז געהאַט אַ מיינונג, וואָס אונטערשיידט זיך אויף אַ האָר פון די מיינונגען

פון זיינע רעגולער רעפּובליקאַנישע אָדער דעמאָקראַטישע אורעל־טערען, וואָס האָבען אַלע געקעמפּט אין בירגער קריעג, אין דער רע־וואָלוציאָנס־מלחמה און אין דעם פראַנצויזישען און אינדיאַנער קריעג, זיינען זיינע שאַנסען שוואַך. מען וואָלט געקענט ערוואַרטען, אַז צוליעב דעם וועט זיך די רעגירונג אָבהאַלטען פון וואַרפען אַזעל־כע פאַרלוימדערישע באַשולדיגונגען צווישען דענקענדע מענשען.

עס פאַרשטעהט זיך, אַז פון איין שטאַנדפּונקט איז דעבס׳ פּראָ־צעס געווען נאָר אַן אינצידענט אין דער אַלגעמיינער אונטערוואַר־פונג פון סאָציאַלע אימפּולסען צו דער מיליטערישער נויטווענדיג־קייט. אָבער דעבס׳ איצטיגער פּראָצעס איז דאָך ניט געווען זיין ערשטער. דיזעלבע זאַך איז אינסצענירט געוואָרען נאָך פריהער, אין צייטען פון אינטערנאַציאָנאַלען פרידען. און איך האָב געמוזט פיהלען, אַז עפּעס אַנדערש איז דאָ סימוואָליזירט געוואָרען אין דעם קאָנטראַסט צווישען אָט דעם מענשען און זיינע ריכטער. דאָ איז געווען סימוואָליזירט דער קאָנפליקט צווישען צוויי צייטען אין דער אַלוועלטליכער געשיכטע : דער צייט פון אינדוסטריעלען דעספּאָ־טיזם און אַ שאָטען פון פּאָליטישער דעמאָקראַטיע, פון איין זייט, און דער צייט, ווען דער אינדוסטריעלער דעספּאָטיזם ווערט אומ־געוואָרפען, און דעמאָקראַטיע עקזיסטירט, פון דער אַנדערער.

דער זאַל פון מאָדערנער גערעכטינקייט אין קליוולאַנד באַ־שטעהט פון דעמבּ און מאַרמאָר, מיט פענסטער צוויי עטאַזש די הויך און אַ סופיט פון גאָלד. דער ריכטער זיצט הויך, און זיין טיש איז אַזוי ברייט, ווי אַ קראָס־טיש. און הינטער איהם און אי־בער איהם איז די וואַנט אין דער גאַנצער ברייט באַדעקט מיט גלענ־צענדער מאַלעריי. דאָ זיינען אויסגעמאָלען מלאכים מיט שעהנע קערפּערס, שטרייננגע געזיכטער און פלאַמיגע שווערדען. זיי הי־טען די שטיינערנע לוחות, אויף וועלכע די צעהן געבאָטען פון פאָלק ישראל זיינען אויפגעשריבען. די מלאכים היטען אָפּ די לוחות, ווי מיר האָט אויסגעוויזען, פון דעם בליק פון אַן אדוואָקאַט, אַ מענשען ווי אליהו רוט,*) אין אַ געשעפּטס אַנצוג, אין אַ שוואַרצען מאַנטעל,

*) אליהו רוט, איינער פון די פעהיגסטע, פלינקסטע, רעאַקציאָנערע

וואָס פּרואווט ארויסלעזען פון א בוך עפּעס. וואָס איז זעהר קלוג... א מין פייערליכקייט האָט גערוהט אין יענעם טייל פון צימער, און אין דעם צווייטען עק האָט מען געזעהן א געדיכטע מאַסע אָרימע מענשען, וואָס האָבען זיך אויפגעשטעלט אין ערוואַרטונג, און זייערע אויגען האָבען געשיינט ווי די אויגען ביי קינדער ביי יעדער געשע־העניש...

מיר ווילט זיך אַלעמאָל ליעבען דעם ריכטער, ווען איך קום אריין אין געריכטזאַל. דאָ איז דאָך אַזאַ געלעגענהייט פאַר דער מענשליכער נאַטור צו זיין שעהן. יעדערער, פאַר וועמען דאָס לע־בען איז א הייליגע קונסט, מוז מקנא זיין דעם ריכטער פאַר זיינע געלעגענהייטען. אָבער די, פאַר וועמען דאָס לעבען איז הייליג, אפילו זייערע אייגענע לעבענס, ווערען ניט אַזוי אָפט דערהויבען צו אַזאַ ווירדע ווי אַמאָל. ריכטער וועסטענהאַוער האָט דעם ברייטען באַקענביין און פּעסט צוזאַמענגעשלאָסענע ליפּען פון דעם הערשענ־דען וועלטליכען ריכטער אין מענשען. זיינע ליפּען זיינען אַזוי שטאַרק אראָפּגעבויגען ביי די ברעגען, אַז זיי בלייבען פאַרמאַכט, ווען ער רעדט, און זיין אויסזעהן בלייבט פּונקט אַזוי שטרענג, ווי ווען ער שווייגט. און דאָך קומען ביי איהם די ווערטער ארויס אַזוי העפליך־ווייך און אין אַזאַ לעבעדיגען ריטם, און זיי ציהען זיך אַזוי דורך לאַנגע זאַצען, ביז זיי קומען צו א פּונקט פון שווייגען און פון גראַמאַטישער אונזיכערהייט. איך דענק ניט, אַז ער איז אַזוי ריכטערליך, ווי ער ווייזט אויס. אויב מען זאָל קענען דורכ־גראָבען א געוויסע וואַנט, וואָס ער האָט אויסגעבויט אַרום זיך, וואָלט מען געקענט ארויסזעהן די נשמה פון א קליינשטעדטעלדיגען אדוואָקאַט, וואָס שרעקט זיך נאָך אַלץ, אַז ער וועט ניט קענען זיין אויף דער הויך פון זיין ווירדיגען שטאַנד. אַזוי, ווענינגסטענס, ערקלער איך די היסטאָרישע שטרענגקייט, מיט וועלכער ער באַ־שיצט די אויסערליכע צייכענס פון זיין ווירדיגען אַמט.

אדוואָקאַטען און פּאָליטיקער אין לאַנד. אליהו רוט'ס קאַריערע אַלס אדוואָקאַט פאַר גרויסע טראָסטען און קאָרפּאָראַציעס איז באַזונדערס רייך אין „געזעצמעסיגער“ פאַרלעצונג פון דעם בוכשטאַב און אינהאַלט פון געזעץ. — רעד.

די פּראָקוראַטור האָט צו איהר ערעפענונג פון דעם פּראָצעס צוגעמישט אביסעל שטימונג פון די הייליגע שריפטען. זי האָט ער־קלערט, אז דעבס „זאָל געאורטיילט ווערען נאָך זיינע אייגענע ווערטער און נאָך זיינע אייגענע ווערטער זאָל ער פער׳משפט ווע־רען". סטעדמאַן האָט צום שלוס פון זיין ערעפענונגס רעדע באַלד אַנגנומען די ארויספאָדערונג. „יע, — האָט ער ערקלערט אין א ליידענשאפטליכען טאָן, — איהר זאָלט איהם אורטיילען נאָך זיינע ווערטער, און ניט נאָר די ווערטער, נאָר אויך זיינע האנדלונגען, דאָס ווערק פון זיין גאַנצען לעבען!" א פּארזוך צו אפּלאָדירען איז געמאכט געוואָרען, עטליכע האָבען זיך אין זייער געפיהל פארגעסען. דאָס איז געווען אומפארמיידליך, און ווי אַן אָפּרוה איז דאָס געווען איינפאַך ערפרישענד. אָבער דאָס האָט ניט לאַנג געדויערט. אַננעמענדיג די פּאָזע פון צעזאר אויגוסטוס, האָט דער ריכטער אויסגעשטרעקט א שרעקליכע באשולדיגענדע האנט און האָט אויסגעשריען: „ארעסטירט יענעם מאַן!" אזוי ווי דער מאַן וואָלט געווען באוואפענט מיט א באָמבע און וואָלט נאָר גע־ווארט עטליכע סעקונדען, ביז די ציגנד־שנור וועט דערברענען, — „און יענע פרוי! — און ארעסטירט יעדען איינעם, וואָס איהר האָט געזעהן אפּלאָדירענדיג!"

דאָס איז געווען אשרעקליכער מאָמענט, און יעדער איינער האָט געפיהלט, ווי קינדער פיהלען אין שול, ווען עפּעס א שרעקלי־כער זינדער ווערט געבראַכט פאר׳ן לעהרער. באזונדערס נאָך, ווייל איינע פון די זינדער איז געווען ראָוז פּאסטאָר סטאָוקס, וואָס האָט גראד יענעם שטיפערישען בליק, וואָס איז אזוי כאראקטעריסטיש פאר דעם האָפנונגסלאָזען שטיפער אין שול. דער לעהרער איז געווען שרעקליך אויפגעבראַכט. ווער ווייס, וואָס וואָלט געשעהן, אפשר וואָלט מען אַלע מענשען אין געריכט זאָל פאראורטיילט צו געפענגנים, אָדער צו בלייבען אָהן מיטאָג, אָדער עפּעס אנדערש, ווען ווען ניט דער טאַקט פון אַן אירלענדער קאָניע, אַן אדוואָקאַט פאר דער פארטיידיגונג. ער איז ארויסגעטראָטען און האָט געמומען דערמאָנען דעם הערין ריכטער, אז די שוואכקייטען פון דער מענש־ליכער נאטור זיינען שטאַרק פארשפּרייט צווישען מענשען.

— פּ א ר ט ר ע ט איהר אָט די אָנגעקלאָגטע ? — האָט דער ריכטער געפרעגט אונהעפליך.

— איך ענטזאָג זיך קיינמאָל ניט צו פאַרטרעטען עמיצען, וואָס נויטיגט זיך אין מיר, — האָט קאָניע געענטפערט. און איך וויים ניט פאַר וואָס דאָס איז, וואָס די אירלענדער קענען אַלעמאָל זאָגען זאכען, וואָס אנדערע קענען אפילו ניט אָנדייטען, און מען זאָל זיי דערפאַר ניט אָפּרייסען באַטש דעם קאָפּ. אָבער קאָניע האָט געערדט און גענעבען צו פארשטהן, אז ער וויל ניט זעהן דעם ריכטער זיצען דאָרט אויבען אָן און שפּיעלען א ראָלע פון א גאָט פאַר זיינע מיטמענשען. און דער ריכטער האָט אָנגענומען דעם פּאָרוואורף און האָט אָפּגעלעגט דעם פארהער ביז אויף מאָרגען, ווען ער וועט אפשר זיין אביסעל וועניגער „דערצאָרענט אָהן אַן אורזאַך“. ער האָט איינינע פון זיי אביסעל באשטראָפט און האָט די איבערינע אנוועזענדע אין געריכטסזאַל געוואָרענט און אָנגע־וויזען אויף דעם אַלעמען באקאנטען ווידערשפּרוך צווישען מענשלי־כער אָפּשאַצונג און דער פּראָצעדור פון א געריכט, וואו געזעצען ווערען אָפּגעהיט.

די פּערזענליכקייט פון אָט דעם ריכטער ערוועקט א באזונדערען אינטערעס. ער איז געצוואונגען געווען אויסצוהערען איינינע באַ־מערקונגען וועגען זיך, און אויב אָט די באמערקונגען זיינען געווען ריכטיג, האָט ער געמוזט מאכען גרויסע אָנשטרענגונגען ניט צו דער־לאָזען, אז זיי זאָלען איהם ארייננדרינגען אין מח.

„ווער באשטימט די פעדעראַלע ריכטער ? — האָט מען פאַר־געלעזען פון דעבס׳ רעדע אין קענטאָן, — דאָס פּאָלק ? אין דער גאַנצער געשיכטע פון לאַנד האָט דער ארבייטער קיינמאָל ניט נאָ־מינירט קיין פעדעראַלען ריכטער. עס זיינען פאַראַן אַזעלכע ריכ־טער הונדערט און איין און צוואנציג, און יעדער איינציגער פון זיי באקומט זיין שטעלע און זיין געהאַלט נאָר דורך די מאַכט און איינ־פלוס פון גרויס קאַפּיטאַל. די קאָרפּאָראַציאָנען און טראָסטען דיקטירען די צאשטימונג פון ריכטער. און ווען זיי געהען אין גע־ריכט, געהען זיי ניט דיענען דעם פּאָלק, זיי געהען דיענען די אינ־טערעסען, וואָס האָבען זיי אוועקגעשטעלט אויף זייער שטאַנד“.

אַט די ערקלערונג איז ניט ריכטיג היסטאָריש וועגען ריכטער וועסטענהאַווער, און וועגען אַנדערע איז דאָס אויך ניט ריכטיג היסטאָריש, און איהם האָט דאָס געמוזט אויסווייזען ווי אַבזיכט־ליכער שפּאָט. און דאָך איז דאָס גאָר ניט געווען אַזוי. אין דער באַהויפּטונג איז נאָר אויף אַ נאַכלעסיגען אופן געזאָגט געוואָרען עפּעס, וואָס איז אין עצם דורכאויס אמת דוכט מיר, אפילו אין באַ־צוג צו ריכטער וועסטענהאַווער אליין, נעמליך, אַז ער וועט אין אַ ברייטען זין זיך אויפפיהרען פון קאָרפּאָרירטען קאַפּיטאַל אין אַ לאַנד, וואו אַזאַ קאַפּיטאַל האָט די העכסטע מאַכט און דעם העכסטען פּרעסטיזש.

ריכטער וועסטענהאַווער איז געווען אַ יונגער אַדוואָקאַט אין דעם קליינעם פאַרמער שטעדטעל מאַרטינסבורג, וועסט ווירדזשי־ניאַ. ער איז דאָרט געווען נוטאָן בייקער'ס שותּף און האָט וואַר־שיינליך דעם קריעגס־מיניסטער צו פאַרדאַנקען זיין באַשטימונג. ער האָט ניט געקענט געהן אין קאָלעדזש, אָבער ער האָט געוואָלט האָבען בילדונג, זיין גרויס־שטאָדטיש, זיין „קאָרעקט“, ווערען אָנגע־נומען אין יעדער געזעלשאַפט ווי אַ „קולטורעלער און פעהיגער מענש“, קורץ, ער האָט געוואָלט אוועקגעהן אַזוי ווייט ווי מעגליך פון דעם קליינעם אַדוואָקאַט, וואָס ער איז געווען. איז ער געקומען אין קליוולאַנד, געקומען צופעליג ווי אַ מיטגליד פון דער אַדוואָקאַ־טען פירמאַ, וואָס האָט פאַרטיידיגט טאָם דזשאָנסאָן אין זיין האַמפּ פאַר דעמאָקראַטיע אין יענער שטאָדט געגען די גרויסע קאָרפּאָ־ראַציאָנס אינטערעסען. אין פאַרלויף פון פינף אָדער זעקס יאָהר האָט וועסטענהאַווער אָנגעפיהרט אָט דעם אַנטי־טראָסט פּראָצעס, און האָט איהם אָנגעפיהרט גוט. אָבער דאָס האָט קיינמאָל ניט באַפריעדיגט זיין אַמביציאָן, וואָס איז נאָר געווען די נאָרמאַלע מענשליכע אַמביציאָן צו זיין אויף אַ הויכען שטאַנד. איהם איז ניט געווען צום הארצען טאָם דזשאָנסאָן'ס אויסטייטשונג פון די מאָטיווען פון פּראָמינענטע מענשען, איהם איז אויך ניט געווען צום הארצען טאָם דזשאָנסאָן'ס אונגעזעצליכער דעמאָקראַטיזם. זיין האַרץ איז ניט געווען מיט זיין קאָפּ אין דער אויפגאַבע. זיין האַרץ האָט איהם אַלץ געצויגען אַוועקצוגעהן וואָס ווייטער פון דעם מאַר־

טינסבורגער אדוואָקאַט, וואָס איז ניט געווען אין קאַלעדזש. ער האָט איינפאַך געשלונגען די „בעסטע“ ליטעראַטור, האָט פלייסיג געלע־רענט די „קאָרעקטע“ זאַכען און האָט פונקט ווי אַנדערע מאָדערנע מענשען געשטרעבט אויף אַ קינדישען אופן צו אַנערקענונג.

און זעהענדיג נאָך אַלץ אין אָט דעם שטרעבען די הויפּטזאַך, און זייענדיג נאָך אַלץ אונזיכער און אונצופרידען, איז ריכטער וועסטענהאָוער ערשינען אין פעדעראַלען געריכט, און איהם איז באַ־שערט געווען די מעהר ווי מאָדערנע אויסצייכנונג צו זיין ריכטער אויף דעם פּראָצעס פון יודזשין דעבס. און ווערענד דעבס האָט גע־געבען אַן עקאָנאָמישע פארטייטשונג פון איהם, ריכטער וועסטענ־האָוער, אַליין און פון דעם מין פרעסטיזש, צו וועלכען ער, דער ריכ־טער, האָט געשטרעבט; ווערענד דעבס האָט אויסגעמאָלען אַ בילד פון מאָדערנעם לעבען, אַ בילד, וואָס איז ניט אינטעלעקטועל, אָדער הויך קולטורעל, אָדער „קאָרעקט“, דערפאַר אָבער אמת, — איז ריכטער וועסטענהאָוער געזעסען און האָט אביסעל צוגעשאָקעלט מיט׳ן קאָפּ. די גאַנצע זאַך, ווייזט אויס, האָט איהם אביסעל אמו־זירט, אויף זיינע ליפּען האָט געשפּיעלט אַ העפליכער, פּאַטראָניזי־רענדער שמייכעל, ער איז געווען זיכער, אַז ער שטעהט אויף אַ העכערען שטאַנד, — די איינציגע זאַך, אין וועלכער ער האָט אַלע־מאָל געוואָלט זיין זיכער. און טאַקי, אָט דער שמייכעל און אָט די שטעלונג האָבען אויפגעדעקט דעם אינעווייניגסטען אמת פון דער איינפאַכער זאַך, וואָס דעבס האָט געזאָגט וועגען איהם. ער וועט זיך אויפפיהרען, אין אַלגעמיין און פאַר פּראַקטישע צוועקען, ווי אַ רעפּרעזענטאַנט פון קאָרפּאָרירטען קאַפּיטאַל, ניט צוליעב דירעקט דינסטוויליגקייט אָדער פאַרדאָרבענהייט, נאָר ספּאָנטאַן און אונ־באַוואוסטזיניג, ווייל די מאַכט און דער פרעסטיזש פון גרויס קאַ־פּיטאַל זיינען אויף דער הויך, צו וועלכער ער שטרעבט. די מאַכט און דער פרעסטיזש פון קאַפּיטאַל באַשטימען אין די איצטיגע ניט פרעהליכע צייטען די מאָס פון „קולטורעלקייט“, זיי ענטשיידען וואָס איז „קאָרעקט“ און גרויס־שטעדטיש און אפילו וואָס איז “אינטע־לעקטועל“.

וואָס אָנבאַטרעפט די געשוואָרענע ריכטער, איז באָטש זייער

צאָהל איז ניט געווען קיין קליינע, איז אָבער שוין לייכטער געווען פאָראויסצוזעהן, ווי זיי וועלען רעאגירען אויף דעם ארויסטריט פון א פראָפעסט פון פראָלעטארישען רעוואָלט. זיי זיינען געווען מענשען פון איבער זעכציג יאָהר, זיינען ווערט געווען פון פופציג ביז זעכ־ציג טויזענד דאָלאר, האָבען זיך צוריקגעצויגען פון געשעפט, פון פארגניגען און פאראנטוואָרטליכקייט פאר אַלע צרות, וואָס קומען פאר ניט אין זייערע אייגענע פאמיליען. אין אונטערזוכער, וואָס די פארטיידיגונג האָט אָנגעשטעלט, האָט אויסגערעכענט, אז דער דורכשניטליכער עלטער פון די איינגעשוואָרענע הונדער מענשען איז זעכציג יאָהר, און אז זייער דורכשניטליכער פארמעגען איז איבער פופציג טויזענד דאָלאר. אין דער דזשורי, וואָס איז ענד־ליך אויסגעקליבען געוואָרען, איז יעדער איינער געווען ענטווערער א צוריקגעצויגענער פארמער, אָדער א צוריקגעצויגענער סוחר, און נאָר איינער, וואָס איז נאָך געווען א טעמיגער קאָנטראַקטאָר. קיי־נער פון זיי איז אָבער ניט געוואוינט געווען צו האָבען א סך פרייע צייט, און זיי האָבען אויף די געזיכטער געהאט דעם אויסדרוק פון מענשען, וואָס האָבען פארלאָרען יעדע סימפּאטיע מיט א קאמף, וואָס זיי פערזענליך האָבען שוין דורכגעמאכט אינגאנצען. דעבס האָט אויסגעדריקט זייער אויסזעהן בעסער ווי איך קען דאָס טאָן.

נאָך זיין רעדע אין דעם קליינעם האָטעל־צימער האָט ער גע־זאָגט: „עס איז פאראן עפּעס פאטעטישעס אין זייערע צוגעפּוצ־טע געזיכטער און קרעמערשע קערפּערס. ווען זיי וואָלטען געווען אָנגעטאָן אין שמאטעס, וואָלט געווען גוט“. און דאן, אומקערענדיג זיך אינסטינקטיוו צו עפּעס, וואָס ער קען ליעבען, האָט ער געזאָגט: „וואָס פאר א קאָנטראַסט דאָס איז, ווען איהר קערט זיך אום צום הינטערגרונד פון געריכטס־זאַל און געפינט דאָרט א קליינע גרופּע פון שעהנע סאָציאַליסטען, מיט שטערען אַנשטאָט אויגען, — איהר קענט זיי אַלעמאָל דערקענען!“

דעבס איז דער ליעבליכסטער שטאַרקער מענש אין דער וועלט. ער איז א פּאָעט, און ווי א פּאָעט איז ער מעהר באַנאַבט אין פּריי־וואטען געשפּרעך ווי אין עפענטליכע רעדען. יעדע מינוט, יעדער אינצידענט אין לעבען ווערט פון איהם שטאַרק אויפגענומען און

פארהיילינט. ער האלט די גאנצע צייט זיין קערפער, — און זיין פארשטאנד אויך, — אזוי ווי דאס וואָלט געווען א העכסט דעלי־קאטער אינסטרומענט. אין די קלענסטע צאוועגונג, וואָס ער מאכט, נימ ער ארייו זיין גאנצען גייסט און קאָנצענטרירטקייט. זיין שפראך שטעלט זיך אָפּ אויף אַלץ, אויף „דער" און „און", מיט אזא ערנ־סטער ליעבע צו די נידריגע, וואָס ווארפט איננאנצען אראָפּ דעם אקצענט פון זיינע זאצען פון דעם קאָנווענציאָנעלען וועג און מאכט יעדען איינעם אויסזעהן, ווי א ספּעציעלע שאַפונג פון דעם מאָמענט. ער איז הויך און לאנגפינגערדיג, ווי א ניו העמפּשירער פארמער, און דאָך איז ער פּונקט אזוי לעבעדיג, אינטענסיוו און פול ליעב־ליכקייט, ווי די פראנצויזען, — א מין פראנצויזישער יענקי, דאָס פיינסטע בילד פון דעם, וואָס מיר ווילען האָבען פאר דעם טיפּ אמעריקאנער. און די באוועגונגען פון זיינע הענט און קערפער זיינען שעהנער, און זיין גייסט איז שעהנער פון אלץ, וואָס איך האָב ביז איצט באגעגענט אין וועלכען עס איז מענשען פון אונזער צייט.

די רעליגיאָן פון סאָציאליזם איז צוזאמענגעשטעלט פון די ליידענשאפטען אי פון קאמף, אי פון ליעבע. און דעבס ווייס, ווי צו קעמפען. ער ווייס, ווי צו שלאָגען מיט זיין ניפטיגער צונג די מענשען מיט „געזיכטער פון שטיין און איינגעווייד פון מעש", וועמעס אונגעהויערע געלטגייציגקייט שטערט און דערשטיקט דער מענשהייט'ס באוועגונג צו פרייהייט. ער ווייס ווי צו קעמפען. אָבער אין דעם ווייזט זיך נימ ארויס זיין זשעניאליטעט. זיין זשע־ניאליטעט ווייזט זיך ארויס אין ליעבע, אין דער אוראלטער, אמת'ער ליעבע, דער ליעבע, וואָס איז וואונדער, וואָס איז איננאנצען איינס מיט די געפיהלען און די נויטען און די פארלאנגען פון אנדערע. אָט פארוואָס איהר פיהלט אייך ווי געהייליגט, ווען איהר באגעגענט איהם און ער קאָנצענטרירט אויף אייך אויף איין מאָמענט זיין וואַ־רימע אויפמערקזאמקייט. און אָט פארוואָס דעבס האָט אזוי פיעל מעהר קראפט פון א סך מענשען, וואָס זיינען שארפזיניגער פון איהם און האָבען מעהר פון איהם שטודירט די דינקייטען פון פּאָ־ליטיק און עקאָנאָמיקס. און אָט פארוואָס דעבס איז געפונען געוואָרען שולדיג אין א פארברעכען, — ער איז געפונען געוואָרען

שולדיג און איז פאראורטיילט געוואָרען, ווייל ער האָט ניט געקענט עפענען זיין מויל און ניט ערקלערען זיך סאָלידאריש און ניט אי־נערליך אידענטיפיצירען זיך מיט זיינע קאמעראדען, וואָס זיינען אין געפענגנים. און דורך דער גאנצען רייהע באווייזען פון פראָ־קוראטור, און דורך זיין אייגענער גאנצער רעדע, וואָס ער האָט גע־האלטען אין זיין פארטיידיגונג, און דורך דער לעצטער שטילער רע־דע, וואָס ער האָט געהאלטען, איידער דער ריכטער האָט איהם פאר־אורטיילט, האָט געקלונגען דערזועלביגער רעפרען, דיזעלביגע עלאקוועגץ פון איינעם, וואָס לעבט איבער אין זיין אייגענער ברוסט די ליידען פון יעדען איינעם, וואָס ליידט.

איך זעה, ווי ער זיצט דאָרט פאר זיינע ריכטער, מיט געפיהד לען, וואָס זיינען וויים פון זיין פראָצעס, אָבער מיט לעבעדיגער אינ־טעלעקטועלער אויפמערקזאמקיים, זיין קאָפּ הויך, מיט הויכע קניי־טשען, עהנליכם צו וויליאם לאָיד גערריסאָן, עפּעס הייליגעס איז פאָ־ראַן אין איהם, וואָס וועט קיינמאָל ניט איינגעהן אויף קאָמפּראָמי־סען, וואָס איז אונענדליך רוהיג, — און איך בין אויך רוהיג. איך בין גליקליך. און ווען דער אומגעלומפּערטער פראָקוראָר, מיט זיין רונדער באַק און שארפער נאָז, איז פארטיג מיט זיין שווערער אויפ־גאָבע צו באווייזען, אז דעבס האָט געזאָגט דאָס, וואָס ער האָט גע־זאָגט, איז אַ ווײַלע שטיל. דעבס קוקט ארויף צו סטעדמאן. סטעד־מאן קוקט אריבער צום פּראָקוראָר.

די פארטיידיגונג וועט ניט פאָרברענגען קיין עדות.

די מענשען אין געריכטס־זאל זיינען אביסעל איבעראשט. א ווײַלע איז ווידער שטיל. דער פּראָקוראָר איז ענטוישט. ער וועט ניט האָבען דאָס פארגניגען ארויפצוואַרפען שרעק אויף די עדות פאר דער פארטיידיגונג. ער וועט אָבער אָניאָגען, ער וועט זיך שוין ד־ערפאר אָפּרעכענען מיט דעם באשולדיגטען אליין. ענדליך באַ־שטימט דער ריכטער אַן אָפּרוה אויף צעהן מינוט, און יעדערער, וואָס האָט אַ גוטען פלאַץ, זעצט זיך באקוועם אוועק און וואַרט.

„מר. דעבס וועט אליין אָנפיהרען זיין פארטיידיגונג", — האָט סטעדמאן געזאָגט, ווען דאָס געריכט האָט זיך ווידער פארזאמעלט. ער איז אריבערגעגאנגען צום טיש פאר ציימונגס רעפּאָרטערס און

האָט זיך דאָרט געזעצט, די אַנדערע אַדוואָקאַטען האָבען זיך אויך אַוועקגעזעצט. און יעדערער האָט געוואַרט, אָנגעשטרענגט, ווי אויף אַ בליץ. אָבער דעבס האָט זיך אויפגעהויבען מיט איבער־לעגטקייט, האָט צוזאַמענגעקליבען איינציגע פּאַפּירען, און ווערענד אין זאַל איז געוואָרען זעהר שטיל, האָט ער אָנגעקוקט זיין ריכטער אַ פּולע מינוט. דאַן האָט ער העפליך און שטיל, אָבער מיט יענער מאַננעטישער געניקייט, אָנגעהויבען צו באַהאַנדלען די איינציגע פראַגע, וואָס האָט נאָר געקענט פאַרנעמען זיין אָנגעשטרענגטע אויפ־מערקזאַמקייט, — די פראַגע, צו דאָס, וואָס ער האָט געזאָגט אין זיין רעדע אין קענטאָן, איז געוועזן ריכטיג, צי ניט.

„צום ערשטען מאָל אין מיין לעבען ערשיין איך אין אַ געריכט פון געזעץ, צו ענטפערען אויף אַ באַשולדיגונג אין אַ פאַרברעכען. איך בין ניט קיין אַדוואָקאַט. איך ווייס ווענינ וועגען געריכטלי־כער פּראָצעדור, וועגען די רעגלען פון באַווייזען און וועגען דער פּראַקטיק פון געזעץ. איך ווייס נאָר, אַז איהר, מיינע העררען, דאַרפט אויסהערען די באַווייזען, וואָס זיינען געגען מיר געמאַכט געוואָרען, אַז דאָס געריכט וועט אייך אינסטרואירען אין געזעץ, און איהר וועט דאַן דאַרפען באַשליסען, דורך אייער ווערדיקט, צי איך זאָל געשטעמפּעלט ווערען ווי אַ שולדיגער אין אַ פאַרברעכען און בלייבען פאַרשפּאַרט אין אַ צעל, אפשר ביז צום סוף פון מיין לעבען.

„מיינע העררען, איך האָב ניט מורא צו שטעהן איצט פאַר אייך אַ באַשולדיגטער, אַוז איך וויל ניט אויסמיידען די פאָלגען פון מיינע רייד אָדער האַנדלונגען. שטעהענדיג דאָ פאַר אייך, באַשול־דיגט אין אַ פאַרברעכען, קען איך קוקען מיינע ריכטער אין געזיכט, קען איך קוקען דער גאַנצער וועלט אין געזיכט, ווייל אין מיין גע־וויסען, אין מיין נשמה פיהל איך ניט קיין שולד.

„איך וויל דאָ צוגעבען, אַז אַלע אויסזאָגונגען אין פאַרלויף פון די איצטיגע פאַרהאַנדלונגען זיינען געוועזן אמת. איך בין ניט געניויגט אָפּצולייקענען דאָס, וואָס איז אמת. איך וואָלט ניט גע־וואָלט אויסמיידען די פאָלגען פון אַן אונגינסטיגען ווערדיקט, אפילו ווען איך וואָלט דאָס געקענט טאָן. איך וויל ניט נעמען צוריק אפילו

איין וואָרט פון דעם, וואָס איך האָב געזאָגט און וואָס איך האָב גע־האַלטען פאַר אמת, נאָר אום צו רעטען זיך און ניט דאַרפען געהן אין פעניטענשערי, פאַר די גאַנצע צייט, וואָס מיר בלייבט נאָך צו לעבען".

עס איז געווען פינסטער, ווען דעבס האָט אָנגעהויבען רעדען, כאָטש עס איז נאָר געווען צוויי אזייגער בייטאָג. און וואָס ווייטער ער האָט גערעדט, אַלץ פינסטערער איז עס געוואָרען; און דאָס ליכט פון די ענגלייכטער איז אויפגעקומען, און אין דעם אָנקומענדען שטורעם זיינען די פענסטער געווען שווארץ ווי ביינאכט. זיין רעדע איז געוואָרען אַלץ קלערער און שעהנער אנטקעגען דער פינסטערניש, און דאָס האָט געמאכט די איינפאכקייט פון זיין גלויבען אויסווייזען, ווי אַן אַנדייטונג אויף די איצטיגע צייט פון שרעקליכע און פינסטערע געשעהענישען. עס האָט אויסגעוויזען, ווי די ליעבע און דער אמת'ער עצם פון ליכט וואָלטען אינספּירירט געוואָרען אָנצופיהרען די וועלט גלייך פאָרווערטס צו דעם שווארצען הארצען פון שטורעם און פארניכטונג...

איך דענק, אַז עס קען ניט געמאכט ווערען קיין מיליטערישע איינווענדונג קעגען ציטירען יענעם טייל פון זיין רעדע, וואָס איז ניט געווען פאַסיפיסטיש, נאָר פּראָפעטיש, אין באצוג צו סאָציאַליזם. דאָס איז דער טייל, וואו ער האָט געמאָלען די ברייטע שטרעמונגען אין דער אמעריקאַנער געשיכטע פון דער פארגאנגענהייט, און די זיבערע, פאָראויס־באַשטימטע צוקונפט. מען האָט איהם באשולדיגט אין „סימפאטיע מיט די באָלשעוויקי" פון רוסלאנד. ער האָט ערקלערט אין וואָס פאַר א זין ער איז סאָלידאריש מיט זיין, און אַז ער וויים, אַז אין אונזערע צייטונגען זאָגט מען וועגען זיי באוואוסטזיניגע ליגענס, ווי מען האָט אַלעמאָל געזאָגט ליגענס אויף די וועניגע אידעאַליסטען, וואָס ענדערען די וועלט, ווי מען האָט געזאָגט ליגענס אויף קריסטוס'ען, ווי מען האָט באשולדיגט און פאַרפאָלגט קריסטוס'ען.

„מיט אַנדערהאַלבען יאָהרהונדערטער צוריק זיינען נאָך די אמעריקאַנער קאָלאָניסטען געווען אויסלענדישע אונטערטאנען. און ווען עס האָבען זיך דאַן געפונען איינצעלנע מענשען, וואָס האָבען גע־

האָט גלויבען אין דעם איינפאַכען פאָלק און זיינען געווען איבער־צייגט, אַז זיי קענען זיך אליין רעגירען אָהן אַ קעניג, איז אָבער אין יענער צייט רעדען אַנטקעגען דעם קעניג געווען איינפאַכער פאַר־ראַט. אויב איהר האָט געלעזען בענקראָפט אָדער אַנאַנדער אַנער־קענטען היסטאָריקער, וועט איהר איינזעהן, אַז אַ גרויסע מאַיאָרי־טעט פון די קאָלאָניסטען האָבען געגלויבט אין קעניג, האָבען אין דער אמת'ען געגלויבט, אַז ער האָט דאָס געטליכע רעכט צו הער־שען איבער זיי... עס זיינען אָבער געווען אייניגע מענשען אין יע־נער צייט, וואָס האָבען געזאָגט: „מיר דאַרפען ניט קיין קעניג. מיר קענען זיך אליין רעגירען". און זיי האָבען אָנגעהויבען אַן אַגי־טאַציאָן, וואָס די געשיכטע האָט אונשטערבליך געמאַכט...

„די רעוואָלוציאָנערע אורעלטערען זיינען געווען קעגען דער רעגירונגס־פאָרם פון זייער צייט. זיי זיינען געווען געגנער פון דעם סאָציאַלען סיסטעם פון זייער צייט. מען האָט זיי באַשולדיגט און פאַרדאַמט. אָבער זיי האָבען געהאַט דעם מאָראַלען מוט צו שטעהן גלייך און ניט אַכטען די שטורעמס פון פאַרלוימדונג. און אָט פאַרוואָס זייערע נעמען זיינען געבליבען אין דער געשיכטע. און אָט פאַרוואָס די גרויסע רעספּעקטאַבעלע מאַיאָריטעט פון זייער צייט רוהט אין פאַרגעסענע קברים. די וועלט ווייס אפילו ניט, אַז זיי האָ־בען ווען עס איז געלעבט.

„אין אַ שפּעטערער צייט האָט זיך אָנגעהויבען אַנאַנדער־מעכטיגע אַגיטאַציאָן אין אונזער לאַנד. זי איז געווען געווענדעט קעגען אַן אינסטיטוציאָן, וואָס מען האָט געהאַלטען אין איהר צייט פאַר אַ זעהר רעספּעקטאַבעלע, די אינסטיטוציאָן פון קנעכטשאַפט, וואָס איז געוואָרען אַלמעכטיג, וואָס האָט קאָנטראָלירט דעם פּרעזי־דענט, דאָס העכסטע געריכט, די פּרעס, און אין אַ גרויסער מאָס די גייסטליכע. אַלע אָרגאַניזירטע קרעפטען פון דער געזעלשאַפט און די גאַנצע מאַכט פון דער רעגירונג האָבען אויפגעהאַלטען לייב־אייגענטום אין יענער צייט, און ווידער האָבען זיך באַוויזען אייניגע פאָרטגעשריטענע דענקער. איינער פון זיי איז געווען עליידזשאַ לאָוודזשאָי. עליידזשא לאָוודזשאָי איז געווען פאַרהאַסט אין זיין צייט פונקט אַזוי פיעל, ווי די פיהרער פון דער א. וו. זיינען אין

אונזער צייט. עליידזשא לאַוודזשאַי איז קאַלטבלוטיג ערמאָר־דעט געוואָרען אין אַלטאָן, אילינאָי, אין 1837 נאָך דערפאַר, וואָס ער איז געוועזען אַ געגנער פון לייב־קנעכטשאַפט, פונקט ווי איך בין אַ געגנער פון לוין־שקלאַפעריי. ווען איהר וועט פאָהרען אַראָפּ דעם טייך מיסיסיפּי און וועט אַ קוק טאָן אין אַלטאָן, וועט איהר דער־זעהן אַ גרויסאַרטיגען ווייסען זייל. דער זייל איז דאָרט אויפגע־געשטעלט געוואָרען צום אָנדענק פון אַ מענשען, וואָס איז געבלי־בען טריי צו זיך אַליין און זיינע איבערצייגונגען פון רעכט און פליכט ביז צום טויט.

„איך האָב געהאַט דאָס גליק צו קענען פערזענליך ווענדעל פיליפּס. איך האָב געהערט די געשיכטע פון זיינע פאַרפאָלגונגען פון זיינע אייגענע ליפּען, איידער דער טויט האָט זיי צוגעשלאָסען.

„וויליאַם לאָיד געריסאָן, געריט סמיט, טאַדעאוש סטיווענס, אַט די פיהרער פון דער אַבאָליציאָנס באַוועגונג, וואָס מען האָט אין זייער צייט באַטראַכט ווי מאָנסטערס און דעגענעראַטען, זיינען גע־בליבען טריי צו זייער גלויבען און האָבען ניט אָפּגעטראָטען פון זייער פּאָזיציאָן. זייערע נעמען זיינען פאַרצייכענט אין דער געשיכטע. איהר לערענט אייערע קינדער צו אכטען זייער אנדענק, ווערענד אַלע זייערע פאַרלוימדער זיינען פאַרגעסען.

„לייב־קנעכטשאַפט איז פאַרשוואונדען. מיר זיינען נאָך ניט פריי. מיר פיהרען היינט אָן אַ וואונדער־מעכטיגע אַגיטאַציאָן. זי איז אַזוי ברייט ווי די וועלט. דאָס איז דער אויפשטאַנד פון די אַרבייטענדע מאַסען, וואָס קומען ביסלעכווייז צום באַוואוסטזיין וועגען זייערע אינטערעסען און זייער מאַכט ווי אַ קלאַס, וואָס אָר־גאַניזירען זיך אינדוסטריעל און פּאָליטיש און וואָס ענטוויקלען לאַנגזאַם אָבער זיכער די עקאָנאָמישע און פּאָליטישע מאַכט, דורך וועלכע זיי וועלען זיך באַפרייען. זיי זיינען נאָך אַלץ אין מינאָ־ריטעט, אָבער זיי האָבען זיך אויסגעלערענט וואַרטען, אָפּוואַרטען זייער־צייט.

„נאָר ווייל איך בין צופעליג אין אַט דער מינאָריטעט, שטעה איך איצט פאַר אייך, באַשולדיגט אין אַ פאַרברעכען ; נאָר ווייל איך גלויב, פונקט ווי די רעוואָלוציאָנערע פאָטערס האָבען געגלויבט

אין זייער צייט, אז אן ענדערונג מוז געמאכט ווערען אין די אינ־טערעסען פון פאָלק, אז די צייט איז געקומען פאר א בעסערע רע־גירונגס פאָרם, אן אויסגעבעסערט סיסטעם, א העכערע סאָציאַלע אָרדנונג, א נאָבעלערע מענשהייט און א גרעסערע ציוויליזאַציאָן. אָט די מינאָריטעט, וואָס ווערט אזוי פיעל מיספארשטאנען און אזוי ביטער פארלוימדעט, איז אין א בונד מיט די עוואָלוציאָנס־קרעפטען. און אזוי וואהר ווי איך שטעה דאָ איצט פאר אייך, איז דאָס נאָר א פראגע פון צייט, ביז אָט די מינאָריטעט וועט ווערען די באזיגענדע מאיאָריטעט און וועט דורכפיהרען די גרעסטע ענדערונג אין דער געשיכטע פון דער גאנצער וועלט. איהר קענט שנעלער ברענגען די ענדערונג, איהר קענט זי אָפּשטעלען; איהר קענט אָבער איהר ניט פארמיידען, פונקט ווי איהר קענט ניט פארמיידען דעם זון־אויפ־גאנג אין דער פריה".

אן אויסערגעוועהנליכע איינפאכקייט איז פאראן אין דעם, וואָס ווערט דאָ געזאָגט. דאָס איז עפּעס אזוינס, וואָס יעדער ניד־ריגער און באשיידענער מענש וועט פארשטעהן, און ער וועט ווי־סען, אז ענטוועדער דאָס איז ריכטיג, אָדער פאַלש. און אויף אזא אופן האָט דעבס אָנגעפיהרט זיין פארטיידיגונג ביז צום סוף. ער האָט ניט געמאכט קיין איינווענדונג קעגען די באווייזען. ער האָט זיך קיין איין מאָל ניט באנוצט מיט זיין טאלאנט פון איראָנישע געגענבאווייזען, אויפצואווייזען שוואכע פונקטען אין דעם פּראָ־קוראָר׳ס פּראָצעס. ער האָט אפילו ניט איינגעוויליגט, ווי זיינע אדוואָקאטען האָבען איהם געבעטען, אראָפּצושטייגען פון זיין הויך און אויפוואַרפען א פּלאָן פון א ריין יורידישען ארגומענט, אז א גע־שוואָרענער ריכטער, וואָס איז געניגט צו אכטען אזעלכע זאכען, זאָל כאָטש צוליעב דעם קענען דערפיהלען א פארלאנג איהם פריי־צושפּרעכען. מיט א פרעהליכער פעראכטונג, — וואָס איז אין פריוואטע געשפּרעכען ארויסגעוויזען געוואָרען גאנץ טומעלדיג, — פאר דעם גאנצען לעגאַלען אפּאראט, מיט וועלכען מען האָט דאָ גע־וואָלט בינדען זיין פארשטאנד און זיינע מאָטיוון, איז ער איינפאך געבליבען אין די הויכע ספערען פון אמת און ערהאבענעם געפיהל, אין וועלכע ספערען ער לעבט, און האָט געצוואונגען דאָס געריכט

אַרויפצוקומען אַהין און אויסהערען איהם, אָדער איגנאָרירען ניט הערען. און זיי זיינען אַהין אַרויפגעקומען. און ווען ער האָט גע־ענדיגט רעדען, זיינען זיי צוריק אַראָפּגעגאַנגען, אַביסעל פּאַרטראַכט און אומהיימליך, און האָבען דורכגעפיהרט זייער זאַך אויף דעם געוועהנליכען וועג פון רוטין. ער האָט געוואָלט פּאַראורטיילט ווע־רען ווי אַ פּראָפעט, און וואָס עס זאָל ניט געטאָן ווערען מיט זיין צייטווייליגער פּערזאָן, האָט ער געוואָלט, אַז דער הויפּט אַרגומענט אין זיין פּראָצעס זאָל זיין באַגרינדעט אויף געשעהענישען, וואָס זיינען נאָך ניט פּאָרגעקומען. און זיין אויסוואַהל איז געווען גוט, ווייל ער איז אַ פּראָפעט. און עס איז מעהר ווי וואַרשיינליך, אַז די געשעהענישען וועלען רעכטפערטיגען זיינע רעד און וועלען איהם מאַכען אומפערגעסליך ניט נאָר ווי דעם שעהנסטען כאַראַקטער אין מאָדערנער אַמעריקאַ, נאָר אויך ווי דעם קלוגסטען.

עס איז אומאַנגענעם פאַר איינעם, וואָס שרייבט מיט אַ באַ־זונדערער סימפּאַטיע, צו באַגעגנען געשעהענישען, וואָס זיינען שוין צו גיכטיג, וואָס באַשטעטיגען שוין צו לייכט זיין שטאַנדפּונקט. עס איז אומאַנגענעם צו כאַראַקטעריזירען דעם דיסטריקט אַטוירני, וואָס האָט זיך אויפגעשטעלט אָנצוגרייפען דעבס'ען פאַר'ן געריכט, אַזוי שנעל ווי דעבס האָט זיך אוועקגעזעצט. אָננעמענדיג, אַז עס איז געווען כאָטש איין איינציגער עמפּינדליכער און אַנשטענדיגער מענש צווישען די צוועלף, האָט אָט דער דיסטריקט אַטוירני, מר. ווערץ, געטאָן אַלץ, וואָס ער האָט געקאָנט, צו פערלירען זיין פּראָ־צעס אין די אויגען פון יענעם איינציגען מענשען. עס וואָלט ניט געווען זעהר שווער צו פּאַראורטיילען דעבס'ען נאָך זיין אייגענער רעדע. דעבס האָט דאָס דאָך אַזוי קלאָר געמאַכט, אַז ער וואָלט די פּאַראורטיילונג ניט אָנגענומען פאַר אַ פּערזענליכען אורטייל, אַז ער וואָלט גאָר ניט געהאַט איינצווענדען קעגען דעם אורטייל. ער האָט ניט פערלאַנגט פון די געשוואָרענע ריכטער, אַז זיי זאָלען איהם ניט פּאַראורטיילען. ניין, ער האָט גראָד אָנגענומען, אַז זיי וועלען איהם יע פּאַראורטיילען, און ער האָט געוואָלט קלאָר מאַכען, אין זיינע אייגענע ווערטער, דאָס, פאַרוואָס זיי וועלען איהם פאַר־אורטיילען. אָבער נאָכדעם ווי דער אומגעלומפּערטער, פּעטער

וואָלף האָט, מיט עפּעס א הויכען קרעכצענדען קלאַנג פון צווישען זיינע ציינער, אין פּאַרלויף פון א גאַנצער שעה אַרומגעוואָרפען רויהע באַליידיגונגען, אַז יעדערער אין געריכטס־זאַל, פון דעם ריכ־טער ביז צום שטייפען קליינעם בייליף, איז געוועזן ווי פאַרשטיי־נערט, און דעם דיסטריקט אַטוירני'ס אייגענער קליגערער אסיסטענט האָט זיך געדרעהט אין זיין שטול אין פערלעגענהייט, איז שוין געוואָרען זעהר שווער אפילו פאַר דער פאַטריאָטישער דזשורי צו טאָן זייער פליכט. דער פּראָקוראָר האָט, נאָך מיין מיינונג, פאַרנומען וועניגסטענס דריי שעה פון די זעקס, וואָס די דזשורי האָט גע־האַט אויף אָפּצורוהען נאָך דער אויפרעגונג ביי דער סצענע, וואָס זיי האָבען בייגעוואוינט. און אַזוי קלאָר ווי דעבס האָט מיט זיין אַנוועזענהייט סימוואָליזירט די האָפנונג פון עוואָלוציאָן, אַזוי האָט אָט דער מענש פאַרטראָטען דעם שטויב, פון וועלכען די עוואָלוציאָן האָט זיך אויפגעהויבען.

„איך וועל אייך איצט איבערגעבען בקיצור די לאַגע פון אָט דעם מענשען און פון אַלעמען, וועמען ער פּרעטענדירט צו פאַרטרע־טען, — האָט ער אָנגעהויבען. — איך האָב געקאָנט א פאַרמער אין דעם געגענד, האָט ער געהאַט א שטאַל, האָט זיך דער שטאַל אָנגעצונדען. און ער האָט געהאַט שאָף אין דעם שטאַל, האָט ער זיי אַרויסגענומען. איז אָבער געווען צווישען די שאָף אַן אַלטע שעפּס,, האָט זי זיך אַרומגעדרעהט אַרום שטאַל און איז אַריינ־געקומען דורך אַנאַנדער טיר, און די אַנדערע נאָך איהר. און ער האָט זיי ווידער אַרויסגענומען פון דער אַנדער זייט, האָט זיך די אַלטע שעפּס ווידער אַרומגעדרעהט און איז אַריינגעקומען פון דער זייט. און אַזוי געהט דאָס. און אויב אָט די אַלטע שעפּס (אָנוויי־זענדיג אויף דעבס'ען) וויל געהן אין פּעניטענשערי, האָב איך גאָר־ניט קעגען דעם, איך האָב אָבער זעהר פיעל קעגען דעם, אַז ער זאָל מיטשלעפּען א גאַנצע סטאַדע פון פאָלק. דער קאָנגרעס האָט אָפּ־געגעבען די רעסורסען פון די פאַראייניגטע שטאַאַטען, צו געווינען די איצטיגע מלחמה, און די רעסורסען פון די פאַראייניגטע שטאַא־טען זיינען דער קערפּער פון יודזשין דעבס פונקט אַזוי גוט ווי די בהמות און תבואות. נאָר דערפאַר וואָס ער האָט אביסעל א שמעק

געטאָן אין דער געשיכטע, און וואָס העלפט איהם פיהרען נאָך זיך א מאסע פון האלב געבאקענע... ווי יענער געמיש־סאָרט אין רוס־לאנד, וואָס די אמעריקאנער יונגע לייט האָבען געמוזט אהין ארי־בערקומען, אָפצוהיטען פאר די רוסען זייערע רעכטע אנטקעגען אָט די באָלשעוויקי, — איך זאָג אייך, די אלע זאכען פיהרען צו קיין זאך ניט, ווי נאָר צו צרות און אונאָרדנונג. ער זאָגט, אז אויב קייט ריטשארדס אָ'הייר איז שולדיג, איז ער אויך שולדיג, אויב ראָוז פאסטאָר סטאָוקס איז שולדיג, איז ער אויך שולדיג. אָט וואָס ראָוז האָט געזאָגט (כאפט א פאפיר), און איהר האָט געהערט אין געריכט, אז זי האָט באקומען צעהן יאָהר פאר אזא שטיקעל אר־בייט... און אָט וואָס דעבס זאָגט וועגען דער דאָזינער פרוי. לאָמיר א קוק טאָן, וואָס דעבס זאָגט נאָר וועגען ראָז'ן. אָט וואָס דעבס זאָגט וועגען ראָז'ן. מען וואָלט דאָך געדארפט משפט'ן די גאנצע באנדע פאר פארראט. ווען דאָס וואָלט פאָרגעקומען אין אנאנדער לאנד, ניט אין די פאראייניגטע שטאאטען, וואָלט מען זיי שוין לאנג דערשאָסען. אינטערנאציאָנאליזם, זאָגט ער. איך וועל אייך ער־קלערען וואָס אינטערנאציאָנאליזם איז. ווארפט צונויף אלע נא־ציאָנען אין איין טאָפ, מיט די סאָציאַליסטען אויבען, און איהר וועט אייך האָבען אינטערנאציאָנאליזם..."

און אזוי איז דאָס געפלאָסען פון זיין מויל א גאנצע שעה. און דער ריכטער האָט פאנאנדערגעלאָזען דאָס געריכט ביז אויף מאָר־גען. די געשוואָרענע ריכטער האָבען זיך אוועקגעשלעפט. מיר אלע זיינען אוועק מיט דעבס'ען אין האָטעל, זיך לוסטיג צו מאכען אי־בער דעם קאָמיזם פון דער לאגע, און הערען, ווי די קאָמישסטע פאק־טען זיינען פארנומען געוואָרען, ווי עס האָט זיי נאָר געקענט פאר־נעמען א מענש מיט דעבס' רוהיגען געמיט. דעבס האָט געהאט א באראטונג מיט זיינע אדוואָקאטען דעם אָוועגד פאר דער ערעפענונג פון זיין פראָצעס. דאָס איז געווען א לעגאלע קאָנפערענץ צו מאַ־כען די אלע נויטיגע פלענער. און אין פארלויף פון אָט דער בא־ראטונג, וואָס האָט געדויערט צוויי אָדער דריי שעה, איז דער פראָ־צעס אפילו קיינמאָל ניט דערמאָנט געוואָרען.

איך האָב איהם איינמאָל געפרעגט, צי דער פראָצעס שטערנגט

איהם ניט צופיל אָן. „ניין,—האָט ער געזאָגט,—איך קלער גאָר־ניט פיעל וועגען איהם. ווייל אויב מען וועט מיר שיקען אין נע־פּענגנים, וועט דאָס דאָך ניט קענען זיין אויף זעהר לאַנג, ווען מען וועט אָבער אייך פּארשיקען, וועט דאָס שוין זיין פּאר א וויכטיגען טייל פון אייער לעבען. אָט פאַרוואָס מיין הארץ איז געווען מיט אייך, יונגע לייט, די אַלע מאָנאַטען".

אויף מאָרגען אין דער פריה האָט דער ריכטער אינסטרואירט די דזשורי — זעהר קאָרעקט — אין געזעץ, און דער באשולדיג־טער און זיינע פריינד האָבען פּאַרבראַכט א גאַנצען טאָג אין פּרעה־ליכער אונטערהאַלטונג, וואָס איז באַלעבט געוואָרען פון דעבס' גע־שיכטען וועגען לאָקאַלען. אין אָווענד האָבען זיך די געשוואָרענע ריכטער צוריקגעשלעפּט צו זייערע ערטער, זיי זיינען שוין געווען געגנוג הארט פּאר זייער אומאַנגענעמער ארבייט. סיירוס ה. סטאַ־ווער, אכט און פופציג יאָהר אַלט, דער איינגסטער צווישען זיי, האָט ארויסגעבראַכט דעם ווערדיקט: שולדיג. דעבס'ען האָט מען אָפּ־געלאָזען אויף דער פּאַראַנטוואָרטליכקייט פון זיינע אדוואָקאַטען. דאָס געריכט איז פּאַנאַנדערגעלאָזען געוואָרען אויף א טאָג, אז דער ריכטער זאָל האָבען צייט מישב צו זיין זיך מיט זיך אליין, און אפשר מיט אנדערע פּערזאָנען, וואָס האָבען פּרעסטיזש, וועגען דעם נעהעריגען טערמין געפּענגנים.

שבת אין דער פריה האָט סטעדמאַן פּאַרלאַנגט א נייעם פּראָ־צעס אויף דעם גרונד, אז די פּראָקוראַטור האָט זיך זעהר פיעל אָפּ־געשמעלט אויף דער „סט. לואיסער דעקלאַראַציע", וואָס דעבס האָט גאָר ניט דערמאָנט אין זיין רעדע אין קענטאָן. דעבס האָט אָבער דערמאָנט די סט. לואיסער דעקלעראַציע אין א סימפּאַטי־שען טאָן אין זיין רעדע פּאר דער דזשורי, און דער ריכטער האָט אָהן צווייפעל געהאַט א רעכט צו באשליסען, אז עס איז ניטאָ קיין גרונד פּאר א נייעם פּראָצעס.

דער פּאָרשלאַג איז ניט באַווילינגט געוואָרען. דער דיסטריקט אטוירני האָט פאָרגעשלאָגען, מען זאָל פּאַרלעזען דעם אורטייל, און דער קלערק האָט געפּרעגט: "יודזשין וו. דעבס, האָט איהר נאָך עפּעס צו זאָגען אין אייער פּאַרטיידיגונג, איידער דאָס געריכט

ברייננט ארוים דעם אורטייל ?" ווידער איז דעבס אויפגעשטאַנען און איז לאנגזאם ארויסגעטראָטען; און אפילו שטילער און מיט ווייניגער אָנשטרענגונג ווי פריהער, האָט ער גערעדט, און פארגע־סענדיג אינגאנצען אָן דער קליינער רוטין, און דעטאלען און פער־זענליכע זאכען, האָט ער זיי דערהויבען ביז צו זיין הויך, צו דעם וויכטיגסטען אמת וועגען דער געגענוואַרט און וועגען די העלע האָפ־נונגען אויף דער צוקונפט. דאָס איז פאר איהם געווען דער זין פון דער גאנצער פּראָצעדור.

„הער ריכטער, מיט יאָהרען צוריק האָב איך נאָך איינגעזעהן מיין פארוואנדשאפט מיט אלע לעבעדיגע באשעפענישען, און איך בין געקומען צום שלום, אז איך בין ניט א האָר בעסער פון דעם נידריגסטען און באשיידענסטען אויף דער ערד. איך האב געזאָגט דאן, איך זאָג דאָס איצט, אז אזוי לאנג ווי עס איז פאראן א ניד־ריגערער קלאַס, בין איך אין איהם; אזוי לאנג ווי עס איז פאראן א קרימינעלער עלעמענט, בין איך א טייל פון איהם; אזוי לאנג ווי א לעבעדיגע באשעפעניש געפינט זיך אין געפענגניס, בין איך ניט פריי..."

עס קען זיין ניצליך און נויטיג פאר דער קריגספיהרענדער רע־גירונג איינצושפארען דעבס'ען אין געפענגניס. פון זייער שטאנד־פונקט קען דאָס אויסווייזען פארנינפטיג און נויטיג. אָבער האָט דען קיינער איינער פון זיי גאָר קיין געוויסענסביסען ניט, ווען אזא מאַט ווערט באגאנגען, — אין א מלחמה פאר פרייהייט? און שפירען זיי דען ניט די געפאהר, אז ווען די מלחמה וועט זיין פאר־איבער, וועט נאָר בלייבען דער נאָמען פון דעם, פאר וואָס זיי שלאָ־גען זיך? ווען דער צוג פאָהרט אָפּ פון קליוולאנד פארביי דעם גע־ריכט־הויז פון דער קאונטי, לעזט איהר די גרויסע מארמאָרנע ווער־טער: „געהאָרכזאמקייט צו געזעץ איז פרייהייט". און מיט דער הילף פון אָט אזעלכע פלאכע סאָפיזמען ווילען די קרעפטען, וואָס ווילען, אז אינדוסטריעלער פעאָדאליזם און ביוראָקראטיע זאָלען פארלענגערט ווערען נאָך דער איצטיגער מלחמה, דאָס דורכפיהרען, אויב זיי ווילען קאָנען.

דעבס' רעדע פאַר דער דזשורי.

צום ערשטען מאָל אין מיין לעבען ערשיין איך אין אַ גערִיכט פון געזעץ, צו ענטפערן אויף אַ באשולדיגונג אין אַ פארברעכען. איך בין ניט קיין אדוואָקאט. איך ווייס ווענינ וועגען געריכטליכער פּראָצעדור, וועגען די רעגלען פון באווייזען און וועגען דער פּראקטיק פון געזעץ. איך ווייס נאָר, אז איהר, מיינע הערען, דארפט אויס־הערען די באווייזען, וואָס זיינען קענגען מיר געמאכט געוואָרען, אז דאָס געריכט וועט אייך אינסטרואירען אין געזעץ, און איהר וועט דאן דארפען באשליסען, דורך אייער ווערדיקט, צו איך זאָל גע־שטעמפּעלט ווערען ווי אַ שולדיגער אין אַ פארברעכען און בלייבען פארשפּארט אין אַ צעל, אפשר ביז צום סוף פון מיין לעבען.

מיינע הערען, איך האָב ניט מורא צו שטעהן איצט פאר אייך אַ באשולדיגטער, און איך וויל ניט אויסמיידען די פאָלגען פון מיי־נע רעד אָדער האנדלונגען. שטעהענדיג דאָ פאר אייך, באשול־דיגט אין אַ פארברעכען, קען איך קוקען מיינע ריכטער אין גע־זיכט, קען איך קוקען אייך אין געזיכט, קען איך קוקען דער גאנצער וועלט אין געזיכט, ווייל אין מיין געוויסען, אין מיין נשמה פיהל איך ניט קיין שולד.

ערלויבט מיר אייך צו זאָגען פריהער פאר אלץ, אז איך בין פאָלשטענדיג צופרידען מיט דער ענטשיידונג פון געריכט. איך האָב גאָרניט וואָס אויסצוזעצען קענגען דעם אסיסטענט דיסטריקט אטוירני אָדער דעם פּראָקוראָר.

איך וויל דאָ צוגעבען, אז אלע אויסזאָגונגען אין פארלויף פון די איצטיגע פארהאנדלונגען זיינען געוועזען אמת. איך בין ניט גע־נייגט אָפּצולייקענען דאָס, וואָס איז אמת. איך וואָלט ניט געוואָלט אויסמיידען די פאָלגען פון אַן אונגינסטיגען ווערדיקט, אפילו ווען איך וואָלט דאָס געקענט טאָן. איך וויל ניט נעהמען צוריק אפילו איין וואָרט פון דעם, וואָס איך האָב געזאָגט און וואָס איך האָב גע־האַלטען פאר אמת, נאָר אום צו רעטען זיך און ניט דארפען געהן

אין פעניטענשערי, פאַר די גאַנצע צייט, וואָס בלייבט מיר נאָך צו לעבען.

מיינע הערען, איהר האָט אויסגעהערט דעם באַריכט פון מיין רעדע אין קענטאָן דעם 16טען יוני, און איך ערקלער, אז עס איז אין יענער רעדע ניט געווען קיין וואָרט, וואָס זאָל רעכטפערטיגען די באַשולדיגונגען, וואָס שטעהען אין מיין אינדייטמענט. איך גיב צו, אז איך האָב די רעדע געהאַלטען. איך גיב צו, אז אין אַלע הויפּט־שטריכען איז מיין רעדע ריכטיג באַריכטעט געוואָרען אין פאַרלויף פון די איצטיגע פאַרהאַנדלונגען.

אין דעם וואָס איך האָב דאָרט געוואָלט זאָגען האָב איך גע־האַט די אבזיכט אויפצוקלערען דאָס פאָלק, אז זיי זאָלען אָנהוי־בען פאַרשטעהן דאָס סאָציאַלע סיסטעם, אין וועלכען מיר לעבען, און צונרייטען זיי צו דער אומוואַרפונג פון אָט דעם סיסטעם, דורך פּאָלשטענדיג פרידליכע און געזעצליכע מיטלען, אין דעם, וואָס איך, ווי א סאָציאַליסט, האַלט פאַר אַן אמת'ע דעמאָקראַטיע.

פון דעם, וואָס איך האָב געהערט אין דעם פּראָקוראָר'ס רעדע, וואָלט איהר געקענט שליסען, אז איך פּרעדיג מאָכט און גוואַלד־טאַט, דאָס איז ניט ריכטיג. איך האָב קיינמאָל ניט געפּרעדיגט גוואַלדטאַט אין וועלכער ניט איז פאָרם. איך האָב אַלעמאָל גע־גלויבט אין בילדונג, אין פאַרשטאַנד, אין אויפקלערונג, און איך האָב אַלעמאָל אַפּעלירט צום שכל און צום געוויסען פון פאָלק.

איך גיב צו, אז איך בין א געגנער פון דעם איצטיגען סאָציאַ־לען סיסטעם. דאָס ווייניגע, וואָס איך קען טאָן, טו איך און האָב גע־טאָן אין פאַרלויף פון פיעלע יאָהרען, צו ברענגען אַן ענדערונג, וואָס זאָל אָפּשאַפען די הערשאַפט פון א פערהעלטניסמעסיג קליינעם קלאַס איבער דער גרויסער מאַיאָריטעט פון פאָלק, וואָס זאָל איינ־שטעלען אין אונזער לאַנד אַן אינדוסטריעלע און סאָציאַלע דעמאָ־קראַטיע.

אין דער געשיכטע קומען פאָר גרויסע ענדערונגען, אין וועלכע גרויסע פּרינציפּען זיינען פאַרוויקעלט, און די מאַיאָריטעט איז געוועהנליך אומגערעכט. די מינאָריטעט איז דאַן גערעכט. אין יעדער צייט זיינען געווען עטליכע העלדישע נאַטורען, וואָס זיינען

געגאַנגען ווייט פאַראויס פון זייער צייט. מען האָט זיי מיספאַר־שטאַנען, פאַרלוימדט, פאַרפאָלגט און אמאָל הינגעריכטעט. און לאַנג נאָך זייער מאַרטיטער־טויט האָט מען זיי אויפגעשטעלט מאָ־נומענטען און מען האָט געלעגט בלומען אויף זייערע קברים.

דאָס איז די טראַגישע געשיכטע פון דעם מענשליכען מין. אין דער אור־אַלטער וועלט האָט סאָקראַטעס געוואָלט לערנען דאָס פאָלק נייע אמת'ען, און מען האָט איהם דערפאַר געצוואונגען צו טרינקען גיפט. און דאָס האָט זיך ווידערהאָלט אין דעם גאַנצען לויף פון די יאָהרהונדערטער. די מענער און פרויען, וואָס זיינען געגאַנגען פאָראויס, וואָס האָבען געהאַט נייע געדאַנקען, נייע אידעאַלען, וואָס האָבען געהאַט דעם מוט אָנצוגרייפען די איינגעשטעלטע אָרדנונג, האָבען אַלע געמוזט באַקומען די שטראָף.

מיט אָנדערהאַלבען יאָהרהונדערטער צוריק זיינען נאָך די אמע־ריקאַנער קאָלאָניסטען געווען אויסלענדישע אונטערטאַנען. און ווען עס האָבען זיך דאַן געפונען איינינגע מענשען, וואָס האָבען געהאַט גלויבען אין דעם איינפאַכען פאָלק און זיינען געווען איבערציינגט, אַז זיי קענען זיך אַליין רעגירען אָהן אַ קעניג, איז אָבער אין יענער צייט רעדען אַנטקעגען דעם קעניג געווען איינפאַכער פאַרראַט. אויב איהר האָט געלעזען בענקראָפט אָדער אַנאַנדער אַנערקענטען היסטאָ־ריקער, וועט איהר איינזעהן, אַז אַ גרויסע מאַיאָריטעט פון די קאָ־לאָניסטען האָבען געגלויבט אין קעניג, האָבען אין דער אמת'ען גע־גלויבט, אַז ער האָט דאָס געטליכע רעכט צו הערשען איבער זיי... עס זיינען אָבער געווען איינינגע מענשען אין יענער צייט, וואָס האָ־בען געזאָגט: „מיר דאַרפען ניט קיין קעניג. מיר קענען זיך אַליין רעגירען.“ און זיי האָבען אָנגעהויבען אַן אגיטאַציאָן, וואָס די גע־שיכטע האָט אונשטערבליך געמאַכט.

וואַשינגטאָן, עדעמס, פּעין, — זיי זיינען אין זייער צייט געווען רעוואָלוציאָנערען. צוערשט איז דאָס פאָלק געווען קעגען זיי, און די פרעס האָט זיי פאַרדאַמט... זיי האָבען אָבער געפונען אין זיך דעם מאָראַלען מוט צו שטעהן גלייך און ניט אַכטען די שטורעמס פון פאַרלוימדונג. און אָט פאַרוואָס זייערע נעמען זיינען געבליבען

אין דער געשיכטע. און אָט פאַרוואָס די גרויסע רעספּעקטאַבעלע מאַיאָריטעט פון זייער צייט רוהט אין פאַרגעסענע קברים.

אין אַ שפּעטערער צייט האָט זיך אָנגעהויבען אַנאַנדער מעכטיגע אַגיטאַציאָן אין אונזער לאַנד. זי איז געווען געווענדט קעגען אַן אינסטיטוציאָן, וואָס מען האָט געהאַלטען אין איהר צייט פאַר אַ זעהר רעספּעקטאַבעלע, די אינסטיטוציאָן פון קנעכטשאַפט... אַלע אָרגאַניזירטע קרעפטען פון דער געזעלשאַפט און די גאַנצע מאַכט פון דער רעגירונג האָבען אויפגעהאַלטען לייב־אייגענטום אין יענער צייט, און ווידער האָבען זיך באַוויזען אייניגע פאָרטגעשריטענע דענקער. איינער פון זיי איז געווען עלײדזשאַ לאָוודזשאָי... לאָוודזשאָי איז קאַלטבלוטיג ערמאָרדעט געוואָרען אין אַלטאָן, אילינאָי, אין 1837 נאָר דערפאַר, וואָס ער איז געווען אַ געגנער פון לייב־קנעכטשאַפט, פּונקט ווי איך בין אַ געגנער פון לוין־שקלאַפעריי. ווען איהר וועט פאָהרען אַראָב דעם טייך מיסיסיפּי און וועט אַ קוק טאָן אין אַלטאַן, וועט איהר דערזעהן אַ גרויסאַרטיגען ווייסען זייל. דער זייל איז דאָרט אויפגעשטעלט געוואָרען צום אַנדענק פון אַ מענשען וואָס איז געבליבען טריי צו זיך אַליין און זיינע איבערצייגונגען פון רעכט און פליכט ביז צום טויט.

איך האָב געהאַט דאָס גליק צו קענען פּערזענליך ווענדעל פיליפּס. איך האָב געהערט די געשיכטע פון זיינע פאַרפאָלגונגען פון זיינע אייגענע ליפּען, איידער דער טויט האָט זיי צוגעשלאָסען.

וויליאַם לאָיד גאַריסאָן, גאַרעט סמיט, טאַדעאוש סטיווענס, אָט די פיהרער פון דער אַבאַליציאָנס באַוועגונג, וואָס מען האָט אין זייער צייט באַטראַכט ווי מאָנסטערס און דעגענעראַטען, זיינען געבליבען טריי צו זייער גלויבען און האָבען ניט אָפּגעטראָטען פון זייער פּאָזיציאָן. זייערע נעמען זיינען פאַרצייכענט אין דער געשיכטע. איהר לערענט אייערע קינדער צו אַכטען זייער אַנדענק, ווערענד אַלע פאַרלוימדער זייערע זיינען פאַרגעסען.

לייב־קנעכטשאַפט איז פאַרשוואונדען. מיר זיינען נאָך ניט פריי. מיר פיהרען היינט אָן אַנאַנדער מעכטיגע אַגיטאַציאָן. זי איז אַזוי ברייט ווי די וועלט. דאָס איז דער אויפשטאַנד פון די אַרבייטענדע מאַסען, וואָס קומען ביסלעכווייז צום באַוואוסט־

זיין ווענען זייערע אינטערעסען און זייער מאכט ווי א קלאַס, וואָס אָרגאַניזירען זיך אינדוסטריעל און פּאָליטיש און וואָס ענטוויקלען לאַנגזאַם אָבער זיכער די עקאָנאָמישע און פּאָליטישע מאכט, דורך וועלכער זיי וועלען זיך באפרייען. זיי זיינען נאָך אַלץ אין מי־נאָריטעט, אָבער זיי האָבען זיך אויסגעלערענט וואַרטען, אָפּוואַרטען זייער צייט.

פון דעם אָנהויב פון דער מלחמה ביז היינט בין איך קיינמאָל ניט געוועזען שולדיג, דורך רעד אָדער האַנדלונגען, אין די זאַכען, וואָס זיינען אויסגערעכענט אין דעם באַשולדיגונגס אקט קעגען מיר. אויב איך האָב קריטיקירט, אויב איך האָב פאַרדאַמט. איז דאָס געוועזען נאָר דערפאַר, ווייל איך האָב זיך געפיהלט באַרעכטיגט אַזוי צו טאָן אונ־טער די געזעצען פון לאַנד. איך האָב געהאַט פּרעצעדענטען פאַר מיין שטעלונג. דאָס לאַנד האָט שוין דורכגעמאַכט עטליכע מלחמות און אין יעדער איינער פון זיי האָבען זיך געפונען איינינגע פון די פּראָמינענטסטע מענשען פון לאַנד, וואָס האָבען די מלחמה פאַר־דאַמט. די רעוואָלוציאָנערע מלחמה האָט געהאַט געגנער. די טאָרי פּרעס האָט זיי פאַרדאַמט ווי פאַרברעכער, און מענשען וואָס שטע־הען אויסער געזעץ.

די מלחמה פון 1812 האָט געהאַט געגנער, וואָס האָבען זי פאַר־דאַמט. די מעקסיקאַנער מלחמה איז ביטער אָנגעגריפען געוואָרען פון אייבראַהאַם לינקאָלן, טשאַרלס סאָמנער, דעניעל וועבסטער און הענ־רי קליי. אָט די מענשען האָבען דאַמאָלט פאַרדאַמט דעם פּרעזידענט און זיין אַדמיניסטראַציאָן. זיי האָבען ערקלערט, אַז די מלחמה איז א פאַרברעכען קעגען דער מענשהייט. מען האָט זיי ניט אָנגע־קלאָגט און ניט פּראָצעסירט פאַר פאַרברעכען. זיי ווערען היינט געעכט פון אַלע זייערע קאָמפּאַטריאָטען. די מלחמה פון דער רע־וואָלוציאָן האָט געהאַט געגנער און איז פאַרדאַמט געוואָרען. אין 1864 האָט די דעמאָקראַטישע פּאַרטיי אָפּגעהאַלטען א קאָנווענ־שאָן אין שיקאַגאָ און האָט דורכגעפיהרט א רעזאָלוציאָן, וואָס פאַר־דאַמט די מלחמה ווי א דורכפאַל. וואָס וואָלט איהר געזאָגט, ווען די סאָציאַליסטישע פּאַרטיי וואָלט איצט אָפּגעהאַלטען א קאָנווענשאָן און וואָלט אָנגענומען א רעזאָלוציאָן, וואָס פאַרדאַמט די איצטיגע

מלחמה ווי א דורכפאל? איהר באשולדיגט אונז, אז מיר זיינען אונ־לאיאל און פאררעטער. זיינען די רעמאקראטען אין 1864 געווען אונלאיאל און פאררעטער, ווייל זיי האבען פארדאמט די מלחמה ווי א דורכפאל?

איך גלויב אין די קאנסטיטוציאן פון די פאראייניגטע שטאא־טען. איז דאס ניט זאנדערבאר, אז מיר, סאציאליסטען, שטעהען כמעט אליין היינט, ווען מיר פארטיידיגען די קאנסטיטוציאן פון די פאראייניגטע שטאאטען? די רעוואלוציאנערע פאטערס, וואס האבען געפילט דעם דרוק פון דער קעניגליכער הערשאפט, האבען פאר־שטאנען, אז פרייהייט פון ווארט און פרעס און דאס רעכט פריי צו פארזאמלען זיך זיינען פאר'ן פאלק די פונדאמענטאלע פרינ־ציפען פון דעמאקראטישער רעגירונג. די גאר ערשטע אמענדמענט צו דער קאנסטיטוציאן זאגט:

"דער קאנגרעס זאל ניט דורכפיהרען קיין געזעץ איינצו־שטעלען א רעליגיאן אדער צו באשרענקען די רעכט פון א רעלי־גיאן; צו באשרענקען די פרייהייט פון ווארט אדער פון פרעס; צו באשרענקען דאס רעכט פון פאלק צו פארזאמלען זיך פרידליך און צו שיקען פעטיציאנען צו דער רעגירונג און פארערען גע־רעכטיגקייט".

דאס זיינען גאנץ קלארע ווערטער. א קינד קען זיי פאר־שטעהן. איך גלויב, אז די רעוואלוציאנערע פאטערס האבען טאקי געמיינט דאס, וואס זיי האבען דאן ארויסגעזאגט: אז דער קאנ־גרעס זאל ניט דורכפיהרען קיין געזעץ צו באשרענקען די פרייהייט פון ווארט אדער פרעס, אדער דאס רעכט פון פאלק צו פארזאמלען זיך פרידליך און צו שיקען פעטיציאנען צו דער רעגירונג און פא־דערען גערעכטיגקייט.

דאס איז דאס רעכט, מיט וועלכען איך האב זיך באנוצט אין קענטאן דעם 16טען יוני. און דערפאר, וואס איך האב זיך בא־נוצט מיט יענעם רעכט, דארף איך דאס ענטפערן אויף די איצטיגע באשולדיגונגען. איך גלויב אין דאס רעכט פון פריי רעדען, אין מלחמה אזוי גוט ווי אין פרידען. איך וואלט אין קיין פאל ניט פארמאכט דאס מויל פון מיין ביטערסטען שונא. איך וואלט אין

קיין פאל ניט אָפּגעשטעלט די פרייהייט פון וואָרט. עס איז פיעל געפעהרליכער צו פּרואווען פארמאכען דאָס מויל פון פאָלק, איידער לאָזען עס פריי ארויסרעדען, וואָס עס דריקט איהם.

איך האָב אייך געזאָגט, אז איך בין ניט קיין אדוואָקאט. אָבער מיר דאכט, אז איך ווייס גענוג צו וויסען, אז אויב דער קאָנגרעס נעמט אָן א געזעץ, וואָס איז אין ווידערשפּרוך צו אָט דעם זאץ אין דער קאָנסטיטוציאָן, און דאָס געזעץ אונגילטיג. אויב דאָס שפּיאָנאַזש־געזעץ בלייבט שטעהן פעסט, איז די קאָנסטיטוציאָן פון די פאר־איינינגטע שטאאטען. אויב אָט דאָס געזעץ איז ניט די אָפּליי־קענונג פון יעדען פונדאמענטאלען פּרינציפּ, וואָס די קאָנסטיטוציאָן האָט פעסטגעשטעלט, דאַן בין איך זיכער ניט אימשטאנד צו לע־זען אָדער פארשטעהן די ענגלישע שפּראך.

אין פערלויף פון די פארהאנדלונגען דאָ האָט איהר, מיינע הערען, געקענט שליסען, אז איך בין פּראָ־דייטש אין דעם זין, וואָס איך סימפּאטיזיר מיט דער אימפּערישער רעגירונג פון דייטשלאנד. מיין פאָטער און מיין מוטער זיינען געבאָרען געוואָרען אין עלזאס. זיי ליבען פראנקרייך מיט א הייליגער ליידענשאפט. זיי האָבען פארשטאנען, וואָס מיינט פּרייסענטום, און זיי האָבען דאָס געהאסט מיט'ן גאנצען הארצען. מיך האָט מען ניט געדארפט לערנען הא־סען דעם פּרייסישען מיליטאריזם. איך האָב פון זיי געוואוסט, וואָס פאר א פארהאסטע, דריקענדע, ברוטאליזירענדע מאכט דאָס איז געוועזען און איז. איך קען זיך גאָרניט פאָרשטעלען, ווי אזוי עמיצער האָט געקענט פארדעכטיגען, אז איך האָב פאר איין אויגענ־בליק געקענט האָבען די מינדעסטע סימפּאטיע מיט אזא משונה'דיגער זאך. איך האָב פּאקטיש געערדט און געשריבען קעגען דעם מיין גאנץ לעבען. איך ווייס, אז דער קייזער איז א פארקערפּערונג פון אלץ, וואָס איז ברוטאל און מערדערליך...

מיט יעדען טראָפּען בלוט אין מיינע אָדערען פאראכט איך דעם קייזעריזם און אלץ, וואָס ער דריקט אויס און וואָס ווערט אונטער איהם פארשטאנען. איך סימפּאטיזיר מיט דעם קעמפּענדען, ליי־דענדען פאָלק אומעטום. עס מאכט ניט אויס, אונטער וועלכער פאָהן זיי ווערען געבאָרען און וואו זיי לעבען; איך סימפּאטיזיר מיט אלע

ליידענדע. ווען איך וואָלט געקענט גרינדען אַ סאָציאַלע סיסטעם, וואָס זאָל זיי אַלעמען איינשליסען, וואָלט איך דאָס געטאָן.

און איצט, מיינע הערען, געשוואָרענע ריכטער, וועל איך אייך ניט פאַרהאַלטען צו לאַנג... איך קען ניט נעמען צוריק קיין איין וואָרט. איך קען ניט צוריקציהען קיין איין זאַץ. איך שטעה פאַר אייך אַ שולדיגער אין דעם, וואָס איך האָב געהאַלטען יענע רעדע... איך וויים ניט, איך קען ניט פאָראויסזאָגען, וואָס אייער ווערדיקט וועט זיין; און אויף וויפיל דאָס אַנבאַטרעפט מיר, איז דער אונ־טערשיד ניט קיין גרויסער.

מיינע הערען, איך בין דער קלענסטער טייל אויף אָט דעם פּראָ־צעס. איך האָב אָפּגעלעבט גענוג לאַנג צו פאַרשטעהן מיין אייגענע אוּנוויכטיגקייט אין בעצוג צו אַ גרויסער פראַגע, אין וועלכער דאָס וואוילזיין פון אַ גאַנצען פאָלק איז פאַרוויקעלט. וואָס איהר וועט באַשליסען צו טאָן מיט מיר, האָט נאָך אַלעמען וועניג באַדייטונג. ניט איך ווער דאָ פּראָצעסירט. אַן אונגעהויער וויכטיגערע פראַגע ווערט פּראָצעסירט היינט אין אָט דעם געריכט, כאָטש איהר ווייסט דאָס אפשר ניט. אמעריקאַנער אינסטיטוציאָנען ווערען דאָ היינט פּראָצעסירט פאַר אַ געריכט פון אמעריקאַנער בירגער. די צוקונפט וועט ענטשיידען.

און איצט, הער ריכטער, ערלויבט מיר אויסצודריקען מיין האַר־ציגען דאַנק פאַר אייער געדולדיגע אויפמערקזאַמקייט. און אייך, מיינע הערען, געשוואָרענע ריכטער,—פאַר די פריינדליכקייט, מיט וועלכער איהר האָט מיך אויסגעהערט.

מיין שיקזאַל איז אין אייערע הענט. איך בין גרייט פאַר אייער ווערדיקט.

דעבס׳ ערקלערונג צום ריכטער.

(נאָכדעם ווי א נייער פּראָצעס איז ניט באַוויליגט געוואָרען, האָט דער קלערק געפרעגט דעבס׳ען, צו ער האָט ניט עפּעס צו זאָגען, איידער זיין אורטייל וועט ערקלערט ווערען. זיין ערקלערונג צום געריכט ווערט דאָ איבערגעגעבען, מיט דער אויסנאהם פון איינציגע טיילען, וואָס האָבען געמוזט אויסגעלאָזען ווערען, ביז דאָס העכסטע געריכט וועט ניט ענטשיידען וועגען דעם אפּיעל פון דעבס׳ פאַרטיידיגונג.)

הער ריכטער, מיט יאָהרען צוריק האָב איך נאָך איינגעזעהן מיין פארוואנדשאַפט מיט אַלע לעבעדיגע באַשעפעניסען, און איך בין געקומען צום שלום, אז איך בין ניט א האָר בעסער פון דעם נידריגסטען און באַשיידענסטען אויף דער ערד. איך האָב דאַן געזאָגט, איך זאָג איצט, אז אַזוי לאַנג ווי עס איז פאַראַן א נידריגערער קלאַס, בין איך אין איהם... אַזוי לאַנג ווי א לעבעדיגע באַשעפעניש געפינט זיך אין געפענגניס, בין איך ניט פריי.

איך האָב אויסגעהערט אַלץ, וואָס איז דאָ אין געריכט געזאָגט געוואָרען צו שטיצען און פאַרטיידיגען דאָס שפּיאָנען געזעץ, אָבער מיין מיינונג בלייבט אונגעענדערט. איך באַטראַכט דאָס געזעץ ווי א דעספּאָטיש געזעץ, וואָס איז אין אָפענעם ווידערשפּרוך מיט דעמאָקראַטישע פּרינציפּען און מיט דעם גייסט פון פרייע אינסטיטוציאָנען.

איך האָב גאָרניט וואָס אויסצוזעצען קעגען דעם געריכט אָדער דעם פּראָצעס. אַלץ אין פאַרבינדונג מיט דעם איצטיגען פּראָצעס איז געפיהרט געוואָרען אויף א ווירדיגען אופן און אין א גייסט פון אַנשטענדיגקייט...

הער ריכטער, איך האָב געזאָגט דאָ אין געריכט, אז איך בין א געגנער פון דעם סאָציאַלען סיסטעם, אונטער וועלכען מיר לעבען; אז איך גלויב אין אַן ענדערונג — אָבער דורך פאָלשטענדיג פרידליכע און געזעצליכע מיטלען.

ערלויבט מיר דאָ צו ציהען אייער אויפמערקזאַמקייט צו דעם

פאקט, אז אין דעם עקזיסטירענדען סיסטעם זיינען צוויי דריטעל פון אונזער רייכטום דאס אייגענטום פון 5 פראָצענט פון אונזער פאָלק. 65 פראָצענט פון פאָלק, איינשליסענדיג די ארבייטער, וואָס פראָדוצירען דאס גאנצע רייכטום, קענען ניט אָנווייזען אויף 5 פראָצענט פון דעם גאנצען רייכטום.

שטעהענדיג היינט דאָ פאר אייך, האָב איך זיך דערמאָנט מיין יוגענד. צו פערצעהן יאָהר בין איך געגאנגען ארבייטען אין די אייזענבאהן ווארשטאטען. צו זעכצעהן יאָהר בין איך געווען א הייצער אויף א פראכט לאָקאָמאָטיוו. איך געדענק אלע שוועריגקייטען, אלע ליידען פון יענע יונגע יאָהרען. און פון יענער צייט אָן ביז איצט איז מיין הארץ געבליבען מיט דעם ארבייטער קלאס. איך וואָלט שוין לאנג געקענט זיין אין קאָנגרעס. איך האָב פאָרגעצויגען צו געהן אין געפענגניס.

אין דעם קאמף, דעם אונאויפהערליכען קאמף, צווישען די ארבייטער און פראָדוצירער און זייערע עקספלואטאטאָרען, האָב איך געטאָן אלץ, וואָס איך האָב נאָר געקענט טאָן, צו דינען די, צווישען וועמען איך בין געבאָרען געוואָרען און מיט וועמען איך האָף צו טיילען מיין שיקזאל ביז צו מיין לעצטען טאָג.

איך דענק היינט וועגען די מענשען אין די ווארשטאטען און פאבריקען. איך דענק וועגען די פרויען, וואָס זיינען געצוואונגען צו ארבייטען זייער גאנצען לעבען פאר א קליינעם לוין. איך דענק וועגען די קליינע קינדער, וואָס ווערען אין דעם איצטיגען סיסטעם בארויבט פון זייער קינדהייט, וואָס ווערען אין זייערע יונגע צאַרטע יאָהרען אריינגעוואָרפען אין די אונברחמנות'דיגע אָרעמס פון מאמאָן, אין די אינדוסטריעלע תפיסות, וואו זיי דארפען שפייזען די מאשינען, וועהרענד זיי אליין ליידען פון קערפערליכען און גייסטיגען הונגער. איך קען זיי זעהן, קליינע, קראנקע, מיט זייערע יונגע צובראָכענע לעבענס, ווייל אויף דעם העכסטען פונקט פון דער ציוויליזאציאָן פון צוואנציגסטען יאָהרהונדערט איז געלט נאָך אלץ א סך מאָל טייערער ווי א מענשליך לעבען. גאָלד איז דער גאָט, און ער רעגירט איבער די מענשליכע אנגעלעגענהייטען.

אונזער לאנד איז דאָס גליקליכסטע אויף דער ערד. מיר האָ־

בען אונגעהויערע שטרעקען פון רייכען, פרוכטבארען לאַנד, אונ־ערשעפּליכע קוועלען פון מאַטעריעלע רייכטימער, די וואונדערליכ־סטע פּראָדוקטיווסטע מאַשינעריע אויף דער ערד. מיר האָבען מי־ליאָנען וויליגע ארבייטער, וואָס זיינען גרייט אָנצואווענדען זייער ארבייט אויף די מאַשינען און פּראָדוצירען רייכטום פאר יערען מאַן, פרוי און קינד. און אויב עס זיינען נאָך פאראַן פילע מיליאָנען פון אונזער פאָלק וואָס זיינען קרבנות פון אָרימקייט, וועמעס לעבען איז אַן אונאויפהערליכער קאַמף פון יוגענד ביז די לעצטע יאָהרען, ביז דער טויט קומט ענדליך און ערלייזט זיי און שטילט זייער פאר־וואונדעט הארץ, — איז דאָס געוויס ניט די שולד פון דעם אלמעכ־טיגען, און מען קען די נאַטור אין דעם ניט באשולדיגען. דאָס קומט איננאַנצען פון אַן אָפּגעלעבטען סאָציאַלען סיסטעם, וואָס האָט גע־דארפט אָפּגעשאַפט ווערען ניט נאָר אין די אינטערעסען פון דעם אר־בייטער קלאַס, נאָר אין די אינטערעסען פון אַ העכערער מענשהייט.

ווען איך דענק וועגען אָט די קליינע קינדער, די מיידלעך, וואָס זיינען באשעפטיגט אין די אַלערליי טעקסטיל פאבריקען פון די איסטליכע שטאַאטען, אין די באוועל פאבריקען פון זיד, ווען איך שטעל מיר פאָר, ווי זיי ארבייטען אין אַ שרעקליכער אַטמאָספער, ווען איך קלער, ווי זיי ארבייטען דאַן, ווען זיי האָבען גאָר גערארפט שפּילען אָדער זיין אין שול, ווען איך דערמאָן זיך נאָר, ווי זיי וואקסען אויף, און ווען זיי לעבען נאָר גענוג לאַנג, צו דערגרייכען דעם הייראַטס עלטער, ווי אונפּאסיג זיי זיינען פאר הייראַט! זייע־רע נערוועו זיינען אָפּגענוצט, זייער מוסקולען געוועב איז ערשעפּט, זייער לעבענסקראַפט איז פארשווענדט. מען האָט מיט זיי געשפּייזט די אינדוסטריע. זייערע לעבענס האָט מען געמינצט אין גאָלד. זייערע קינדער ווערען געבאָרען מיעד. אָט פארוואָס מיר ליידען אזוי פיעל דורכפאַלען אין מאָראַלען לעבען.

הער ריכטער, די 5 פּראָצענט פון פאָלק, אויף וועלכע איך האָב זיך בארופען, שטעלען צונויף דעם עלעמענט, וואָס הערשט אונבאַ־שרענקט איבער אונזער לאַנד. זיי באזיצען פּריוואַט אַלע זאכען, וואָס זיינען נויטיג אין אונזער לעבען, זיי טראָגען ניט קיין קרוי־נען, זיי האַלטען ניט קיין סצעפּטערען, זיי זיצען ניט אויף טראָ־

נען, און דאך זיינען זיי אונזערע עקאנאמישע הערשער און פאליטישע רעגירער.

איך גלויב, הער ריכטער, צוזאמען מיט אלע סאציאליסטען, אז אלע זאכען, אין וועלכע אלע נויטיגען זיך, וואס אלע געברויכען, דארפען ווערען געמיינשאפטליכע אייגענטום; אז אינדוסטריע, דער פונדאמענט פון לעבען, אנשטאט צו זיין דאס פריוואט אייגענטום פון די ווענינע און אפערירט ווערען פאר זייער בארייכערונג, דארף ווערען דאס געמיינשאפטליכע אייגענטום פון אלעמען, דעמאקראטיש פארוואלטעט אין אלעמענס אינטערעסען.

רזשאן ד. ראקעפעלער האט היינט אן איינקונפט פון זעכציג מיליאן דאלאר א יאהר, פינף מיליאן דאלאר א מאנאט, צוויי הונדערט טויזענד דאלאר א טאג. ער פראדוצירט אפילו ניט קיין איין פעני ניט דערפון. איך אטאקיר דא ניט מר. ראקפעלער פערזענליך. ווען ער וואלט געווען אין נויט, און איך וואלט איהם מיט עפעס געקענט העלפען, וואלט איך איהם גערן געדינט, פונקט ווי אנאנדער מענשען. איך האב גארניט פערזענליך צו מר. ראקפעלער, אדער צו אנאנדער קאפיטאליסט. איך בין נאר א געגנער פון א סאציאלען סיסטעם, וואו עס איז מעגליך פאר איין מענשען, וואס טוט אבסאלוט קיין ניצליכע ארבייט ניט, אנצוזאמלען א פארמעגען פון הונדערטער מיליאן דאלאר, ווערענד מיליאנען מענער און פרויען, וואס ארבייטען זייער גאנצען לעבען, האבען קוים גענוג צו קענען עקזיסטירען.

אט די ארדנונג קען ניט דויערען אייביג. איך האב געלאזט הערען מיין פראטעסט קעגען איהר. איך זעה איין, אז מיין אייגענע אנשטרענגונג איז שוואך און אומבאדייטענד, אבער צום גליק בין איך ניט אליין. עס זיינען פאראן נאך פילע טויזענדער אנדערע, וואס האבען איינגעזעהן, פונקט ווי איך, אז איידער מיר קענען זיך רוהיג באנוצען מיט די בענשונגען פון ציוויליזירטען לעבען, מוזען מיר רעארגאניזירען די געזעלשאפט אויף א געמיינשאפטליכען און קאאפעראטיווען באזיס. און פאר דעם צוועק האבען מיר ארגאניזירט א גרויסע עקאנאמישע און פאליטישע באוועגונג, וואס פארשפרייט זיך איבער דער גאנצער ערד.

עס זיינען היינט פאראן מעהר ווי זעכציג מיליאָן סאָציאַליס־טען, לאָיאַלע, איבערגעבענע טוער אין דער זאַך, פון פארשידענע נאציאָנען, ראסען, גלויבענס, קאָלירען און פון ביידע געשלעכטער. זייער זאַך איז א געמיינשאפטליכע. זיי פארשפרייטען די פּראָפּאַגאנדא פון דער נייער סאָציאַלער אָרדנונג. זיי ארבייטען, ווארטען און זיינען וואך אין אלע צייטען פון טאָג און נאכט. זיי זיינען נאָך אלץ א מינאָריטעט. זיי האָבען זיך אויסגעלערענט צו זיין גע־דולדיג און אָפּווארטען זייער צייט. זיי פיהלען, זיי ווייסען, אז די צייט קומט אָן, ניט קוקענדיג אויף די גאנצע געזעלשאפט, אלע פאר־פאָלגונגען, ווען די לעהרע פון עמאנציפּאציאָן וועט זיך פארשפריי־טען צווישען אלע פעלקער, און ווען די מינאָריטעט וועט ווערען די טריאומפירענדע מאיאָריטעט, וועט באקומען די מאכט און וועט דורכפיהרען די גרעסטע ענדערונג אין דער געשיכטע.

דאן וועלען מיר האָבען דעם אלוועלטליכען שטאאט... די האר־מאָנישע קאָ־אָפּעראציאָן פון יעדער נאציאָן מיט יעדער אנדער נא־ציאָן אויף דער ערד.

הער ריכטער, אין א לאָקאלער צייטונג איז נעכטען ערשינען א לייט־ארטיקעל, וואו עס ווערט אויסגעדריקט די פרייד מיט מיין באלדיגער פארהאפטונג. מיר הויבט דאָס ניט אָן צו פארדריסען. איך קען דאָס זעהר גוט פארשטעהן. אין דערזעלביגער צייטונג איז ערשינען אן עדיטאָריעל, וואו עס איז פאראן אן אָנדייטונג אויף א צרה, אויף וועלכע איך האָב געפּרואווט ציהען אלעמענס אויפמערק־זאמקייט (לעזט):

„א סענאטאָר פון די פאראייניגטע שטאאטען באקומט א געהאלט פון 7.500$ — 45,000$ פאר די זעקס יאָהר פון זיין טער־מין. איינער פון די קאנדידאטען פאר סענאטאָר אין א שטאאט אין שכנות מיט אָהייאָ האָט לויט באריכטען אויסגעגעבען דורך זיין קעמפּעין קאָמיטע 150,000$ צו באקומען די נאָמינאציאָן. פאר אדווערטייזינג האָט ער אויסגעגעבען 35,000$, אויף דרוק־ארבייט — 30,000$, אויף רייזע קאָסטען — 10,000$ און דאָס איבעריגע — אויף זאכען, וואָס זיינען באקאנט די פּאָליטישע פארוואלטער.

„נאָך דער טעאָריע איז אן עפענטליכער אמט פונקט אזוי אָפען

פאר דעם אָרימען, ווי פאר דעם רייכען. מען קען זיך אָבער לייכט פאָרשטעלען, ווי וועניג שאנסען א וועניג פארמעגליכער מענש האָט אין קאמף מיט אזא מענשען, וואָס איז וויליג אויסצוגעבען א סומע, וואָס איז מעהר ווי דריי מאָל אזוי פיעל, ווי זיין מעגליכע געהאלט פאר זעקס יאָהר, נאָר אום צו באקומען די נאָמינאציאָן. וואָלטען אזעלכע באדינגונגען אָנגעהאלטען אין אלע שטאאטען, וואָלט פון סענאט שנעל געוואָרען דאָס, וואָס מען האָט איהם אמאָל אָנגערו־פען — א קלוב פון רייכע מענשען.

„קעמפּעין אויסגאבען זיינען געווען דער געגענשטאנד פון א סך באשרענקענדע געזעצגעבונג אין די לעצטע יאָהרען, אָבער ניט אלעמאָל איז דער ציעל דערגרייכט געוואָרען. די פארפאסער פון פריימערי רעפאָרם האָבען דורכגעפיהרט אייניגע פון די זאכען, וואָס זיי האָבען זיך געשטעלט פאר א ציעל, אָבער זיי האָבען נאָך ניט פארטריבען דאָס געלט־בייטעל פון פּאָליטיק".

זיי וועלען דאָס קיינמאָל ניט פארטרייבען פון פּאָליטיק, זיי קע־נען דאָס קיינמאָל ניט פארטרייבען פון פּאָליטיק, אזוי לאנג ווי דאָס איצטיגע סיסטעם עקזיסטירט.

הער ריכטער, איך וויל דאָ באדאנקען די אדוואָקאטען פון דער פארטיידיגונג. ניט נאָר האָבען זיי מיך פארטיידיגט מיט אוי־סערגעוועהנליכער יורידישער פעהיגקייט, נאָר אויך מיט א פערזענ־ליכער צוגעבונדענקייט און איבערגעבענהייט, וואָס איך האָב טיעף געפיהלט און וואָס איך וועל קיינמאָל ניט קענען פארגעסען.

הער ריכטער, איך בעט ניט קיין ערבארמונג און איך וויל ניט בלייבען אונבאשטראָפט. איך זעה איין, אז סוף כל סוף וועט רעכט מוזען טריאומפירען. איך האָב נאָך קיינמאָל ניט פארשטאנען אזוי קלאָר, ווי איצט, דעם גרויסען קאמף צווישען דער מאכט פון די ניעריגע אויף איין זייט און אויף דער אנדערער די ערוואכענדע מחנות פון פרייהייט.

איך קען זעהן, אז א בעסערער טאָג קומט אָן פאר דער מענש־הייט. דאָס פאָלק ערוואכט. אין דער געהעריגער צייט וועלען זיי אלע עפענען זייערע אויגען.

ווען דער מאטראָס פאָהרט איבער די טראָפּישע ימים און

זוכט, א מידער, פון זיין אייביגען וואכען, אהן אפּרוה, וועגדט ער זיין בליק צו דעם זידליכען קרייץ, וואס ברענט העל איבער דעם שטורמדיגען אקעאן. ווען מיטנאכט קומט אן, נעמט דער זידליכער קרייץ זיך בויגען, און די וועלטען דרעהען זיך און בייטען זיך מיט זייערע ערטער. און מיט שטערענדיגע פינגער צייכענט אן דער אלמעכטיגער דאס פארגעהן פון דער צייט אויף דעם ציפער־בלאט פון דעם אוניווערזום. און כאטש קיין גלאק קלינגט ניט אנ־צוזאגען די פרעהליכע נייעס, ווייס אבער דער וואכזאמער מאטראס, אז די נאכט פארגעהט, אז הילף און אפּרוה זיינען שוין נאהענט.

זאל דאס פאלק זיך דורכדרינגען מיט מוט און האפנונג אומעטום, ווייל דער קרייץ בויגט זיך, די מיטנאכט פארשווינדט, און פרייד קומט מיט דעם אנקומענדען טאג.

„דער איז טריי צו גאט, וואס איז טריי צו מענשען; וואו
אן אומרעכט ווערט באגאנגען

קעגען די נידריגסטע און שוואכסטע אונטער דער
אלזועהענדער זון.

אזא אומרעכט איז אויך אנטקעגען אונז, און די זיינען
די געמיינסטע קנעכט,

וועמעס ליבע צו רעכט איז פאר זיי אליין, און נים פאר
דער גאנצער מענשהייט“.

הער ריכטער, איך דאנק אייך, און איך דאנק דאס גאנצע גע־ריכט פאר די העפליכקייט און פריינדליכקייט, וואס איך וועל קיינ־מאל נים פארגעסען.

איך בין גרייט אויפצונעמען אייער אורטייל.

אינהאלט:

פארוואָרט — V — VIII

דאָס לעבען און ווירקען פון י. וו. דעבס

יודזשין וויקטאָר דעבס: זיין לעבען און ווירקען
פון י. ב. סאַלוצקי — 3

דעבס אַלס פאָלקס טריבון, מענש און פאָעט
פון מ. ווינטשעווסקי — 57

שריפטען און רעדעס פון י. וו. דעבס

זאָל לעבען די רעוואָלוציע — 89

פריוהייט — 90

ווי איך בין געוואָרען אַ סאָציאַליסט — 115

די אַמעריקאַנער באַוועגונג — 121

די פעדעראַלע רעגירונג און דער שיקאַגאָ'ער סטרייק — 153

טרייד יוניאָניזם און סאָציאַליזם — 183

צום ערשטען מאַי — 216

אַן אויג פאַר אַן אויג — 219

די רויטע פאָהן — 220

די געפּייניגטע אַפּאָסטאַלען פון אַרבייט — 222

די פליי און דער עזעל — 229

מאַרטין אייראָנס — דער מאַרטירער — 230

וואַכט אויף, איהר שקלאַפען — 234

מוטער דזשאונס — 238

דזשאָהן בראון — 240

אַ בליק אין דער פאַרגאַנגענהייט — 243

אַרונטערגענומען פון שוואַרצען ליסט — 247

די גאָלדענע חתונה — 251

מאַן - פרוי - קינד — 258

דער לעצטער פּראָצעס פון י. וו. דעבס

דעבס אין געריכט זאַל, פון מאַקס איסטמאַן — 268

דעבס רעדע פאַר דער דזשורי — 294

דעבס ערקלערונג צום ריכטער — 302

ביאגראפיע.

Toronto Jewish Public Library

THIS BOOK MAY BE KEPT

21 DAYS

and may be renewed once, if no application has been registered for it. A fine of 4 cents a day is charged, if the book is kept after the last date stamped below. No book will be issued while a fine remains unpaid.

יידישע
פאלקס ביבליאטעק
טאראנטא
JEWISH PU... ...RONTO

3481 ביאגארפ.
יודזשין וו. דעבס
זיין לעבען און ווערק
בי
ביאגארפ. 3481